

1378

Ε.Φ.
FLO

Ο
ΓΟΝΖΑΛΒΗΣ

ΚΟΡΔΟΥΒΙΟΣ.

ἢ

Η ΓΡΑΝΑΔΑ ΑΝΑΚΤΗΘΕΙΣΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΦΛΩΡΙΑΝΟΥ.

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ,

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΕΛΜΙ.

(Ὁδὸς Φραγκομαχαλαῖ εἰς Χιώτικο χάρι).

1878.

Tygod Dupes in New B.C.

Ο ΓΟΝΖΑΛΒΗΣ ΚΟΡΔΟΥΒΙΟΣ

Η

Η ΓΡΑΝΑΔΑ ΑΝΑΚΤΗΘΕΙΣΑ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΒΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ.

Ἀφιέρωσις πρὸς τὸ Ἰσπανικὸν ἔθνος. Ἡ Ἰσαβέλλα καὶ ὁ Φερδινάνδος πολιορκοῦν τὴν Γρανάδαν. Λαοὶ καὶ ἥρωες οὔτινες τοὺς συνοδεύουν. Χαρακτήρ τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης. Εἰκῶν τοῦ Γονζάλβου διαμέροντος ὡς πρέσβεως εἰς τὸ Φές. Ἔρωσ τοῦ Γονζάλβου πρὸς ἄγνωστον τινά. Φιλία συνδέουσα τὸν Γονζάλβου μετὰ τοῦ Λάρα. Περιγραφή τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ Βασιλεὺς τοῦ Φές ἀπαντᾷ τὸν Γονζάλβου. Ὁ ἥρωσ οὗτος τὸν βιάζει γὰρ ὑπογράψῃ τὴν εἰρήνην. Κίνδυνος τοῦ Γονζάλβου. Σώζεται ὑπὸ γέροντος αἰχμαλώτου. Φεύγει διὰ μιᾶς λέμβου ἢ λέμβος θραύεται ὑπὸ τῆς τρικυμίας Ὁ Γονζάλβου ἐπιτυγχάνει πλοῖον τι. Συνάντησις εἰς τὸ πλοῖον Μάχη καὶ νίκη τοῦ ἥρωος. Πληγώνεται καὶ φθάνει εἰς τὴν Μαλάγαν.

ΑΓΝΑΙ νύμφαι, σεῖς αἵτινες λούετε τοὺς πλοκάμους τῶν μακρῶν σας κωμῶν εἰς τὰ διαυγῆ τοῦ Γουαδαλκυβίρου (α) νάματα, σεῖς αἵτινες ὑπὸ τῶν χρυσομηλέων τὴν σκιάν καθήμεναι συναθροίζεσθε τὰ ἀενάως ἀναφυόμενα ἄνθη ἐπὶ τῶν καταπρασίνων τῆς Ἀνδαλουσίας λειβαδίων, προσέλθετε νὰ μ' ἐμπνεύσετε σήμερον. ἔλθετε νὰ μὲ ὁδηγήσετε διὰ νὰ ἐξυμνήσω τοὺς ἥρωας τῶν παραλίων σας ἀνακαλέσετε εἰς τὸν νοῦν μου πάλιν τὰς ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Γρανάδας συγκροτηθείσας αἱματηρὰς μάχας, καὶ τοῦ Γονζάλβου

(α) Ποταμὸς τῆς Ἰσπανίας. —

τὰς νίκας, τοὺς ἔρωτας, καὶ τὰς δυστυχίας. Διηγῆθετε πάλιν πῶς τῆς Ἰσαβέλλης πάλιν ἡ γενναιότης, καὶ τοῦ Φερδινάνδου ἡ σύνεσις ἤλευθέρωσαν τέλος τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τοὺς παλαιούς αὐτῆς σφετεριστὰς, πῶς αἱ πολιτικαὶ ἐριδες προητοίμασαν τὸν ὄλεθρον τῶν Μαυριτανῶν. (ά) Ἀλλ' ἐμψυχώσατε πρὸ πάντων τὰς διηγῆσεις διὰ τῆς εὐγενοῦς καὶ θελκτικῆς τῆς γονίμου ἐκείνης φαντασίας, τῆς ὁποίας πατρίς εἶναι ὁ εὐτυχῆς σας τόπος· κρύψατε τὸ αὐστηρὸν τῆς ἀληθείας μέτωπον ὑπὸ τοὺς περικλοσσομένους τὰς κεφαλὰς σας στεφάνους· καὶ ὁμιλοῦσαι εἰς τρυφερὰς ψυχὰς περιήδων καὶ θλίψεων τὰς ὁποίας αὐταὶ αἱ ἴδιαι ἐδοκίμασαν, ἀναμνήσατε εἰς ὄλους τοῦ κόσμου τοὺς βασιλεῖς πρὸς ταύτοις, ὅτι τὰ μόνα τοῦ θρόνου των ὑποστήρίγματα εἶναι, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀρετή.

Ω σεῖς γενναῖοι Ἰσπανοί, λαὸ ἐπάγρυπνε καὶ μεγαλόψυχε, τοῦ ὁποίου οἱ ζῶηραὶ ἔρασταὶ θέλουν χρησιμεύει πάντοτε ὡς ὑπογραμμοὶ εἰς τὰς εὐαισθήτους καὶ σταθερὰς καρδίας, σεῖς τῶν ὁποίων οἱ ἀκαταδάμαστοι πολεμιστὰὶ ὑπέταξαν τόσους καὶ τόσους τόπους, ὥστε ὁ ἥλιος ἔκθαμβος δὲν παύει ποτὲ ἀπὸ τοῦ νὰ φωτίζῃ τὰς κατακτήσεις σας, εἰς σὰς ἀφιέρῳ τὰς διηγῆσεις ταύτας ἐν αἷς θέλετε εὖρει εἰκονισμένα τὰ δύο αἰσθήματα, τὰ εἰδῶλα τῶν μεγάλων σας ψυχῶν, τὴν ἱεράν δόξαν, καὶ τὸν ἐνθερμον ἔρωτα. Δέξασθε εὐμενῶς τὴν ἀφιέρωσίν μου ταύτην· εἶναι καθαρὰ, εἶναι ἡ πρώτη· ἴσως τὴν ὁποίαν ξένος Γάλλος προσφέρει εἰς τὸ ἔθνος σας, ἀντίπαλον πρώην τοῦ ἰδικοῦ μας, πλὴν νῦν διὰ στενῆς φιλίας συνδεδεμένον μετ' αὐτοῦ.

Ἡ Ἰσαβέλλα ἐβασίλευεν εἰς τὴν Καστιλίαν, εἰς δὲ τὴν Ἀραγονίαν ὁ Φερδινάνδος. Οἱ δύο οὗτοι ἡγεμόνες συνδεθέντες, δι' εὐτυχοῦς ὑμεναίου ἤνωσαν τὰ στέμματα των χωρὶς παντελῶς νὰ συγχήσωσι τὰ κράτη των. Καὶ οἱ δύο εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας των ὄντες, καὶ οἱ δύο ὡσαύτως ἐμπλεεῖ ζωηρᾶς ἐπιθυμίας, δόξης, ἐθεώρουν μετ' ἀγανακτήσεως τὰ ὠραιότερα τῆς Ἰσπανίας μέρη δουλαῖα ἔτη ὑπὸ τοὺς Μουσουλμάνους.

Ὁκτὼ αἰῶνες μαχῶν δὲν ἐπῆρκεσαν διὰ ν' ἀποσπάσωσιν τὰς προγονικὰς ἐκεῖνας κατακτήσεις ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσμαήλ, οἵτινες, συχνάκις μὲν νικηθέντες πλὴν ποτὲ ὄλως διόλου μὴ καταβληθέντες, κατεῖχον τὰ ἔθνα παράλια τὰ λουόμενα ὑπὸ τῆς θα-

(ά). Μαῦροι, Μαυριτανοί, ἢ Μαυρούσιαι, ὀνόματα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ ἐπισήμου τῆς Ἀφρικῆς.

λάσσης τῆς Ἀφρικῆς, ἐκ τῶν στηλῶν τοῦ Ἀλκείδου μέχρι τοῦ τάφου τοῦ Σκηπίωνος ! ἡ Γρανάδα δὲν ἦτον ἡ πρωτεύουσα, αὐτῶν καὶ αἱ ἐπικράτειαι τῆς Γρανάδας καθίπτων ἰσχυρώτατον μονάρχην τὸν βασιλεύοντα εἰς αὐτὴν Βοαβδίλην.

Ἄλλ' ὁ ἄγριος Βοαβδίλης προεκάλεσε τέλος τῆς Ἰσαβέλλης τὴν ὀργήν. Ἡ παραβίασις τῶν συνθηκῶν αἵτινες ἀπέβλεπον τὰς εἰς τὴν Ἀνδaluσίαν ἐπιδρομὰς ἔγεινεν αἷτια νὰ προχωρήσῃ τῆς ἐκδικήσεως ἡ ἡμέρα, καὶ ἡ πολεμικὴ σάλπιγξ ἤρχισε ν' ἀντιχῆ ἐκ τοῦ στομίου τοῦ Βέτιος μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ἑβρου· ἡ δὲ Ἰσπανία ὅλη συνεκινήθη ἔνεκα τούτου. Ὁ Φερδινάνδος ἔσπευσε νὰ τρέξῃ μετὸς μεγαλόφρονος καὶ φοβεροῦς Ἀραγονίου του· οἱ δὲ τρομεροὶ Καταλάνιοι, οἱ ὀρμητικοὶ Γαλένσιοι, καὶ οἱ ἐπιδέξιοι Βαλέαροι ἠκολούθησαν τὰ βήματά του. Οἱ ἄγριοι Ἀστούριοι κατέβησαν ἐκ τῶν ὄρεων τῶν, ἡ παλαιὰ Δεῶν συνῆξε πάλιν τὰς φάλαγγας τῆς, οἱ πιστοὶ Καστίλιοι ἔδραμον εἰς τὰ ὄπλα, καὶ οἱ σύζυγοι βασιλεῖς κύριοι ἐντὸς ὀλίγου τῶν περισσοτέρων θέσεων, αἵτινες ἐμπόδιζον τὴν εἰς τὴν Γρανάδαν πλησίασιν, ἐπολιόρκουν τέλος τοὺς προμαχῶνας τῆς.

Ποτὲ τόσοι τοσοῦτον ὀνομαστοὶ ἀρχηγοὶ δὲν συνηνώθησαν κατὰ μιᾶς μόνης πόλεως· ποτὲ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ στράτευμα δὲν συνηνώθησαν τοσοῦτοι ἥρωες. Ἐκεῖ διέκρινέ τις τοὺς Μενδόζας, Νουγνέζους, καὶ Μεδινά. Ὁ Γουσμάνος, ὑπερήφανος διὰ τὴν ἐκ βασιλέων καταγωγὴν του, ὁ τὴν ἀρετὴν νομίζων ἀρχαιότεραν τῆς εὐγενείας Ἀγουϊλάρος, ὁ Φερδινάνδος Κόρτες ὁ μόλις διελθὼν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ ὀδηγῶν πρῶτον τὸν μέλλοντα νὰ ὑποτάξῃ τὸ Μεξικὸν σίδηρον, ὁ ἐράσμιος ἀναξ τῆς Πορτογαλλίας καὶ γαμβρὸς τῆς Ἰσαβέλλης Ἀλφόνσος, ὅστις ἔμελλε νὰ κατασταθῇ πολλῶν δακρύων αἷτιος εἰς τὴν δυστυχῆ σύζυγόν του καταδικασμένην οὕταν νὰ τὴν ἀκολουθῆ ὁ ἀήττητος Λάρας, ὁ φίλος, τὸ ὑποστήριγμα παντὸς δυναστευομένου, περισπούδαστος εἰς τὴν πατρίδα του τῆς ὁποίας ἦτο κλέος, καὶ περισπούδαστότερος ἔτι εἰς τὴν φιλίαν τῆς ὁποίας ἦτο θελκτικὸν πρωτότυπον, ὁ σεβασμῖος ὁ ὑπὸ τὰς λευκὰς τρίχας διατηρῶν νεανικὴν ἀνδρίαν, Τέλλες, καὶ ὀδηγῶν πρὸ πεντήκοντα ἑτῶν τὸ ἀκαταδάμαστον ἵππικὸν τάγμα τῶν ἵπποτῶν τῆς Καλατράεας, καὶ πλῆθος ἄλλων πολεμιστῶν τὸ ἄνθος, ἡ δόξα τῆς Ἰσπανίας προσῆλθον καὶ ἀνεγνώρισαν δι' ἀρχηγὸν τὸν εὐτυχῆ μονάρχην σύζυγον τῆς Ἰσαβέλλης, ὡμόσαντες νὰ ἀποθάνουν ἢ νὰ νικήσουν ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου ὀδηγούμενοι.

Ἄλλ' ὁ Φερδινάνδος κατεκράτει τὴν ἀνδρίαν των, ἐπιθυμῶν ν' ἀναβάλλῃ τὰς ἐφόδους. Ἐπιτήδειος ὢν εἰς τὴν βαθεῖαν μέθοδον τοῦ βασιλεύειν, ἣτις ἀπαιτεῖ τὴν χρῆσιν τῶν στάσεων καὶ διαιρέσεων, ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ προετοιμάζῃ τὴν νίκην προτοῦ νὰ βადίση πρὸς τὴν μάχην, ἀνέθαλπεν εἰς τὴν Γρανάδαν τὰς κατασπαρattuσας αὐτὴν διχονοίας, προσπαθῶν ν' ἀδυνατίσῃ τὸν ὁποῖον ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ πολεμήσῃ λαόν. Ἀνεξοχνίαστος δὲ ὢν εἰς τοὺς σκοπούς του, καὶ σταθερὸς εἰς τὸ νὰ βάλλῃ αὐτοὺς εἰς πρᾶξιν μυστικῶς, ἐπροχώρει πάντοτε εἰς τοῦ σκοποῦ του τὴν ἐκτέλεσιν διὰ μακρῶν περιαγωγῶν. Τὰ ἐμπόδια δὲν τὸν ἠρέθιζον παντελῶς διότι ἡ φρόνησίς του τὰ προέβλεπεν· τὸ μέλλον δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἐκπλήξῃ ἡ φρόνησίς του τὸ καθίστα εἰς αὐτὸν βέβαιον. Ἐνεργητικὸς δὲ ὢν, ὑπομονητικὸς, ἀκάματος, ἀνδρειότατος ἀντίπαλος εἰς τὸν πόλεμον χωρὶς ἀντιπάλους εἰς τὰς βουλὰς του, διὰ τοῦ βραχίονός του μόνου ἠδύνατο νὰ διορίζῃ τὴν τύχην δεσμεύων αὐτὴν διὰ τῆς ὀξυνοίας του.

Ἡ ὑπερήφανος δὲ Ἰσαβέλλα ἐκτὸς τοῦ νικᾶν δὲν ἐπιθύμει οὐδὲν ἄλλο· ἐμψυχωμένη οὔσα ζωηρὸν πρὸς τὸν θρησκευτὴν καὶ πρὸς τὸν λαόν της τὸν ἔρωτα, κατεδίωκε τοὺς Μαυριτανούς ὡς ἀδιאלάκτους τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πίστεώς της ἐχθρούς. Ἡ τιμὴ τὴν διέττατεν νὰ δράμῃ πρὸς τὰς μάχας, ἡ τιμὴ ἦτο δι' αὐτὴν τὸ πᾶν· ἡ δὲ μεγάλη αὐτῆς ψυχὴ μὴ λαμβάνουσα ποτὲ ἀνάγκην νὰ κρύψῃ οὐδὲν αὐτῆς αἴσθημα, καὶ συνεθισμένη οὔσα νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὸν Θεὸν καὶ περὶ τῶν μυστικωτέρων αὐτῆς λογιστῶν, πολλὰ ὀλίγον ἐφοβεῖτο τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐπεριπάτει τὸ μέτωπόν της ἔχουσα ὑψωμένον καὶ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀρετῆς της. Γενναῖα, ὑπερήφανος, εὐαίσθητος, αὐττηρὰ πρὸς ἑαυτὴν, δικαία πρὸς ὅλους, ὑπογραμμὸς καὶ εἰδωλον τῶν ὑπηκόων της οὔσα, ἐπεριόριζε τὰς βουλὰς της ἐντὸς τῶν χρεῶν της, ἐνισχυομένη ὑπὸ τῆς γενναιότητός της καὶ τὰς ἐλπίδας της ἔχουσα εἰς τὸν Ὅψιστον.

Τὸ αἶμα ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εἶχεν ἤδη βάψει τὰς πεδιάδας· ἀφ' οὔτου ἡ πολιορκία ἤρχισεν ὁ ἥλιος εἶχε διατρέξει τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῆς περιόδου του, ἀλλ' οὐδὲν τεκμήριον δὲν εἶχε φανῆ ἔτι δεικνύον τῆς Γρανάδας τὴν ἀδυναμίαν· ἐφαίνετο δὲ ἐξ ἑναντίας ἐνισχυθεῖσα, ἀφότου ὁ ἀνδρειότερος τῶν Ἰσπανῶν, ὁ πλέον ἀτρόμητος, ὁ πλέον φοβερός, ὁ Γονζάλης, δὲν ἦτον παρὼν εἰς τῆς μάχης τὸ παιδίον. Ὁ Γονζάλης, ὅστις, ἂν καὶ δὲν εἶχε

φθάσει ἔτι εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἔδιδε συμβουλὰς πρὸ τούς μὲ σέβας ἀκροαζομένους αὐτὸν γέροντας στρατηγούς, τοῦ ὁποίου ὁ τρομερὸς βραχίων δὲν εἶχεν ἀπαντήσαι ποτὲ ἀνταγωνιστὴν, ὅστις νὰ καταντήσῃ ἀμφίροπον τὴν νίκην, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἐράσμιαι ἀρεταὶ ἔκαμνον καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νικωμένους νὰ τὸν λατρεύουν. Γεννηθεὶς εἰς τὴν Κορδοῦβην, καὶ ἀνατραφεὶς κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀδιακόπων πολέμων τῆς Γρανάδας μετὰ τῶν γειτόνων της, ἐθεώρησε τὰς μάχας ὡς παίγνιά του, Μαυριτανικὰ λάφυρα λαβὼν ὡς κληρονομίαν του. Ἐκ νηπιότητός του ἐσυνείθισε νὰ νικᾷ ἀρέσκων συνάμα ἡ φύσις δὲ ἀσώτως φερομένη ἠθέλησε νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ ἀφθόνως πρὸς αὐτὸν τὰ δῶρα της. Καὶ ὅταν μὲν ἦτο κεκαλυμμένος καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸ σῶμα διὰ πανοπλίας κατασκευασμένης ἐκ χάλυβος, ἔχων τὸ μέτωπόν του ἐζωσμένον μὲ περικεφαλαίαν, τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, ὁ μεγαλοπρεπὴς χαρακτήρ του, ἡ ὑπὲρ ἄνθρωπος ἰσχύς του καὶ ἡ ὑπὲρ τὴν ἰσχύν του ἀνδρία του, τὸν καθίστων φόβητρον τῶν πολεμούντων· ἔταν δὲ ἦτον ἄοπλος, ἡ ὠραιότης του, τὸ χαρῖεν του ἦθος, τὸ διαπεραστικὸν καὶ ἠδύ βλέμμα του, τὰ χαρακτηριστικὰ του, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο συνηνωμένη ἡ εὐγένεια μετὰ τῆς χρηστότητος, ἔθελγον ὄλων τὰς καρδίας. Οἱ ἀντίπαλοί του μακρὰν αὐτοῦ ζηλότυποι, δὲν ἐτόλμων νὰ μένωσιν οἱ αὐτοὶ ἐπὶ παρουσία του, καὶ οὕτως ὁ φρόνος αὐτῶν καταντῶν εἰς ἀπελπισίαν μετεβάλλετο εἰς ἀναγκάστικὴν ἀγάπην.

Ἄλλ' ὁ Γονζάλθης ἦτο τότε θυμα χαμερπεστάτης ἀπιστίας. Ὁ Μονάρχης τοῦ Φὲ Σεΐδης ἐκ συστάσεως μετὰ τῶν Γραναδινῶν εἶχεν ἀπειλήσει διὰ τῶν ὄπλων του τῆς Ἀνδαλουσίας τὰ παράλια· οἱ δὲ σύζυγοι βασιλεῖς, διὰ νὰ μὴν παρατρέπωνται τῶν κατακτήσεών των ἐπεθύμουν νὰ συνδέσωσιν εἰρήνη μετὰ τοῦ Ἀφρικανοῦ. Αἱ συνθήκαι ὅθεν προσεφέρθησαν· ἀλλὰ πληροφορηθεὶς ἐκ φήμης ὁ Σεΐδης περὶ τοῦ μεγάλου ὀνόματος τοῦ Γονζάλθου, ἐζήτησε τὸν Καστίλιον τοῦτον Πρέσβην, διακοινώσας ὅτι μετ' οὐδενὸς ἄλλου δὲν συγκατένευε νὰ πραγματευθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐκτὸς τοῦ περιφθίμου ἐκείνου πολεμικοῦ. Ἡ Ἰσαβέλα ἐδίστασε μὲν πολὺν καιρὸν, ἀλλὰ φοβουμένη τέλος μήπως προστεθῇ ἔτι καὶ ἄλλος ἐχθρὸς κατ' αὐτῆς καὶ οὔσα βεβαία περὶ τῆς ταχείας τοῦ ἥρωός της ἐπιστροφῆς συγκατένευσεν εἰς τοῦτο. Ὁ δὲ Γονζάλθης γνωρίζων πρὸ καιροῦ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη

τῶν Ἀράβων, ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τῶν βασιλέων του νὰ δράμῃ πρὸς ἑξασφάλησιν τῆς ἰσυχίας των.

Πλοῖόν τι λοιπὸν τὸν μετέφερεν εἰς τὸ Φῆς, ὅπου δ' ἄπιστος Σείδης κατὰ παράκλησιν τοῦ Βοαβδίλου κρατῶν αὐτὸν ἐκεῖ ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, ἀνέβαλε τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης· καὶ ἀνεκούφιζεν οὕτως τὴν Γρανάδαν.

Ὁ Γονζάλβης, ἀν καὶ ἀνεπίδεκτος δυσπιστίας, παρπονέθη πρὸς τὴν αὐλὴν του διὰ τὴν τιμὴν ταύτην ἣτις τὸν κατεῖχεν ἀνεργον, ἐρεθισθεὶς ὑπὸ τῶν μακρῶν ἀναβολῶν καὶ ἀργοποριῶν. Ἡ δόξα τῆς ὁποίας ἦτον ἄπληστος δὲν τὸν παρσκίνει μόνη νὰ στενάζῃ ἕνεκα τῶν ἀναβολῶν τούτων, ἀλλὰ πάθος ζωηρότερον καὶ ὀλιγώτερον εὐτυχὲς ἐνησχόλει, ἐκπλήρει καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ψυχὴν του· ὁ ἔρως ὁ τρομερὸς ἔρως εἶχε καθυποτάξει τὴν τόσον μεγάλην ἐκείνην ψυχὴν, ἐγνώρισε δὲ ὁ ἦρως τὴν ἰσχύον του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ταραχῶν, καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς κόλπους τῆς νίκης.

Ὁλίγον πρὸ τῆς πολιορκίας, ὁ Γονζάλβης νικήσας τοὺς Μαυριτανοὺς εἶχε φθάσει ἕως τοὺς πρόποδας τῶν τειχῶν αὐτῶν· θριαμβεύων δὲ ἐκεῖ ἐκ νέου, διῆλθε μέχρι αὐτῆς τῆς πόλεως των, διασπείρων μεθ' ἑαυτοῦ πανταχοῦ φόβον καὶ θάνατον μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Γρανάδας. Τὸ πᾶν ἔπιπτε, τὸ πᾶν ὑπεξέφευγεν ἐνώπιόν του, μακρὸς ῥύαξ αἵματος ἐσημείωνε τὸν δρόμον του· ὥστε, ἀν οἱ Καστίλιοι ἤθελον δυνηθῆ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ἤθελε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀφεύκτως ἐξολοθρευθῆ καὶ ὁ Βοαβδίλης, καὶ τὸ βασιλεῖόν του· ἀλλ' ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως καὶ κόρη τοῦ ἐναρέτου Μουλέη—Χασσέμ. Ζουλεμᾶ, ἣτις ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς νεότητός της ἠμαύρωνεν ἐνώπιόν της τὰς ὠραιότερας τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἰβηρίας νεανίδας, ἐξελθοῦσα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατατρομασμένου ἐκείνου λαοῦ ἔμεινεν ἐπτοημένη, θεωροῦσα τὴν σφαγὴν καὶ τρέμουσα ἔπεσε γονυπέτης ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ βασιλικοῦ παλατίου. Ἐκτείνουσα δὲ τὰς χεῖρας αὐτῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κατεβρεγμένον ὑπὸ δακρύων πρόσωπόν της στρέφουσα πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει τὸν παντοδύναμον μετὰ λυγμῶν ν' ἀπομακρύνῃ τὸν τρομερὸν ἐκείνον μαχητὴν ὅστις ἐβάδιζε συνωδευόμενος ὑπὸ τοῦ θανάτου. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Γονζάλβης φαίνεται τὴν ῥομφαῖαν κρατῶν εἰς χεῖρας, ὅλος καταϊματωμένος, καὶ διασχίζων πλατεῖαν ὁδὸν διὰ τῶν θυμάτων, καὶ τῶν διεσκορπισμένων στρατιωτῶν· τρέχει, σπεύδει, βλέπει τὴν βασιλόπαιδα . . . καὶ τὸ μὲν ξίφος του μένει χαῦνον ἐπὶ τῶν χειρῶν του, ἡ δὲ χεὶρ

του κρατεῖ τὴν πορτὴν τοῦ ἄρμητικοῦ τοῦ ἵππου Ἀκίνητος ὑπὸ θαυμασμοῦ περισκοπεῖ τὰ ὑπὸ τῆς λύπης ἔτι μᾶλλον κοσμούμενα θαυμαστά τρε χαρακτηριστικά. Ὀφθαλμοὶ τῶν ἑποίων τὸ λαμπρὸν κυανοῦν χρῶμα ἔφλεγε καὶ κατεπράϋνε ταυτοχρόνως· μέτωπον, ὅπου ἡ μεγαλειότης ἤνοστο μετὰ τῆς δειλῆς αἰδοῦς, μακροὶ ἐβέννινοι πλόκχοι ἐξ ὧν τὸ μὲν ἡμισυ μέρος ἐκυμαίνετο ἀτάκτως, δεδεμένον διὰ πορφυροχρόου ὑφάσματος, τὸ δὲ ἄλλο ποτισμένον ὑπὸ δακρύων καὶ κείμενον πλαγίως ἐπιπτεν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, ὅλαί αὖτε χάριτες ἠνωμένοι, ὅλα τὰ θέλητρα δι' ὧν ἡ φύσις εὐαρεστεῖται νὰ κοσμηῇ τὴν ἐράσμιον ἀρετὴν, καθωράϊζον τὴν νέαν Ζουλεμᾶν. Τοιαύτη, καὶ ὀλιγώτερον ὠραία ἴσως, ἐφάνη καὶ ἡ εὐαίσθητος Χιμένη ὅταν ἐπικαλέσθη τὸν βασιλέα τῆς, κατὰ τοῦ λατρευομένου ὑπ' αὐτῆς ἥρωος.

Ὁ Γονζάλθης ὑπὸ ὀξέος βέλους ἀνιάτως πληγωθεὶς ἐμεθύσθη κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν καρδίαν ἐκ τῶν ἠδέων τοῦ ἔρωτος δηλητηρίων· τρέμει, στενάζει, φλέγεται ὅλος, αἰσθάνεται ὀλόκληρος τὴν ψυχὴν του διαπεπερασμένην ὑπὸ κατασπαρακτικοῦ πυρός καὶ λυσμονίων ἐνταυτῷ καὶ τὴν Γρανάδαν, καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διέσπεχε, κατέβη ἐκ τοῦ ἵππου του καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν ἡγεμονίδα διὰ νὰ τὴν ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τὴν βεβαιώσῃ ὅτι ἤθελε πεύσει· ἀλλ' οἱ διεσκορπισμένοι ἐχθροὶ συναχθέντες καὶ ἐνωθέντες ὑπέπεσαν κατ' αὐτοῦ πανταχόθεν· ἀπειροὶ δὲ συνεχεῖς προσβολαὶ ἐπὶ τῶν ὄπλων του τὸν ἀπέσπασαν τέλος ἀπὸ τοὺς τρυφεροὺς ἐκείνους διαλογισμοὺς.

Ἐπανέρχεται εἰς ἑαυτὸν, προσπαθεῖ νὰ πολεμήσῃ ἀλλὰ ἔδεν εὐρίσκει πλέον ἐν ἑαυτῷ τὸν πρότερόν του ἐνθουσιασμόν· ὑπεῖκει, ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν πολλῶν ἀποσύρεται θεωρῶν πάντοτε τὴν Ζουλεμᾶν, ἀποθῶν μὲ ἀνίσχυρον χεῖρα τὰς ἀπειλούσας αὐτῶν προσβολὰς καὶ ἀμελῶν τὴν δόξαν καὶ ζωὴν του διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ρίψῃ ἔτι ἐν βλεμμαὶ πρὸς ἐκαίνην τὴν ὅποιαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκατάλειψῃ, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἕκτοτε ἐξήρτάτο τὸ πεπρωμένον του. Τέλος δὲ ἐξέρχεται νικηθεὶς ἐντὸς τῆς πόλεως, εἰς τὴν πρὸ ὀλίγου τὸν εἶδον διαπερῶντα ὡς ἀκαταδάμεστον κατακτητὴν.

Ἐκ τῆς ἡμέρας λοιπὸν ἐκείνης, σκυθρωπὸς ὁ Γονζάλθης ἔτρεπεν ἔρωτα ἄνευ ἐλπίδος ἐπιτυχίας μεταξὺ βασάνων καὶ αἰκρινῶν. Ἦγνόει τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης του, εἶρεμς συλλογιζόμενος μήπως ἦτο σύζυγος ἢ ἐρωμένη ἄλλου τινὸς ἥρωος, καὶ διεννοεῖτο ὅτι ἅμα ἡ ὑπόψια του αὕτη ἤθελεν ἀποδειχθῆ ψευδῆς ἠδύνατο νὰ

κολακεύεται ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ προξενήσῃ πρὸς αὐτὴν συμπάθειαν· τίς ; ὁ τρομερότερος ἐχθρὸς τῆς θρησκείας της, καὶ τοῦ λαοῦ της· τίς ; ἡ μάστιγξ τῆς Γρανάδας, ὁ παρουσιασθεὶς ἐνώπιόν της μὲ βραχίονας βεβαμμένους εἰς τὸ αἷμα τῶν ὑπερασπιστῶν της. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν ὕψωσε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὔτε τὸ προσωπεῖον τοῦ κράνουσ του· πῶς λοιπὸν ἤθελεν ἐκείνη δυνηθῆ ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῶν βλεμμάτων του τὸν ἔρωτά του καὶ τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ λύπην νὰ καταλάβῃ πόσον ἦτο διὰ τὰ κατορθώματά του μεταμελημένος ; Μόλις, ὅθεν, ἐτόλμα νὰ τρέφῃ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ τὴν ἴδῃ πάλιν· ἀλλ' ἀκαταπαύστως ἔφερεν αὐτὴν πανταχοῦ μεθ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς φαντασίας του· ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαχῶν. ἐν τῷ μέσῳ τῶν θορύβων τῆς ἀναπαύσεως τῆς ἐρημίας, πανταχοῦ ἔβλεπε τὴν ὑπ' αὐτοῦ λατρευομένην ἐκείνην εἰκόνα, πανταχοῦ περιεσκόπει τὴν οὐράνιον ἐκείνην ὠραιότητα γονυπετῆ πρὸ τοῦ παλατίου ἐκείνου, ὑψοῦσαν τὰς χεῖρας της καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἔχουσαν ἀτενεῖς πρὸς τὸν οὐρανόν· πανταχοῦ ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουε τὴν στενακτικὴν φωνὴν της, ὅτι διέκρινε, τοὺς τρυφεροὺς φθόγκους της, καὶ ὅτι ἐσύαζε διὰ τῶν χειλέων του τὰ καλύπτοντα τὸ πρόσωπόν της δάκρυα.

Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν τοῦ Γονζάλβου ἡ ἡδέια φίλια συνεμερίσθη τὰ δεινά του· ὁ εὐαίσθητος Λάρας ἠγάπα τὸν Γονζάλβην μᾶλλον αὐτῆς τῆς ζωῆς του, αὐτῆς τῆς δόξης του. Ἠνωμένοι ὄντες ἐκ νηπιότητος, καὶ ἀνατραφέντες εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν, ἡ κάλλιον εἰς τὰ αὐτὰ πεδία τῆς μάχης, ἐγυμνάσθησαν ὁμοῦ εἰς τὸ πολεμεῖν, ἐβάδισαν ἐμηβαδὸν εἰς τὸ ἡρωϊκὸν στάδιον. Ποτὲ ὁ εἰς δὲν ἐδοκίμαζεν αἰσθημὰ τι χωρὶς νὰ γείνη καὶ εἰς ἀμφοτέρους κοινόν· αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ ἑνὸς ἐβασάνιζον τὸν νοῦν τοῦ ἄλλου μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, καὶ ἐτίμα ὁ εἰς τὸν ἄλλον μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἥτις εἰς ἀμφοτέρους ἦτο περισπούδαστος. Ἄν ὁ Λάρας ἐδεικνύετο κάποτε ὑπερήφανος ἔπραττε τοῦτο ὁμιλῶν περὶ τοῦ Γονζάλβου· ἂν δὲ ὁ Γονζάλβης δὲν ἐδεικνύετο μετριόφρων, συνέβαινεν τοῦτο τότε μόνον ὅταν ἐξέθετε τὰς ἀνδραγαθείας τοῦ Λάρα. Αἱ ψυχαὶ των ἀναζητούμεναι ἀκαταπαύστως ἀμοιβαίως, τότε μόνον ἦσαν ὁλοκλήρως ἀνδρεῖαι, ὅταν ἦσαν συνηνωμένοι· οὐδὲν δὲ μέχρι τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης στιγμῆς δὲν ἐδύνατο νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτοὺς διάφορον καὶ οἱ μυστικότεροί των διαλογισμοὶ ἦσαν δι' αὐτοὺς βάρος ὑπερβαίων τὰς δυνάμεις των, ἀφ' οὗ ἔσπευδον τότε νὰ ἐλευθερωθοῦν.

διακοινοῦντες αὐτοὺς μεταξύ των. Ὡμοιάζον λοιπὸν δύο νέας αἰγείρους αἵτινες ἀναφυόμεναι ἐκ δύο γειτονικῶν στελεχῶν, αὐξάνουν συνενοῦσι τοὺς κλάδους των, στηρίζονται ἀμοιβαίως καὶ συγχέουν τὰς νέας σκιάς των ὑπερέχουσαι τῶν πέριξ δένδρων.

᾽Ω πότα δάκρυα ἔχυσαν καθ' ὃν καιρὸν ἔμελλον νὰ χωρισθῶσιν! πόσον τρυφεροὶ ἦσαν οἱ ἀποχαιρετισμοὶ των! ὁ εἷς ἔθλιβε τὸν ἄλλον εἰς τοὺς κόλπους του, ἀπεχωρίζοντο καὶ ἐπανήρχοντο πάλιν διὰ νὰ ἐνηγκαλισθῶσιν ἐκ νέου.

Αἱ ψυχαὶ των τὰς ὁποίας οἱ τρομερώτεροι κίνδυνοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φοβίσουν, ἔτρεμον, φοβούμεναι καὶ διὰ τὰς μικροτέρας περιπετείας, αἵτινες ἠδύναντο ἑκάτερον νὰ ἀπειλήσουν. Ὁ Γονζάλθης ἀπῆτει ἀπὸ τὸν Λάραν νὰ μὴν ζητῇ κινδύνους ἐν καιρῷ τῆς ἀπουσίας τοῦ ἀδελφοῦ του· ὁ δὲ Λάρας ἐκέτευε τὸν Γονζάλθην νὰ μετριάζῃ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν παρευρισκόμενος παρ' αὐτῆ ἀπίστου καὶ σκληροῦ βασιλέως.

Ἀμφότεροι παρεκάλουν τὴν Ἰσαβέλλαν ἵνα συγκατανεύσῃ ν' ἀναχωρήσουν συνάμα· ἀλλ' ὁ στρατὸς, ἀδυνατισθεὶς πολὺ εἶχε πάντως ἀνάγκην ἐνὸς τουλάχιστον τῶν ἡρώων τούτων ὁ Γονζάλθης ὅθεν ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ μόνος. Ἐκ τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης στιγμῆς, ὁ Λάρας, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸ θάρρος αὐτοῦ ἀπωλέσας, ἐνόμιζε ἑαυτὸν μόνον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ὁ ἦχος τῆς σάλπιγγος δὲν τὸν διήγειρε πλέον εἰς ἐνθουσιασμὸν, καὶ δὲν ἐπεθύμει πλέον νὰ νικᾷ διαλογιζόμενος ὅτι ὁ φίλος του δὲν ἤθελεν εὐχαριστεῖσθαι ἐκ τούτου. Μονάζων δὲ, σοβαρὸς, ἄγριος, ἔφρουγε τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἑτέρους του, καὶ ζητῶν μόνον τόπους μεμονωμένους, ἀνέβαινε δύσβατα καὶ ὑψηλὰ ὄρη, διὰ νὰ θεωρήσῃ ἐκεῖθεν τὴν θλάσσαν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκεῖ ἔζη ὁ Γονζάλθης ἐκεῖ ὁ πλειοτέρας λύπης ἄξιος Γονζάλθης ἐξωρισμένος μακρὰν τῆς πατρίδος του, μακρὰν τοῦ φίλου του, μακρὰν τῆς ἐρωμένης του στενάζει, ὀργίζεται, μετρῶν τὰς στιγμὰς καθ' ἃς δὲν δύναται νὰ σπεύσῃ ἐκεῖ, καὶ κατασπαράτων ἀκαταπαύστως τὴν καρδίαν του τῆς ὁποίας ἡ πληγὴ πύξανεν ὅλον ἐν δὲν διὰ τοῦ χρόνου.

Ὅλα πρὸς τούτοις ὅσα περὶ αὐτὴν ἐθεώρει, ἐπκίξανον τὰς βασάνους του. Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ διακεκαυμένης, ἐσπαρμένης ὑπὸ φοινίκων τινῶν μόνον, ἐσύρετο ὄχλος δούλων ὑπὸ ἄγριον δεσπότην ὑποτεταγμένων. Εἰς μάτην ὁ δυστυχὴς Ἀφρικανὸς βρέχει διὰ τῶν ἰδρώτων του τὸν κατάξηρον αὐλακα τῆς γῆς, τὸν μέλλοντα ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του νὰ θρέψῃ· μόλις τὰ θέρη του εἰ

ξανθίζοντα και νέφη ακρίδων ἀπερχόμενα, τὰ ἐξαφανίζουσι εἰς μίαν μόνην ἡμέραν. Ἄν δὲ τὴν δεινὴν ταύτην μάστιγα ἐκφύγη, δὲν δύναται νὰ διαφύγη ἀπὸ τοῦ Βιζίρας, (ἀ) οὔτινες εἶναι καὶ διοικηταὶ καὶ βασιλεῖς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ οὔτινες κατανοοῦντες ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ τὸν θρόνον εἰς τὸ φόνιον πῆγμα, καὶ ἀντὶ τοῦ διαδήματος καταδικαζόμενοι νὰ λαμβάνωσι τὴν ἀγχόνην, σπεύδουσι νὰ παχύνουσι ἑαυτοὺς διὰ τοῦ αἵματος τῶν λαῶν ἐπισωρεύοντες πλῆθη ἄπειρα θησαυρῶν, δι' ὧν δωροδοκοῦντες τοὺς ἀνωτέρους τῶν νὰ δυνήθουσι νὰ ἀποφύγουν τὴν καταδίκην. Ὁ δὲ δεσπότης τῶν πολυαρίθμων ἐκείνων τυράννων, ἀποναρκούμενος διὰ τῶν ἀσελγειῶν καὶ τῆς μαλθακότητος ἀπεζωοῦτο παραδιδόμενος ὅλος εἰς ἀσελγεῖς καὶ ἀτίμους ἡδονάς, καὶ νομίζων ὅτι ὡς βασιλεὺς ἔπρεπε μόνον νὰ διατάττη φόνους. Αἱ πλέον ἀχαλίνωτοι ἐπιθυμίαι του, αἱ πλέον ἀπηνεῖς θελήσεις του καθίσταντο ἅμα ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ στόματός του, ἱεροὶ τοῦ κράτους νόμοι. Οἱ ὑπήκοοί του ὅλοι εἰς τὴν δυστυχίαν καταβυθισμένοι, ἐκοπίαζον, ἀπέθνησκον ἅμα ἐκεῖνος ἐκεθύμει τούτου· τὰ δὲ ὑπάρχοντά των, αἱ γυναῖκες των, ἡ ζωὴ των, ἀνῆκον εἰς αὐτὸν, κατὰ πάσαν στιγμήν· διὰ μικρὸν τι τεκμήριον ὅλα ταῦτα ἤρπάζοντο ἀπὸ αὐτοῦ, διὰ μικρὰν τινὰ ὑποψίαν αἱ κεφαλαὶ των ἀπεκόπτοντο. Τὸ ἀνθρώπινον αἷμα τέλος πάντων νομίζεται εἰς τὰ βάρβαρα ἐκεῖνα μέρη ὀλιγωτέρου λόγου ἄξιον τοῦ ὕδατος ὡς πρὸς τὸ ὁποῖον ἐ οὐρανὸς δαικνύεται πολὺ φειδωλῶς, καὶ ὁ μονάρχης ἐκπληροῦ εὐχαρίστως τὸ ἀποτρόπαιον τοῦ δημίου ἔργον.

Τοιαύτη ἦτον ἡ αὐλὴ παρὰ τῆ ὁποία ὁ εὐαίσθητότερος καὶ γένναιότερος τῶν θνητῶν ἐβιάσθη νὰ μείνη ἡμέρας τινὰς τὰς ὁποίας εὐχαρίστως ἤθελέ συγκατανεύσει νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὰς τῆς ζωῆς του. Ματαίως ἀγανακτεῖ, ἀπειλεῖ, ἐκφράζει τὰ παράπονά του καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Σεῖδην μὲ τὸ ἀγέρωχον ἐκεῖνον θάρρος τὸ ὁποῖον εἰς τοιαύτας περιστάσεις βιάζονται νὰ μεταχειρισθοῦν ὅλοι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν αἱ ψυχαί. Ὁ Σεῖδης φοβούμενος αὐτὸν ἀπέφευγε τὴν θέαν του κρουπτόμενος εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Παλατίου του. Οἱ δὲ Βιζίραι τούτου συνειθισμένοι ὄντες ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν πανουργίαν καὶ τὸ ψεῦδος καθειρήνευον

(ἀ) Βιζίραι, ὀνομάζονται οἱ μεγάλοι ὑπουργοὶ σύμβουλοι τοῦ αὐτοκράτορος παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, καὶ μέγας Βιζίρης ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν γραμματεὺς τοῦ κράτους.

κόν ἦρωα, διὰ τῶν κολακειῶν καὶ φιλοφρονήσεών των, ἀπατοῦν-
τες αὐτὸν δι' ὄρκων· ὥστε ὁ ἀτρόμητος Γουζάλβης ὑφ' ὅν τὰ
πάντα ὑπέκυπτον εἰς τὰς μάχας, καὶ εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ὁποίου
οὔδεις προμαχῶν δὲν ἠδύνατο ν' ἀντισταθῆ περετήρησε τέλος
ὅτι κατήντησε παίγνιον χαρμερπῶν ὑπουργῶν, καὶ αἰχμάλωτος
ἐνός οὔτιδανού βασιλέως.

Ἡ Σελήνη εἶχε σχεδὸν τρεῖς ἀνανεώσει τὸ μονοειδές αὐτῆς
σχῆμα, ἀφότου ὁ Γουζάλβης προσωρμίσθη εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα
τῆς Ἀφρικῆς ὥστε μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὰ τσαῦτα
ψεύδη καὶ τὰς τῶσας ἐπιτοκείας, ἀπεφάσισε νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν
Σεῖδην νὰ διαλύσῃ τὴν καταφρονητικὴν ἐκείνην σιωπὴν του. Βε-
βαιωθεὶς λοιπὸν καλῶς κατὰ ποίαν ἡμέραν ἔμελλεν ὁ μονάρχης
νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ναόν του διευθύνθη μόνος πρὸς τὴν ὁδὸν διὰ
τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ διέλθῃ καὶ τὸν ἐπερίμενεν ἕως ὅτου νὰ φθά-
σῃ. Ὁ βασιλεὺς ἐφάνη τέλος πάντων· ὁ δὲ ἦρωας ἅμα τὸν παρετή-
ρησεν ἐπροχώρησεν εἰς τὰ ἔμπροσθεν τῆς ὁδοῦ, καὶ σταθεὶς ἐνώ-
πιον τοῦ Σεΐδου τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ φοβηθεῖσα αὐτὸν ἔνεκα τοῦ
θαρραλέου βαδίσματος καὶ τρόπου του ἀπεμακρύνθη, εἶπεν εἰς
αὐτὸν μὲ θάρρος καὶ μὲ βροντώδη φωνὴν κρατῶν εἰς μὲν τὴν μίαν
αὐτοῦ χεῖραν τὴν συνθήκην, εἰς δὲ τὴν ἄλλην γυμνὴν τὴν σπάθην
του.

Βασιλεῦ τοῦ Φῆς, σὲ παρουσιάζω ἐδῶ τὸν πόλεμον ἢ τὴν εἰρή-
νην, καὶ πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐκλέξῃς ἐν τῶν δύο κατὰ τὴν στιγ-
μὴν ταύτην. Ἐκατὸν χιλιάδες ῥομφαίων ὁμοίων μὲ τὴν πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν σου τώρα λάμπουσιν, ἓνα μόνον ἐκ τοῦ στόματός μου
λόγον περιμένουν διὰ νὰ ἔλθουν νὰ καταστρέψουν τὰ τείχη καὶ
τὸν θρόνον σου καὶ νὰ ποτίσουν τὴν γῆν σου διὰ τοῦ αἵματος τῶν
λαῶν σου. Ἴδού αὐταὶ ἐπικρεμάμεναι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου ἂν ἔτι
μία στιγμὴν βραδύνης, μέλλουν εὐθὺς νὰ σὲ προσβάλουν.

Ὁ Σεΐδης ὡς ἀπόπληκτος τὸν θεωρεῖ ἄπαξ· ἀλλὰ μὴ δυνάμε-
νος νὰ ὑποφέρῃ τὴν θεωρίαν του κύπτει πρὸς τὴν γῆν τὸ ὠχρὸν
αὐτοῦ πρῶτον. Οἱ περὶ αὐτὸν αὐλικοὶ τρέμουν, ὁ λαὸς του φεύ-
γει, οἱ στρατιῶται του εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὸν ἐγκαταλείψουν· ὥστε
ὁ ἐπὶ δούλων βασιλεύων δεσπότης, ἐκεῖνος ἀποδειλιάσας ἐνώ-
πιον ἐνός μόνου ἐλευθέρου καὶ ὄχι δουλικοῦ ἀνδρὸς ὑπογράφει τὴν
εἰρήνην χωρὶς οὐδὲως νὰ ἀποκριθῆ, ὁ δὲ Γουζάλβης πλήρης χα-
ρᾶς τὸν ἀφήνει καὶ σπεύδει νὰ προπαρασκευασθῆ διὰ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ἀλλ' οἱ Βιζίραι τῶν τοιούτων βασιλέων βιάζονται αὐτοὺς πολ-

λάκις εἰς τὴν ἀνομίαν. Οἱ τοῦ Σεΐδου, ὄθεν, μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὀργισθέντες ὡς ἐκ τῶν διατρεξάντων, τὸν ἐσυμβούλευσαν καὶ τὸν παρώτρυνον νὰ ἐκδικηθῇ. Ὁ Γονζάλθης, ἔλεγον, ἐπεριφρόνησε τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως, εἶναι λοιπον δίκαιον νὰ τιμωρηθῇ διὰ τοῦτο. Δια τῆς τιμωρίας ἑνὸς αὐθάδους, ὅστις διὰ τοῦ ἀλιζονικοῦ τρόπου τοῦ περιύβρισε τὸν βασιλέα· ἡ μὲν Γρανάδα ἤθελεν ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἡ δὲ Ἰσπανία ἤθελε χάσει τὸ ὑποστήριγμά της· βάλλοντες λοιπὸν εἰς πρᾶξιν τὸ σχέδιον τοῦτο, ἔπραττεν ὡς τοὺς ὑπαγόρευεν ἡ πολιτικὴ, καὶ τυχαρίστουν ταυτοχρόνως καὶ τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεώς των. Ὁ θάνατος ὄθεν τοῦ ἥρωος κατέστη δίκαιος ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀπεδείχθη ὠφέλιμος καὶ οὕτως οἱ κακότεροισι ἐκεῖνοι σύμβουλοι ἔπεισαν τέλος τὸν δεσπότην αὐτῶν νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὴν δολοφονίαν.

Εἰς ὅλας λοιπὸν τὰς ὁδοὺς διὰ τῶν ὁποίων ὁ Γονζάλθης ἠδύνατο νὰ διαβῇ, ἔθεσαν πανταχόθεν στρατιώτας συμποσούμενους εἰς χιλίους, τοὺς ὁποίους ἐνόμισαν μόλις ἱκανοὺς νὰ δολοφωνήσωσιν ἓνα μόνον πολεμικόν.

Συνενώσαντες λοιπὸν τὸν δόλον αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἐκλέγουν τὸν ἐπιτήθειον διὰ προσβολὴν τόπον καὶ κλείσουν προσεκτικῶς ὅλας τὰς διόδους, κρατοῦντες μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας μυστικὰς τὰς προετοιμασίας ταύτας, καὶ δεικνύοντες οἱ βάρβαροι περισσotέραν ἐπιμέλειαν εἰς τὸ νὰ διαθέσωσιν καλῶς τοὺς χαμερπεῖς δολοφόνους, παρ' ὅσην ποτὲ ἔδειξαν εἰς τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν των μάχας.

Ἡ νύξ εἶχεν ἐξαπλώσει πανταχοῦ τοὺς μέλανας αὐτῆς πέπλους· ὁ δὲ Γονζάλθης μὴν ὑποπτευόμενος οὐδόλως τι ἐκ τῶν τοιούτων, ἐμελέτα νὰ ἐξέλθῃ περὶ τὴν αὐγὴν ἀπὸ τὸ Φέσ. Ἡσυχάζων εἰς τὴν κατοικίαν του ἦτο πλήρως χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐλπίζων ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἔμελλε νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν φίλον του, καὶ νὰ διακοινώσῃ εἰς τὴν τρυφερὰν του καρδίαν ὅσας εἶχεν ὑποφέρει ἡ ἰδικὴ του βασάνους. Ἡ ἰδέα του ὅτι ἔμελλε νὰ πλησιάσῃ πάλιν εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ ἠγαπημένη του ἐκατοίκει, νὰ διαπεράσῃ ὡς καὶ πρότερον μέχρι τοῦ παλατίου της εὐρίσκων αὐτὴν ἐκεῖ, νὰ ὑπερασπισθῇ, νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν της καὶ νὰ τὴν παρακινήσῃ πρὸς εὐγνωμοσύνην προτοῦ νὰ φανερώσῃ πρὸς αὐτὴν τὸν ἔρωτά του, εἰς ὅλας ταύτας τὰς χιμέρας δι' ὧν τρέφονται οἱ ἔρασταί, εἰς ὅλα τὰ δυνατὰ τὰ ὁποῖα νομίζουσιν ὡς πιθανὰ ἦτο παραδεδόμενος ὁ νοῦς τοῦ Γονζάλθου, ὅταν αἰφνηδίως ἦ-

κούσθη πλησίον τοῦ παλατίου του Ἰσπανικῆς χέλυος ἦχος. Ὁ Γνωστός εἰς τὸν ἥρωα ἦχος τῆς ἀνακαλέσας εἰς τὸν νοῦν του τὴν φίλην σου πατρίδα, εἴλκυσε κατ' ὀλοκληρίαν τὴν προσοχὴν του. Ἀκροάζεται προσεκτικῶς, καὶ ἀκούει μετὰ προσοχῆς τρέμουσαν φωνὴν, ἄδουσαν Καστιλιστὶ τὰ ἔπη ταῦτα.

Τῆς φρονήσεως ὁ ἔρως ἅς κατέχη τὴν ψυχὴν σας·

Οἱ ἐπίβουλοι συχνάκις ἐμποδίζουν τὴν ἰσχύν σας,

Μαχηταὶ χρηστοὶ γενναῖοι,

Ἐρασταὶ τρυφεροὶ νέοι.

Ἡ κακία τοὺς ἀθώους σας συχνάκις παγιδεύει,

Τὴν ἀνδρίαν σας τὸ ψεῦδος καὶ ὁ δόλος συνδασμεύει·

Βήματα ἥρωϊκά σας

Δολοφόνος νικᾷ φθάσας.

Τὰς ἡχοῦς ἐνῶ τοῦ δάσους, κατεμάγευε τίς φίλος

Ἐπὶ τῶν φοινίκων ἄδων λιγυρῶς τε καὶ στομύλως·

Ἀοιδὸς ἄστατος πλάνος,

Φοβερῶς, ὑπερηφάνως.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀσμάτων ὑπὸ Κίρκου συελήφθη,

Ὁ δεσπότης τῶν θηρίων θηρευτὴν δειλὸν εὐήθη.

Κατεδίωκεν ἀγρίως·

Διὰ λάκκου δ' αἰφνηδίως.

Διελθὼν τότε ἀπίστου εἰς παγίδα συελήφθη,

Ἐπὶ δὲ τῶν θηρευόντων στηγμασίως κατεβλήθη.

Θανῶν ἄνευ προστασίας

Θῦμα, λεία προδοσίας.

Ὁ Γονζάλθης ἐξεπλήχθη μεγάλως ἀκούσας τὴν πατρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν· προσέξας δὲ εἰς τῶν λόγων τὴν ἔννοιαν οἷτινες ἐφαίνοντο ὅτι διευθύνοντο πρὸς αὐτὸν, καὶ ῥίψας τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης πλατείας εἰς τὴν ὅποιαν ἔκειτο τὸ παλάτιόν του, διέκρινεν εἰς τὴν λάμπιν τῆς σελήνης γέροντα τινὰ, τοῦ ὁποίου ὁ λευκὸς πώγων ἔφθανε μέχρι τῆς ζώνης του, περιβεβλημένον ἔνδυμα αἰχμαλώτου, σύροντα τὴν δουλικὴν ἄλυσον, καὶ φεύγοντα διὰ μέσου τῶν Μαύρων, οἷτινες ἀκούσαντες τὸν ἦχον τῆς χέλυός του εἶχον συναθροισθῆ περὶ αὐτόν.

Ὁ ἥρωας κινηθεὶς εἰς περιέργειαν καὶ λαβῶν διάφορον διὰ τὸν γέροντα, καταβαίνει εἰς τὴν πλατείαν καὶ προσελθὼν πρὸς αὐτόν τὸν ἠρώτησε ἂν ἦτο Ἰσπανός. Ναι εἶμαι ἰσπανός, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν ὁ αἰχμαλώτος, ἀλλὰ μᾶς παρατηροῦν· δὲν δύναμαι νὰ σὲ

ὄμιλήσω περισσότερο. Ἄν ὁ Γονζάλθης ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα τοῦ
 ἂν θέλῃ νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τρομερὰν δυστυχίαν ἣτις ἐπικρέμαται
 αὐτῆς, ὡς διευθυνθῆ εὐθὺς πρὸς τὸν Πάλμιον κῆπον. Εἰπὼν τοὺς
 λόγους τούτους ὁ γέρον ἐγίνε ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ ἄφαντος.

Ὁ Γονζάλθης ἐκπληχθεὶς εὐρέθη εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν ἀπο-
 ρῶν τί ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ· ἐγνώριζεν ἄφ' ἑνὸς τὸν ἄπιστον χα-
 ρακτῆρα τῶν Μαύρων, καὶ ἦτο μόνος ἄοπλος ἐν καιρῷ νυκτός·
 ἀλλ' ἔπρεπεν πάλιν ἄφ' ἑτέρου ν' ἀκολουθήσῃ ἄγνωστον αἰχμά-
 λωτον, ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μόνον ἐ-
 ξηρτᾶτο τῆς Ἰσπανίας ὅλης ἡ σωτηρία; Ἡ ἰδέα ὁμῶς τοῦ ὅτι ὁ
 αἰχμάλωτος ἐκεῖνος ἦτο προσβύτης, Ἰσπανὸς δυστυχῆς τέλος
 πάντων, κατέπεισε τὸν Γονζάλθην ν' ἀποφασίσῃ, καὶ οὕτως ἀνα-
 μιχθεὶς μετὰ τοῦ ὄχλου διευθύνθη πρὸς τὸν Πάλμιον κῆπον θέσιν
 ἀπομεμονωμένην καὶ ἐρημικὴν ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως κειμένην.

Ὁ Γέρον ἀνέμενεν αὐτὸν εἰς τὴν εἴσοδον· ἅμα δὲ τὸν εἶδε,
 τρέχει καὶ πεσὼν πρὸ ποδῶντου, ὦ δόξα τῆς πατρίδος μου ἔ-
 κραξε πρὸς αὐτὸν ἀναπνέων μόλις! ὦ γενναῖε τοῦ κυρίου μου υἱέ,
 θέλω σώσει λοιπὸν τὴν πολύτιμόν σου ζωὴν! Ἔ! συγχώρησόν με
 διὰ τὴν τοσαύτην μου χαρὰν, ἄφητέ με νὰ βρέξω τὰς θριαμβευτι-
 κάς σου χειράς διὰ τῶν τρυφερῶν μου δακρύων. Φεῦ! μὲ θεωρεῖς
 μὲ ψυχρὰν ἔκστασιν, ἀλλ' ἐγὼ μεθύω ἤδη ὑπὸ τῆς ἄκρας ἠδο-
 νῆς τὴν ὁποῖαν ἀπολαύω θεωρῶν σε! δὲν δύνασαι νὰ μ' ἀ-
 ναγνωρίσῃς ἐνῶ ἐγὼ πρὸ τοσοῦτου καιροῦ δὲν παύω ἀπὸ τοῦ νὰ
 σὲ ἀγαπῶ! εἶμαι ὁ Πέτρος, ὁ παλαιὸς τοῦ εὐγενοῦς κόμητος πα-
 τρός σου ὑπερέτης· τὸν ὑπηρέτησα τεσσαράκοντα κατὰ συνέχαιαν
 ἔτη ἀκολουθήσας αὐτὸν εἰς μυρίας μάχας, καὶ ἤμην παρὼν ὅταν
 ἐγεννήθης Γονζάλθης· σ' ἐβάστασα εἰς τοὺς ἀνισχύρους μου βρα-
 χίονας, ἀλλ' ἦσο ἔτι νήπιον ὅταν ἠχμαλωτίσθην ὑπὸ τῶν Μαυ-
 ρητανῶν. Πωληθεὶς παρ' αὐτῶν εἰς τὸν δεσπότην τοῦ Φῆς, μένω
 δούλος εἴκοσι ἤδη ὀλόκληρα ἔτη, καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς
 μακρᾶς σειρᾶς τῶν δυστυχῶν τούτων ἡμερῶν τὰς ὁποίας οὕτως
 ἔζησα, οὐδεμίαν παρῆλθε καθ' ἣν ὁ Πέτρος νὰ μὴν χύσῃ νέα δά-
 κρυα ἐνθυμούμενος τὸν πατέρα σου, καὶ ἀνερευνῶν περὶ τοῦ γεν-
 ναίου τοῦ υἱοῦ τοῦ· κατὰ καιροῦς εἰς τὰς φυλακάς μας φερομένους
 Ἰσπανοὺς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἔμαθον ὅλας σου τὰς ἐπιτυχίας, ὅλα
 σου τ' ἀνδραγαθήματα, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀκρόασις μ' ἐνίσχυσεν
 εἰς τὸ ζῆν. Ἀλλὰ σὲ βλέπω τέλος, ἐναγκαλιζομαι τὰ γόνατα τοῦ
 Γονζάλθου, καὶ ἀποσπῶ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου τὰς χειράς. Εὐ-

Ἰσχυρὸς ὁ θεὸς μου ! μόνη αὕτη τοῦ οὐρανοῦ ἡ εὐεργεσία εἶναι κρείττων τῶν ὄσων ὑπέφερα δεινῶν.

Δαβὼν τότε τοῦ ἥρωος τὴν χεῖρα, ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὰ χεῖλη του· ὁ δὲ Γουζάλβης ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν τρυφερῶς, καὶ πληρωθεὶς ἐκ λύπης διὰ τῆς ἐνθυμήσεως τοῦ πατρὸς του, τὸν ἠρώτησε τίς ἦτον ὁ κίνδυνος ὑφ' οὗ ἐνόμιζεν αὐτὸν ἐπαπειλούμενον.

Κύριε, ἐπρόσθεσεν ὁ αἰχμάλωτος, ἤκουσα αὐτοὺς τοὺς ἰδίους δμιλοῦντας περὶ τούτου, ἀπὸ τὰ ἴδια στόματα τῶν τεράτων ἐκείνων ἤκουσα τὸ μιὰρὸν αὐτῶν μυστικόν. Καταδικασμένος ὢν νὰ ἐργάζωμαι τοὺς κήπους τούτους ἀνεπαύομην εἰς δενδρῶνα τινὰ σχοίνων, ὅτε ὁ βασιλεὺς ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Βιζίρου του, φθάσας πλησίον τῆς δενδροστοιχίας ἐκείνης, εἶπε πρὸς αὐτόν. «Εἶσαι βέβαιος ὅτι ὁ κακότροπος ἐκεῖνος Καστίλιος δὲν θέλει δυναθῆ νὰ ἐκφύγῃ τὰς προσβολὰς σας ; Ὁμνύω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου προφήτου ὅτι τοῦτο δὲν θέλει συμβῆ, ἀνέκραξεν ὁ ἀπηνῆς ὑπουργός· χίλιοι στρατιῶται εἶναι ἤδη τοποθετημένοι εἰς δύο τῆς Μαμόρας ὁδοὺς· αἱ θύραι ὅλαι τοῦ φῆς φυλάσσονται προσεκτικῶς, οὐδεὶς ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν του δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ παλάτιόν του, ὥστε ὁ θάνατος περικυκλοῖ πανταχόθεν τὸν Γουζάλβην, καὶ μετ' ὀλίγας μόνον στιγμὰς φέρω, κραταιὲ βασιλεῦ, πρὸ τῶν ποδῶν σου τὴν κεφαλὴν του.

Οἱ τρομεροὶ οὗτοι λόγοι μὲ κατετρόμαξαν. Ἄλλ' ἐνθαρυνθεὶς ὑπὸ τοῦ ζήλου μου, ἀπεφάσισα νὰ σώσω τὸν ἥρώά μου. Ὁ θεὸς ἀναμφιβόλως ἔφερεν εἰς πέρας τὴν δύσκολόν μου ἐπιχείρησιν. Ἦτοίμασα τὰ πρὸς φυγὴν ἀναγκαῖα εἰς τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ὥρῶν αἵτινες ἔτι μ' ἔμενον, καὶ τὸ εἰς τὴν φιλτάτην σου γλῶσσαν συντεθὲν ἄσμα κατῶρθωσε νὰ σὲ ἐλκύσῃ πρὸς με, διότι δι' ἄλλου μέσου δὲν ἐδυνάμην νὰ εἰσχωρήσω εἰς τὴν κατοικίαν σου. Τὰ λοιπὰ ἔχετε ὑμεῖς ἀνὰ χεῖρας, κύριε· ἀλλ' ἀπαιτῶ ἀπὸ σέ, καὶ σὲ ἐξορκίζω ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος μας, ἐν ὀνόματι τοῦ σεβαστοῦ σου πατρὸς, νὰ παραιτήσῃς διὰ μίαν μόνην ἡμέραν τὴν ἀκαταδάμαστον ἐκείνην ἀνδρίαν σου, ἥτις ἄλλως θέλει σὲ κατασταθῆ ὀλεθρία. Ἐγκαταλήφθητι εἰς τὴν πίστιν μου ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἰς τὸ πρὸς ἐλευθέρωσιν μέσον τὸ ὅποιον ἤθελον σὲ προτείνει νὰ μεταχειρισθῆς, διότι τὰ πάντα εἶναι συγχωρημένα ὡςάκις πρόκειται νὰ ὑπεκφύγῃ τοὺς δολοφόνους· ἀλλ' ἂν δὲν συγκατανεύσῃς εἰς τὴν παράκλησίν μου ταύτην, ἂν ἡ ἀνδρία σου σὲ διατάτῃ, νὰ καταφρονήσῃς βέβαιον, ἀνωφελῆ, καὶ ὀλέθριον εἰς

τοῦ ἀδελφοῦ σου θάνατον, ἄρχισε τὴν αἱματοχυσίαν ἀπ' ἐδῶ γίγ-
νων τὸ ὀλίγον εἰς τὰς φλέβας μένον αἷμα, διότι πράττων τοῦτο
θέλεις μ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν φρικτὴν διὰ βασάνων τιμωρίαν
τὴν ὅποιαν οἱ βάρβαροι οὗτοι θέλουν μοι ἐπιβάλλει, καὶ τοῦ σκλη-
ροτέρου ἔτι ἄλλου τὸ ὅποιον ἡ ψυχὴ μου θέλει αἰσθανθῆ, ἐπι-
ζῶσα στιγμὰς τινὰς μετὰ σέ.

Ὁ ἥρωσ ἐνθαρρύνας αὐτὸν, ὤμωσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς συμβου-
λάς του· ὁ δὲ γέρων, ἐδηγήσας αὐτὸν εἰς τὸ ἐνδότερον ἀπομεμο-
νωμένου μικροῦ δάσους, παρουσίασε πρὸς αὐτὸν κίδαριν ἔνδυμα
Μαυρητανοῦ, καὶ σπάλην Ἀφρικανικὴν. Συγχώρησόν με, εἶπε
πρὸς αὐτὸν, συγχώρησόν με, διότι μόνον τὸ φόρεμα τοῦτο δύνα-
ται ν' ἀπάτησῃ τοὺς εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως ἐπαγρυπνοῦντας
δορυφόρους. Ἐπειδὴ δὲ εἴμεθα περικυκλωμένοι πανταχόθεν ὑπ'
ἐχθρῶν, καὶ μᾶς εἶναι ἀναγκαῖος τριῶν ἡμερῶν δρόμος διὰ νὰ
φθάσωμεν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ἅς μὴν ὑπάγωμεν πρὸς ζήτη-
σὶν τοῦ πλάου σου, δι' οὗ οἱ ὑπηρέται σου, τοὺς ὁποίους θέλουν
ἴσως φεισθῆ ἅμα μάθουν ὅτι ἠλευθερώθης, θέλουν δυνηθῆ νὰ φθά-
σουν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ δόλος εἶναι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην
ἀναγκαῖος δι' ἡμᾶς μολονότι ἡ καρδία σου ἀποστρέφεται αὐτὸν
εἰς ἄκρον. Συλλογίσθητι προσέτι ὅτι σέ ὀδηγῶ πρὸς τὴν Γρανά-
δαν ὅπου θέλεις δυνηθῆ νὰ δειχθῆς ὡς Γονζάλθης καὶ εἰς τοὺς
ἐχθρούς σου Μαυρητανούς, καὶ εἰς τοὺς Βασιλίους.

Ὁ ἥρωσ ἀν καὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ τελείαν εἰς τὰς συμβουλάς
σου ὑποταγὴν, ἐδιχονόησε τότε ὀλίγον φοβούμενος μήπως μιάνη
τὴν κεφαλὴν του καλύπτων αὐτὴν μὲ κίδαριν, καὶ νομίζων ἑαυ-
τὸν ἐξευτελούμενον ὑπὸ φόρεμα Μαυριτανοῦ. Ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπὸ
τοῦ Πέτρου, ὅστις τὸν ἐβεβαίωνεν ὅτι δι' ἄλλου τρόπου δὲν ἤ-
δύναντο νὰ διέλθωσι διὰ τῶν ὁδῶν, καὶ νοσταλγῶν εἰς ἄκρον, ὑ-
πεχώρησε τέλος ἐρυθριάσας. Ἡ μακρὰ του κόμη, ὅθεν, κρύπτε-
ται ὑπὸ λίνον ἐνδύεται τὸ Ἀφρικανικὸν ἐκεῖνο ἔνδυμα μὴ ὀλι-
γοστεῦον ποσῶς τὸν πολεμικόν του χαρακτῆρα, ὀπλιζέται μὲ τὴν
Ἀφρικανικὴν μάχαιραν τῆς ὁποίας ἐξετάσε πρῶτον καλῶς τὴν
βαφὴν, καὶ ἀκολουθῶν τὸν αἰχμάλωτον τὸν ἑποῖον ἠλευθέρωσεν
ἀπὸ τῆ δεσμᾶ, ἐξέρχεται μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ Παλμίου κήπου.

Χωρὶς διόλου νὰ γνωρισθῶσιν οὔτε νὰ παρατηρηθῶσιν ὑφ' οὐ-
δενός, ἐβάδισαν πρὸς τὰς πύλας τοῦ Φῆς καὶ ἀπέρασαν διὰ μέσου
τῶν φυλακῶν. Ταχύνοντες δὲ τὰ βήματά των ἅμα ἐξέβησαν εἰς
τὴν πεδιάδα, ἔφθασαν εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ παρὰ τὰς ὄχ-

θας τοῦ ποταμοῦ Συβούρου. Ἐκεῖ ὁ καλὸς Πέτρος λύσας ἑλαφρόν τι πλοιάριον δεδεμένον διὰ πρυμνησίου εἰς τὸν καλαμῶνα, τὸ ὀποῖον ὁ Γονζάλβης παρεπήρησε, ὠπλίσας αὐτὸ δι' ἰσχυροῦ ἰστίου καὶ προμηθευθεὶς καθαρὸν ὕδωρ καὶ ζωοτροφίας, διὰ τὰ ὁποῖα ἐξήρκεσεν ὁ ὀλίγος χρυσὸς τὸν ὀποῖον εἰς διάστημα εἴκοσι ἑτῶν δουλείας εἶχεν ἀποκτήσει, εἰσέβη εἰς αὐτὸ μετὰ τοῦ Γονζάλβου. Λαμβάνοντες λοιπὸν ἐναλλάξ τὸ πηδάλιον καὶ τὴν κώπην ἐπροχώρουν βοηθούμενοι ὑπὸ τερπνοῦ ζεφύρου ὅστις ἐκίνει τὴν λέμβον ἐπὶ τῶν βιαίων κυμάτων ὁ δὲ γέρων ἠσθάνετο τὰς δυνάμεις του διπλασιαζομένας διὰ τῆς θεωρίας τοῦ ἥρωος. Εἰς διάστημα ὀθὲν δώδεκα ὥρῶν φθάσαντες εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ ἐξῆλθον δι' αὐτοῦ εἰς τὸ πέλαγος. Ὁ γέρων ἅμα ἐθεώρησεν ὅτι ἀπεμακρύνθησαν τῆς γῆς, εὐχαρίστησε τὸν ὕψιστον γονυπετήσας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐρρίφθη πλήρης χαρᾶς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ κυρίου του λούων αὐτοὺς διὰ τῶν δακρῦν του.

Μετ' ὀλίγον διέκρινον καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς Ἑλαρραίδος καὶ τῶν ἠδονικῶν λειμόνων ἔπου ὁ Λίξος ἔβρεχεν ἄλλοτε τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατακτηθέντας περιφήμεους κήπους. Ἡ ὑπὸ τῶν Φοινίκων κτισθεῖσα πόλις Ἀζιλις λάμπει ἤδη καὶ ἐν τῷ ἅμα καθίσταται ἄφαντος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των· περιπλέον τὸ Σπάρτελον ἄκρωτήριον, ἀφίνουν δεξιόθεν αὐτῶν τὴν παλαιὰν Τίγγιδα ὅπου ἀναπαύωνται τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἀντείου, (ἀ) καὶ διαπερνῶντες τὸν πορθμὸν φθάνουσι περὶ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς ἄντικρυ τοῦ Καλπείου ὄρους.

Ὁ οὐρανὸς ἦτον αἶθριος διεσπαρμένος ὑπ' ἄστρον, ἡ Σελήνη ὑπέχεν ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀργυροειδὲς τι φῶς· ὁ δὲ Γονζάλβης καθήμενος εἰς τὴν πρῶραν, ἀνεκάλυψε μακρόθεν τὰς πρῶτας τῆς Ἰσπανίας ὄχθας. Μόλις δὲ παρετήρησε ταύτας, μὴ θυνάμενος γὰ κρατήσῃ τὴν χαρὰν του, ὦ πατρίς μου! ἀνέκραξεν ὑψηθεὶς ὦ Λάρα θέλω σὰς ἰδεῖ πάλιν! θέλω ἀναπνεύσει πάλιν εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ ἠγαπημένη μου κατοικεῖ, τὸν αὐτὸν μετ' ἐκείνης ἀέρα! θέλω δράμει πάλιν μεταξὺ τῶν ἀνδρείων μου συνεταίρων, πλησίον τῶν βασιλέων μου! θέλω πολεμήσει ὑπὸ τὴν σημαίαν μου! πόσον ἐνθουσιάζεται τὴν καρδίαν μου διὰ τῆς θέας τῶν ὠραίων τούτων παραλίων· ὦ ἔρος, φιλία, καὶ ἀρετή!

(ἀ) Γίγας υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς γῆς, κατὰ τὴν Λύθειαν κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους.

Ἄλλ' ἐνῶ οὕτως ὠμίλει, ὁ γέρων περίφοβος ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν φρικώδους τρικυμίας ἔλευσιν. Οἱ ἀστέρες ἔγειναν ἀφαντοί, ἡ Σελήνη ἀπώλεσε τὸ φῶς αὐτῆς, αἱ δὲ ἀκτῖνες τῆς διεπέρνων μόλις τὸν περικαλύπτοντα αὐτὴν πανταχόθεν σκοτεινὸν πέπλον. Πυκνὰ νέφη ἐκ μεσημβρίας προχωροῦντα ἔφθασαν ἐντὸς ὀλίγου, καὶ μετ' αὐτὰ σκότος καὶ τρόμος ἠκολούθει· ἑλαφρὰ καὶ βία πνοὴ ἐρυτίδωνε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, οἱ δὲ ἑρμητικοὶ ἄνεμοι ἠκολούθησαν ταύτην μετ' ὀλίγον βαθεῖα νύξ ἐξασίλευε περὶ τῆς θαλάσσης, ἀστραπαὶ διέσχίζον πανταχοῦ τὰ νέφη, τῆς μακρόθεν μυκωμένης βροντῆς ὁ τρομερὸς κρότος ἐπαυξανόμενος ὄλονέν προεμήνυε κεραυνοῦ ἔκρηξιν, τὰ κύματα ἀνυψοῦντο παφλάζοντα, οἱ ἀρκτῶοι ἄνεμοι ἐσύριζον συγκρουόμενοι μεταξύ των, ἡ θάλασσα ὑψοῦτο μέχρις οὐρανῶν, ἡ δὲ λέμβος ποτὲ μὲν ἰσταμένη ἐπὶ ἀφρίζοντος ὑψηλοῦ θαλασσοῦ ὄρους, ποτὲ δὲ βυθιζομένη εἰς ἀχανῆ ἄβυσσον, ἤγγιζε ταυτοχρόνως καὶ τὰ νέφη, καὶ τὸν βαθὺν τῶν θαλασσῶν ψαυμῶδη πυθμένα.

Ὁ Γονζάλθης μὴ ταραχθεὶς παντελῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρικυμίας ἦτον ἀνήσυχος περὶ τοῦ γέροντος μόνου· τὸν ἐνεψύχωνε, τὸν ἐνεθάρρυνε, καὶ τοῦ ἔδιδεν ἐλπίδας, τὰς ὀπίστας οὐτ' αὐτὸς ὁ ἔδιος παντελῶς δὲν εἶχε θλίβων αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον του· ἀλλὰ τοῦ Πέτρου τὸν νοῦν οὐδὲν ἄλλο δὲν ἐνησχάλει ἐκτὸς τῆς σωτηρίας τοῦ Γονζάλθου, καὶ δι' αὐτὸν μόνον ἔχυνε πικρὰ δάκρυα· ὦ Κύριέ μου, ἔκραζε, δὲν ἠδυνήθην γὰρ σὲ σώσω! καὶ ἡ φύσις ὀλη συνώμωσε πρὸς ἀπώλειαν ἐνὸς ἥρωος! Ἄ! ἐάν μοι ἦτον ἔτι δυνατὸν....! Ἡ γῆ δὲν ἀπέχει πολὺ... Προσκολλήθητι ἐπ' ἐμοῦ κύριέ μου, καὶ οὕτω θέλω κολυμβᾶ μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ παράλιον· ὁ θεὸς θέλει μοὶ χορηγήσει τὴν προτέραν νεανικὴν μου ἰσχὺν, καὶ τότε μόνον θέλω ἐκπνεύσει ὅταν φθάσω εἰς τὸ παράλιον καὶ σὲ θέσω ἐπὶ τοῦ ψάμμου, πλὴν θέλω ἀπυθάνει εὐτυχῆς εἰς ἄκρον.

Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ γέρων ἔλεγε ταῦτα, ἡ ἑλαφρὰ λέμβος καταβυθισθεῖσα ἐκ τοῦ ὕψους κύματος τινὸς μὲ ταχύτητα παρομοίαν μὲ βέλους, καὶ διελθοῦσα ἄπειρον διάστημα τῆς θαλάσσης, συνεκρούσθη βιαίως κατὰ πλοίου τινὸς τὸ ὅποιον ὡς καὶ αὕτη ἦτο τῆς τρικυμίας παίγνιον, καὶ διερράγη. Ὁ Γονζάλθης καὶ Πέτρος βυθισθέντες πίνουσι ἐκ τοῦ πικροῦ ἐκεῖνου κύματος· ἀλλ' ἀμφότεροι χωρὶς παντελῶς ν' ἀφθεοῦν ἀνυψωθέντες πάλιν ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ λαδόντες κάμηλον τινα κυματουμένην πλη-

σιον των, ἐνέβησαν διὰ τῆς βοήθειας αὐτῆς καὶ ἐρρίθησαν ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Ὅποῖον θέαμα παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ! Διὰ τῆς λάμψεως τῶν ἀστραπῶν αἵτινες ἀδιακόπως ἐξερρηγνύοντο ὁ Γονζάλβης θεωρεῖ γυναῖκα ἰσχυρῶς δεδεμένην πρὸς τὸν ἰστόν. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο κατεξρεγμένον ὑπὸ δακρύων, ἡ δὲ κόμη της ἐκτεθειμένη οὔσα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων, ἐκυμάτει κατ' ἀρέσκειαν αὐτῶν. Περικυκλωμένη οὔσα πανταχόθεν ὑπὸ Αἰθίοπων στρατιωτῶν ὑψωμένας ἐχόντων ἐπ' αὐτῆς τὰς ῥομφαίας των, καὶ μὴ δυναμένη οὔτε αὐτὰς της τὰς χεῖρας νὰ ὑψώσῃ, διότι ἰσχυροὶ δεσμοὶ τὰς ἐκράτουν δεδεμένας, ὑψωνε τὴν ἀναστενακτικὴν αὐτῆς φωνὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν της, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀτενεῖς ἔχουσα πρὸς αὐτόν, ἰκέτευε τὸν Παντοδύναμον νὰ τὴν ἀπωλέσῃ κάλλιον ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, παρά νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀρπάγων της.

Ὁ ἥρωσ ἐκθαμβὸς καὶ παράφορος, ἀναγνώρισας ὅτι ἡ φωνὴ, οἱ ἀντιχήσαντες μέχρι τῆς καρδίας του λόγοι, καὶ τὰ διὰ λαμπρᾶς ἀστραπῆς ἀποκαλυφθέντα χαρακτηριστικὰ ἦσαν τὰ τῆς ἡγαπημένης του, ἐκείνης τὴν ὅποιαν εἰς τὴν Γρανάδαν εἶδεν, καὶ τῆς ὁμοίας ἢ μορφῆς ἔμειναν ἐντετυπωμένη ἀνεξαλείπτως εἰς τὴν ψυχὴν του, καὶ ἀμφιβάλλων ἔτι περὶ τῆς εὐτυχίας του ἐκείνης, σπεύδει, τρέχει πρὸς αὐτήν, καὶ ἤθελε γονηπετήσῃ πρὸ αὐτῆς, ἂν ἡ ὀργὴ του δὲν κατενίκῃ πᾶν ἄλλο αὐτοῦ αἶσθημα. Σύρας δὲθεν τὴν μάχαιράν του θραύει τῆς Ζουλεμᾶς τὰ δεσμὰ, καὶ ὑπόσχεται πρὸς αὐτὴν ἐκδίκησιν, θεωρήσας ἀγρίως τὸ τρομερὸν σπράττευμα ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἦτο περικυκλωμένος. Οἱ βάρβαροι συνελθόντες ἐκ τῆς ἐκπλήξεως τὴν ὅποιαν ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἥρωος ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς κατὰ πρῶτον, καὶ ἐνθαρρυνθέντες ἤρχισαν νὰ γογγύζουν, καὶ νὰ ἐτοιμάζωνται εἰς μάχην. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτῶν, ἄγριος Αἰθίωψ, τοῦ ὁποίου τὴν φρικτὴν κεφαλὴν ἐκάλυπτε λευκὴ κίδαρις, ἐφορμήσας εὐθύς κατὰ τοῦ Γονζάλβου ἐπιφέρει πρὸς αὐτὸν πληγὴν διὰ τοῦ ἐγχειριδίου του· ἀλλ' ὁ Γονζάλβης διὰ μιᾶς μόνης βολῆς τὸν ἔρριψε νεκρὸν. Μεγάλαι κραυγαὶ ἤρχησαν τότε ν' ἀκούωνται πανταχόθεν· οἱ ναῦται μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἐνωθέντες, βλασφημοῦντες καὶ ὀπλησμένοι μὲ διάφορα ὄπλα ὤρμησαν συγχρόνως κατὰ τοῦ Γονζάλβου πληροῦντες τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὤρυμμῶν των, ὡς ὅταν ἐπὶ τοῦ Κακασίου ὄρους φρικωδῶν κορά-

κων νέφος προσβάλλει κρῶζον ἓνα μόνον ἄπτόν ἔστις ἦν καὶ μόνος περιφρονεῖ τὰς ματαίας των ὀρμάς.

Στηριζόμενος ὁ Καστίλιος ἐπὶ τοῦ ἵστού καὶ κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ῥομφαίαν, ἀνθιστατο ἀφόβως κατὰ τῶν προσβολῶν των. Οἱ πρῶτοι ἔπεσαν πρὸ ποδῶν του, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἀθροισθέντες ἀνεπλήρωσαν τὰς θέσεις των· ὁ Γουζάλβης ἐπιφέρει μετὰ μεγίστης σπουδῆς τὰς βουλάς του ἢ σπάθη του ῥίπτει πανταχοῦ μέλη, ὄπλα ἤραυσμένα, καὶ διασκορπίζει πανταχοῦ μέλη. Τὸ αἷμα ἐπλημμύρει εἰς τὸ πλοῖον· οἱ ὀδυρμοὶ τῶν πληγωμένων, αἰφωναί τῆς Ζουλεμᾶς, τῶν ἐφυρμούντων αἰ κραυγαί, συνεμίγνυντο καὶ συνεχάλοντο φύρδην μύγδην. Θόρυβος, θάνατος, τρόμος, καὶ φρίκη, ἐπερικύκλωνον πανταχόθεν τὸν ἥρωα· αἱ δὲ ἀστραπαί, τὸ σκότος, τῶν ἀνέμων ὁ μυκηθμός, ὁ ἐπαυξανόμενος καθ' ἑκάστην στιγμήν τοῦ κεραυνοῦ κρότος, ἐπέτεινον ἔτι τὴν φρίκην τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης σφαγῆς.

Ὁ Γουζάλβης πανταχόθεν ὑπ' ἐχθρῶν περικυκλούμενος, δὲν ἠδύνατο ὅλας τὰς προσβολὰς ν' ἀπωθήσῃ· ἐνασχολούμενος δὲ μᾶλλον περὶ τῆς Ζουλεμᾶς, ἢ περὶ τοῦ ἰδίου του ἑαυτοῦ, καὶ ἐκτιθέμενος ἀπερισκέπτως εἰς ὅλων τὰς προσβολὰς δια νὰ σώσῃ ἐκείνην μόνην, ἐλάμβανε βαθείας πληγὰς, καὶ οὐδεὶς πλέον λογισμὸς περὶ τῆς προφυλάξεως τῆς ζωῆς του δὲν ἐνήσχόλει τὸν νοῦν του, ὅτε, ὁ πιστὸς Πέτρος, ὅστις ἐπολέμει πλησίον τοῦ κυρίου του διετάχθη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης νὰ σπεύσῃ πρὸς ἐλευθέρωσιν αἰχμαλώτων τινῶν οἵτινες ἐκρατοῦντο σιδηροδέσμιαι, στενάζοντες εἰς τὸ βαθύτερον τοῦ πλοίου μέρος. Ὁ γερῶν χωρὶς ὑπ' οὐδενὸς νὰ παρατηρηθῇ, τρέχει, καταβαίνει, καὶ θραύει τὰ δεσμά των· οἱ δὲ αἰχμαλῶτοι ὠπλισθέντες τρέχουν πρὸς βοήθειαν τοῦ Γουζάλβου· ὁ Πέτρος διασχίσας τὸ πλῆθος κατορθώνει νὰ φθάσῃ πλησίον του καὶ νὰ τεθῇ ἔμπροσθεν τῆς Ζουλεμᾶς· ὁ δὲ Καστίλιος ἐλευθερωθεὶς τότε, ὀρμᾶ ὁμοίος μὲ λέοντα μὴ κρατούμενον πλέον ὑπὸ τῶν ἀλύσων του· προσβάλλει, θυσιαζει, σκεπάζει τὴν χαμερπῆ ἐκείνην τῶν δολοφόνων σωρείαν, τοὺς καταδιώκει μέχρι τῆς πύρας στενοχωρῶν αὐτοὺς διὰ τῆς σπάθης του καὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει πρὸς αὐτοὺς πανταχόθεν τὸν θάνατον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων, βιάζει τέλος το ὀλίγον ὑπολείφθην ἐκ τοῦ στρατεύματος τῶν βροχάρων μέρος, νὰ καταβυθισθῇ εἰς τὰ κύματα. Ὁ ἥρωας νικητῆς, ἀλλ' ἡμιθανῆς, διατρέχει ἔτι τὸ ὅποῖον ἀλλὰ μὴν εὐρίσκων πλέον ἐχθροὺς, ἐπανέρχεται πλησίον

τῆς βασιλόπαιδος προσπεθῶν νά ὀμιλήσῃ πρὸς αὐτήν, καὶ ἵππευ
παρὰ τοὺς πόδας τῆς ἐξαντληθεῖς κατὰ το αἷμα καὶ τὰς δυνά-
μεις του.

Ἡ Θάλασσα ἐντοσοῦτῳ ἐγαληνίασεν· οἱ ἄνεμοι δὲν ἠρέθιζον
πλέον τὰ κύματα, τὰ νέφη ἀποσυρθέντα κατέστησαν πάλιν ὄρα-
τὸν τὸ λαμπρὸν τοῦ οὐρανοῦ κυάνειον· ἡ νύξ μετὰ τῶν ἀστέρων
τῆς διευθύνετο ἤδη πρὸ τῆς ὀδοιπορίας τὸ τέρμα, ἢ ἤως πορφυρό-
χρους ἤρχιζε νά φλογίζεται διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, τὸ δὲ
πλοῖον, ἂν καὶ κατέστα ἄχρηστον, ἔπλεεν ἔτι ἐπὶ τῶν ὑδάτων
καὶ στερούμενον ἰστίων καὶ πηδαλίου ἔμεινεν ἀκίνητον ἐν τῷ μέσῳ
τῆς θαλάσσης.

Ἡ Ζουλεμᾶ, ὁ καλὸς γέρον, καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου ἐλευ-
θερωθέντες αἰχμάλωτοι, συναθροισθέντες μετὰ σπουδῆς περὶ αὐ-
τὸν ἐζήτουν νά τὸν ἀνακαλέσωσιν εἰς τὴν ζωὴν· ἀλλὰ φεῦ! αἱ
προσπάθειαι καὶ φροντίδες των ἦσαν ἀνωφελεῖς· ὁ Γονζάλβης ἔ-
κειτο ἐκτάδην ἀκίνητος παρὰ τὰ σφάγια του· φοβερὰ ὠχρότης ἔ-
κάλυπτε τὸ πρόσωπόν του, ἡ κεφαλή του ἔμεινε κεκλιμμένη ἐπὶ
τοῦ κόλπου του, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ὡς κεκλεισμένοι
ὑπὸ τοῦ θανατικοῦ ὕπνου. Ὁ Πέτρος ἠνώρθει αὐτὸν κλαίων· οἱ
πρώην αἰχμάλωτοι γονυπετῆς, ἔθλιβε διὰ τῶν χειρῶν τῆς τοῦ
ἥρωος τὰς χεῖρας, καὶ ἐκδυθεῖσα τὸν ἐκ λίνου πέπλον τῆς ἐνέ-
φραξε τὰς πληγὰς τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς, θεωροῦσα διὰ τρυφερῶν
βλεμμάτων τὰ ἀγνωστα χαρακτηριστικὰ του.

Ὁ Γονζάλβης τέλος μετὰ πολλὰς εἰς αὐτὸν χορηγηθείσας βοη-
θείας, μόλις ἄπαξ ἠνοιξε τὰ βλέφαρά του· ἀλλ' εὐθύς στενάξας
ἄπαξ τὰ ἐκλείσεν. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἐπλήρωσε χαρᾶς τὴν
Ζουλεμᾶν καὶ τὸν Πέτρον, οἵτινες ἐτοιμάσαντες τάχιστα κλίνην
μετέφερον ἐκεῖ τὸν ἡμιθανῆ ἥρωα, ἐπιδάψιλεύοντες εἰς αὐτὸν ἀ-
φθόνως καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅλας τὰς δυνατὰς βοηθείας, ὅσας ὁ
ζῆλος μετὰ τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τρυφερᾶς φιλίας ἠνωμένος ἠδύ-
νατο νά ἐπινοήσῃ. Ὁ Γονζάλβης ἀναλαβὼν ὀλίγον τὰς αἰσθήσεις
του, καὶ θεωρήσας τὴν ἀνάσσαν πλησίον του, κατέβαλλεν ἀνωφε-
λῶς ὅλας του τὰς δυνάμεις διὰ νά προσφέρῃ λόγους τινὰς πρὸς
αὐτήν, ἀλλὰ μόνας τὰς λέξεις: εἰσθε σεῖς . . . . εἰσθε σεῖς . . . .
ἠδυνήθη νά προσφέρῃ· ἡ δὲ Ζουλεμᾶ ἐμψυχώσασα αὐτὸν διὰ πο-
τοῦ τινὸς καὶ ὀμιλήσασα πρὸς αὐτὸν τρυφερῶς, ἀπεσύρθη μετὰ
τοῦ γέροντος ἐπεθυμοῦσα νά ἰδῇ πὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐπανορθω-
θείσας διὰ τοῦ ὕπνου.

Οἱ ἐλευθερωθέντες αἰχμάλωτοι τοὺς ὄποιους ὁ Πέτρος ἀνεγνώ-
ρισεν, καὶ οἵτινες ἦσαν Βερεβέροι (ἀ), ἐνησχολήθησαν μετὰ ταῦτα
περὶ τὴν κατάστασιν τοῦ πλοίου· παρετήρουν διὰ τὸ πηδάλιον,
ἀλλὰ δὲν εὔρον εἰμὴ λείψανα τινὰ μόνον αὐτοῦ, οἱ ἱστοὶ δὲν ἦσαν
κεκοσμημένοι ὑπὸ τῶν ἰστιῶν τῶν· τὰ δὲ κύματα τῆς θαλάσσης
εἰσέρχοντο εἰς τὸ πλοῖον. Ἄλλ' ὁ Πέτρος παρατηρήσας ἐκ τοῦ κα-
ταστρώματος ὅτι ἡ γῆ ἦτο πλησίον, εἰδοποίησε τὴν Ζουλεμᾶν,
δεικνύων ταύτην πρὸς αὐτήν, ὅτι ἠδύναντο νὰ προσορμισθῶσιν
ἐκεῖ.

Σπεῦσον, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ἡ βασιλόπαις· ἐν οἱ ὀφθαλμοί
μου δὲν με ἀπατοῦν εἰμεθα πλησίον τῆς Βαλάγας. Εἴσελθε εἰς
τὸν ὄρμον μετὰ θάρρους· τὸ πᾶν ἐδῶ ὑπακούει εἰς τοὺς νόμους
μου· εἶμαι ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως τῆς Γρανάδας, ἡ θυγάτηρ τοῦ
Μουλέου — Χασσέμ, καὶ τὸ ἐρημικὸν ἐκεῖνο παλάτιον τὸ ὅποιον
βλέπεις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους ἐκείνου, εἶναι ἡ κατοικία μου, ὅ-
που θέλω δεχθῆ τὸν ἥρωα εἰς ὃν ὀφείλω τὴν ζωὴν μου αὐτήν,
καὶ ὅπου ἐλπίζω ὅτι θέλω ἐκπληρώσει τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμο-
σύνην μου, τὴν ὅποιαν ἡ καρδία μου ἐπιθυμεῖ εἰς ἄκρον. Ἄλλ'
εὐχαρίστησον, σὲ παρακαλῶ τὴν ἀνυπομονησίαν μου· εἶπέ με τίς
εἶναι ὁ γενναῖος οὗτος μαχητής; εἶναι ἡγεμὼν τις, εἶναι βασιλεύς
τις τῆς Ἀφρικῆς; Ἄ! ἐὰν δώσω πίστιν εἰς τὰ περὶ τούτου προ-
αισθήματά μου, εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν θνητῶν.

Ὁ φρόνιμος γέρον ἐφριττεν ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους
τοὺς ὅποιους ὁ κύριός του ἐμελλε νὰ διατρέξῃ· ἐπεθύμει νὰ φύγη
μακρὰν τῆς ἐχθρικῆς ἐκείνης γῆς, ὅπου εἰς πάντα Καστίλιον ἦσαν
ἄφρευκτα τὰ δεσμά, καὶ ὅπου, τὸ περίφημον τοῦ Γονζάλδου ὄνομα
ἦτον ἐπόμενον ὅτι ἤθελε κινήσει πρὸς ἐκδίκησιν, ἕνα λαὸν εὐσά-
κισ ὑπ' ἐκείνου νικηθέντα· ἀλλ' αἱ ἀναγκαῖαι εἰς τὸν ἥρωα τα-
χεῖαι βοήθειαι, ἡ ἐλευθέρη τοῦ πλοίου κατάστασις, καὶ ἡ τῶν ἐ-
λευθερωθέντων Βερεβέρων παρουσία, ὅλα ταῦτα ἐφαίνοντο ευ-
νάμα διατάττοντα αὐτὸν νὰ ὑπακούσῃ, καὶ νὰ ἀποκριθῇ κατα-
φατικῶς πρὸς αὐτήν· διστάσας ὅθεν πρὸς ὀλίγον, καὶ εκεφθεῖς
περὶ τῆς ἀπαντήσεως τὴν ὅποιαν ἔκρεπε πρὸς τὴν βασιλόπαιδα
νὰ δώσῃ, τὴν ἀπεκρίθη ἐρυθριῶν:

Δὲν ἀπατάσθε παντελῶς, τὴν εἶπεν, ὁ ἥρωας οὗτος ἦρχετο ἐκ
τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶναι πλεονεκτικώτατος ἐξιδια-

(ἀ). Βερεβέροι λαὸς τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τοῦ Ἄτλαντος.

σμένων, τὸ δὲ ἐνδοξότατον αὐτοῦ γένος εἶναι μικρότερον τούτων· Ζηλεύων τοὺς διὰ τῶν ἀνδραγαθημάτων των κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Γρανάδας διακριθέντας πολεμικοὺς, διευθύνετο πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν πόλιν, σκοπὸν ἔχων νὰ τοὺς νικήσῃ ἢ νὰ ὑπερβῇ αὐτοὺς κατὰ ταῦτα. Ἡ τρικυμία ἔθραυσε τὸ πλοῖον του τὸ δὲ ἐδικόν σας μᾶς ἐχρησίμευσεν ὡς ἄσυλον. Ἡξεύρετε τὰ λοιπὰ, καὶ ἡ εὐαίσθητος καρδία σας θέλει σᾶς ὑπαγορεύει ἀναμφιβόλως κάλλιον ἐμοῦ, ποῖα χρέη σᾶς μένουν νὰ ἐκπληρώσετε.

Ἡ Ζουλεμᾶ ἀνεπτέναξεν πιστεύσασα τοὺς λόγους τοῦ γέροντος καὶ νομίζουσα ὅτι ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος διευθύνετο πρὸς βοήθειαν τῆς πατρίδος της ἀύξανομένην· ἡ δὲ φαντασία της ἐπροχώρει ἐτι περαιτέρω, ἐσκέπτετο ὅτι τοιοῦτός τις μαχητὴς ἤθελεν εἶσθαι ὁ σωτὴρ τῆς Γρανάδας, καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ ὑπερασπισθῇ αὐτὴν πολεμῶν τοὺς διώκτας της. Τὰ ἀνδραγαθήματα, τὰ ὅποια διὰ μόνην αὐτὴν ἔπραξε, αἱ ὀλίγαι λέξεις ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ἐπρόφερε, ἡ θλίψις τῶν χειρῶν της ἐν καιρῷ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης μάχης ὑπὸ τῆς χειρὸς του, ὅλα ταῦτα ἐγχαράττομενα εἰς τὸν νόον της, ἐπροξένουν μυστικὴν εἰς αὐτὴν χαρὰν· παραδιδομένη δὲ εἰς βαθεῖς διαλογισμοὺς, ἐδοκίμαζεν ἡδύ τι αἶσθημα τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο ἐτι νὰ ἐκφράσῃ καὶ συνελάμβανεν ἡδέϊας ἐλπίδας, μὴ τολμῶσα νὰ σχηματίσῃ οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῇ εὐχὴν.

Ἐν τοσοῦτῳ, τὸ θραυσμένον πλοῖον πλησιάσαν ἤραξεν εἰς τὸν ὄρμον· ὁ δὲ τρέξας ἐκεῖ λαὸς ἀναγνωρίσας τὴν νέαν του ἀνασσαν, ἐχαιρέτα αὐτὴν δι' εὐφημιῶν. Ἡ Ζουλεμᾶ μὴν ἐγκαταλείψασα παντελῶς τὸν πληγωμένον ἥρωα, κατὰ τὸ διάστημα τῆς μετακομίσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ξηρὰν, ἔκραξεν ἅμα ἐξέβη δύο γέροντας περιφήμους κατὰ τὴν τέχνην τοῦ θεραπεύειν τὰς πληγὰς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστεύθη τὴν ἐλευθερωτὴν της· θέσασα δὲ περὶ αὐτὸν τοὺς διὰ τῆς γενναιότητός του ἐλευθερωθέντας αἰχμαλώτους, καὶ διατάξασα νὰ βασταχθῇ ὑπὸ δούλων, ὠδήγησε τὴν συνοδίαν ἑλὴν ἢ ἰδίαν, πρὸς τὸ ἐρημικὸν αὐτῆς παλάτιον.

B.

Τρυφερά τῆς Ζουλεμᾶς αἰσθήματα ὡς πρὸς τὸν Γουζάβην, τὸν ὁποῖον κομίζει Ἀφρικανὸν ἠγεμόνα. Βοήθειαι χρησιμοποιόμεναι εἰς τὸν ἥρωα τοῦτον. Ἡ Ζουλεμᾶ διηγείται εἰς αὐτὸν τὴν πρώτην ἀρχὴν τῶν δυστυχιῶν τῆς Γρανάδας. Περιγράφει εἰς αὐτὸν τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην πόλιν, τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὴν γοπητεπτικὸν τύπου, τὰ ἦθη, τὴν κομψότητα καὶ χρηστότητα τῶν Μαυριτανῶν, τὴν βασιλείαν τοῦ Μολέου Χασσέμ. Περιγραφή τῆς Ἀλάμβρας καὶ τοῦ Γερεναλίφ. Χαρακτῆρες τῶν Ἀβενσερράγων καὶ Ζέγγων. Διαιρέσεις μεταξὺ τῶν δύο τούτων φιλῶν. Ὁ Μουλέης Χασσέμ ἐράται αἰχμαλωτὶδος τινός. Εἰκὼν τοῦ Ἀλμανζόρου μετὰ τῆς Μοραλμης. Ἐορταὶ εἰς τὴν Γρανάδαν. Ἀγῶνες τῶν Μαυριτανῶν. Προδοσίαι τῶν Ζέγγων. Ὁ Βσαβδίλης ἀναγορεύεται βασιλεύς. Πιστότης τῶν Ἀβενσερράγων. Ὁ Μουλέης Χασσέμ παραχωρεῖ εἰς τὸν υἱὸν του τὸ βασιλικὸν διάδημα.

Ω! πόσην ἡδονὴν ἀπολαύει πᾶσα εὐαίσθητος καὶ εὐγενὴς καρδία, οὔσα ὑποχρεωμένη ν' ἀγαπᾷ τὸ ἠγαπημένον αὐτῆς ὑποκείμενον, ὥστε εὐχαριστοῦσα τὴν τρυφερὰν αὐτῆς ψυχικὴν κλίσιν, νὰ ἐκπληρῇ συγχρόνως καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ὑπαγορευόμενα εἰς αὐτὴν χρέη! Ἡ εὐγνωμοσύνη μόνη, ἢ ἄκρως εἰς τὰς ἀγαθὰς ψυχὰς περισπούδαστος, ἀρκεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν δύο τοιούτων ψυχῶν· ἀλλ' ὅταν τὸ ὑποκείμενον πρὸς ὃ εἴμεθα ὑπόχρεοι γὰρ εὐγνωμονῶμεν, μᾶς θέλγει ἐπι ἐξ ἄλλου μέρους, ὅταν ὁ εὐεργετῶν εἶναι ἐράσμιος, καὶ κρύφιόν τι ἐνοῦται μετὰ τῆς τρυφερᾶς ἐντυπώσεως, τὴν ὁποῖαν αἱ εὐεργεσίαι ἀφίνουν, οὐδεμίαν εὐδαιμονίαν τότε δὲν δύναται νὰ παρομοιάσῃ τὴν ἐκ τῶν δύο τούτων αἰσθημάτων προξενουμένην· οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν δὲν δύναται νὰ φανῇ ἴση, καὶ τοσαύτης εὐδαιμονίας πρόξενος, ὅσον ἡ συνένωσις ἀγνῆς ἡδονῆς μετὰ ἱεροῦ χρέους.

Ἡ Ζουλεμᾶ ἀπελάμβανε τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην. Φθάσασα μετὰ τοῦ ἥρωος εἰς τὸ ἐρημικὸν τῆς παλάτιον ἔλαβε κατὰ πρῶ-

τον φροντίδα να θέσει αὐτὸν εἰς τὸ ὠραιώτερον τῶν δωματίων της ἐνασχολουμένη δὲ ἀκαταπαύστως περὶ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον, καὶ ἐρευνῶσα ἀδιαλείπτως τοὺς δύο γέροντας περὶ αὐτοῦ, ὑπήγενεν ἢ ἰδία πρὸς ζήτησιν τῶν βοτάνων τὰ ὅποια οὗτοι ἐδήλουν πρὸς αὐτὴν ὡς ἀναγκαῖα πρὸς θεραπείαν του, καὶ τὰ ἠτοίμαζεν ἢ ἰδία. Ὁ Γονζάλβης ἀσθενὴς ὢν ἄκρως, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὴν πληροῦσαν τὴν ψυχὴν του συγκίνησιν, ἀλλὰ δάκρυα μόνον χαρᾶς ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν του· χαιρόμενος δὲ διὰ τὰς πληγὰς του καὶ εὐλογῶν αὐτάς, ἤυχετο εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του νὰ μείνουν διὰ πολὺν καιρὸν ἀνίατοι.

Οἱ σοφοὶ γέροντες ἀπέσπασαν ἐξ αὐτῶν τὸ πρῶτον ἔμπλαστρον. Ἡ Ζουλεμᾶ μόλις ἀναπνέουσα, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀτενεῖς ἔχουσα ἐπὶ τῶν ὀμμάτων των, καὶ ἐζωγραφισμένον ἐπὶ τοῦ προσώπου της φέρουσα τὸν φόβον καὶ τὴν ἐλπίδα, δὲν ἐτόλμα νὰ βιάσῃ αὐτοὺς νὰ ὁμιλήσουν, ἂν καὶ κατεφλέγετο ὅλη ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μάθῃ περὶ τῆς καταστάσεώς του, καὶ ἔτρεψε μήπως ἀκούσῃ ἀπευκταίαν τινὰ εἶδησιν περὶ αὐτοῦ· ἅμα δὲ τὴν ἐβεβαίωσαν ὅτι δὲν ἔπρεπεν οὐδ' ὅπως νὰ φοβεῖται περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἥρωος, δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ καθέξῃ τὴν χαρὰν της· δῶρα, ὑποσχέσεις, εὐεργεσίαι, ἐπιδαψιλεύθησαν εὐθὺς παρ' αὐτῆς ἀφθόκως, καὶ παρεδόθη ἀνεξετάστως εἰς ὅσας ἢ ψυχὴ της ἐνέκρινε χαρμοσύνους παραφοράς δοκιμάζουσα ἠδύ τι αἶσθημα τὸ ὅποιον ἐνόμιζεν ὡς εὐγνωμοσύνην.

Ὁ Γονζάλβης, τοῦ ὁποίου ἡ ὑγεία ἐκαλητέρευεν, ὡς ἐκ τῶν βοήθημάτων ὅσα διὰ τῶν πολλῶν φροντίδων της ἐπιδαψιλεύοντο εἰς αὐτὸν, καὶ ἐξαιρέτως ἐκ τῆς παρουσίας τῆς ἐρωμένης ἠδυνήθη τέλος νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν· θεωρήσας δὲ αὐτὴν μὲ τρυφερὸν βλέμμα, καὶ ὑψώσας πρὸς αὐτὴν τὰς τρεμούσας του χεῖρας· ὦ Σὺ! τὴν εἶπε μὲ ἀδυνατισμένην φωνήν, σὺ ἦτις καταδέχεσαι νὰ φροντίζῃς πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς μου, ἂν δὲν μέλλῃ νὰ μ' ἦναι συγχωρημένον εἰς σὲ μόνην νὰ τὴν ἀφιερῶσω. Ἄ! ἀφῆσέ με ν' ἀποθάνω.

Δὲν ἐτόλμησε νὰ προσθέσῃ τι· ἀλλ' ἡ βασιλόπαις ἐννοήσασα τί ἐσήμαινεν ἡ σιωπὴ του, ἐρυθρίασε στρέψασα τοὺς ὀφθαλμοὺς της. Παρατηρήσασα δὲ καὶ τὴν ἐδικήν της ταραχὴν, ἐπροσπάθησε νὰ τὴν κρύψῃ μειδιῶσα ἠδέως πρὸς τὸν ἥρωα, ἐμιλοῦσα πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἀνδρείας του, καὶ ὀνομάζουσα αὐτὸν ἐλευθερωτὴν της· καὶ νὰ δικαιολογήσῃ δὲ ἐν αὐτῇ τὸ ζωηρὸν αἶσθημα τὸ ὅποιον

κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐδοκίμαζεν ἡ καρδία της, ἀνεκάλει ζωπ-
ρῶς εἰς τὸν νοῦν της, ὅσας παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν εὐεργεσίας.

Ὁ δὲ καλὸς Πέτρος ὅστις ἔμενεν ἀκαταπαύστως πλησίον τοῦ
Κυρίου του, ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸν μυστικῶς τὸ ὄνομα καὶ τὸ γέ-
νος ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἔσωσε, τὸ ὄνομα τοῦ τόπου τὸν ὁποῖον
μετ' ἐκείνης κατῴκει, καὶ τὴν ἀπάτην εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκετο
ἡ Ζουλεμᾶ, νομίζουσα αὐτὸν ἡγεμόνα τινὰ τῆς Ἀφρικῆς· ἀλλ' ὁ
ἥρωσ τὸν ἐπέπληξε κατὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ του δὲν ἠδύνατο νὰ ὑ-
ποφέρῃ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην, καὶ ἠτοιμάσθη νὰ δηλώσῃ
πρὸς αὐτὴν τὰ πάντα. Ὁ Πέτρος τὸν ἐβίαζε, καὶ τὸν ἐξώρκιζε νὰ
ἐκθέσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ὁρμὴν ἐνὸς ἐχθρικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ
Ζουλεμᾶ δὲν ἤθελε πλέον δυνηθῆ νὰ καθέξῃ, καὶ μάλιστα ἐνῶ
εὗρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν· δὲν ἠδυνήθη ὁμῶς παντελῶς
νὰ τὸν ἐκφοβήσῃ, παριστάνων εἰς αὐτὸν τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς
ὁποίους ἔμελλεν διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ταύτης νὰ ἐκτεθῆ· ἀλλ'
ἅμα ἐξέθεσεν εἰς αὐτὸν τὰς βασάνους, ὅσας ἐξ αἰτίας του ἔμελλε
νὰ ὑποφέρῃ ὁ πιστὸς καὶ παλαιὸς του ὑπηρέτης, ἔκαμψεν εὐθὺς
τὴν ἰσχυρογνωμίαν του, καὶ τὸν κατέπεισε νὰ σιωπήσῃ.

Μεθ' ἡμέρας τινὰς ὄθεν, ἀφιερωθείσας μόνον εἰς τὰς περὶ ἰάσεως
αὐτοῦ φροντίδας τῶν γερόντων, καὶ εἰς τὰ βοηθήματα, ὅσα ἠδύ-
ναντο νὰ ἐπιδαψιλεύσουν πρὸς αὐτὸν, ἡ ἄνασσα ἤρχισε νὰ συνδι-
αλέγεται μετὰ τοῦ Γονζάλβου περὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁ-
ποίαν εὗρίσκετο ἡ Γρανάδα, περὶ τῶν ταραχῶν αἰτίνας τὴν κατε-
σπάραξαν, καὶ περὶ τῶν ἀνομιῶν τοῦ βασιλέως Βοαβδύλου· καθή-
σασα δὲ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἥρωος, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε γεννη-
θέντα μακρὰν τῆς Ἰσπανίας, ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ τοῦ διηγηθῆ
τὰς διχονοίας καὶ δυστυχίας αἰτίνας ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Γρα-
νάδαν, καὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρξε κατὰ δυστυχίαν της μάρτυς· ὁ
Γονζάλβης μειδιάσας ἠδέως, ἐτόλμησε νὰ ζητήσῃ τὴν διήγησιν
ταύτην, ἥτις ἔμελλε βέβαια νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν Ζουλεμᾶν, καὶ ἡ
νέα Μαυρητανίς ἤρχισεν εὐθὺς τὴν διήγησίν της.

Γνωρίζετε βέβαια, εἶπε πρὸς αὐτὸν, εἰς ποῖον βαθμὸν μεγαλει-
ότητος καὶ δόξης προήχθη τὸ κράτος τῶν Ἀράβων εἰς τὴν Ἰσπα-
νίαν, ἐξ αὐτῆς σχεδὸν τῆς ἀρχῆς του. Οἱ χριστιανοὶ νικηθέντες
ὑπὸ τῶν ἀνδρείων μας προγόνων, καταβιασθέντες ὑπὸ τῶν θρι-
αμβευτικῶν μας στρατευμάτων εἰς μόνους τοὺς Ἀστουρίους βρά-
χους ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσιν ἄσυλον καὶ ἐκεῖ διέμεινον κεκρυμ-
μένοι διὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀλλ' ἡ δυστυχία ἐδιπλασίασε τὴν γεν-

ναιότητά των, ἣ δὲ εὐτυχία κατέστησεν ἡμᾶς μαλθακούς· οἱ βασιλεῖς μας κατέστησαν τύρανοι, ἐν ᾧ οἱ τῶν Ἰσπανῶν ἀνεδείχθησαν ἥρωες. Ἐξελθόντες λοιπὸν ἔκτοτε ἐκ τῶν καταφυγίων των, ἐτόλμησαν νὰ πολεμήσωσι τοὺς νικητὰς των, καὶ ὠφελούμενοι ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους τῶν κατὰ καιροὺς βασιλέων μας, δὲν ἄφησαν εἰς τοὺς πρώτους τῶν γαιῶν των κατακτητὰς οὐδὲν ἄλλο μέρος, ἐκτὸς μόνου τοῦ κράτους τῆς Γρανάδας.

Ἡ περίφημος καὶ μεγαλοπρεπὴς αὕτη πρωτεύουσα, κτισμένη εἰς τοὺς πρόποδας χιονοσκεπάστων ὄρέων, εἶναι ὑψωμένη ἐπὶ δύο λόφων, καὶ περικυκλοῦται πανταχόθεν ὑπὸ τερπνῶν καὶ γοητευτικῶν τόπων. Ὁ Δουέρος, ὑπὸ τὰ ρεύματα τοῦ ὁποίου σύρεται χρυσίτης ψάμμος, διαπερᾶ τὸν πόλιν κατὰ μῆκος· ὁ δὲ Ξενίλ τοῦ ὁποίου τὰ ὑγειεινὰ ὕδατα συντείνουν ἄκρως πρὸς εὐεξίαν τῶν ποιμνίων λούει τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς τεῖχη· ὠραία καὶ εὐφορος πεδιάς, ὅπου συναυξάνουν σχεδὸν ἀνεργάστως ἄφθονα θέρη, καὶ δάση πορτοκαλλέων, ἐλαιῶν συνηνωμένων μετὰ τῶν ἀμπέλων, φοινίκων μεμιγμένων μετὰ τῶν δρυῶν, περικυκλοῦν αὐτὴν πανταχόθεν. Ἀπαντᾷ δὲ τις ὡσαύτως καὶ ἀνεξαντλήτους λατομείας μαρμάρου ἰάσπιδος, καὶ ἀλαβάστρου δι' ὧν ἐκόσμουσιν πᾶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἶναι πλήρης ἡ πόλις. Τὰ πανταχοῦ δὲ ἀναβλύζοντα ὕδατα, τὰ ὁποῖα καθαρρίζουν τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον ἀναπνέει τις, καὶ κοσμοῦν τὰς ἐκτεταμένας πλατείας ὅπου καθ' ἑκάστην ἡμέραν γυμνάζεται ἡ μάχιμος νεολαία, καὶ οἱ πλήρης ἀνθέων κῆποι, σκιαζόμενοι καθ' ὅλας τοῦ ἔτους τὰς ὥρας ἀπὸ μύρτους, ροιάς, καὶ κιτρίας, καθωραρίζουν τοσοῦτον τὴν μεγαλειτέραν ταύτην ἀπὸ ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἰσπανίας, ὥστε τὴν καθιστοῦν, ὠραιότεραν πάσης ἄλλης πόλεως.

Ἐκεῖ ἐφαίνοντο συνηνωμέναι ὅλαι αἱ δυνάμεις, ὅλη ἡ ἰσχὺς τῶν Μαυριτανῶν· ἐκεῖ ἦτον ὑψωμένος ὁ ναὸς τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν μας. Βασιλεῖς, πολεμικοὶ, καὶ σοφοί, ἐρχόμενοι εἰς τὴν Γρανάδαν ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Ἀσίας, ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ Ἀτλαντος τοὺς πόδας, ἐξήντων ἐξ αὐτῆς παραδειγματισμοὺς καὶ φωτισμόν. Οἱ συνεχεῖς μας πόλεμοι μετ' ἔθνους ἀνδρείου, διασήμου, καὶ γενναίου, διήγειρον διηνεκῆ ἀμιλλαν δόξης μετὰ τὴν Ἀράβων καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ νέαι μας Μαυριτανίδες φυσικῶς ἐπικλινεῖς εἰς τὸν ἔρωτα, παρήτουν τὰ βάρβαρα Ἀσιατικὰ ἥθη καὶ ἀξιώματα, ὥστε οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν νὰ προσφέρουν εἰς αὐτὰς βαθὺν σέβας, τρυφερὰν εὐλάβειαν, καὶ αἰώνιον στα-

θερότητα, ἐξ ὧν πληροῦται παντὸς Ἰσπανοῦ ἢ καρδία, τὰ ὅποια παριστάνουν εἰς αὐτὸν τὴν ἐρωμένην του ὡς θεὸν τοῦ πεπρωμένου του, τὸν ὑψοῦν ὑπεράνω ἑαυτοῦ, καὶ γεννοῦν ἐντὸς τῆς καρδίας του ὅλας τὰς ἀρετάς, τῶν ὁπλίων τὴν ἐκτέλεσιν καθιστᾷ ἢ ἐλπίς τοῦ ἀρέσκειν πολὺ εὐκλεον εἰς αὐτόν. Αἱ γυναῖκες μας ὄθεν, σεμνυνόμεναι διὰ τὸ κράτος τοῦτο τὸ ὅποιον εἶχον ἐπ' αὐτῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ἄξιοι, καὶ φιλοτιμούμεναι διὰ τοῦ ἀγνοῦ σεβασμοῦ τὸν ὅποιον ἐπρόσφερον εἰς τὰ θέλητρά των, κατέβαλλον ὅλας τὰς προσπάθειάς διὰ νὰ καθίστανται ἄξιοι τοῦ πολυτίμου τούτου φόρου τὸν ἑποῖον ἐλάμβανον, καὶ οὗτοι τοιαῦται, ὥστε νὰ μὴν ἐκτίθενται εἰς ἀδυναμίαν τινὰ ἣτις ἤθελε ταῖς κατασταθῆ δυστυχίας πρόξενος, ἐλατρεύοντο πάντοτε ἔνεκα τῆς ἀγνότητός των, καὶ διήγων εὐτυχῶς μένουσαι πισταί.

Τοιαύτη ἦτο ἡ λαμπρὰ ἐκείνη αὐλή, θελκτικὸν ἄσυλον τοῦ ἔρωτος τῶν ὡραίων τεχνῶν, καὶ τῆς κομψότητος καὶ εὐγενείας ὅταν ὁ πατήρ μου Μουλέης—Χασσέμ ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ, νέος ἔτι ὢν. Ὁ νέος οὗτος μονάρχης κεκοσμημένος ὢν μὲ ὅλας τὰς ἀρετάς, κατέστησε ταύτας διὰ τοῦ παράδειγματός του κοινωτέρας, καὶ πλέον ποθητὰς εἰς τὸ ἔθνος του. Ἐφοῦ δὲ διὰ τῆς ἀκατανικήτου ἀνδρείας του ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν Χαέν, καὶ ἐβίασε τοὺς ὑπερηφάνους Καστιλίου νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτοῦ διαρκοῦς εἰρήνης συνθήκην, ἐδόθη ὅλος εἰς τὰς περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν ὑπηκόων του φροντίδας, καὶ ἡ δεσποτικὴ διοίκησίς μας, ἣτις ἦτον ὀλεθριωτάτη διὰ τὸν λαὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοσούτων ἄλλων αὐτοκρατόρων, ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν πατέρα μου ὡς μέσον συντείνον μᾶλλον τῶν ἄλλων εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστήσῃ εὐδαιμονεστέρους τοὺς ὑπηκόους του. Οἱ μεγιστάνες τοῦ κράτους ἐνόησαν τότε τέλος, ὅτι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ὑποτάσσωνται ὑπὸ τὴν δικαιοσύνην του, καὶ ὅτι αὕτη ἦτον ἴση καὶ ὁμοία πρὸς ὅλους· ὁ κατατυραννούμενος πρίην γεωργὸς, ἐσύναξε τότε εἰρηνικῶς τὰ θέρη του, τὰ ποιμνία ἐκάλυψεν τὰ χλοερὰ μας ὄρη, τὰ δένδρα καὶ τὰ ὠρέλειμα καὶ ἀναγκαῖα φυτὰ ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς τὰς πεδιάδας μας, ἡ γονιμωτάτη τῶν μερῶν μας γῆ ἐπέδειξε πανταχοῦ τοὺς θησαυροὺς της, τὸ δὲ προικισμένον ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ πολλὰ πλεονεκτήματα βασίλειον τῆς Γρανάδας διοικούμενον ὑπὸ σοφοῦ ἡγεμόνος, καὶ καλλιεργούμενον ὑπὸ ἐργατικῶν χειρῶν, ὁμοίαζεν εὐρύχωρον κῆπον, τοῦ ὁποίου τοὺς καρποὺς μόλις ἠδύνατο νὰ καταναλώσῃ πολυάριθμος οἰκογένεια.

Ὁ πατήρ μου, ἀσφάλισας οὕτως τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ τοῦ, καὶ πλουτισθεὶς ὁ ἴδιος ὑπ' ἀφθονίας ὑπηκόων, ἠθέλησεν νὰ ἀναπαυθῆ πλέον, ἐνασχολούμενος εἰς τὴν καλιέργειαν τῶν τεχνῶν, αἵτινες ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς δόξαν του, καὶ ἀποθανατισμὸν τοῦ ὀνόματός του. Νανοὶ ἐκ μαρμάρου περικεκαλυμμένοι καὶ κεκοσμημένοι, ἀνηγέρθησαν πανταχοῦ· τὸ περίφημον παλάτιον τῆς Ἀλάμβρας του ὁποίου τὴν κατασκευὴν εἶχεν ἀρχίσει ὁ *Ἐμίρ ἂλ Μουμενίμ* ἐτελειοποιήθη ὑπὸ τοῦ Μουλέου—Χασσέμ, ἡ δὲ μεγαλοπρεπὴς αὕτη οἰκοδομὴ ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν θαυμάτων ὅσα ἡ φαντασία δύναται νὰ προάξῃ. Χιλιάδες ἀλαβαστρίνων στηλῶν ὑποστηρίζουν τοὺς ἀπείρους θόλους τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, τὰ δὲ διὰ πορφυροῦ μαρμάρου κεκαλυμμένα αὐτοῦ τείχη διαλάμπουσι κεκοσμημένα ὄντα ὑπὸ χρυσοῦ καὶ λαζουρίου. Ἀένναα, διαυγῆ, ἀναπηδητικὰ ὕδατα, σχηματίζοντα ἐκεῖ μεταξὺ τῶν οἰκοδομῶν καταροάκτας ἀργυροχόους καὶ εἰσερχόμενα μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς ἰασπίλους σωλήνας, ρέουσιν ἑλκοειδῶς διερχόμενα διὰ τῶν παστάδων· πανταχοῦ ἡ τερπνὴ τῶν ἀνθέων εὐωδία ἀναμιγνύεται μὲ τὴν τῶν ἀρωμάτων, τὰ ὅποια καιόμενα ἀκαταπαύστως εἰς τὰ ὑπύγεια ἐξατμίζονται ἐκ τῶν βάσεων τῶν σταλῶν δι' ὧπῶν εὐρίσκομένων ἐκεῖ, καὶ ἀρωματίζουν οὕτω τὸν ἀναπνεόμενον ἀέρα· ποικίλαι δὲ οἰκόνες, παριστάνουσαι διὰ ζωηρῶν καὶ λαμπρῶν χρωμάτων μέρη διάφορα τῆς πόλεως, θέσεις τῶν γοπητευτικῶν ὄχθῶν τῶν δύο ποταμῶν, καὶ τῶν χιονοσκεπάστων ὄρεων, παρουσιάζονται πανταχοῦ εἰς τὸν ἔκθαβον τοῦ παρατηρητοῦ ὀφθαλμόν. Πάντα τέλος τὰ καθηδύνοντα τὰς αἰσθήσεις, ὅλα ὅσα ἡ τέχνη μετὰ τῆς φύσεως ἠνωμένη, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια μετὰ τῆς φιλοκαλίας συγκιρνωμένη, δύναται νὰ προάξουν πρὸς ἡδυσπάθειαν, εὐρίσκονται εἰς τὴν ὡραίαν ταύτην κατοικίαν μεμιγμένα μετὰ τῶν ἀριστουργημάτων, ὅσα εὐφραίνουν τὸν νοῦν. Παρὰ τὰ ἀναπηδητικὰ ὕδατα μεταξὺ περικαλῶν γλυφῶν, ἄντริกυ τῶν διαφόρων μεγαλοπρεπῶν ἐπόψεων εἶναι κεχαραγμένοι ἐπὶ πορφυροῦ μαρμάρου, στίχοι τινὲς τῶν ἀράβων ποιητῶν μας· εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκτεταμένης αἰθούσης ὅπου ὁ βασιλεὺς δικάζει, ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή.

Τὸ αὐστηρόν μου βλέμμα, σὺ, φοβοῦ ἐγκληματία·

Ἄν ὁ θεὸς ἐνίοτε βραδύνη ἀδικία,

Τὴν αὐστηρὰν παιδείαν σου, δὲν λησμονεῖ ἐπίσης.

Διὰ βροντῶν καὶ κεραυνῶν ποιεῖ τὰς ἐκδικήσεις.

Λελυπημένον ὄρφανόν γονέων στερημένον.

Ἐδῶ προστάτην ἀπαντᾶς, πατέρα περιλμένον.

Ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ δωματίου, ὁποῦ ἡ ἄνασσα συναθροίζει τὰς ὡραίας αὐτῆς αὐλικὰς, καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στρατεύματος, ἐπέγραψαν τοὺς ἀκολούθους στίχους μὲ χρυσὰ γράμματα.

Ἐδῶ ἡ χάρις καὶ ἡ κομψότης.

Αἱ πεδῖαι ἡ χαρὰ συνάμα,

Καὶ ἡ σεμνότης καὶ ὡραιότης,

Συστεφανώνουν καὶ γενοῦν ἅμα

Ἐρωτα δόξαν τε καὶ τιμὴν.

Ὅποῖαν δῆποτε χάριν θέλεις

Ὅσον μεγάλην ὅσον τιμάν,

Ἐλθέ κ' ἐντεῦθεν νὰ λάβῃς μέλλεις.

Ἐρως ποτὲ εἰς ἀδυναμίαν,

Κατ' οὐδεμίαν φθάνει στιγμὴν.

Ἡ γενναιότης οὐτ' εἰς μανίαν.

Οὐτ' εἰς ὀρμὴν καταντᾶ ἀγρίαν.

Ἀρκεῖ νίκη εἰς τὴν ἀνδρείαν,

Εἰς τρυφερὰν δ' ἐρῶσαν καρδίαν,

Τὸ θέλγειν μόνον καὶ ἀγαπᾶν.

Τὸ αἰνδιαίτημα τοῦτο τῶν ἡδονῶν περικυκλοῦται ὑπὸ ὡραιότητος καὶ τερπνοτάτου κήπου, τοῦ ὁποῦ ἡ θελκτικὴ ἀπλότης φιλονικεῖ ὡς πρὸς τὴν χάριν μετὰ τῆς πολυτελείας τοῦ παλατίου. ὁ δὲ περίφημος οὗτος κήπος ὀνομάζεται Γενεραλίφ, ὑπῆρξε διάσημος καθ' ὅλην τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν, καὶ ἐπέσυρεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν φθόνον πολλῶν δυνατῶν Καλίφων· τὴν δὲ κατασκευὴν του, ματαίως ἐπροσπάθησαν νὰ μιμηθοῦν εἰς τὸ Κάϊρον καὶ Βαγδάτιον.

Οὐδόλως δὲν ἐκθαμβεῖται τις εἰσερχόμενος ἐκεῖ· οἱ ὀφθαλμοὶ εὐχαριστημένοι, δὲν ἀπαντοῦν παντελῶς τὰς προσπαθείας ἐκεῖνας τῆς τέχνης, τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα θαυματουργήματα, ὅσα ἐκθαμβοῦ μᾶλλον τὸν θεατὴν παρ' ὅσον τὸν ἡδύνοον, καὶ γενοῦν ἐν αὐτῷ μόνην τὴν ἰδέαν τοῦ πλοῦτου ἢ τῆς δυνάμεως πάντα ἐξεναντίας ἐκεῖ παρουσιάζουν εἰκόνα κοινῶν καὶ ἀπλῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια εὐφραίνουν πάντα, ἂν καὶ δὲν τὸν κοινοῦν εἰς θαυμασμόν. Δενδροστοιχίαι ἐκ πορτοκαλλέων καὶ μύρτων διατέμνουσιν τὰς ὑπὸ διαυγῶν ὑδάτων ποτιζομένας χλοεράς πεδιάδας· τὰ δὲ δένδρα ταῦτα εἶναι φυτευμένα ἐπιτηδεῖως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κρύπτουσι καὶ

ν' ἀποκκλύπτουν ἐναλλάξ διαφόρους μακρινὰς θέας, χαριέντα χωρία, ἀγρούς καλλιεργημένους, πάγους σεσωρευμένους ἐπὶ τῶν δ-ρέων, καὶ τέλος διάφορα παλάτια καὶ οἰκοδομήματα τῆς Γρανάδας. Ἀεννάως βλέπει τις ἐπὶ καρποφόρων λοφίσκων, ἀμπέλους, ἀγριελαίας, πασχαλιάς, καὶ ροιάς, συνδεούσας τοὺς πλήρης ἀνθέων καὶ καρπῶν κλάδους τῶν· καί, ποτὲ μὲν ἤχητικός τις καταρράκτης καταπίπτει ἐκ τοῦ ὕψους βράχου τινός, ποτὲ δὲ ἤσυχος ῥύαξ ῥέει μορμυρίζων διὰ δενδρῶνος τινός ῥόδων· ὑπάρχει πρὸς τούτοις ἐκεῖ βαθύ τι σπήλαιον, ὅπου σταλάζουν πολλαὶ πηγαὶ διαυγοῦς ὕδατος, καὶ πυκνὸν ἄλσος, ὅπου περιέπταται πλῆθος ἀηδόνων καὶ χειλιδόνων· πανταχοῦ τέλος διάφορόν τι θέαμα, νέα ἀπόλαυσις, ἀναγενοῦν εἰς καρδίαν τοῦ παντός θεατοῦ κατὰ πᾶν νέον βῆμα ἢ δὴ τι αἴσθημα, ἀγνὴν ἠδονὴν.

Εἰς τὸ ὠραῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἀνακτόριον κατόκει βασιλεύων εὐτυχῶς, ὁ πατήρ μου Μουλῆς—Χασσέμ διὰ πολὺν καιρόν· ἀλλ' ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἰσχυροτέρων φυλῶν τοῦ ἔθνους μας διεγερθεῖσα διχόνοια, ἐπλήρωσεν ἀπὸ πικρίαν καὶ λύπην τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς τῆς, καὶ κατήντησε τελευταῖον τὸ κράτος τοῦτο εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ ν' ἀπολεσθῆ.

Γνωρίζετε, κύριε, ὅτι οἱ Μαυριτανοὶ, μολονότι συναπαρτίζουσι ἐν ἔθνικόν σῶμα, διατηροῦν πάντοτε τὰ πατριαρχὰ ἔθνη τῶν προγόνων μας Ἀράβων· αἱ οἰκογένειαι μας δὲν συγχέονται παντελῶς, ἀλλ' ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἀνήκει εἰς μίαν φυλὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰσχυράν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῆς, τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὴν δούλων, καὶ τῶν χρηματικῶν τῆς τρόπων, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ μέλη συνηνωμένα θεωροῦσι ἄλληλα ὡς ἀδελφοὺς, ὑπερασπίζουσι καὶ βοηθοῦσιν ἀλλήλους, βαδίζουσιν ὁμοῦ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ ἔχουσι πάντοτε κοινὰ μεταξὺ τῶν τὰ ἀγαθὰ τῶν, τὰ συμφέροντά τῶν καὶ τὰς πρὸς ἄλλους τινὰς ἔχθρας τῶν.

Ἡ μαχιμωτέρα, ἐπιφανεστέρα, καὶ πλέον ἠγαπημένη μεταξὺ τῶν φυλῶν τούτων εἶναι ἢ τῶν Ἀβενσερράγων, καταγομένων ἐκ τῶν παλαιῶν βασιλέων τοῦ Ἰεμέν· τὰ δὲ ἄλλα προτερήματά τῶν ὑπερτεροῦν πολὺ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐξ εὐγενῶν καὶ μεγάλων βασιλέων καταγωγῆς τῶν· εἶναι ἀήττητοι εἰς τὰς μάχας, ἠδεῖς καὶ ἐπιεικεῖς μετὰ τὴν νίκην· ἐν ἐνὶ λόγῳ, αἱ χάριτές τῶν, καὶ τὰ πολλὰ ἐράσματα προτερήματά τῶν εἶναι ἢ εὐφροσύνη τῆς αὐλῆς μας, καὶ ἔνεκα τούτων ἀπολαμβάνουσι τὸ σέβας τῶν μεγα

λοφρόνων Ἰσπανῶν· ἀλλὰ κατώρθωσαν νὰ ἐπισύρουν προσέτι ἰφ' ἑαυτῶν τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην αὐτῶν διὰ τῶν εὐεργεσιῶν καὶ βοηθειῶν τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευον ἀφθόνως εἰς τοὺς αἰχμαλωτιζομένους χριστιανούς. Τὰ ἄπειρα πλούτη τῶν ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν περιουσία τῶν πτωχῶν· αἰείποτε δὲ εἰς τὰς μάχας, εἰς τὰς ἱππηλασίας, καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας μας, τὸ βραβεῖον καὶ ἡ τιμὴ τῆς νίκης καὶ ἐπιδεξιότητος ἀπονέμεται εἰς τοὺς Ἀβενσερράγους. Οὐδὲν μέλος τῆς περιφήμου ταύτης φυλῆς δὲν ἐφάνη ποτὲ ποταπὸν καὶ χαμερπὲς οὐδὲ ἡμαύρωσε τὴν δόξαν τῆς φυλῆς του οὐδεὶς Ἀβενσερράγος, δεικνυόμενος ἄπιστος φίλος, ἄστατος σύζυγος ἢ ἐπίβουλος ἔραστής.

Οἱ μόνοι ἐνάμιλλοι τῆς φυλῆς ταύτης, τόσον κατὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰ πλούτη, ὅσον καὶ κατὰ τὴν γενναιότητα εἶναι οἱ διασημότατοι Ζέγροι, καταγόμενοι ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν βασιλέων τοῦ Φέσ· μολονότι δὲν ἐμφωλεύει εἰς τὴν καρδίαν μου δικαία ἀγανάκτησις καὶ ἀντιπάθεια κατὰ τῆς ἐνόχου ταύτης φυλῆς, δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ κρύψω παντελῶς ἐνώπιόν σας, τὰς ἐνδόξους καὶ λαμπρὰς αὐτῆς πράξεις, ἕνεκα τῶν ὁποίων διέπρεψε μεταξὺ ὄλων τῶν ἄλλων. Οἱ ἀκαταδάμαστοι καὶ ἀνδρείοι οὗτοι πολεμικοὶ ἔφερον ἀπειράκις πῦρ καὶ σίδηρον εἰς τὴν Καστιλίαν· ἀπειράκις αἱ νικητικαὶ τῶν χεῖρες ἐκόσμησαν τοὺς ναοὺς μας μὲ ἐχθρικὰς σημαίας· ἀλλ' ἡ μανιώδης ὄρμη των, καὶ ἡ ἀκόρεστος δίψα τοῦ αἵματος, ἥτις τοὺς κυριεύει κατήσχηναν τὰ ἐνδοξότατα ταῦτα ἀνδραγαθήματά των. Δὲν ἔχωμεν οὐδὲν παράδειγμα Ζέγρου αἰχμαλωτίσαντος ἐχθρὸν τινά· πᾶς ὁ νικώμενος ὑπ' αὐτοῦ πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐκπνεύσῃ ὑπὸ τὴν σπάθην του· ποτὲ φιλία ἢ ἔρως, δὲν ἐξημέρωσαν τὸν ἄγριον χαρακτῆρα των, διότι οὗτοι καταφρονοῦντες ὑπερηφάνως τὰ ἐράσματα ταῦτα προτερήματα, τὰς χάριτας, καὶ τὰ προσφιλέστατα εἰς τὴν αὐλήν μας πνευματικὰ πλεονεκτήματα, θεωροῦν ὡς ἀδυναμίαν καὶ σφάλμα τὴν τρυφερὰν εὐαισθησίαν, καὶ ὄντες αἰείποτε ἀλαζόνες, ταραξίαι, καὶ ὀρμητικοὶ δὲν εὐχαριστοῦνται ἀλλαχοῦ, εἰμὴ εἰς τὰ πεδία τοῦ θανάτου· καὶ ἀψηφοῦντες πᾶν ἄλλο εἶδος τέχνης ἢ ἐργασίας, δὲν γνωρίζουν ἐκτὸς τοῦ μάχεσθαι καὶ νικᾶν, οὐδὲν ἄλλο.

Ἡ φυλὴ λοιπὸν αὕτη ἔτρεφε πρὸ καιροῦ μέγα πάθος φθόνου, κατὰ γενναίων Ἀβενσερράγων. Πολλάκις αἱ δύο αὗται ἰσχυραὶ φυλαὶ ἤλθον εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ νὰ συγκρουσθοῦν, καὶ μόνος ὁ Μουλέης — Χασσέμ διὰ τῆς φρονίμου διοικήσεώς του, ἠδυνήθη

πᾶ τοὺς ἀναγκαιτίζη. Ἀλλὰ τὸ μῖσος των κατέστη μετὰ ταῦτα γενικώτερον, ὅστε αἱ κυριώτεραι τῆς Γρανάδας φυλαί, ἐβιάσθησαν νὰ ἐναγκαλισθοῦν τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο μέρος· καὶ οἱ μὲν Ἀλμοράδαι καὶ Ἀλαξέζοι ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῶν Ἀβενσερράγων, οἱ δὲ Γόμηλοι καὶ Βανεγάζοι, ὑπὲρ τῶν Ζέγρων. Αἱ λοιπαὶ μικρότεραι φυλαὶ ἐμιμήθησαν ὡσαύτως τὸ παράδειγμα τούτων, ἢ αὐτὴ καὶ ἡ πόλις διηρέθησαν εἰς φατρίας, ὃ δὲ πατήρ μου ἐφοβεῖτο καθ' ἐκαστην, μὴν ἴδῃ τὸ αἶμα πλημμυροῦν τὴν Γρανάδαν.

Ἡ εὐγενὴς δὲ καὶ εὐαίσθητος ψυχὴ τοῦ Μουλέου—Χασσέμ, δὲν ἠδύνατο κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην νὰ διστάσῃ περὶ τοῦ μέρους, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ ἐναγκαλισθῇ, διότι αἱ ἀρεταὶ του καὶ ἀκουσίως τὸν εἴλκυον πρὸς τοὺς Ἀβενσερράγους· ἡ δὲ προτίμησις αὕτη, τὴν ὁποῖαν δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ, ἀπηύξησεν ἐτι τὸ κατ' αὐτῶν μῖσος τῶν ἐχθρῶν των. Ὁ Μουλέος τὸ ἐννόησε· καὶ διὰ νὰ καταπαύσῃ ὀλίγον τὴν δυσἀρέσκειαν τῶν Ζέγρων, δι' ἀξιοσημειώτου εὐνοϊκοῦ πρὸς αὐτοὺς σημείου, ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκ τῆς φυλῆς των· ἡ θυγάτηρ λοιπὸν τοῦ Ἀλμαδάνου Ἀίξα κατέστη βασίλισσα τῆς Γρανάδας. Ἡ Ἀίξα ὁμως, ἐκτὸς τῆς ὠραιότητος, δὲν εἶχεν οὐδὲν ἄλλο πνευματικὸν προτέρημα. Ἡ ἀναισθησία καὶ ἀλαζονεία, τὰ κληρονομικὰ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς ἰδιώματα, ἠμαύρωνον τὴν λαμπρότητα τῶν θελητήρων της· ὃ δὲ πατήρ μου, μὴ δυνάμενος ἐνεκα τούτου, νὰ λάβῃ ψυχικὴν πρὸς αὐτὴν κλίσιν, ἐβιάσθη νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτὴν, ἅμα ἀπήλαυσεν ἕνα κληρονόμον τοῦ θρόνου του, ὅστις εἶναι ὁ νῦν βασιλεὺς τῶν Μαυρητανῶν ὀρμητικὸς Βοαβδίλης, τοῦ ὁποῦ τὸν φοβερόν χαρακτῆρα, θέλετε γνωρίσει ἐντὸς ὀλίγου.

Ὁ βασιλεὺς, κακοδαιμονήσας οὕτως ὡς ἐκ τῆς πρώτης ταύτης συζύγου του, δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ συζευχθῇ μετ' ἄλλης· ἡ συμπάθεια δὲ τὴν ὁποῖαν πρὸ πολλοῦ εἶχε λάβει πρὸς αἰχμάλωτον τινὰ Ἰσπανίδα, καθίστα εἰς αὐτὸν ἀδύνατον πᾶσαν ἄλλην σύζευξιν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτον ἡ ὠραία Λεονώρα, ἣτις, μένουσα σταθερὰ εἰς τὴν πατρικὴν αὐτῆς Ὀρησκεῖαν, καὶ μὴν ἐλπίζουσα ἐπομένως μήτε ἐπιθυμοῦσα νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῶν Μαυρητανῶν, ἠγάπα τὸν Μουλέην μόνον διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματά του, καὶ ὄχι διὰ τὴν δύναμιν του. Ὄρηνοῦσα συχνάκις μετ' αὐτοῦ διὰ τὰς ἐνοχλήσεις, ὅσας ὡς ἐκ τοῦ βαθμοῦ του ὑπέφερε, τὸν παρηγόρει εἰς τὰς ὥρας καθ' ἃς ἦτον ἀνήσυχος ἐνεκα τῶν μεριμνῶν τοῦ θρόνου, τῶν

ἀνησυχιῶν καὶ δυσκολιῶν τὰς ὁποίας προξενοῦν αἱ πολλαὶ ὑποκλίσεις καὶ περιποιήσεις, καὶ ὁσάκις ἐσκέπτετο περὶ τοῦ κενοῦ τῆς μεγαλειότητος, εἰρηνεύουσα οὕτως τὰς μυστικὰς τοῦ θλίψεις καὶ τὰς δρυμείας βασάνους, αἵτινες κατεσπάραττον τὴν ψυχὴν τοῦ ὧς καὶ ὄλων τῶν βασιλέων ὅσοι κατὰ δυστυχίαν τῶν στεροῦνται φίλων.

Πρῶτος τοῦ ἔρωτός τῶν καρπὸς ὑπῆρξεν ὁ γενναῖος Ἀλμανζόρος ὅστις εἶναι τὴν ὑποστήριγμα καὶ ὁ σωτὴρ τῆς Γρανάδας, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ διάσημα ἀνδραγαθήματα ἴσως ἔφθασαν καὶ εἰς τὰ ὠτά σας...

Ναί, ἀπεκρίθη ἐντόνως ὁ Γονζάλθης· ναὶ γνωρίζω τὸν ἀνδρεῖον ἐκεῖνον μαχητὴν. Ἔ! καὶ εἰς ποῖα μέρη ἀγνοοῦν, ὅτι ὁ περίφημος Ἀλμανζόρος, εἶναι τὸ στερεώτερον ὑποστήριγμα τοῦ κράτους σας, ἡ δόξα καὶ τὸ παράδειγμα τῆς αὐλῆς σας; Τίς ἀγνοεῖ ὅτι ὁ νέος οὗτος βασιλόπαις, ὁ τόσον φοβερός εἰς τὰς μάχας, κινεῖ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του εἰς θαυμασμὸν καὶ σέβας, τοὺς δύο αἰώνιους τούτους δεσμούς, οἵτινες καίτοι ὑπάρχοντες τοῦ πολέμου συνδέουν ὅλας τὰς μεγάλας ψυχάς; Ἡ καρδία μου συνέλαβε μέγα σέβας πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτοῦ μόνου, μεταξὺ ὄλων σας τῶν Μαυρητανῶν, ἐπιθυμῶ νὰ ἦμαι ἐνάμιλλος καὶ ἀνταγωνιστής· αὐτόν μόνον ἐπιθυμῶ τοῦλάχιστον νὰ ὁμοιάζω, διότι νὰ τὸν ὑπερβῶ εἶναι ἀδύνατον.

Ἡ βασιλόπαις ἤκουσε μετὰ χαρμοσύνης ἐκστάσεως τὸ ἐγκώμιον τοῦτο τοῦ φιλτάτου τῆς ἀδελφοῦ, καὶ εὐχαριστήσασα τὸν Γονζάλθην δι' ἐνός μειδιάματος, ἐξηκολούθησεν οὕτως τὴν διήγησίν της.

Ἐγὼ εἶμαι τὸ τελευταῖον τοῦ ἔρωτος ἐνέχυρον, τὸ ὅποσον ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἐκ τῆς Αἰωνώρας του. Ποτὲ φιλοστοργωτέρα μήτηρ δὲν ἔπραξε τόσα, ὅσα αὕτη, διὰ τὴν ποθητὴν της θυγατέρα· μ' ἔθρεψε μὲ τὸ ἴδιόν της γάλα, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς κανένα τὰς φροντίδας καὶ ἀνάγκας τῆς νηπιότητός μου, καὶ ἐπεστάτησε μόνη εἰς τὴν ἀνατροφὴν μου. Ἄ! τὰ δάκρυά μου τρέχουν ὁσάκις ἀναλογισθῶ τὰς εἰρηνικὰς ἡμέρας, ὅσας ἀπέρασα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός μου. Ὁ δὲ ἀδελφός μου Ἀλμανζόρος ἦτο πάντοτε μεθ' ἡμῶν· ὡς μεγαλήτερός μου δὲ κατ' ἔτητινὰ, μ' ἐξήγει μαθήματα τινὰ, τὰ ὁποῖα ὡς ἀδύνατος δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω· μ' ἐδίδασκε πᾶν ὅτι ἐμάνθανε· ἐγὼ δὲ τὸν ἠεροαζόμην εὐγνωμονοῦσα, καὶ αἰσθανομένη πρὸς αὐτόν τὸ τρυφερὸν καὶ πιστὸν σέ-

βας, τὸ ὁποῖον ἡ καρδία μου εἶχε συνειθίσει. Καὶ ὁ Μουλέης δὲ αὐτὸς ἐλάμβανε μέρος, εἰς τὰς παιδιάς καὶ διασκεδάσεις μας καὶ εὐρισκόμενος πλησίον μας, ἐλησμόνει τὰς ὁποίας ὁ Βοαβδίλης ἐπροξένει εἰς αὐτὸν λύπας· ἡ δὲ ἀγαλλίασις τῆς ἀρίστης ἐκείνης μητρὸς ἦτον ἀνέκφραστος, ὅσάκις ὁ ἠγαπημένος της βασιλεὺς, ἐπισκεπτόμενος αὐτὴν εἰς τὴν κατοικίαν της, ἔθλιβεν εἰς τὰς πατρικὰς τοῦ ἀγγάλας τὰ προσφιλῆ του τέκνα.

Οἴμοι! οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι καιροὶ δὲν διήρκεσαν ἐπι πολὺ. Οἱ Ἰσπανοὶ μᾶς προσέβαλον κατὰ τὰ σύνορά μας· ὁ δὲ ἀδελφός μου, τὸν ὁποῖον ἡ δόξα ἐκάλει εἰς τὰς μάχας, ἀπεχωρίσθη ἀφ' ἡμῶν διὰ τὴν δράμην ἐκεῖ, καὶ ἔκτοτε, οὔτε τῆς ἀνδρείας του, οὔτε τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων ἢ φήμη, δὲν μᾶς παρηγόρουν διὰ τὴν ἀπουσίαν του. Ἐπανήρχετο πολλάκις μετὰ τοὺς θριάμβους του, φέρων πρὸς τὴν μητέρα του τὰς νικητηρίους αὐτοῦ δάφνας· ἀλλ' ἀνεχώρει πάλιν εὐθύς. Ἐγὼ δὲ βιασμένη οὔσα γὰρ παρουσιάζωμαι εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, καὶ γὰρ ζῶ ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θορύβων καὶ ταραχῶν, ἐβυθιζόμεν ἑἰς μεγίστην λύπην, ἐνθυμουμένη τὰ ἔτη ἐκεῖνα τὰ ὁποία ἠσύχως καὶ εὐχαρίστως ἔζησα· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, πικρότεραι λύπαι ἐπελθοῦσαι, μὲ προπαρασκευάσαν διὰ τὰς δυστυχίας.

Ἡ μήτηρ μου μὲ ἀφηρέθη. Ἀφ' οὗ ὑπέφερε πολλὰς καὶ μεγάλας ὀδύνας, ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγγάλας μου. ὦ ἀρίστη καὶ φιλοστοργωτάτη μήτηρ! ὁ θάνατός σου μένει πάντοτε ζωηρῶς ἐντετυπωμένος εἰς τὸν νοῦν μου· οἱ τελευταῖοι λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐκπνεύουσα μὲ εἶπες, ἀντηχοῦν πάντοτε εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου. Ἐπίβλεπε ἐπ' ἐμοῦ ἐκ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν, ὦ καλοκάγαθος μήτηρ! δὲν ἐπρόδουσα παντελῶς τοὺς ὄρκους τοὺς ὁποίους ἐπρόφερα ἐπὶ τῆς νεκρικῆς σου κλίνης· κατάστησόν με ὡσαύτως πιστὴν καὶ σταθερὰν εἰς τὰ χρέη ὅσα μ' ἐδίδαξας καὶ μετὰδίδε εἰς τὴν ψυχὴν ταύτην, ἥτις εἶναι ὅλη παραδεδομένη εἰς σέ, τὰς ἀρετὰς τῶν ὁποίων σὺ μ' ἔδωκες τὸ παράδειγμα.

Ἐδὼ ἡ Ζουλεμᾶ ἐστάθη τὰ δάκρυα ἐπιβίβαν τὴν φωνὴν της· τὸ δὲ ἐβρεγμένον μὲ δάκρυα πρόσωπόν της, ἐκάλυψε μὲ τὰς ὠραίας αὐτῆς χεῖρας. Ὁ Γονζάλης κινηθεὶς, σχεδὸν ὡς ἐκείνη, εἰς λύπην, τὴν ἐθεώρει μὲ τραφερὸν βλέμμα καὶ δὲν ἐτόλμα γὰρ διακόψῃ τὴν ἱεράν ἐκείνην σιωπὴν της, σεβόμενος ἄκρως τὴν λύπην της· ἡ δὲ βασιλόπαις ἐπανελάβε πάλιν τὴν διήγησίν της, μὲ ἀδύνατον φωνήν.

Ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ παρηγορηθῆ διὰ τὸν θάνατόν τῆς, καὶ τὸ μόνον αἷτιον τὸ ὁποῖον τὸν ἐνίσχυσεν εἰς τὸ ζῆν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς Λεωνώρας τοῦ ἦτο ὁ ἀδελφός μου Ἀλμανζόρος καὶ ἐγώ. Ὁ Ἀλμανζόρος, ὅστις ἕως τότε διήμενεν εἰς τὸ στρατόπευμα, ἐλθὼν κατεθλιμμένος, ἀνέμιξε τὰ δάκρυά του μετὰ τοῦ πατρός μου, ὅστις δὲν ἐσυγχώρησε πλέον εἰς αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ· ὁ δὲ Βοαβδίλης, τοῦ ὁποῖου τὸν νοῦν ἐγκληματικοὶ σκοποὶ ἐνησχόλουν πρό καιροῦ, ὠφελήθεις ἐκ τῆς ἀπουσίας του, ἐπροσπάθησε νὰ μεταστρέψῃ καὶ νὰ ἐλκύσῃ πρὸς τὸ μέρος του τὰς καρδίας τῶν στρατιωτῶν. Εἶχε τὸν τρόπον τοῦ νὰ γοητεύῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς των. Διότι σιμὰ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ αὐτοῦ φυσικὰ προτερήματα, εἶναι προικισμένος μὲ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ῥώμην, ἣτις μᾶς προξενεῖ πάντοτε εὐαρέσκειαν, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάρχῃ ἀφ' ἑνὸς νέου ἀνακτος, καὶ τὴν ἀρέσκουσαν ἄκρως εἰς τοὺς αὐλικοὺς θαψίλειαν καὶ ἐλευθεριότητα. «Α! διατί νὰ μὴν δύναμαι νὰ ἐπαινέσω τὸν Βοαβδίλην, ἐκθέτουσα καὶ ἄλλας του ἀρετάς! ἄλλ' ἀπιστοὶ κόλακες τὸν διέφθειρον ἐκ νεότητός του. Ἀποπλανηθεὶς τῆς εὐθείας ὁδοῦ ὡς ἐκ τῶν συμβουλῶν αὐτῶν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐνόμιζεν ὅτι χρεὴ ἔχουν μόνον οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὄχι αὐτὸς πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐφρόνει ἑαυτὸν ἰσχυρότερον τῶν νόμων διότι αἱ πειναὶ των δὲν ἠδύναντο νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ χωρὶς νὰ συλλογίζεσθαι, ἢ τρομερώτατη τιμωρία διὰ τοὺς ὑψηλὰς θέσεις κατέχοντας ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους οἱ νόμοι δὲν δύνανται νὰ τιμωρήσουν, εἶναι τὸ γενικὸν μῖσος, καὶ ἡ δημόσιος καταφρόνησις. Συνηθίζων νὰ εὐχαριστηθῆ πάντοτε τὰ πάθη του, τὰ κατέστησεν ἐλαττώματα καὶ κακίας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξηλήθη ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ἡ τελευταία φίλη καὶ σύντροφος τῆς ἀρετῆς ἡ τυφίς τοῦ συνειδότος. Αἱ ἐπιθυμίαι του ἐφθασαν ταχέως εἰς τὴν ὑπερβολὴν, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ αὗται κατήντησαν βαθμηδὸν ἐγκλήματα καὶ ἀνομίαι. Πόσον ἀλγεινὸν εἶναι τὸ πεπρωμένον τῶν νέων ἡγεμόνων, τῶν ὁποίων ὀλόκληρος ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται πάντοτε, ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῶν πρώτων αὐτῶν φίλων!

Ἐνωθεὶς λοιπὸν ὁ Βοαβδίλης ἀνεξετάστως μετὰ τῶν Ζέγγρων, οἵτινες κατεπλέγοντο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἰδοῦν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἕνα βασιλέα καταγόμενον ἐκ τῆς φυλῆς των, ἐμελέτησε νὰ ἐκτελέσῃ πράξιν, τῆς ὁποίας ἔχομεν πολλὰ καὶ συνεχῆ παραδείγματα εἰς τὸ ἔθνος μας, καὶ ἣτις εἶναι ὁ ἐκθρονισμὸς τῶν βασιλέων ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, καὶ ἡ καθάρσις των ὑπὸ τῶν ὑπηκόων

των. Ἐπὶ τούτοις λοιπόν, ἐπροσπάθησε νὰ ἐλκύσῃ πρὸς τὸ μέρος του τὸν στρατὸν, καὶ οἱ ἀσεβεῖς σκοποὶ του δὲν ἐμποδίσθησαν ἄλλοθεν, εἰμὴ ἐκ μόνων τῶν Ἀβενσερράγων. Οἱ πιστοὶ οὗτοι ὑπήκοοι εἶδοποίησαν τὸν Μουλέην· ὁ δὲ πατήρ μου ἀνεχώρησε παρευθὺς καὶ ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν στρατὸν, ἐπανεφέρεν ἐκεῖ τὴν προτέραν ἡσυχίαν· ἀλλὰ τὸ κακὸν ἦτον ἤδη τοσοῦτον βαθέως ριζωμένον, ὥστε μικρότατός τις σπινθὴρ ἔμελλεν αἰφνηδίως νὰ γίνῃ αἷτιος μεγάλης συμπλοκῆς. Ὁ βασιλεὺς λοιπόν, ὑποπτευόμενος πάντοτε τὸν βάρβαρον καὶ ἀπηνῆ υἱὸν του, τὸν ὁποῖον δὲν ἐτόλμα νὰ παιδεύσῃ, κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀνακωχὴν τινὰ ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ ἀπολύων τὸν στρατὸν του, ἔφερε τοὺς Ζέγγρους εἰς ἀμηχανίαν μὴ δυναμένους νὰ ἐκτελέσωσι τοὺς κακοὺς των σκοποὺς.

Ὁ Μουλέης, ἐπιστρέφων εἰς τὴν πρωτεύουσάν, ἤλπισε νὰ καθησυχάσῃ τὰ πνεύματα, καὶ νὰ ἀποστρέψῃ τὴν αὐλήν του ἀπὸ τὰς φατρίας καὶ διαιρέσεις, δίδων εὐγενεστέραν τροφήν εἰς τὸν ἀείποτε πολυπράγμονα, ὀρμητικὸν, καὶ ἄστατον χαρακτῆρα τῶν Μαυρητανῶν· διέταξε λοιπόν νὰ ἀνανεωθοῦν αἱ ἑορταί, αἱ ἱππηλασίαι, καὶ οἱ ἀγῶνες πρῶν κοινώταται εἰς τὴν Γρανάδαν διασκεδάσει. Κατασπαραττόμενος δὲ ἀπὸ μεγάλην λύπην, καὶ κλαίων πάντοτε τὴν ἀγαπητὴν του Λεονώραν, ἦτον ἀνίκανος νὰ λάβῃ μέρος εἰς ταύτας· ἀλλ' ἡ φρόνησίς του σκοπὸν εἶχε νὰ ἐνασχολῆ διὰ τῶν τοιούτων, τὸ πνεῦμα τῆς μαχίμου νεολαίας, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφύλιον τινὰ πόλεμον, τοῦ ὁποῖου μόνη ἡ ἰδέα ἐγχαραττομένη εἰς τὸν νοῦν του, ἐπροξένει φρίκην εἰς τὴν εὐαίσθητον, καὶ πατρικὴν καρδίαν του.

Ὁ Ὑμέναιος τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπέφερε μετ' αὐτὸν τὰς ἑορτάς ταύτας. Πρὸ καιροῦ ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος ἐφλέγετο ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν ὠραίαν Μοραίμην, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀβενσερράγων· ἡ δὲ Μοραίμη ἠγάπα ὡσαύτως τὸν Ἀλμανζόρον. Ἐ! ποῖα καρδία δὲν ἠθέλε δεχθεῖ τὴν λατρείαν, τοῦ γενναιοτάτου καὶ ἐναρετωτάτου ἐκείνου ἡγεμόνος; ἡ νέα Ἀβενσερραγίς ἐξομολογηθεῖσα πρῶτον εἰς τὴν μητέρα της τὸ μυστικὸν τῆς καρδίας της, καὶ συμβουλευθεῖσα αὐτὴν ἔλαβε τὴν συγκατάθεσίν της κατὰ τοῦτο ἐκ τῆς ἡμέρας δὲ ἐκείνης, ἡ εὐαίσθητος Μοραίμη δὲν ἔζη, εἰμὴ διὰ τὸν Ἀλμανζόρον, ὅστις εἶχε κατασταθῆ κύριος τῆς καρδίας της. Ἡ παραμικρὰ ἔρις ἢ ὑποψία δὲν ἐτάραξε ποτὲ τὸν σταθερόν των ἔρωτα· γνωρίζοντες καλῶς ἀμφοτέρωι τὰ ἀμοιβαίῳ αἰσθῆ-

ματα, κυριευόμενοι ἀπὸ πάθος θεμελιωμένον ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς πίστεως καὶ τιμῆς, καὶ ὄντες βέβαιοι, ὅτι καὶ ὁ κόσμος ἀν' ἐμῆδενίζετο, ἦτον ἀδύνατον οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ν' ἀλλάξῃ διάθεσιν, ἐπερίμενον τὴν ὥραν τῆς συζεύξεώς των, μὲ τὴν τερπνὴν ἐκείνην ἀνυπομονυσίαν, ἣτις συγκιρνᾷ καὶ μετριάζει τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν. Δὲν ἠγνόουν μὲν ὅτι τότε ἤθελον κατασταθῆ εὐδαιμονέστεροι· ἀλλ' ἠδαιμόνουν πολὺ κολακευόμενοι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ταύτης θεωροῦντες ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην, ἐμιλοῦντες, περὶ τῶν τρυφερῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ἀμοιβαίως πρὸς τὴν ἀρετήν. Ὅλα ταῦτα ἦσαν δι' ἐκείνους τοσοῦτον τερψίθυμοι ἠδοναί, ὥστε αἱ ἀγναὶ ψυχαὶ των δὲν ἐφαντάζοντο οὐδεμίαν ἄλλην ἠδονὴν, δυναμένην ποτὲ νὰ τὰς ὑπερβῆ.

Ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ τοὺς συνενώσῃ· ἐπέδειξε δὲ κατὰ τὸν ὑμέναιον ἐκεῖνον ὅλην του τὴν μεγαλοπρέπειαν. Ἡ Μοραΐμη, κεκαλυμένη μὲ πέπλον, κεκοσμημένον ὅλον μὲ μαργαρίτας, καὶ ἐνδεδειμένη χρυσοῦν ὕφασμα ἀργυροκέντητον, διαπεποικιλμένον μὲ λίθους περιεφέρθη δι' ὅλης τῆς πόλεως κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦ ἔθνους μας, καθημένη ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς ἵππου, καὶ μετὰ ταῦτα παρηκολούθει πλῆθος γυναικῶν. Οἱ μουσικοὶ ἐπρυπορεύοντο· καὶ πολλοὶ δοῦλοι φέροντες ἐντὸς κανίστρων, κεκοσμημένων μὲ διάφορα ἄνθη, Περσικὰ καὶ Ἰνδικὰ ὑφάσματα, καὶ πολυτελῆ κοσμήματα τῆς νέας συζύγου, ἠκολούθουν τὴν συνοδίαν ταύτην. Μὲ τοιαύτην παράταξιν ὑπῆγε μέχρι τοῦ ἱεροῦ τεμένους, ὅπου τὴν ἐπερίμενον οἱ Ἀβενσερράγοι. Ὁ Ἀλμανζόρος ἔφθασεν ἐντὸς ὀλίγου, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ περικυκλούμενος ἀπὸ τοὺς καλητέρους αὐλικούς· ἦτο δὲ τοσοῦτον ὠραῖος, ὥστε διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀναστήματός του, τῆς καλλονῆς τῆς μορφῆς του, καὶ τοῦ πλήρους μεγαλειότητος καὶ ἀγαθοσύνης τρόπου του, ὅστις εἶναι σημεῖον τῆς εὐδαιμονίας καὶ ψυχικῆς εἰρήνης, τὴν ὁποίαν χαίρει παντὸς ἐναρέτου ἀνδρός ἢ ψυχῆ, ἐφαίνετο ἕξοχος μεταξὺ τῶν ὠραιότερων πολεμικῶν.

Ὁ Ἰμάμης (ἀ) ἐπεκαλέσθη τὸν μέγαν προφήτην· ὁ δὲ λαὸς κῦχετο ἕξωθεν ὑπὲρ εὐτυχίας τῶν νέων συζύγων· μετὰ ταῦτα τοὺς ὠδήγησαν, παιανίζούσης τῆς ἐκ σείστρων καὶ κυμβάλων μουσικῆς, εἰς τὸ παλάτιον τῆς Ἀλάμbras· τὰ ἐκλεκτώτερα ἐκ τῶν γευστῶν ἀρωμάτων ἔκαιον πέριξ αὐτῶν, καθ' ὅλον τὸ διά-

(ἀ) Ἱερεὺς Ὁθωμανός.

στημα τῆς πορείας· δώδεκα δὲ λευχειμονοῦσαι νέαι παρθένοι, προπορευόμενοι τῆς ὥραιας Μορατμης, καὶ δώδεκα ἄγαμοι νέοι, ἐστεφανωμένοι με ῥόδα, προηγούμενοι τοῦ Ἀλμανζόρου, ἔφαλλον ῥίπτοντες ἄνθη εἰς τὴν ἑδὸν, δι' ἧς ἔμελλον νὰ διέλθουν οἱ σύζυγοι, τὰ ἐξῆς.

Ἔρωσ καὶ γάμε, ὦ δῶρα θεῖα,
 Σεῖς, οὐρανία εὐεργεσία,
 Οἱ δεσμοὶ εἰσθε τῆς εὐτυχίας,
 Καὶ ἡ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίας.
 Πόσῃν παρέχετε εὐτυχίαν
 Εἰς πᾶσαν νέαν ἀγνήν καρδίαν.
 Ὁ ἔρωσ γέμει εὐδαιμονίας,
 Ὁ θεῖος γάμος γέμει ἀγνείας.
 Ἀγαθὰ νέα τότε προφθάνουν·
 Δὶ εὐφροσύναι εὐθύς αὐξάνουν.
 Ἄρεται εἶναι αἱ ἰδὸναί τῶν,
 Ὅλα τὰ χρέη ἀνταμεῖβαί τῶν.
 Εἶθε οἱ ὄρκοι τῆς νῦν ἡμέρας,
 Πιστοὶ νὰ μένουν ἕως τὸ πέρασ·
 Τοῦ τρισολβίου καὶ μακαρίου,
 Τοῦ εὐτυχοῦσας καὶ ἀγνοῦ βίου.
 Καὶ νὰ προάξουν ἡρώας νέους,
 Πρὸς τὴν πατρίδα, χρηστοὺς, γενναίους.
 Πρὸς δὲ τὸν ἔρωτα ἀγνάσ νέας,
 Σταθερὰς ἅμα καὶ θαρραλέας.
 ὦ νέοι φίλ' οἱ ἀπόγονοί σας,
 Θέλουν καθ' ὅλα εἰσθ' ὅμοιοί σας.
 Τέκνα ὁ λέων γεννᾶ γενναῖα,
 Πιστὰ ἢ πέλεια καὶ ὦραια.

• Τῆ ἑπαύριον, ὁ Μουλέτς—Χασσέμ. διέταξε νὰ συγκροτηθῶσιν ἀγῶνες ἱππηλασίας, κρίκων καὶ καλάμων, τοὺς ὁποίους ὑπεραγαποῦν εἰς τὸ ἔθνος μας· (ἀ) ὅλοι δὲ οἱ νέοι μας πολεμικοὶ ἠτοιμά-

(ἀ) Ὁ διὰ καλάμων ἀγὼν οὗτος εἶναι εἰσέτι, ὁμοίως με τὴν ἐν ταῦθα περιγραφὴν, ὁ πλέον ἐπιθυμητὸς εἰς τοὺς Μαμαλούκους τῆς Αἰγύπτου· (ἰδὲ τὴν ὑπὸ τῶν Κυρίων Σαβαρῆ, Βολνεῆ, κ.τ.λ., περιήγησιν εἰς τὴν Αἴγυπτον.)

εθθησαν ἐπομένως διὰ τὰς γυμνάσεις ταύτας, ἐξοδεύοντες ἄδρα τὰ πλούτη των εἰς λαμπρὰς πανοπλίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἵππους δι' ὧν νὰ δυνηθοῦν νὰ διακριθοῦν εἰς αὐτάς. Αἱ ὠραῖαι αὐλικαὶ καὶ νεανίδες, φοβούμεναι μήπως οἱ ἐρασταὶ των δὲν φανοῦν νικηταί, ἔπεραπον εἰς αὐτοὺς δεσμοὺς ταινίας, καὶ διάφορα ἄλλα σύμβολα διὰ τὰς ἀσπίδας των, ἢ δι' ἄλλο τι· πολλαὶ δὲ παραβλέπουσαι τῆς φιλοτιμίας τὸ αἶσθημα, ἐμαρτύρουν τότε πρῶτον εἰς αὐτοὺς ἀμοιβαίότητα αἰσθημάτων, ἐλπίζουσαι ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου, ἤθελον αὐξήσει τὴν γενναιότητά των.

Μόλις λοιπὸν ὁ ἥλιος εἶχε χρυσώσει διὰ τῶν λαμπρῶν του ἀκτίνων, τὰς κορυφὰς τῶν παλατίων τῆς Γρανάδας, ἀπειρον πλῆθος λαοῦ, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ἦσαν καὶ πολλοὶ ξένοι οἵτινες συνήχθησαν, ἀκούσαντες ἐκ φήμης ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ λαμπρὰ ἑορτὴ, κατέλαβον τὰς κατὰ σειράν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Βιβαράμβλας τεθειμένας ἀπείρους βαθμίδας. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκτεταμένου ἐκείνου περιβόλου, ὅστις δύναται εὐρυχώρως νὰ χορέσῃ εἴκοσι χιλιάδας πολεμιστῶν, παρατεταγμένων εἰς μάχην, ὑπῆρχε μεγαλοπρεπῆς φοινῖξ, ἀριστούργημα κατὰ τὴν γλυπτικὴν καὶ πολυτέλειαν, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν στέλεχος, ἦτο κατασκευασμένον ἐξ ὀρειχάλκου, τὰ δὲ φύλλα, ἐκ χρυσοῦ. Ἐφ' ἑνὸς λοιπὸν τῶν μακρῶν φύλλων τῆς φοινικίας ἐκείνης ἵστατο ἀργυρὰ περιστερὰ κυρτοῦσα αὐτὸ ἕνεκα τοῦ βάρους της, καὶ ἰσορροποῦσα ἐκράτει τὸν κρῖνον τὸν ὁποῖον ἔμελλον ν' ἀρπάσουν οἱ ἀγωνιζόμενοι· ὁ δὲ τεχνίτης εἶχε κατασκευασμένον αὐτὴν μετριοῦτην ἐπιτηδειότητα, ὥστε, ἅμα ὁ πρῶτος κρῖκος ἤθελεν ἀφαιρεθῆ, ἄλλος νέος ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ῥάμφους τῆς περιστερᾶς, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν σύρῃ, καὶ οὕτω καθεξῆς· ὑποκάτω τοῦ δένδρου ἦτο χωρισμένον μέρος τι διὰ τοὺς διανέμοντας τὰ βραβεῖα κριτὰς, καὶ διὰ τὰ κύμβαλα καὶ μουσικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα παιανίζοντα, ἔμελλον ν' ἀναγγεῖλουν τὴν νίκην. Διάφοροι ἐξῶσται ἦσαν προητοιμασμένοι διὰ τὸν βασιλέα, τὴν οἰκογένειάν του, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, στολισμένοι μὲ πολύτιμα ὑφάσματα, καὶ κεκαλυμμένοι μὲ μεγαλοπρεπῆ στεγάσματα· ἀπειρα δὲ παραθύρια, κεκοσμημένα μὲ στεφάνους, ὅπου ἦσαν αἱ ὠραιότεραι καὶ νεώτεραι τῶν νεανίδων μας, παρίστων περὶ τὴν πλατεῖαν θέαμα μεγαλοπρεπὲς καὶ θελκτικὸν ἐνταυτῷ.

Οἱ κριταὶ λοιπὸν ἔλαβον τὰς θέσεις των· ἡ δὲ Μουλέης, κρατῶν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὴν Μοραίμην, διαλάμπουσαν ὑπὸ τῶν ἀδαμάν-

πῦν, ἐπαρουσιάσθη μεθ' ὅλης τῆς πομπῆς καὶ ἐπιδείξεως τοῦ θρόνου· ἀλλ' ὁ λαός, προεξηπατημένος ὢν ὑπὸ τῶν ἀπίστων Ζέγγρων, δὲν ἔδειξεν εἰς αὐτὸν, ὡς καὶ ἄλλοτε, τὴν ἀνήκουσαν ὑποδοχὴν, παραδιδόμενος εἰς παραφορὰς ἀγάπης καὶ εὐφροσύνης, τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεύς του ἐπροξένει εἰς αὐτὸν, ἅμα παρουσιάζετο. Ἡ εὐαίσθητος τοῦ πατρός μου ψυχὴ, ἐλυπήθη πολὺ διὰ τοῦτο· δάκρυα ἔρρευσαν εὐθύς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του· καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ἀδελφόν μου ὅστις μετ' ἐμοῦ τὸν ἠκολούθει· υἱέ μου, τὸν εἶπεν, ἔζησα πολὺ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν με ἀγαποῦν πλέον. Ὑμεῖς λαβόντες τὰς χεῖρας του, ἐθλίψαμεν αὐτὰς μετὰ στοργῆς τότε δὲ ἐκάθησε μεταξὺ τῶν δύο ἡμῶν. Οἱ αὐλικοὶ του τὸν περικύκλωσαν, οἱ ἐξῶσται ἐπληρώθησαν, καὶ ὁ ἦχος τῶν σαλπίγγων, ὅστις κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη· ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς πλατείας βαλβίδων, μᾶς ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τῶν ἀθλητῶν.

Εἰσῆλθον λοιπὸν ἀπὸ διάφορα μέρη διηρημένοι εἰς τέσσαρα ἵππικὰ συστήματα. Τὸ πρῶτον ἦτο σχηματισμένον ἐξ Ἀβενσερράγων ἐνδεδυμένων χιτῶνας κυανοῦς, ἀργύροκεντήτους, καὶ διαπεποικιλμένους μὲ μαργαρίτας· ὅλοι ἦσαν ἐφ' ἵππων λευκῶν, φερόντων σκευὰς κεκοσμημένας μὲ σαπφίρους· καὶ τοὺς μὲν λάφους τῶν κιθάρων των εἶχον χρωματισμένους μὲ τὸ ἀγαπητὸν εἰς τοὺς Ἀβενσερράγους κυανοῦν χρῶμα, ἐπὶ δὲ τῶν ἀσπίδων των ἔφερον εἰκονισμένον, λέοντα δεσμευμένον ὑπὸ ποιμενίδος, καὶ τὸ περίφημον τῆς φυλῆς των ἀπόφθεγμα, προσήνης καὶ φοβερός. Ὅλοι ἦσαν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας των, ὠραῖοι, ῥωμαλέοι, πλήρεις ἐλπίδος καὶ εὐγενοῦς μεγαλοφροσύνης συνηνωμένης μετὰ τῆς εὐγενείας, καὶ ἐπεριπάτου βραδέως μὲ μεγάλην εὐκινησίαν, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἀβενναχμέτου, τοῦ ὁποῦ αἱ δυστυχίαι θέλουν σᾶς κάμει μετ' ὀλίγον νὰ κλαύσετε, καὶ ὅστις ἐφλέγετο τότε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, τοῦ νὰ δειχθῆ νικητῆς, ἐνώπιον τῆς ἠγαπημένης του Ζωραίδος.

Τὸ δεύτερον τάγμα συνέκειτο ἐκ Ζέγγρων, ἐνδεδυμένων πρασίνοους χιτῶνας χρυσοκεντήτους. Ἐπὶ τῶν κιθάρων αὐτῶν, ἐφάνετο ὁ μέλας λόφος, διότι τὸ σκιὸν τοῦτο χρῶμα ἀνήκει εἰς τὴν φυλὴν των· μεγάλα ἐπιβλήματα πεπλουτισμένα μὲ σμαράγδους, ἐκάλυπτον τὰς ῥάχεις τῶν μελαίνων των ἵππων· ἠκολούθουν δὲ μὲ ἀγέρωχον τρόπον, μὲ ἀπειλητικὰ βλέμματα, καὶ μὲ ἥπυχον βῆμα, τὸν φοβερὸν Ἀλῆν, ἀρχηγὸν τῆς τρομερᾶς φυλῆς των, ὅστις διὰ τὰς εἰς τεσσαράκοντα κατὰ συνέχειαν ἔτη, νίκας του, ὡ

νομάσθη Σπάθη τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅστις ἔφερεν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ ἀντίτυπον ἀσπίδος, ὡς καὶ ὅλοι οἱ ὁμόφυλοί του, ἐζωγραφισμένην αἰμοσταγῆ ῥομφαίαν, καὶ τὰς λέξεις· ἰδοὺ ὁ νόμος μου.

Τὰ δύο ἄλλα τάγματα ἦσαν συναπαρτισμένα, τὸ μὲν ἐξ Ἀλαβέζων, τὸ δὲ ἐκ Γομήλων· καὶ οἱ μὲν Ἀλαβέζοι, ἐνδεδυμένοι ἐρυθρὰ ἀργυροκέντητα ἱμάτια, καὶ καθήμενοι ἐπὶ πυρροτρίχων ἵππων, ἔφερον τὴν αὐτὴν μὲ τὴν τῶν Ἀβενσερράγων κιδάριν· οἱ δὲ ὁμόφρονες καὶ ἀκόλουθοι τῶν Ζέγγρων, Γόμηλοι, ἐνδεδυμένοι χιτῶνας πορφυροῦς καὶ χρυσοκεντήτους, ἵππευον καστανόχροας ἵππους, καὶ εἶχον μέλανας λόφους ἐπὶ τῶν κιδάρεών των.

Τὰ τέσσαρα ταῦτα συστήματα, χαιρετήσαντα κατὰ σειράν τὸν βασιλέα, καὶ ἀναπτυχθέντα μετὰ ταῦτα, ἐτέθησαν κατὰ τὰς τέσσαρας τῆς πλατείας πλευράς.

Ὁ Βασιλόπαις Βοαβδίλης παρουσιάσθη τότε ἐπὶ Ἀφρικανικοῦ ἵππου, τοῦ ὁποίου οἱ ῥώθωνες, ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐξέβαλλον φλόγας. Ὁ λαὸς ἅμα τὸν εἶδεν, ἤρχισε νὰ ἐκβάλλῃ χαρμοσύνας κραυγὰς· ἐκεῖνος δὲ ἀπεράσας ἀπ' ἔμπροσθεν τῶν Ἀβενσερράγων, μὲ καταφρονητικὸν τρόπον, ἐτέθη μετὰ τῶν Ζέγγρων, οἵτινες τὸν ἐδέχθησαν μὲ ὑπέρμετρον χαρὰν. Ὁ Ἀλῆς ἐζήτησε νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἐκεῖνον τὴν ὁδηγίαν καὶ διοίκησιν τοῦ τάγματος, ἀλλ' ὁ βασιλόπαις δὲν τὸ ἠθέλησε· ὁ Βασιλεὺς λοιπὸν διέταξε τοὺς κριτὰς νὰ διαμοιράσουν ὁμοίας λόγχας πρὸς ἐκεῖνους, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ συνερισθῶσι, καὶ νὰ ἀγωνισθῶσι περὶ τοῦ βραβεῖου.

Ἐκαστον τῶν ταγμάτων ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ καὶ νὰ διορίσῃ δώδεκα ἵππεῖς, διὰ νὰ τρέξωσιν ὁμοῦ πρὸς τοὺς κρίκους· ἅμα δὲ τις μίαν μόνην φοράν ἀπετύγγανε εἰς τινὰ τῶν κρίκων, καὶ δὲν τὸν ἐλάμβανε διὰ τῆς λόγχης του, ἔχανε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τρέξῃ ἐκ νέου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Μεγαλοπρεπὴς ἀδαμάντινος λόφος κιδάρεως, ἦτο τὸ βραβεῖον τῆς νίκης· ἀλλὰ δὲ δῶρα ὀλιγώτερον μεγαλοπρεπῆ ἔμελλον νὰ δωθοῦν εἰς τοὺς νικωμένους, πρὸς παρηγορίαν των.

Τὸ σημεῖον λοιπὸν ἐδόθη, καὶ πρῶτος ἔτρεξεν ὁ ὠραῖος Ἀβενναχμέτης· τρέχει ὡς βέλος ἐκ τοῦ κυανοῦ ἵππικου συστήματος, καὶ λαμβάνει τὸν πρῶτον κρίκον. Ὁ Ζέγγρος Ἀλῆς σπεύδει διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸν δεύτερον· ὁ δὲ Βοαβδίλης, ταραχθεὶς ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν Ἀβενναχμέτην μίσους του, τρέχει μετὰ σπουδῆς προλαβὼν τὸν Ἀλῆν· ἀλλ' ἀποτυχῶν τοῦ κρίκου, καὶ θραύσας ὑπὸ τῆς πολλῆς του ὀρμῆς τὴν λόγχην του, τρέχει καὶ κρύπτεται μετὰ τῶν Ζέ-

γρῶν· Ὁ Ἀλῆς παρουσιασθεὶς τότε, λαμβάνει τὸν δεύτερον· ἀλλ' ὁ Ἀβεναχμέτης, ταχὺς ὡς ἀστραπὴ, ἀρπάζει τὸν τρίτον. Ὁ τέταρτος μένει εἰς τὴν λόγχην τοῦ Ἀλῆ ἢ δὲ πλατεία ἀντήχει ἀπὸ τὰς πέριξ ἐπευφημίας. Ὁ Ἀβενσερράγος ὠρμίσας ἐκ νέου, ἤγειξε διὰ τῆς λόγχης τοῦ τὴν περιστερὰν, καὶ ἔρριψε τὸν κρίκον εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ διὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος, ἔλαβεν αὐτὸν εὐθύς διὰ τῆς λόγχης τοῦ προτοῦ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς· ὁ λαὸς λοιπὸν ἐκθάλει φωνὰς χαρμοσύνους· ὁ Ἀλῆς δὲν τολμᾷ νὰ τρέξῃ πλέον εἰς τὸ στάδιον. Οἱ ζέγροι, Γόμηλοι, καὶ Ἀλαβέζοι ἀνωφελῶς τρέχουν ὁ εἰς μετὰ τῶν ἄλλων· ἡ νίκη ἔμεινεν εἰς τὸν Ἀβεναχμέτην, διότι ἐνῶ οἱ καλλήτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἔφθασαν μόλις μέχρι τῶν πέντε, ἐκεῖνος ἔλαβεν εἴκοσι. Ἀπειρα λοιπὸν σαλπίσματα μὴνύουν ὅτι ἐκεῖνος ἦτον ὁ νικητὴς· οἱ κριταὶ ἀποφασίζουσι ὅτι εἰς αὐτὸν ἀπέκειτο τὸ βραβεῖον· ἡ δὲ Μοραίμη τὸ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν, ἰστάμενον γονυπετῆ ἔμπροσθέν της, καὶ ἐκεῖνος τρέξας μετὰ σπουδῆς τὸ ἀναπέθεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Ζωραίδος ἧτις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς νίκης, δὲν ἔπαυεν ἐν ἑαυτῇ ἀπὸ τοῦ νὰ εὐχεται ὑπὲρ αὐτοῦ.

Οἱ τέσσαρες λόχοι ἠτοιμάσθησαν μετὰ ταῦτα διὰ τὸν ἄλλον ἀγῶνα διὰ καλάμων, καθ' ὃν ὅλοι ὀπλισμένοι ὄντες μὲ ἑλαφροὺς καλάμους, τρέχουν οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ, θραύουν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θωράκων των, καὶ ῥίπτοντές τους διὰ μιᾶς εἰς τὰ ἄνω, τοὺς λαμβάνουν πάλιν χωρὶς νὰ καταβοῦν παντελῶς κατὰ γῆς. Ὁδηγούμενοι δὲ ἐπιδεξίως, ἵππους εὐκίνητοτέρους καὶ ταχυτέρους τοῦ ἀνέμου, συγκρούονται, ἀποχωρίζονται, ἐπανέρχονται ἐκ νέου, σχηματίζονται κατὰ τάξεις διασκορπίζονται πάλιν, παύουν πρὸς ὀλίγον καὶ συσματοῦνται ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, ἔξαπατοῦντες καθ' ὅλας ταύτας τὰς κινήσεις των τοὺς ἐκπεπληγμένους ὀφθαλμοὺς τοῦ θεατοῦ, μὴ δυναμένους ἕνεκα πῆς πολλῆς ταχύτητος, ν' ἀκολουθήσουν τὰς διαφόρους ταύτας κινήσεις των.

Οὕτω βλέπει τις καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Ἀλμηρίας, τοὺς δελφίνας συναθροισμένους, σχίζοντας τὴν ὑγρὰν τῆς θαλάσσης πεδιάδα, μιγνυομένους, ἐμπλεκομένους εἰς τοὺς ἐλιγμούς των, καταδιώκοντας ἀλλήλους χωρὶς ποτὲ ὁ εἰς νὰ δύναται νὰ φθάσῃ τὸν ἄλλον, καὶ σκυρτοῦντας συνάμα ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἀλλὰ φρικτὴ προδοσία ἔμελλε νὰ μολύνῃ δι' αἱματοχυσίας, τὴν ἐσρτήν. Οἱ κακώτροποι Ζέγροι ὑπὸ τὰ χρυσᾶ των ἐνδύματα, ἔφερον τοὺς θώρακὰς των, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν καὶ

τοῦ θορύβου τοῦ ἄγωνος, πολλοὶ ἀντὶ τῶν καλῶν αὐτῶν, παρουσίασαν πραγματικὰς λόγγας. Ὁ Ἀ'εναχμέτης ἐπληγώθη πρῶτος θεωρῶν δὲ τὸ αἷμα τοῦ ῥέον, ῥίπτει μανιώδη κραυγὴν, καὶ ὀρμήσας μὲ τὴν ῥομφαίαν εἰς χεῖρας, κατὰ τοῦ Ζέγγρου, ὅστις τὸν ἐπλήγωσε, τὸν θυσιάζει ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀπαδῶν του, οἵτινες ἔσυρον εὐθύς, ὡς καὶ αὐτὸς τὰς σπάθας των. Οἱ Ἀβενσερράγοι θεωρήσαντες τὴν ἐπίβουλον συνομωσίαν των, τρέχουν πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀρχηγοῦ των· οἱ Ἀλαβέζοι λαμβάνουν τὸ μέρος των, οἱ δὲ Γόμηλοι τὸ τῶν Ζέγγρων· τὰ τέσσαρα τάγματα ἐφορμοῦν, μὲ ὁμοιον πάθος καὶ ὀρμὴν· τὰ ὀνόματα τῆς προδοσίας καὶ ἀπιστίας προφέρονται πανταχόθεν· τὸ αἷμα πλυμμηρεῖ εἰς τὴν πλατεῖαν· ὁ λαὸς φοβηθεὶς φεύγει· τὸ δὲ μῖσος, ὁ θάνατος, καὶ ἡ ἐκδίκησις, χορταίνουσι ἀπὸ σφαγῆν.

Ὁ βασιλεὺς, οἱ κριταὶ, καὶ ὁ ἀδελφός μου, ἐπροσπάθουν ἀνωφελῶς νὰ καταπαύσουν τὴν μανιώδη των ὀρμὴν. Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀλμανζόρου δὲν εἰσηκούετο, ἡ ἐξουσία τοῦ Μουλέου ἐπεριφρονεῖτο, οἱ δὲ δικασταὶ τοῦ πεδίου κατεπατοῦντο, οἱ δυστυχεῖς Ἀβενσερράγοι, τῶν ποίων τὰς ῥομφαίας οἱ ἐχθροὶ των ὀπλισμένοι καλῶς, ἀπώθουν, παρατηρήσαντες τὴν προδοσίαν, τρέχουν πρὸς τὰ περιφράγματα, προσπαθοῦντες νὰ δράμουν διὰ νὰ ὀπλισθοῦν μὲ τοὺς θώρακας των τοῦλάχιστον· ἀλλ' οἱ Ζέγροι τοὺς καταδιώκουν, τοὺς στενοχωροῦν, καὶ τοὺς θυσιάζουν εἰς τὴν στενὴν ἐκείνην δίοδον. Ἦθελε λοιπὸν, κατὰ τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην ἡμέραν ἐξαφανισθῆ ὀλοκλήρως ἡ γενναία ἐκείνη φυλὴ, εἴαν ὁ ἀδελφός μου, ὅστις ἦτον ὀπλισμένος, δὲν ἤθελε φανῆ παρευθύς εἰς τὴν πλατεῖαν, καὶ ἀνθιστάμενος εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν νικητῶν, δὲν ἤθελε βοηθήσει τοὺς Ἀβενσερράγους. Οἱ Ζέγροι ἐκφυγόντες δι' ἄλλης δίοδου διεσκορπίσθησαν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κράζοντες· εἰς τὰ ὄπλα Ζήτω ὁ Βασιλεὺς μας Βραβδίλης! ὁ Μουλέης — Χασσέμ παύει ἀπὸ τοῦ νῦν τῆς βασιλείας! Ὁ λαὸς ἐξηγορασμένος ὢν ὑπ' αὐτῶν ἐπηύξησε τὸ ἀτακτον στρατεύμα των, ἡ δὲ Γρανάδα ὅλη, ἐδόθη εἰς ἀταξίαν, καὶ ἀπεστάτησαν ἐν ἀκαρεῖ· αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ἐκλείσθησαν, χιλιάδες λογχῶν ἔλαμπον εἰς τὰς ὁδοὺς, ὁ ἀῖρ ἐπληροῦτο ὑπὸ μεγάλων κραυγῶν, ἡ δὲ Βραβδίλης ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ζέγγρων, ἀνεσκάλευε τὸ πῦρ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ στασιαστάς, διευθύνθη κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν πρὸς τὴν Ἀλάμβραν, ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἀναρίθμητον στρατεύμα.

Ὁ Μουλέης—Χασσέμ εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς τὸ παλάτιον ἐκεῖνο, μόνος σχεδὸν μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Τὸν ἐθλίβομεν εἰς τὰς ἀσθενεῖς μας ἀγκάλας, καὶ ἐζητούσαμεν νὰ τὸν ἐνθαρύνωμεν, μολονότι ἔνεκα τοῦ θανατηφόρου τρόμου, ὅστις μᾶς ἐκυρίευσεν εἴμεθα τοσοῦτον ἐζησθημένοι, ὥστε οὔτε νὰ ὀμιλήσωμεν καὶ ἡδυνάμεθα· ὁ δὲ καλὸς ἐκεῖνος βασιλεὺς, χωρὶς νὰ φροντίζῃ περὶ ἑαυτοῦ, διὰ τοὺς ὑπηκόους του μόνον ἐλυπεῖτο καὶ ἦτον εἰς ἀνησυχίαν, καὶ δι' αὐτοὺς μόνους ἐπεκαλεῖτο τὸν ὕψιστον, χύνων δάκρυα ποταμηδόν· ὦ Θεέ! ἔκραζεν ὕψων πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς τρέμοντας βραχίονάς του, θραῦσον τὸ σκῆπτρόν μου καὶ ἀφαίρεσόν με τὴν βασιλείαν· ἀλλὰ σῶσον τὸν λαόν μου, συγχώρησον τὰς καταχρήσεις καὶ ὀρμάς του, διότι τὸν ἀπατοῦν, καὶ τὸν σύρουν ἄκοντα πρὸς τὴν ἀνομίαν· μὴ τὸν παιδεύσῃς ὦ πανάγαθε Θεέ! Ὁ Ἀλμανζόρος ἐντοσοῦτω, ἐσκέπτετο πῶς νὰ μᾶς ὑπερασπισθῆ. Συνάξας τὰς ἐνθεν καὶ κείθεν διεσκορπισμένας φρουράς, καὶ ὀπλίσας τοὺς δούλους διέταξε νὰ κλεισθοῦν καλῶς αἱ θύραι τῆς Ἀλάμβρας, καὶ διέθεσε τοὺς τοξότας ἐπὶ τῶν πύργων, ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ὕψωματος, καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τῆς λόγχης του, ἧτις ἐπροξένει φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς Ζέγγρους.

Μετ' ὀλίγον φθάνουν καὶ οἱ ἀνδρεῖοι Ἀβενσερράγοι, φέροντες τὰς λαμπράς πανοπλίας των, παράφοροι ὑπ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ οἱ Ἀλμοράδαι μετὰ τῶν Ἀλαβέζων καὶ ἄλλων φυλῶν, αἵτινες πισταὶ εἰς τὸν βασιλέα των μένουσαι, ἔδραμον πρὸς ὑπεράσπισίν του ἀποφασίσασαι ν' ἀποθάνουν κάλλιον ὑπερασπιζόμενοι αὐτὸν παρά νὰ τὸν ἐγκαταλείψωσι. Μὴ καταδεχόμενοι δὲ νὰ προσβάλωσι τοὺς ἐχθρούς των ὀπισθεν τῶν τοιχῶν τοῦ παλατίου, ἐτέθησαν πρὸ τῶν πυλῶν· ὁ Ἀλμανζόρος τρέχει πρὸς αὐτούς· ἐκεῖνοι δὲ τὸν δέχονται ἀλαλάζοντες. Ἀλλ' ἄλλαι κραυγαὶ ἀκούονται ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ παρευθὺς φαίνονται οἱ Ζέγγροι, Βανεγάζαι, καὶ Γόμηλοι, συνοδεύοντες τὸν Βοαβδίλην, καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ ἀκαθέκτου λαοῦ.

Ἡ θεὰ τοῦ Ἀλμανζόρου τοὺς ἐσταμάτησεν, καὶ βαθεῖα σιωπῇ διεδέχθη τὸν θόρυβον. Ἐδίσταζον νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖρας των κατὰ τοῦ ἥρωος, τῆς Γρανάδας, κατὰ τοῦ ἥρωος τὸν ὁποῖον ἀξίως τῶν ἀρετῶν του ἐθαύμαζον· ἀλλὰ παροτρυνθέντες ἐκ νέου ἀπὸ τὸν Βοαβδίλην, συνεπύκνωσαν τοὺς ζυγούς των, καὶ ἐταπείνωσαν τὰς λόγχας των. Αἱ σάλπιγγες λοιπὸν καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἔμελλον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ δώσουν τὸ σημεῖον τῆς

τρομερᾶς μάχης, ἀλλ' αἴφνης αἱ θύραι τῆς Ἀλάμβρας ἀνοίγονται, καὶ ὁ Μουλέης — Χασσέμ κρατῶν εἰς χεῖρας τὸ βασιλικὸν στέμμα καὶ σκῆπτρον, παρουσιάσθη καὶ ἐπροχώρησε μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν.

Σταθῆτε ἔκραξε πρὸς αὐτοὺς, καὶ μὴν ἐπισύρετε ἐναντίον σας τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, χύνοντες τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν σας. Φεισθῆτε τοῦ πολυτίμου σας αἵματος, τὸ ὁποῖον σᾶς εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ πολεμήσετε τὸν Ἰσπανόν· Ἀβενσερράγοι καὶ Ζέγροι τρέμετε συλλογιζόμενοι, ὅτι ὁ ἐχθρὸς σας δύναται νὰ σᾶς ὑποδουλώσῃ καὶ νὰ σᾶς κρατῇ σιδηροδεσμίους· παραστήσατε τὰς ὀφθάλμους σας διχονοίας, καὶ διαφυλάξατε τὴν ἰσχύν σας, διὰ νὰ τὴν μεταχειρισθῆτε κατὰ τῶν κοινῶν σας ἐχθρῶν. Βῆθε εἰς θέσιν νὰ δυσχεραίνετε, λέγετε, ἀλλὰ μήπως δὲν εἶμαι καὶ ἐγώ; Θεωρήσατε πῶς ἱκανοποιοῦνται,

Δαὲ τῆς Γρανάδας, ἐπειδὴ ἡ βασιλεία μου σ' ἐνοχλεῖ, παύει ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης! μὲ ἀφῆρεςας τὴν ἀγάπην σου δὲν θέλω πλέον τὸ στέμμα σου. Ἐλθὲ λάβε αὐτὸ Βοαβδίλη· ἔλθὲ, λάβε τὸ σκῆπτρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἄκρως ἐπιθυμεῖς, καὶ τὸ ὁποῖον θέλεις εὖρει πολὺ ἐπαχθές. Πλησίασε υἱέ μου· πλησίασε, καὶ μὴν θαυμάζεις. Θεώρησε τὰς λευκάς μου τρίχας· ἐνόμισας ὅτι χάριν τῶν ὀλίγων ἡμερῶν, αἴτινες ἔτι μ' ἔμειναν νὰ βασιλεύσω, θέλω ἀφήσει τὸν λαόν μου νὰ σφαγῆ; Ἄ! Βοαβδίλη, Βοαβδίλη δὲν ἐγνώρισας καλῶς τὴν καρδίαν μου· τὴν κατεσπάραξας πολλάκις ἀλλ' ὁ πατήρ σου σὲ συγχωρεῖ τὰ πάντα, ἐὰν δυνηθῆς νὰ καταστήσης εὐτυχεῖς τοὺς νέους σου ὑπηκόους, ἐὰν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀγαθότης σου τοὺς βάλῃ εἰς θέσιν, ὥστε νὰ μὴν μεταμεληθοῦν δι' ὅσα σήμερον πράττουν χάριν σου.

Ὁ σεβάσμιος γέρων παρουσίασε μετὰ ταῦτα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ τὸ στέμμα καὶ τὸ σκῆπτρον· ὁ δὲ Βοαβδίλης, πλήρης φόβου ἔνεκα τοῦ ἀμαρτήματός του, ἴστατο ἀκίνητος νεύων τοὺς ὀφθαλμούς του κατὰ γῆς, καὶ μὴ τολμῶν νὰ θεωρήσῃ κατὰ πρόσωπον τὸν πατέρα του, μηδὲ δυγόμενος νὰ κάμῃ ἐν μόνον βῆμα πρὸς αὐτόν· ἀλλ' ὁ Μουλέης προλαβὼν αὐτόν, ἐπροχώρησε καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸ ἐπιθυμητόν του διάδημα. Ὁ Βοαβδίλης ἐρυθρίασεν· ὁ δὲ Μουλέης στραφείς πρὸς τὰ δύο ἐξεστηκότα στρατεύματα· Ἀβενσερράγοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, χαιρετήσατε τὸν βασιλέα τῆς Γρανάδας· καὶ σεῖς Ζέγροι, ὁμώσατε ὅτι θέλετε ἔχει εἰρήνην με τοὺς γενναίους σας ἐχθρούς.

Ὁ Παραζαλισμένος λαὸς ἤρχισε μετὰ τοὺς λόγους τούτους νὰ κραυγάζῃ· Ζήτω ὁ βασιλεὺς Βοαβδίλης ! Ζήτωσαν οἱ Ἀβενσερράγοι, οἱ Ζέγροι, καὶ ὁ Μουλένσ—Χασσέμ ! Ὁ Βοαβδίλης ὠδηγήθη μετὰ πομπῆς εἰς τὸ παλάτιον τῆς Ἀλάμβρας· ὁ δὲ πατήρ μου μετὰ τοῦ Ἀλμανζόρου, τῆς Μορκίμης, καὶ ἐμοῦ ἀπεσύρθη εἰς τὸ Ἀλθαῦζιν, παλαιὰν κατοικίαν τῶν πρώτων Μαυρητανῶν βασιλέων.

Γ.

Ἡ Ζουλεμᾶ διηγεῖται τὰς μεταβολὰς, αἰτίνας συνέβησεν εἰς τὴν Γρανάδα· ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Βοαβδίλου. Διαφθορὰ τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ βασιλέως. Ἔρως τοῦ Ἀβεναχμέτου καὶ τῆς Ζωραίδος. Αἰχμαλωσία τοῦ Ἰβραήμου. Ὁ Ἀβεναχμέτης ὑπάγει πρὸς ἐλευθέρωσίν του. Ὁ Βοαβδίλης καθίσταται ἀντεραστής του. Ἀνθίσταται εἰς τὸν γάμον τῶν δύο ἐραστῶν. Ἐξαποστέλλει τὸν Ἀβεναχμέτην κατὰ τῶν Ἰσπανῶν. Ὁ Ἀβεναχμέτης νικᾶται ὑπὸ τοῦ Γορζάλβου. Ὁ ἥρωσ οὗτος διαπερνᾷ ἐντὸς τῆς Γρανάδας. Οἱ νόμοι καταδικάζουν τὸν Ἀβεναχμέτην εἰς θάνατον· Ἡ Ζωραὶς διὰ τὰ τὸν σῶσιν νυμφεῖται τὸν βασιλέα Βοαβδίλην. Ὁ Ἀλμανζόρος ὀδηγεῖ τὸν Ἀβεναχμέτην μακρὰν τῆς Γρανάδας. Ὁ Ἀβεναχμέτης τὸν ἀπατᾷ καὶ ἐπιστρέφει, εὕρισκει τὴν Ζωραίδα εἰς τὸ Γεγεραλίφ. Συνδιάλεξις τῶν δύο ἐραστῶν. Τέσσαρες Ζέγροι τοὺς παρατηροῦν καὶ τοὺς προδίδουν εἰς τὸν βασιλέα. Μαριώδης ὀργὴ τοῦ Βοαβδίλου. Θάνατος τοῦ Ἀβεναχμέτου. Δολοφορία τῶν Ἀβενσερράγων. Εἷς παῖς σώζει τὴν φυλὴν. Μάχη εἰς τὸ παλάτιον. Οἱ Ἀβενσερράγοι φεύγουν ἀπὸ τὴν Γρανάδα.

Ὁ μεγαλύτερος, ὁ εὐτυχέστερος τῶν βασιλέων, ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἢ νίκη καὶ ἢ τύχη ὑπερέπλησαν μὲ τὰς χάριτάς των, καὶ περὶ τὸν θρόνον τοῦ ὁποίου εὕρισκεται συνηθροισμένη ὅλη ἡ λαμπρότης, ὅλαι αἱ εὐφρόσυναί τῆς δόξης ἀπολαύσεις, στερεῖται τῆς

ἄγνωτέρας καὶ εὐτυχεστέρας ἡδονῆς, τῆς πλέον ἐπιθυμητῆς καὶ περισπουδάστου εἰς πᾶσαν εὐαίσθητον ψυχὴν, δὲν εἶναι δηλαδὴ βέβαιος, ἂν ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον χορηγοῦν εἰς αὐτόν, οἱ ἔπαινοι μὲ τοὺς ὁποίους τὸν ἐπιφορτίζουσι, καὶ ἡ πίστις μάλιστα τὴν ὁποίαν τοῦ μαρτυροῦν, ὅλα ταῦτα προσφέρονται εἰς αὐτόν κινούμενα ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τῆς ἀνταμοιβῆς, καὶ δὲν διευθύνονται πρὸς αὐτόν κατ' εὐθείαν· ἀλλὰ τὸ συμφέρον τὰ χορηγεῖ εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει. Μόνη λοιπὸν ἡ ὑπόψια αὕτη δύναται νὰ μαραίνει τὴν ψυχὴν του· δικαία δυσπιστία ἀναμιγνύεται μὲ τὰ ἡδέα τῆς καρδίας του αἰσθήματα, καὶ ὢν δυστυχῶς εἰς θέσιν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀνταμείβῃ ὅλα ταῦτα, εὐκόλως δύναται νὰ συλλογισθῇ, ὅτι δὲν προσφέρεται οὐδὲν εἰς αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Μουλῆς καταβάς ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ καταταχθεὶς εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰδιωτῶν, ἀπέκτησε τὸ ὠραιότερον καὶ πολυτιμότερον τῆς ἀνθρωπότητος δικαίωμα, τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εὕρισκῃ καὶ νὰ ἔχη φίλους. Ἡ πολυἀριθμὸς αὐτῆς τοῦ ἔγεινεν ἄφαντος· οἱ δὲ Ἀβενσερράγοι μόνοι τὸν ἔμειναν. Ἡ ἐνάρετος ἐκείνη φυλὴ τὸν ἐθεώρει πάντοτε ὡς βασιλέα της, καὶ ὅσον ὀλιγωτέραν δύναμιν εἶχε τόσον περισσότερον σέβας ἀπέμενε πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἀλμανζόρος, ἡ σύζυγός του, καὶ ἐγὼ ἀμιλώμεθα περὶ τῶν πρὸς αὐτόν φροντίδων, αἵτινες ἡδύναντο νὰ παρηγορήσουν τὸ γῆρας του, καὶ εὐχαριστούμενοι νὰ ἀφιερούμεθα ὀλοκλήρως εἰς τὰ περισπούδαστα ταῦτα εἰς τὰς ψυχὰς μας χρέη, δὲν ἐτολμούσαμεν νὰ παραπονεθῶμεν διὰ τὴν πραχθεῖσαν ἀνομίαν, ἣτις μᾶς ἐχορήγησε τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνωμεν, ὄντες ὅλοι συνηνωμένοι εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀρίστου ἐκείνου πατρὸς. Ἄλλ' ἐὰν ἐλυπούμεθα ἐνίοτε, διὰ τὴν στέρητιν τοῦ στέμματός του, ἐλυπούμεθα τὸν λαόν του καὶ ἐκεῖνον· ἂν δ' ἐκεῖνος ἐστέναζεν ἐνίοτε διότι τὸ ἔχασεν, ἐστέναζε διὰ τοὺς ὑπηκόους του καὶ τὰ τέκνα του.

Ἐντοσοῦτω ὁ νέος βασιλεὺς ἤρχιζε νὰ μεταρρυθμίζῃ τὰ πράγματα τῆς Γρανάδας. Οἱ παλαιοὶ Βιζίραι κατηργήθησαν, καὶ νέοι αὐλικοὶ ἀντεκατεστάθησαν ἀντ' αὐτῶν· οἱ γηράσαντες εἰς τὰς μάχας ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ, ἔλαβον δι' ἀνταμισθίαν τῶν κόπων καὶ τῶν πληγῶν των, τὴν ἐξορίαν· νέοι δὲ διακεκριμένοι διὰ τὰ ἐλαττώματά των, ἢ διὰ τὴν εὐνοιάν των, ἔλαβον τὰς θέσεις των καὶ διέττατον τοὺς πρώην συνεταίρους τῶν πατέρων των, γέροντας στρατιώτας. Ἡ παλαιὰ ἐκείνη πειθαρχία, ἡ μήτηρ καὶ

πρόξενος τῆς ἀνδρίας καὶ τῶν νικῶν, παρημελήθη ἐν ἀκαρεῖ· ὁ στρατος κατέστη σωρὸς οὐτιδανῶν ἀχαλινώτων μισθωτῶν, αὐθαδῶν εἰς τοὺς ἀρχηγούς των καὶ ποταποτάτων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν των,

Τὰ σύνορά μας, τὰ ὅποια ἠγνόουν σχεδὸν οἱ διοικηταὶ των ζῶντες εἰς τὴν αὐλήν, κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς ἀγρύπνους Ἴτα-νοὺς, εἰσβαλόντας ἐκεῖ· πρὸς ἐσχάτην μας δὲ συμφορὰν ἐπέφερε καθ' ἡμῶν ὁ οὐρανὸς, κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ἐποχὴν, τὸν τρομερὸν ἐχθρὸν τῶν Μαυρητανῶν, τὸν ἀτρόμητον ἐκείνον Καστίλιον τοῦ ὀποίου τὸ ὄνομα ἔφθασεν, ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὰ μακρυνά σας κλίματα, τὸν φοβερὸν Γονζάλβην Κορδούβιον.

Τὰ ἀνδραγαθήματά του καὶ αἱ ταχεῖαι ἐπιτυχίαι του, δὲν ἐξύπνησαν παντελῶς τὸν Βοαβδίλην ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν λήθαργον εἰς τὸν ὅποιον ἦτο βυθισμένος. Παρεκτρεπόμενος καθ' ἐκάστην εἰς ἀνομίας, καὶ ἀποπλανούμενος ὀλονέν τῆς εὐθείας ὁδοῦ ὑπὸ τῶν μιαρῶν Ζέγγρων, δὲν ἐνηχολεῖτο εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὰς παραχώδεις τοῦ ἠδονᾶς, τῶν ὀποίων οἱ κόλακες τὸν περιεκύκλουν ἀκαταπαύστως, φοβούμενοι μήπως ἀκούσῃ τὰς φωνὰς τοῦ λαοῦ του. Ἐντὶ δὲ τῶν δημοσίων καὶ μεγαλοπρεπῶν ἐορτῶν καὶ ἀγώνων, τοὺς ὀποίους ὁ Μουλῆς—Χασσέμ καθιέρωσεν, ἐτελοῦντο ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ νέου Μονάρχου, μυστηριώδεις συνελεύσεις, θυληπρεπεῖς χοροὶ, καὶ μεγάλα συμπόσια, ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ αἰδῶς καὶ ἐγκράτεια ἦσαν ἀποβεβλημένα ὅλως διόλου. Ὁ τρυφερὸς καὶ αἰδήμων ἔρως εἶχε καταντήσει ἀντικείμενον ἀναιδοῦς περιγέλου· τὴν δὲ περίφημον μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐθνῶν Γραναδικὴν χρηστότητα καὶ εὐγένειαν, διεδέχθη ἡ ἀκολασία.

Ἄλλὰ σιμὰ εἰς τοσαύτας κακίας καὶ ἀνομήματα, τὰ ὅποια μᾶς προεμήνουον τὰς δυστυχίας μας, ἐρωτικόν τι πάθος, τὸ ὀποῖον ἐνομίζετο γενικῶς ὅτι εἶχε ἐκλείψει πρὸ πολλοῦ καιροῦ, ἀνηνεώθη ἐξαίφνης εἰς τὴν σκληρὰν τοῦ Βοαβδίλου καρδίαν· τὸ δὲ ἀντικείμενον τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου πάθους ἦτον ἡ ὠραία Ζωραῖς, θυγάτηρ τοῦ γέροντος Ἰβραΐμου.

Ἡ Ζωραῖς ἦτον Ἀφρικανίς· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς νηπιότητός της ἔχασε κατὰ δυστυχίαν της τὴν μητέρα της. Ὁ πατήρ της ἦτο πρῶτος βεζῖρης τοῦ μονάρχου τῆς Τρεμεσίνης· στερηθεὶς δὲ μετὰ τὸν ἐκθρονισμόν τοῦ δυστυχχοῦς κυρίου του ὅλων τῶν ὑπαρχόντων ἐξορίσθη καὶ ὑπεκφυγὼν, ἦλθεν εἰς τὴν Γρανάδαν, ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τοῦ Μουλῆ — Χασσέμ. Ὁ πατήρ μου δεχθεὶς αὐτὸν

εἰς τὴν αὐλήν του, ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὴν διοίκησιν τῆς ἐπισημοῦ πόλεως Χαέν, καὶ διέταξε ν' ἀνατραφῆ ἡ Ζωραῖς εἰς τὸ παλάτιόν του.

Μόλις λοιπὸν ἡ νεάνις αὕτη ἐξῆλθε τῆς παιδικῆς τῆς ἡλικίας, ἐφλόγισε διὰ τῶν ἀρτιγενῶν θελγήτρων τῆς, τὰς ψυχὰς τῶν νέων μας πολεμικῶν. Ὁ Ἀβενναχμέτης, ὁ ἐράσμιος ἐκεῖνος τῶν Ἀβενσερράγων ἀρχηγός, ὅστις ἔλαβε τὸ βραβεῖον τῶν ἀγώνων, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἀνομήματος τῶν Ζέγγρων, νέος ὡς καὶ ἡ Ζωραῖς, τὴν ἐξέλεξε ἅμα τὴν εἶδε, δι' ἀδελφὴν του, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὴν καταστήσῃ τοιαύτην. Δὲν ἦτον εὐτυχῆς ἄλλοτε, εἰμὴ ὅταν ἔμενε πλησίον τῆς, καὶ ἐπαναλάμβανεν ἀπειράκις πρὸς αὐτὴν τὸν ὄρκον τοῦ νὰ τὴν ἀγαπᾷ αἰωνίως. Ἡ δὲ νέα καὶ ἀγνή ἐκείνη Ἀφρικανίς τὸν εἶδεν τὰς αὐτὰς ὑποσχέσεις, ὁμολογοῦσα εἰς αὐτὸν εἰλικρινῶς ὅτι δὲν ἤθελεν ἀγαπήσει ποτὲ ἄλλον ἐκτὸς ἐκείνου· ἠδὲ πλεονέκτηματα τῆς εὐτυχοῦς ταύτης ἡλικίας, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι συγχωροῦν ἔτι τὴν ἀφέλειαν καὶ εἰλικρίνειαν!

Ἀμα ἡ Ζωραῖς ἐπλησίασεν εἰς τὸ δέκατον πέμτον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, ἤρχησε νὰ συστέλλεται κατ' ὀλίγον· ὁ δὲ Ἀβενναχμέτης κατέστη δειλότερος, καὶ δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ πηγαίνη ὡς καὶ πρότερον καθ' ἐκάστην ὥραν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς, οὔτε νὰ ὁμιλῇ πλέον πρὸς αὐτὴν περὶ φιλίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πάθος του καθίστατο σφοδρότερον καθ' ἐκάστην, καὶ ἐδοκίμαζε τὴν δύναμιν τοῦ πρώτου ἔρωτος, ὅστις καθίσταται ζωηρότατος καὶ ἀγνότατος ἐνυπάρχων ἐντὸς εὐαισθητῶν καὶ ἀδόλων ψυχῶν, τὴν ἠκολούθει πάντοτε, τὴν ἐζήτει καὶ τὴν ἐπερίμενε πανταχοῦ. Εἰς τὸ παλάτιον, εἰς τὸν ναόν, ἢ εἰς τὸν κῆπον Γερναλίφ, πανταχοῦ ἠκολούθει τὰ βήματά τῆς μὴ δυνάμενος νὰ στερῆται τῆς θεωρίας τῆς, μηδὲ νὰ ζῇ ἅμα δὲν τὴν ἔβλεπε· ὅταν δὲ ἦσαν ὁμοῦ, τὰ ὄμματά των, ἐνευον πρὸς τὴν γῆν, ἐρύθημα κόσμιον ἐχρωμάτιζε τὰ πρόσωπά των, αἱ γλῶσσαι των ἐφέλλιζον λόγους ἀτάκτους καὶ ἀσυναρτήτους, καὶ τὰ πνεύματά των ἔχανον τὴν φυσικὴν καὶ συνήθη των ἀγχίνοιαν.

Ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ Γονζάλβης εἰσβαλὼν κατὰ τῶν γαιῶν μας μετὰ τοῦ στρατεύματός του, ἐφθασεν αἴφνης εἰς τὴν Χαέν, τὴν ὁποίαν ἐδιοικεῖ ὁ γέρον Ἰβράιμης ἡ πόλις δὲ αὕτη ἀντισταθεῖσα ἰσχυρῶς εἰς πολλὰς ἐφόδους, ἐκυριεύθη τέλος

πάντων ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, καὶ ὁ πατήρ τῆς Ζωραΐδος ἠχμαλωτίσθη.

Ἡ θυγάτηρ του κλαίουσα πικρῶς, ἔδραμεν εὐθὺς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βασιλέως, ἱκετεύουσα αὐτὸν διὰ τὸν πατέρα της. Ἀποδώσατέ με, ἔκραζε, τὸν πατέρα μου, καὶ ἀφαιρέσατέ με ὅλα τὰ ἄφθονα εὐεργετήματα, τὰ ὅποια καθημερινῶς μὲ χωρηγεῖτε. Μία πτωχὴ καλύβη μὲ ἀρκεῖ μετὰ τοῦ πατρός μου· ἀλλ' ἂν ὁ Γονζάλβης μείνῃ ἀκαμπτος, κατορθώσατε τοῦλάχιστον νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ τρέξω πρὸς ἐκεῖνον, καὶ νὰ συμμερισθῶ τὰ δεσμά του, ἀφιερῶσα εἰς θεραπείαν καὶ ὑπηρεσίαν του τὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν χρεωστῶ εἰς αὐτόν.

Ὁ Μουλέης λυπηθεὶς αὐτὴν τὴν ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Γονζάλβην περὶ τοῦ πατρός της ὁμώσας πρὸς αὐτὴν ὅτι τὸ πρῶτον ἄρθρον τῆς οὐνθήκης ἔμελλε νὰ ᾔηται ἡ ἐλευθέρωσις τοῦ Ἰβραΐμου. Παρηγορήσας λοιπὸν τὴν καταλυπημένην ἐκείνην κόρην, ἐπηύξησε τὰς πρὸς αὐτὴν ἀγαθοεργίας καὶ φροντίδας του, ὥστε νὰ δύναται ἐκείνη νὰ λαμβάνῃ παρηγορίαν τινὰ ἐκ τούτων.

Ἀλλ' ὁ Ἀβενναχμέτης, ὅστις ἦτο αὐτόπτης μάρτυς τῆς λύπης καὶ τῶν δακρύων της τὰ ἑποῖα ἐνόμιζεν ὅτι ἐστάλαζον ἐπὶ τῆς καρδίας του, ἀπεφάσισε νὰ τὴν καθησυχάσῃ, παύων αὐτὰ. Φοβούμενος δὲ μήπως ἀβέβαιός τις εἰρήνην κρατήσῃ διὰ πολὺ καιρὸν τὸν Ἰβραΐμην αἰχμάλωτον, μὴ δυνάμενον νὰ διαθέσῃ τὸ ἀνεκτίμητον ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ἔμελλεν οὗτος ν' ἀπολαύσῃ, ἀναχωρεῖ καὶ ὑπάγει πρὸς τὸν Γονζάλβην. Πλησιάσας δὲ αὐτόν μετὴν πεποίθησιν καὶ τὸ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἡ νεότης καὶ ὁ ἔρως παρέχει, εἶπε πρὸς αὐτόν.

Γενναῖε πολεμικέ, εἶμαι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀβενσερράγων. Ἡ ἡλικία μου δὲν μ' ἐσυγχώρησε μέχρι τοῦδε νὰ πολεμήσω καὶ νὰ δοκιμασθῶ μετὰ σοῦ, ἀλλ' ἡ εὐτυχὴς αὕτη ὥρα θέλει φθάσει, ὡς νομίζω. Γνωρίζεις τὸ εὐγενές καὶ μέγα γένος μου, καὶ δύνασαι νὰ συλλογισθῆς ὅτι ὅλοι οἱ θησαυροὶ του θέλουν σὲ προσφερθῆ ὡς λύτρα πρὸς ἐξαγόρασίν μου· λάβε λοιπὸν ἐμὲ ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου Ἰβραΐμου τὸν ὁποῖον κρατεῖς αἰχμάλωτον, καὶ ὅστις δὲν ἔχει τώρα περιουσίαν. Ἀπόδωσε τὸν δυστυχῆ τοῦτον πατέρα εἰς τὴν θυγατέρα του, ἥτις δὲν ἔχει ἄλλο ἐκτὸς δακρύων νὰ σὲ προσφέρῃ διὰ λύτρον καὶ λάβε ὡς αἰχμάλωτόν σου τὸν πλουσιώτερον τῶν Γραναδινῶν.

Ὁ Ἀβενναχμέτης ἐσιώπησεν, ὁ δὲ Γονζάλβης συγκινηθεὶς ἐκ

τῶν λόγων του, Ἀβενσερράγη, τὸν ἀπεκρίθη, δὲν σὲ δέχομαι αἰχμαλώτον, διότι ἐπιθυμῶ τὴν ὑπόληψίν σου, καὶ ὄχι τὰ πλούτη σου. Ἐπιστρέψε εἰς τὴν Γρανάδαν μετὰ τοῦ Ἰβραΐμου, τὸν ὁποῖον ἔνεκα τῆς ἀρετῆς σου μόνης σὲ παραχωρῶ· ἂν δὲ τὸ μικρὸν τοῦτο εὐεργέτημα σὲ κινήσῃ εἰς εὐγνωμοσύνην, ἀπόφευγέ με εἰς τὰς μάχας.

ᾠ! ὅποια ὑπῆρξε τῆς Ζωραΐδος ἡ χαρὰ, ὅταν ὁ Ἀβενναχμέτης ἐπιστρέψας, ἐπαρουσίασεν εἰς αὐτὴν τὸν φίλτατόν της πατέρα. Ἀμφιβάλλουσα περὶ τῆς εὐτυχίας της, ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ γέροντος, ἐναγκαλιζομένη αὐτὸν μετὰ λυγμῶν· ὁ δὲ Ἰβραΐμης διηγηθεὶς εἰς αὐτὴν εὐθύς τὴν χάριν τὴν ὁποίαν εἰς τὸν Ἀβενσερράγον ὤρειλε, καὶ ἐνώσας τὰς χεῖρας τῶν δύο νέων ἐραστῶν, ὤμωσεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, νὰ τοὺς συζεύξῃ μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Ἐντοσοῦτῳ, πολὺς ἐγένετο λόγος εἰς τὴν Γρανάδαν περὶ τῆς πράξεως ταύτης τοῦ Ἀβενναχμέτου· πανταχοῦ ἐξεθείαζον τὴν γενναιότητά του, καὶ ἠύχοντο αἴσιον τέλος τοῦ ἔρωτός του. Ἡ γενναιότης τοῦ Γονζάλβου ἐκίνησεν ἐπίσης ὄλους εἰς μέγαν θαυμασμόν, καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω, κύριε, ὅτι μολονότι ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος Ἰσπανός, εἶναι ἡ μάστιγῆ τῆς πατρίδος μου, μολονότι τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μου ἔβαψεν ἀπειράκις τοὺς ἀηττήτους βραχιονάς του, ἡ εὐγένεια καὶ εἰλικρίνειά του ἐν καιρῷ πολέμου, καὶ ἡ μετὰ τὴν μάχην ἐπιείκειά του, κινουῦν τὸ σέξας ὄλου τοῦ ἔθνους μας. Πᾶς πολεμιστῆς γνωρίζει τὴν γενναιότητά του πᾶς αἰχμάλωτος τὴν φιλανθρωπίαν του. Οἱ Ἀβενσερράγοι λοιπὸν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πρὸς τιμὴν τῆς ἀρετῆς του, ἐλευθέρωσαν δώδεκα χριστιανούς αἰχμαλώτους συνοδευμένους μὲ δώδεκα ἐκλεκτοὺς Ἀφρικανικοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ἐξάπέστειλαν εἰς τὸν Καστίλιον ἥρωα ὡς μικρὸν σημεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης των.

Ὁ Μουλέης—Χασσέμ ἐγκρίνας τὸν γάμον τοῦ Ἀβενναχμέτου μετὰ τῆς ἐρωμένης του, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸν ἐκτελέσῃ μετὰ τὸν τοῦ Ἀλμανζόρου. Ἀλλ' ὁ ὀργητικὸς Βοαβδίλης συνέλαβε σφοδρὸν ἐρωτικὸν πάθος πρὸς τὴν Ζωραΐδα, καὶ νομίζων, ὅτι ὡς ἐκ τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο, ἤθελεν εὐκόλως δυναθῆναι νὰ δελεάσῃ τὴν ἐνάρετον ἐκείνην κόρην, ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ συλλάβῃ τὸν σκοπὸν ταῦ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ. Ἡ θυγάτηρ ὁμως τοῦ Ἰβραΐμου, χωρὶς ν' ἀποβλέψῃ πρὸς αὐτὸν ὡς κληρονόμον τοῦ θρόνου, καὶ νὰ παρεκτραπῇ τῶν χρεῶν της ἀπέρριψε τὰς προτάσεις καὶ ἐ-

πιθυμίας του. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι εἶχε λησμονηθῆ ἀπὸ μίαν καρδίαν, ἥτις ἐκ φύσεως πολλὰ ὀλίγον ἦτο πεπλασμένη διὰ τὴν ἀγαπᾶ, μέχρις ὅτου ὁ πατήρ μου ἔχασε τὴν βασιλείαν του· ἀλλ' ἡ πρώτη περίστασις, καθ' ἣν ὁ Βοαβδὶλης ἔκαμε χρῆσιν τῆς ἐξουσίας τὴν ἑποίαν ἐσφετερίσθη ὑπῆρξεν ἡ τοῦ γέροντος Ἰβραήμου, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐσυγχώρησε νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, μετὰ τοῦ Ἀβεναχμέτου.

Ὁ Ἰβραήμης ἐλυπήθη πολὺ ἐλπίζων ὅμως νὰ κάμψῃ τὸν μονάρχην τρέχει ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς Ἀβεναχμέτου, καὶ ῥιφθὲς εἰς τοὺς πόδας του, τὸν ζητεῖ πρὸς ἀντιμισθίαν τῆς πίστεώς του καὶ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων του ἐκδουλεύσεων, νὰ ἀναιρέσῃ τὴν ἀπόφασίν του ὥστε νὰ τὸν νικήσῃ πρὸς εὐγνωμοσύνην καὶ νὰ μὴν βιάσῃ, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτων ἡλικίαν, νὰ παραβῆ τὰ πρὸς τὴν τιμὴν καθήκοντά του διὰ πρώτην φοράν· Ἀλλ' ὁ Βοαβδὶλης δὲν ἔδιδεν οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους του ὁ δὲ Ἀβεναχμέτης, ὅστις σιωπῶν ἐπερίμενε τὴν ἀπόφασιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκρέματο αὐτὴ ἡ ζωὴ του, ἠνόρθωσε τὸν Ἰβραήμην μὲ ὀργίλον τρόπον, καὶ ἀτενίζων πρὸς τὸν βασιλέα τοὺς φλογεροὺς ὀφθαλμούς του, εἶπε πρὸς αὐτόν.

Ἡ Ζωραῖς ἀνήκει εἰς ἐμέ· τὸ ἐπιθυμεῖ ὁ πατήρ της, τὸ ἐπιθυμεῖ ἐκείνη, τὸ θέλουν ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλίας· αὐτὰ εἶναι τὰ δικαιώματά μου· Ποῖα ἄτινα λοιπὸν σὲ παρακινοῦν νὰ μ' ἀφαιρέσῃς τὸ ἀγαθόν, τοῦ ὁποίου ἀνεδείχθην ἄξιον.

Δὲν συνειθίζω νὰ δίδω λόγον τῶν σκοπῶν μου, ἀπεκρίθη ὁ μονάρχης μὲ ἄγριον ὕφος, καὶ οἱ ὑπήκοοί μου δὲν εἶναι ἄξιοι ἄλλου ἀγαθοῦ, ἐκτὸς ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἡ ἀγαθότης μου παραχωρεῖ εἰς αὐτούς.

Βοαβδὶλη, ἔκραξεν ὁ Ἀβεναχμέτης· οἱ ὑπήκοοί σου ὡς ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν Ζέγρων εἶδον πῶς ἐκθρονίζουσι δικαίους βασιλεῖς· ἀλλὰ τρέμε, μὴ μάθωσιν ὑπὸ τῶν Ἀβενσερράγων, πῶς παιδεύονται οἱ τύρρανοι.

Ὁ βασιλεὺς ἔσυρε τὴν σπάθην του..... Ἀλλ' ὁ Ἰβραήμης πεσῶν πρὸ ποδῶν του, ἐμὲ, εἶπεν, νὰ πληγώσῃς, διότι ἐγὼ δίδω πρὸς αὐτόν τὴν θυγατέρα μου. Ἐνόσω ζῶ καὶ θεωρῶ τὸ φῶς, ἡ Ζωραῖς θέλει ἀνήκει εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν μου μόνον· διαπέρασε λοιπὸν μὲ τὸ ξίφος σου τὴν καρδίαν μου, Βοαβδὶλη, διότι τοῦτο

μόνον πράττων, δύνασαι νὰ μεταστρέψης τὴν σταθερὰν ταύτην ὑπόσχεσίν μου,

Ὁ Γέρων, ἀποκαλύψας εὐθὺς τὸ πλήρες ἀπὸ σημεῖα τῶν πληγῶν στῆθος του, παρουσιάζει αὐτὸ εἰς τὴν σπάθην τοῦ μονάρχου. Ὅλοι οἱ πέριξ, καὶ αὐτοὶ οἱ Ζέγροι, δεικνύουν συμπάθειαν· ὁ Ἀβενναχμέτης κρατῶν τὸ ξίφος του, ἐτοιμάζεται νὰ ὑπερασπισθῆ τὸν πατέρα του· ὁ δὲ βασιλεὺς συστέλλων τὰς ὀφρῦς του καὶ νεύων τοὺς ὀφθαλμούς του κατὰ γῆς, συλλογίζεται πρὸς ὀλίγον τί πρέπει ν' ἀποφασίσῃ. Ἐφοβεῖτο τοὺς Ἀβενσερράγους· ἐφοβεῖτο μήπως ἡ τοιαύτη βαρβαρική πρᾶξις, καταστρέψῃ τὸν ἐπὶ σαθρῶν θεμελίων ἐστηριγμένον θρόνον του· διδάχθεις δὲ πρὸ πολλοῦ κατὰ βάθος τὸν ὄλον καὶ ἀπιστίαν, ἀπεφάσισε νὰ βραδύνη τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγκλήματός του, διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ βεβαιότεραν.

Παραλλάξας λοιπὸν τὸ ὕφος τοῦ προσώπου του, καὶ ὑποκριθεὶς ὅτι δαμάζει τὴν δικαίαν του ὀργὴν, ἀπεκρίθη οὕτως· Ἰβραίμη, αἱ ἀρεταί σου ἀνακαλοῦν τὴν ἐπιεικίαν μου, καὶ χάριν αὐτῶν μόνον χαρίζομαι τώρα εἰς τὸν ἄφροντα Ἀβενναχμέτην. Ἡ θυγάτηρ σου εἶναι μεγάλης τιμῆς ἀξία· ὥστε δι' ἑνὸς μόνου γενναίου κατορθώματος, δὲν δύναται τις νὰ κατασταθῆ ἄξιος αὐτῆς. Ἐγὼ λοιπὸν χορηγῶ εἰς τὸν ἔραστήν της τὴν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ κατασταθῆ τοιοῦτος. Γνωρίζεις ἢ ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου κατακτιθεῖσα πόλις Χαέν, ἦτο ἢ κλεῖς τοῦ κράτους μου· ἂν λοιπὸν ὁ Ἀβενναχμέτης δυνηθῆ νὰ λάβῃ τὴν πόλιν Χαέν ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς, θέλει λάβει τὴν Ζωραίδα πρὸς ἀνταμοιβήν.

Ὁ Ἀβενσερράγος ἐκβαλὼν χαρμόσυνον φωνὴν, πίπτει πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Βοαβδίλου. Μὲ καθιστᾶς ἀήττητον, ὦ βασιλεῦ τῆς Γρανάδας! εἶπε πρὸς αὐτόν. Ὅλον μου τὸ αἷμα ἂν χυσω ὑπὲρ σου, δὲν δύναμαι νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα εἰς τὸ ὅποιον ὑπέπεσα ἔνεκα τῶν νεανικῶν λόγων, οἵτινες ἐξέφυγον ἐκ τοῦ στόματός μου.

Ὁ Μονάρχης τὸν ἠνόρθωσεν ὑποκρινόμενος ἀγαθότητα, τὸν ἐξέλεξεν εὐθὺς ἀρχιστράτηγόν του, καὶ διέταξε ν' ἀναχωρήσῃ ὁ στρατὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας διὰ τὴν Χαέν.

Ὁ ἀνδρεῖος λοιπὸν καὶ εὐαίσθητος Ἀβενναχμέτης, κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν τῆς προσδοκίας, αἵτινες ἐφάνησαν εἰς αὐτόν ὡς τρεῖς αἰῶνες ἠτοίμασε τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὄπλα του. Ὁ Ἰβραίμης ἠθέλησε νὰ τὸν συνοδεύσῃ, φρονῶν ὡς τιμὴν του τὸ νὰ ἦναι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ νέου φίλου· ὁ ἀδελφός μου ἔ-

μελλε να τους συντροφεύση. Οί 'Αβενσερράγοι ήτοιμάσθησαν· ο δὲ νέος έραστής ύπερχαρής, τρέχει προς την Ζωραΐδα, ζητών από αυτήν γονυκλινής, να κοσμήση την λόγχην του με ταινίαν, ή με ύφασμα, τὸ όποϊον εκείνη είχε φορέσει. Η Ζωραΐς προσπαθοῦσα να κρύψη την μεγάλην της λύπην, έπρόσφερεν εις αυτόν τελαμῶνα ξίφους λευκόν, επί του όποϊου είχε κενθήσει τὰ άρχικά γράμματα τῶν όνομάτων των περιπεπλεγμένα, και την λέξιν ΠΑΝΤΟΤΕ ύπ' αυτά. Τὸν ένέδωσε λοιπόν κλαίουσα με τὸν μεγαλοπρεπή εκείνον ζωστῆρα, και δέν έτόλμησε να άπαιτήση άπ' αυτόν να φείδεται τῆς ζωῆς του, αλλά τὸν παρεκάλεσε μόνον να έπαγρυπνή διά την του πατρός της, μυστικῶς όμως παρεκάλεσε τὸν πατέρα της να προσπαθῆ να μετριάζῃ ὀλίγον την γενναιότητα του έραστοῦ της.

Η στιγμή τῆς άναχωρήσεως έφθασε τέλος πάντων. Ο στρατός ήτο παρατεταγμένος εις την πλατείαν και εις μὲν την δεξιάν πτέρυγα ήσαν οί 'Αβενσερράγοι, εις δὲ την άριστεράν, οί Ζέγροι. Ο 'Αβεναχμέτης έφάνη μετ' ὀλίγον φέρων ύπὸ τὸν κυανῶν του χιτῶνα, θώρακα κατασκευασμένον εις τὸ Φές, και κεκοσμημένον με τὸν ζωστῆρα τῆς Ζωραΐδος. Η κίδαρίς του περικεκαλυμένη έντός με χάλυβα, έφερε τὸν λόφον τῆς φυλῆς του· εις τὸ πλευρόν του έκρέματο μάχαιρα πεποικιλμένη με άδάμαντας· εις δὲ την άριστεράν του χεῖρα έκράτει Μαυριτανικὴν λόγχην ὀπλισμένην εις τὰ δύο της άκρά με ὀξειας σιδηρᾶς αἰχμᾶς, και ήτον έφ' ἵππου λευκοῦ και χαιπήεντος. Εθεώρησεν ὅθεν τὸν στρατόν του με ὀφθαλμοῦς πλήρης γενναιότητος και έρωτος, και έμπιστευθείς την μὲν δεξιάν πτέρυγα εις τὸν άνδρειόν 'Αλμανζόρον, την δὲ άριστεράν εις τὸν φρόνιμον 'Ιβραήμην, ήτον έτοιμος να δώση τὸ τελευταῖον σύνθημα του βαδίσματος.

Ο Βασιλεὺς έφάνη τότε εις την πλατείαν, κρατῶν την σημαίαν του κράτους. Η άκρως εύλαβουμένη εκείνη σημαία, ὅπου ήτο κεντημένον επί χρυσοῦ έδάφους διά πολυτίμων άνθράκων, έν ρώδιον, δέν έξήρχετο άλλοτε του ἱεροῦ τεμένους, είμή εις μεγάλας περιστάσεις. Ο Βοαβδίλης λοιπόν την έθεσε ὁ ἴδιος εις τὰς χεῖρας του 'Αβεναχμέτου.

'Αβενσερράγε, είπε προς αυτήν, δειχθητι άξιός της πίστεως, την όποϊαν δίδω εις σε, και συλλογίσθητι τὰ χρέη τὰ όποια σοι επιβάλει ή παρουσία τῆς ἱερᾶς σημαίας.

Ο 'Αβεναχμέτης πλήρης ζήλου λαμβάνει την σημαίαν με ά-

πληστον χεῖρα, δμῶσας εἰς τὸν μονάρχην ν' ἀποθάνῃ κάλλιον, παρὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ· μετὰ ταῦτα δὲ κράξας τὸν ἀνδρεῖον. Ὁκτάϊρον, τὸν ἰσχυρότερον τῶν ὁμοφύλων του, τὴν δίδει εἰς αὐτόν. Ὁ Ὁκτάϊρος περιφανεύμενος διὰ τὴν τιμὴν ταύτην, τίθεται πλησίον τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἔμελλε πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ οὐδὲ ἐν βῆμα· αἱ δὲ σάλπιγγες ἤχουσαι δίδουσι τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως.

Φεῦ ! ὁ τυφλὸς Ἀβενναχμέτης ἔτρεχεν εἰς τὸν ὄλεθρόν του, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ. Οἱ Ζέγροι μετὰ τοῦ ἀπίστου βασιλέως τὸν εἰχόν προητοιμασμένον, καὶ ἡ σημαία τῆς Γρανάδας ἐβεβαίωνε τὴν ἐπιβουλήν των. Οἱ νόμοι μας, κύριε, καταδικάζουν εἰς θάνατον πάντα στρατηγόν, ὅστις ἤθελεν ἐπιστρέψῃ, ἀφήσας εἰς τὴν μάχην τὸ ἐνέχειρον τοῦτο τῆς δόξης μας (α)· καὶ τοῦτο ἐλπίζων, τὴν ἐνεπιστεύθη ὁ σκληρὸς Βοαβδίλης εἰς τὸν ἀντίζηλόν του.

Ἐντοσοῦτῳ ὁ Ἀβενναχμέτης ἐνασχολούμενος μόνον εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀπολαύσῃ τὴν Ζωραΐδα, ἐβάδιζε θριαμβευτικῶς, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολεμιστῶν του, μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὸ ὑπερβάλλον τῆς χαρᾶς του ἐτραγώδησε δὲ τὸ ἐφεξῆς πολεμικὸν ἄσμα, κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦ ἔθνους μας, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν κυμβάλων καὶ τριγωνικῶν ὀργάνων.

Εἰς τὰ ὄπλα κράζ' ἡ σάλπιγξ καὶ οἱ πολεμικοὶ τῆς ἤχου
 Ἐρεθίζονται μεγάλως, συγκινοῦσι τὴν καρδίαν
 Ἐκ τῶν ὄπλων μας, ὦ φίλοι ἐκ τῶν ὄπλων μας ἡ τύχη
 Ἐξαρτᾶται τῆς ζωῆς μας, ὅθεν δράμετε μ' ἀνδρίαν.
 Εἶναι μὲν εὐδαίμων, φίλοι εἰν' εὐδαίμων ἡ ἡμέρα,
 Καθ' ἣν λάβομεν τὴν δάφνην εἰς τῆς μάχης τὸ πεδῖον
 Ἀλλ' ἡ ἐπιούσα εἶναι καὶ αὐτῆς εὐτυχεστέρα.
 Κατὰ ταύτην τῆς μὲν δόξης ἔρως εἶναι τὸ βραβεῖον.
 Τὸν δὲ ἔρωτα ἡ δόξα ἰωραΐζει καὶ καλλύνει.
 Ἐραστῆς πιστὸς πολλάκις ἀπαντᾷ σκληρὰν καρδίαν·
 Ἀγαπᾷ ἀλλὰ ἐκείνου δὲν ἐρᾶται καὶ ἐκείνη·
 Πᾶς ὁ νικητῆς τοιαύτην δὲν εὕρισκει οὐδεμίαν.

(α) Ὁ νόμος οὗτος ἐπεκράτει μετὰ τῶν πρώτων Ἀράβων· δύναται δὲ τις νὰ ἴδῃ τὰς ἀπιστεύτους προσπάθειας τὰς ὁποίας κατέβαλεν ὁ Ἰαφφάρ εἰς τὴν μάχην τῆς Μούτας, διὰ νὰ σώσῃ τὴν σημαίαν τοῦ Ἰσλαμισμού (ἴδὲ τὸν ὑπὸ ΣΑΒΑΡΗ βίον τοῦ Μωάμεθ Σελ, 151.)

Ἄγαπᾶται καὶ τιμᾶται ἀπὸ πᾶσαν ἀγνὴν νέαν,
 ἣτις θέλγει τὴν ψυχὴν του. — Ἔρωσ πᾶσ πᾶσαν καρδίαν.
 Νὰ πιστεύῃ τὴν βιάζει, ὅσον νέαν καὶ ὠραίαν,
 Ὅτι θέλει τὴν ψυχὴν της θέλ' εἰς πρώτην εὐκαιρίαν.
 Ὅτι θέλει ὑποτάξει τὴν καρδίαν της εὐκόλως·
 Καὶ παραχωρεῖ τὸ κάλλος εἰς τὴν δόξαν ἐν τῷ ἄμα,
 Ὅτι πρώην ἀμφισβήτει, εἰς τὸν ἔρωτ' ἀσυστόλως.
 ὦ Θεοὶ τῶν καρδιῶν μας, ἔρωσ καὶ τιμὴ συνάμα!
 Σεῖς ψηφίσατε, σεῖς μόνοι, περὶ ὅλης μας τῆς τύχης·
 Εἰς καρδίας φλεγόμενας ὑπὸ τῶν φλογῶν σας δότε,
 Ἡ τὸν θάνατον θεοὶ μας, ἢ τὸν θρίαμβον τῆς νίκης.
 Ἄς ἐκπνεύσωμεν ἀξίως· ἢ ἄς λέγωσι κἂν τότε,
 Ὅταν νικηταὶ στραφῶμεν μὲ τὰς δάφνας ἐστεμμένη,
 Ὅτι ἔπραξε τὰ πάντα διὰ τὴν τιμὴν ὁ ἔρωσ·
 Ὑπὸ δ' ἔρωτος ἢ δόξα ἔμεινεν ἀντημειμμένη.

Ἄλλ' οἱ Ζέγγροι διὰ μυστικῆς εἰδήσεως, εἶχον προμηνύσει τὰ πάντα εἰς τὸν Ἰσπανὸν ἥρωα Γονζάλβην, ὅστις εὕρισκετο εἰς τὴν Χαέν μετὰ τοῦ πιστοῦ του φίλου Λάρα, τοῦ περιφημοτέρου τῶν Καστιλίων μετὰ τὸν Γονζάλβην, καὶ σχεδὸν ὡς ὁ ἀκαταδάμαστος ἐκεῖνος πολεμικός, ὀλεθρίου εἰς τὴν πατρίδα μου.

Μολονότι δὲ οἱ δύο οὗτοι Ἰσπανοὶ εἶχον ὀλιγάριθμον στρατεύμα μετ' αὐτῶν, δὲν ἐπρόσμειναν τοὺς Μαυρητανούς, ἀλλὰ προλαβόντες τοὺς, ἔδραμον πρὸς ὑπάντησίν των. Περιπατήσαντες δὲ δι' ἀρμοδίας ὁδοῦ, προσέβαλον αἰφνηδῶς τὸν στρατὸν μας προτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσκόπευσ νὰ ὑπάγῃ. Οἱ στρατιῶται μας ἐκπλαγέντες, ἐπληγώθησαν φόβου· ὁ δὲ Ἄβενναχμέτης μ' ὅλας τὰς προσπάθειάς ὅσας κατέβαλε, δὲν ἤδυνήθη νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἀνδρείαν των. Τρέχει, ζητεῖ, κρᾶζει τὸν Γονζάλβην, τὸν ἀπαντᾷ, τὸν σταματᾷ διὰ μερικὰς στιγμὰς, καὶ πληγώνει καὶ μάλιστα τὸν ἥρωα· ἀλλ' ὁ Γονζάλβης πληγώσας αὐτὸν δυνατώτερον, τὸν ἀνατρέπει κατὰ γῆς. Ἀπαντήσας μετὰ ταῦτα τὸν Ὀκτάϊρον, τοῦ κόπτει διὰ μιᾶς πληγῆς τὴν χεῖρα, δι' ἧς ἐκράτει τὴν σημαίαν· ὁ Ὀκτάϊρος τὴν λαμβάνει μὲ τὴν ἄλλην ἀλλὰ κόπτεται καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου. Ὁ Ὀκτάϊρος μὲ τὰ ὑποληφθέντα μέρη τῶν βραχιόνων του κρατεῖ ἔτι τὴν ἱερὰν σημαίαν καὶ τὴν σφίγγει εἰς τὸ στῆθος του· ἀλλὰ φονεύεται τότε, καὶ ὁ τρομερὸς Καστίλιος λαμβάνει τὴν περίθλεπτον σημαίαν.

Ὁ Ἀλμανζόρος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἀβενσερράγων τρέχει διὰ νᾶ τὴν ἐπαναλάβῃ· ἀλλ' ὁ Λάρας νικήσας τοὺς Ζέγγρους, ἐπανερχεται καὶ τοὺς περικυκλοῖ. Ἡ μάχη καταντᾷ εἰς σφαγὴν· ὁ Ἰβραίμης ἐκπνέει προφέρων τῆς Ζωραΐδος τὸ ὄνομα· ὁ Ἀλμανζόρος πληγωθεὶς μόλις δύναται νὰ στηριχθῇ· οἱ Ἀβενσερράγοι, προδοθέντες καὶ ἐγκαταλειφθέντες ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ στρατοῦ, πίπτουν ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὸν σίδηρον τῶν ἐχθρῶν, χωρὶς οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ ζητήσῃ νὰ παραδοθῇ, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῶν οὐδὲ ἐν βῆμα ἀπὸ τὸ ἀποθνήσκον τοῦ Ἀβεναχμέτου σῶμα.

Ὁ Γ'ονζάλβης, ὅστις ἐθαύμαζεν αὐτοὺς κατὰ πάντα, παύει πρῶτος τὸν πόλεμον. Διατάξας δὲ τοὺς Ἰσπανοὺς του νὰ ἀνοίξωσιν ὁδὸν εἰς αὐτοὺς, εὐκολύνει τὴν ἀναχώρησιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς του, τοὺς ὁποίους ἐτίμα διὰ τὰς ἀρετὰς των, καὶ τοὺς ὁποίους ἤθελε μὲν νὰ νικήσῃ, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ θυσιάσῃ. Ὁ Ἀλμανζόρος λαβὼν τὸν Ἀβεναχμέτην καταιματωμένον, κάμνει τρόπον νὰ τὸν φέρουν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀδελφῶν του, καὶ δὲν λειποτακτεῖ, ἀλλ' ἀποχωρεῖ χωρὶς σύγχυσιν, καὶ χωρὶς φόβον, στρέφων εἰς τὸν νικητὴν τὸ τοσάκις θριαμβευτικὸν μέτωπόν του.

Ἐντοσοῦτω οἱ Ζέγγροι φθάσαντες πρῶτοι εἰς τὴν Γρανάδαν, εἶχον διαδόσει τὴν εἶδησιν τῆς ἀποτυχίας. Αἱ μητέρες καὶ σύζυγοι ἐκφοβισμέναι καὶ τρέμουσαι, ἐπερίμενον εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀβενσερράγων. Ἡ Ζωραΐς μάλιστα, ἡ Ζωραΐς ἀναζητεῖ τὸν πατέρα της, καὶ τὸν ἐραστήν της ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν μάχην, παρατηρήσασα δὲ ἐπὶ τέλους τὴν ἰσχυρὰν φυλὴν, καταντήσασαν εἰς ἓν μόνον τάγμα ὀλιγάριθμον, αἱματόφυρτον, πλήρες πληγῶν, βαστάζον τὸν Ἀβεναχμέτην ἐκπνέοντα, ῥίπτει κραυγὴν καὶ τρέχει πρὸς τὸν Ἀλμανζόρον, κράζουσα· Ὁ πατήρ μου! ὁ πατήρ μου!... Ἐχασα λοιπὸν τὰ πάντα κατὰ τὴν φρικώδη ταύτην ἡμέραν; Ὁ Ἀλμανζόρος τὴν ἀπεκρίθη διὰ δακρύων μόνον. Ἡ Ζωραΐς ζητεῖ τὸν Ἰβραίμην μὲ πεπλανημένους ὀφθαλμούς· ἀτενήσασα δὲ τὸ ὄχρὸν τοῦ ἐραστοῦ της πρόσωπον, θεωρήσασα τὸν Ἀλμανζόρον ἄφωνον, καὶ ἐννόσασα τῆς σιωπῆς του τὸ αἶτιον, πίπτει ἄμορφος, ἄφωνος, καὶ ἄπνους, μεταξὺ τῶν ποδῶν τῶν ἵππων.

Τὴν βοηθοῦν καὶ τὴν μεταφέρουν ἐκεῖθεν· καὶ ὁ μὲν Ἀλμανζόρος βαδίζει πρὸς τὴν Ἀλάμπραν, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἔνοχον βασιλέα περὶ τῶν κινδύνων, οἵτινες ἐπαπείλουν τὴν Γρανάδαν,

οὐ δὲ Ἀβενσερράγοι κλαίοντες, ὑπάγουν νὰ ἐναποθέσουν τὸν δυστυχῆ Ἀβεναχμέτην εἰς τὸν οἶκόν του.

Ἐπισκεφθέντες ἐν τοσοῦτῳ τὰς τρομερὰς καὶ πολυαριθμούς πληγὰς του, ἔλαβον ἐλπίδα νὰ τὸν ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἐκράτησαν λοιπὸν τὸ ὀλίγον μένον εἰς τὰς φλέβας αἷμα, καὶ ἔθεσαν ἐπὶ τῶν βαθειῶν του πληγῶν πολῦτιμον βάλσαμον, τὸ ὁπιῶν ἡ Ἀραβία μᾶς προμηθεύει. Ὁ Ἀβεναχμέτης ἐπανέλαβεν ἐπὶ τέλους τὰς αἰσθήσεις του· ἀλλὰ μόλις συνῆλθε, ἀπωθήσας τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐνικήθην, ἔκραξεν, ἐνικήθην! τὴν ἔχασα! τὴν ἔχασα διὰ παντός!

Λέγων τοὺς λόγους τούτους, σχίζει τὰ πανία διὰ τῶν ἐποίων εἶχον δέσει τὰς πληγὰς του, τὸ αἷμα του ῥέει ἐκ νεου, καὶ πίπτει πάλιν εἰς τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, ἐκ τῆς ὁποίας τὸν εἶχον ἐλευθερώσει τὰ πολλὰ καὶ διάφορα βοηθήματα.

Ἡ Ζωραῖς εἰς τὸ παλάτιον μᾶς ἐπροξένει ὡσαύτως τὰς αὐτὰς ἀνησυχίας, καὶ τοὺς αὐτοὺς φόβους. Βυθισμένη οὔσα εἰς στυγνὴν λύπην, ἐνεκα τῆς ὁποίας οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ δὲν ἠδύνατο, μᾶς ἐθεώρει μὲ ἄγρια βλέμματα, ἐπρόφερον ἀκαταπαύστως τὰ ὀνόματα τοῦ Ἰβραήμου καὶ Ἀβεναχμέτου, καὶ μετὰ ταῦτα ἔνευε τοὺς ὀφθαλμούς της κατὰ γῆς, προφέρουσα τὰ ἀγαπητὰ της ταῦτα ὀνόματα· ἐξαίφνης δὲ τρομεραὶ κραυγαὶ καὶ σπασμώδη κινήματα διεδέχθησαν τὴν φαινομένην ἐκείνην, καὶ ὄχι πραγματικὴν ἀταραξίαν. Σφοδρὰ θερμὴ τὴν κατέλαβε· φοβερὰ δὲ παραφροσύνη ἐπέλθοῦσα εἰς αὐτήν, τὴν μετέφερε εἰς τὰς μάχας, ὅπου ἐνόμιζε ὅτι ἐκδικεῖται τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς της, καὶ ὑπερασπίζεται τὸν σύζυγόν της. Αἱ φροντίδες μας λοιπὸν καὶ τὰ ἱατρικὰ κατέστησαν ἀνωφελῆ, καὶ ἀπελπίσθημεν ὅλοι περὶ τῆς ζωῆς της.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐνῶ ἐκάστη οἰκογένεια ἦτο βυθισμένη εἰς λύπην, ὁ νικητὴς Γονζάλβης παρουσιάζεται αἶφνης ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Γρανάδας. Ὁ ἀδελφός μου ὅστις εἶχε προῖδῃ τὸ τοιοῦτον, ὁ ἀδελφός μου, ἡ μόνη μας ἐλπίς, κράζει εὐθύς τοὺς πολεμικούς μας εἰς τὰ ὄπλα· καὶ ὁ Βοαβδίλης αὐτὸς ἐξέρχεται μετὰ τῶν Ζέγγρων κατὰ τῶν Ἰσπανῶν. Ὁ Ἀλμανζόρος ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς Ἀβενσερράγους ἀπωθεῖ τὸν Λάραν μακρὰν τῶν τειχῶν μας· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς στεναχωρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου, ὀπισθοδρομεῖ καὶ καταφεύγει ταχέως εἰς τὴν πόλιν· Ὁ ἀτρόμητος Καστίλιος τὸν καταδιώκει καὶ ἐντὸς τῶν τειχῶν μας, καὶ ἐγκαταλειφθεὶς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐδικοὺς του τρέχει μετὰ σπουδῆς, καὶ προχωρεῖ ἐντὸς

τῆς πόλεως μέχρι τῆς Ἀλάμβρας. Τὸν εἶδα, κύριε, τὸν εἶδα· ἢ εἰκὼν ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἔχω πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, μὲ κάμνει ν' ἀνατριχιάζω ἀπὸ τρόμον· ἜΑ! εἴθε νὰ μὴν τύχετε, ποτὲ εἰς περίστασιν ν' ἀντιπαραταχθῆτε μὲ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ἥρωα, μολονότι εἴσθε τοσοῦτον ἀνδρείος! Μόνος ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρωτεύουσῃς μας, περιφρονῶν τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν καταστρέφων τὰ πάντα εἰς πᾶν μέρος διὰ τοῦ ὁποίου διήρχετο ἔφθασεν ὄχι πολὺ μακρὰν μου· παρατηρήσας δ' ἐκεῖ, ὡς φαίνεται, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἰδικῶν του τὸν συνώδευε, ἐστάθη, ἔμεινεν ἀκίνητος, πρὸς ὀλίγον, ἐπανελάβε μετὰ ταῦτα βραδέως τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν εἶχε ἀποκαλύψει ἀπὸ θύματα, καὶ μὴ προσπαθῶν ποσῶς νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ τὰς προσβολὰς τοῦ πλῆθους, ἐφαίνετο ὅτι παρετήρει μετὰ προσοχῆς τοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ κατακτήσῃ.

Παρελθόντος τοῦ μεγάλου ἐκείνου φόβου, ἐνησχολήθημεν πάλιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐραστὰς, οἵτινες εἶχον μεγάλην ἀνάγκην βοήθειας. Εἰς μάτην ὁ Ἀβενναχμέτης καὶ ἡ Ζωραῖς ἐπεθύμουν τὸν θάνατον. ἢ ἐλπίς τοῦ νὰ ἴδῃ πάλιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἡ ἀνάγκη τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ θρηνῆ μετ' αὐτοῦ τὰ συμβάντα δυστυχήματά των, τοὺς ἐκράτησαν ἔτι εἰς τὴν ζωὴν, καὶ συνέτεινον πολὺ εἰς τὸ νὰ ὑπερπηδήσωσιν ὅλα τὰ δεινά των.

Ὁ Βοαβδίλης ἐπερίμενε τὴν ὥραν ταύτην· ἅμα δὲ παρετήρησεν ὅτι ἔφ'ἴασεν, ὑπῆγε μόνος πρὸς τὴν Ζωραῖδα, ἢ δυστυχῆς ἠγνόει τὴν ἀνομίαν του, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐδέχθη χωρὶς φρίκην καὶ ἀπέχθειαν. Ὁ ἐπίβουλος ἐκεῖνος ἐδάκρυσεν ὀλίγον, κάμνων μνεῖαν τοῦ Ἰβραῖμου, ἐπήγεσεν αὐτὸν πύλῳ διὰ τὴν γενναιότητά του καὶ ὑποκριθεὶς διὰ μερικὰς ἡμέρας, ὅτι συμμερίζεται τὴν λύπην τῆς θυγατρὸς του, ἐπρόβαλε νὰ τιμηθῆ ἢ κόνις τοῦ δυστυχοῦς γέροντος διὰ δημοσίου τεκμηρίου σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, ἐπρότεινεν εἰς αὐτὴν μεγαλοπρεπῆ γάμον, διότι δι' αὐτοῦ μόνο, ὡς ἔλεγεν, ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ πρὸς τὸν Ἰβραῖμον χρέος του.

Βασιλεῦ τὸν ἀπεκρίθη ἢ Ζωραῖς, ἢ καρδία μου οὔσα δυστυχῆς, καὶ μὴ δυναμένη ἔνεκα τούτου νὰ ὑποκριθῆ παντελῶς δὲν εἶναι ἀξία τοιοῦτου ὑμεναίου· ἢ καρδία αὕτη ἅπαξ μόνον δύναται νὰ ἐρασθῆ· ἠράσθη τοῦ Ἀβενναχμέτου. Ἄν λοιπὸν αἱ ἐκδουλεύσεις τοῦ πατρός μου, καὶ τὸ διὰ σὲ ἐκχυθὲν αἷμά του, ἔχουν ἀξίαν τιμῆς ὡς πρὸς σὲ, ἂν θέλεις νὰ πρηγορήσῃς τὴν σκιάν του, ἐκτέ-

ἄεσον τὴν τελευταίαν τοῦ ἐπιθυμίαν. συνένωσον τὴν θυγατέρα τοῦ μετ' ἐκείνου τὸν ὁποῖον ὁ Ἰβραήμης ἐξέλεξεν ὡς γαμβρόν του. Θέλει μάθει τὸ τοιοῦτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τοὺς ὁποίους κατοικεῖ καὶ θέλει χαρῆ, παρατηρῶν, ὅτι ἔχασε τὴν ζωὴν του ὑπὲρ ἐνὸς βασιλέως, ὅστις εὐδοκεῖ ν' ἀντικατασταθῆ εἰς τὴν θέσιν του, ἐκτελῶν πᾶν ὅ,τι καὶ αὐτὸς ἤθελεν ἐκτελέσει.

Ὁ Βοαβδίλης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν ὀργὴν του, ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους· Ζωραῖς, ἔκραξε, καταχρᾶσαι τοῦ δυστυχοῦς μου ἔρωτος! ὁ Ἀβενναχμέτης δὲν ἔχει πλέον δικαίωμα νὰ σὲ μνηστεύῃ, διότι οἱ νόμοι μας τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον· μόνος δὲ ἐγὼ δύναμαι νὰ χαρίσω τὴν ζωὴν εἰς αὐτόν, καὶ τοῦτο ἀπὸ σὲ μόνην ἐξαρτᾶται·

Εἰπὼν τοὺς λόγους τούτους, τὴν ἐγκατάλειψε μὲ σοβαρὸν τρόπον· πληροφορηθεὶς δὲ καλῶς, ὅτι ὁ Ἀβενσερράγος ἤρχιζεν ἤδη νὰ ἀναλαμβάνῃ τὰς δυνάμεις του, διώρησεν εὐθύς φύλακας περὶ αὐτόν, καὶ γέροντας διὰ νὰ τὸν δικάσουν.

Οἱ νόμοι διέταττον τὸν θάνατον τοῦ Ἀβενναχμέτου· ἐπειδὴ ἔχατε τὴν θείαν σημαίαν τοῦ κράτους, ἔπρεπε κατὰ νόμον ν' ἀποθάνῃ. Οἱ δυστυχεῖς δικασταὶ ὑπέγραψαν τὴν ἀπόφασιν κλαίοντες ὁ δὲ Βασιλεὺς τὴν παρουσίασεν εἰς τὴν Ζωραΐδα.

Ἐκλεξε, εἶπε, παρουσιάζων εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν, διότι μόνη ἡ στιγμή αὕτη σοὶ παραχωρεῖται. Ἡ ὁ Ἀβενναχμέτης φονεύεται, ἢ σὺ ἀναβαίνεις ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ βωμὸς καὶ τὸ φόνιον πῆγμα εἶναι ἔτοιμα.

Ἡ Ζωραῖς πληρωθεῖσα φόβου καὶ τρόμου ὡς ἐκ τῶν λόγων τούτων, ἔμεινεν ἄλαλος. Κατὰ πρῶτον ἐσκέφθη νὰ λάβῃ τὸ ἐγχειρίδιόν της καὶ νὰ ἐλευθερωθῆ αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐκλογὴν τὴν ὁποῖαν ἐπρότεινεν εἰς αὐτήν· ἀλλ' ἐσυλλογίσθη ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἀβενναχμέτου ἔμελλεν ἀφεύκτως νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἰδικόν της, καὶ ἡ περὶ τούτου βεβαιότης της τὴν ἐμπόδισεν. Ἀφ' ἐτέρου δὲν ἤλπιζε παντελῶς νὰ κάμψῃ τὸν ἄγριον δεσπότην. Διχονοεῖ, τρέμει· ἀλλ' ὁ Βοαβδίλης τὴν βιάζει ν' ἀποκριθῆ, καὶ δυσπαρεστηθεὶς ἔνεκα τῆς σιωπῆς της διατάττει νὰ ὑπάγουν νὰ ζητήσουν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀντεραστοῦ του . . . . . Σταθῆτε! ἀνέκραξεν ἡ Ζωραῖς, σταθῆτε! θυσιάζομαι δι' ἐκείνον· ἰδοὺ ἡ δεξιὰ μου, ἃς βαδίσωμεν πρὸς τὸν ναόν. . . . . Ὡ πάτερ μου, ἤθελες τὸ διατάξει καὶ σὺ!

Εἶπεν· Ὁ δὲ ἄκαμπτος βασιλεὺς τὴν ἔσυρεν εὐθύς εἰς τὸ ἱερόν

τέμενος. Ἡ δυστυχὴς Ζωραῖς, ὡχρὰ τρέμουσα, καὶ λυποψυχοῦσα ἐφάνη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τυφλοῦ λαοῦ, ὅστις ἤχετο εἰς τὴν νέαν του ἀνασσαν μακρὰν διάρκειαν τῆς εὐδαιμονίας, τὴν ὁποίαν ἔμελλε ν' ἀπολαύσῃ, καὶ ἐπρόφερε μὲ ἐκλείπουσαν φωνὴν τὸν ὄρκον τοῦ νὰ ᾔηται αἰωνίως δυστυχὴς· ἀπειραι ἀνευφημίαι τὴν ἀνταπεκρίθησαν· πᾶμπόλλαι χαρμόσυναί φωναί, μειμιγμέναί μὲ τὸν ἦχον τῶν σείστρων, ἔπνιξαν τοὺς στεναγμούς της, καὶ λαμπρόταται παρατάξεις καὶ ὑποδοχαὶ ἐξετελέσθησαν κατὰ τὴν λυπηρὰν ἐκείνην ἡμέραν.

Ὁ Βασιλεὺς ἐντοσοῦτω, μείνας πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσίν του, ἐδημοσίευσεν τὴν ὑστεραίαν τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου γάμου, ὅτι ἡ νεότης τοῦ Ἀβεναχμέτου, ἡ ἀνδρία του καὶ τὸ διάσημον τῆς οἰκογενείας του, τὸν ἠνάγκαζον νὰ μετριάσῃ τὴν αὐστηρότητα τῶν κριτῶν· θέλων ὁμῶς νὰ συμβιδάσῃ τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ πρὸς τοὺς νόμους σέβας μὲ τὸ πρὸς τοὺς Ἀβενσερράγους ὀφειλόμενον σέβας, περιώριζεν εἰς ἀπλὴν ἐξορίαν, τὴν ἐπιβληθησομένην εἰς τὸν ἀρχηγόν των ποινὴν.

Οὐδεὶς δὲν ἠδύνατο ὄθεν νὰ παραπονεθῇ, ὁ μονάρχης ἐφαίνετο ἐπιεικὴς· οἱ δὲ ποταποὶ κόλακες ἐπευφάνησαν τὴν ἐπίβουλον ταύτην ἀγαθότητά του.

Ὁ Ἀλμανζόρος ἀπὸ τὸν ὄξυδερκῆ ὀφθαλμὸν τοῦ ὁποίου δὲν διέφυγε τὸ τρομερὸν τοῦτο μυστήριον, ἔλαβε κατὰ νοῦν νὰ προλάσῃ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἀπελπισίας τοῦ Ἀβεναχμέτου· ὑπῆγεν ὄθεν εἰς τὴν φυλακὴν του, καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν τὸν εἶπε. φίλε, θέλεις ζῆσαι· ὁ βασιλεὺς περιορίζει τὴν ποινὴν σου εἰς τὸ νὰ σὲ ἐξορίσῃ μόνον ἀπὸ τὴν Γρανάδαν· ἀλλ' ἡ Ζωραῖς . . . . ἡ Ζωραῖς. . . . — Δὲν ὑπάρχει πλέον αὕτη ἔκραξεν ὁ Ἀβεναχμέτης. — Ἄ ! ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν, ἠθέλεν εἶσθαι ὀλιγώτερον ἀξιοθρήνητος. Μάθε τὴν ἀλήθειαν, ἥτις θέλει σὲ προξενήσει φρίκην, ἀνακάλεσε τὴν γενναιότητά σου διὰ νὰ τὴν ὑποφέρῃς, καὶ συλλογίσθητι πρὸ πάντων, φίλε, ὅτι ὑπείκων εἰς τὴν λύπην σου, μέλλεις νὰ γίνῃς αἴτιος τοῦ θανάτου τῆς Ζωραΐδος· ἡ Ζωραῖς εἶναι τώρα σύζυγος τοῦ Βοαβδίλου.

Προφέρων τοὺς λόγους τούτους, ἔθλιψεν ἐκ νέου τὸν δυστυχῆ φίλον του εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐπροσπάθει νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν του· ἀλλὰ φεῦ ! ὁ Ἀβεναχμέτης ἐλείποθύμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ὁ Ἀδελφός μου ὠφελή-

θείς ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, τὸν μετέφερῃν εἰς ὄχημα, τὸ δ-
ποῖον εἶχε προητοιμασμένον, καὶ ἐκεῖ ἐνησχολήθη εἰς τὸ νὰ τὸν
ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν, ὁδηγῶν αὐτὸν εἰς ἓνα τῶν πύργων του,
ὀλίγον ἀπέχοντα τῆς Γρανάδας.

Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ γενναῖος Ἀλμανζόρος, ἔχων πάντοτε τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς του ἐπὶ τοῦ νέου φίλου του ἀτενεῖς, ἐζήτει νὰ διεξάξῃ
ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς του, Δὲν ἀπεπει-
ράτο παντελῶς νὰ τὸν παρηγορήσῃ· ἀλλ' ἔμενε σιωπηλὸς, τὸν ἡ-
κολούθη, τὸν ἐξέταζε, καὶ ἐπηγρύπνει ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ὑφ' ἐνὸς ἀ-
ναισθήτου. Ὁ Ἀβενναχμέτης ἐφύλλαττε βαθεῖαν σιωπὴν· οὐδὲν
δάκρυον ἐξήρχετο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του· ἡ κεφαλή του ἔμενε κε-
κλιμένη ἐπὶ τοῦ στήθους του· αἱ ὀφθαλμοὶ του, συνηγμένοι οὔσαι ἔ-
ρυτιδωνον τὸ μέτωπόν του· οἱ ὀδόντες του ἦσαν δι' ἰσχυροτάτης
δυνάμεως συσφιγμένοι· τὰ στυγνὰ του βλέμματα ἐρρίπτοντο λα-
θραίως ἐπὶ τοῦ Ἀλμανζόρου, τοῦ ὁποῖου ἡ παρουσία τὸν ἠνόχλει,
καὶ ἀνθίστατο εἰς τοὺς σκοποὺς του.

Τρεῖς ὀλόκληραι ἡμέραι παρῆλθον οὕτω, χωρὶς ὁ ἀδελφός μου
νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ οὐδεμίαν στιγμὴν, οὐδὲ νὰ τολμήσῃ νὰ τὸν
ὀμιλήσῃ μὲ φιλικόν τινα τρόπον, ὅστις δὲν ἰσχύει παντελῶς
κατὰ τοσοῦτων σκληρῶν δεινῶν. Ὁ Ἀβενναχμέτης δὲ πρῶτον διέ-
λυσε τὴν σιωπὴν.

Ἀλμανζόρε, τὸν εἶπε μὲ γαλήνιον τρόπον, παῦσε ἀπὸ τοῦ νὰ
φροεῖσαι διὰ τὴν λύπην μου. Γνωρίζω τὴν ψυχὴν τῆς . . .
ἐκείνης ἧτις ἠξιώθη τοσοῦτου ἔρωτος ἀπὸ μέρους μου· τὴν γνω-
ρίζω· διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν μου, ἠδυνήθη ἢ δυστυχῆς ν' ἀποφα-
σίση . . . Ἐστάθη, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς
τὸν οὐρανόν, καὶ καταβαλὼν τὰ δυνατὰ του, ἐξηκολούθησε μὲ
πικρὸν μειδίαμα. Ἐξηπατήθη πολὺ . . . Ἀδιάφορον
τὸ συγχωρῶ εἰς αὐτήν. Ἀπεφάσισα ἀμετακλήτως, νὰ θέσω με-
ταξὺ ἐκείνης καὶ ἐμοῦ, αἰώνιον φραγμόν· θέλω ὑπάγει πρὸς ζήτη-
σιν κλιμάτων, ὅπου τὸ ὀλέθριον τῆς Γρανάδας, καὶ τὸ ἐπάρατον
τοῦ Βοαδὴίλου ὄνομα, δὲν θέλουν ποτὲ προσβάλλει τὸ υἱὸς μου.
Ἀὔριον θέλω ἀναχωρήσει διὰ τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὰς ἐρήμους τῆς
ὁποίας θέλω εὔρει τὴν μοναξίαν, ἧτις εἶναι ἀναγκαία εἰς τοὺς δυ-
στυχεῖς, καὶ εἰς τοὺς λέοντας τοὺς ὁποίους θέλω ἀπαντήσῃ πε-
ρισσότεραν εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ τὴν τῶν τυράννων μας. Θέλεις εὐ-
δοκῆσαι νὰ μὲ συνοδεύσῃς μέχρι τοῦ λιμένος τῆς Ἀλμηρίας·
αὕτη εἶναι ἡ τελευταία χάρις, τὴν ὁποίαν περιμένω, τὴν ὁποίαν

ζητῶ ἀπὸ τὴν φιλίαν σου. Δὲν τολμῶ δὲ νὰ σὲ ἐμιλῶσω περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου, περὶ τῆς ὁποίας μὴν ἀμφιβάλλεις, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν μὴ σκέπτου.

Ὁ ἀδελφός μου ἀπατηθεὶς ἐκ τῶν λόγων τούτων, ἐνόμισεν ὅτι ἡ γενναιότης τοῦ Ἀβεναχμέτου ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τὴν δυστυχίαν του. Τὸν ἐνίσχυσε λοιπὸν εἰς τὸν σκοπὸν του, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔλαβον ἀμφότεροι τὴν πρὸς τὴν Ἀλμηρίαν ἕδον, ὅπου πολλὰ πλοῖα ἔχοντα σκοπὸν νὰ πλεύσωσι διὰ τὸ Τούνις, ἐπερίμενον βοηθητικὸν ἄνεμον. Ὁ Ἀβεναχμέτης ἐφαίνετο ἥσυχος· τὸ δὲ ὄνομα τῆς Ζωραΐδος δὲν ἐξήρχετο πλέον ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἦτο πάντοτε σκεπτικὸς, ἀλλὰ πρᾶος· ἐπεφόρτιζε τὸν Ἀλμανζόρον μὲ ὅ,τι ἐπεθύμει, καὶ τὸν ἔδιδε παραγγελίας περὶ τῆς διανομῆς τῆς περιουσίας του, τὴν ὁποίαν ἐσκόπευε νὰ κάμῃ, περὶ τῆς ἀνταμειβῆς τῶν δούλων του. Εἰς τοὺς τόπους ὅπου μέλλω νὰ κατοικήσω, ἐπρόσθεσεν, δὲν ἔχει τις ἀνάγκη, νὰ εἶναι πλούσιος· ὅ,τι φέρω μετ' ἐμοῦ ἀρκεῖ δι' ἐμέ. Οἱ συγγενεῖς μου καὶ ὑπηρεταί μου θέλουν μ' ἐνθυμεῖσθαι περισσότερον, χαίροντες εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐπρομήθευσα εἰς αὐτούς. Ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος δὲν θέλει μὲ λησμονήσῃ παντελῶς· τὰ πρὸς ἐμὲ εὐεργετήματά του μὲ ἐγγυῶνται περὶ τούτου· ἀλλὰ κατακρίνω πολὺ ἑμαυτὸν, διότι τὸν κρατῶ μακρὰν τῆς οἰκογενείας του, καὶ τῆς συζύγου του. Ὁ Μουλέης — Χασσέμ καὶ ἡ Ζουλεμᾶ σὲ περιμένουν· ἡ Μορφίμη στενάζει ἴσως διὰ τὴν ἀπουσίαν του· ἐπίστρεψε πρὸς αὐτούς μενναῖε μου φίλε· ἐπίστρεψε νὰ ἀπολαύσῃς τὴν σπανίαν ἠδονὴν, ἥτις εἶναι τὸ νὰ εἶναι τις σύζυγος τῆς ἠγαπημένης του. Ἴσως τῶρα ἔχει ἀνάγκη τῆς παρουσίας σου. Οἱ ἄνεμοι δύνανται ἔτι ν' ἀργοπορήσουν· ὁ ἀποχωρισμός μας παρατεινόμενος, θέλει κατασταθῇ περισσότερον ὀδυνηρός· ἐξ ἄλλου δὲ μέρους πρέπει νὰ συνειθίσω τὴν στέρησιν ἐκάστου ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον μὲ εἶναι ποθητόν.

Ὁ Ἀλμανζόρος ἐκλαίεν ἀκούων αὐτόν· ὁ δὲ Ἀβεναχμέτης δὲν ἐδάκρυε παντελῶς, ἀλλ' ἐβίαζεν αὐτὸν περισσότερον ν' ἀναχωρήσῃ. Ὡστε ὁ ἀδελφός μου, μὴν ὑποφέρων νὰ μένῃ μακρὰν τῆς Μοραΐτης, ἐνέδωσεν εἰς τὰς πολλὰς καὶ θερμὰς παρακλήσεις τοῦ τὸν ἀπεχαιρέτησα λοιπὸν, τὸν ἐνηγκαλίσθη, ὑπεσχέθη νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς του, καὶ ἔσπευσε πρὸς ἡμᾶς κατεσπαραγμένην μὲν ἔχων τὴν καρδίαν του ὑπὸ λύπης, μὴ ἀνησυχῶν ὁμῶς οὐδόλως διὰ τὴν ζωὴν τοῦ δυστυχοῦς Ἀβενσερράγου.

Ὁ Ἀβενναχμέτης ἐκτελέσας ἐκεῖνο, τὸ ὄπισθ' ἔπειθ' ἐπιθύμει, κατορθώσας δηλαδὴ τὴν ἀναχωρήσασθαι τὸν Ἀλμανζόρο, ἡτοιμάσθη ἅμα ἔμεινε μόνος καὶ ἐλεύθερος, νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν τρομερὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβει. Ἐνδύεται λοιπὸν ἕνδυμα δούλου καὶ Ἀσιατικὴν κίδαριν, μεταποιούσαν τὰ ὑπὸ τῆς λύπης παραμορφωμένα τοῦ προσώπου του χαρακτηριστικὰ, ὀπλίζεται μὲ ἐγχειρίδιον, καὶ ἐξελθὼν τῆς Ἀλμυρίας, ἐπιστρέφει ταχέως εἰς τὴν Γρανάδαν· φθάσας δὲ ἀναβαίνει εἰς τὴν Ἀλάμπραν, καὶ πλανηθεὶς εἰς τὰς ἐκτεταμένας αὐλὰς τοῦ ἀπεράντου ἐκείνου οἰκοδομήματος, προβαίνει, διαπερᾶ εἰς τὸ Γένεραλιφ, καὶ προχωρεῖ μὲ βῆμα τολμηρὸν, πρὸς τὴν κατοικίαν τῆς βασιλίσσης.

Ἡ νύξ ἤρχιζε τότε νὰ σκοτίζῃ τὴν γῆν. Ἡ Ζωράτς μόνη εἰς τὸν κῆπον, ἔκλαιεν ὑπὸ μίαν ῥοδῆν τὸν Ἀβενναχμέτην. Δὲν εἶχε μάθει τι περὶ τῆς τύχης του, οὐδὲ εἶχε προφέρει τὸ ὄνομά του μετὰ τὸν ὀλέθριον γάμον της· ὠδύρετο δὲ μόνον καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ὑπὸ τὴν ῥοδῆν ἐκείνην, ὑπὸ τὴν ὁποίαν πρότερον κατὰ τοὺς εὐτυχεστέρους καιροὺς ἐκάθητο συχνάκις μετὰ τοῦ ἐραστοῦ της. Ἐκεῖ μόνη ὁμοῦ μὲ τὰς ἐνθυμήσεις της, τὴν λύπην της καὶ τὸν ἔρωτά της, ἐνόμιζεν ὅτι ἐπαναβλέπει ἔτι τὸ ὑποκείμενον, τοῦ ὁποίου ἡ εἰκὼν ἔμεινεν ἐντετυπωμένη εἰς τὴν καρδίαν της·

Πᾶν ὅ,τι ὁ Ἀβενναχμέτης εἶχε πράξει, δι' αὐτῆς, πᾶς λόγος τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε προφέρει, τὸ πᾶν, ἕως καὶ αὐτὸ τὸ μικρότατον μειδίημα, ἢ μικρότατον περιστατικὸν ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε συνωδευθῆ, ἐπανήρχοντο ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην της. Καθίστατο δὲ ὀλιγώτερον δυστυχῆς εἰς τὰς βραχείας ταύτας καὶ φαντασιώδεις στιγμὰς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπαναρρομένη εἰς τὴν δυστυχίαν, ἔχυνε πικρὰ δάκρυα.

Αἶφνης ἡ ἀνασσα ἐκθαμβος βλέπει βαδίζοντα πρὸς αὐτὴν ἕνα δούλον. Τὸν παρατηρεῖ κατὰ πρόσωπον, καὶ ἀναγνωρίζουσά τον, ἐτοιμάζεται νὰ ἐκβάλλῃ κραυγὴν· ἀλλ' ἀναλογισθεῖσα τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔμελλεν αὐτὴ ἢ ἴδια νὰ ἐκτεθῆ, καὶ συλλογισθεῖσα ταχέως μὲ πολλὴν τῆς λύπην, ὁποία ἦτο πρῶτην, καὶ ὁποία ἦτο κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κλείει τὸ ἡμίκλεισον στόμα της. Ἀβενναχμέτη τὸν λέγει ταπεινῆ τῆ φωνῆ, Ἀβενναχμέτη, εἶσαι σύ; . . . . . Ναι, εἶμαι ἐγὼ, ὅστις σ' ἔχασα ἀπεκρίθη ὁ Ἀβενσερράγος, διακόπτων αὐτὴν, ἐγὼ, ὅστις δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἄνευ σοῦ, ἐγὼ τοῦ ὁποίου τὴν ὀδυνηρὰν ζωὴν ἐξηγόρασες δι' ὁ-

λευριότητες θυσίας· και έρχομαι νά σε απαδώσω τὸ φοβερόν δό-
ρον, τὸ ὁποῖον με ἐπρόσφερες οἰκτίρασά με.

Προφέρων τοὺς λόγους τούτους, σύρει τὸ ξιφίδιόν του, και ὑψώ-
νει τὴν χεῖρα του διὰ νά πληγωθῆ· ἀλλ' ἡ Ζωραῖς τρέξασα, ἀρ-
πάζει ἀπ' αὐτὸν τὸ ἐγχειρίδιον· Ἀχάριστε, τὸν εἶπεν, Ἀχάρι-
στε, δὲν με νομίζεις λοιπὸν ἰκανῶς δυστυχῆ! Δὲν εἶναι ἀρκετά
ὄσα μέχρι τοῦδε ἔπραξα, καταδικασθεῖσα ὑπὲρ σοῦ, εἰς τὴν σκλη-
ροτέραν ἀφ' ὅλας τὰς καταδίκας! Ἡ κεφαλὴ σου ἔμελλε κατὰ
τὴν στιγμὴν ἐκείνην νά πέσῃ ὑπὸ τὸν σίδηρον τοῦ δημίου, κακοῦρ-
γος χεῖρ ἔμελλε νά σε ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν, ἀν' ἡ Ζωραῖς...

ἘΑ! εἶθε, ἔκραξε ὁ Ἀβενναχμέτης παράφορος, εἶθε ὄλαι αἱ βιά-
σανοι, τὰς ὁποίας ὁ Βοαβδίλης δύναται νά ἐφεύρῃ, νά ἐξήντων
κατὰ σταγόνα τὸ ἀναδράζον εἰς τὰς φλέβας μου αἷμα! ἤθελον
εὐλογεῖ τότε τὰς ἀλγηδόνας μου, αἵτινες ἤθελον εἶσθαι πλήρης
θελγήτρων ὡς πρὸς ἐμέ· ἤθελον ἀποθάνει εὐφροσύνως, διαλογιζό-
μενος ὅτι ἤσο πιστὴ εἰς ἐμέ ἐπαναλαμβάνων εἰς ἐκάστην ἀλγη-
δόνα, ὅτι ἔφερα μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν τάφον τὸν ἔρωτά σου. ἘΑ! τί
ἤλπιδες νά κατορθώσῃς διὰ τῆς ἀδυναμίας σου; Ἐνόμιζες ὅτι ἤ-
θελα ὑπάγει νά ζήτῳ φρικώδη βίον, μὴ ἀνήκοντα πλέον εἰς σέ,
μηδ' ἐξαρτώμενον ἀπὸ σέ, και ὅτι ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν ἤθελε σθε-
σει τὸν ὑπερβολικόν, ἐμπαθῆ και διακαῆ ἔρωτα, ὅστις ἐκ τῶν
πρώτων τῆς ζωῆς μου ἡμερῶν ἐπλήρωσε και διαπέρασε τὴν καρ-
δίαν μου, ὅστις μόνος μ' ἔδιδεν ὑπαρξιν, και με καθίστα ἐνάρε-
τον; Ὁχι, Ζωραῖς, ἤσατ' ἤθελε δὲν ἔκαμες ἄλλο εἰμὴ νά βραδύνῃς
τὸν θάνατόν μου, και νά τὸν καταστήσῃς ὀδυνηρότερον. Διὰ νά
σε καθάρσω δὲ ἀπὸ τὸ πρὸς τὸν ἔρωτα ἀμάρτημα διὰ νά σε
ὀρκισθῶ προσέτι, ὅτι ἀπολέσας τὸ δικαίωμα τοῦ νά ἀγαπῶ, ἔχα-
σα και τὴν δύναμιν τοῦ νά ζῶ, ἀπεφάσισα νά σε καταστήσω μάρ-
τυρα τῆς τελευτῆς μου.

ἘΑκουσε, ἐπανελάβεν ἡ Ζωραῖς, μὴν νομίζεις ὅτι φοβοῦμαι τὸν
θάνατον περισσότερον ἀπὸ σέ. Ἐὰν ἡθούναμην νά σε ἶδω και νά σε
ὀμιλήσω μίαν μόνην στιγμὴν, ἤθελον σε παρουσιάσει τὸ ἐγχειρί-
διον τοῦτο και σε εἶπει· Ἐὰς ἀποθάνομεν ὁμοῦ· σχίσε ἐν πρώτοις
τὴν καρδίαν ταύτην εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ὀρκοί μας εἶναι βαθέως ἐγ-
χαραγμένοι, και μετὰ ταῦτα ἀπαλλάχθητι και σὺ ἀπὸ τὸ αἶσχος
τὸ ὁποῖον σε προετοιμάζουν. Ἐλλ' ἤμην ἔμπροσθεν τοῦ Βοαβδί-
λου, μεταξὺ τοῦ τυράννου, και τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς σου
προητοιμασμένου ἰκρίου· ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος εἶχε διατάζει νά ὑ

πλῆγοῦν νὰ ζητήσουν τὴν καρφαλὴν σου· ὁ δὲ δοῦλος εἶπεν ἤδη κινῆσει... Ἀβενναχμέτη, ὅτι ἐπραξα ἤθελες καὶ σὺ τὸ πράξει. Ἐν ἧσο εἰς τὴν θέσιν μου. Ἐνα λόγον ἔχω ἔτι νὰ προσθέσω· ἡ τιμὴ, ἧτις μόνη μὲ μένει πλέον, οἷοτι διὰ τὰ ἄλλα ἐχάθησαν δι' ἐμέ, καὶ τὴν ὁποῖαν δὲν θέλω ποτὲ παραβῆ, μὲ διατάττει νὰ μὴν πᾶ ἀγαπῶ πλέον. Ὁ Θεὸς δὲν μὲ χορηγεῖ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ πράξω τοῦτο· ἀλλ' ἂν ἀπαρνηθῆς τὴν ζωὴν, ἂν τολμήσῃς νὰ ἐπιβουλεύθῃς τὴν ζωὴν σου, ἧτις. Φεῦ! εἶναι πολλοῦ ἀξία ὡς πρὸς ἐμέ, καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν ὑπέφερα πολλά, ὁμνύω σὲ καὶ τὸν πατέρα μου, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτῆ τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθησαν νὰ σὲ δώσουν, θέλει παιδεύσει τὴν ποταπὴν μου καρδίαν διὰ μίαν πολὺ ὀδυνηρὰν θυσίαν, τὴν ὁποῖαν σκληρῶς, ζῆτεῖς, νὰ ἀποδείξῃς ἀνωφελῶς, καὶ ἧτις δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἀπιστία, ἅμα δι' αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ σώσω τὴν ζωὴν τοῦ ἐραστοῦ μου.

Ἡ Ζωραῖς ἔδωσε τὸ ξίφος εἰς αὐτόν· Ἀλλ' ὁ Ἀβενναχμέτης δὲν εἶχε πλέον δύναμιν νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ. Ἀτενίσας δὲ πρὸς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ προσηλώσας, αὐτοὺς ἐπ' αὐτῆς, πίπτει πρὸ ποδῶν τῆς, κράζων πρὸς αὐτήν.

Οὐράνιε Ἀγγελε, ὅποση λοιπὸν εἶναι ἡ ἐπ' ἐμῆ δύναμις σου; Μία λέξις, μία μόνη λέξις ἐκ τοῦ στόματός σου, ἐν βλέμμα σου, ὁ ἦχος τῆς φωνῆς σου, ἀνατρέπει τοὺς σκοπούς μου κατὰ τὴν θέλησίν σου, καὶ μεταβάλλει εἰς μίαν μόνην στιγμὴν, καὶ τοὺς στοχασμούς μου καὶ τὴν ὑπαρξίν μου. Θέλω ζῆσει ἐπειδὴ σὺ τὸ ἀπαιτεῖς· θέλω ζῆσει σὲ τὸ ὑπόσχομαι· θέλω ὑποφέρει, θέλω παρατείνει τὴν δυστυχίαν μου, ἐνόσω ἢ ὑπερτάτη σου θέλησις μὲ διατάττει νὰ μένω δυστυχῆς. Δὲν θέλω σὲ ἰδεῖ πλέον ποτὲ· Ἄ! σὲ γνωρίζω καλῶς, σὲ ἀγαπῶ πολὺ. ὥστε δὲν δύναμαι οὔτε νὰ ἐλπίσω, οὔτε νὰ ἐπιθυμήσω νὰ σὲ ἰδῶ· ἀλλ' οἴκτιρε τὰς ἐδύνας μου· εἶναι ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν σὲ καθικετεύουν· εἶπέ με, εἶπέ με Ζωραῖς, καταδέχθητι μόνον νὰ μ' εἴπῃς ὅτι ὁ Ἀβενναχμέτης σὲ εἶναι πάντοτε προσφιλῆς, καὶ ὅτι θέλεις πάντοτε τὸν ἀγαπᾶ ὅτι οὔτε ὁ καιρὸς, οὔτε οὐδὲν ἄλλο περιστατικὸν θέλει ἐξαλείψει ποτὲ ἀπὸ τὴν καρδίαν σου. τὸ πρῶτον καὶ τερπνὸν ἐκεῖνο αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἐπλήρει τὴν ψυχὴν σου. Ἄν ἀποφασίσῃς νὰ μὲ ἐπαναλάβῃς ταῦτα, θέλω ζῆσει· ναι, σὲ τὸ ὁμνύω· θέλω φροντίζει διὰ τὴν ζωὴν μου· ὁ βίος δὲν θέλει μὲ εἶσθαι πλέον ἀπεχθῆς, δὲν θέλει μὲ προξενεῖ τρόμον καὶ φρίκην.

ἡ δὲ ἰδέα καὶ βεβαιότης τοῦ ὅτι ἀγαπῶμαι ἀπὸ σέ, θέλει καθη-
συχάσει τὴν ἀπελπισίαν μου.

Εἰπὼν τοὺς λόγους τούτους, ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Ζωραΐδος,
καὶ τὴν ἀφησεν εὐθύς. Ἡ δυστυχὴς ἐκείνη ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν
της, διὰ νὰ κρύψῃ ἀπ' αὐτὸν τὰ δάκρυά της. Φύγε, τον εἶπε, φύ-
γε, Ἀβενναχμέτη, ἀπὸ τὸν τρομερὸν τοῦτον τόπον. Συλλογίσθητι
τὸν ὄρκον, τὸν ἔποιον μ' ἔδωσες, καὶ χωρὶς νὰ ζητήσης ἀνωφελεῖ
ὁμολογίαν, τὴν ὁποῖαν τὸ χρέος μου μὲ ἀπαγορεύει νὰ σέ δώσω,
παρετήρησε, ἀνεγνώρισε τὴν ῥοδὴν ταύτην... κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν
ἡ Ζωραΐς κλαίει, ἔδῳ.

Τελειώσασα τοὺς λόγους τούτους, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε παρα-
χὴν ὀπισθεν τοῦ ἐκ ῥοδῶν συγκειμένου θαμνῶνος. Ἀνίσταται ὀθεν
ἐντρομος, καὶ ὑποχρεώσασα τὸν Ἀβενναχμέτην ν' ἀποσυρθῆ, φεύ-
γει κρυφίως μὲ ταχὺ βῆμα καὶ φθάνει εἰς τὴν κατοικίαν της. Ἀ-
ναβᾶσα δὲ εἰς ἐξώστην τινὰ, ὀθεν ἐφαίνετο τῇ Γενεραλίφ, παρα-
τηρεῖ τρέμουσα καὶ μόλις ἀναπνέουσα φωτιζομένη ἀπὸ τὰς ἀκτι-
νας τῆς σελήνης, καὶ ἀκροάζεται προσεκτικῶς· ἀλλὰ καταπαύσασα
πᾶσαν ὑποψίαν ἕνεκα τῆς βαθείας σιωπῆς, ἣτις ἐβασίλευεν εἰς
τοὺς κήπους, καθητύχασε τὸν μέγαν της φόβον, καὶ προσηλώσασα
τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀγαπητῆς της ἐκείνης ῥοδῆς, παρεδόθη ἐπὶ
τέλους εἰς τοὺς θλιβεροὺς διαλογισμοὺς της.

Ἀλλ' ἡ παραχὴ τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἀκούσει, προεμήνευ πολλὰ
δυστυχήματα. Ἐνῶ ὁ ἀπερίσκεπτος Ἀξενσερράγος ἐλησμόνει
πλησίον τῆς Ζωραΐδος τοὺς κινδύνους, οἵτινες τὸν περιεκύκλουν,
τέσσαρες Ζέγροι εἶχον διέλθει ὀπισθεν τοῦ ἄλσους τῶν ῥοδῶν.
Ἀναγνώρισαντες δὲ τὴν φωνὴν τοῦ Ἀβενναχμέτου, ἐστάθησαν,
καὶ παρατηρήσαντες προσεκτικῶς διὰ μέσου τῶν φύλων, διέκρι-
νον τὸ ἀπεχθὲς εἰς αὐτοὺς ἀντικείμενον, ἐκείνον τὸ ὁποῖον εἶχον
ὀμώσει νὰ ἐξολοθρεύσουν γονυπετῇ ἔμπροσθεν τῆς βασιλίσσης,
ἔμπροσθεν τῆς συζύγου τοῦ Βοαβδίλου. Ἐκπληχθέντες εἰς ται-
αύτην θεᾶν κατ' ἀρχάς, καὶ χαρέντες μετὰ ταῦτα διὰ τὴν περι-
στασιν, ἀρμόδιον πρὸς τοὺς σκοποὺς των, ἐμελέτησαν νὰ ἐκτελέ-
σωσι μέγιστον ἀνόμημα. Παράφοροι ὀθεν ὑπὸ μανιώδους ὀργῆς,
διευθύνθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν πρὸς τὸν μονάρχην.

Βασιλεῦ τῆς Γρανάδας, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Μοφάριξος, συγχώ-
ρησον πιστοὺς ἠπηκόους του, ἐλθόντας νὰ λυπήσωσι τὴν ψυχὴν
σου. Πρόκειται περὶ τοῦ στέμματός σου, τῆς ζωῆς σου, καὶ τῆς
τιμῆς σου. Οἱ Ἀβονσερράγοι ἐνεργοῦν συνωμοσίαν· ὁ δὲ Ἀβενναχ-

ἔτις ἀνακληθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐπανῆλθε πάλιν μεταξὺ τῶν ἐνό-
χων τοῦ ἀδελφῶν. Ἡμεῖς αὐτοὶ ἐθεωρήσαμεν κατὰ τὴν στιγμὴν
ταύτην ὑπὸ ῥοδῆν τινὰ τοῦ Γενεραλὶφ τὸν ἄπιστον ἐκεῖνον, γονυ-
κλιτῆ ἐνώπιον τῆς ἀπίστου συζύγου του, κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖ-
ρας τοῦ ξίφος στῖλβον διὰ τοῦ ὁποίου σκοπεύει νὰ διαπεράσῃ
τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως του.

Ὁ Βοαβδίλης ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, ἔμεινεν ὡς κεραυ-
ν ὀπληκτος· ἡ δὲ ἔκτασις τοῦ μετεβλήθη μετ' ὀλίγον εἰς φοβεροτά-
την ὀργήν· θέλουν ἀπολεσθῆ ὅλοι, ἔκραξε, δὲν θέλει ἐναπολειφθῆ
οὐδαίς, ἐκ τῆς βδελυρᾶς ταύτης γενναϊᾶς· ἐπὶ δὲ τῶν ψυχρα-
γούντων σωμάτων των θέλει λάβει τὸν θάνατον ἢ ἄπιστος σύζυ-
γός μου.

Ἐκδικήθητι, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Μοφάριξος· ἀλλ' ἡ φρόνη-
σις ἄς ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐκδίκησίν σου. Ἄν ὁ θυμός σου ἐκραγῆ
καὶ ἀκουσθῆ ἡ διαταγὴ σου, ἡ Γρανάδα θέλει ἐγερθῆ εἰς τὰ ὀ-
πλα· οἱ δὲ φίλοι τῶν ἀβενσερράγων θέλουν τοὺς ὑπερασπισθεῖ
δρμῶντες ἐναντίον σου. Ἀκολούθησε λοιπὸν ἐν σχέδιον, ὑπαγο-
ρευόμενον ὑπὸ τοῦ ζήλου· Ἄς τρέξωσιν οἱ φύλακές σου νὰ συλλά-
βωσι τὸν Ἀβεναχμέτην εἰς τὸ Γενεραλὶφ· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ
ἄς κράζεται εἰς ἕκαστος Ἀβενσερράγος χωριστὰ, καὶ οὕτως ἅμα
ἕκαστος εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀλάμβραν, ἡ κεφαλὴ του θέλει πί-
πτει ὑπὸ σίδηρον.

Ὁ βασιλεὺς παρεδέχθη τὴν φρικώδη ταύτην συμβουλήν· οἱ
φύλακες λοιπὸν διατρέχουν τοὺς κήπους· οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι
τοῦ βασιλέως διευθύνονται πρὸς τοὺς ἀβενσερράγους διὰ νὰ δια-
τάξωσιν ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ παλάτιον. Οἱ Ζέγροι
φθάνουν εὐθὺς ὀπλισμένοι· τὰ περίξ τοῦ Γενεραλὶφ φυλάσσωνται
ἀπὸ στρατιώτας· οἱ τεθέντες εἰς τὴν αὐλὴν τῶν λεόντων δῆμιοι,
περιμένουν μὲ τὰς ῥομφαίας εἰς χεῖρας τὸν Ἀβεναχμέτην καὶ
τοὺς ἀδελφούς του.

Ὁ δυστυχὴς Ἀβεναχμέτης ἐνασχολούμενος περισσότερον εἰς
τὴν Ζωραΐδα παρὰ εἰς ἑαυτὸν, ἔφευγε κλαίων ὑπὸ τὰ σκιερὰ
ἄλση, ὅτε οἱ δορυφόροι τοῦ βασιλέως παρατηρήσαντές τον, τὸν
συνέλαβον. Ζητεῖ νὰ ὑπερασπισθῆ, καταβάλει πᾶσαν προσπάθειαν·
ἀλλὰ καταβληθεὶς σύρεται ἔμπροσθεν τοῦ μονάρχου.

Ἐπίβουλε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Βοαβδίλης, τοῦ ὁποίου τοὺς λό-
γους ἐτάραττεν ἡ μεγάλη του λύσσα, ἐδῶ θέλεις δώσει δίκην,
καὶ τοῦ μιαροῦ δούλου σου, καὶ τῶν βδελυρῶν ἑσέτων σου. Ἡ ἄ-

πιστος Ζωράτς θέλει σὲ ἀκολουθήσει μετ' ἑλίγον· ἄντὸς ἑλίγον θέλετε εἰσθαι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας, ἀμφοτέρω ἡνωμένοι, καὶ θέλετε δυνηθῆναι νὰ κρίνετε εἰς τὸν ἄδ'ον, ἂν ἡξεύρω νὰ τιμωρῶ τοὺς ἀπίστους.

Τύραννε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀβενσερράγος, θάνατος, ἦτο τὸ μόνον οὐ-εργέτημα τὸ ὁποῖον ἤθελα ἐπιθυμήσει νὰ λάβω ἀπὸ σέ. Ἐλθέ νὰ ποτισθῆς μετὰ τὸ αἷμα μου· κόρεσε τοὺς ἱεριώδας σου ὀφθαλμοὺς μετὰ θεάμα πολὺ ἄξιον δι' αὐτοὺς. Ἡ Ζωράτς ὁμοίως εἶναι ἀθῶα, τὸ ὁμνύω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου μέλλω νὰ παρουσιασθῶ. Πολὺ ἦ ἄδολος.

Δὲν ἐδυνήθη νὰ τελειώσῃ ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ μορμυρίζουσα τὸ ὄνομα τῆς Ζωράτδος, ἐσκίρτησε τρεῖς ἐπὶ τοῦ μαρμάρου.

Ὁ Γουζάλης ἐξέβαλεν ἐνταῦθα τράμου κραυγὴν. ἘΑ! κύριε, ἐπανεβάλεν ἡ ἡγεμονίς, ὁ θάνατος οὗτος ἦτο προίμιον τῆς μα-νιώδους παραφορᾶς τοῦ Βοαβδίλου. Μόλις ὁ Ἀβεναχμέτης ἐτε-λεύτησεν, οἱ Ἀβενσερράγοι μὴν ὑποπτευόμενοι ποσῶς οὐδὲν ἐκ τῶν διατρεχόντων, ἔφθανον ἐκ διαφόρων μερῶν εἰς τὸ παλάτιον· εἰσῆγον λοιπὸν αὐτοῦ· ἀνά ἓνα ἕκαστον εἰς τὴν αὐλὴν τῶν λεόν-των, ὅπου ἅμα ἐπαρουσιάζοντο, συνελαμβάνοντο καὶ ἐσύροντο πρὸς τὸν μαρμάρηνον ληνόν· ἐκεῖ μὴν εὐδοκοῦντες νὰ τοὺς ὁμι-λήσουν περὶ τοῦ ἁμαρτήματος, δι' ὃ τοὺς κατηγοροῦν, μὴν ἀπο-κρινόμενοι εἰς τὰς ἐρωτήσεις των, μηδὲ εἰδοποιούντες εἰς αὐτοὺς τὸν θάνατόν των ἀπέκοπτον τὰς κεφαλὰς των, ἐρυθραινούσας διὰ τοῦ αἵματός των τὰ ὕδατα τῆς πηγῆς ἐκείνης, ἣτις κατέστη πε-ρίφημος ὡς ἐκ τῆς τελευταίας των (α).

Τὸ στόμα μου δὲν θέλει νὰ τελειώσῃ τὴν φρικαλέαν ταύτην διήγησιν· αἱ αἰσθήσεις μου πληροῦνται φρίκης καὶ τρόμου δασάκις ἐνθυμηθῶ τὰς τοσαύτας ἀνομίας· Θεέ! μέχρι τίνος βαθμοῦ δύ-νανται νὰ παραφέρωσι τοὺς Βασιλεῖς ἡ ὀργὴ καὶ αἱ ὀλέθριαι συμ-βουλαί! Ὁ Βοαβδίλης, κύριε, ὁ Βοαβδίλης, ὁ υἱὸς τοῦ ἐναρέτου

(α) Ἡ φρικτὴ αὕτη προδοσία τοῦ βασιλέως Βοαβδίλου, καὶ ἡ σφαγὴ αὕτη τῶν Ἀβενσερράγων διακοινοῦνται εἰς τὴν Γρανάδαν ὡς ἀληθεῖς· δεικνύουσιν ἔτι ἐπὶ τοῦ ληνοῦ τῆς πηγῆς τῶν λεόν-των ἵχνη τινὰ τοῦ αἵματος τῶν Ἀβενσερράγων (ἴδε τὰς εἰς Ἴ-σπανίαν περιηγήσεις τῶν Κ. Κ. ΔΟΥΠΕΡΡΩΝΟΣ ΣΒΙΝΒΟΥΡ-ΚΟΥ κ.τ.λ.)

μου πατρός, ἐθυσίασεν οὕτως ἔμπροσθέν του τριάκοντα ἔξ νεοῦς ἥρωας, οἵτινες ἦσαν ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς Γρανάδας, οἵτινες ἔχονον ἀφειδῶς τὸ αἷμά των διὰ νὰ σώσωσι τὴν πρωτεύουσάν του, καὶ οἵτινες δὲν ἦσαν ἔνοχοι ἄλλου ἁμαρτήματος, εἰμὴ ὅτι ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ ὁμύφυλοι τοῦ Ἀβενναχμέτου.

Ὁλόκληρος ἡ εὐγενὴς ἐκείνη φυλὴ ἤθελεν ἐξαφανισθῆ κατὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην νύκτα, ἂν εἰς παῖς, ἀδύνατός τις παῖς ἀνατεθραμμένος διὰ τῶν φροντίδων τοῦ Γεζίδου, δὲν ὑπῆρχεν. Ὁ παῖς ἐκεῖνος, ὅστις πάντοτε ἠκολούθει τὸν κύριόν του εἰς ὑποιονδὴποτε μέρος καὶ ἂν διευθύνετο, ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς τὸ παλάτιον. Βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους καὶ τῆς ταραχῆς, τοὺς συναιτέρους τῶν ἀνομιῶν, εἰσῆλθε καὶ διεπέρασε μετὰ τοῦ Γεζίδου μέχρι τῆς αὐλῆς τῶν λεόντων, ὅπου μόλις ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τοῦ αἵματος ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἡ αὐλὴ ἐπλημμύρει, εἶδε τὸν κύριόν του θυσιαζόμενον· καταληφθεὶς ὑπὸ φρίκην καὶ τρόμον, κρατήσας ὅμως τὰς κραυγὰς του, ἐξέρχεται ταχέως πλήρης τρόμου καὶ φρίκης λουσαμένος μὲ δάκρυα, καὶ νομίζων ἑαυτὸν καταδιωκόμενον ὑπὸ τῶν δημίων. Τρέξας δὲ μετὰ σπουδῆς καταφεύγει ἐν τῷ μέσῳ πλήθους Ἀβενσερράγων, οἵτινες διευθύνοντο εἰς τὸ παλάτιον κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως των.

Μακρὰν, μακρὰν, ἔκραξε πρὸς αὐτοὺς, μὴ πλησιάσετε ἀδελφοὶ τοῦ Ἰεζίδου! τὸν κύριόν μου Ἰεζίδην, τὸν ἀγαπητόν μου κύριον . . . τὸν ἔσφαξαν ἐνώπιόν μου. Ἴδετε τὸ αἷμά του δι' οὗ εἶμαι βεβαμμένος. Ὁ Βασιλεὺς, οἱ Ζέγροι καὶ οἱ δῆμιοι σᾶς περιμένουν πλησίον τοῦ ληνοῦ. Περισσότεροι ἀπὸ τριάκοντα ἐκ τῶν ἀδελφῶν σας κεῖνται νεκροὶ πρὸ τῶν ποδῶν των . . . Μὴ πλησιάσατε καλοὶ Ἀβενσερράγοι! ἐφόνευσαν τὸν Κύριόν μου Ἰεζίδην.

Οἱ Ἀβενσερράγοι ἔκθαμβοὶ ἐρωτήσαντες τὸν πιστὸν ἐκεῖνον μάρτυρα, ἀνακαλύπτουν τὴν προδοσίαν διὰ τῶν κραυγῶν καὶ δακρύων του. Δραμόντες ὀθεν εὐθύς πρὸς τοὺς ἀδελφούς των, οἵτινες πανταχόθεν ἔφθανον διευθυνόμενοι πρὸς τὸ παλάτιον, πληροφοροῦν αὐτοὺς περὶ τῆς συνομωσίας, συνεννοοῦνται τρέχουν εἰς τὰ ὄπλα καὶ ἐπανέρχονται μανιώδεις ὑπ' ἄλγους μὲ τὸ πῦρ εἰς τὰς χεῖρας ἀπόφασιν ἔχοντες νὰ κατακαύσουν καὶ νὰ κατεδαφίσουν τὴν Ἀλάμβραν.

Λί πρῶται θύραι θραύονται εὐθύς· οἱ δὲ φύλακες πίπτουν φονευθέντες. Ὅμοιοι μὲ ἀγρίαις τίγρεις, τῶν ὁποίων ἠθέλε τις ἀρπά-

ἔβρι τὰ νεογνὰ τέκνα, ὀρμήσαντες οἱ Ἀβενσερράγοι ἔφθασαν εἰς τὴν ὀλεθρίαν αὐλήν . . . . Ὅποιον θέαμα ! Τριάκοντα ἔξ ὀμόφυλοί των ἔκειντο νεκροὶ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου· ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ Ζέγροι περικυκλωμένοι ὑπὸ δημίων, ἐζήτουν ἔτι καὶ ἄλλα θύματα αἰδὲ κεφαλαὶ τῶν δυστυχῶν ἀδελφῶν των εὐρίσκοντο σεσωρευμένοι εἰς τὸν λινὸν, καὶ ταραττόμενα· κατ' ἀρέσκειαν τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῶν ἀφρωδῶν καὶ αἱματωδῶν κυμάτων !

Οἱ Ἀβενσερράγοι ἀκίνητοι ὑπὸ φρίκης ἐθεώρησαν πρῶτον ὁ εἰς τὸν ἄλλον· ἀλλ' αἰφνηδίως ὤρμησαν κραυγάζοντες κατὰ τοῦ Βοαῶδίου. Οἱ Ζέγροι ἐτέθησαν ἔμπροσθεν τοῦ μονάρχου· ὄντες δὲ περισσότεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἴσοι κατὰ τὴν ἀνδρείαν μετὰ τοὺς ἀντιπάλους των, ἐθυσίαζον καὶ ἐθυσιάζοντο. Ἡ εἰς τὰ ὄπλα κραυγὴ διαχέεται ἐντοσοῦτω καθ' ὅλην τὴν πόλιν· οἱ φίλοι τῶν Ζέγρων Γόμηλοι κράζουσι τὸν λαὸν εἰς βοήθειαν τοῦ Βασιλέως, καὶ τριάκοντα χιλιάδες Μαυρητανῶν ἐπλισμένων φθάνουν εὐθύς. Θεωροῦν τὸν μονάρχην των στενοχωρούμενον ὑπὸ τῆς ἀτρομῆτος φυλῆς, ἀγνοοῦν τὸ ἔγκλημά του· ἀποφασίζουσι λοιπὸν νὰ τὸν ὑπερασπισθοῦν καὶ ἐνοῦνται μετὰ τῶν Ζέγρων.

Οἱ δυστυχεῖς Ἀβενσερράγοι δὲν ἠδύναντο ν' ἀνθέξωσιν ἐναντίον τοσοῦτου πλήθους ἐπιπεσόντος κατ' αὐτῶν· ὥστε ἂν καὶ εἶχον πράξει μεγάλα ἀνδραγαθήματα, ἂν καὶ ἡ ἀνδρεία των ἦτο μέγιστη, ἐβιάσθησαν μετὰ μακρὰν μάχην νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ παλάτιον. Πλήρεις λοιπὸν πληγῶν ἐξηντλημένοι κατὰ τὸ αἷμα των, καὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς νικητὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἤξανε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀπωθήθησαν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἀποστραφέντες τὴν ἀχάριστον πατρίδα, ἣτις μετεχειρίζετο τοιοῦτοτρόπως τοὺς ὑπερασπιστὰς της, ἀπεμακρύνθησαν ἀπ' αὐτὴν κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ὀμώσαντες νὰ μὴν ἐπιστρέψωσι ποτέ.

Τοιοῦτοτρόπως ἐχάσαμεν τὴν ἀνδρείαν ἐκείνην φυλὴν· τοιοῦτοτρόπως ἡ φοβερὰ ἐκείνη νύξ, ἀτιμάτασα διὰ παντὸς τὴν Γρανάδαν, προητοίμασεν ἴσως τὴν αἰχμαλωσίαν της. Ἀλλ' ὁ ἀδιάλλακτος Βοαῶδίας ἐνησχολεῖτο ἔτι ὅλως διόλου εἰς τὴν ἐκδίκησίν του. Ἡ σύζυγός του ἔζη ἔτι, καὶ ἐπομένως ἔμελλε καὶ αὐτὴ ἡ ἀθλία νὰ ὑποφέρῃ τ' ἀποτελέσματα τῆς μανίας του. Ἀλλ' ἔχω ἀνάγκην νέων δυνάμεων διὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διήγησιν ταύτην, καὶ ἐπιθυμῶ πρὸς τούτοις νὰ ἀφιερώσω πρὸς ἀνάπαυσίν σας τὰς ὑποληφθείσας ὀλίγας ὥρας τῆς ἡμέρας.

Ἡ Ζουλεμᾶ ἐσιώπησεν· μολονότι δὲ ὁ Γονζάλβης τὴν παρεκάλετε νὰ ἐξακολουθήσῃ, δὲν ἠθέλησεν· ἀλλ' ἀνέβαλλε τὴν διήγησιν τῶν δυστυχιῶν τῆς βασιλίσσης διὰ τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν ἐπανέλαβεν οὕτως.

Δ'

Ἡ Ζουλεμᾶ ἐξακολουθεῖ τὴν διήγησιν τῆς. Ἡ Βασιλίσσα παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Οἱ τέσσαρες Ζέγροι τὴν κατηγοροῦν. Καταδικάζεται νὰ κατακαῖ εἰς τὰς φλόγας, ἀν μαχητῆς τις δὲν τὴν ὑπερασπισθῇ. Δεινὴ θέσις τῆς Ζωραΐδος. Στρομιλία τις μετὰ τῆς Ἰνιδος. Γράφει πρὸς τὸν Γονζάλβην. Ἀπόκρισις τοῦ Λάρα. Μεγαλοφυχία τοῦ Ἀλμανζόρου Εὐσέβεια καὶ στοργὴ τῆς βασιλίσσης. Ὑπάγει πρὸς τὴν καταδίκην. Περιμένει τοὺς ὑπερασπιστάς τῆς. Ἀφιξίς τεσσάρων Ὀθωμανῶν. Μάχη τῶν Ὀθωμανῶν καὶ Ζέγρων Ἡ βασιλὶς ἀποδεικνύεται ἀθῶα. Δὲν συγκατανεύει νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τοῦ Βοαβδίλου καὶ φεύγει ἀπὸ τὴν Γρανάδα. Οἱ Ἰσπανοὶ πλησιάζουν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Μουλέης Χασσέμ ὑπάγει νὰ προσπαθήσῃ ἴσως κάμψῃ τοὺς Ἀβερσεργάγους. Ἀπόκρισις τῆς φυλῆς ταύτης. Ἡ Ἀφρικὴ ἐξαποστέλει βοήθειαν εἰς τοὺς Γραναδινούς. Εἰκὼν τοῦ Ἀλαμάρου. Ἀγαπᾶ καὶ θέλει νὰ νυμφευθῇ τὴν Ζουλεμᾶν. Φυγὴ τῆς ἡγεμονίδος ταύτης. Συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς Ἀφρικανούς καὶ ἐλευθεροῦται ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου. Τέλος τῆς διηγήσεως τῆς Ζουλεμᾶς.

Πόσον ἀξιολύπητος εἶναι ἡ δυστυχὴς ἐκείνη, ἥτις κατασταθεῖσα σκληροῦ χρέους, ἐθυσίασε τὸ ἥδὺ αὐτῆς αἶσθημα τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ὑποστήριγμα τῆς ζωῆς τῆς! μετὰ θυσίαν τοσοῦτον ὀδυνηρὰν, νομίζει ὅτι ὁ καιρὸς ἐπερχόμενος πρὸς βοήθειαν τῆς ἀδυναμίας τῆς, θέλει τὴν ἀνακουφίσει ἴσως ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς. Χιμαρική πλάνη! ὁ καιρὸς μένει στάσιμος ὡς πρὸς αὐτὴν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς δυστυχίας τῆς. Ἄν εἰς τὸν Ὀόρυβον τοῦ κόσμου ὑπά-

γη ζητούσα στιγμήν τινά διὰ νὰ ἀποσπάσῃ ἀφ' ἑαυτῆς τὰς μεγάλας τῆς ὀδύνας, εἰς μάτην κοπιᾷζει· πᾶν ὅ,τι βλέπει τὰς ἐπαυξάνει. Δύο εὐτυχεῖς σύζυγοι τὴν κινουῦσιν εἰς δάκρυα· μία μήτηρ μετὰ τῶν τέκνων τῆς καταπιέζει τὴν καρδίαν τῆς μετὰ λυγμῶν. Ἄν πάλιν εἰς τὴν σιωπὴν τῆς ἐρημίας προσπαθήσῃ ἐκ νέου ν' ἀποσπάσῃ τὸ πληγόνον αὐτὴν βέλος, εἰς μάτην ἐπικτείνει τὸν μοναδικὸν τοῦ ζῆν τρόπον· διότι ἀντὶ δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου νὰ θεραπευθῇ, κατασπαράττει ἐξ ἐναντίας τὴν βαθεῖαν τῆς πληγῆς· ἐνδαιτωμένη εἰς τὴν ἐπικύνδυνον ἐρημίαν παραδίδεται ὀλοκλήρως εἰς τὰς ἐνθυμήσεις τῆς. Δὲν ἔχει λοιπὸν ἄλλο ἄσυλον εἰμὴ τὴν ἀρετὴν τῆς· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν εὕρισκει κατ' αὐτῆς, διότι αὐτὴ ἡ ἀρετὴ διεγείρει ἔτι εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀγάπην τοῦ περιποθήτου ὑποκειμένου, διὰ τὴν στέρησιν τοῦ ὁποίου λυπεῖται· αὐτὴ ἡ ἀρετὴ παραπονεῖται ἔτι πρὸς αὐτὴν, δυνηθεῖσαν νὰ παραβῇ τοὺς πρώτους τῆς ὄρκους.

Εἰς τοιαύτας θλιβεράς σκέψεις ἦτο παραδεδομένη ἡ Ζωραῖς, καθ' ἣν στιγμήν οἱ τέσσαρες Ζέγροι ἐτόλμων νὰ τὴν κατηγοροῦν ἐνώπιον τοῦ Βοαβδίλου. Ἀγνοοῦσα τὰς φρικτὰς δυστυχίας, αἰτινες μετ' ὀλίγον ἔμελλον νὰ ἐπέλθουν εἰς αὐτὴν, καὶ οὕσα μεμονωμένη εἰς τὸν ἐξώστην, ὅθεν ἔβλεπέ τις εἰς τὸν κῆπον Γενεραλίφ, διενόεῖτο ὅτι ἡ Ἀβναχμέτης ἐφρόντισε βεβαίως νὰ φύγῃ, καὶ πῦχαρίσκει τὸν Θεόν· μὴ δυναμένη, δὲ ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἀπὸ τὴν ῥοδῆν ἐκείνην ἧτις πάντοτε ὑπῆρξε μάρτυς τῶν ἀθῶων των συνδιαλέξεων, ἀπεύθυνε πρὸς αὐτὴν τοὺς ἑξῆς λόγους.

ᾠ ροδῆ μου, ᾠ ροδῆ μου, ὑπὸ σοῦ πῶς ἐθελγόμεν
Ἰπὸ τὴν καλὴν σκιάν σου μετ' ἐκείνου ὅτ' ἤρχόμην,
Κι' ὠρkiζώμεθα οἱ δύο ν' ἀγαπᾶ ὁ εἰς τὸν ἄλλον
καθημέραν ἔτι μᾶλλον.

ᾠ τὰ ἄνθη σου ὅπόσον, πόσον ἦσαν τότε ἠδέα,
Ἐκ σοῦ ὅταν τότε ἡ χεὶρ του τὰ συνῆγε ἡ ὠραία.
Τὰ δὲ χρώματά των τώρα εἶναι φεῦ ἡμαυρωμένα,
Ἄμαυρά καὶ σκοτισμένα.

Ἡδυνόμην μετ' ἐκείνου συνεχῶς νὰ σὲ δροσίζω
Δι' ὑδάτων λαμπροτάτων. ἀλλὰ τώρα φεῦ ποτίζω
Ἐδῶ κλαίουσα συχνάκις μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου μόνους
Ἀσθενεῖς μικροὺς σοῦ κλόγους

Ἐκπαινομένη ἔτι μᾶλλον ὦ ῥοδῆ μου,
Μαραμένη εἶναι τώρα ἡ πολυπαθῆς ψυχὴ μου.

Ἀλλὰ ζῶ καὶ ὑποφέρω· ὦ! ἂν ἤμην ἡ ἀθλία

Ὡς καὶ σὺ, τί εὐτυχία . . . . .

Μόλις ἐτελείωσε τοὺς λόγους τούτους, ἀκούει θόρυβον μακρόθεν καὶ θεωρεῖ τρέχουσαν πρὸς αὐτὴν τὴν δούλην τῆς Ἰνίδα, νέαν αἰχμάλωτον Ἰσπανίδα πρὸ πολλοῦ ἀφοσιωμένην εἰς ὑπηρεσίαν της, εἰς τὴν ἑποῖαν ἐνεπιστεύετο τὰ μυστικά της, ἥτις ἦτο κοινὸς τῶν ὀδύνων της, καὶ ἡ πλέον ἀγαπητὴ φίλη, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν αὐλὴν ἀπέκτησε.

Σφάζονται εἰς τὴν Ἀλάμβραν, τὴν εἶπεν ἡ Ἰνίς μὲ τεταραγμένην φωνήν· οἱ Ἀβενσερράγοι ἐναπλοὶ προσβάλλουν καὶ καλοῦν τὸ παλάτιον. Ἡθέλησα νὰ ῥιφθῶ εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ μάχη δίδεται, ἀλλ' οἱ ἀδυσώπητοι φύλακες περικυκλοῦν πανταχόθεν τὸ δωμάτιόν σου, καὶ οὐδεὶς δύναται οὔτε νὰ ἐξελθῇ, οὔτε νὰ εἰσέλθῃ. Ὅποιαί νέαι δυστυχίαι μᾶς ἐπαπειλοῦν; Ἄ! τοῦλάχιστον κυρία μου, πλησίον θέλω ἀποθάνει.

Εἶπεν· ὁ δὲ θόρυβος κῦξανε. Ἦκουον ἤδη τὴν σύγκρουσιν τῶν πολεμιστῶν, τὰς κραυγὰς τῶν Ἀβενσερράγων καὶ τοὺς ὠρυγμοὺς τῶν ἐχθρῶν των. Ἡ βασιλὶς ὠχρὰ καὶ ἀποπληκτος πίπτει ἡμιθανῆς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἰνίδος· ὁ λόγος καὶ αἱ δυνάμεις τὴν ἔλειψαν, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φρίττῃ. Ἡ νύξ παρῆλθεν οὕτως· μόλις δὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐφάνη ὅτι ὅτι ἐπανεφερε τὴν εἰρήνην, οἱ δορυφόροι τοῦ Βοαβδίλου ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν Ζωραΐδα· ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐπαρουσιάσεν εἰς αὐτὴν τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ὅστις τὴν διέττατε νὰ παρουσιασθῇ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐνώπιον τοῦ συνηγμένου λαοῦ.

Ἐκπεπληγμένη καὶ περίφοβος ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις τινὰς πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον· ἀλλ' ὁ σκληρὸς ὑπουργὸς ἐσιώπα. Ἡ Βασιλὶς ὑπήκουσεν εὐθύς· καλυφθεῖσα δὲ μὲ καλύπτραν, καὶ στηρηθεῖσα ἐπὶ τῆς φιλτάτης τῆς Ἰνίδος, ὤδευσε τρέμουσα πρὸς τὴν πλατεῖαν ὀδηγουμένη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν

Διελθοῦσα λοιπὸν διὰ μέσου τοῦ λαοῦ, ὅστις ὑπὸ μόνης τῆς θεωρίας της ἐκινήθη εἰς συμπάθειαν, ἐπροχώρησε ζητοῦσα τὸν βασιλέα, τὸν ὁποῖον ἐθεώρησε μεταξὺ τῶν Ζέγγρων· καὶ ἀφαιρέσασα τὸ κρήδεμνόν της, ἠρώτησε θειλῆ τῆ φωνῆ τὸν βάρβαρόν της σύ-

ζυγον τίνος ἐγκλήματος τὴν ἐνόμιζεν ἔνοχον, ὥστε νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ τὴν παιδεύσῃ.

Εὐθὺς τὸ μανθάνεις ἀπεκρίθη ὁ Βοκβδὶλης μὲ τρομερὸν φωνῆς τόνου καὶ σπέρων πρὸς τὸν λαόν, ὅστις προσεκτικῶς τὸν ἤκουε, εἶπε πρὸς αὐτόν.

Βιόντην τὴν ζωὴν μου νομίζεται ἴσως ὅτι ἐσώσατε, ὦ Μωαμεθανοί, κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ταύτην νύκτα· ἀλλ' ἐσώσατε τὸ κράτος ἐλόκληρον. Μάθετε ἤδη τοὺς ἐπιβούλους σκοποὺς τῶν ἐνόχων Ἀβενσερράγων, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἐδιώξατε ἔξω τῶν τειχῶν σας! Δι' αἰσχρᾶς συνθήκης εἶναι συνδεδεμένοι μετὰ τῶν Ἰσπανῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεσχέθησαν τὸν θάνατόν μου. Τοὺς ἐθεωρήσατε προσβάλλοντάς με μέχρι τοῦ ἐνδοτέρου τοῦ παλατίου μου· ἀφοῦ δὲ ἤθελον διασχύσει τὴν καρδίαν μου, ἐσκόπευον νὰ πυρπολήσουν τὴν Γρανάδαν διὰ τοῦ πυρὸς τὸ ὁποῖον ἐκράτουν εἰς χεῖρας.

Ἡ πατοῖς εἰς σᾶς χρεωστεῖ τὴν σωτηρίαν τῆς· καὶ ὁ βασιλεὺς σας εἰς σᾶς εὐδοκεῖ νὰ ὀφείλῃ τὴν τιμὴν του. Ὁ ἀχάριστος ἐκεῖνος Ἀβενναχμέτης, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀγαθότης μου κηδεύθη νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν, ἦτο ὁ ἄξιος δολοφόνος, τὸν ὁποῖον οἱ ἀδελφοί του εἶχον ἐκλέξει· ἡ δὲ ἀπιστος σύζυγός μου ἦτο συνένοχος καὶ τὴν νύκτα ταύτην κατελήφθη, εὐρισκομένη μετὰ τοῦ Ἀβενναχμέτου εἰς τὸ Γενεραλίφ. Τὸ ἐρύθημά μου μ' ἐμποδίζει νὰ διηγηθῶ τὰ λοιπά. Μωαμεθανοί, ἐνώπιόν σας κατηγορῶ τὴν Ζωραΐδα καὶ εἶσθε σεις εἴτινες θέλετε ἐκδικηθῆ τὴν πρὸς τὴν Ὀρασκειάν, πρὸς τοὺς νόμους μας, καὶ πρὸς τὸν μονάρχην σας πραχθεῖσαν ὕβριν καὶ περιφρόνησιν.

Ἐσιώπησεν. Ἡ Ζωραΐς ἔμενεν ἀλαλος, ἔμπλεως ἐκπλήξεως καὶ φρίκης, ὁ δὲ λαὸς ἐμαρτύρει διὰ μεγάλου ψυθιρισμοῦ ὅτι δὲν ἦ δυνατό νὰ πιστεύσῃ αὐτὴν ἔνοχον. Τότε ἐπροχώρησαν ὁ Μοφάριξος, Ἀλῆς, Σαάλ καὶ Μοκτάδερς, οἱ ἀνδρειότεροι τῶν Ζέγγρων, καὶ διεκήρυξαν ὁμοῦ ὅτι εἶδον τὴν βασίλισσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἀβενναχμέτου ὑπὸ ῥοδῆν τινα τοῦ Γενεραλίφ· ἐξεβαίωσαν δὲ καὶ οἱ τέσσαρες δι' ἔρκου τὴν μαρτυρίαν των ταύτην, καὶ σύροντες τὰς σπάθας των ὑπεχρεώθησαν νὰ τὴν ὑποστηρίξωσι. Ἡ Ζωραΐς ἀκούσασά τους, ἔριψεν ἐπ' αὐτῶν ἀγανακτικὸν βλέμμα, καὶ ὑψώσασα τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸν οὐρανόν, ἔπεσεν εἰς λειποθυμίαν.

Βοηθήσαντές τὴν τὴν μεταφέρουν εἰς τὸ παλάτιον, ὅπου τὸ

ἤνωμάτιόν της κατέστη φυλακή της. Δέκα κριταὶ ἐκλέγονται εὐ-
θύς. Ὁ βασιλεὺς διατάττει νὰ φέρουν ἐνώπιον αὐτῶν τὴν κεφα-
λὴν τοῦ Ἀβενναχμέτου, τὸ εἰς τὸν κόλπον του εὐρεθὲν ξίφος, καὶ
τὸ δουλικὸν φόρεμα, δι' οὗ ἦτο μετημφιεσμένος. Τοσαῦται ὀλέ-
θρια ἐνδείξεις, προστεθεῖσαι εἰς τὴν εἰς τὸ παλάτιον γενομένην
προσβολὴν, τὴν φυγὴν τῶν Ἀβενσερράγων καὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν
φοβερῶν Ζέγγρων, ἦσαν ἱκαναὶ νὰ πληροφορήσουν, ἢ νὰ ἐκβρῆσουν
τοῦλάχιστον πάντα. Οὐδεὶς λοιπὸν δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ ὑπε-
ρασπισθῆ τὴν Ζωραίδα· ἡ πρόσκαιρος συμπάθεια τοῦ λαοῦ ἐσβέ-
σθη ὡς ἐγεννήθη· οἱ δικασταὶ βιασθέντες ἔνεκα τοῦ νόμου, τῶν
μαρτύρων, καὶ τῶν ἐνδείξεων τοῦ ἐγκλήματος νὰ καταδικάσουν
τὴν Ζωραίδα, ἐπρόφερον τέλος τὴν τρομερὰν ἀπόφασιν, ἣτις ἐξό-
ριζε διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν Γρανάδαν τὴν φυλὴν τῶν Ἀβενσερράγων,
καὶ κατεδίκαζε τὴν βασίλισσαν νὰ κατῆ ζῶσα, ἂν εἰς διάστημα
τριῶν ἡμερῶν δὲν ἤθελεν εὐρεῖ πολεμιστὰς τινας, οἵτινες νὰ θρι-
αμβεύσουν κατὰ τῶν κατηγορῶν της.

Τὸ παλάτιον Ἀλβαϋζίν, ὅπου ὁ πατὴρ μου μετὰ τῆς οἰκογε-
νείας του κατώκει, κεῖται εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ λόφου ἀπομε-
μακρυσμένου τῆς Ἀλάμδρας· ὥστε τελευταῖοι ἡμεῖς ἐλάβαμεν
τὴν εἶδησιν τῶν τοσοῦτων καὶ τοιοῦτων δυστυχιῶν. Ὁ Ἀλμανζό-
ρος ὄνειδίζων ἑαυτὸν ὡς αἴτιον τῆς δυστυχίας τοῦ Ἀβενναχμέτου
ἔτρεξεν εἰς τὴν φυλακὴν τῆς βασιλίσσης, ζητῶν νὰ συνομιλήσῃ
μετ' αὐτῆς· ὁ δὲ Βοαβδίλης, τοῦ ὁποίου τὴν ἄδειαν ἐζήτησαν, δὲν
ἐτόλμησε νὰ ἀπαγορεύσῃ τὸ τοιοῦτον εἰς τὸν Ἀλμανζόρον. Ὁ
Μουλέης— Χασσέν, ἡ Μοραίμη καὶ ἐγὼ ἠκολουθήσαμεν τὸν ἀ-
δελφόν μου, καὶ ἐφθάσαμεν καθ' ἣν στιγμὴν ἡ τάλαινα Ζωραὶς
ἐμάνθανε τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβε-
ναχμέτου.

Ὅχι κύριε, δὲν ἐπιχειρίζομαι ποσῶς νὰ σὰς περιγράψω κατα-
λεπτῶς τὴν φρικώδη της κατάστασιν. Ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ μαρ-
μαρίνου ἐδάφους, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς παραφόρους καὶ τὰς τρίχας
τῆς κεφαλῆς της διεσκορπισμένας, ἐξέβαλλε σπαρακτικὰς κραυ-
γὰς καὶ ἐνάρθρους φωνὰς, ὅλως διόλου διαφερούσας τῶν ἀνθρω-
πίνων. Αἱ χεῖρες της, οἱ πόδες της καὶ ὅλον της τὸ σῶμα ἠρεθί-
ζοντο ἀπὸ φρικώδη τρόμον· τὸ δὲ πρόσωπόν της δὲν εἶχε σχεδὸν
οὐδὲν τῶν προτέρων χαρακτηριστικῶν του. Ἡ πιστὴ της Ἴνις
πνιγομένη ὑπὸ τῶν δακρῦν, ἐστήριζεν ἐπὶ τῶν κόλπων της,
καθημένη πλησίον της, τὴν ἄχρουν κεφαλὴν της, τὴν ὁποίαν

κάτεφίλει, κατέβρεχε με τὰ δάκρυά της καὶ ἐβιάζετο νὰ κρατῆ τὰς χεῖρας της, διότι οἱ σπασμοὶ τὰς ἀπῆσπουν ἀκαταπαύστως ἀπὸ τὰ ἰδικά της.

Ἐδράμαμεν μετὰ σπουδῆς πρὸς αὐτὴν· ἀλλὰ μόλις μᾶς ἀνεγνώριζε. Δὲν μᾶς ἀπεκρίνατο, δὲν ἀπέβαλε τοὺς ἐναγκαλισμοὺς μας, καὶ ἀφέθη νὰ τὴν θέσωμεν ἀφ' ἐνὸς ὑψώματος εὕρισκομένου εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου, σωρευθέντες περὶ αὐτὴν, τὴν ἐστηρίζαμεν εἰς τὰς ἀγκάλας μας. Ὁ σεβάσμιος Μουλέης ἀνέπαυεν ἐπὶ τῶν λευκῶν του τριχῶν τὸ πρόσωπον τῆς Ζωραίδος· ὁ δὲ Ἄλμανζόρος ὄρθιος τὰς χεῖρας ἔχων ἠνωμένας, τὴν ἐθεώρει ἀτενῶς ἀκίνητος καὶ σκεπτικός.

Ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα παρῆλθε, καὶ μολοντοῦτο ἡ Ζωραὶς δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ μᾶς ἀκούσῃ· ἡ δὲ νέα της δούλη μᾶς παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀφήσωμεν ἤσυχον. Ὁ ἀδελφός μου ἀποφασίσας νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν γενναῖον σκοπὸν τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβει, ἀναχώρησε διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ὀλεθρίαν αὐλὴν τῶν λεόντων πρὸς ζήτησιν τῶν λειψάνων τῶν Ἀβενσερράγων. Διέταξε λοιπὸν νὰ τὰ μετακομίσουν ἔξω τῆς πόλεως εἰς ἀπομεμακρυσμένην πεδιάδα· τοῖς ἀπέδωσε τὰ τελευταῖα ἱερά χρέη, καὶ ἔσκαψεν ὑπὸ δασύ τι δένδρον τὸν διὰ τὴν Ἀβενναχμέτην τάφον.

Ἐνῶ ἐκεῖ ἐξετέλει τὰ θλιβερά ταῦτα ἔργα, ὁ πατήρ μου μετὰ τῆς συνετῆς Μοραίμης ἐπέστρεψεν εἰς τὸ παλάτιον· ἐγὼ δὲ μὴν ἐνδῶσασα εἰς τὰς θερμὰς παρακλήσεις τῆς Ἰνιδος, ἐμείνα πλησίον τῆς Ζωραίδος, μὴ θελήσασα οὐδὲ μίαν στιγμὴν νὰ τὴν ἐγκαταλείψω.

ἜΩ σὺ, μὲ εἶπε τότε ἡ Ἰνις πίπτουσα πρὸ ποδῶν μου μὲ χαρὰν τῆς ὁποίας ἠγνόουν ἔτι τὴν αἰτίαν, σὺ, ἤτις φαίνεσαι ὅτι οἰκτίρεις πολὺ τὴν φρικώδη τύχην τῆς κυρίας μου, καὶ ἤτις θέλεις μὲ βοηθήσει ἀφεύκτως ἂν ἡδυνάμην νὰ σώσω τὴν ζωὴν της, ὀρκίσου με εἰς πᾶν ὅτι ἔχεις περισπουδαστότερον νὰ μὴν προδώσῃς τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον θέλω σοὶ ἐμπιστευθῆ.

Τὴν ἠνόρθωσα τὴν ἐνεθάρρυνα καὶ ὑπεσχέθην εἰς αὐτὴν αἰωνίαν σιωπὴν. Εὐθύς δὲ τότε λαβοῦσα τὴν χεῖρα μου, ἐνώσασα αὐτὴν μὲ τὴν τῆς βασιλίσσης, καὶ θλίψασα ἀμφοτέρας εἰς τὴν καρδίαν της· Ἀκούσατέ με μὲ εἶπε, καὶ εἶθε νὰ συγκατανεύσετε εἰς ὅσα ὁ οὐρανὸς μ' ἐμπνέει! Δύο ἡμερῶν προθεσμίᾳ μένει λοιπὸν εἰς τὸν Ζωρατῖδα διὰ νὰ εὕρῃ τέσσαρας πολεμιστὰς, οἵτινες νὰ τὴν ὑπερασπισθοῦν. Οἱ βδελυροὶ κατήγοροί της εἶναι φοβεροὶ εἰς τὴν

Γρανάδαν και εϋνοϊκῶς τοῦ βασιλέως· ὥστε οὐδείς Μαυρητανδῶν δέν θέλει τολμήσῃ νὰ τοὺς πολεμήσῃ, καὶ οἱ ἀνδρειότεροι θέλουν φοβηθῆ τὴν ὀργὴν τοῦ Βοαβδίλου μᾶλλον, παρά τοὺς ἐναντίους των. Ἡ Ζωραῖς λοιπὸν χάνεται, ἀν περιμένωμεν τὴν σωτηρίαν της ἀπὸ τοὺς Γραναδινούς.

Ἐγὼ εἶμαι Ἰσπανίς καὶ Χριστιανή· γνωρίζω τοὺς ἱππότες τοῦ ἔθνους μου, γνωρίζω πρὸ πάντων τὸν Γονζάλβην, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα μόνον προξενεῖ τρόμον εἰς τὸν στρατὸν σας, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλανθρωπία ὑπερβαίνουν ἴσως καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ἄς γράψῃ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν Γονζάλβην, ἄς φέρῃ τὸν οὐρανὸν μάρτυρα τῆς ἀθωότητός της, καὶ ἄς ἐναποθέσῃ αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας του· θέλετε ἰδεῖ εὐθύς τὸν Γονζάλβην φθάνοντα μόνον ἢ ἀκολουθούμενον ἀπὸ ἄλλους ἥρωας· θέλετε τὸν ἰδεῖ θριαμβεύοντα καὶ ἐποδιδόντα εἰς τὴν ἀθῶαν μου κυρίαν τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν προσπαθοῦν ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτήν.

Οὕτως ὠμίλησεν ἡ ἐρασμία Ἰνις· ἡ δὲ Ζωραῖς μόλις τὴν ἤκουσεν. Ἀφήσατέ με ν' ἀποθάνω ἔκραξεν αὐτὴ· εὐχομαι, ἐπιθυμῶ ν' ἀποθάνω, ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ ἐναρετωτέρου τῶν θνητῶν. Ὁ Ἄδυναχμέτης ἀπωλέσθη ἕνεκά μου· ἐπιθυμῶ, θέλω νὰ τὸν ἀκολουθήσω· πρέπει νὰ . . . . .

Ὅφείλεις νὰ σώσῃς τὴν δόξαν σου, εἶπε διακόπτουσα αὐτὴν ἡ νέα κίχμάλωτος· ὀφείλεις νὰ καταβῆς εἰς τὸν τάφον ἀγνή καὶ ἐντιμος ὡς ἔζησας. Ἐπιθυμεῖς νὰ μείνῃ τὸ μνημόσυνόν σου κηλιδωμένον μὲ ὑποψίαν ἀμαρτήματος; Ἐπιθυμεῖς νὰ συνωδευθῆς κατὰ τὰς τελευταίας σου στιγμὰς μὲ τὸ ὄνειδος καὶ τὴν καταισχύνην, καὶ τὸ τρομερὸν ὄνομα τῆς μοιχίας, νὰ μιάνῃ τὴν πλάκα τοῦ τάφου σου; Θύγατερ τοῦ Ἰβράίμου, ἡ ζωὴ σου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, ἀλλ' ἡ τιμὴ σου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ὀφείλεις νὰ δώσῃς λόγον ταύτης εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄς γνωρισθῇ ἡ ἀθωότης σου ὑπ' αὐτῶν, ἄς δημασιευθῇ, ἄς σεβασθῇ, καὶ τότε δύνασαι ν' ἀποθάνῃς.

Ἡ βασίλισ, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ λόγοι οὗτοι ἐπροξένησαν μεγάλην ἐντύπωσιν, προπερθέντες μὲ ζωηρὸν τόνον, ἐνηγκάλισθη τὴν δούλην της καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὰς συμβουλὰς της. Ὁ φόβος τῆς ἀτιμίας ἀπέδωσεν εἰς αὐτὴν τὰς ἀπωλεσθείσας της δυνάμεις, καὶ ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ μετ' ἐμοῦ τὸ τολμηρὸν σχέδιον τῆς Ἰνιδος, τοῦ ὁποίου τὰς δυσκολίας ἐσταθμίζομεν ἀμφότεραι. Ὁ πόλεμος

εἶχεν ἤδη διακηρυχθῆ· ἡ δὲ Ἰσαβέλλα καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐπρω-
χώρουν διὰ νὰ μᾶς πολιορκήσουν. Ὁ Γονζάλες λοιπὸν δὲν ἤθε-
λεν ἐπιχειρήσει νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν τειχῶν μας χωρὶς μέγαν
κίνδυνον τῆς ζωῆς του· ὁ δὲ βραχίων του, ὅσον τρομερὸς καὶ ἄν-
ῆτο, δὲν ἤθελεν ἀνθέξει ἐναντίον τῶν τεσσάρων Ζέγγρων. Τρεῖς
σύντροφοι ὅθεν ἦσαν εἰς αὐτὸν ἀναγκαῖοι· ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν
ταύτην πᾶς Καστίλιος ἤθελε κρατηθῆ φοβούμενος μήπως τὸ κί-
νημά του τοῦτο δυσαρεστήσῃ τὸν βασιλέα του. Ἡ βασιλὶς μο-
λοντιῦτο ἀπεδέχθη τὸ σχέδιον τοῦτο, ἄν καὶ αἱ θλιβεραὶ αὗται
σκέψεις μας, ἔδιδαν πολλὰ ὀλίγην ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Ὁ καιρὸς
ἐντοσοῦτῳ ἦτο πολῦτιμος· ἡ βασιλὶς ἔγραψεν εὐθύς τα ἐξῆς πρὸς
τὸν Γονζάλεην.

«Εἶσαι ἐχθρὸς τῶν Μαυρητανῶν· ἐγὼ δὲ εἶμαι δυστυχῆς βασι-
νλὶς των, καὶ ἔρχομαι νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειάν σου. Μὲ κα-
ντεδίκασαν εἰς θάνατον· ἀλλὰ μαρτύρομαι τὸν Θεὸν τὸν ἑποῖον
νλατρεύω, καὶ τὸν Θεὸν τὸν ἑποῖον σὺ λατρεύεις, ὅτι ποτὲ δὲν
νύπῆρξα ἔνοχος. Μετὰ δύο ἡμέρας ἐκπνέει ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν·
νκαὶ δὲν δύναμαι ν' ἀποφύγω τὴν καταδίκην ταύτην, εἰμὴ διὰ
ντεσσάρων πολεμικῶν κατὰ τεσσάρων καὶ τῶν ἀνδρειοτέρων Ζέ-
νγγρων. Τὸν Γονζάλεην ἐξέλαβα ὡς ὑπερασπιστὴν μου· ἄν δὲ ὁ
νῆρως οὗτος ἀπαρνηθῆ διὰ πρώτην φοράν τὴν εἰς τὴν ἀθωότητα
νβοήθειάν του, θέλω πιστεύσει ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐπιθυμεῖ τὸν ὄλε-
νθρόν μου καὶ θέλω τὸν ὑπομείνει ἀγογγύστως.

»ΖΩΡΑΪΣ, Βασίλισσα τῆς Γρανάδας.»

Ἄμα ἡ ἐπιστολὴ ἐσφραγίσθη, ἐζήτησα εἰς τὰς φυλακὰς ἕνα
Ἰσπανὸν αἰχμάλωτον, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ ἀργυρίου μου ἠλευθέ-
ρωσα. Μὴ ζητήσασα δὲ δι' ἀταμοιβὴν ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ φέρῃ
τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην εἰς τὸν Γονζάλεην. ἔδιπλασίασα τὸν ζῆ-
λον του, ἐφανερῶσασα εἰς αὐτὸν ὅτι ἦτο σπουδαία καὶ ἐπίσημος
ἡ ἀγγελία του. Τὸν ἐπληροφόρησα πρὸς τούτοις περὶ τῶν ὅσων ἔ-
πρεπε νὰ εἶπῃ διὰ νὰ κινήσῃ εἰς διάφορον τὸν Καστίλιον ἥρωα·
τὴν δὲ ἰδίαν νύκτα τὸν ὠδήγησα μέχρι τῶν πυλῶν τῆς πόλεως,
ὅπου κατὰ διαταγὴν μου τὸν ἐπερίμενεν ἵππος τοῦ ἀδελφοῦ μου,
καὶ δὲν ἀνεχώρησα εἰμὴ ὅταν εἶδον ὅτι ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Χρι-
στιανικὸν στρατόπεδον ὁδόν.

Ἦσυχωτέρα, ἀλλὰ τρέμουσα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν περισσότε-
ρον ἐπέστρεψα διὰ νὰ διηγηθῶ ὅσα ἔπραξα εἰς τὴν βασίλισσαν,
ἥτις κλαίουσα μ' ἐνηγκαλίσθη. Ἡ νέα τῆς δούλης παρηγοροῦσα

καὶ ψυχοῦσά τὴν ἐπανεφέρεν ἐντὸς αὐτῆς τὴν ἐσβεσμένην τῆς γενναϊότητας. Ἐλογαριάζεν ἀπειράκις τὸν ἀναγκαῖον καιρὸν εἰς τὸν ταχυδρόμον καὶ τὸν ἀπαιτούμενον εἰς τὸν Γονζάλβην, καὶ οὔσα βεβαία ὅτι οὐδὲν ἐμπόδιον δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἥρωα ἐκείνον, μᾶς ἠδοποίηε καὶ μᾶς ἐβεβαίωνεν ὅτι ἐμελλεν ἀφεύκτως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Γρανάδαν περὶ τὴν αὐγὴν τῆς τρίτης ἡμέρας.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ πιστὸς Ἴσπανὸς φθάσας εἰς τὸ στρατόπεδον περὶ τὴν αὐγὴν, ἐζήτησε μεγαλοφώνως τὸν Γονζάλβην· ἀλλ' εἰς ποῖον βαθμὸν ἔφθασεν ἡ λύπη του, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ Γονζάλβης εἶχεν ἀναχωρήσει! ὁ Γονζάλβης διευθυνόμενος ὡς πρέσβυς εἰς τὸ Φῆς ἔπλεε τότε ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ Ἴσπανὸς ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ παραπονῆται εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τὴν τύχην του, ἀλλ' εὐαίσθητός τις στρατιώτης, λυπηθεὶς αὐτόν, τὸν συμβούλευσε νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸν φίλον καὶ σύντροφον τοῦ ἥρωος, τὸν ὁποῖον ἐζήτηε, πρὸς τὸν ἀνδρεῖον καὶ γενναῖον Λάραν. Ὁ ἀπεσταλμένος τρέχει εὐθύς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκείνου, λαμβάνει μετ' αὐτοῦ μυστικὴν συνομιλίαν, ἐμπιστεύεται εἰς αὐτὸν πᾶν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εἴπῃ καὶ πρὸς τὸν Γονζάλβην, καὶ παραδίδει εἰς χεῖράς του τὴν ἐπιστολήν.

Ὁ Λάρας τὴν ἀνοίγει ἄνευ δισταγμοῦ· ἐνῶ δὲ τὴν ἀνεγίνωσκε, τὰ χαρακτηριστικὰ του καθίσταντο ζωηρότερα, τὸ μέτωπόν του ἐχρωματίζετο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐφλογίζοντο. Φίλε εἶπε πρὸς τὸν Ἴσπανόν, ἐπέστρεψε παρευθὺς πρὸς τὴν βασίλισσαν· εἶπέ τὴν ὅτι ὁ Γονζάλβης εἶναι ἀπὼν ἀλλ' ὅτι ἀφῆσεν ἐδῶ ἕναν ἄλλον Γονζάλβην. Ἄρριον ἔρχομαι εἰς τὴν Γρανάδαν μετὰ τριῶν συνεταίρων μου. Ὁ φίλος μου κληροδοτεῖ εἰς ἐμὲ πάντοτε, πᾶσαν ἀγαθοεργίαν τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνος δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ, καὶ τότε μόνον ἡ καρδία του αἰσθάνεται ζηλίαν, ὅταν λαμβάνω τὴν θέσιν του διὰ νὰ ὑπερασπίζωμαι τοὺς καταδυναστευομένους.

Ὁ ἥρωας συγκινηθεὶς μεγάλως εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεως τῆς Ζουλεμᾶς, ἔρριψε κραυγὴν πλήρης θαυμασμοῦ. Δάκρυα ἔρρευσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του, καὶ τὰ δάκρυα ταῦτα ἦσαν δάκρυα φιλίας. Ὁ Γονζάλβης ἐζήτησε τοῦτο εἰς αὐτόν, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο τὸ ὁποῖον ἀπεδείκνυεν εἰς αὐτὴν τὴν εὐαίσθησίαν τοῦ ἥρωος.

Ὁ ἀπεσταλμένος μας, ἐπανελάβεν αὕτη, ἐπανῆλθε παρευθὺς, φέρων εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Λάρα. Ἐνθαρρύνθητε, ἔκραξεν

ἢ ἴσως, οἱ κατήγοροί σου εἶναι νικημένοι ἀφεύκτως. Ὁ Λάρας εἶναι σχεδὸν ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Γονζάλβην, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀντίπαλός του κατὰ τὴν δόξαν, ἐὰν δὲν ἦτο εἰλικρινέστατός του φίλος. Αὔριον, αὔριον, ἄθῳα καὶ ἀξία μου κυρία, ἡ ἀθωότην σου μέλλει νὰ διαλάμψη· αὔριον τὸ αἶμα τῶν Ἀβενσερράγων θέλει ἀπολαύσει τὴν δικαίαν του ἐκδίκησιν.

Ὁμιλοῦσα οὕτως ἡ εὐαίσθητος αἰχμάλωτος εὐρίσκεται εἰς παραφορὰν χαρᾶς, ἠσπάζετο τὰς χεῖρας τῆς βασιλίσσης, καὶ ἔσπευσε νὰ μᾶς διηγηθῆ ὅλα τὰ κατορθώματα τοῦ Λάρα, καὶ τὰς ἀνδραγαθίας, αἵτινες ἐδόξασαν τοὺς ἱππότες τοῦ ἔθνους τῆς. Ἡ ἐλπίς ἣτις διεδόθη εἰς τὴν ψυχὴν τῆς, διεκκινώθη καὶ εἰς τὴν τῆς Ζωραΐδος, τὰ δάκρυά τῆς ἔπαυσαν· ἡ γαλήνιος ψυχὴ τῆς ἀνεπαύθη πρὸς στιγμὴν· καὶ παρετρήσαμεν λάμπουσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς, ἀνίσχυρον τιμὴν καὶ πρόσκαιρον χαρὰν.

Ἡ ἐπαύριον ἦτον ἡ διὰ τὴν μάχην προσδιωρισμένη ἡμέρα. Ἡ πόλις ὅλη ἐκλαίει τὴν Ζωραΐδα· ἀλλ' οὐδεὶς μαχητῆς δὲν ἐτόλμα νὰ τὴν ὑπερασπισθῆ, διότι μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Ἀβενσερράγων οἱ δυστυχεῖς ἔμειναν χωρὶς ὑποστήριγμα καὶ ὑπεράσπισιν. Ὁ Ἀλμανζόρος ἐντασοῦτω ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς πρὸ τῆς αὐγῆς, εἶπε πρὸς τὴν βασίλισσαν.

Βασιλεῖ τῆς Γρανάδας, ἡ ὀλεθρία ἡμέρα ἐφθασεν· μ' ὅλας δὲ τὰς φροντίδας ὅσας κατέβαλον, μ' ὅλον τὸν ζῆλόν μου, δὲν ἠδυνήθη νὰ σοὶ εὐρὼ ὑπερασπιστάς. Αἰσχύνομαι θεωρῶν τοιαύτην τὴν πατρίδα μου· ἀλλὰ τοῦτο δὲν θελεῖ παντελῶς μ' ἐμποδίσει ἀπὸ τοῦ νὰ πράξω τὰ δέοντα· μόνος θέλω πολεμήσει τοὺς τέσσαρας Ζέγρους· ἂν καὶ μόνος, θέλω ἀνθέξει ὁμως διὰ νὰ σὲ σώσω ἐὰν ὡς ἡ ψυχὴ μου φρονεῖ, ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ κηδεταὶ τῆς ἀθωότητος. Ἐλθέ βασιλεῖ, ἐλθέ δημοσίευστον, ἐμὲ ὡς ὑπερασπιστὴν σου. Καὶ σὺ, ἀδελφῆ, σὺ, ἂν ἐγὼ ὑποπέσω εἰς τελευτὴν φρόντιζε περὶ τῆς Μοραΐτης καὶ τοῦ Μουλίου — Χασσέμ· εἰς σὲ τοὺς συνιστῶ.

Ἡ Ζωραΐς μετὰ τοὺς λόγους τούτους, εἵτινες εἶχον προφερθῆ μὲ μεγάλην λύπην ψυχῆς, ἣτις σκοπεύει νὰ ἐκπληρώσῃ ἀπλοῦν τι χρέος, εἶπε μετὰ λυγμῶν πρὸς τὸν γενναιοψυχὸν ἀδελφόν μου, θλίβουσα τὰς χεῖράς του. Γενναιοτάτε ἄνερ, τὸ εὐγενές τοῦτο τοῦ ἡρώισμοῦ καὶ τῆς ἀγαθότητος ἔνδειγμα τὸ ἐπερίμενον ἀπὸ σέ· ἀλλ' ἤθελον τωόντι εἶσθαι ἀξία καταδίκης, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπέβαλλον, ἂν διὰ νὰ σώσω τὴν ἀθλίαν μου ζωὴν, ἤθελον ἐκθέσει

εἰς τοιοῦτον κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ ὑποστηρίγματος τῆς Γρανάδας, τοῦ μόνου υἱοῦ τοῦ Μουλέου Χασσέμ, τοῦ τρυφεροῦ συζύγου τῆς Μοράλης, τοῦ ἥρωος τέλος, τοῦ ὁποῦ αἱ ἀρεταὶ καταπραΰνουσιν ἔτι τὸν ὑψιστον, ἔτοιμον νὰ παιδεύσῃ τὴν ἔνοχον ταύτην πόλιν. Ὅχι, ὄχι, ἄνδρεις ὑπερασπιστὰ μου, ἔπρεπε νὰ ζητήσω πολεμιστὰς, οἵτινες νὰ δυνηθοῦν νὰ καταφρονήσουν μετὰ τὴν νίκην των τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Βοαβδίλου· τοὺς εὔρον καὶ θέλουν φθάσει. Σὲ παρακαλῶ ἐντοσούτῳ καὶ σὲ ἐξορκίζω εἰς τὴν ἐράσμιον ἐκείνην συμπάθειαν, τὴν ὁποίαν δεικνύεις εἰς τὰ δεινά μου, εἰς τὸν ἔρωτα τῆς δικαιοσύνης, ὅστις ἀνέκαθεν ὠδήγει καὶ ὀδηγεῖ πάντοτε τὰς πράξεις σου, νὰ ἐπαγρυπνῆς μετὰ τῶν φίλων σου καὶ τῶν φίλων μου, ἂν μὲ μένουν ἔτι, εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὑπερασπιστῶν μου· ἃς μὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπιβουλήν νὰ φοβηθῶσι καὶ ἡ τιμιότης ἃς προηγήθῃ τῆς μάχης. Συγχώρησον, ἡγεμῶν, τὰς ὑποψίας μου, διότι εἶναι νομίζω συγχωρημένον εἰς τὴν Ζωραΐδα νὰ φοβῆται τοὺς Ζέγγους.

Ὁ Ἄλμανζόρος μ' ἐθεώρησε μὲ βλέμμα ἔκθαρτον. Σεβόμενος δὲ τὸ μυστικόν τῆς βασιλίσσης, δὲν τὴν ἠρώτησε περὶ τῆς ἐκλογῆς της, τὴν ὑπεσχέθη νὰ φυλάττῃ εἰς τὸ στάδιον, καὶ νὰ κατασταθῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος διαιτητῆς τοῦ πεδίου, καὶ ἔτρεξε νὰ ἑτοιμαθῇ τὴν αὐτὴν στιγμὴν.

Ἡ Ζωραΐς παρατηρήσασα τότε, ὅτι ἡ ὥρα ἐπροχώρει, ἐβύθισθη διὰ στιγμὰς τινὰς εἰς θρησκευτικὰς σκέψεις, καὶ γονυπετήσασα ἐνώπιον τοῦ ὑψιστου, ἐξεφώνησεν ἐνθερμον δέησιν, ἱκετεύουσα αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ὑπερασπιστῶν της, καὶ προδιατιθεμένη νὰ παρουσιασθῇ ἔμπροσθέν του, ἂν τοιοῦτον ἦτο τὸ θέλημά του. Ἀνορθωθεῖσα μετ' ὀλίγον μὲ ἡσυχον τρόπον, μ' εὐχαρίστησε διὰ τὰς πρὸς αὐτὴν φροντίδας μου, ἐκφράζουσα πρὸς ἐμὲ τὴν εὐγνωμοσύνην της, καὶ εὐχομένη νὰ ζήσω εὐτυχέστερον, ἂφ' ὅσον ἐκείνη ἐζητε.

Ἐνῶ ἐγὼ ἐσπύγγιζα τὰ δάκρυά μου, ἐστράφη πρὸς τὴν δούλην της, καὶ παρουσιάζουσα πρὸς αὐτὴν τὸ κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ εὐρίσκοντο οἱ πολύτιμοί της λίθοι· Ἀρίστη μου φίλη, τὴν εἶπε· λάβε τὴν ἐλευθερίαν σου· σὲ τὴν χαρίζω ἐνώπιον τῆς Ζουλεμάς, ὡσαύτως καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα δῶρα, μόνον λείψανον τῆς ὀλεθρίας μου μεγαλειότητος· δέχθητι ταῦτα πιστῆ μου Ἴνις, ὡς τελευταῖον ἐνέχυρον τῆς ἀγάπης μου, ὡς τὸ μόνον εὐεργέτημα, τὸ ὁποῖον ἡ βασίλισσα δύναται νὰ διαθέσῃ ὅπως θέλῃ· Ἄν ὁ οὐ-

ρανός ἀπεφάσισε τὸν θάνατόν μου, αὐτὰ θέλουν σ' ἐνθυμίζει τῆσ Ζωραΐδα· δι' αὐτῶν θέλεις δυνηθῆνὰ προμηθευθῆς εἰς τὴν πατρίδα σου εἰρηνικὴν τινὰ καταφυγὴν, ὅπου κἀποτε θέλεις μ' ἐνθυμεῖσαι. Μετρίασε πρὸ πάντων τὴν λύπην σου· ἄλλο δὲν σὲ διατάττω εἰμὴ νὰ ἐπιζήσης μετ' ἐσὲ καὶ νὰ ἐνθυμεῖσαι ὅτι εἰς τὸν ἔνθεον ζῆλον σου καὶ εἰς τὴν προσεκτικὴν σου φιλίαν ἀφείλας τὰς μόνας εὐχαρίστους στιγμὰς τῆς ζωῆς μου.

Λέγουσα ταῦτα ἐνηγκαλίσθη τὴν Ἰνίδα· ἡ δὲ Ἰνίς πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας τῆς, ἔθλιβε τὰ γόνατά τῆς ἀπωθοῦσα τὸ κιβώτιον καὶ λούουσα τὴν κυρίαν τῆς μὲ τὰ δάκρυά τῆς. Ἐγὼ τοὺς ἀπεχώρησα ἂν καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ δμιλήσω ὑπὸ τῶν λυγμῶν, καὶ διέλυσα τὴν παθητικωτάτην ἐκείνην σκηνὴν, ἣτις ἀφεύκτως ἠθελεν ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις μας, τῶν ὁποίων εἶχομεν μεγάλην ἀνάγκην. Ἡ Ζωραΐς ἐνόησε τὴν σκέψιν μου ταύτην, καὶ ἐγκρίνασα αὐτὴν δι' ἐνός βλέμματός τῆς, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοὺς βραχίονας τῆς Ἰνίδος, ἣτις τὴν ἠκολούθει συρομένη κατὰ γῆς, καὶ ὑπῆγε νὰ ἐνδυθῆ πένθιμόν τι ἔνδυμα. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἐκάλυψε διὰ λεπτοῦ πενθίμου ὑφάσματος, τὸ δὲ σῶμα τῆς ὀλόκληρον διὰ μακροῦ μέλανος περιβλήματος. Ἡ αἰχμάλωτός τῆς καὶ ἐγὼ, ἀποφασίσασαι νὰ τὴν συνοδεύσωμεν εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης· ἐνεδύθημεν τὸ αὐτὸ πένθιμον φόρεμα. Ἐπεριμένομεν λοιπὸν ὅλασι σιωπηλαὶ τὴν ζήτησίν μας ὑπὸ τῶν φυλάκων.

Οἱ φύλακες ἔφθασαν τέλος πάντων ἀκολουθοῦντες τοὺς δικαστάς. Ἡ βασιλὶς τοὺς ἐδέχθη μὲ σέβας, μὴ ἐπιδεικνύουσα θάρρος καὶ βεβαιότητα, τὴν ὁποίαν ἠδύνατό τις νὰ παρομοιάσῃ μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν, οὐδὲ ἀθυμίαν, ἣτις εἰς μόνους τοὺς ἐνόχους ἀρμόζει. Τοὺς ἠκολούθησε λοιπὸν, ἀναβᾶσα ἐπὶ τοῦ ὀχήματος τὸ ὁποῖον ἔφερον πρὸς αὐτήν· ἐγὼ ἐκάθησα πλησίον τῆς, ἡ δὲ Ἰνίς εἰς τοὺς πόδας τῆς, καὶ διὰ τοῦ ὀχήματος συρομένου ὑπὸ ἑξ ἵππων κεκαλυμμένων μὲ πένθιμα καλύμματα, ἐφθάσαμεν ἡσύχως εἰς τὴν πλατεῖαν, πλήρη ἀψίρου λαοῦ.

Εἰς τὴν πλατεῖαν ἦτο προητοιμασμένον μέγα στάδιον, κλεισμένον μὲ φραγμούς· ἐν ἴκριον κατστρωμένον μὲ μέλανα καλύμματα ἦτο τεθειμένον πλησίον καὶ μακρύτερον πυρᾶ, τὴν ὁποίαν θεωρήσασα ἡ βασίλισσα ἤρχισεν ὄλη νὰ τρέμῃ, καὶ ἦτο ἐγγύς τοῦ νὰ λειποθυμήσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας μου· ἀλλ' ὑποστηρικτῆ εἰσαὶ ὑπὸ τῆς Ἰνίδος, καὶ ἀναλαβοῦσα τὰς δυνάμεις τῆς ἔφθασεν εἰς τὸ ἴκριον, ὅπου μέλαιναὶ ἔδραι ἦσαν προητοιμασμένα· δι' αὐτήν.

Ἐπὶ μιᾷς ἐξ αὐτῶν ἐκάθισε θλίβουσα τὴν χεῖρα μου καὶ παρακαλοῦσα μὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψω. Δὲν ἤδυνήθην ν' ἀποκριθῶ εἰς αὐτὴν, τὰ δάκρυα ἔσβεσαν τὴν φωνὴν μου, ἔμεινα πλησίον τῆς· ἡ δὲ Ἴνις ἐκάθισε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς.

Οἱ δικασταὶ ἀνέγνωσαν ἐντοσοῦτῳ τὴν ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἀποκρινομένου ἔξωθεν διὰ στεναγμῶν· ἦχος σάλπιγγος ἠκούσθη τότε καὶ ἐπαρουσιάσθησαν εὐθύς, ὁ τρομερὸς Ἀλῆς, Μοφάριξος, Σαάλ, καὶ Μοκτάδερος, ἐπὶ ἰσχυρῶν ἵππων, ὀπλισμένοι λαμπρῶς.

Ἐπροχώρησαν διαπερῶντες διὰ μέσου τοῦ πλήθους καὶ ῥίπτοντες κύκλῳ ἄγρια βλέμματα· ἀλλ' ἅμα ἔφθασαν ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης, ἣτις θεωροῦσα αὐτοὺς ἐπλησίαζε πάντοτε περισσότερον πρὸς ἐμὲ, ἔστρεψαν καὶ ἐταπείνωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς των. Ἄμα οἱ τέσσαρες Ζέγροι εἰσῆλθον, παρουσιάσθη καὶ ὁ ἀδελφός μου, κεκαλυμμένος μὲ λαμπρὸν θώρακα καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ στρατευμᾶ Ἀλαβεζῶν ὀπλισμένων· φθάσας δὲ ἔκλεισεν εὐθύς τὸ περιτείχισμα καὶ διεκρηύχθη ὑπὸ τῶν δικαστῶν φύλαξ τοῦ πεδίου.

Οἱ ἱμάμαι, ὁ λαὸς καὶ οἱ κριταὶ ἐτήρουν βαθεῖαν σιωπὴν. Μεταξὺ τοσοῦτοῦ ἀπειραρίθμου πλήθους οὐδενὸς ἢ φωνὴ δὲν ἠκούετο Ἀπαρασάλευτοι μένοντες εἰς τὰς θέσεις των, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες προσηλωμένους ἐπὶ τῆς Ζωραίδος, ἐπὶ τῶν Ζέγρων καὶ ἐπὶ τῆς πυρρᾶς, ἐπερίμενον ὅλοι, ἐπεθύμουν ὅλοι νὰ ἴδουν φθάνοντας τοὺς ὑπερασπιστὰς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔλυποῦντο, καὶ τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειπον νὰ χαθῇ. Ἡ βασιλις ἠρίθμει τὰς στιγμὰς στρέφουσα τὸ πρόσωπόν της συχνάκις πρὸς τὰς θύρας τῆς Ἰσπανίας· ἀλλὰ μὴ βλέπουσα οὐδένα φαινόμενον, ἐθεώρει, στενάζουσα τὴν Ἴνιδα, ἣτις ὠχρὰ καὶ τρέμουσα ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ φοβῆται μήπως δυστυχία τις ἐμποδίσῃ τὸν ἀνδρείον Λάραν. Ὁ καιρὸς ἐντοσοῦτῳ προέβαινε καὶ αἱ ὠραι ἤχουν· καθ' ἐκάστην φοράν καθ' ἣν ὁ χαλκὸς κρούμενος ἀντήχει δαλῶν αὐτὰς, οἱ δικασταὶ ἠνορθοῦντο, ἐπροχώρουν εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς πλατείας, καὶ μεγαλοφόνως ἐζήτουν τοὺς πολεμιστὰς τῆς κατηγορουμένης βασιλίσσης· ἀλλ' ἐκάθηντο πάλιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς Ἡ ἐρώτησίς των πεντάκις ἐπαναληφθεῖσα, πεντάκις ἔμεινεν ἄνευ ἀποκρίσεως. Ὁ Ἀλμανζόρος ἔρριπτεν ἐπ' ἐμοῦ τρομερὰ βλέμματα. Ἰπήγαινε ἤρχετο ὠργίζετο. Διατάττει νὰ τὸν φερουν τὸν ἵππον του· μετ' ὀλίγον ζητεῖ τὴν λόγχην του· τρίς λαμβάνει τὴν θύραν τοῦ περιφράγματος διὰ νὰ τὴν ἀνοίξῃ καὶ νὰ εἰσέλθῃ καὶ τρίς κρατεῖται

προσπαθῶν ν' ἀκούσῃ θόρυβόν τινα ἢ κρότον, καὶ δεικνύων με διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸν ἥλιον κλίνοντα πρὸς τὸν ὀρίζοντα.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν πέμπτην ὥραν τέλος πάντων, εἰς τὴν ἀκραν τῆς πλατείας, ἀντικρυ τῆς ὁποίας ἦτο ἡ θύρα τῆς Ἰσπανίας, ἀκούεται κρότος ἵππων, καὶ ὁ λαὸς ἀρχίζει νὰ κράζῃ μεγαλοφῶως. Τὸ πλῆθος ἤνοιξε, καὶ ἐθεωρήσαμεν φθάνοντας τέσσαρας πολεμιστὰς τουρκικὰ ἐνδεδυμένους, φέροντας φορέματα καὶ ὄπλα Ἀσιατικά, καὶ καθημένους ἐπὶ ὑπερηφάνων ἵππων, τῶν ὁποίων τὰ κονιορτώδη πλευρὰ κατεκέντων. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο εἰσρχόμενος μόλις εἰς τὴν ἔφηβον ἡλικίαν· οἱ δύο ἄλλοι ἦσαν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας των· ὁ δὲ τελευταῖος, τοῦ ὁποίου ὁ λευκὸς μύσταξ ἐφάνερονεν ἄνδρα προβεβηκότα, ἐβάσταζεν ὑπερμεγέθη ἀσπίδα, μὴ βαρύνουσαν αὐτὸν πσοῶς. Ἐστάθησαν ἔμπροσθεν τῆς Ζωραίδος, τὴν ὁποίαν ἐχαιρέτησαν με σέβας· ὁ δὲ φαινόμενος ἀρχηγὸς τῶν καταβάς ἐλάφρως κατὰ γῆς, ἐζήτησε τουρκιστὶ ἀπὸ τοὺς κριτὰς ἄδειαν νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν βασίλισσαν. Ὁ Ἀλμανζόρος παρατηρῶν αὐτὸν προσεκτικῶς, τὸν εἶπε νὰ ἐκφρασθῇ Ἀραβιστὶ· ὁ πολεμικὸς ὠμίλησεν εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην· ὁ δὲ ἀδελφὸς μου διὰ διαταγῆς τῶν δικαστῶν, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ ἴκριον. Ὁ ξένος τότε, γονυπετήσας ἔμπροσθεν τῆς Ζωραίδος ἐκπεπληγμένης, εἶπε πρὸς αὐτήν.

Βασιλίσ, ἡμεῖς εἴμεθα ὑπήκοοι τοῦ ἀτρομήτου μονάρχου, ὅστις κυβερνᾷ ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Σταμποῦλ (α), καὶ διευθυνόμεθα εἰς τὸ Τούνις, φέροντες διαταγὰς τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος. Τρικυμία μᾶς ἔρριψεν εἰς τὰ παράλια ταῦτα, ὅπου ὑπὸ τῆς φήμης ἐμάθαμεν ὅτι, θυμὰ τῆς κακουργίας, μέλλεις νὰ δοκιμάσῃς φρικώδη θάνατον. Δέχθητι τὴν ὁποίαν ὁ οὐρανὸς σ' ἐξαποστέλλει βοήθειαν, καὶ καταδέχθητι νὰ ἐμπιστευθῆς εἰς ἡμᾶς τὴν ὑπεράσπισίν σου· τὸ δὲ ἐκχυθησόμενον διὰ σὲ αἷμα μας θέλει δείξει ἴσως εἰς τὴν Γρανάδαν, ὅτι οἱ Ἀσιανοὶ ἀποθνήσκουν, ἢ νικοῦν ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἀρετήν.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἀσιανοῦ πολεμικοῦ ἐπευφημήθησαν γενικῶς· ἐκεῖνος δὲ ἔκυψε μέχρι τῆς γῆς, καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας του ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἄφησε νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς βασίλισσης ἡ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνη ἔγραψε πρὸς τὸν Γονζάλβην. Ἡ Ἴνις λαβούσα τὸν χάρτην, τὸν ἀνεγνώρισεν εὐθὺς, καὶ

(α) Οἱ Ὀθωμανοὶ ὀνομάζουσιν οὕτω τὴν Κωνσταντινούπολιν.

πρόλις δυναμένη να κρατήσει την χαράν της, έψυθίρισε ταχέως ταπεινή τῆ φωνῆ. Είναι ο Λάρας, είναι οί φίλοι μας. Ο Λάρας, άκούσας αὐτήν έρριψε πρὸς αὐτήν έν βλέμμα, και οὕτως επί τέλους έπεισε περί τούτου τήν βασίλισσαν, ἣτις ύποκρύπτουσα τήν χαράν της άπεκρίθη.

Ναι, σᾶς δέχομαι· σᾶς θεωρῶ ὡς άπεσταλμένους έξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, και παρακαλῶ τόν Θεόν αὐτόν να ενεργήση τόν θάνατόν μου τήν αὐτήν στιγμήν, αν είναι ένοχος εκείνην τήν ὀποίαν ύπερασπίζεσθε.

Ο πολεμικός ύψώθη· ο άδελφός μου τόν συνώδευσε πάλιν άπερχόμενον εκ τοῦ ίπριου, και διέταξε ν' άνοιχθῆ ὁ φραγμός. Ο Θωμαγός αναβᾶς εκί τεῦ ίππου του έσεισε τήν λόγχην του με τρομερόν τρόπον και είσῆλθεν είς τό στάδιον, ακολουθούμενος ύπό τῶν τριῶν του συνεταίρων. Ο δέ Άλμανζόρος εκλεισε τόν φραγμόν.

Οί τέσσαρες εκείνοι άνδρεῖοι ίππόται ἦσαν ὁ άτρόμητος Λάρας, ὁ νέος φερνάνδος Κόρτες, άξιος μαθητής τοῦ Γονζάλβου, ὁ άνδρεῖος Άγουιλάρος, συγγενής τοῦ αὐτοῦ ἥρωος, και ὁ σεβάσμιος Τέλλες, άρχηγός τῆς Καλατράβας· αὐτοῦς είχεν εκλέξει ὁ Λάρας ὡς κοινωνούς τῆς εὔγενοῦς του επιχειρήσεως. Φοβούμενοι δέ και οί τέσσαρες τήν άρνησιν από μέρος τοῦ Φερδινάνδου, είχον αναχωρήσει από τόν στρατόν χωρίς να τόν είδοποιήσωσι περί τούτου, και κατά συμβουλήν τοῦ Τέλλες παρουσιάσθησαν μεταμορφωμένοι είς Θωμαγούς είς τήν έχθρικὴν πόλιν, ὅπου κατά τό δικαίωμα τοῦ πολέμου ἠδύναντο να τοῦς κρατήσωσιν αἰχμαλώτους. Ο άναγκαῖος δέ καιρός δια τὰς έτοιμασίας ταύτας και ἡ περιδρομή, τήν ὀποίαν έκαμον δια να φθάσωσιν εκ τοῦ μέρους τῆς Μορσίας είς τήν Γρανάδαν ἦσαν αἷτια τῆς βραδύτητός των.

Άμα οί ὀκτώ πολεμισται εύρέθησαν είς τό στάδιον, έμέτρησαν αλληλους και εξετάσθησαν άμοιβαίως δια στιγμάς τινάς, ὡστε να εκλέξωσιν τοῦς αντιπάλους των. Ο Λάρας τίθεται πρὸ τοῦ Άλλῆ τόν ὀποῖον κρίνει ὡς τρομερώτερον, ὁ γέρων Τέλλες έμπροσθεν τοῦ Μοφαρίζου αὐτουργοῦ τῆς μιανᾶς συνεπιβουλής, ὁ Άγουιλάρος μετά τοῦ Σααλ και ὁ νέος Κόρτες κατά τοῦ Μοκταδέου. Τό σημείον δίδεται μετ' ὀλίγον· οί δέ ὀκτώ πολεμισται ὁμοῦν.

Είς τήν πρώτην ταύτην προπόλιν, καθ' ἣν οὔδεις έξ αὐτῶν κατεστράφη, ὁ ίππος μόνος τοῦ Κόρτες έλαβε θανατηφόρον πλη-

γῆν. Ὁ Κόρτες αἰσθανθεὶς αὐτὸν ἐξασθενοῦντα, ῥίπτεται ταχέως κατὰ γῆς, καὶ καλυφθεὶς μὲ τὴν ἀσπίδα του, περιμένει μὲ τὴν σπάθην εἰς χεῖρας τὸν ἐχθρὸν του, ὅστις ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, ἐπανέρχεται κατ' αὐτοῦ, σκοπεύων νὰ τὸν καταπατήσῃ· ἀλλ' ὁ ἐλαφρὸς καὶ ἐπιτήδειος Κόρτες, ἀποφυγὼν αὐτὸν εἰς τὴν διάβασίν του, βυθίζει τὴν ῥομφαίαν του εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἵππου του. Ὁ Μοκτάδερος πίπτει καὶ ἀνορθοῦται εὐθύς· ἀλλ' ὁ Κόρτες τὸν εἶχεν ἤδη πληγώσει· τὸ αἷμα του ῥέει, ἡ δὲ ὀργή του αὐξάνει. Ὁ νέος Ἴσπανὸς ὀλιγώτερον ἰσχυρὸς ἀπὸ τὸν Μαυρητανὸν, ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ ἀποφύγῃ τὰς προσβολὰς του· ὀπισθοδρομεῖ, ὑποκρίνεται ὅτι φεύγει ὥστε ὁ Μοκτάδερος, καταδιώκων αὐτὸν, ἀπαυδαῖ, χάνει τὰς δυνάμεις του, καὶ παρῶν τέρως εἰς αὐτὸν τὴν νίκην.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ ἀνδρείος Ἀγουϊλάρος διεμέρισε τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαάλ, καὶ ἤσυχος μένων πλησίον τοῦ θύματός του ἔρριπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐπὶ τῶν συνεταίρων του. Θεωρεῖ τὸν σεβάσμιον Τέλλες ἐξασθενισθέντα ὑπὸ δύο βαθειῶν πληγῶν, ὠθούμενον, στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ Μοφαρίξου, ὑψόνοντος τὴν σπάθην του διὰ τὸν κτυπήσῃ. Ὁ Ἀγουϊλάρος ἐκβάλλει τρομερὰν κραυγὴν. Ὁ Μοφαρίξος στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἐξῆλθεν ἡ κραυγή· ὁ δὲ Τέλλες ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, ῥίπτει κατὰ γῆς τὸν Ζέγγρον, προσβαλὼν αὐτὸν μὲ τὴν σπάθην του ὑποκάτω τοῦ βραχίονος. Ὁ Ζέγγρος πίπτει, ὁ δὲ γέρων ὀρμήσας τὸν πληγώνει εἰσέτι καὶ τὸν ἀφοπλίζει, ἀφήσας ἐπιτήδες εἰς αὐτὸν λείψανόν τι ζωῆς.

Ὁ Κόρτες τεθεὶς κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἔμπροσθεν τοῦ Μοκταδέρου, καὶ παρουσιάσας κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ κοπτερόν τῆς μαχαίρας του, ἐπιφέρει εἰς αὐτὸν διὰ τῆς αἰχμῆς του πληγὴν εἰς τὰ σπλάγχνα, καὶ παρευθὺς θανατικὸς ὕπνος κλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς του.

Ἀλλ' ὁ τρομερὸς Ἀλῆς μαχόμενος μετὰ τοῦ μεγαλοψύχου Λάρα, καθίστα τὴν μάχην πλέον ἀμφίροπον. Αἱ πρῶται προσβολαὶ τῶν διεμέρισαν εἰς τεμάχια ὅλην τὴν πανοπλίαν. Πληγωνόμενοι ἀμφότεροι ἐφλογίζοντο ἔτι μᾶλλον ὑπ' ἐργῆς· μὴ δυνάμενοι δὲ ἐπὶ τῶν ἐλαφρῶν τῶν ἵππων νὰ προσβληθοῦν ἐκ τοῦ πλησίον ὡς ἐπεθύμουν ῥίπτονται ταυτοχρόνως ἀμφότεροι εἰς τὴν γῆν, προσδαλλόμενοι μᾶλλον λυσσωδῶς. Ἡ νίκη ἦτο ἔτι ἀβέβαιος· ὁ λαὸς ἔμεινε σιωπηλὸς, ἡ δὲ Ζωραῖς, ἡ Ἴνις καὶ ἐγὼ

τοὺς ἐθεωρούσαμεν φρίττουσαι. Ὁ Ἀλῆς ἐντοσοῦτω παραχθείς ὑπὸ τῆς θεᾶς τῶν θυσιασθέντων συνεταίρων του, ἠσθάνθη τὸ θάρρος του ὀλιγοστεύον· ὁ δὲ Λάρας, μὴ καταδεχόμενος νὰ θριαμβεύσῃ τελευταῖος αὐτός, διπλασιάζει τὸν ζῆλόν του, καὶ διαφεύγων διὰ τῆς σπάθης του τὰς προσβολὰς, αἰτίνες ἠπείλουν τὴν κεφαλὴν του, σύρει τὸ ξιφίδιόν του μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ ριφθεὶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ του τὸν ἀρπάζει, τὸν θλίβει, διὰ τῶν νεβροδῶν του βραχιόνων καὶ βυθίσας τρεῖς τὸ ξίφος του εἰς τὴν λαγόνα του, τὸν ρίπτει χαμαί.

Ὁ λαὸς ἐκβάλλει χαρμοσύνους φωνάς· ἡ δὲ βασιλεὺς πίπτει λειποθυμοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας μας. Ἡμεῖς κατεγινόμεθα νὰ τὴν ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ζωὴν, ἐνῶ ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος τρέξας πρὸς τοὺς τέσσαρας νικητὰς, καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτοὺς, ἐπρόσφερεν εἰς αὐτοὺς τὸ παλάτιόν του ὡς καταφύγιον.

Βασιλόπαι, τὸν εἶπεν ὁ γέρον Τέλλες, δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸν Μοφάριξον ἐκπνέοντα, ἅς σύρουν τὸν Ζέγγρον τοῦτον ἔμπροσθεν τῶν δικαστῶν· ἴσως θέλων νὰ μετανοήσῃ διακοινώσῃ τὸ ἀμάρτημά του, καὶ οὕτως ἡ ἀρετὴ δοξασθῇ. Ὁ Μοφάριξος ἀκούσας αὐτὸν ἠνοιξεν ὀλίγον τὰ βλέφαρά του· οἱ δὲ δικασταὶ ἐπλησίασαν πρὸς αὐτόν.

Ἐτιμωρήθην δικαίως, εἶπεν ὁ Μοφάριξος. Ἡ Ζωραῖς ἦτο ἀθώα· ὁ δὲ Ἀβεναχμέτης ἄλλο δὲν ἤθελε, ἄλλο δὲν ἐζήτει, εἰμὴ νὰ θυσιασθῇ πρὸ ποδῶν της. Ἡ ὀλεθρία τῶν ἐκείνη συνομιλία δὲν ἦτο ποσῶς ἐγκληματικὴ. Εἶθε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ νὰ μὲ συγχωρήσῃ! εἶθε οἱ Ζέγγροι, ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τὸ τρομερὸν παράδειγμα. . . .

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ ὁ ἄσπλαγχνος θάνατος τὸν κατέλαβε· οἱ δικασταὶ ἐκήρυξαν δημοσίως τὴν τελευταίαν του ἐξομολόγησιν.

Ἐντοσοῦτω οἱ τέσσαρες νικηταὶ, ἂν καὶ εἶχον λάβει πληγὰς τινὰς καὶ ὁ Ἀλμανζόρος θερμῶς τοὺς παρεκάλει νὰ μὴν ἀναχωρήσωσιν εὐθὺς, ἠθέλησαν εὐθὺς νὰ φύγωσι καὶ ἀπεχαιρέτησάν τὴν βασίλισσαν, ἥτις δι' ἄλλου τρόπου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκφράσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην της, εἰμὴ διὰ τῶν δακρύων. Καταιματωμένοι λοιπὸν καὶ ὑπερδεδοξασμένοι, θαυμασθέντες καὶ εὐλογηθέντες ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπανελάβον τὴν πρώτην των ὁδόν. Ὁ Ἀλμανζόρος καὶ οἱ Ἀλαβέζοι τοὺς συνώδευσαν μέχρι τῶν πυλῶν· ἐκεῖθεν δὲ οἱ τέσσαρες Ἴσπανοὶ ἀπεχωρίσθησαν ἀπ' αὐτοὺς

καὶ διευθύνθησαν πρὸς πυκνὸν τι δάσος, ὅπου οἱ ἀκούλουθοὶ τῶν
τοῦς ἐπερίμενον.

Ὁ Βοαβδίλης εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ συμβάντος τῆς βραδείας
ἐξομολογήσεως τοῦ Ζέγρου, ἔτρεξεν εἰς τὴν πλατείαν Ἀναβάς δὲ
εἰς τὸ ἴκριον ἐφ' οὗ εὗρίσκετο ἐπιτῆ Ζωραῖς, ἣτις παρατηρήσασάντων
ἔστρεψε φρίττουσα τὸ πρόσωπόν της καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας
μου, καὶ γονυπετήσας ἔμπροσθέν της ἐπεκαλέσθη τὴν συγχώριστόν
της διὰ τόσα θνείδη, ἁμύνων εἰς αὐτὴν νὰ τὰ ἐπανορθώσῃ δι'
αἰωνίου σεβασμοῦ καὶ παρακαλῶν αὐτὴν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν
Ἀλάμβραν, ὅπου νὰ κατασταθῇ βασίλισσα τοῦ λαοῦ τοῦ καὶ αὐ-
τοῦ τοῦ ἰδίου.

Ἡ ἀγανάκτησις ἀπέδωκε τότε εἰς τὴν Ζωραίδα ὅλας τῆς τὰς
δυνάμεις. Τί τολμᾶς νὰ προτείνῃς τὸν εἶπε Ἄ! μαρτύρομαι τὸν
Θεὸν καὶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι μὲ κατήσχυνας, ὅτι μὲ κατεδί-
κασας εἰς θάνατον. Ὁ οὐρανὸς ἀνεκάλυψε τὴν ἀθωότητά μου ἔσε
δὲν φοβοῦμαι πλέον τὸ αἶσχος· ἀλλ' ἐάν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζήσω
πάλιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σου, ἀν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψω πλη-
σίον τοῦ δπμίου μου, ἐκλέγω τότε κάλλιον τὸν θάνατον. Ἄς ἀ-
ναφθῆ ἡ πυρὰ αὕτη· ἀπαρνοῦμαι τὸ ὀδυνηρὸν εὐεργέτημα τὸ ὀ-
ποῖον εἰς τοὺς ξένους ὀφείλω. Γραναδιναὶ ἄς ριφθῶ εἰς τὰς φλό-
γας, ἢ ἄς ἀποσπαθῶ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ τυράννου τούτου.

Ταῦτα εἶπε· πανταχόθεν δὲ ἔκραζον συγχρόνως ὅτι ἦτον ἐλευ-
θέρα, ὅτι οἱ γαμικοὶ δεσμοὶ της ἦσαν ἀποκεκομμένοι. Οἱ κριταὶ
καὶ οἱ ἱμάμαι προχωρήσαντες, διεκαίνωσαν εἰς τὸν Βοαβδίλην,
ὅτι ἡ Ζωραῖς, ἀν καὶ ἐλευθερώθη, ἀπὸ τὴν καταδίκην τοῦ θανά-
του, ἐλογίζετο ὅμως κατὰ τοὺς νόμους ὡς τελευτήσασα ὡς πρὸς
τὸν σύζυγόν της. Τὸ τέρας ἐκεῖνο ἐσιώπη, μὴ τολμῶν ἐρεθίσῃ κατ'
αὐτοῦ τοὺς ὑπηκόους του, καὶ φοβούμενον νὰ καταφρονήσῃ τοὺς
νόμους, δι' ὧν συχιάκις εἶχε καλύψει τὰ ἐγκλήματατά του· βια-
σθεὶς δὲ τότε πρῶτην φοράν νὰ χαλινώσῃ τὴν ὀργὴν του, διευ-
θύνθη πρὸς τὴν Ἀλάμβραν διὰ νὰ κρύψῃ τὸ πείσμα του, καὶ ὄχι
τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος του.

Ἡ Ζωραῖς, γνωρίζουσα καλῶς ὅποῖος ἦτο, ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ τὴν
ὥραν ἐκείνην ἀπὸ τὴν Γρανάδαν. Ὁ Ἀλμανζόρος ἔδωκεν εἰς αὐτὴν
τὴν ἄμαξάν του καὶ τὴν συνώδευσε μετὰ τῶν Ἀλαβέζων μέχρι
τῆς Καρυάμης, πόλεως, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ δυστυχεῖς ἀ-
δελφοὶ τοῦ Ἀβενναχμέτου. Ἐμπιστευθεὶς δὲ αὐτὴν εἰς ἐκείνους,

ἔοπευσε νὰ φθάσει πρὸς ἡμᾶς, εἰδοποιῶν μας ὅτι οἱ Ἴσπανοὶ δὲν ἀπείχον ἀπὸ τὰ τείχη μας εἰ μὴ δύο μόνον μίλια.

Ὁ κοινὸς κίνδυνος κατέσβεσε τὰς διχωνοίας. Οἱ Ἀλαβέζοι καὶ Ἀλμοράδαι, λησμονήσαντες τὰς ἀντιπαθείας των, ἠνώθησαν μετὰ τῶν Ζέγγρων· ὅλοι δὲ αἱ φυλαὶ εἰρηνευθεῖσαι, ὄμωσαν εἰς τὸν Βοαβδίλην νὰ ἀποθάνουν ὑπὲρ πατρίδος. Ὁ Ἀδελφός μου ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς ἠτοίμαζε τρομερωτάτην ὑπεράσπισιν· ὁ σεβάσμιος Μουλέης περὶ μόνης τῆς σωτηρίας τοῦ κράτους φροντίζων, τρέχει πρὸς τὸν υἱὸν του, καὶ ἀναγκαλιζόμενος τὰ γόνατά του, τὸν ἐξορκίζει νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν εἰς Ἀβενσερράγους γενομένην ἀδικίαν, ἀνακαλῶν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν μας.

Ὁ Βοαβδίλης φοβηθεὶς τὸν κίνδυνον συγκατένευσε καὶ ἐξελέχθησαν εὐθὺς πρέσβεις, μέλλοντες νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ἀνδρείαν φυλὴν τὰ δικαιολογήματα καὶ τὰ δῶρα τοῦ βασιλέως καὶ νὰ τοὺς προσκαλέσωσι νὰ ἔλθωσι νὰ ἐπαναλάβωσι τὰ ὑπάρχοντά των, εἰς τὰς θέσεις των καὶ τὰς ἀξίας των. Ὁ πατήρ μου ἠθέλησε νὰ διορισθῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀρχηγὸς τῶν πρέσβεων· ἀνεχώρησε λοιπὸν καὶ φθᾶσας εἰς τὴν Καρθάμην, συνῆξε τὴν εὐγενῆ ἐκείνην φυλὴν, ἣτις θεωρήσασά τον δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν μεγάλην τῆς χαρὰν καὶ τὴν ὑπερβολικὴν τῆς ἀγάπην. Ὁ Μουλέης κατήντησεν χάριν τοῦ Βοαβδίλου εἰς ὑποκλινεστάτας παρακλήσεις, ταλαντεύων τὴν ἀθλίαν τύχην τῶν βασιλέων, ὅσοι περιστοιχοῦνται πάντοτε ἀπὸ ἀπατεῶνας, καὶ συγχωρῶν τὸν υἱὸν του διὰ τὴν νεότητά του. Τοῦς ὠμίλησε περὶ τῶν κινδύνων ὑπὸ τῶν ὁποίων ἠπειλεῖτο ἡ θρησκεία, οἱ νόμοι, ἡ πατρίς, ἐκτυλίττων ὑπὲρ ἐνὸς ἀχαρίστου τὴν ἀγνήν ἐκείνην ψυχικὴν εὐγλωτίαν, ἣτις εἶναι τὸ μόνον τέχνημα, τὸ ὁποῖον ἡ ἀρετὴ συγχωρεῖ.

Ἀμα ἐτελείωσε τὸν λόγον του ὁ νέος ἀρχηγὸς τῶν Ἀβενσερράγων Ζείρης, λαβὼν τὴν γνώμην τῶν συναδελφῶν του, καὶ ἐπιφορτισθεὶς ν' ἀποκριθῇ ἐπ' ὀνόματί των, εἶπε πρὸς αὐτόν.

Βασιλεῦ τῆς Γρανάδας, διότι σὲ μόνον ἡμεῖς γνωρίζομεν ὡς Βασιλέα, ἀπὸ μέρους μας ἔλαβες ἤδη τὴν πλέον αἰσθητὴν πείραν τοῦ πρὸς σὲ σεβασμοῦ μας, καὶ τὴν μόνην δύσκολον εἰς τὰς καρδίας μας, ἣτις εἶναι ἡ ὑπομονὴ τὴν ὁποίαν ἐλάβαμεν νὰ σ' ἀκούσωμεν μέχρι τέλους· ἀκουσον λοιπὸν καὶ σὺ ἡμᾶς. Εἴμεθα ἔτοιμοι ν' ἀποθάνωμεν πολεμοῦντες ὑπὲρ πίστεως, ὑπὲρ σοῦ· ἀλλ' ἂν ὑπῆρχε Ἀβενσερράγος τις τοσοῦτον οὐτιδανός, τοσοῦτον ποταπός, ὥστε νὰ συγχωρήσῃ τὸν Βοαβδίλην, ἠθέλαμεν τὸν θυσιά-

σει τὴν αὐτὴν στιγμὴν. Τὸν Βοαβδίλην ο ο ο ο ο ο
 Θεέ, φρίττομεν ὑπ' ὀργῆς ἀκούοντες τὸ ὄνομα τοῦτο μόνον. Μου-
 λέη, μὴν τὸ προφέρης πλέον· φυλάχθητι μὴν ἀνακαλέσης εἰς τὸν
 νοῦν μας ὅτι ἡ γέννησις τοῦ τέρατος ἐκείνου ἔγεινεν αἴτια νὰ κα-
 τασταθῆς πολὺ δυστυχῆς.

Ἄλλ' οἱ τύραννοι παρέρχονται καὶ φεύγουν ἐνῶ ἡ πατρίς μένει.
 Ἡ πατρίς αὕτη εὐρίσκεται εἰς κίνδυνον· θέλομεν ἀποθάνει ὑπε-
 ρασπιζόμενοι αὐτήν. Ἡ Καρθάμη ἀνήκει εἰς ἡμᾶς· θέλομεν λοι-
 πὸν προσπαθήσει νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἀπόρθητον ταύτην θέσιν,
 ὅπου θέλομεν ζήσει ἀνεξάρτητοι· συχνάκις δὲ θέλομεν ἔρχεσθαι
 καὶ θέλομεν πολεμεῖ ὑπὸ τὰ τείχη σας, χύνοντες τὸ αἷμά μας
 πρὸς ὑπεράσπισίν τῶν δολοφόνων μας. Μὴ μᾶς ζητήσης περισσό-
 τερον, Μουλέη· ποτὲ οἱ Ἀβενσερράγοι δὲν θέλουν εἰσελθεῖ πλέον
 εἰς τὴν Γρανάδαν, ἐνόσω ὁ ἐκεῖ ἀναπνεόμενος ἀὴρ μαίνεται ὑπὸ
 τοῦ Βοαβδίλου.

Οὕτως ὠμίλησεν ὁ Ζεῖρης· οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἐπευφήμησαν τοὺς
 λόγους του, καὶ ἀποβαλόντες μετὰ φρίκης τὰ πρὸς αὐτοὺς δῶρα
 διέταξαν τοὺς πρέσβεις νὰ ἐξέλθωσιν εὐθὺς ἀπὸ τὴν πόλιν. Τὸν
 Μουλέην μόνον ἐζήτησαν νὰ κρατήσωσιν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀντέστη
 εἰς τὰς θερμὰς παρακλήσεις των, καὶ ἔσπευσε νὰ φέρῃ πρὸς τὸν
 ἔνοχον βασιλέα τὴν ἀπόκρισιν τῆς μεγαλόφρονος φυλῆς. Ἐρευνή-
 σασα περὶ τῆς Ζωραΐδος, ἔμαθον ὅτι δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν Κάρ-
 θάμην, καὶ ὅτι εἶχε γίνει ἀφαντος πρὸ ὀλίγων ἡμέρων, ἀκολου-
 θουμένην ἀπὸ μόνην τὴν Ἰνίδα.

Τὴν ἐλυπήθην πολὺ, ἐκλαυσα· ἀλλὰ Φεῦ! ἐαυτὴν ἔμελλον μετ'
 ὀλίγον νὰ θρηνῶ.

Ὁ Βοαβδίλης εἶχε πρὸ πολλοῦ στείλει πρέσβυς εἰς ὅλην τὴν
 Ἀφρικὴν ζητῶν τὴν βοήθειάν της. Αἱ πλανητικαὶ λοιπὸν φυλαὶ
 τῶν Βερβέρων, λαῶν νομάδων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαν-
 τος, ἐξωπέστειλεν ἕξ χιλιάδας ἰππέων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ
 νέου Ἰσμαήλ καὶ τῆς συζύγου του Ζωρᾶς, τοῦ εὐτυχοῦς καὶ ἐρασ-
 μίου ζεύγους, τοῦ ὁποίου τὰ ἡδέα καὶ ἀφελῆ ἦθη, ἡ ἀγάπη καὶ
 ὁ ἐράσμιος σύνδεσμος ἦσαν ἄξια νὰ κατασταθῶσι γενικὸν παρά-
 δειγμα εἰς ὅλους τοὺς θνητούς. Τὸ ἰππικὸν τοῦτο ἠκολούθει ἓ ἡ-
 γεμῶν Ἀλαμάρως, περίφημος εἰς τὴν Αἰθιοπίαν διὰ τὴν ἰσχὺν
 καὶ ῥώμην του, ὅστις λαβὼν μεθ' ἐαυτοῦ δέκα χιλιάδας μαύρους,
 ἔτρεξε πρὸς ὑπεράσπισίν μας. Ὁ Βοαβδίλης ἐδέχθη τὸν πολεμι-
 στὴν τοῦτον ὡς προστάτην θεόν του, δαψιλεύσας εἰς αὐτὸν τοὺς

ἔρχοντες του καὶ τὰς φιλοφρονήσεις του· ἡ δὲ ὁμοιότης τῶν χαρακτῆρων του τοὺς ἤνωσε μετ' ὀλίγον μὲ στενωτάτην φιλίαν.

Κατὰ δυστυχίαν μου, κύριε ἤρεσα εἰς τὸν ἄγριον Ἀλαμάρου· ὁ δὲ αὐθάδης ἐκεῖνος Ἀφρικανός, ὢν ἀνεπίδεκτος τοῦ τρυφεροῦ ἐκείνου σεβασμοῦ καὶ τῆς ἐμπαθοῦς δειλίας τῶν δύο τούτων, τὰ ὅποια καθιστοῦν μεταδοτικόν τὸν ἔρωτα, ἐτόλμησε νὰ με διακοινώσῃ τὰς ἐπιθυμίας του. Ὁ Ἀλαμάρου δὲν ἦτο πλασμένος ἐκ φύσεως τοιοῦτος ὥστε νὰ συγχωρήσῃ τις εἰς αὐτὸν τὴν αὐθάδειάν του ταύτην· οἱ φλογεροὶ καὶ ἄγριοι ὀφθαλμοὶ του, τὸ γιγαντώδες ἀνάστημά του, τὸ μέλαν του πρόσωπον ἄλλο αἶσθημα δὲν ἠδύνατο νὰ προξενήσουν, εἰμὴ τρόμον. Ἐφριττα ἀκούσασά τον· ἡ δὲ αἰμοδόρος ἀνδρία του, καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καταφρόνησίς του, ἐγέννησαν εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀκατακίνητον πρὸς αὐτὸν μίσος. Ἀπεκρίθην ὅθεν εἰς αὐτὸν μὲ τὴν εἰς τὸ γένος μου καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ αἰσθήματά μου ἀρμόζουσαν ὑπερηφάνειαν· ἀλλ' ἐφρόντησα νὰ μὴν πειράξω κατὰ τι τὴν συμμαχίαν τῆς πατρίδος μου καὶ τὸν φοβερόν φίλον τοῦ Βοαβδίλου.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον καιρὸν, ἡ Ἰσαβέλλα ἐνώσασα τὸν στρατόν της μὲ τὸν τοῦ φερδινάνδου, καὶ στρατοπεδεύσασα πρὸ τῶν τειχῶν μας, μᾶς εἰδοποίησε διὰ κηρύκων της ὅτι εἶχεν ὁμώσει ἢ ν' ἀπωλεσθῆ ἢ νὰ κυριεύσῃ τὴν Γρανάδαν· ὁ δὲ Βοαβδίλης πρὸς ἀπάντησιν ἐξάπέστειλλε τὸν Ἀφρικανὸν ἡγεμόνα νὰ προσβάλῃ τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον. Ὁ Ἀλαμάρου ἐνσπείρας φόβον καὶ τρόμον μέχρι τῶν σκηνῶν τῆς Βασιλίσσης, καταστρέψας ὄλους τοὺς πελεμιστάς. ὅσοι ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν σταματήσωσι, καὶ θυσιάσας φρικωδῶς τοὺς χριστιανούς, ἐπανῆλθε πλήρης δόξης, καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Βοαβδίλην ἐμὲ, πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων του. Ὁ Βοαβδίλης συγκατένευσεν εἰς τοῦτο μετὰ χαρᾶς· ὁδηγήσας δὲ ὁ ἴδιος τὸν Ἀφρικανὸν ἡγεμόνα εἰς τὸ παλάτιον τοῦ πατρὸς μου, διεκοίνωσεν εἰς τὸν δυστυχῆ Μουλέην, ὅτι διέθεσε τὴν θυγατέρα του, καὶ μ' εἰδοποίησεν ὅτι τῇ ἐπαύριον ἔμελλον νὰ κατασταθῶ σύζυγος τοῦ ἡγεμόνος Ἀλαμάρου.

Ὁ πατήρ μου ἰδιοτεύων ἤδη καὶ μὴ ἔχων ἐξουσίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ με ὑπερασπισθῆ ὁ δὲ Ἀλμανζόρος, εἰς τὸν ὅποιον ἠδύναμην νὰ καταφύγω, εὗρισκετο εἰς τὰς Ἀλπουξάρας, πρὸς στρατολογίαν. Εὗρισκομένη ὅθεν μόνη, ἀνυποστήρικτος, καὶ ἄλλην παρηγορίαν μὴ ἔχουσα εἰμὴ τὰ δάκρυά μου, ἀνίσχυρα ὄντα κατὰ

των τυράνων μου ἤλπισα, εἰς τὴν γενναϊότητά μου μόνην, καὶ ἡ ἀπελπισία μ' ἐβίασε νὰ τολμήσω τὰ πάντα.

Ἔτρεξα πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἀμαζόνα, τὴν ἐλθοῦσαν μετὰ τῶν Βερεβέρων πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος μας, τὴν νέαν Ζορᾶν, πρὸς ἣν εἶχον αἰσθανθῆ ἕκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀφήξεως τὴν ἀκούσιον ἐκείνην κλίσιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀρετὴ μᾶς διατάττει. Αὕτη ἐγνώριζε τὰς δυστυχίας μου καὶ μ' ἐλυπεῖτο, ἐμίσει πρὸς τούτοις τὸν Ἀλαμάρου δὲν ἐδίστασα λοιπὸν νὰ ἐμπιστευθῶ ἐαυτὴν εἰς τὸν ζῆλον τῆς, καὶ ἐζήτησα τὴν βοήθειάν τῆς. Ἡ ἐρασμία ξένη ἠτοίμασε τὴν φυγὴν μου, καὶ μ' ἔδωσε συντρόφους τριάκοντα ἕκ τῶν ἀνδρείων τῆς Νουμάδων, ὑποχρεώσασα αὐτοὺς νὰ ὀρκισθῶσιν ὅτι ἤθελον μὲ ὑπερασπισθῆ, καὶ ὅτι ἤθελον ἀποθάνει κάλλιον, παρὰ νὰ μ' ἐγκαταλείψωσι· βεβαιωθείσα δὲ οὕτω περὶ τῆς πίστεώς των, μὲ ἠνοίξε τὴν θύραν τῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς, καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὴν Ἰρανάδαν περικυκλωμένη οὖσα ἀπὸ τὴν συνοδίαν μου, καὶ μὴν ἰξεύρουσα ἔτι ποῦ ἔμελλον νὰ βαδίσω. Ἡ πόλις τῶν Ἀβενσερράγων ἦτο ἡ ἀσφαλεστέρα δι' ἐμὲ καταφυγὴ· ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς των Ζείρης καὶ δύο ἄλλοι ἕκ τῶν ὁμοφύλων του εἶχον συλλάβει ἔρωτα πρὸς ἐμέ· ἐγὼ δὲ δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἐμπιστευθῶ τὴν ζωὴν μου εἰς ἐραστάς, ἀν καὶ ἐναρέτους. Ἐσυλλογίσθην ὅτι πλησίον τῆς Μαλάγας εἰς τὸ μεμονωμένον παλάτιον, τὸ ὁποῖον ὁ πατὴρ μου Μουλέης Χασσέμ μὲ εἶχεν διωρήσει ἄλλοτε, ἠδυνάμην νὰ κρυφθῶ ἀπὸ τὰς ἀναζητήσεις τοῦ Ἀλαμάρου, καὶ νὰ πληροφορήσω τὸν ἀδελφόν μου περὶ τῆς βίας τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο κατὰ τῆς καρδίας μου.

Ἐλαβα λοιπὸν εὐθὺς τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἀκολουθουμένη ἀπὸ τοὺς ἵππεῖς μου, περιπατοῦσα μόνον τὴν νύκτα φοβουμένη μὴ καταληφθῶ ἀπὸ στρατιώτας τοῦ Ἀλαμάρου, καὶ παρακαλοῦσα τὸν οὐρανὸν νὰ μὲ διαφυλάξῃ ἀπὸ τὰς καταδιώσεις τοῦ ἐχθροῦ μου. Αἱ παρακλήσεις μου ἦσαν μάταιαι. Μόλις ἐπλησίασα εἰς τὸ παραθαλάσσιον ἐπερικυκλώθην ἀπὸ τάγμα ἵππικόν τοῦ Ἀλαμάρου. Οἱ ἀνδρεῖοι μου Βερεβέροι ἀντεστάθησαν καὶ μὲ ὑπερασπίσθησαν· ἀλλὰ καταθλιβόμενοι καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐσφάζοντο ἢ ἐδεσμοῦντο. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν τρεμερῶν ἐκείνων μαύρων συλλαβῶν με μὲ μετέφερε θνήσκουσαν εἰς πλοῖόν τι, τὸ ὁποῖον ὄχι, μακρὰν τῆς ὄχθης ἐπερίμενε· ἀναβάς δὲ εἰς αὐτὸ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων του, μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς του, θέλων νὰ

Χ 97 Χ

Ἐσφαλίσθη περὶ τῆς συζύγου του, διέταξε νὰ μὲ μεταφέρουν εἰς τὸ κράτος του.

Δὶ δυστυχίαι μου εἶχον φθάσει τότε εἰς τὸ ἔπακρον, καὶ μόνος ὁ θάνατος ἠδύνατο νὰ μ' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν φρικώδη τύχην, ἣτις μ' ἐπερίμενε· ἐπροσπάθησα νὰ τὸν ζητήσω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης διαρκούσης τῆς τρικυμίας ἣτις μᾶς συνέβη, ἀλλ' οἱ φύλακές μου μ' ἔδεσαν εἰς τὸν ἴσθμὸν τοῦ πλοίου. Γνωρίζετε τὰ μετὰ ταῦτα κύριε· ἡ ὑπεράνθρωπος γενναιότης σας μ' ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ βαρβάρου ἐκείνου· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν μου ἐπανήλθομεν εἰς τὸ κράτος τοῦ Βοαβδύλου. Τρέμω ἀναλογιζομένη τοὺς ἀπειλοῦντάς με ἔτι κινδύνους· ἀλλ' ἐντοσοῦτῳ δοκιμάζω μυστικὴν ἠδονὴν καὶ γαλήνην ἀναλογιζομένη ὅτι σεῖς μὲ ὑπερασπίζεσθε.

Ἡ διήγησις τῆς ὥρας Ζουλεμᾶς ἐτελείωσεν οὕτω. Ὁ Γονζάλβης θελχθεὶς εἰς ἄκρον ἐκ ταύτης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν· ἐρεθιζόμενος ὑπὸ ἀπείρων λογισμῶν παρεδίδετο εἰς τὴν ἐλπίδα, εἰς τὸν φόβον καὶ εἰς τὴν λύπην· ἡ δὲ Ζουλεμᾶ τὸν ἄφησε κατασπαραττόμενον ἀπὸ τὰ διάφορα ἐκεῖνα αἰσθήματα.

E.

Ἐντύπωσις τῆν ἑποίαν εἰς τὸν Γουζάλβην ἢ διήγησις τῆς Ζου-
 λεμῆς κάμνει. Κατάστασις τῶν δύο ἔραστῶν. Αἱ πληγαὶ τοῦ Γου-
 ζάλβου τὸν ἐμποδίζουν ἢ ἀγαχωρήσῃ. Ἡ πελιορκία τῆς Γρανά-
 δας ἐξακολουθεῖ. Προπαρασκευαὶ τοῦ Φερδινάνδου. Ἡ Ἰσαβέλλα
 ἐνασχολεῖ τὸν στρατὸν τῆς διὰ τῶν ἀγῶνων. Τουρκικὴ μάχη. Ἰ-
 σπανικαὶ ἑορταί. Ἀγγρῆνοι φροντίδες τοῦ Ἀλμανζόρου. Ἐνύ-
 πριον καὶ τρόμος τῆς Μοραλῆς. Ὁ Ἀλμανζόρος ἀναχωρεῖ μετὰ
 τοῦ Ἀλαμάρου διὰ τὰ ἐπιπέση διὰ νυκτὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν.
 Προσβολὴ κατὰ τοῦ στρατοπέδου τῆς Ἰσαβέλλης, καὶ πυρπέλησις
 αὐτοῦ. Ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἀλαμάρου καὶ Ἀλμανζόρου. Θά-
 νατος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Πορτογαλλίας ἀπελπισία τῆς συζύγου
 του. Ὁ Ἀλμανζόρος δὲν θέλει τὰ εἰσελθῆ πλέον εἰς τὴν Γρανά-
 δαν· στρατοπεδεύει δὲ τοὺς Μαυρητανούς του εἰς τὸ πεδίον τῆς
 νίκης. Τρόμος τῶν Ἰσπανῶν. Θρησκευτικοὶ λόγοι τῆς Ἰσαβέλλης
 ἐμφυχώνει τὸ στράτευμά της. Ὁ Λάρας τοποθετεῖ τὸ στράτευμα
 εἰς τὰ χαρακώματα.

Νεαὶ καρδίαι, αἵτινες ἤξεύρετε νὰ ἐράσθε, δὲν ἐλησμονήσατε
 βεβαίως τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν τὸ ἀγαπητόν σας ὑποκείμενον σᾶς
 ἐπροξένησε διὰ πρώτην φοράν παλμούς εἰς τὴν καρδίαν. Ἐνθυ-
 μεῖσθε ὅτι ἡ εὐάρεστος ἐκείνη ἡδονή, τὸ ἡδύ αἶσθημα, ὑφ' οὗ ἐ-
 μεθύσκεσθε ἐταράττετο ὑπὸ τοῦ φόβου ὅστις σᾶς ἐτυράννει, ὑπὸ
 τῆς ὑποψίας εὐτυχοῦς τινὸς ἀντεραστοῦ προλαβόντος σας· ἐφο-
 θεῖσθε δηλαδὴ μήπως ἐκείνη, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπιθυμούσατε νὰ
 φαίνεσθε ἐράσμιαι, ἦτο δεσμευμένη δι' ἄλλων δεσμῶν· τοσοῦτον
 ἦτον ὠραῖα, τοσαύτας ἐδείκνυεν ἀρετὰς ὥστε σᾶς ἐφαίνετο ἀδύ-
 νατον εἰς θνητὸς νὰ δυνηθῆ νὰ τὴν θεωρήσῃ, χωρὶς νὰ φλογισθῆ
 ὑπ' ἔρωτος πρὸς αὐτήν. Προτοῦ δὲ νὰ τολμήσετε νὰ διακοινώσετε
 εἰς αὐτήν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἡ ταραχὴ σᾶς εἶχεν ἤδη προδηλώσει,
 τρέμουσαι ἠγωνίζεσθε νὰ ἐμβατεύσετε εἰς τὴν καρδίαν της, καὶ
 νὰ γνωρίσετε τὸ μυστικόν της· ὑφ' ἑνὸς μόνου λόγου ἐταράττεσθε
 καὶ ἐθορυβεῖσθε καὶ ἐξηγούσατε ἓν τι βλέμμα της· ὅταν δὲ μετὰ

ἀπειρούς περιδρομάς, μετὰ πολλὰς διαδεδομένας ἐρωτήσεις κα-
τωρθώσατε νὰ βεβαιωθῆτε, ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη μένουσα ἐλευθέρη
καὶ εἰρηνικὴ, δὲν εἶχεν εἰσέτι ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου κυριευθῆ, ὅτι
ἠδύνασθε νὰ ἔχετε ἐλπίδας περὶ τῆς εὐτυχίας, περὶ τῆς ὑπερτά-
της εὐδαιμονίας τοῦ νὰ κατορθώσετε νὰ γεννηθῆ ἐντὸς τῆς καρ-
δίας ἐκείνης ὁ πρῶτος ἔρωσ. . . . Ἄ ! νέε ἐραστὰ, ἀ-
νακάλεσε εἰς τὸν νοῦν σου τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὸ αἶσθημα, καὶ
δόσε ὅλας τὰς ὑπολοίπους τῆς ζωῆς σου ἡμέρας, διὰ ν' ἀπολαύ-
σης ἔτι μίαν ὁμοίαν στιγμὴν.

Ὁ εὐτυχὴς Γονζάλθης ἀπήλαυε ταύτης. Ἀφότου ἡ βασιλό-
παις εἶχεν ἐκφράσει τὴν πρὸς τὸν ἄγριον Ἀλαμάρων ἀπέχθειάν
της, ἀφ' ὅτου ἐξιστοροῦσα τὴν ζωὴν της ἔδωσε εἰς τὸν ἥρωα νὰ
καταλάβῃ ὅτι δὲν εἶχε ποσῶς γνωρίσει τὸν ἔρωτα, ὁ Γονζάλθης
ἐτόλμα νὰ παραδίδῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν ἐλπίδα· ἔχων πάν-
τοτε εἰς τὸν νοῦν του τὴν διήγησιν ἐκείνην, εἰς μόνην ἐκείνην ἐ-
νησοχολεῖτο, καὶ εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε
καὶ ἤκουε τὴν Ζουλεμᾶν. Ἡ ἰδέα μόνη τοῦ Ἀφρικανοῦ ἐκείνου
τολμῶντος νὰ ἐπιθυμῆ τὸν ἔρωτά της ἐξῆπτε τὴν ὀργὴν του· ἐ-
φλέγετο μεγάλως ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ εὔρεθῆ ἔμπροσθεν τῆς
Γρανάδας, νὰ ἴδῃ, νὰ φθάσῃ τὸν περίφημον ἐκείνον πολεμικόν, νὰ
τὸν νικήσῃ καὶ νὰ τὸν παιδεύσῃ διὰ τὴν ἔνοχόν του αὐθάδειαν.
Ἐκθαμβὸς ἡ καρδιά του ἀνεγνώριζεν τότε πρῶτον τὸ μῖσος, καὶ
ἡ κατὰ του Ἀλαμάρου ὀργή του τὸν ἔκαμνε νὰ ἐπιθυμῆ σχεδὸν
νὰ ἐγκαταλείψῃ μετ' ὀλίγον τὴν ἐρωμένην του.

Εἰς ἄλλους ἠδυτέρους, ἀλλ' ὄχι καὶ ὀλιγώτερον τρυφεροῦς καὶ
περιπαθεῖς λογισμοῦς, ἦτο παραδεδομένη ἡ νέα ἡγεμονίς. Οὐσα
βεβαία περὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ ξένου, καὶ μὴ συγχωροῦσα ποσῶς εἰς
ἑαυτὴν νὰ ἐπιθυμῆ τοῦτο, ἀποφασίσασα ν' ἀφιερῶσῃ εἰς αὐτὸν τὴν
ζωὴν της, καὶ μὴν ὁμολογοῦσα ἐντὸς ἑαυτῆς ὅτι τὸν ἠγάπα, συ-
νελάμβανε τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν
πατέρα τῆς ἐσκέπτετο ὅτι τῶρα ἠδύνατο πλέον νὰ μὴν φοβῆται
οὐδόλως οὐδένα κίνδυνον. Ὁ Μουλέης, ὁ Ἀλμανζόρος, ὁ Βοαβδί-
λης, αὐτὸς ὁ Ἀλαμάρως, ὅλος ὁ Μαυρητανικὸς λαὸς ἔμελλε νὰ σε-
βασθῆ τὸν ἥρωα τοῦτον· ἡ ἀνδρία του, τὴν ὅποیان ἐγνώριζε κα-
λῶς ἠδύνατο νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Γρανάδαν· ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ
Μουλέου Χασσέμ ἠθελεν εἶσθαι ἡ μόνη τῶν τοσούτων του ἀρετῶν
ἀξία ἀνταμοιβή.

ὑπὸ τοιούτων χιμερῶν ἐτρέφετο ἡ Ζουλεμᾶ. Αἱ πληγαὶ ἐντο-

σούτω τοῦ Γονζάλβου ἔμελλον νὰ τὸν κρατήσῃ διὰ πολὺν καιρὸν ἀσθενῆ. Ἡ ἡγεμονίς ἐξάπεστειλε μυστικῶς πρὸς τὸν πατέρα τῆς δοῦλον τινά, δι' οὗ τὸν ἐπληροφόρει περὶ τοῦ τόπου τὸν ὁποῖον κατῴκει· περιμένουσα δὲ τὴν ἐπιστροφήν τοῦ πιστοῦ ἐκείνου ἀπεσταλμένου, ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ὑποχρεωμένην νὰ ἐξοδεύῃ ὅλον τῆς τὸν καιρὸν εἰς τὸ νὰ ἐνασχολεῖται εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν τῆς, μένουσα πάντοτε πλησίον του, ἀκαταπαύστως προσεκτικῆ εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἰάσεώς του, ἐπαγρύπνει ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφύλαττε καθιστῶσα διὰ τῆς συνδιαλέξεώς της θελκτικὴν τὴν εἰς ἀμφοτέρους ποθητὴν μοναξίαν.

Ἐντοσοῦτῳ ἐνῶ δ' ἀναγκαῖος εἰς τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ Γονζάλβου καιρὸς παρήρχετο οὕτω, ὁ Ἰσπανικὸς στρατὸς στρατοπεδευμένος ἔμπροσθεν τῆς Γρανάδας, ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἡρώδους του, καὶ ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ Ἀλαμάρου, ἐφλέγετο ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεως τὴν ἐπιθυμίαν. Οἱ νέοι ἀρχηγοὶ Γουσμάνος. Κόρτες, ὁ ἡγεμὼν τῆς Πορτογαλλίας, οἱ στρατιῶται, οἱ στρατηγοὶ ἐζήτουν μνηγαλοφώνως τὴν ἔφοδον· ἀλλ' ὁ Φερδινάνδος ἀντίστατο εἰς τὰς ἐπιθυμίας των, ἀνέτιμος ἔτι ὢν. Ἡ Γρανάδα περικυκλωμένη οὔσα ὑπὸ πλῆθος φρουρίων, πολὺ ἐκτεταμένη καὶ ἐπομένως ἀπολιόρρητος πανταχόθεν, συνέχεται πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὰς Ἀλπουξάρας, εἰς τὰς ὁποίας εὕρισκει ζωοτροφίας καὶ στρατιώτας. Ἐξ ἄλλου μέρους ἡ Καρθάμη (α) κτισμένη πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ ἀπροσίτων βράχων, καὶ φυλαττομένη ὑπὸ τῶν Ἀβενσερράγων, ἀνησύχει τοὺς Ἰσπανοὺς. Πλῆθος μαχίμου λαοῦ μετὰ συμμάχων πολυαρίθμων καὶ ἀνδρείων ὑπερασπίζοντο τὴν πολιορκουμένην πόλιν· ἡ δὲ ἐρμητικὴ γενναιότης τοῦ Ἀλαμάρου, καὶ ἡ ἥσυχος ἀνδρεία τοῦ Ἀλμανζόρου ἠτοίμαζον ἀντίστασιν, καθ' ἧς ὁ καιρὸς μόνος ἠδύνατο νὰ θριαμβεύσῃ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας Φερδινάνδος, μορφωθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του εἰς τοὺς κατὰ τῶν Γάλλων πολυχρονίους πολέμους του, ἐξάπεστειλεν εἰς τὰς Ἀλπουξάρας στρατιωτικά τινα ἀποσπάσματα διὰ νὰ καταλάβωσι καὶ νὰ ἀρπάσωσι τὰς σιτοπομπείας καὶ κατέλαβε πρὸς τούτοις καὶ τὰ ρεῖθρα τῶν ποταμῶν, ἐπιθυμῶν, νὰ πολεμήσῃ ἓ λιμὸς ἀντ' αὐτοῦ. Τὸ προορατικὸν του

(α) Ἡ πόλις αὕτη τῆς Καρθάμης, δὲν εἶναι κειμένη πρὸς νότον τῆς Ἀντεκουέρας πλησίον τῆς Μαλάγας· ἀλλ' ἄλλη, πλησιεστρέρα τῆς Γρανάδας, καὶ ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς Δόξας.

ἔφθασεν ἔτι παραιτέρω· γυμνασθεὶς πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἥτις ἐναποθέτει τὸν κεραυνὸν εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, καὶ ἥτις ἔκτοτε καθιστᾷ ἀνωφελῆ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν πολεμικὴν ἰσχύν, σκάπτει στενοὺς ὑπονόμους καὶ τοὺς φέρει μέχρι τῶν τείχων τῆς Γρανάδας, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐν αὐτοῖς νῆτρον καὶ θεῖον, ἀναπτόμενα αἰφνηδίως, νὰ διασπασθῶσι μετὰ κρότου νὰ καταστρέψωσιν ἐν ἀκαρεῖ τὰ φρούρια διασκορπίζοντα εἰς τὸν ἀέρα, καὶ νὰ ἀνοίξωσιν εἰς τοὺς ἐφορμῶντας πλατείαν καὶ εὐκόλον εἴσοδον. Ὅλας τὰς προπαρασκευάς, ὅλας τὰς μηχανάς, ὅσας ὁ δαίμων τοῦ πολέμου ἐφηύρε, μετεχειρίσθη ὁ Φερνάνδος ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσφαλισθῆ περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεώς των, ἔπρεπε νὰ ἀναβάλλῃ τὴν χρῆσιν των. Ὁ Ἀγουϊλάρος ἐπήνει τὴν φρόνησίν του· ὁ γέρον Τέλλες ἐνέκρινε τὴν ἀργοπορίαν του, ὁ δὲ ἀτρόμητος Λάρας ἐφαίνετο διὰ τῆς σιωπῆς του λέγων. Λέν δύναμαι νὰ νικήσω ἄνευ τοῦ φίλου μου.

Διαρκούσης τῆς μεγάλης ταύτης ἀεργίας, ἱκανῆς νὰ φέρῃ τὸν στρατὸν εἰς ἀθυμίαν καὶ ἀνανδρίαν, ἡ Ἰσαβέλλα ἐπροσπάθει διὰ πολεμικῶν ἀγῶνων νὰ διασκεδάσῃ τὴν ζωπρὰν τῆς νεολαίαν, τὴν ὅποιαν ὁ σύζυγός της ἐκράτει εἰς ἀπόλεμον κατάστασιν. Ἡ μεγάλη ἐκείνη βασίλισ, γνωρίζουσα πρὸ πολλοῦ, πῶς κῦξανε παντὸς Ἰσπανοῦ τὴν ἀνδρίαν ἢ παρουσία τῆς ἐρωμένης του, γνωρίζουσα, ὅτι ὡς πρὸς τὸ ἔθνος τῆς ὁ φλογερὸς ἔρωσ ἦτο τὸ ἰσχυρότερον τῆς δόξης κέντρον, ἠθέλησε νὰ συνοδευθῆ ὑπὸ τῶν αὐλικῶν τῆς· αἱ ὠραιώτεραι ὅθεν τῶν Καστιλίων εὐρίσκοντο πλησίον τῆς εἰς τὸ στρατόπεδόν της· ἡ Βλάνχη Μεδινὰ Κέλου, ἡ Ἐλσονώρα Κέρδης, ἡ Σεραφίνη Μονδόζου, ἡ Λευκαδία Φερνάνδου Νουγνές, καὶ πλῆθος ἄλλων ὠραιωτάτων, ἐξ ὧν ἐκάστη ἦτο ἐρωμένη ἥρωσ τινός, περιεστοίχουν πάντοτε τὴν βασίλισσαν, ὑπερβαίνουσαι ἀλλήλας κατὰ τὸ κάλλος· πλὴν ὅλων ἐξεῖχεν ἡ ἀνασσα τῆς Πορτογαλλίας θυγάτηρ τῆς Ἰσαβέλλης, (α) ἥτις ἂν καὶ ἐδοξάζετο ὡς φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο, ἦτο ὁμως ἀξία τούτου ἕνεκα τῶν θελγητρῶν της καὶ ἔτι περισσότερον ἕνεκα τῶν ἀρετῶν της. Λατρευομένη ὑπὸ τοῦ εὐτυχοῦς Ἀλφόνσου ἢ νέα καὶ ἀγνή ἐκείνη ἡγεμονίς, ὑπὸ τοῦ Ἀλφόνσου ὅστις εἶχε πρὸ ὀλίγου καιροῦ συζευχθῆ

(α) Ἡ ἀνασσα Ἰσαβέλλα πρωτότοκος θυγάτηρ τῆς Βασιλίσσης ἔλαβε σύζυγον τὸν Ἀλφόνσον, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας ἐχθήρευσ δὲ ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν σύζευξίν της.

μετ' αὐτῆς καὶ λάβει τὴν γαμικὴν ὑπόσχεσίν τῆς, δὲν ἐνπασχα-
 λείτο εἰς ἄλλο εἰμὴ εἰς τὸ νὰ χαλινώσῃ τὴν ἀπερίσκεπτον ἀνδρεί-
 αν τοῦ συζύγου τῆς. Ζηλεύσας οὗτος τὴν φήμην τοῦ περιφθίμου
 Ἀλμανζόρου, ὅστις ἦτο τὸ κλέος καὶ τὸ ὑποστήριγμα τῆς Γρανά-
 δας, ἐμαρτύρει κοινῶς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ δοκιμασθῇ μετ' αὐ-
 τοῦ· ἡ σύζυγός του ἔντρομος δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τῆς
 ἐπιθυμίας του· ἀλλὰ δυστυχῆς τι προαίσθημα ἐκίνει μυστικῶς τὰ
 δάκρυά τῆς καὶ τὸ ὄνομα μόνον τοῦ Ἀλμανζόρου ἐπροξένει εἰς αὐ-
 τὴν θαναταφόρον τρόμον.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοπέδου ἔκειτο εὐρύχωρον ἵπποδρόμιον
 περικυκλωμένον ἀπὸ πολυαρίθμου βαθμίδας· εἰς τὸ μέρος λοιπὸν
 ἐκεῖνο ἡ ὑψηλόφρων βασιλις ἐπιτηδεῖα εἰς τὴν τερπνοτάτην τέχνην
 τοῦ νὰ ἐλκύῃ τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ τῆς, ἐνασχολουμένη εἰς τὰς
 ἐπιθυμίας του, προσεκάλει συχνάκις τοὺς πολεμιστὰς τῆς εἰς τὸ
 πλεόν ἀγαπητὸν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς θέαμα. Ἐκεῖ οἱ νέοι ἀρχηγοὶ
 ἄνευ περικεφαλαίας, ἐνδεδυμένοι ἀπλοῦν μεταξωτὸν ἔνδυμα, ὠ-
 πλισμένοι μὲ μίαν μόνον λόγχην, καὶ καθήμενοι ἐπὶ ταχέων ἵπ-
 πων προσβάλλουν καὶ νικοῦν ἀγρίους ταύρους· στρατιῶται δὲ πε-
 ζοὶ ἔτι ἐλαφρότεροι, περιτυλιγμένας ἔχοντες τὰς κόμας των μὲ
 πλέγματα, κρατοῦν εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα πορφυροῦν, ὕψασμα
 εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὀξεῖα βέλη· Ἀλκάδης τις (α) διακηρύττει τὸν
 νόμον διαλαμβάνοντα νὰ μὴν βοηθήσῃ οὐδεὶς οὐδένα μαχητὴν,
 καὶ νὰ μὴν ἀφήσουν εἰς αὐτοὺς ἄλλο ὄπλον εἰμὴ τὴν λόγχην διὰ
 νὰ θυσιάζουσι, καὶ τὸ πορφυροῦν περικάλυμμα διὰ νὰ ὑπερασπί-
 ζωνται ἑαυτοὺς. Οἱ βασιλεῖς περικυκλούμενοι ὑπὸ τῶν σὺλικῶν
 των, προΐστανται εἰς τοὺς αἵματηροὺς ἐκείνου ἀγῶνας· ὁλόκλη-
 ρος δὲ ὁ στρατὸς, κατέχων τὰ ἀπείρα ἀμφιθέατρα, μάρτυρεῖ διὰ
 τῶν χαρμωδῶν του φωνῶν, διὰ τῆς ὑπερβολικῆς εὐχαριστήσεώς
 του, πόσον μεγάλως ἀγαπᾷ τὰς ἀρχαίας ταύτας μάχας.

Τὸ σημεῖον δίδεται, τὸ περίφραγμα ἀνοίγεται· ὁ δὲ ταῦρος ἐρ-
 μᾶ εἰς τὸ μέσον τοῦ ἵπποδρομείου. Ἀλλ' ἀκούων τὰς πολλὰς
 τῶν σαλπίγγων συμφωνίας καὶ τὰς κραυγὰς, καὶ θεωρῶν τοὺς θε-
 ατὰς, ἴσταται ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένος· οἱ ῥώθωνές του καπνί-
 ζουν, τὰ δὲ φλογερά βλέμματά του περιπλανῶνται ἐπιτῶν ἀμφι-
 θεάτρων καὶ φαίνεται ὅτι κατασπαράττεται ὑπ' ἐκπλήξεως καὶ
 ὀργῆς ἐνταυτῷ. Αἴφνης ὄρμᾶ καθ' ἵππέως τινός, ὅστις πληγώσας

(α) Ὄνομα δικαστῶν τινῶν ἐν Ἰσπανίᾳ

πόν, φεύγει ταχέως πρὸ τὸ ἄλλο ἄκρον· ὁ ταῦρος ὄλος ἐργὴ καταδιώκει αὐτὸν ἐκ τοῦ πλητίον καὶ κτυπῶν ἰσχυρῶς τὴν γῆν, ὁρμαῖ κατὰ τοῦ λαμπροῦ περικαλύμματος, παρουσιάζοντας εἰς αὐτὸν πεζόν τινα μαχητὴν· ὁ ἐπιτήδειος Ἴσπανός, ἀποφυγὼν ταχέως τὴν ὁρμὴν του, καὶ ὑψώσας τὸ ἐλαφρὸν περικάλυμα μέχρι τῶν κεράτων του, τὸν πλήττει μὲ ὄξυ βέλος· τὸ δὲ αἷμα του ῥέει ἐκ νέου. Διατρυπηθεὶς μετ' ὀλίγον ἀπὸ ὄλας τὰς λόγχας, πληγωθεὶς ἀπὸ τὰ ὄξέα βέλη, τῶν ὁποίων ὁ σίδηρος καμπυλωθεὶς μένει εἰς τὴν πληγὴν του, σκιρτᾷ εἰς τὸ ἀγωνιστήριον ἐκβάλλει τρομεροὺς μυκηθμοὺς, ὀργίζεται ἔτι διατρέχων τὸ ἵπποδρόμιον, τινάσσει τὰ εἰς τὸν πλατύν του τράχηλον πηγμένα βέλη ῥίπτει ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀέρα χάλικας τετριμένους, ῥάκη καταματωμένων πορφυρῶν καὶ κύματα ἐρυθροῦ ἀφροῦ, καὶ πίπτει τέλος ἀδυνατισθὲν καὶ ἐξαντληθὲν ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ ὀδύνης του.

Εἰς μίαν ἐκ τῶν τοιούτων μαχῶν ὀλίγον ἔλειψε ὁ τολμηρὸς Κόρτες νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν προωρισμένην διὰ μεγάλα ἀνδραγαθήματα ζωὴν του. Φλεγόμενος ἀπὸ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἀρισεύσῃ καὶ νὰ διακριθῇ ἐνώπιον τῆς ὠραίας Μενδόζου, ἧτις πρὸ πολλοῦ ἦτο κυρία τῆς καρδίας του ἐπλήγωνε καὶ ἀπέφευγε ὁρμητικὸν τινα ταῦρον· μὴ συλλογιζόμενος δὲ ὁ νέος ἐραστὴς τὸν ὁποῖον διέτρεχε κίνδυνον, καὶ ἔχων προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐπὶ τῆς ἐρωμένης του, θεωρεῖ πίπτον εἰς τὸ ἀγωνιστήριον τὸ κοσμοῦν τὸ στῆθος τῆς ἀνθος τῆς Πορτοκαλλέας. Πίπτει κατὰ γῆς, τρέχει κύπτει· ὁ δὲ ταῦρος σπεύδει νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ ἀνοήτου Κόρτες. . . . Μία φωνὴ τῆς Σεραφίνης τὸν εἶδοποιεῖ περὶ τούτου· ὁ δὲ Κόρτες διευθύνει τὴν λόγχην του πρὸς τὸν ὄμιον τοῦ ζώου κρετῶν τὸ ἀνθος, καὶ τὸ ζῶον πίπτει ἐκπνέον ἐπὶ τῆς ψάμμου.

Ὁ στρατὸς ὄλος ἐπευφημεῖ· ἡ δὲ Βασίλισσα ζητεῖ νὰ στεφανωθῇ ὁ Κόρτες· ἀλλ' οὗτος ἀπαρνεῖται τὸν στέφανον, δεικνύων τὸ πολύτιμον ἀνθος, τὸ ὁποῖον ὀλίγον ἔλειψε διὰ τῆς ἰδίας του ζωῆς ν' ἀγοράσῃ. Καταφιλήσας δὲ καὶ θλίψας αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν του, θραύει τὴν λόγχην του, καὶ ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ ἵπποδρόμιον.

Αἱ ἡμέραι τοιουτοτρόπως παρήρχοντο· μόλις δὲ ἡ νύξ ἤρχετο ἐπάγουσα τοὺς ἀστέρας, ἀπειρα φῶτα ἐπὶ κρυστάλλων ἀντανაკλώμενα, ἐφώτιζον πανταχόθεν τὰς μεγαλοπρεπεῖς σκηνὰς τῆς βασιλείσης. Ἐκεῖ, ὄλαι αἱ ὠραῖαι τῆς αὐλῆς νεάνιδες, διαλάμ-

πουσai ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων, καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχουσαι γυμνάς κεκοσμημένας ὑπὸ μόνων τῶν μακρῶν καὶ κυματιζομένων κωμῶν των, ἦσαν τεθειμέναι περὶ εὐρύχωρόν τι μέρος ὅπου ἡ μουσικὴ συγκειμένη ἐκ βαρυάτων καὶ κυμβάλων, προσκαλεῖ τοὺς νέους ἤρωας. Μετ' ὀλίγον ἔφθανον καὶ οὗτοι πανηγυρικῶς ἐνδεδυμένοι, περικεκαλυμμένοι μὲ πολυτελές βραχὺ ἐπανωφόριον, χαριέντος ὠραιζόμενον ὑπὸ χρυσῆς πόρτης· ἐπὶ τοῦ πλατέος καὶ ταπεινοῦ πύλου των ἦσαν ἐρυθρὰ πτερὰ δι' ἀδαμαντίνου δεσμοῦ συνδεόμενα, ἡ εὐστρυχισμένη κόμη των ἐπιπτεν ἐπὶ τῶν περιλαμπῶν περιτραχηλίων των, ὁ δὲ λεπτός καὶ μέλας ὑπεράνω τῶν χειλέων των μύσταξ, ἔδιδε νέα θέλγητρα εἰς τὸ ἡδὺ καὶ πολεμικόν των πρόσωπον.

Ἐκαστος παρουσίαζε τὴν δεξιάν του εἰς ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἡ καρδία του ἐπρότιμα· τὰ μουσικὰ ὄργανα ἔδιδον τὸ σημεῖον, καὶ τότε δύο νέοι ἐρασταί, χορεύοντες εὐγενῆ καὶ τακτικόν χορὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ σοβαρότης δὲν ἔφερεν οὐδὲν πρόσκομμα εἰς τὴν ἡδονήν, ἡ δὲ εὐκοσμία ἐπηύξανε τὴν χάριτα, ἐπέσυρον ἐπ' αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλων, θιωροῦντες μόνον ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ὄχι τοὺς πέριξ (α). Μετ' ὀλίγον ταχύτεροι ἦχοι ἔδιδον ἐλευθερίαν εἰς τὴν εὐκίνησιαν των· ἐμιγνύοντο ἐννούμενοι, ἀφίνοντο, ἐπανήρχοντο ταχέως εἰς τὴν θέσιν, τὴν ὁποῖαν ἀφίνον, ἔφευγον ἐκ νέου διὰ νὰ περιγίνει ἔτι ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ζωγραφίζοντες ἐπιτηδεῖως εἰς τὰ κινήματά των τὰς παραφορὰς, τὰς χαριέσας ἀπάτας καὶ τὴν ἡδελαν τοῦ ἔρωτος ἀδυναμίαν. (β)

Ἄφου ἡ σεβασμία Ἰσαβέλλα ἔδιδε τέλος εἰς τὴν ὠραίαν ἐκείνην διασκέδασιν, καὶ αἱ ὠραῖαι νεάνιδες, ἀποσυρόμεναι εἰς τὰ ἄσυσυλά των, παρέδιδον εἰς ἡδέας ἀναμνήσεις τὰς διὰ τὸν ὕπνον προσδιωρισμένας ὥρας, οἱ ἐπαγρυπνοῦντες ὡσαύτως ἐρασταί των περιφέροντο περὶ τὴν εὐτυχῆ σκηνήν, ἣτις περιέκλειε τὸ ἡγαπημένον των. Ὁ ἐρωτόληπτος Βόρτες μάλιστα ἐπερίμενε κατὰ τὴν ἔλευσιν τῆς αὐγῆς εἰς τὰς θύρας τῆς Σεραφίνης. Ἡ δεξιὰ του τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του· ἀλλ' ἡ ἀριστερὰ του ἔχων φύλακα τὸ σέβας· Περικεκαλυμένος δὲ ἀπὸ περιβλήτημα, καὶ στηριζόμενος ὑπὸ τῆς μακρᾶς του σπαθῆς, ἔψαλλε μετὰ βραδέος ἤχου κρούων τὰς πενθί-

(α) Ὁ χορὸς οὗτος ὀνομάζεται Σαραβάνδη.

(β) Χορὸς ὀνομαζόμενος Σεγουϊδίλας.

μους χορδὰς κιθάρας τινός, τοὺς ὑπὸ τῶν στεναγμῶν του διακοπτομένους τούτους λόγους.

Ἐσκιάσου λαμπροτάτη καὶ λαμπροφεγγήης σελήνη,
Φίλη νύξ τὸ μυστικόν μου τοῦ δειλοῦ μου κράττει ζήλου·

Καὶ σεῖς Ζέφυρ' εἰς τὸν τόπον ὅπου μένει ἡδ' ἐκείνη,
Τὴν φωνήν μου φέρετέ της· ἔς τὴν ψυχὴν της ἢ φωνή μου.

Ἐς τὴν ψυχὴν της ἄς ἐμμείνη.

Ἐὦ σεῖς, οἵτινες μακρὰν της τὰς βασάνους ἀγνοεῖτε,
Τὰς ὁποίας σκληρὸς ἔρωσ προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν·

Ἐὰ ὑπνώττετε ἡσύχως, κοιμηθεῖτε, κοιμηθεῖτε·

Ἐὰν ποτὲ περὶ ἐκείνης σᾶς λαλήσω στιγμὴν μίαν,

Ἐρασταί της θὰ γενῆτε.

Ἐν καιρῷ ἡμέρας, Οἶμι! βιασμένος νὰ κρατοῦμαι,
Τὸ σφοδρὸν μου πάθος μήπως ὑφ' οὗ τήκετ' ἡ ψυχὴ μου·

Στεναγμός μου τις προδῶσῃ ὄλος ἔντρομος φοβοῦμαι,
Φθάν' ἢ νύξ, καὶ ἡ θρηνοῦσα τότε ἀκούεται φωνὴ μου.

Εὐτυχέστερος λυποῦμαι.

Ἐλλὰ φεῦ! ματαία πλάνη! ἐδὼ ὅπου τώρα μένω,
Τὸ πᾶν εἶν' ἐρημωμένον, τὸ πᾶν εἶναι φεῦ! μακρὰν της·

Ἐὦ ἐλθὲ φῶς τῆς ἡμέρας, ὦ ἐλθὲ σὲ περιμένω·

Ἐὰς τὴν ἴδω τότε πάλιν· κ' ὅταν τρέξω καὶ σιμὰ της,

Σιωπῶ καὶ ὑπομένω.

Περὶ τὰ μέσα μιᾶς τῶν νυκτῶν τούτων, καθ' ὃν καιρὸν ἡ ἡσυχία τοῦ πεδίου ἐταράττετο ὑπὸ μόνων τῶν παραπόνων τῶν ἐραστῶν. Ὁ Ἄλμανζόρος κεκοπιακῶς ἔνεκα τῶν μόχθων καὶ ἀνησυχιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀκαταπαύστως εὕρισκετο, ἀπελάμβανε πλησίον τῆς Μοραίμης τὴν ἡδονὴν τοῦ ἡσύχου ὕπνου. Ὁ ἥρωσ ἐκεῖνος εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀτρόμητον ψυχὴν δὲν ἐνεφώλευον ἄλλα πάθη, εἰμὴ ἡ δόξα καὶ ἡ πρὸς τὴν σύζυγόν του ἀγάπη, ἀφοῦ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπεσκέπτετο τὰ τείχη, ὀχυρῶν τὰς διαφόρους θέσεις, καὶ διπλασιάζων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν γενναιότητα τῶν στρατιωτῶν, ἐπανήρχετο περὶ τὴν ἐσπέραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πλησίον τῆς μεμονωμένης Μοραίμης, ἐνθαρρύνων αὐτὴν εἰς τοὺς κινδύνους, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἐφοβεῖτο ποσῶς ὅτι ἔμελλεν ἐκείνη νὰ κινδυνεύσῃ καὶ ἀπολαμβάνων διὰ τῶν ἐναρ-

καλισμῶν της τὴν καθαρὰν ἐκείνην ἀνταμοιβὴν, τὴν ἑποίαν ὁ ἀ-
γνὸς ἔρωσ προσφέρει εἰς τὴν ἀρετὴν.

Ἐνῶ λοιπὸν εἰς τὸν ἐνδότερον τοῦ παλατίου των ἀνεπαύοντο
ἀμφότεροι ἐπὶ πορφυρᾶς κλίνης κρατοῦντες τὰς χεῖρας ἀλλήλων,
αἴφνης ἡ Μοραίμη ἐκβαλοῦσα κραυγὴν, ἐξυπνᾷ καταβρεγμένη μὲ
δάκρυα τεταραγμένη δὲ καὶ μόλις ἀναπνέουσα ρίπτεται λύζουσα
εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἀλμανζόρου ἐκπλαγέντος, καὶ θλίβουσα
αὐτὸν εἰς τὸ στήθος της τὸν καταβρέχει μὲ τὰ δάκρυά της.

Φιλτάτη σύζυγος, τὴν λέγει ὁ ἦρωσ, πόθεν προέρχεται ὁ αἰ-
φνίδιος οὗτος τρόμος; Ποῖον αἴτιον δύναται νὰ σὲ προξενήσῃ το-
σοῦτον τρόμον; Εἶμαι ἐδῶ ἀγαπητὴ μου Μοραίμη τὸ στήθος σου
ἐπὶ τοῦ στήθους μου πάλλει ὁ Ἀλμανζόρος σου σὲ ὀμιλεῖ, σὲ
ἐγκαρδιώνει καὶ σὲ ὑπερασπίζεται.

Ἄ! φίλτατέ μου, ἀπεκρίθη ἐκείνη, ὅποιον τρομερὸν ὄνειρον μ' ἔ-
πλήρωσεν ἤδη φρίκης! Εἶδον . . . . Αἰ αἰσθή-
σεις μου μ' ἐγκαταλείπουν· ἡ ἐκλείπουσα φωνή μου δὲν δύναται
νὰ τελειώσῃ . . . . Ἐπεριπλανώμην εἰς τὴν εὐρύχω-
ρον ἐκείνην πεδιάδα, ἣτις μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας· οἱ
δύο στρατοὶ ἐφαίνοντο παρατεταγμένοι· οἱ Μαυρητανοὶ μας ἦσαν
περὶ τὰ τείχη μας . . . . Σὲ εἶδον φωταυγῆ καὶ δια-
λάμποντα ὑπὸ τοῦ χάλυβος, προχωροῦντα μόνον, προσκαλοῦντα
εἰς μάχην τὸν Γονζάλβην, καὶ πολεμοῦντα μετὰ τοῦ Καστιλίου
ἐκείνου. Σὲ εἶδον νικητὴν ἀλλὰ κεκαλυμμένον μὲ λεπτὸν μέλαν
ὑφασμα, καλύπτον σε μὲ τὰς μέλανάς του πτύχας. Οὐδεὶς θνητὸς
ἐτόλμησε νὰ σὲ πλησιάσῃ· ἐγὼ δὲ ἔσπευσα, ἔτρεξα πρὸς ὑπάντη-
σίν σου, προσπαθοῦσα νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ μὲ τοὺς ἀνισχύρους μου
βραχίονας . . . . Τὸ ὑφασμα ἐκείνο ἐξετάθη καὶ ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς μου· ἀμφότεροι δὲ ἐβυθίσθημεν εἰς τὴν λίμνην αἵ-
ματος . . . .

Ὡ! σύζυγέ μου! ὦ φίλε μου! γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴν μεγα-
λοψυχίαν σου, ὥστε δὲν ἐπιχειρῶ οὔτε δύναμαι νὰ σ' ἐκφοβίσω·
ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, σ' ἐξορκίζω νὰ ἐνθυμηθῆς ὅτι ἡ Μοραίμη εἰς
τὸν κόσμον ἄλλον ἐκτὸς σοῦ δὲν ἔχει. Ἡ οἰκογένειά μου ἐξη-
φανίσθη σχεδόν· ὁ πατήρ μου καὶ οἱ ἀδελφοὶ μου ἔγιναν θύματα
τῆς μανίας τοῦ Βοαβδίλου· ἡ μήτηρ μου ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς λύπης
της· ὑπέφερα ὅλα ταῦτα καὶ ἔζησα, διότι ὁ οὐρανὸς μ' ἀφῆκε τὸν
Ἀλμανζόρον. Ἡ πρὸς τοὺς ἀπολεσθέντας ἀγάπη μου ἐδόθη εἰς
σὲ μόνον, καὶ σὲ ἡ καρδία μου ἔκαμε κληρονόμον ὅλων τῶν αἰ-

σθημάτων, τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε ἠσθάνθη. Οἴμοι! θέλεις τάχα ἐπιθυμήσει ποτέ νὰ μὲ ἀφαιρέσης τὸ μόνον ἀγαθόν, τὸ ὅποιον μ' ἄφησεν ἡ τύχη; Θέλεις τάχα καθιστάμενος βαρβαρώτερος ταύτης καταδικάσει τὴν Μοραίμην. . . . Τὸ τοιοῦτον θέλει ἐπιφέρει τὸν θάνατον εἰς αὐτὴν τὴν αὐτὴν στιγμήν· ἡ Μοραίμη θέλει ἐκπνεύσει διὰ φρικωδῶν βασάνων. Οἴκτιρόν με ἀνδρειότατε ἦρως! ὑποσχέθητί μοι νὰ μένης ἐντὸς τῶν τειχῶν μας, νὰ περιορισθῆς εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζεσε τὰ φρούριά μας μόνα, τὰ ὅποια ὁ βραχίων σου μόνος ὑποστηρίζει· ὤμοσον νὰ μὴν ἀφήσης ποτέ τὴν σύζυγόν σου, τὴν Μοραίμην σου, ἐξερχόμενος εἰς τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἀψηφῶν τὴν ζωὴν σου πρὸς ὑπεράσπισιν ἀπίστου Βασιλέως, ὅστις μισεῖ τὰς εὐγενεῖς σου ἀρετὰς, καὶ ὅστις θέλει σὲ παραδώσει ἴσως εἰς χεῖρας ἐθελῶν, ἅμα σώσης τὸ κράτος τοῦ.

Μοραίμη, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλμανζόρος χύνων δάκρυα τινὰ, σὲ ἀγαπῶ περισσότερο τῆς ζωῆς μου· ἀλλ' ἀγαπῶ τὸ χρέος μου μᾶλλον σου. Γνωρίζω τίς εἶναι ὁ Βοαβδίλης, καὶ σὺ ἡ ἴδια δὲν ἀγνοεῖς, ὅτι ἔχω πάντοτε φοβερόν μέσον, δι' οὗ ἀποφεύγω τὴν μανίαν τοῦ. Δὲν πολεμῶ ὑπὲρ τοῦ τέρατος ἐκείνου· ἀλλὰ πολεμῶ ὑπὲρ τῆς πίστεώς μου, ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου· πολεμῶ διὰ νὰ ἀφήσω περὶ τοῦ τάφου μου ὄνομα, τὸ ὅποιον θέλει εἰσθαι σεβάσμιος κληρονομία διὰ τὴν γυναῖκά μου μετὰ τὸν θάνατόν μου. Ὡς ἀξία καὶ πιστὴ μου σύζυγος, μὴ προσπαθῆς νὰ χαυνώσης τὴν ἀρετὴν μου! Σὺ εἶσαι ἐκείνη, ἥτις τὴν ἔθρεψας διὰ τῶν ἀγίων σου παραδειγμάτων, καὶ τὴν καθωράϊσας διὰ τῶν ἀγνῶν σου θελημάτων· ὥστε διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ παύσω ἀπὸ τοῦ ν' ἀγαπῶ τὴν ἀρετὴν πρέπει σὲ νὰ μὴν ἀγαπῶ. Ἀλλὰ θάρρει Μοραίμη· δὲν μελετῶ πῶς νὰ ἐξέλθω ἔξω τῶν τειχῶν μας, διότι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος μὲ ἀπαγορεύει τὸ τοιοῦτον. Θέλω μένει μετὰ σοῦ, φίλη μου, μετὰ σοῦ τῆς ὁποίας ἐν μόνον βλέμμα, μία μόνη λέξις, ἐν τρυφερὸν μειδίαμα ἀνταμείβει ὄλους μου τοὺς κόπους. Σπόγγιζε τὰ δάκρυά σου ὁ Θεὸς τῶν μοναχῶν ἴσως δώσῃ τέλος εἰς τὰς δυστυχίας μας· ἴσως διὰ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν προσπαθειῶν μου ἀπολαύσωμεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν εἰρήνην. Ὅποια δόξα, ὅποια εὐτυχία, ἂν ὁ λαὸς, σωθεὶς διὰ τῶν φροντίδων μου, λέγει περὶ σοῦ, βλέπων σε διαβαίνουσαν. «Ἴδου ἡ σύζυγος, ἰδου ἡ ἀγαπημένη τοῦ ἐλευθερωτοῦ μας».

Λέγων ταῦτα τὴν ἐναγκαλίζεται, ἐνθαρρύνων αὐτὴν, καὶ ὑπό-

σχομένος αὐτὴν νὰ μὴν ἐξέλθῃ ἔτι ἔξω τῶν τειχῶν. Ἡ Μορατίμη τὸν ἐπαρακίνησε νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς παρηγορητικούς ἐκείνους λόγους, πιστεύσασα, ὡς καὶ πάντοτε, εἰς ὅσα ὁ Ἀλμανζόρος τὴν εἶπε. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ καθησυχᾷ τὸν τρόμον της οὐδὲ τὰ δάκρυά της ἠδυνήθη νὰ καθέξῃ. Δῖφνης ἤχος σαλπίγγων ἤχει πλησίον τοῦ παλατίου των. Ὁ Ἀλμανζόρος ἐκθαμβος ἐγείρεται, καὶ στήσας μετὰ προσοχῆς τὴν ἀκοήν του, ἀκούει θόρυβον ὀπλων καὶ ἵππων. Ὁ ἥρως ἀρπάζει εὐθὺς τὴν ρομφαίαν του, καλύπτει τὴν κεφαλὴν του μὲ πλατεῖαν κίδαριν, ἐνδύεται ταχέως τὸν ἰσχυρὸν του θώρακα, καὶ μὴν ἀκούων ποσῶς τῆς Μορατίμης τὴν φωνήν, τρέχει νὰ μάθῃ τὸ αἷτιον τῆς κινήσεως ταύτης.

Φθάτας εἰς τὴν πλατεῖαν, θεωρεῖ ἐν τῷ μέσῳ λαμπάδων ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἀφρικανῶν τὸν ὑπερήφανον Ἀλαμάρου, καθήμενον ἐφ' ἵππου τοῦ Σουέζ, καὶ κεκαλυμμένον μὲ δέρμα ὄφεως, τοῦ ὁποίου αἱ σκληραὶ καὶ ἀδιατρύπητοι λεπίδες, τὸν προεφύλαττον σχεδὸν ὀλόκληρον· ἡ δὲ αἱματοβαφῆς καὶ φρικώδης κεφαλὴ του, ἦτο συντριμμένη περὶ τὴν πρασίνην του κίδαριν.

Ἡγεμῶν τῆς Γρανάδας, τὸν εἶπεν ὁ βάρβαρος, σὺ κοιμᾷσαι, ἐγὼ δὲ ὑπάγω νὰ πολεμήσω· σὺ ἀναπαύεσαι πλησίον τῆς συζύγου σου, ἐγὼ δὲ τρέχω νὰ ρίψω πῦρ εἰς τὰς σκηνὰς τοῦ Φερδινάνδου· ἔλαβον τὴν ἀδειαν τοῦ Βοαβδίλου. Τρέχω μετὰ τῶν πολεμιστῶν μου μόνων νὰ προσέάλλω τοὺς ὑπερηφάνους Ἰσπανοὺς, οἵτινες νομίζοντές μας τόσον ποταποὺς, ὥστε νὰ μὴν δυνάμεθα νὰ ἐπιπέσωμεν κατ' αὐτῶν, περιμένουν διδόμενοι εἰς ἐορτάς καὶ πανηγύρεις, νὰ αἰχμαλωτισθῶμεν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ. Ὑπάγω νὰ ταραξῶ τὰς πομπώδεις ἐκεῖνας ἐορτάς, πλημμυρῶν ἀπὸ αἶμα τὰς σκηνὰς ἐκεῖνας, ἐντὸς τῶν ὀπείων ἐνεδρεύουσιν αἱ ἠδοναί. Τολμᾷ τάχα καὶ ὁ Ἀλμανζόρος νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ;

Ὁ ἥρως τὸν ἐθεώρησε μειδιάσας πικρῶς· Ἔσο ἥσυχος, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν, ὁ Ἀλμανζόρος θέλει προηγηθῆ σοῦ.

Κράξας εὐθὺς διὰ διαταγῆς του τοὺς Ζέγγρους καὶ Ἀλαβέζους ζητεῖ ἓνα ἐκ τῶν ἵππων των, καὶ ὀπλισθεὶς μὲ τὴ βαρὺ σιδηροῦν ῥόπαλόν του, τίθεται πλησίον τοῦ Ἀλαμάρου, ὅμοιος μὲ τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου· διαθέσας δὲ ἡσύχως κατὰ τάξιν τὰ τρία ἠνωμένα τάγματα, ἐξέρχεται ἐκ τῆς Ἑλβιρίας θύρας.

Περηπατήσαντες ταχέως φθάνουν εἰς τὴν πεδιάδα· προτοῦ δὲ νὰ φθάσωσιν εἰς τὰς πρώτας φυλακὰς, ὁ Ἀλμανζόρος σκέπτεται μετὰ τοῦ Ἀλαμάρου περὶ τῆς τάξεως ἣτις ἔπρεπε νὰ διατηρηθῇ.

Οἱ Ζέγροι μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των Μαάζου ἐσυμφωνήθη νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ κέντρου τοῦ στρατοπέδου, ὅπου οἱ Καστίλιοι πολεμισταὶ ἐφύλαττον τὴν βασίλισσάν των Ἰσαβέλλαν κατὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγας διοικουμένης ὑπὸ τοῦ γέροντος Τέλλες καὶ τῶν ἵπποτῶν τῆς Καλατράβας, νὰ ὀρμήσωσιν οἱ Ἀφρικανοὶ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἀλαμάρου, καὶ τὴν δεξιάν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο τοποθετημένος ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος μετὰ τῶν Ἀραγονίων του νὰ προσβάλλῃ ὁ Ἀλμανζόρος μετὰ τῶν πιστῶν μου Ἀλαβέζων.

Συμφωνήσαντες λοιπὸν, χωρίζονται καὶ προχωροῦν μὲ ἰσοταχεῖς, βραδύ καὶ ἥσυχον βῆμα. Τὸ σκότος, συνετέλει ὑπὲρ τῶν Μαυρητανῶν· ἡ δὲ ἀφροντισία τῶν ἐχθρῶν των ἐφαίνετο ὅτι ἐπεββαίωνε τὴν ἐπιτυχίαν των. Οἱ πρῶτοι φύλακες θυσιάζονται, οἱ δεῦτεροι ὁμοίως φθάνουν εἰς τὰ χαρακώματα, οἱ δὲ Ἀφρικανοὶ ἵπποι διαπεροῦν ταῦτα εὐθύς. Τὸ στράτευμα τοῦ Ἀλαμάρου ἐκξάλλει τότε τρομερᾶς κραυγᾶς, τὸ τοῦ Ἀλμανζόρου ἀνταποκρίνεται, οἱ δὲ εἰς τὸ κέντρον Ζέγροι ἐπαναλαμβάνουν πάλιν τὰς αὐτὰς κραυγᾶς, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τὸ πεδίου πληροῦται πανταχόθεν ὑπὸ Μαυρητανῶν, ἐπιπιπτόντων ἐπὶ τῶν Ἰσπανῶν ὡς πεινασμένοι ἄγριοι λέοντες, ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἔρημον δειλῶν δορκάδων ποίμνιον. Προσβάλλουν, καταδιώκουν σφάζουν καὶ τοὺς πρεπομένους εἰς φυγὴν καὶ τοὺς ἀνθισταμένους, καὶ συσσωρεύουν τὰ σώματά των ἐκπνέοντα, μὴ φοβούμενοι ἄλλο τι, εἰμὴ μόνον οἱ βραχίονές των ἀπαυδήσαντες, δὲν δυναθοῦν νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν λύσαν των καὶ νὰ ἐκτελέσωσιν ὅσα αὕτη ἐπεθύμει.

Ὁ Αἰμοχαρὴς Ἀλαμάρος, μεθυσθεὶς αἵματος, μόνος καὶ σχεδὸν μακρὰν τῶν ὀπαδῶν του, διατρέχει μετὰ τοῦ θορύβου καὶ τοῦ σκότους τὸ στράτευμα τοῦ Τέλλες, καταστρέφων καὶ θυσιάζων κατὰ τύχην πᾶν ὅ,τι ἐπαρουσιάζετο εἰς τὴν λύσαν του. Ὁ γέρον Τέλλες, ἀκούσας μόλις τὸν πρῶτον θόρυβον, διατάττει νὰ ἤχησιν αἱ σάλπιγγες, καὶ μὲ τὴν ῥομφαίαν εἰς χεῖρας ἄνευ θώρακος καὶ περικεφαλαίας, λαβὼν λαμπάδας τινάς, τρέχει κράζων τοὺς ἵπποτάς του. Ὁ Ἀλαμάρος ἀκούσας τον, τρέχει κατ' αὐτοῦ, καὶ καταστρέψας τοὺς περικυκλοῦντας τον, ἀρπάζει ὑπὸ τῆς λευκῆς του κόμης τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον ἐφείσθησαν πλειονες τῶν ἐκατῶν μαχῶν, καὶ ἰδι' ἐνός μόνου σπαθισμοῦ ἀποκόπτει τὴν σεβασμίαν ἐκείνην κεφαλὴν, ἥτις πρὸ τόσοῦ καιροῦ ἦτο ἀντικείμενον γενικοῦ σεβασμοῦ· μὴ σταθεὶς δὲ ποσῶς ὀρμᾶ κατὰ τοῦ τάγματος τῆς Καλατράβας, τὸ ὁποῖον ἐνοήμενον, συνεσω-

ματοῦτο ἀτάκτως διὰ νὰ φθάσῃ πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὁ Τέλλες τὸ ἔκραζε, καὶ παρουσιασθεὶς ὡς κεραυνός, ἰδοὺ ὁ ἀρχηγός σας ἔκραξε, σὰς τὸν ἀνταποδίδω' ἄνευ λύτρων. Ταῦτα εἰπὼν ῥίπτει τὴν καταϊματωμένην κεφαλὴν τοῦ Τέλλες εἰς αὐτοὺς καὶ ὀρμήσας διασκορπίζει τὸ τάγμα, καὶ τὸ τρέπει εἰς φυγὴν, καλύπτων τὴν γῆν μὲ πτώματα.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος πληροῖ τρόμου τὸ στράτευμα τοῦ βασιλέως. Ἐπιπεσὼν αἴφνης κατὰ τῶν ἀραγονείων τοὺς ἐθυσίαζεν, ἢ τοὺς διεσκορπίζεν ἔνθεν κακσίθεν. Ὁ ἀρχηγός των Ἀρράνδας καὶ Μονταζβάνος εἰς μάτην προσπαθοῦν νὰ τοὺς συναθροίσωσιν ἐκ νέου φεύγοντας· οἱ ἀτρόμητοι Ἀλαδέζοι πυκνοῦντες τοὺς ζυγούς των τοὺς ἀφανίζουν, καὶ ὡς ἡ μανιώδης θάλασσα, ὅταν ἐπιπίπτει κατὰ τῶν παραλίων της, προχωροῦν καταστρέφοντες καὶ ἐξαφανίζοντες πᾶν ὅ,τι προσπαθεῖ νὰ τοὺς σταματήσῃ. Ὁ Ἀλμανζόρος διευθύνει τὸ βᾶδισμὸν τῶν ἄνευ θορύβου, ἄνευ μανίας καὶ λύσσης, μὴ καταδεχόμενος δὲ νὰ καταστρέφῃ καὶ νὰ ἐξαφανίξῃ τοὺς ἡττηθέντας, ἐνασχολεῖται εἰς τὸν καρπὸν τῆς νίκης μᾶλλον, παρὰ εἰς τὴν ἀνδρίαν δι' ἧς ἔμελλε νὰ τὴν ἀγοράσῃ Διατάττει λοιπὸν πυρπόλησιν, καὶ αἱ δᾶδες ἀνάπτωνται εὐθύς. Αἱ σκηναὶ πυρπολοῦνται, καὶ ρεύματα πυκνοῦ καπνοῦ ὑψούμενα κρουνιδὸν, ἀναδίδουν μεγάλην φλόγα ἣτις πῦξανον ὄλονέν ἀνεμιζομένη. Ὁ Ἀλαμάρος καὶ οἱ Ἀφρικανοὶ του παρατηρήσαντες ταύτην ἐκ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, διαχέον εὐθύς τὴ πῦρ εἰς τὸ τάγμα τοῦ Τέλλες. Αἱ σκηναὶ πίπτουν, ἡ πυρκαϊὰ χροχωρεῖ αἱ δὲ δύο φλόγες ὑψούμεναι ἑμοῦ, ἀπειλοῦν νὰ συνενωθοῦν μετ' ὀλίγον.

Ὁ Φερνάνδος ἡμίγυμνος λαβὼν τὸ ξίφος του μόνον διευθύνθη ἅμα ἤκουσε τὸν πρῶτον θόρυβον πρὸς τὴν σκηνὴν τῆς βασιλείσσης, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι περὶ τὴν βασίλισσαν ὁ ἡγεμὼν Πορτογαλλίας, ὁ Λάρας, ὁ Κόρτες, ὁ Ἀγουϊλάρος, ὅλοι ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ Καστίλιοι ἥρωες. Τρεῖς ἀπεδιώχθησαν ἐκεῖθεν οἱ φοβεροὶ Ζέγροι. ὁ δὲ ἀρχηγός των Μαάζ, δίωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Λάρα, περιχώρει φρυάκτων τὴν νίκην εἰς αὐτόν. Ἡ μεγαλοπρεπὴς Ἰσαβέλλα φοβουμένη διὰ τὸν βασιλέα ἔτρεχεν ἀρτὴ ἢ ἰδίᾳ πρὸς βοήθειάν του, ὅτε ὁ μονάρχης οὗτος τρέμων δι' αὐτήν, ἔφθασε πλησίον της, ἐνθαρρυνθεὶς δὲ τότε ὑπὸ τῆς παρουσίας της ζητεῖ νὰ ἐπλισθῇ ἐντελῶς διὰ νὰ δράμῃ νὰ πολεμήτῃ τὸν Ἀλμανζόρον.

Ἀλλ' ὁ ἀναξ της Πορτογαλλίας Ἀλφόνσος, ἐρεθισθεὶς ὑπὸ τοῦ

Χ Ι Ι Ι Χ

πρώτου τῶν ἀνδραγαθημάτων των ἐκείνου, καὶ ὑπὸ τῆς θείας τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἣτις διέχεε τρομερὰν λάμψιν, ὄρμα ὡς νέα νεβρός, τρέχουσα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου τὸ θανατηφόρον βέλος τὴν περιμένει. Ὁδηγηθεὶς ὑπὸ τῶν κραυγῶν, τρέχει διὰ μέσου τῶν φλογῶν, φθάνει, ἐπιτυγχάνει τὸν Ἀλμανζόρον, καὶ ἐπιφέρει εἰς αὐτὸν προσβολὴν τινὰ διὰ τῆς λόγχης του, ἣτις ἐθραύεθη εὐθὺς ἐπὶ τοῦ θώρακος τοῦ Γραναδινοῦ.

Ὁ Ἀλμανζόρος κλονισθεὶς ἵσταται· στρέψας δὲ πρὸς τὸν Πορτογάλλον τοὺς ὀφθαλμοὺς του ζέοντα ὑπ' ὀργῆς, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν κτυπήσῃ μὲ τὸ ρόπαλόν του· ἀλλ' ὅταν εἶδεν αὐτὸν πεζὸν ἀκολουθούμενον ὑπὸ ὀλίγων ὀπαδῶν, ἡ γενναιότης του ὑπερτέρησε τὴν ὀργὴν του· καταβάς λοιπὸν ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ σύρας τὴν σπάθην του, προχωρεῖ πρὸς τὸν Ἀλφόνσον, ὅστις τὸν περιμένει μὲ τὸν σιδήρον εἰς τὴν χεῖρα.

Πλησιάζουν καὶ προσβάλλουσιν ἀλλήλους· αἱ σπάθαι των συσταυρωθεῖσαι ἐκβάλλουν πῦρ· τὰ δὲ ὄπλα των ἀντέχουν εἰς τὰς ἀπείρους προσβολάς. Ὁ Ἀλμανζόρος λαμβάνει εἰς τὸν βραχίονα βαθεῖαν πληγὴν, ἣτις προχωρεῖ καὶ μέχρι τοῦ πλευροῦ του καὶ τὸν τραυματίζει. Ὁ Ἀλφόνσος ἐκβάλλει χαρμόσυνον κραυγὴν· ἀλλ' ὁ Ἀλμανζόρος, ἐπίσης κατ' ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἰσχυρὸς, λαβὼν τὴν φοβερὰν του σπάθην μὲ τὴν ἀριστερὰν, καὶ στενοχωρήσας πλησιέστερον τὸν ἐκπεπληγμένον ἐχθρόν του, σχίζει δι' ἑνὸς μόνου σπαθισμοῦ τὸ στήθος τοῦ ἀτρομήτου Πορτογάλλου. Ὁ Ἀλφόνσος πεσὼν δάκνει τὴν γῆν· προσπαθεῖ ἀνωφελῶς νὰ φοβερίσῃ τὸν νικητὴν του· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐκλείπει ἡ φωνὴ καὶ ἡ ζωὴ του.

Ω δυστυχῆς Ἰσαβέλλα, σύζυγος, δυστυχῆς ἐρωμένη τοῦ ἥρωος, ὅστις ἐξέπνευσεν ἤδη! Σὲ εἰδοποιοῦν τώρα ὅτι ὁ τολμηρὸς Ἀλφόνσος συγκρούεται μετὰ τοῦ Ἀλμανζόρου. Μήτε αἱ κραυγαὶ τῆς βασίλισσης, μήτε αἱ παρακλήσεις τοῦ Φερδινάνδου δὲν ἰσχύουν διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν νέαν Ἰσαβέλλαν, ἣτις, ὡχρὰ καὶ λυσίκομος τρέχει διαβένουσα διὰ μέσου τῶν φλογῶν, καὶ κρᾶζουσα Ἀλφόνσε, Ἀλφόνσε. . . . φθάνει καὶ θεωρεῖ τὸν σύζυγόν της ἄνευ περικεφαλαίας, στρέφοντα τοὺς ἡμικλείστους του ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Ἀλμανζόρον ἀπομακρυνόμενον.

Περιπόθητε Ἀλφόνσε, ἔκραζε ῥιπτομένη ἐπ' αὐτοῦ, περιπόθητε Ἀλφόνσε, περιμένει τὴν σύζυγόν σου· ἡ ὀδύνη της θέλει τὴν συνεχώσῃ ἤδη μετὰ σοῦ. Ἴδου λοιπὸν ὁ ἡδύς ἐκεῖνος ὑμέναιος δι·

οὐ ἐμέλλομεν ν' ἀπολαύωμεν σταθερῶς μακρὰν σειρὰν εὐτυχῶν ἡμερῶν! Ἴδου οἱ ἀτυχεῖς ἐκεῖνοι δεσμοί, οἵτινες ἔμελλον νὰ μᾶς συνενώσουν διὰ παντός! Ἀλφόνσε, ἀγαπητέ Ἀλφόνσε· ὁ ἔρως τῆς Ἰσαβέλλης δὲν σὲ ἤρκεσε λοιπὸν. Οἴμοι! δὲν ἤμην ἀξία νὰ ζήσω διὰ πολὺν καιρὸν σύζυγός σου· ἡ βάρβαρος τύχη δὲν τὸ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τουλάχιστον δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ μᾶς ἀποχωρήσῃ.

Εἰποῦσα ταῦτα ἐγείρεται μὲ ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς ὀποίους ἦτο ἐξωγραφισμένη ἡ ἀπελπισία, ἀρπάζει τὴν ῥομφαίαν τοῦ Ἀλφόνσου καὶ ζητεῖ νὰ τὴν βυθίσῃ εἰς τὸ στῆθος τῆς· ἡ βασίλισσα καὶ ὁ Φερδινάνδος κατορθώνουν τέλος νὰ τὴν συλλάβουν καὶ ζητοῦν νὰ τὴν σύρουν μακρὰν ἀπὸ τὸν ὀλέθριον ἐκεῖνον τόπον· ἀλλ' ἐκείνη καταφρονεῖ τὴν φωνὴν τῆς μητρὸς τῆς, ἀπωθεῖ τὰς τρυφεράς τῆς φιλοφρονήσεις, ἐπιστρέφει, καὶ ῥιφθεῖσα ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἀλφόνσου, δεσμεύεται ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἀνισχύρων τῆς βραχιόνων.

Ὁ Ἀλμανζόρος ἰδὼν ταύτην διὰ τῆς λάμψεως τῶν καταβροχθιστικῶν φλογῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Δυστυχῆς ἐγὼ! ἀνέκραξε, τί ἔπραξα.; Ἴδου κατατεθλιμένη χήρα, τῆς ὁποίας τὸν σύζυγον ἐθυσίασε ὁ βραχίον μου· Ἴδου ἀπελπισμένη ἔρωμένη τὴν ὁποίαν κατέστησα αἰωνίως δυστυχῆ! ἘΑ! Μοραίμη . . . . Μοραίμη . . . . ἴσως μετ' ὀλίγον . . . . Τὰ δάκρυά του ἐδιπλασιάσθησαν· ἀλλ' ἀπομακρύνας ἀπὸ τὸν νοῦν του τοὺς θλιβεροὺς τούτους διαλογισμοὺς, καὶ εἰπὼν τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του ἐξακολουεῖ τὴν ταχεῖαν πορείαν του, προτείνει ἐπαυξάνει τὴν πυρκαϊὰν καὶ ἀπαντᾷ τέλος τὸν Ἀλαμάρων αἱματοφύρτον ἀπαυδῆσαντα ἀπὸ τοῦ νὰ σφάζῃ ὅστις ἐπροχώρει πρὸς αὐτὸν περιπατῶν ἐπὶ συρῶν πτωμάτων.

Ὁ εἰς συνεχάρη τὸν ἄλλον εἰς τὴν συνάντησίν των, καὶ συμβουλευθήσαν περὶ νέων σχεδίων. Θεωροῦν διὰ τῆς λάμψεως τῶν φλογῶν τάγμα τι ἀκοντοφόρον, μακρὰν τοῦ καιομένου παιδίου ἐσχηματισμένον, συναπαρτισμένον ἀπὸ παλαιούς Καστιλίους συμμορίας, τρεῖς νικήσαν τοὺς Ζέγγρους τοὺς ὁποίους ὁ Μάτζος ζητεῖ νὰ συσσωματώσῃ πάλιν, παρουσιάζων καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν δάσος ἀπρόσιτων λογγῶν. Εἰς τὸ μέσον ἡ βασίλισσα Ἰσαβέλλα καθήμενη ἐπὶ μιᾶς ἀσπίδος ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὴν ἡμιθανῆ τῆς θυγατέρα καὶ θλίβουσα αὐτὴν εἰς τὸ στῆθος τῆς τὴν καταφιλεῖ κλαίουσα, καὶ ζη-

τεῖ ν' ἀνακαλέσῃ τοῦλάχιστον εἰς τὸν νοῦν τῆς ἀπαρηγορήτου ἑκείνης χήρας, ὅτι ἂν καὶ ὁ σύζυγός τῆς ἀπέθανεν, τὴν ἔμενεν ἔτι ἡ μήτηρ.

Περὶ αὐτὴν δ' Ἀγουιλάρος, ὁ Κόρτες, ὁ Γουσμὲν, καὶ ὁ Λάρας, οἱ ἥρωες τοῦ στρατοῦ κινούμενοι εἰς συμπάθειαν ὑπὸ τοῦ θεάματος τούτου, ἀγανακτοῦντες κατὰ τῆς τύχης καὶ χύνοντες συγχρόνως δάκρυα κινούμενα ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ συμπαθείας, φλέγονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τρέξουν κατὰ τοῦ Μαυρητανοῦ· μὴ δυνάμενοι ὁμῶς ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τὸν περίβολον ἐκείνον, τὸ τελευταῖον καταφύγιον τῶν βασιλέων τῶν, τὸ τελευταῖον ἄσσυλον τῶν σημαίων τῶν, φρυάττουσιν ὑπ' ἀσχύνης καὶ λύσσης, τρέχουν ἔξω τῶν θέσεών τῶν καὶ ὁρμοῦν πρὸς ζήτησιν τοῦ Ἀλμανζόρου· ἀλλ' ἀνακαλούμενοι ὑπὸ τοῦ Μονάρχου ἐπανέρχονται καταλελυπημένοι ὀπίσω, ὡς τὸ εἰς τοὺς βράχους τῶν πυρηναίων πρὸς διαφύλαξιν τῶν ποιμνίων γενώμενον ἀνδρεῖον ζῶον, τὸ ὁποῖον δεδεμένον ὄν ἐπ' ἰσχυρῶν ἀλύσσων εἰς τὴν θύραν μάνδρας τινός, ἅμα ἴδῃ μακρόθεν ἀρπακτικούς λύκους ὑλακτεῖ, φρυάσσεται, ἀπειλεῖ, πληρεῖ τὰ περίξ ἀπὸ φρικώδεις ὑλακὰς, δάκνει τὴν ἄλυσσόν του τανύων αὐτὴν μ' ὄλην του τὴν δύναμιν, μ' ὄλον του τὸ βάρος, καὶ κάμνει ν' ἀντιχῆ ὁ κρότος τῶν ὀδόντων του, θηγομένων μεταξύ τῶν.

Ὁ Ἀλμανζόρος ἔμενεν ἡσυχος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νίκης νομίζων ὡς οὐδὲν τὰς ἐπιτυχίας ταύτας, ἐνόσω ἡ Γρανάδα δὲν ἐλευθεροῦτο ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῆς· ἐπρότεινε δὲ νὰ ἐνωθοῦν διὰ νὰ πολεμήσωσι τελευταῖον καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φάλαγγα, καὶ νὰ δώσωσι τέλος εἰς τὸν πόλεμον ἐξαφανίζοντές την. Ἀλλ' αἱ δυνάμεις τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλμανζόρου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν γενναιότητά του· τὸ ἀφθόνως ἐκ τῆς ὀδυνηρᾶς του πληγῆς ῥέον αἷμα, οἱ πόνοι του, τοὺς ὁποίους ἐσιώπα καὶ ὑπέκρυπτε, καὶ οἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, παρελθοῦσαν ἐν ἡσυχίᾳ εἶχον ἐπαυξήθη, ὅλα ταῦτα δὲν ἐσυγχώρουν εἰς τὸν ἀνδρεῖον ἡγεμόνα νὰ πετάξῃ πάλιν εἰς τὴν μάχην. Οἱ ὑπεραγαπῶντες τον Ἀλαβέζοι, τρέμοντες διὰ τὴν πολυτιμὸν του ζωὴν, διεκοίνωσαν δριστικῶς ὅτι δὲν τὸν ἠκολούθουν· οἱ δὲ Ἀφρικανοὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλαμάρος, εὐχαριστήθέντες ἀπὸ τῆς νυκτός τὰ κατορθώματα, ἐζήτησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Γρανάδαν. Ὁ ἥρωες τοὺς ἤκουε σκεπτικὸς μελετῶν νέον τι σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐκ τῆς μάχης ὠφέλειαν, τὴν νίκην καὶ ὑπερόχην του,

καὶ νὰ διπλασιάσῃ τὴν κατάπληξιν τῶν ἠττηθέντων ἐχθρῶν τοῦ, Γνωρίζων πόσον εἶναι συμφέρον εἰς τὸν πόλεμον τὸ νὰ ἐμπνέῃ τις τρόπον εἰς τοὺς ἐχθρούς του γνωρίζων ὅτι πολλάκις πομπώδης τις ἐπίδειξις προξενεῖ τὸ τοιοῦτον μᾶλλον αὐτῆς τῆς νίκης, κράζει τὸν φοβερόν Ἀλαμάρων, συνάζει περὶ αὐτὸν τοὺς στρατηγοὺς του, καὶ λαβὼν ἐπ' αὐτῶν τὴν εὐγενῆ ἐκείνην ὑπεροχὴν, τὴν ὁποίαν ἡ συνείδησις δίδει εἰς τοὺς μεγάλους ἄνδρας, εἶπε πρὸς αὐτούς.

Εἶπεν ὑπακούω. Ὁ Ἀλμανζόρος συγκατανεύει εἰς τὴν ἡσυχίαν· ἀλλὰ δὲν θέλετε συγκατανεύσει ποσῶς νὰ χάσετε τὸν καρπὸν τοιαύτης ἐπιτυχίας καὶ νὰ ἐπιστρέψετε ὡς φυγάδες ἐντὸς τῶν τειχῶν σας, ἐπαπειλουμένων ἔτι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Ἄς ἐμώσωμεν φίλοι, νὰ μὴν εἰσέλθωμεν ἐντὸς αὐτῶν, ἕως ὅτου νὰ ἀποδιώξωμεν τοὺς βαρβάρους τούτους, ἕως ὅτου νὰ ἐξολοθρεύσωμεν τὸ ὑπολειφθὲν μέρος τῶν ἐχθρῶν μας. Ἄς στήσωμεν τὸ στρατόπεδον τῶν νικητῶν ἄντικρυ τοῦ ἐξολοθρευθέντος ὑφ' ἡμῶν ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὥστε πολιορκήσαντες τὸν Ἰσπανόν, νὰ προξενήσωσιν εἰς αὐτὸν, ὅσα δεινὰ αὐτὸς ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς.

Εἶπεν οἱ πολεμισταὶ του ὅλοι ἐπευφήμησαν, ὁ δὲ Ἀλαμάρων παρεδέχθη τὸ μέγα τοῦτο σχέδιον. Ἀναχωρήσας εὐθύς οὗτος ὑπάγει πρὸς τὸν Βοαβδίλην διὰ νὰ φέρῃ μετὰ τοῦ μονάρχου τὰ στρατεύματα καὶ τὰς ἀναγκαίας βοηθείας εἰς τὸν προσδιωρισθέντα διὰ στρατόπεδον, τόπον. Τρέχει λοιπὸν, καὶ φθάσας εἰς τὴν Ἀλάμβραν διαδίδει τὴν εὐτυχῆ εἶδησιν· ὁ λαὸς, οἱ πολῖται πληροῦνται μεγάλης καὶ θορυβώδους χαρᾶς, αἱ δὲ θύραι τῆς πόλεως ἀνοίγονται εὐθύς, καὶ ὁ Βοαβδίλης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλαμάρου ἐξέρχεται ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολεμικῶν του ταγμάτων. Ἡ πεδιάς καλύπτεται ὑπὸ Μαυρητανῶν καὶ ἵππων· συρόντων ὀχήματα πλήρη ὄπλων διαφόρων ὑφασμάτων καὶ ζωοτροπιῶν. Ὁ στρατὸς περικυκλῶν τὸν Ἀλμανζόρον, τὸν ἐνομάζει βοηθητικὸν θεὸν του, ἥρωά του, καὶ ἐλευθερωτὴν του· ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς ἐπιβεβαιώνει τὰ ὀνόματα ταῦτα. Εἰς τὸ περιγεγραμμένον ἤδη διάστημα ἄπειραι σκηναὶ συστήνονται. Μεγαλοπρεπὴς σκηνὴ ὑψοῦται εἰς τὸ κέντρον, διὰ τὸν Βοαβδίλην. Ὁ Ἀλμανζόρος μετὰ τῶν Ἀλαβέζων ἀποσύρεται εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα· ὁ Ἀλαμάρων μετὰ τῶν στρατιωτῶν του τίθεται εἰς τὴν ἀριστεράν. Ὁ στρατὸς ὅθεν ὅλος στρατοπεδεύει εἰς ὀλίγας ὥρας τακτικῶς· νέοι καὶ λυάριθμοι στρατιῶται κατέχουν τὰς προβεβυκείας θέσεις· ἐξ

χιλιάδας λογχῶν τίθενται κατὰ σειράν ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου, παρουσιάζουσαι τὰς αἵματοφύρτους κεφαλὰς, τὰς ὁποίας οἱ ἄγριοι Ἀφρικανοὶ ἔφερον ἀπὸ τὴν μάχην.

Αἱ φωτειναὶ ἀκτῖνες ἐντοσοῦτῳ ἀνεκάλυψαν τὸ θέαμα ἐκεῖνο καὶ παρουσίασαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Καστιλίων τὴν τρομερὰν εἰκόνα τσοσούτων δυστυχημάτων. Αἱ σκηναὶ των ὄλαι κατηναλώθησαν· αἱ μηχαναὶ καὶ ἀποθήκαι ἐκάπνιζον ἔτι ὑπὸ τοὺς σωροὺς τῶν τεφρῶν· ἄπειρα ἔνθεν κακεῖθεν διασκορπισμένα πτώματα ἔπλεον ἐπὶ ποταμῶν αἵματος. Ἐδῶ εὐρίσκονται δυστυχεῖς τινές, τῶν ὁποίων ἡ καρδία πάλλει ἔτι ὑπὸ τὰς τέφρας· ἐκεῖ δὲ στρατιῶται γυμνοὶ, λαβόντες τὸν θάνατον ἐνῶ ἐκοιμῶντο. Ἐκατὸς στρατιώτης ζητεῖ νὰ ἴδῃ τὸν ἀδελφόν· ἢ τὸν φίλον, ὅστις ἐλείπει ἢ ἀπ' αὐτόν· ἢ εὐσεβῆς του λύπη ἀπατάται διὰ τῆς θέας του ἄνευ κεφαλῆς κατακερματισμένου σώματος. Θεωρεῖ μικρόθεν τεθειμένην ἐπὶ λαμπροῦ σιδήρου τὴν κεφαλὴν· ἐκείνου τὸν ὀποῖον θρηνεῖ, καὶ θεωρῶν αὐτὴν στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς του, φρίττειν καὶ τρέμων,

Ὁ Φερνάνδος, ὁ Λάρας καὶ υἱοὶ εἰ ἀρχηγοὶ, θεωροῦντες ἀλλήλους δὲν τολμοῦν νὰ ἀποφασίσωσιν οὐδέν· ἡ δὲ ἄνασσα Ἰσαβέλλα ὠχρίασεν ἔνεκα τούτου. Οἱ Καστίλιοι ἔντρομοὶ ἐπιώπων, ὁ τρόμος ἐφαίνετο ἐπὶ τῶν προσώπων των ἐξωγραφισμένους· ἡ ἀταξία διεσπάρθη εἰς τὰς τάξεις των· ἔτρομον, ἠτοιμάζοντες ἀνσχωρήσειν· ἀλλ' ἡ Ἰσαβέλλα, γνωρίζουσα τὰ ἤθη καὶ τὸν χαρακτῆρα των Ἰσπανῶν, κράζει εὐθὺς τὸν ὀρησειάν πρὸς βοήθειαν τῆς ἐκλειπούσης των γενναιότητος· συνοδευομένη ἑαυτὴν ἐπὶ δύο ἀγίων ἀρχιερέων, καὶ ἐπομένη τοῦ μεγάλου στρατοῦ, τῆς ἰσραὴ ἐκείνης τοῦ στρατοῦ σημαίας, περιτρέχει τὰς στρατιωτικὰς τάξεις.

Φίλοι, λέγει πρὸς αὐτοὺς μὲ τόνον πλήρη ζήλου καὶ ἐπιπέθους, ἅς δοξάσωμεν τὴν πλήττουσάν μας χεῖρα· αὕτη θέλει μῆς ἀνυψώσει πάλιν. Ὁ θεὸς τῶν στρατῶν εἶναι μεθ' ἡμῶν· δύναται ποτὲ νὰ παραχωρήσῃ τὴν νίκην εἰς ἐχθροὺς περιϋβρίζοντάς τον ; θέλει νὰ δοκιμάσῃ τοὺς στρατιώτας του· θέλει νὰ εἴς καταστήσῃ ἀξιους τῆς ἀνταμοιβῆς, τὴν ὑποίαν σᾶς προορίζει· ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους κλαίετε τώρα ἀπολαμβάνουν τὴν ἀνταμοιβὴν ταύτην· ναι, ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐθέρισε τῆς φρικώδους ταύτης νυκτὸς ὁ σίδηρος, σᾶς περισκοποῦν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἐκ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν, ὅπου κατοικοῦν, δεικνύοντές σας τὸν ἀθάνατον κλάδον τῆς νίκης, τὸν ὁποῖον οἱ ἄγγελοι ἔθεσαν εἰς χεῖρας των, Ἄ !

παύσατε, παύσατε Χριστιανοί, ἀπὸ τοῦ νὰ κλαίετε ἐπὶ τῆς τέφρας των· δὲν ἔχουν ἀνάγκην τῶν δακρύων σας· ἡμεῖς ἔχομεν ἀνάγκην τῆς βοήθειας των. Ἄς τοὺς παρακαλέσωμεν ἅς ἐπιστρέψωμεν τὰ βλέμματά μας μὲ σέβας, καὶ μὲ πεποίθησιν πρὸς τὰ αἱματοβαφῆ ἐκεῖνα τεθνηκότα σώματα, τὰ ἵποια φαίνεσθαι παρατηροῦντες μετὰ φρίκης. Εἶναι λείψανα μαρτύρων ἐκεῖνα· εἶναι ἅγια λείψανα εἰς τὰ ἵποια μέλλομεν νὰ ὀφείλωμεν τὰς ἐπιτυχίας μας, καὶ τὰ ἵποια ἐπιβεβαιοῦν τὸν ἀναπόφευκτον ὄλεθρον τῶν βαρβάρων Ὀθωμανῶν, καὶ σύρουν ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῦ Ὑψίστου, ἣτις ἀφίνει ποτὲ ἀνεκδίκητους τὰς πρὸς τοὺς ἀγίους τοῦ ἀνδρας ὕβρεις.

Οἱ εὐσεβεῖς Ἴσπανοὶ ἀνταπεκρίνοντο εἰς αὐτὴν διὰ λυγμῶν· δυνύοντες δὲ ν' ἀποθάνωσι ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ των πρὸ ποδῶν τῆς ἡγαπημένης των Βασιλίσσης, περικάλουν τὸν παντοδύναμον, κύλλογουν τὸ ὄνομα τῆς Ἰσαβέλλης, καὶ ἀνδρινθέντες ἐκ νέου ἤθελον νὰ βαδίσουν εὐθύς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ Φερδινάνδος ἐκράτησε τὸν ζῆλον των· ἀλλ' ἤξευρε νὰ ὤφελθη ἀπ' αὐτοῦ. Τὸ ἥμισυ λοιπὸν τῶν στρατευμάτων ἔμενε ἔνοπλον· τὸ δὲ ἄλλο ἐνεσχολεῖτο εἰς περιποίησιν τῶν πληγωμένων καὶ ταφὴν τῶν τεθνεώτων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ βασίλισσα ἐπεδαψίλευσε τὰς ἐπικηδίου τιμὰς. Ὁ Δάρας ἐντοσοῦτω χαράζας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν μακρὰν τοῦ ἠφανισμένου στρατοπέδου, πλατὺ καὶ εὐρύχωρον χαράκωμα τὸ περικύκλωσε μὲ βαθεῖαν διώρυγα. Ἡ ἡμέρα λοιπὸν παρῆλθεν οὕτω· ὁ στρατὸς ἐξηντλημένος ὑπὸ τῆς κακοπαθείας, ἀφίνει τὰ ὄπλα διὰ τὴν ἐργασίαν μόνην· ἀλλ' ἡ ἀτρόμητος σταθερότης, ἡ ὑποταγὴ καὶ ὀλιγάρχεια τῶν Καστιλίων τοὺς ἔκαμνον νὰ ὑποφέρουν τὰ πάντα ἄνευ μεμψημοιρίας. Ἀπεσύρθησαν δὲ περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας εἰς τὸ μῦσον τῶν περιχαρῶν, καὶ ἐκλεκτὴ φυλακὴ ἐπηγρύπνει εἰς τὴν εἴσοδον. Οἱ στρατιῶται συγκεχυμένως κείμενοι, ἐκοιμήθησαν κρατοῦντες τὰς λόγχας των εἰς χεῖρας, καὶ τὴν κεφαλὴν των ἔχοντες ἐστηριγμένην ἐπὶ τῆς ἀσπίδος των, ἔτοιμοι πρὸς πόλεμον εἰς τὸ μικρότερον σημεῖον. Οἱ ἀρχηγοὶ ἀνεπαύοντο πλησίον αὐτῶν· ἀλλ' οἱ βασιλεῖς, πλέον ἀξιολύπητοι ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς ὑπηκόους των, δὲν ἐτόλμησαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ὕπνον.

ΣΤ'.

Εὐσέβεια τῆς Ἰσαβέλλης. Συγκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατηγούς της. Λόγοι καὶ σχέδιον τῆς βασιλείσης. Ἐκτελεῖ τὸν μέγαν της σκοπὸν. Κόποι καὶ ἐνοχλήσεις τῶν Ἰσπανῶν. Ἀνάρρωσις τοῦ Γονζάλβου. Ἔρως του μετὰ τῆς Ζουλεμᾶς. Ἀφίξις τοῦ Μουλέου Χασσέμ καὶ τριῶν Ἀβενσερράγων. Εἰδῆσις τῆς ὀπείαν εἰς ἐξ αὐτῶν φέρει Ἡ Ζουλεμᾶ προσδιορίζεται γὰ γένη σύζυγος τοῦ ρικητοῦ τοῦ Γονζάλβου. Συνδιάλεξις τῆς ἡγεμονίδος μετὰ τοῦ ἥρωος, καὶ διακοινωνίαις ὄλων τῶν μυστικῶν των. Ἡ Ζουλεμᾶ δίδει ὄπλα εἰς τὸν Γονζάλβην. Ἀναχωρεῖ οὗτος μετὰ τῶν Ἀβενσερράγων. Ἀνακαλύπτεται. Μονομαχία τοῦ ἥρωος καὶ τῶν τριῶν Μαυρητανῶν. Νικᾶ καὶ διευθύνεται πρὸς τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ὁποῖον καὶ πόσον εἶναι τὸ κράτος σου! Ὅποιος καὶ πόσας ἀρετὰς ὀφείλει εἰς σέ τὸ ἀνθρώπινον γένος! ὦ! πόσον εὐτυχῆς εἶναι ὁ θνητὸς ὅστις θιασώτης ὢν τῶν ὑψηλῶν σου ἀληθειῶν, εὐρίσκει πάντοτε εἰς τοὺς κόλπους σου καταφεύγων, ἄσυλον κατὰ τῶν κακιῶν, καταφύγιον εἰς τὰς δυστυχίας! Καὶ ἐνόσω μὲν ἢ ἄστατος τύχει μειδιᾶ εἰς τὰς ἀθώας του ἐπιθυμίας, ἐνόσω διατρέχει ἀνεφέλους ἡμέρας, σὺ τὰς καλλύνεις ἔτι, σὺ τὸν καθηδύνεις περισσώτερον ἀγαθουργοῦντα τοὺς ὀμείους του, καὶ δίδεις πλειότερα θέλητρα εἰς τὰς ἡδονὰς πάσης ἀγαθῆς πράξεώς του. Καὶ ἡ αὐστηρότης σου αὐτὴ εἶναι εὐεργέτημα, διότι ἀφαιρεῖς ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ τὴν διαφθείρῃ, καὶ τὸν ἐμποδίζεις ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπερεπιθυμῆται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠθέλην αἰσχυρῆν ἢ ἀγαπήσῃ. Ὄταν δὲ ἡ τύχη καταθλίβῃ ἐξ ἐναντίας ψυχὴν τινα ὑποτεταγμένην εἰς τοὺς ἀγίους σου νόμους, τότε ἐξαιρέτως, τότε σὺ εἶσαι στερεώτερον δὲ αὐτὴν ὑποστήριγμα. Σὺ, μὴ διατάπτουσα οὐδὲ ἀπαιτοῦσα τὴν ἀναισθησίαν τὴν ὁποίαν ἡ φύσις εὐτυχῶς καθιστᾷ ἀδύνατον, μᾶς διδάσκεις νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινὰ, συγχωροῦσα εἰς ἡμᾶς νὰ λυπούμεθα δι' αὐτὰ καὶ καταβαίνουσα εἰς τὰς κατεσπαραγμένας καρδίας, εἰρηνεύεις τὰς δριμείας των λύπας παρουσιάζουσα εἰς αὐτὰς ἐσχάτην τινα ἔλ-

πίδα σωτηρίας, και μὴ ἐξαλείφουσα ἀπὸ τὰς ψυχὰς των τὸ προσφερόν ἐκεῖνο αἶσθημα, τὸ ὁποῖον τὰς κάμνει νὰ ὑποφέρωσι και νὰ ζῶσι.

Μόνη ἡ θρησκεία ἔδιδεν εἰς τὴν εὐγενῆ και εὐσεβῆ Ἰσαβέλλαν τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ὑποφέρῃ τὰς λύπας της. Περίλυπος διὰ τὸν θάνατον τοῦ γαμβροῦ της, διὰ τὴν ἀπελπισίαν τῆς θυγατρὸς της και διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν ὀπλων της κατέφυγεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Θεοῦ της· ὁ Θεὸς της τὴν διέταττε νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ λαοῦ της. Ἡ δυστυχὴς ἐκείνη μήτηρ ἐμπιστευθεῖσα τὴν χεῖραν τοῦ Ἀλφόνσου εἰς τὴν Σεραφίνην και Λευκαδίαν, τὰς ἔστειλεν εἰς τὴν Χαέν· τὸ δὲ σῶμα τοῦ δυστυχοῦς ἡγεμόνος παρέδωκεν εἰς αὐτόν, οἵτινες ἀνεχώρησαν εὐθὺς, φέροντες αὐτὸ εἰς τὸ Βελέρον. (α) Ἐλευθερωθεῖσα ὅθεν οὕτως ἀπὸ τὰς φροντίδας της, και κρατήσασα τὰ δάκρυά της, συνῆξε περὶ αὐτὴν τὸν σύζυγόν της και τοὺς καλητέρους της ἀρχηγούς, και ἀπεύθηνε πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἑξῆς λόγους.

ὦ σεῖς, πρῶν μὲν σύντροφοι τῆς δόξης μου, τώρα δὲ τῆς δυστυχίας μου· σεῖς εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλω ἀπείρους θριάμβους, και τοὺς ὁποίους ἡ τύχη μίαν μόνην φοράν ἐπρόδωσε, θεωρεῖτε τὰ θλιβερά ἀποτελέσματα τῆς ἀπροσδοκῆτου προσβολῆς τῶν ἀπίστων. Χιλιάδες Ἰσπανῶν ἐχάθησαν· ὅν ἔχομεν πλέον μήτε ἀποθήκας μήτε καταφύγια διὰ ν' ἀποσυρθῶμεν, μήτε μηχανάς. Ὁ ἐχθρὸς ὑπερηφανευόμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του, ἀναπαύεται ὑπὸ μεγαλοπρεπεῖς σκηνὰς ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν του· ἡμεῖς ὅ μὲ τὴν ῥομφαίαν εἰς χεῖρας, ἐπαγρυπνοῦμεν ἐπὶ τῆς αἱματοβαφοῦς τέφρας τοῦ κατηφανεμένου μας στρατοπέδου.

Πρέπει, ἄνδρεῖοι Σαστίλιοι, νὰ ἐκλέξωμεν ἢ ἄτιμον εἰρήνην, ἢ τις νὰ καλύψῃ μὲ ὄνειδος τὸ Χριστιανικὸν ὄνομα, ἢ ἡρωϊκὴν σταθερότητα, δι' ἧς νὰ δοξασθῶμεν διὰ παντός. Ἐ! εἰς τοιοῦταν καιρὸν, εἰς τοιαύτην περίστασιν, δίκαιε Θεέ! νὰ σκεφθῶμεν περὶ ἐπονειδίστου εἰρήνης, εἰς τοιοῦτον λέγω καιρὸν, καθ' ὃν διὰ τῆς μετὰ τοῦ Φερδινάνδου συζεύξεώς μου ἔδιπλασίασα τὰς δυνάμεις και τοὺς στρατιώτας μου! Οἱ Μαυρητανοὶ πλησιάζουν εἰς τὸν ἀφανισμόν των· ἡ διχόνοια ἐμφωλεύει εἰς τὴν πατρίδα των. Ὁ σκληρὸς και μικρόψυχος βασιλεὺς των κλονίζεται ἐπὶ τοῦ θρόνου

(α). Περίφημον μοναστήριον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τάγου, ὅπου ἐνταφιάζονται οἱ βασιλεῖς τῆς Πορτογαλλίας.

τὸν ὁποῖον ἐσφετερίσθη· οἱ δὲ ἀβενσερράγοι ἔφυγον μακρὰν τοῦ ἀπίστου καὶ ἀγρίου ἐκείνου τυράννου. Ἡ Γαλλία εἶναι σύμμαχός μου· ἡ Πορτογαλλία. . . . Οἶμοι! ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τὸν ἡγεμόνα της, τὴν μόνην της ἐλπίδα· ἡ Ἀφρικὴ τρέμει ἀκούουσα τὸ ὄνομά μου· οἱ στόλοι μου καλύπτουν τὰς θαλάσσας της· ὁ δὲ Γονζάλθης, τέλος, φθάνει μετ' ὀλίγον. Ποίαν ἐποχὴν εὐνοϊκωτέραν θέλει μᾶς παρουσιάσει ποτὲ τὸ μέλλον διὰ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Ἰσπανίαν, διὰ νὰ ἐκδικηθῶμεν ὀκτὼ αἰώνων ὀνειδῆ καὶ ὑβρεῖς; Ἐπιθυμῶ καὶ ἐγὼ, φίλοι, πλειότερον ἀπὸ σαῶς, τὰς ἡδονὰς εὐτυχοῦς εἰρήνης· γνωρίζω ὅτι τὸ πρῶτιστον τῶν ἀγαθῶν εἶναι ἡ ἀνάπαυσις τοῦ ἔθνους, ἀναγκαιοτάτη οὖσα διὰ τὰς ἐνασχολήσεις παντὸς καλοῦ βασιλέως, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ καταστήσω ταύτην βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους μου, οἵτινες θέλουν ἔχει, ὡς ἐλπίζω πλειότερα ἐμοῦ προτερήματα τοῦ νοῦ καὶ εὐγενεῖς ἀρετὰς, δι' ὧν τὰ κράτη ἀνθοῦν· ἀλλ' εἶμαι βεβαία, ὅτι δὲν θέλουν ἔχει, ὡς ἐγὼ, τοιούτους ἥρωας ἀκούωντάς με ἤδη γνωρίζοντας νὰ κυριεύωσι τὰ κράτη.

Δὲν ἐκθαμβοῦμαι διὰ τὴν ἀποτυχίαν μας· θεωρῶ καθ' ὅλην της τὴν ἔκστασιν τὴν δυστυχίαν μας· ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἦσαν πρῶτην πλεον ἀξιολύπητοι ἀπὸ ἡμᾶς; ἡ ἀπελπισία των τοὺς ἔσωσε. Ἡ θεὰ τῶν σκηνῶν των ὀλίγον ἔλειψε νὰ φέρῃ εἰς ἀθυμίαν τὸ στράτευμά μας· μεγάλη τις λοιπὸν ἐπιχείρησις, ὦ φίλοι ἄς ἀποδειλιάσῃ καὶ αὐτούς. Ἐκεῖνοι ἔκτισαν ἀνίσχυρον μόνον στρατόπεδον, ἐγὼ δὲ θέλω νὰ κτήσω πόλιν. Νέα τεῖχη θέλω νὰ ὑψωθοῦν καταφρονοῦντα τῆς Γρανάδας τὰ τεῖχη· καὶ εὐρύχωρος πόλις, ὑψουμένη αἴφνης ἐνώπιόν των, νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτούς, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ἡ γῆ αὕτη εἶναι πατρίς μας.

Οὕτως ὠμίλησεν ἡ Ἰσαβέλλα· οἱ στρατηγοὶ ἐκθαμβοὶ ἔμενον σιωπηλοί· ὁ δὲ Φερδινάνδος ἐκπληχθεὶς καὶ αὐτὸς, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐγκρίνῃ τὸ τολμηρὸν τοῦτο σχέδιον. Ἡ Ἰσαβέλλα διὰ τῆς ἡρωϊκῆς καὶ λογικῆς εὐγλωττίας της ἐξήγησε τοὺς μεγάλους της σκοπούς. Δί' ἀνεξάντλητοι λατομεῖαι, τὰ ἄπειρα πέριξ τῆς Γρανάδας δάση, καὶ οἱ ἐλικοειδῶς εἰς τὴν πεδιάδα ῥέοντες ποταμοὶ, ἐχορήγουν ἀφθόνως τὰ πρὸς οἰκοδομὴν μιᾶς πόλεως ἀναγκαῖα. Ἐκατὸν χιλιάδας βραχιόνων ἐργαζομένων καὶ φυλαττομένων ἀπὸ εἴκοσι χιλιάδας στρατιωτῶν, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ περιστειχίσωσιν εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα τὸν διὰ τὴν πόλιν προσδιωρισμένον τόπον· ἐντὸς δὲ τῶν φοβερῶν ἐκείνων φρουρίων ἠδύναντο οἱ Ἰσπανοὶ

νά τελειώσωσιν ἐν ἀνέσει τῶν πολιτῶν τὰς κατοικίας. Κατέχοντες τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀνδαλουσίας ἔμελλον μετ' εὐκολίας νά κυριεύσωσι τὴν Γρανάδαν, ἥτις τοιοῦτοτρόπως ἤθελε κατασταθῆ αἰχμάλωτος· οἱ δὲ Μαυρητανοὶ μετὰ τὴν ἦτταν τῶν γείτονες ὄντες θέσεως ἱκανῶς πληθυσμένης ἀπὸ ἀπομάχους στρατιώτας, ἤθελον ἀπολέσει διὰ παντός τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀποτεινάξωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τῶν νικητῶν τὸν ζυγόν.

Ὁ Φερδινάνδος, ὁ Λάρας καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ ἐνέδωσαν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς τούτους λόγους. Θαυμάζοντες δὲ τὴν Ἰσαβέλλαν ἐπρότεινον νά δοθῆ εἰς τὴν νέαν πόλιν τὸ ὄνομα τῆς σεβαστῆς τῶν βασιλίσσης. Ἡ τιμὴ αὕτη μὲ εἶναι μεγάλως ἐπιθυμητὴ, ἀπεκρίθη αὕτη μετὰ ταπεινοφροσύνης καὶ κοσμιότητος, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον κατάλληλος· διὰ τὴν θρησκείαν μόνην πολεμοῦμεν, καὶ διὰ νά αὐξήσωμεν τὸ κράτος τῆς θέλομεν ὑψώσει τὰ τείχη αὐτὰ ἃς ὀνομασθοῦν λοιπὸν ΑΓΙΑ ΠΙΣΤΙΣ. Τὸ ὄνομα τοῦτο θέλει προστατεύει καὶ τὰ διατηρεῖ.

Τὴν ἐπιούσαν λοιπὸν ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθυμίας τῆς Ἰσαβέλλης. Αὐτὴ ἐκείνη ἐξέλεξε τὸν κατάλληλον τόπον, καὶ παρούσης ἐκείνης ἐχάραξαν τὰ τείχη. Πολυάριθμοι ταχυδρόμοι τρέχουν εἰς τὴν Καστιλίαν, Βαλένσαν καὶ ἀνδαλουσίαν ζητοῦντες νά ἐξαποστάλωσι ζωοτροφία, τεχνίται καὶ στρατιῶται. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας περιχαρακωθεὶς πανταχόθεν, δὲν ἐφοβεῖτο πλέον νέαν ἐφοδὸν, ὁ στρατὸς ἠτοιμάζετο διὰ τοὺς κόπους, ὁ δὲ Λάρας ἐχαίρετο μυστικῶς, βλέπων ὅτι ἡ μακρὰ αὕτη ἐργασία ἔμελλε νά δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Γονζάλοην, διὰ νά φθάσῃ καὶ νά νινήσῃ τοὺς ἐχθρούς.

Ὁ ἥρωσ οὗτος ἤρχιζε τότε νά ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ νά ἐπαναλαμβάνῃ τὰς δυνάμεις του. Ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀνεφάνησαν πάλιν τῆς νεότητος αἱ χάριτες· ἡ δὲ ἐπιμείνασα εἰς αὐτὸ ὠχρότης καθίστατο μεγαλήτερον θέλγητρον ὡς πρὸς ἐκείνην ἥτις δὲν ἠγνόει τὴν αἰτίαν τούτου. Ἡ Ζουλεμᾶ μένουσα πάντοτε μετ' αὐτοῦ, ἐτόλμα πολλάκις νά τὸν ἐρωτᾷ περὶ τοῦ γένους του, περὶ τῆς πατρίδος του, καὶ περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων, τὰ ὅποια ἀναμφιδόλως εἶχε πράξει· ἀλλ' ὁ ἥρωσ ἐσιώπα νεύων τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ ἡγεμονίς ἐφοβεῖτο νά ἐπιμείνη· ἡ σιωπὴ ὁμῶς ἐκείνη, καὶ τὸ ὀλίγον φῶς, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος ἔδιδε περὶ τούτου εἰς αὐτήν, ἀνεμίγνυον μὲ φόβον καὶ ὑποψίαν τινὰ τὴν ἐλπίζομένην ἀπὸ αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν.

Πολλαι ἡμέραι παρήλθον οὕτω. Καθ' ἐκάστην πρῶταν ἢ ἔρασμα Ζουλεμᾶ ὠδήγει τὸν Γονζάλβην ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν μύρτων καὶ χρυσομηλέων, ὑποστηρίζουσα καὶ βοηθοῦσα αὐτὸν διὰ τοῦ βραχιονός της εἰς τὸ ἔτι κλονούμενον βάδισμά του· ὑποχρεοῦσα δὲ αὐτὸν νὰ καθήσῃ εἰς τὴν ὄχθην καθαροῦ τινὸς ρύακος διερχομένου διὰ τοῦ δάσους, ἐκάθητο πλησίον του. Ἐκεῖ γοητευόμενοι ἀμφοτέρω ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἡδονῆς τοῦ νὰ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς συνηνωμένους, ἐπέκτεινον τὰς ἡδέϊας ἐκείνας συνδιαλέξεις, πολὺ ἐπιθυμητὰς καὶ πολυτίμους εἰς τοὺς ἐραστὰς, καθ' ἃς οὐδὲν ἐκ τῶν ὄσων λέγονται δὲν ὑποφεύγουν οὔτε τοῦ ἐνός οὔτε τοῦ ἄλλου τὴν προσοχὴν, καθ' ἃς καὶ ὅταν αὐτὸς ὁ ὀμιλῶν διεκόπτετο ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁ ἄλλος καταλαμβάνει αὐτὸν ἐπίσης καὶ σιωπῶντα· καθ' ἃς τέλος προσποιεῖται μὲν τις ὅτι ὀμιλῆ περι ὄλων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων· ἀλλ' ὀμιλεῖ ἀκαταπαύστως περὶ μόνου τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀντικειμένου. Ἡ ὠραιότης τῆς θέσεως, ἡ ἡτυχος πνοὴ τοῦ ἀνέμου, ἡ εὐωδία τῶν ἀνθῶν, τὰ ὁποῖα ἀνὰ δέματα ἔπιπτον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των, ὁ ψυθιρισμὸς τοῦ καθαροῦ ρύακος, ῥέοντος ἐπὶ τῶν ποδῶν των ἐπὶ χρυσῆς ψάμμου, ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν περιφερομένων ἐπὶ τῶν ἱρίδων, ὑφ' ὧν ἡ ὄχθη ἦτον ἐσπαρμένη, τὸ πᾶν ἐκάλλυνε τὴν τρυφερότητα καὶ ἡδύτητα δι' ἧς ἐμεθύσκοντο. Πολλάκις ἤρχοντο εἰς ὀμιλίαν, τὰς ὁποίας αἰφνηδῶς διαδέχετο σιωπὴ. Πολλάκις οἱ πρὸς τὴν γῆν νεύοντες ὀφθαλμοὶ των συνηπαντῶντο ἀνυψούμενοι καὶ ἐστρέφοντο παρευθὺς. Ἐνότε δάκρυον ἢ ἀναστεναγμὸς τις ἐκφεύγων ἀπὸ τὴν Ζουλεμᾶν, ἔδιδεν εἰς τὸν Γονζάλβην τὴν τόλμην νὰ ἐρωτήσῃ τὴν αἰτίαν του· ἀλλ' ἡ ἐρώτησίς του δὲν ἐλάμβανε ἀπάντησιν καὶ ὁ Γονζάλβης δὲν ἐτόλμα νὰ παραπονεθῆ διὰ τοῦτο ἄλλως, εἰμὴ διὰ νέου στεναγμοῦ. Ἡ Ζουλεμᾶ ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτῆς τὴν κιθάραν της· ὅταν δὲ ἐφοβεῖτο μήπως ἐννοήσῃ καλῶς ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἤδη ἄρκετὰ βεβαιωθῆ, ἐπρότεινε νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν ἥρωα τὴν ἐπομένην Γραναδικὴν μυθολόγον ὠδήν.

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΤΩΝ ΔΥΩ ΕΡΑΣΤΩΝ.

ΜΥΘΟΛΟΓΟΣ ΩΔΗ.

Αἰχμάλωτός τις Μαυρητανοῦ Βασιλέως, ὁ ὠραῖος Φερνάνδος, ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ συλλάβῃ ἔρωτα πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ νικητοῦ του. Ἐλάτρευε τὴν ὠραῖαν Ἐλζίραν, καὶ ἡγαπᾶτο ἐπίσης

καὶ ἀπὸ αὐτὴν μήπως αἱ βασιλόπαιδες δὲν ἔχουν καὶ αὐταὶ καρδίαν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ;

Διὰ πολὺν καιρὸν ἐκράτησαν ἀμφοτέρω μυστικὸν τὸν ἔρωτά των· ἀλλ' ὁ ἔρωτόληπτος, ὡς ἐκ τοῦ βλέμματός του καταλαμβάνεται. Καὶ τὰ μὲν βλέμματα τοῦ Φερνάνδου ὑπόσχοντο σταθερότητα, τὰ δὲ τῆς Ἐλζίρας ἀνταμοιβὴν τῆς σταθερότητος καὶ πίστεως· χωρὶς λοιπὸν νὰ ἐκφρασθῶσιν ἐνόησαν ἀλλήλους.

Φεῦ ! οἱ δύο οὗτοι εὐαίσθητοι ἔρασταὶ διευθύνθησαν μίαν ἡμέραν εἰς ξηρὰς τινὰς ῥάχεις, καὶ ἐκάθησαν ὑπὸ βράχον τινὰ ἐπάνωθεν τρομερᾶς ἀβύσσου, ὅπου ἔπιπτον τὰ ὕδατα δύο χειμάρων. Εἰς τοὺς ἔραστὰς ἡ ἔρασμα εἶναι ἀρεστή.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο καθήμενοι, ὤμνουσαν νὰ ἐρῶνται αἰωνίως μεταξὺ των. Αἴφνης ὁ Μαυρητανὸς βασιλεὺς πληροφορηθεὶς τοῦτο μυστικῶς, τρέχει, μετὰ σκληροῦ στρατεύματος πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Πᾶσα ἐδὸς κλείεται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· ὁ βασιλεὺς μένει ἀδυσώπητος ποτὲ δὲν εἶχεν ἔρασθῆ.

Οἱ δύο ἔρασταὶ ἀναβαίνουν πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ τρομεροῦ βράχου. Ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀκολουθεῖ· ἡ Ἐλζίρα πάλλουσα τρέχει πρὸς τὸν χείμαρον καὶ ἴσταται. Ἡ ἔρωτόληπτος ψυχὴ δὲν φοβεῖται τὸν θάνατον.

Στῆθι, στῆθι εἶπεν αὐτὴ πρὸς τὸν βασιλέα, διότι ἄλλως γίνομαι θῦμα σου· ἂν προχωρήσης ἐν μόνον βῆμα, πίπτω εὐθὺς εἰς τὴν ἀβύσσον ταύτην μετὰ τοῦ συζύγου, τὸν ὁποῖον κρατῶ εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ὡ πόσον ἠδέως θέλομεν ἀποθάνει ἁμοῦ.

Ὁ βασιλεὺς ταραττεται, ἴσταται, διχονοεῖ· ἀλλὰ βάρβαρός τις, ὀρμητικὸς τις στρατιώτης τρέχει πρὸς τὴν Ἐλζίραν . . . . . Ὡ Θεὲ ἡ Ἐλζίρα ρίπτεται πρὸς τὴν ἀβύσσον· τὸ κύμα καταβυθίζει τοὺς δύο ἔραστὰς· ἐκπνέουν δὲ ἐνηγκαλισμένοι. (α)

Ὁ Γονζάλβης ἤκουε κλαίων τὴν θλιβερὰν καὶ παθητικὴν ταύτην διήγησιν, ἣτις ἀναγέννα ἐντὸς τοῦ νοός του ἀπείρους σκέψεις καταθλιβούσας τὴν εὐαίσθητον καρδίαν του. Ἡ διαφορὰ τῆς θρησκείας ἢ προξενήσασα τὰς δυστυχίας τοῦ Φερνάνδου, παρουσιάζετο εἰς τὸν νοῦν του ὡς ἀκατανίκητον ἐμπόδιον τοῦ ἔρωτός

(α) Τὸ ἀποτελοῦν ἀντικείμενον τῆς ᾠδῆς ταύτης συμβᾶν, εἶναι ἀληθές, καὶ περιβόητον εἰς τὸν τόπον. Ὁ βράχος ἐκ τοῦ ὁποῖου οἱ ἔρασταὶ ἐκρημνήσθησαν ὀνομάζεται βράχος τῶν ἔραστῶν εὐρίσκεται δὲ μετὰ τὴν Λόξαν πλησίον τῆς Ἀρχιδόνας.

του και τῶν σκοπῶν του. Βυθισμένος εἰς τὰς βαθείας ταύτας σκέψεις, ἐθεώρει ἀσκαρδαμικτὴ τὴν ἄνασσαν και ἐσιώπα· ἀλλὰ τὰ δάκρυα και βλέμματά του ἐπρόδιδον τοὺς λογισμοὺς του και τὰ αἰσθήματά του. Ἡ Ζουλεμᾶ σκεπτικῆ ὡς ἐκεῖνος ὑπέστρεφεν ἠδέως τὰ βλέμματά της και τὰ ἐπανεφερε πάλιν εὐθὺς ἀπ' ἐκεῖνου. Εἶχεν ἤδη τελειώσει τὴν ὁδὴν της· ἀλλ' ὁ ἦρωας ἔμενεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν νομίζων ὅτι τὴν ἤκουεν ἔτι. Τεταραγμένη και εὐχαριστημένη διὰ τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὅτι ἐπροξένησεν εἰς αὐτόν, διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς της ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν της χρωματισμένον δι' ὠραίου ἐρυθρήματος, διὰ δὲ τῆς ἄλλης πλανωμένης ἐπὶ τῶν χορδῶν τῆς κιθάρας, ἔπαιζε κατὰ τύχην ἤχους τινάς. Οἱ μελαγχολικοὶ και λυπηροὶ ἐκεῖνοι ἤχοι ἐπηύξανον τὴν εὐχάριστον μελαγχολίαν, και τὴν ἠδεῖαν μῦθον, τῆς ὁποίας αἱ αἰσθήσεις των ἐμεθύσκοντο· οὐδεμίαν δὲ τότε ἠδονὴν ἠδύνατο νὰ ὁμοιάσῃ τὰ θέλητρα, τὴν ὠραιότητα και τὰς ἠδονὰς τῆς ἀμοιβαίας ἐκείνης σιωπῆς, τοῦ βαθέος ἐκεῖνου ψυχικοῦ συλλογισμοῦ, ἡ γαλήνη τοῦ ὁποίου ἄφινεν ἀμφοτέρους ἐλευθέρους νὰ καταλαμβάνωσι λάθρα τὰ ἀμοιβαῖα αἰσθήματά των, νὰ συγκεντρώνωσιν αὐτὰ εἰς τὸν νόον των, και νὰ τὰ διασκορπίζωσιν.

Αἱ ἡμέραι λοιπὸν τοῦ Γονζάλθου και τῆς Ζουλεμᾶς παρήρχοντο οὕτω ἐν τῷ μέσῳ τερπνῶν ἠδονῶν, και ἀγνῆς εὐδαιμονίας. Ἐπέπληττον μολα ταῦτα ἑαυτοὺς διὰ τὴν εἰσέτι σιγὴν και ἐντελεῖ μυστικότητά των. Ὁ Γονζάλθης δὲν εἶχε δηλώσει ὅτι ἦτο Γονζάλθης· ἡ δὲ Ζουλεμᾶ δὸν ἐτόλμα ν' ἀποκαλύψῃ μυστήριόν τι ἀφορῶν αὐτὴν και ὄχι ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρον. Ὁ κυριεύων αὐτοὺς φόβος, τοῦ νὰ κατασταθῶσι διὰ τῆς ἐξομολογήσεως μισητοὶ ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, ἐκράτει ἐν τῷ κρυπτῷ τὰς δυσκόλους και ἐπιπόνους ἐκείνας ἐξομολογήσεις· ἀλλ' ὁ φόβος οὗτος κατέστη ἐπὶ τέλος βάσανος εἰς ἀμφοτέρους, και τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπεφάσισεν ἕκαστος ἐν ἑαυτῷ νὰ ὁμολογήσῃ τὰ πάντα, χωρὶς νὰ γένη μεταξύ των συμφωνία περὶ τούτου.

Ἄνασσα, τὴν εἶπεν ὁ ἦρωας, ἅμα παρετήρησεν ὅτι ἦσαν μόνοι, θέλω χάσει ἀναμφιβόλως σήμερον τὴν ἠδυτάτην και ἐρασμιωτάτην φιλίαν, τὴν ὁποίαν ἡ καρδία σου νυδρόκησε νὰ μὲ παραχωρήσῃ· ἀλλὰ τὸ νὰ ἐξακολουθῶ πάλιν νὰ σὲ ἀπατῶ μὲ φαίνεται φρικωδέστερον τοῦ ν' ἀπολέσω τὴν φιλίαν σου. Μάθε τέλος τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἀπειράκις ἐπεχείρησα νὰ σὲ ὁμολογήσω· ἀλλὰ δὲν εἶχα ποτὲ τὸ ἱκανὸν θάρρος διὰ νὰ τὸ προσφέρω. Τὸ θάρρος

μου πλησιάζω και τώρα να χάσω, συλλογιζόμενος ότι μετά μίαν στιγμήν θέλεις ίσως με μισήσει, και θέλεις εξώσει μακράν σου εκείνον, ὅστις ἄνευ σοῦ δὲν δύναται νὰ ζήσῃ, και ὅστις ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας καθ' ἣν οἱ ὀφθαλμοὶ του ἀτένισαν πρὸς σέ, ἠσθάνθη φλογιζομένην τὴν καρδίαν του ἀπὸ. . . .

Ἐγερῶν, εἶπε διακόπτουσα αὐτὸν ἡ Ζουλεμά, δειλιῶσα τὴν ἐξομολόγησιν ἔρωτος, τὸ ὁποῖον ἐπεθύμει μὲν νὰ αἰσθάνεται, ἀλλ' ὄχι και νὰ ἀκούσῃ ἐκφραζόμενον· ὀφείλω εἰς σέ τιμὴν και ζωὴν, και ἀγάλλομαι ἀναλογιζομένη, ὅτι ἡ Γρανάδα εἰς σέ θέλει ὀφείλει μετ' οὐ πολὺ τὴν σωτηρίαν της· δι' ὅλα ταῦτα ἔσο βέβαιος περὶ τῆς ζωῆας και μεγάλης εὐγνωμοσύνης, τὴν ὁποῖαν ἡ ἀρετὴ διατάττει και ἣτις ὡς ἐκ τούτου καθίσταται ἀχώριστος ἀπ' αὐτήν. Ἡ τοῦ Ἀλμανζόρου φίλια και ἡ τοῦ πατρός μου, ὅστις ἅμα μετ' ὀλίγον φθάσῃ, θέλει μάθει ὅτι ἡ θυγάτηρ του ἐσώθη διὰ τῆς ἀνδρίας σου. θέλουν σέ δοθεῖ πρὸς ἀντιμισθίαν τῆς μεγίστης σου ταύτην εὐεργεσίας! Ἐὰ εἴθε τρυφερᾶς φίλιας δεσμοὶ νὰ σᾶς συνδέσωσι και τοὺς τρεῖς διὰ παντός! Αὕτη εἶεαι μεγαλειτέρα τῆς ψυχῆς μου ἐπιθυμία, και ἡ μόνη τὴν ὁποῖαν ἡ ψυχὴ μου δύναται νὰ ὁμολογήσῃ.

Ἀλλ' εἶναι καιρός νὰ ἀποκαλύψω εἰς σέ μυστικόν τι, τὸ ὁποῖον ὁ πατήρ μου και αὐτὸς ὁ Ἀλμανζόρος ἀγνοεῖ, και τὸ ὁποῖον εἰς σέ μόνον θέλω ἐμπιστευθῆ· ἀφοῦ δὲ μ' ἀκούσης ἴσως δὲν θέλεις πλέον τι περὶ τοῦ ὁποῖου νὰ με πληροφορήσης.

Ὁ Γονζάλβης ὠχρὸς και ἐκπεπληγμένος, δὲν ἀμφισβᾷ πλέον ὅτι ἡ Ζουλεμά εἶχεν ἐρασθῆ προλαβόντόντως ἄλλον τινὰ· τρέμων δὲ, ἐπερίμενε σιωπηλὸς νὰ ἐκφωνήσῃ τὴν ἀπόφασίν της, και ἡ βασιλόπαις ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ, ὅτε δοῦλος τις τρέξας σπουδαίως, τὴν εἰδοποίησεν ὅτι ὁ πατήρ της ἔφθασε συνοδευόμενος ἀπὸ δύο ἄλλους πολεμιστάς.

Ἡ Ζουλεμά ἀφίνη τὸν Γονζάλβην, και τρέχει πρὸς τὸν πατέρα της. Ὁ γέρον ἐναγκαλιζόμενος αὐτὴν μετὰ δακρύων, ἔκραζε, σέ εὖρον τέλος πάντων! Θλίβω τέλος πάντων εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐκείνην τὴν ὁποῖαν πολλάκις ἐκλαυσα! Ἐμελλον μετ' οὐ πολὺ ἀφεύκτως ν' ἀποθάνω Ζουλεμά μου, ἀν ἡ ἀπουσία σου διήρκει ἔτι. Ὁ δοῦλος τὸν ὁποῖον ἐξάπέστειλας με κῦρεν εἰς τὴν Καρθάμην, ὅπου διευθυνόμενὴ καθ' ἡμέραν πρὸς ἀναζήτησίν σου, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἀσεβὴς Ἀλαμάρος σέ κατεδίωκε διὰ τοῦ ἱππικοῦ του, ἀρχηγοῦ τῶν Ἀβενσερράγων ἀνδρείου Ζεῖρου, τοῦ

γενναίου Ὀμάρου, τὸν ὁποῖον ἰδὼ βλέπεις, καὶ τοῦ μεγαλοψύχου Βελίδου, ὅστις μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ φθάσῃ. Οἱ ἄριστοι οὗτοι φίλοι, οἵτινες μόνοι μᾶς μένουν, διέτρεξαν ὅλα τὰ ὄρη καὶ παράλιά μας πρὸς ἐλευθέρωσίν σου· μετ' ἠκολούθησαν δὲ καὶ μέχρι τῶν τόπων τούτων, εἰς τοὺς ὁποίους βλέπω πάλιν τὴν φυλτάτην μου θυγατέρα, καὶ εὐρίσκω τὸ ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ μόνη μου παριγορία εἰς ὅλας μου τὰς δυστυχίας.

Ἡ Ζουλεμὰ ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν ἐκ νέου καὶ ἐχαίρετῃτε τοὺς δύο Ἀβενσερράγους· ζητήσασα δὲ συγχώρησιν ἀπὸ τὸν γέροντα διὰ τὴν ταχείαν τῆς φυγῆν, διηγεῖται εἰς αὐτὸν πῶς οἱ δορυφόροι τοῦ Ἀλαμάρου ἤρπασαν καὶ μετεκόμισαν αὐτὴν εἰς τὸ πλοῖον των καὶ πῶς πολεμιστῆς τις, ἡγεμών τις Ἀφρικανὸς ἀπὸ τὸν θεὸν αὐτὸς σταλεῖς, τὴν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοὺς μανιώδεις ἐκείνους, πολεμήσας μόνος ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρικυμίας πλῆθος ἐχθρῶν.

Ποῦ εἶναι ; ἔκραξεν ὁ Μουλέης, ποῦ εἶναι ὁ σωτὴρ τῆς θυγατρὸς μου ; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποῖου πνέω ἔτι τὸν ἀέρα ; Ὁδ' ἠγήσόν με, ὀδ' ἠγήσόν με ταχέως πρὸς αὐτόν· ἄς τὸν ἴδω, ἄς τὸν ἐναγκαλισθῶ !

Εἰπὼν ταῦτα ὁ γέροντ τὴν ἀφίνει, καὶ προχωρήσας τρέχει ἔξω ἑαυτοῦ. Ἡ Ζουλεμὰ παρατηρήσασα μετὰ χαρᾶς τὴν ζωηρὰν καὶ τρυφερὰν ἐκείνην σπουδὴν, σπεύδει καὶ κράζει τὸν Γονζάλβην. Ὁ καλὸς Μουλέης ἅμα τὸν εἶδεν ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του· Ἐνέμενε μου εὐεργέτα ἔκραξε, βρέχων αὐτὸν μετὰ τὰ δάκρυά του, σὺ ἔσωσας τὴν Ζουλεμάν μου. ἘΔ ! διὰ τίνοσ μέσου δύναμαι νὰ σὲ ἀνταμείψω ; Εἴμοι ! ἄλλοτε ἤμην βασιλεὺς καὶ κατεῖχον διάδημα, δι' οὗ ἠδυνάμην νὰ σ' ἀνταμείψω, παραχωρῶν αὐτὸ εἰς σέ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔχω πλέον, τὸ ἔχασα· δὲν με μένει πλέον ἄλλο, εἰμὴ εὐαίσθητος καρδία.

Ὁ ἥρωσ, ἐδέχθη τὰς φιλοφρονήσεις του μετὰ κόσμιον καὶ ἠδὺν τρόπον· ἐρυθρίασε δὲ ἀκούων τοὺς ἐπαίνους ἄξιος τῶν ὁποίων ἦτο τωόντι, ἔδειξε μέγα σέβας πρὸς τὸν πατέρα τῆς ἠγαπημένης του, καὶ παρατηρήσας μετὰ ἀνίσυχα βλέμματα τοὺς νέους Ἀβενσερράγους, ἐνόμισε ἐνδομύχως αὐτοὺς ἀντεραστάς του. Ὁ Ὀμάρης καὶ Ζεῖρης τὸν παρετήρησαν ἀκριβῶς καὶ μετὰ προσοχῆς· ἡ δὲ διήγησις τῶν κατορθωμάτων του ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν των μυστικῆς ζηλίας. Ἡ μετὰ τῆς Ζουλεμᾶς διατριβὴ του τοὺς ἐτάραττε καὶ τοὺς ἐθύθιζεν εἰς σκέψεις καὶ διαλογισμούς· ὡς γενναῖοι μολταῦτα ἄνδρες δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸν ἀν-

Ἐρεῖον ἄγνωστον τοὺς δικαίως ἀνήκοντας εἰς αὐτὸν ἐπαίνους. Οἱ ἐπαινοὶ οὗτοι οἱ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ἐξερχόμενοι ἠνόχλουν τὸν ἥρωα. Ἡ Ζουλεμᾶ ἤκουσεν αὐτοὺς ἐστρεμμένους ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν· τὸ δὲ ἐρύθημά της καὶ ἡ ταραχὴ της ἐβεβαίωνον εἰς τοὺς Ἀβενσερράγους καὶ εἰς τὸν ζηλότυπον Γονζάλβην συγχρόνως τὸν φόβον, τὸν ὁποῖον αἱ ὑποπτῶν καρδίαι συνέλαβον.

Ἐνῶ ὅλοι κατηφεῖς καὶ τεταραγμένοι παρεδίδοντο εἰς μελαγχολικοὺς λογισμοὺς, ἡ ἀνασσα, ἐννοήσασα δι' ἐνὸς μόνου βλέμματός της τὴν ταραχὴν τοῦ ἥρωος, ἔσπευσε νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ παλάτιον τὸν Μουλέην καὶ τοὺς Ἀβενσερράγους, ἐλπίζουσα νὰ ἑμιλήσῃ εἰς τὸν Γονζάλβην, καὶ δι' ἐνὸς μόνου της λόγου νὰ παύσῃ τὴν ταραχὴν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐθεώρει αὐτὸν βασανιζόμενον· ἀλλ' ὁ γέρον Μουλέης, κρατῶν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρα του, καὶ θλίβουσα αὐτὴν εἰς τὸ στῆθος του, δὲν τὸν ἄφινε παντελῶς. Ἀγνοῶν δὲ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἀλμανζόρου ἀνδραγαθήματα, ἐξιστόρει εἰς τὸν ἄγνωστον τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους εὕρισκετο ἡ Γρανάδα, καὶ ἐξέφραζε τὴν ἐλπίδα τὴν ὁποῖαν ἔτρεφεν ἤδη, θαρρῶν εἰς τὴν ἀνδρίαν του. Ὁ Γονζάλβης ἀπεκρίνετο μόλις εἰς τὰς σπουδαίας ἐρωτήσεις τοῦ γέροντος θεωρῶν τὴν Ζουλεμᾶν καὶ τοὺς Ἀβενσερράγους· οἱ δὲ Μαυρητανοὶ ἐθεώρουν ἀλλήλους στενάζοντες καὶ σιωπῶντες.

Ἡ νύξ εἶχεν ἤδη σκοτίσει τὴν γῆν· ἡ δὲ Ζουλεμᾶ, ὁ πατήρ της καὶ οἱ ξένοι, καθήμενοι ἐπὶ Περσικῶν ταπήτων παρὰ δεξαμενὴν διαυγοῦς ὕδατος δροσιζούσης μαρμάρινον δωμάτιον, καὶ διατάζαντες νὰ φέρωσιν εἰς αὐτοὺς καρποὺς ἔτρωγον ὁμοῦ τὸ δεῖπνον· Αἴφνης ὁ τρίτος Ἀβενσερράγος Βελίδης, συνεταῖρος τοῦ Ζεῖρου καὶ τοῦ ἀνδρείου Ὁμάρου, φθάσας ἐκ τῆς Μαλάγας, παρουσιάζεται ἐμπροσθέν των.

Βασιλεῦ τῆς Γρανάδας, εἶπε πρὸς τὸν Μουλέην· φέρω τρομερὰν εἶδησιν· σὲ εἶδομαι τὴν ἀφίξιν ἐχθροῦ, τρομεροτέρου τοῦ Ἀλαμάρου. Ἡ θυγάτηρ σου, βασιλεῦ ἐσώθη· ἀλλ' ἡ πατρὶς εἶναι χαμένη· Ὁ Γονζάλβης διαφυγὼν ἀπὸ τὸ Φές, εὕρισκεται εἰς τὰ παράλια ταῦτα·

Ὁ τρόμος ἐζωγραφίσθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μουλέου, ἀμα ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ Γονζάλβου· ὁ Ὁμάρης καὶ Ζεῖρης ἠνορθώθησαν, ἡ δὲ Ζουλεμᾶ ἐπλησίασε δι' ἀκουσίου κινήσεως εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν της.

Ἄκουσόν με, ἐξηκολούθησεν ὁ Βελίδης· Ἀφρικανικὸν πλοῖον ἤραξεν εἰς τὸν λιμένα μας, διευθυνόμενον πρὸς καταδίωξιν τοῦ Γονζάλβου, ὅστις φυγὼν λάθρα διὰ νυκτός, ἀπέφυγε τὴν παγίδα, τὴν ὁποίαν ὁ Σεΐδης ἔστησεν εἰς αὐτόν. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πλοίου τούτου μᾶς εἰδοποιεῖ, ὅτι ἡ μικρὰ λέμβος ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ πολεμικὸς ἐκεῖνος εὑρίσκετο, ἤραξεν ἀφεύκτως εἰς τὰς ἀκτὰς ταύτας, διότι ἡ συνοδία τοῦ Καστιλίου, τὴν ὁποίαν ἄφησαν ἐλεύθερον νὰ ἐξέλθῃ τοῦ Φῆς, ματαίως τὸν περιμένει πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς τοῦ Ἀλγεσίρου τὴν ὄχθην. Ἀδελφοί, ἰδοὺ καιρὸς νὰ λάβωμεν ἐκδίκησιν, καὶ νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα. Ἄς ζητήσωμεν πανταχοῦ τὸν φηδερώτατον ἐκεῖνον Ἰσπανὸν, ἃς τὸν κράξῃ εἰς μονομαχίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, καὶ ἡ λόγχη ἐνὸς ἐκ τῶν Ἀβενσερράγων ἃς ἀπαλλάξῃ τὴν Γρανάδαν ἀπὸ τὴν μάστιγά της.

Εἶπεν ὁ Ὀμάρης καὶ Ζεΐρης ἐγκρίνουν τοὺς λόγους του, ἡ Ζουλεμὰ τρέμει, ὁ δὲ Γονζάλβης μειδιᾷ.

Φίλοι, εἶπεν εὐθὺς ὁ Μουλέης, διὰ τῆς ἐπωφελοῦς ταύτης περιστάσεως ἃς παύσουν διὰ παντός αἱ διαιρέσεις καὶ ἀντιζηλίαι σας. Καὶ οἱ τρεῖς φλέγεσθε πρὸ πολλοῦ ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν φιλτάτην μου Ζουλεμὰν· ἀλλὰ μολονότι καὶ οἱ τρεῖς εἰσθε ἄξιοι δι' αὐτήν, ἡ καρδία της δὲν ἠθέλησε μέχρι τοῦδε νὰ μοι δηλώσῃ τὴν ἐκλογὴν της. Ἡ δόξα ἃς διαλύσῃ σήμερον ὅ,τι ὁ ἔρωσ δὲν ἠδυνήθη νὰ διαλύσῃ. Ὑπάγετε καταδιώξατε τὸν Γονζάλβην, προσβάλατέ τον ἰδιαιτέρως ὁ καθείς, ὅπως εἰς τοὺς Ἀβενσερράγους ἀρμόζει, καὶ ὁ νικητὴς τοῦ Γονζάλβου ἃς κατασταθῇ κοινῇ γνώμη εὐτυχῆς τῆς Ζουλεμᾶς σύζυγος.

Οἱ τρεῖς Ἀβενσερράγοι πίπτουν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Μουλέου· οὗτος δὲ στραφείς πρὸς τὴν θυγατέρα του, ζητεῖ ἀπ' αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν της εἰς τὴν πρότασιν του. Ἡ Ζουλεμὰ ἐσιώπα βαθύως ῥίψασα δὲ ταχέως ἐν βλέμμα πρὸς τὸν Γονζάλβην τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένοι, ἴσταται, διχονοεῖ, ἀμφιβάλλει, καὶ ἀποκρίνεται τέλος ἐρυθριῶσα μὲ τεταραγμένην φωνήν.

Πάτερ μου, εἶπεν ἀπὸ σὲ ἐξαρτῶμαι· ἡ πρὸς τὰς θελήσεις σου ὑποταγή μου θέλει εἶσθαι πάντοτε παρομοία μὲ τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην μου. Τιμῶ καὶ ὑπεραγαπῶ τοὺς Ἀβενσερράγους, διότι ἡ πρὸς τὸν πατέρα μου πίστις των εἶναι ἰσχυρὸς λόγος ἀγάπης ἐντὸς τῆς καρδίας μου. Ἀλλ' ἀναλογιζομένη πάντοτε τὰ πρὸς αὐτοὺς χρέη τοῦ πατρός μου, δύναμαι ποτὲ νὰ λησμονήσω καὶ τὰ

πρὸς τὸν γενναῖον τοῦτον ξένον ἰδικά μου χρεή ; Μὲ ἀγαπᾷ δὲν συστέλλομαι παντελῶς νὰ ὁμολογήσω τοῦτο· αἱ δὲ ἀρεταὶ τοῦ καὶ ἡ ἀνδρία τοῦ τὸν καθιστοῦν ἀξίον ἀντίπαλον τῶν εὐγενῶν Ἀβενσερράγων. Ὡς καὶ οὗτοι, μὲ μνηστεύει καὶ οὗτος· ὡς καὶ οὗτοι δύναται καὶ οὗτος νὰ νικήσῃ τὸν Γονζάλβην· Συγκατανεύω λοιπὸν νὰ κατασταθῶ ἐγὼ τὸ ἀντιμίσθιον τῆς δυσκόλου ταύτης ἐπιχειρήσεως, ἐὰν ὁ πατήρ μου καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι μαχηταὶ συγκατανεύουν νὰ συγχωρήσουν καὶ εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ Γονζάλβου.

Ἡ Ζουλεμὰ οὕτως ὠμίλησε, φοβουμένη μήπως ἐλάλησεν πλειότερον τοῦ δέοντος. Ὁ γέρον ἐνέκρινε τὴν πρότασιν της, ὁ δὲ Γονζάλβης σιωπηλὸς καὶ ἀκίνητος ἐπερίμενε τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ Ζεῖρης ἔλαβε τότε τὸν λόγον.

Ἡ εὐγνωμοσύνη σας εἶναι ἀξία λόγου καὶ δικαία, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀβενσερράγων, καὶ τοῦ ἀνδρείου τούτου ἀγνώστου ὁ ἔρωσ μᾶς προξενεὶ μᾶλλον ἔκστασιν παρά ὀργὴν. Τὸν δεχόμεθα ὡς σύντροφον, καὶ ἂν τὸν ἴδωμεν νικητὴν, θέλομεν κινηθῆ εἰς λύπην καὶ ὄχι εἰς ζηλοτυπίαν· τὸ ἀνάξιον τοῦτο ὡς πρὸς τὰς ψυχὰς μας αἴσθημα, δὲν μιάνει ποσῶς τὰς καρδίας ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιλεύετε· ἀλλ' ὁ πρό πολλοῦ θανάσιμος ἐχθρὸς μας Γονζάλβης δὲν ἔβλαψε ποτέ κατ' οὐδέν τὸν πολεμιστὴν τοῦτον· ἡμεῖς λοιπὸν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ μονομαχήσωμεν πρῶτοι μεθ' ἑνὸς Ἰσπανοῦ, καὶ ἐπομένως ἐγὼ, ὡς ἀρχηγὸς τῆς φυλῆς μου ἀπαιτῶ νὰ μονομαχήσω πρῶτος.

Ζεῖρη, ἐκραξε τότε ὁ Γονζάλβης μὲ τόνον φωνῆς, τὸν ὁποῖον δὲν ἠδύνατο τότε νὰ κρατήσῃ, ἔσο ἡσυχος, σὲ ὑπόσχομαι νὰ πολεμήσῃς πρῶτος· αὔριον περὶ τὴν αὐγὴν θέλομεν ἀρχίσει τὴν πορείαν μας. Ὁρκίζομαι δὲ ἐδῶ ὅτι θέλω σᾶς εὔρει τὸν Γονζάλβην, σᾶς λέγω ὅτι δὲν θέλει φυλονεικῆται περὶ τῆς τάξεως τῆς μονομαχίας, καὶ τολμῶ ἔτι νὰ σᾶς προσθέσω, ὅτι θέλει εὐχαριστήσῃ καὶ τοὺς τρεῖς σας.

Οἱ ὑπερήφανοι Ἀβενσερράγοι ἐξεπλήχθησαν μεγάλως ἀκούσαντες τοὺς λόγους τούτους προφερθέντας μὲ ἀστράπτοντας ὀφθαλμοῦς· ἀλλ' ὁ συνετὸς Μουλέης διέλυσε τὴν συνδιάλεξιν ἐκείνην, ἐπιβεβαιώσας τὴν ὑπόσχεσιν του· οἱ δὲ τέσσαρες πολεμισταὶ, συμφωνήσαντες νὰ ἦναι περὶ τὸν ὄρθρον ἔτοιμοι διὰ νὰ ἐξέλθωσιν, διεχωρίσθησαν παρευθὺς ἀποχαιρετήσαντες τὴν ἀνασ-

σαν, καὶ ὀδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ Μουλέου—Χασσέμ, ὑπῆγαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ὕπνον.

Ὁ ζηλότυπος Γονζάλβης δὲν ἠδύνατο ποσῶς ν' ἀπολαύσῃ τὴν ἡδονὴν του. Ὁ ἔρωσ τῶν τριῶν Ἀβενπερράγων, ἡ ὑποψία του μήπως τις ἐξ αὐτῶν ἀντηγαπᾶτο, τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο, τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο μυστικὸν, τὸ ὁποῖον ἡ ἄνασσα ἔμελλε νὰ δηλώσῃ εἰς αὐτόν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἔλευσις τοῦ πατρὸς της τὴν διέκοψε, ὅλοι ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ φόβοι τοὺς ἐποίουσ ὁ ἔρωσ ἐφευρίσκει, ἐπλήρουν τὴν ψυχὴν τοῦ ἥρωος. Ἡρεθίζετο ἐβασανίζετο, ἐπεθύμει μεγάλως, νὰ ἴδῃ τὴν Ζουλεμᾶν, νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτῆς, νὰ ἐκφράσῃ εἰς αὐτὴν τὸν τελευταῖον του ἀποχαιρετισμὸν, καὶ διὰ τῆς μετ' αὐτῆς συνομιλίας νὰ λάβῃ ἐλπίδα τινὰ, ἢ ν' ἀπολέσῃ αὐτὴν ὀλως διόλου. Κατασπαραττόμενος λοιπὸν ἀπὸ τοιαῦτα ζωηρὰ αἰσθήματα, ἐγείρεται καὶ ἐξελθὼν τοῦ παλατίου, φθάνει φωτιζόμενος ὑπὸ τῆς σελήνης εἰς σκοτεινὸν ἄλσος, συγκεῖμενον ἐκ μύρτων.

Ἡ Ζουλεμᾶ ἐπίσης ἀνήσυχος, φοβουμένη τὸν φρικῶδη κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον ἔμελλεν ἕνεκα αὐτῆς νὰ ἐκτεθῇ ὁ ἔραστής της, καὶ τοῦ Γονζάλβου τὸν βραχίονα, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν ἀκαταδάμαστον, ἐζήτησε τοῦλάχιστον νὰ βοηθήσῃ δι' ἰσχυρῶν δούλων τὴν ἀνδρίαν ἐκείνου, τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἐξαπέστειλεν εἰς μάχην. Διευθυνθεῖσα λοιπὸν πρὸς τὸν πατέρα της, καὶ ζητήσασα ἀπ' αὐτὸν παλαιάν τινα καὶ μεγαλοπρεπεῖ πανοπλίαν, τὴν ὁποῖαν πρὸ πολλοῦ ὁ Μουλέος εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν εὐγενῆ κόμητα Σιμανκάσον, καὶ ἦτις ἐκρέματο ὡς μνημεῖον τῆς δόξης του εἰς τὸν ναὸν τῆς Μαλάγας, τὴν ἔλαβεν εὐκόλως. Εὐθὺς ἐξαπεστάλησαν τέσσαρες δούλοι ἐπιφορτισμένοι νὰ ἐκλέξωσι τὸν ὠραιότερον ἵππον ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐρχόμενοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἔβοσκον διαρκουῶντος τοῦ ἡδέος ἔαρος ἐπὶ τῶν τερπνῶν παραλίω τῶν θαλασσῶν. Τὰ πάντα λοιπὸν ἔμελλον νὰ εἶναι ἕτοιμα περὶ τὴν αὐγὴν· ἡ Ζουλεμᾶ ὅμως πολλὰ ὀλίγον ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῶν φροντίδων της τούτων, ἀνήσυχος ἐζήτηε τὴν μοναξίαν, καὶ ἡ τύχη, ἢ μάλλον ὁ ἔρωσ, τὴν ὀδήγησε πρὸς τὸ αὐτὸ ἄλσος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἥρωσ εἶχε διευθυνθῆ.

Πρὸς τὴν στροφὴν λοιπὸν σκοτεινῆς τινος δενδροστοιχίας, ἠπατήθησαν, καὶ φωνὴ τις ἐξέφυγεν ἀπ' ἀμφοτέρων. Πῶς! εἶσαι σὺ, τὴν εἶπεν ὁ Γονζάλβης με τόνον ὑπὸ πῆς χαρᾶς παραττόμενον· με εἶναι λοιπὸν ἔτι συγχωρημένον νὰ σὲ ἴδω καὶ νὰ σὲ ὀρκισθῶ

τελευταίαν ἤδη φοράν, ὅτι ἡ ἀξιολάτρευτός σου εἰκὼν δὲν θέλει ἐξαλειφθῆ ποτὲ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου, ὅτι μέχρι τοῦ θανάτου μου ὁ μόνος μου λογισμὸς θέλει εἶναι ἡ ἐρασμιωτάτη καὶ τερπνωτάτη ἐνθύμησις τῶν στιγμῶν, τὰς ὁποίας πλησίον τῆς Ζουλεμᾶς ἀπέρασα . . . .

Τί ἀκούω ; εἶπεν ἡ γεμονίς διακόπτουσα, μὲ δμιλεῖς περὶ αἰώνιου ἀποχωρισμοῦ, νομίζεις ὅτι βαδίζεις πρὸς τὸν θάνατον, ὑπάγων νὰ πολεμήσης τὸν Γονζάλβην ! Πῶς ! Ὁ ἥρωες τὸν ὁποῖον εἶδον πολεμοῦντα πλῆθος ἐχθρῶν, καὶ σφάζοντα αὐτοὺς τρομερῶς, ὁ ἥρωες, τὸν ὁποῖον εἶδον θριαμβεύοντα κατὰ πλῆθους βαρβάρων, νομίζει ὅτι μέλλει νὰ νικηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἰσπανοῦ ἐκείνου ! Ἄ ! Ἐπιπλήττω ἤδη ἐσωτερικῶς ἐαυτήν διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἐξύψωσιν τῆς δόξης του, τὴν ὁποίαν ἐνώπιόν σου ἐξέθεσα. Τί τάχα ἤθελα εἶπει, ἂν παρίστανα διὰ τῶν λόγων μου σὲ εἰς τὸ ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων ὠθούμενον πλοῖον, περικυκλούμενον ὑπὸ κεραυνῶν καὶ θερίζοντα διὰ τῆς ῥομφαίας σου τοὺς τρομεροὺς Ἀφρικανούς ; Ποτὲ διὰ τοσοῦτον μέγα κατόρθωμα δὲν ἐδοξάσθη ὁ περίφημος Γονζάλβης, ναὶ βεβαίως ἂν ἦτο μάρτυς αὐτόπτης τοῦ ἀνδραγαθήματός σου ἐκείνου, ἤθελεν ἐκεῖνος δειλιάσει σέ.

Ἵπὲρ τῆς αὐτῆς αἰτίας διὰ τὴν ὁποίαν τότε ἐπολέμησας θέλεις πολεμήσει καὶ τώρα, καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ τῆς νῦν μάχης θέλει εἶσθαι ἡδυτέρα· συλλογισθητι ὅτι ἡ δεξιὰ μου σὲ περιμένει, συλλογισθητι ὅτι τρυφερωτάτου γάμου δεσμοὶ μέλλουσι νὰ μᾶς συνδέσωσι διὰ παντός. Δὲν κρύπτω πλέον ἐνώπιόν σου τὰ αἰσθήματά μου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, αἱ ἐπιθυμίαι μου ἐπὶ σοῦ μόνου περιορίζονται· ἐκ σοῦ κρέματε ἡ καρδία μου, ἡ ἐλπίς μου καὶ ἡ εὐδαιμονία μου. Ἄν ἡ νίκη δὲν μείνει εἰς σέ· ἡ Ζουλεμᾶ δὲν θέλει πλέον δυνηθῆ νὰ ἐπιζήσῃ μετὰ σέ· θέλεις λοιπὸν πολεμήσει, ὑπερασπιζόμενος τὴν ζωὴν μου. Ἡ τιμὴ ἴσως ἤθελε μὲ ἀπαγορεύσει ν' ἀναβάλλω τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην· ἀλλὰ πρόκειται λόγος νὰ νικήσης τὸν Γονζάλβην· τὸ πρὸς τὸν Καστίλιον ἐκεῖνο μῖσος μου, καὶ ἡ πρὸς σὲ εὐγνωμοσύνη μου, δὲν μὲ συγχωροῦν, πλέον νὰ ὑποκριθῶ ποσῶς. Ἵπαγε νὰ πολεμήσης τὸν πολεμικὸν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἡ κοινὴ γνώμη θεωρεῖ ὡς ἀήττητον· ὕπαγε νὰ ἐλευθερώσης τὴν πατρίδα μου ἀπὸ τὸν σκληρότερον τῆς ἐχθρὸν, συλλογιζόμενος, ὅτι ἂν εἰς τοὺς ἡγαπημένους ἐ-

ραστάς ἀνήκει ὁ θρίαμβος, εἶσαι σὺ ὁ μόνος ὅστις θέλεις τὸν νικῆσει.

Ἡ Ζουλεμᾶ σιωπήσασα ἐξεπλήχθη μεγάλως, θεωροῦσα τὸν ἥρωα μὴ συγκινοῦμενον ἀπὸ τοῦ λόγου της. Ἀμοιβαία σιωπὴ ἐκράτει ἀμφοτέρους εἰς ἀκίνησιαν. Ὁ Γονζάλθης κεκυφῶς καὶ πεπληρωμένος φόβου καὶ χαρᾶς ἐνταυτῶς δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκτεθῆ εἰς κίνδυνον τοῦ νὰ θεωρήσῃ τὴν εὐτυχίαν του διαλυομένην δι' ἑνὸς μόνου λόγου. Ἀλλὰ τὸ ν' ἀπατήσῃ πάλιν τὴν ἠγαπημένην του, νὰ ψεύδεται ἔτι πρὸς ἐκείνην, ἣτις ἐδασίλευεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἦτο δι' αὐτὸν σκληροτέρα τοῦ φόβου βάσανος. Γονυπετήσας λοιπὸν αἴφνης ἔμπροσθεν τῆς Ζουλεμᾶς, καὶ σύρας τὸ ξίφος του, τὸ παρουσιάζει πρὸς αὐτήν.

Μισεῖς τὸν Γονζάλθην, τὴν εἶπε, ἐπιθυμεῖς νὰ κοπῆ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς σου. Ἄ! πιστευσέ με, μὴν ἐμπιστευθῆς εἰς ἄλλας χεῖρας ὅ,τι αἱ ἰδικαὶ σου δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι. Διάσχισε σὺ ἡ ἰδία τὴν καρδίαν τοῦ βδελυροῦ ἐκείνου ἐχθροῦ· ὁ δυστυχὴς Γονζάλθης εὐρίσκεται εἰς τοὺς πόδας σου. Εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔσωσε τὴν ζωὴν σου· εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις, μολονότι τοσοῦτον μέχρι τοῦδε ἐμεγαλοφρονεῖ διὰ τὸ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον ἡ νίκη ἐδόξασεν ἴσως, ἐδειλία νὰ τὸ προσφέρῃ ἐνώπιόν σου, καὶ ἐπεθύμησε χιλιᾶκις νὰ ἦτο ποταπώτατός τις θνητὸς κάλλιον, παρὰ νὰ μισηθῆ ἀπὸ σέ.

Ἡ ἡγεμονίς ἐξεπλήχθη μεγάλως ἀκούσασα ταῦτα, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ὄνειρόν τι τὴν ἐξηπάτα. Ὁ Γονζάλθης ἐσιώπησεν· ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς αὐτόν· θεωρεῖ, παρατηρεῖ προσεκτικῶς εἰς τὴν λάμψιν τῆς σελήνης τὸν μέγιστον καὶ περίφημον ἐκείνον πολεμικόν, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε πρῶτην τότε φοράν. Προσηλώνει τοὺς ὀφθαλμούς της ἐπὶ τοῦ ξίφους τὸ ὁποῖον παρουσιάζε ταπεινῶς πρὸς αὐτήν, καὶ ἐξεπλήτετο ἀκούουσα τὸ ὄνομα τοῦ Γονζάλθου ἄνευ τρόμου. Ἀμφιβάλλουσα τέλος ἔτι, ἂν ἦτον ἐκεῖνος, ὅστις ὁμίλει πρὸς αὐτὴν τοσοῦτον ἠδέως, ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις τινὰς πρὸς τὸν ἥρωα, ὅστις ἐξιστόρησεν εὐθὺς εἰς αὐτὴν πῶς ἐξῆλθε τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πῶς ὁ πιστὸς Πέτρος ἐνόμισε ἀναγκαῖον νὰ κρύψῃ τὸ ὄνομά του. Ἴδου τὸ ἐνδιαφέρον μυστικὸν ἐπρόσθεσε μὲ τρέμουσαν φωνήν, τὸ ὁποῖον ἔμελλον σήμερον νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς σέ, καθ' ἣν ὥραν ὁ πατήρ σου ἐλθὼν, ἐπρότεινε νὰ σὲ προσφέρῃ ὡς βράβειον ὅστις ἤθελε φέρει εἰς αὐτόν τὴν ἐνοχὸν κεφαλὴν μου. Φείσθητι τὰς προσπαθείας τῶν

τριῶν ἐκείνων πολεμικῶν ὡς πρὸς ἔργον, τὸ ὅποιον σὺ δύνασαι εὐκολώτερον νὰ κατορθώσης, καὶ ἐκδικήθητι σὺ ἡ ἴδια τὴν πατρίδα σου, τιμωροῦσα δυστυχῆ τινὰ τολμῶντα νὰ σὲ λατρεύῃ.

Γουζάλβη ἀπεκρίθη ἡ ἀνασσα μετὰ θλιβεράν, καὶ μακρὰν σιωπὴν, ἡ καρδία μου διδάξασέ με ἀνέκαθεν καὶ διδάσκουσά με ἔτι τὰ χρέη μου, ποτὲ δὲν μ' ἀπεπλάνησεν· ἡ καρδία μου λοιπὸν θέλει κατασταθῆ ὁ μόνος μου ὁδηγὸς εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ὅποιον διατρέχει ἡ ἀρετὴ μου. Πρέπει πρὸ πάντων νὰ κατασταθῶ ἀξία τῆς εὐγενοῦς πίστεως, τὴν ὁποῖαν εἰς ἐμὲ δίδει, ἐμπιστευομένη εἰς σὲ τὸ μυστικόν, τὸ ὅποιον ἔμελλον νὰ σὲ διηγηθῶ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ πατήρ μου ἔφθασε. Γνώρισε τέλος ὅποια εἶναι ἡ Ζουλεμὰ, εἶναι χριστιανὴ Γουζάλβη· σὺ μόνος γνωρίζεις ἤδη τὸ μυστικόν τοῦτο. Ἀνατραφεῖσα ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς μου μητρὸς, παρεδέχθην τὴν λατρείαν της καὶ ὑπεσχέθην εἰς αὐτὴν κατὰ τῆς τελευταίας τῆς ζωῆς της στιγμᾶς ν' ἀποθάνω πιστὴ εἰς τὴν θρησκείαν της. Οὐδὲν λοιπὸν δύναται νὰ μὲ βιάσῃ νὰ παραβῶ τὴν θέλειαν ταύτην ὑποχρέωσιν, καὶ σὺ μὲ καθιστᾶς ταύτην μᾶλλον ἀγαπητήν· σὺ μὲ κάμνεις νὰ δοκιμάσω δευτέραν ἤδη φοράν ἐκ τῆς ζωῆς μου τὸ διάστημα, πόσον εὐχάριστον εἶναι τὸ νὰ λατρεύῃ τις τὸν αὐτὸν Θεόν, τὸν ὅποιον λατρεύῃ καὶ τὸ ἠγαπημένον του ὑποκείμενον. Μὴν νομίσης ὁμῶς, ὅτι ἡ θρησκεία μου, ἡ ὁ ἔρως μου, θέλει μὲ φέρει εἰς θέσιν νὰ λησμονήσω μίαν στιγμὴν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα! Ὁχι Γουζάλβη, φρόνει κάλλιον περὶ ἐμοῦ· ὀφείλω εἰς σὲ τὸ πᾶν καὶ σὲ ἀγαπῶ· τὸ αἶσθημα τοῦτο ποτὲ δὲν θέλει ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου. Ποτὲ ἄλλος ἐκτὸς σοῦ, δὲν θέλει κατασταθῆ τῆς Ζουλεμᾶς σύζυγος· τὸ ὁμνύω ἐν ὀνόματι τοῦ οὐρανίου Θεοῦ· ἀλλ' ὁμνύω εἰσέτι ἐνταῦθα, ὅτι δὲν θέλω λάβει ποτὲ σύζυγον τὸν ἐχθρὸν τῆς Γρανάδας. Ἐνθυμουμένη σὲ καὶ σκεπτομένη περὶ σοῦ ἀκαταπαύστως, λυπούμενη πάντοτε διὰ τὴν ἀπουσίαν σοῦ μόνου, θέλω καταφρονήσει τὸ πᾶν, θέλω ὑποφέρει τὸ πᾶν διὰ νὰ μείνω εἰς τὸν λόγον μου καὶ εἰς σὲ πιστὴ· ἀλλὰ μὴν ἐλπίσης ν' ἀπολαύσης παρ' ἐμοῦ τὸ μικρότερον τῆς ἐνθυμώσεως σημεῖον, ἐνόσω ὁ πόλεμος οὗτος διαρκεῖ. Ὑπαγε Γουζάλβη, ὑπαγε νὰ ἐκπληρώσης τὰ χρέη σου, ὡς καὶ ἐγὼ θέλω ἐκπληρώσει τὰ ἰδικά μου· δράμε πρὸς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν σου· ἡ δόξα σὲ κράζει, ἡ δόξα σὲ διατάττει τοῦτο· ποτὲ δὲ ἡ Ζουλεμὰ δὲν θέλει σὲ φέρει εἰς θέσιν νὰ διχονοήσης ἂν περὶ αὐτῆς ἢ περὶ τῆς δόξης σου πρέπει νὰ φροντίσης, ἂν αὐτὴν, ἢ τὴν δόξαν σου

πρέπει νὰ ἐκλέξῃς. Μίαν ὁμῶς χάριν ἀπαιτῶ, ζητῶ ἀπὸ τὸν ἔρωτά σου, καὶ τὴν ὅποιαν ἂν μ' ἀπαρνηθῆς θέλεις ἀμαρτήσῃς. Γνωρίζεις πόσον σέβομαι καὶ ὑπεραγαπῶ τὸν ἀδελφόν μου Ἀλμανζόρον, ὅστις ὡς ἰδικός μου ἀδελφός καθίσταται ἴδῃ καὶ σοῦ ἀδελφός· ἀπόφευγε λοιπὸν, ἀπόφευγε πάντοτε τὴν μάχην, ἥτις θέλει μὲ κάμει νὰ ἐκπνεύσω ὑπὸ φρίκης, ἥτις θέλει προξενήσῃ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἀδυσώπητον ἐχθραν, ἥτις θέλει μᾶς καταστήσῃ ἀδιαλλάκτους ἐχθρούς. . . . Ἡμᾶς ἐχθρούς . . . Ἄ! Γονζάλβη, φρίκη θανατηφόρος μὲ καταλαμβάνει τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν προφέρω τὴν λέξιν ταύτην. Ὑγείαινε ἐλευθερωτά μου, σύζυγέ μου, μόνε μου φίλε· μεταχειρίσθητι τὴν ἔνοιαν καὶ πίστιν τῶν βασιλέων σου, ἥτις εἶναι ἐπόμενον ν' ἀπονέμεται εἰς σὲ ἔνεκα τῶν πολλῶν ἀρετῶν καὶ ἐκδουλεύσεών σου, διὰ νὰ συνδεθῶμεν πάλιν δι' εἰρήνης, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἐγὼ θέλω εἶσθαι τότε τῶν προσπαθειῶν σου ἢ ἀνταμοιβή. Ἐλπίζε εἰς ἐμὲ μέχρι τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης στιγμῆς, ἔσο πιστός, ἐνθυμοῦ ἐνίοτε τὴν Ζουλεμάν. . . . ποσάκις θέλει κλαύσει μακρὰν σου!

Εἰποῦσα ταῦτα ἀπομακρύνεται ὁ ἦρωας γονυπετὴς τὴν κρατεῖ, ὁμνύων, εἰς αὐτὴν ἀπειράκις ὅτι θέλει ζῆσει, ὅτι θέλει ἀποθάνει δι' αὐτὴν μόνην, ὅτι θέλει θεωρεῖ πάντοτε τὸν Ἀλμανζόρον ὡς φίλτατόν του ἀδελφόν. Ἡ Ζουλεμὰ ἀκούσασα τὸν ὄρκον τούτον, ἐπαναλαμβάνει εἰς αὐτὸν μ' ἐκλείπουσαν φωνὴν τὸ χεῖρε, καὶ ρίψασα εἰς αὐτὸν τὸ πορφυροῦν ὕφασμα, δι' οὗ ἦτο δεδεμένη ἡ μακρὰ της κόμη, ἔδραμε, τὴν καρδίαν της ἔχουσα πλήρη λύπης, καὶ τὸ πρόσωπόν της κατεβρεγμένον ὑπὸ δακρύων, νὰ κρύψῃ τὴν μεγάλην της λύπην.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Γονζάλβου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ λύπης καὶ εὐτυχίας· λύπης μὲν, διότι ἔμελλε ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του· χαρᾶς δὲ καὶ εὐτυχίας διότι ἐθεώρησεν ὅτι ἠγάπατο. Ἐθλιψεν εἰς τὸ στῆθος του τὸ λαμπρὸν της ἐρωμένης του ὕφασμα, τὸ ὅποιον ἔμελλεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ φέρῃ πάντοτε μεθ' ἐαυτοῦ, μεταχειρησθεὶς αὐτὸ ὡς τελαμῶνα. Παραδιδόμενος δὲ εἰς τὴν ἡδεῖαν ἐλπίδα τῆς εἰρήνης, δι' ἧς νὰ κατασταθοῦν φίλα τὰ δύο ταῦτα ἀντιμαχόμενα ἔθνη, ἐφλέγετο ἀπὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ εὐτυχοῦς τούτου σχεδίου του, νὰ πείσῃ περὶ τούτου

τὴν Ἰσαβέλλαν, καὶ προστατεύσας τοὺς Μαυρητανούς αἰχμαλώτους, νὰ τοὺς ἐξαποστείλῃ εἰς τὴν Ζουλεμάν.

Ἐνῶ τοιαῦτα ἐσκέπτετο καὶ ἐσχεδίαζε κατὰ νοῦν, ἐθεώρησε τὴν ἀνατολὴν χρωματιζομένην καὶ ἐνθυμήθη τοὺς Ἀβενσερράγους. Ἐξυπνήσας λοιπὸν ταχέως τὸν καλὸν Πέτρον, τὸν λέγει νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ διὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἀναγκαῖα, χωρὶς νὰ εἰπῇ εἰς τὸν γέροντα ὑπέρτερον του, ὅτι ἔμελλε μετ' ἐχθρῶν ν' ἀναχωρήσῃ.

Δύω δοῦλοι, παρουσιασθέντες μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτὸν, τὸν ἔθεσαν πρὸ ποδῶν του τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς βασιλίσσης δῶρον, πανοπλίαν δηλαδὴ ἐκ τοῦ λαμπροῦ ἀδιαπεράστου καὶ εὐκάμπτου χάλυβος κατασκευασμένην, καλύπτουσαν ἐλόκληρον τὸ σῶμα. Περικεφαλαία ὑπὸ ἐρυθρῶν πτερῶν σκιαζομένην, ἐκάλυψε τὴν ὠραίαν κεφαλὴν του μὴ ἐλαττοῦσα παντελῶς τὴν χάριν της· στραγγύλη δὲ ἐλαφρὰ ἀσπίς, ὀπλισμένη δὲ αἰχμῆς εἰς τὸ ἄκρον, ἔφερεν ὡς ἔμβλημα, καὶ τὰς λέξεις ταύτας· Οἶδεῖς ὁμοῖος τοῦ.

Ὁ Γονζάλθης ἐκρέμασε τὴν κοπτερὰν σπάθην διὰ τοῦ τελαμῶνος τῆς Ζουλεμᾶς, τὸν ὁποῖον χρυσῇ πόρπη συνέδεεν εἰς τὸν ὄμιον του, καὶ οὕτως ἔφερε πάντοτε τὸ ὕφασμα ἐκεῖνο πλησίον τῆς καρδίας του· λαβῶν δὲ τὴν βαρεῖαν του λόγχην καὶ δδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ καλοῦ γέροντος ἔδραμε πρὸς τὸν ἵππον ὅστις τὸν ἀνέμενε. Τὸ ζῶον θεωρῆσαν αὐτὸν ἐχρεμέτισεν ἀνυψώσαν τὴν κεφαλὴν του· ἡ κυματιζομένη του χαίτη ἐφθανε μέχρι τῶν γονάτων του, οἱ ἀπαστράπτοντες πῦρ ὀφθαλμοὶ του εἰδείκνυον ὅτι κατελάμβανον ὁποῖος ἦτο ὁ κύριός των· οἱ δὲ ῥώθωνές του, ἐξ ὧν πυκνὸς καπνὸς ἐξήρχετο, ἠνοίχθησαν καὶ ἐκλήσθισαν ταχέως.

Ὁ Γονζάλθης ἀνέβη ἐλαφρῶς ἐπ' αὐτοῦ, ὃ δὲ ἀκαταδάμαστος ἵππος εἰδείλια νὰ σκιρτήσῃ πλέον, δεικνύων ὅτι ἠσθάνετο τὸ βάρος ἔλόν του ἐπ' αὐτοῦ ἤρωος· ἐκράτει δὲ τὴν μεγίστην του ἔρμην καὶ ἔδακνε τὸν ὑπὸ τοῦ ἀφροῦ του λευκαινόμενον χαλιόν του.

Ὁ Ζεῖρης, Ὁμάρης καὶ Βελίδης δὲν ἤργησαν νὰ φθάσωσι, καθήμενοι ἐφ' ἵππων Ἀνδalousίων, φερόντων μακρὰ διάλιθαερίππια. Τὸ Ἀβενσερραγικὸν σύμβουλον διεκρίνετο ἐπὶ τῶν ἀσπίδων των. Αἰχμηρὰ σπάθη, συνδεδεμένη μὲ τὴν ζώνην των διὰ χρυσῆς ἀλύσσου ἐπιπτεν ἐπὶ τῶν πολυαριθμῶν πτυχῶν τοῦ πλουσίου καὶ λαμπροῦ φορέματός των, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο ἐντὸς τῶν ὑποδη-

ματων των· Πλατεΐα κίδαρυς ἐκάλυπτε τὴν κεφαλὴν των, ἡ δὲ δεξιὰ των ἐκράτει λόγχην, συχνάκις βαφεῖσαν εἰς Ἰσπανικὸν αἷμα. Καὶ οἱ τρεῖς ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ὁ Γονζάλβης εὑρίσκετο, καὶ ἐξεπλήχθησαν θεωρήσαντες αὐτὸν φέροντα χριστιανικὴν πανοπλίαν· δὲν ἐζήτησαν ὅμως τὴν αἰτίαν, ἀλλ' ἀνεχώρησαν εὐθύς.

Οἱ τέσσαρες πολεμισταὶ ἐσιώπων βαθέως καθ' ἐδὸν. Οἱ Ἀβενσερράγοι ἐνοχλούμενοι καὶ ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον προτιμώμενον ὑπὸ τῆς Ζουλεμᾶς, δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφράσοισι μεταξὺ των τὸ πληροῦν τὰς ψυχὰς των αἰσθημα· ὁ δὲ Γονζάλβης ἔχων πάντοτε τὴν ἠγαπημένην του κατὰ νοῦν, ἐλησμόνει τοὺς συντρόφους του. Ἀλλὰ μετὰ δύο ὥρων πορείαν, φθάσαντες εἰς εὐρύχωρον δάσος, ὅπου ἡ ἐδὸς διαχωριζομένη παρουσίαζε διαφόρους δρόμους, ἐστάθησαν, καὶ ὁ Ζεῖρης εἶπε πρὸς τὸν Γονζάλβην.

Μᾶς ὑποσχέθης, ξένε, νὰ μᾶς ὀδηγήσης εἰς τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Γονζάλβης εὑρίσκεται, διὰ νὰ μονομαχήσωμεν μετ' αὐτοῦ· ἡ ὑπόσχεσίς σου θέλει τάχα δειχθῆ ψευδής; Γνωρίζεις τὴν ἐδὸν τὴν ὁποίαν ὁ Καστίλιος ἐβάδησεν; Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ βαδίζωμεν πάντοτε ὁμοῦ, ἢ νὰ χωρισθῶμεν ἐδῶ;

Καιρὸς εἶναι νὰ ἐτοιμασθῆς διὰ τὴν μάχην, τὸν ἀπεκρίθη ὁ Ἰσπανὸς μὲ τρομερὰν φωνήν. Ὑποσχέθην νὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν Γονζάλβην· ἐκτελῶ λοιπὸν τὴν ὑπόσχεσίν μου, ΙΔΟΥ Ο ΓΟΝΖΑΛΒΗΣ ἐνώπιόν σου.

Οἱ Ἀβενσερράγοι ἐκπλαγέντες μεγάλως ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐκβάλλουν κραυγὴν. Καὶ ἐγὼ εἶμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ ἦρωας, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐχθρὸς σας, καὶ ὁ ἀντεραστής σας ἔτι. Ἀγαπῶ τὴν Ζουλεμάν· οὐδεὶς δὲ ἀπὸ σας, οὐδεὶς εἰς τὸν κόσμον ἄλλος δύναται νὰ ἐλπίσῃ συζυγίαν μετ' αὐτῆς, ἐὰν δὲν μ' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν. Σεῖς αὐτοὶ ἐσυμφωνήσατε νὰ γείνη αὕτη ἀνταμοιβὴ εἰς τὸν νικητὴν μου, εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἠθελε μὲ ἀφαιρέσει τὴν ζωὴν. Προσέλθετε λοιπὸν νὰ τὴν λάβετε· προσέλθετε ἠνωμένοι ὅλοι, ἢ ἕκαστος κατ' ἴδιαν νὰ μονομαχήσετε μετὰ τοῦ Γονζάλβου, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἀνυπομόνως ζητεῖτε, καὶ τὸν ὁποῖον εὑρίσκετε ἤδη κατὰ δυστυχίαν σας.

Χριστιανέ, ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν ὁ Ζεῖρης, ἀναγνωρίζω ἐπὶ σοῦ, καὶ τὸν ἐγέρωχον τοῦ Γονζάλβου χαρακτῆρα, καὶ τὸ ἀλαζονικὸν τοῦ ἔθνους του ἦθος· ἀλλὰ σὺ πολλὰ ὀλίγον βεβαίως γνωρίζεις

τὸν ἰδικόν μας χαρακτῆρα, νομίζων ὅτι τρεῖς Ἀβενσιρράγοι θέλουσι ἐνωθῆναι ποτὲ διὰ νὰ πολεμήσωσιν ἕνα μόνον Καστίλιον. Ὁ βραχίων μου μόνος θέλει ἀρκέσει ἴσως διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Ζουλεμάν ἀπὸ τὸν ἔρωτα ἐνὸς ἀπίστου, ὅστις εἶναι ἡ μάστιγις τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος τῆς.

Οἱ δύο πολεμικοὶ, ταπεινώσαντες εὐθὺς τὰς λόγχας των, ὤρμησαν κατ' ἀλλήλων. Ὁ ῥωμαλαῖος Ζεῖρπς ἔσεισε μόλις τὸν ἦρωα διὰ τῆς προσβολῆς του· ἀλλ' ὁ Γονζάλβης πληγώσας τὸν Μαυρητανόν, τὸν ἀνέτρεψε χαμαί. Ὁ Γονζάλβης σταθεῖς, Ἀνδρεῖς Ὁμάρη, εἶπεν ἡσύχως, σὲ περιμένω.

Ὁ Ὁμάρης μανιώδης ρίπτει τὴν λόγχην του, σύρει τὴν πλατεῖαν τοῦ σπάθην, καὶ ὀδηγῶν ἐπιτηδεῖως τὸν ἐλαφρότερον τῶν ἀνέμων ἵππον του πετᾶ, κτυπᾶ τὸν Ἰσπανόν, στρέφεται περὶ αὐτόν, καὶ ρίπτει ἐπὶ τῶν ὀπλων του πλῆθος κτυπημάτων. Ὁ Γονζάλβης ἐκθάμβος, περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ προφυλάττεται καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὰς προσβολὰς του. Ἡ μακρὰ του λόγχη καθίσταται ἀνωφελὴς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὅστις ἐκ τοῦ πλησίον τὸν στενοχωρεῖ. Μαιταίως προσπαθεῖ νὰ πληγώσῃ τὸν Ὁμάρην· οὗτος προσβάλλων αὐτόν, ἀποφεύγει συγχρόνως τὰς προσβολὰς του. Παρατηρήσας ἐπὶ τέλος ὅτι διὰ πολλὴν ὥραν ἦτον ἐγγὺς τοῦ νὰ νικηθῆ καὶ ἀγανακτήσας, ρίπτει τὴν λόγχην του, ὀρμᾶ κατὰ τοῦ Μαυρητανοῦ μὲ τοὺς βραχίονας ἀνεωγμένους, τὸν ἀρπάζει, τὸν ἐκβάλλει ἀπὸ τὴν ἀστράβην, ρίπτεται κατὰ γῆς μετ' αὐτοῦ, τὸν ἀνατρέπει κατὰ γῆς, καὶ ὑψώνει τὴν ῥομφαίαν του ἐπὶ τοῦ ἀκαλύπτου ὑπὸ τοῦ θώρακος μέρους τοῦ σώματός του· Ἢ ζωὴ σου, τὸν εἶπεν, εἶναι ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν μου· ἀλλὰ δὲν θέλω ἄλλο εἰμὴ τὴν νίκην· δὲν ἀπαιτῶ προσέτι ἀπὸ σέ, ἢ, νὰ μὴν ἀγαπᾶς πλέον τὴν Ζουλεμάν. Ὑπαγε, ἤξεύρω καλῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι φρικωδέστερον τοῦ θανάτου.

Ἐνῶ ταῦτα ἔλεγεν, ὁ νέος Βελίδης, ὅστις ἕως τότε ἐβοήθει τὸν Ζεῖρην, προχωρεῖ πεζὸς πρὸς τὸν Γονζάλβην μὲ τὴν σπάθην εἰς χεῖρας· ὁ δὲ Γονζάλβης σύρει τὸ ξίφος του. Προφυλαχθέντες ἀμφότεροι μὲ τὰς ἀσπίδος των, πλησιάζουν, ἐπιπίπτουν κατ' ἀλλήλων, προσβάλλονται ἀποφεύγουν καὶ ταχύνουν τὰς προσβολὰς των· ἡ ἐπιτηδειότης ὀδηγεῖ τὴν ἀνδρίαν, ἡ δὲ εὐκαμψία τὴν ἀπατᾶ. Ἡ κοπιτερὰ σπάθη τοῦ Βελίδου ἀπειλεῖ πάντοτε τὴν κεφαλὴν τοῦ Γονζάλβου· ἡ δὲ αἰχμὴ τῆς σπάθης τοῦ Καστιλίου περιφέρεται ἀκαταπαύστως εἰς τὸ στήθος τοῦ Βελίδου. Ὁ ἦρωας τέ-

λος, κτυπήσας βιαίως τὴν σπάθην τοῦ ἐχθροῦ του διὰ τοῦ ἰσχυροῦ μέρους τῆς σπάθης του, τὴν ρίπτει ἀπὸ τὴν χεῖρά του ὠρμήσας μετὰ ταῦτα τὴν λαμβάνει, καὶ παρουσιάσας αὐτὴν πρὸς τὸν Βελίδην. Μὴ μὲ βιάσης τὸν εἶπε, νὰ χύσω Ἀβενσερράγου αἷμα· ἤξευρε, ὅτι τὸ αἷμα τοῦτο ὑπῆρξε πάντοτε πολύτιμον δι' ἐμέ. Ὑπάγετε, ἐράσμιοι καὶ ἀνδρεῖοι ἀδελφοί, καὶ ἐπιστρέψαντες πρὸς τὸν Μουλέην Χασσέμ, εἰπῆτέ τον, ὅτι τὸ συνειδὸς μὲ τύπτει διὰ τὴν πλάνην, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἄφησα, ὅτι οἱ σκοποὶ μου εἶναι καθαροί, ὅτι ὑπάγω πρὸς τοὺς βασιλεῖς μου διὰ νὰ συνδέσω εὐτυχῆ εἰρήνην μεταξὺ τῶν δύο ἀντιμαχομένων ἐθνῶν, καὶ βεβαιώσατέ τον, ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γονζάλβου, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ὡς ἐχθρόν του, θέλει εὔρει ἀπὸ τοῦ νῦν τὸ σέβας καὶ τὴν ζωηρὰν ἀγάπην τὴν ὁποίαν πᾶσα εὐαίσθητος καρδιά ὀφείλει ν' ἀπονέμη εἰς τὰς ἀρετὰς του.

Ὁ ἥρωας εἰπὼν ταῦτα, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἵππου του, καὶ χαιρετήσας τοὺς Ἀβενσερράγους, ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ χριστιανικὸν στρατόπεδον ὁδόν.

Z.

Αισθήματα τοῦ Γουζάλβου. Ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν του διὰ
ἀπομακρυσμένων ὁδῶν. Ἡ νέα πόλις ὑψοῦται. Ὁ Ἀλμανζόρος
ἐμποδιζόμενος ὑπὸ τῶν πληγῶν του, δὲν δύναται νὰ ταράξη τὴν
ἐργασίαν. Ὁ Λάρας ἐπαγρυπνεῖ τὴν νύκτα πρὸς ἀνάπαντον τοῦ
στρατοῦ. Ἀπαντᾷ τὸν Ἰσμαήλ καὶ τὸν λαμβάνει αἰχμάλωτον.
Ὁ Νουμίδιος διηγεῖται εἰς αὐτὸν τὴν ἱστορίαν του. τὰ ἦθη τῶν
ποιμένων Ἀράβων, τοὺς ἔρωτάς του, καὶ τὸν μετὰ τῆς Ζορᾶς γά-
μον του, τὴν ἀφίξιν των εἰς τὴν Γουνάδα, τὸν ἀποχωρισμὸν των,
καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, ἣτις τὸν ἐβασάνιζε. Ὁ Λάρας τὸν ὀδηγεῖ
εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ὑπάγει νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπελευθέρωσίν του.
Ἡ Ζορὰ προσκαλεῖ τὸν Λάραν εἰς μορομαχίαν. Μάχη καὶ θάνα-
τος τῶν δύο συζύγων.

ΤΙΣ θνητὸς δὲν ἐδοκίμασε ποτὲ πόσας ἀρετὰς παρέχει ὁ ζῶν-
τος ἔρως εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχάς; τίς δὲν ἠσθάνθη τὴν καρδίαν
του ἐξευγενισθεῖσαν ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς καθ' ἣν ἠράσθη; Ὁ
ἀπαθὴς δύναται νὰ ἐνδιαιτᾶται εἰς θλιβεράν εἰρήνην, αἰωνίαν ἀ-
διαφορίαν, ἀμεμπτος μακρὰν τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν, μα-
κρὰν τῶν κακῶν· ἀλλ' ἂν ἀπαντήσῃ τὸ θελκτικὸν ὑποκείμενον,
τὸ μέλλον τὴν ζωὴν του νὰ διαθέσῃ ὅπως θέλῃ, ἂν γνωρίσῃ τέλος
τὴν καθαρὰν ἐκείνην φλόγα, ἣτις καταναλίσκει τὴν καρδίαν, καὶ
δίδει ἐνταυτῷ ὑπαρξίν εἰς αὐτήν, ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν μένει
πλέον ὁ αὐτός· τὰ χρέη του αὐξάνουσι, τὸ εἶναι του μεγαλύνεται
αἱ δὲ πρὸς τελειοποίησίν του ἐπιθυμίαι του προχωροῦν πολὺ μα-
κρύτερα τῆς τελειοποιήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐζήτει πρώην νὰ φθά-
σῃ. Πρότερον ἠὲ χαριστεῖτο εἰς μόνην τὴν μίμησιν τῶν ὁσων ἠγάπα
καὶ ἐθαύμαζε. ἀλλ' ἤδη ἐπιθυμεῖ νὰ ὑπερβῇ πᾶν ὅ,τι θαυμάζει.
Αἱ προσπάθειαι του θέλουν καθίστασθαι ἡδοναὶ εἰς αὐτὸν, αἱ δὲ
λύπαι του ἐλπίδος πρόξενοι. Οἱ θεῖοι νόμοι τῆς φύσεως, ὁ ἱερὸς
τῆς πατρίδος ἔρως, καὶ αἱ θελκτικαὶ τῆς φιλανθρωπίας φροντί-
δες θέλουν ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν του ἀκαταπαύστως· ὅσον δὲ πε-
ρισσότερον μένει πιστὸς εἰς ταῦτα, τόσο περισσότερο θέλει δύ-
νασθαι νὰ κολακεύεται ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ὅτι φαίνεται ἀρεστὸ

πρὸς ἐκείνην, ὑφ' ἧς ἐπιθυμεῖ νὰ τιμᾶται. Ἄν ὡς ἐκ τῆς ἀγνῆς του εὐσεβείας ἀποφασίσῃ νὰ θυσιασθῇ διὰ τοὺς γεννήτοράς του, ἂν ὡς ἐκ τῆς γενναιότητός του ἀψηφῇ τὸν θάνατον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν του, ἂν, κατασπαραχθεὶς τὴν καρδίαν ὑπὸ φωνῆς τινὸς θυσιάσῃ τὰ πλούτη του δι' αὐτὸν, ἡ ἐρωμένη του πρέπει νὰ τὸ ἤξεύρῃ· ἡ ἰδέα αὕτη μόνη καθιστᾷ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα εὐκόλα. Κρυφία φωνὴ λέγει πάντοτε πρὸς αὐτὸν· ἐκείνη σὲ βλέπει, ἐκείνη σὲ παρατηρεῖ, ἐκείνη εἶναι παρατηρητῆς τῶν πράξεων καὶ λογισμῶν σου· εὐθὺς φεύγει ἀπὸ τὴν καρδίαν του πᾶν αἰσθημα δυνάμενον νὰ τὸν διαφθείρῃ, αἱ ἀρεταὶ του ὅλαι συνουνοῦνται εὐθὺς περὶ τὴν εἰκόνα, ἧτις πληροὶ ὄλον αὐτὸν καὶ τὸν ἀγνίζει.

Ἀποχωρισθεὶς ἀπὸ τὴν ἡγεμονίδα ὁ Γονζάλθης ἠσθάνθη διπλασιαζόμενον τὸν διὰ τὴν δόξαν ζῆλον του· ἀλλ' εἰς τὴν δόξαν τῶν μαχῶν δὲν πύχαιστεῖτο πλέον. Ἄφ' οὔτου ἐβεβαιώθη ὅτι ἡγαπᾶτο, ἡ καρδία του κατέστη φιλαγαθωτέρα καὶ ἠσθάνετο νέαν ἀνάγκην τῆς τερπνῆς καὶ εἰρηνικῆς ἐκείνης δόξης, τὴν ὁποίαν δύναται τις ν' ἀπολαύσῃ ἄνευ φήμης, καὶ τὴν ὁποίαν αἱ μάχαι παρέχουν μὲν, ἀλλ' ὄχι πάντοτε, αἱ δὲ ἀγαθαὶ πράξεις προξενοῦν σταθερῶς καὶ διὰ παντός. Βιασμένος ὢν νὰ ζῆ μακρὰν τῆς Ζουλεμᾶς, δὲν ἠδύνατο ἄλλως ν' ἀπατᾷ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τὰς ὀδύνας, εἰμὴ μεταχειριζόμενος αὐτὸν διὰ νὰ κατασταθῇ ὁ γενναιότερος καὶ μεγαλήτερος τῶν θνητῶν. Ἄφ' οὔτου χρόνου ἀφίερως τὸν βραχίονά του, τὴν ζωὴν του, τὴν ἀνδρίαν του, ὄλον αὐτὸν εἰς τὸ πλέον ἐνάρετον θῆν, δι' οὗ ποτὲ ἐκαλλύνθη ὁ κόσμος, εἰς μόνας τὰς ἀγαθὰς πράξεις ἠθέλησεν ἔκτοτε νὰ ἐνασχολῇ πᾶσαν στιγμὴν του. Ὁ ἐράσμιος λοιπὸν τῆς Ζουλεμᾶς ἐραστῆς ἔμελλε νὰ κατασταθῇ ὑπέρτατος τῶν θνητῶν ὄλων, ἔπρεπε νὰ κατασταθῇ πλειότερον παρά ἥρωα, διὰ νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἀνάλογον μὲ τὴν τύχην ὁποίαν ἔλαβε.

Τοιαύτας εὐγενεῖς ἰδέας ἔχων κατὰ νοῦν ὁ Γονζάλθης, ἔλαβε μετὰ τοῦ καλοῦ Πέτρου τὴν πρὸς τὴν Γρανάδαν ὁδὸν διὰ μέσου τῶν Ἀλπουξαρίων ὄριων. Ἡ ὁδὸς του ἦτο μακρὰ καὶ ἐπίπονος, διότι ἐπεριπάτει διὰ μέσου ἐχθρικῶν τόπων. Πολλάκις ὁ συνετὸς Πέτρος τὸν ὑποχρέωνε νὰ ἐκλέγῃ μεμονωμένα καὶ ἀπόκεντρα μονοπάτια· ἀλλὰ συχνότερον ὁ ὀρμητικὸς Γονζάλθης ἐξετίθετο εἰς τοὺς κινδύνους, καταφρονῶν αὐτούς. Ἡ θεὰ ἐρήμου τινὸς γέροντος, δυστυχοῦς τινὸς, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ βοηθήσῃ, κα-

ἡ δυναστευομένου τινός, τὸν ὁποῖον ἤθελε νὰ ὑπερασπισθῆ, ἐσταμάτα εἰς τὰ ἡμιάγρια ἐκεῖνα μέρη τὰ βήματα τοῦ ἥρωος. Χορηγεῖ πλουσιοπαρόχως εἰς τοὺς πένητας τὸν χρυσὸν, τὸν ὁποῖον ἡ βασιλόπαις εἶχε δώσει εἰς τὸν γέροντα εἰς μεγάλην ποσότητα. Πολεμῶν καὶ θριαμβεύων πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ἀδυνάτων, ἔμμενεν ὀπίσω ἀπὸ τὴν ὁδὸν του ἔνεκα τῶν ἀγαθοεργιῶν του τὰς ὁποίας ἔκαμνε, καὶ ἐζήτηει συγνώμην ἀπὸ τὸν γέροντα, ὅστις ἔκαμεν εἰς αὐτὸν τρυφεράς τινας ἐπιπλήξεις, κλαίων ὑπὸ θαυμασμοῦ.

Ἐνῶ δὲ οἱ δύο οὗτοι ἐπροχώρουν, εἰς τὰ Ἀλάμια ὄρη, ὁ Φερδινάνδος ἠτοίμασεν ὅλα τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τῆς βασιλείσσης ἀναγκαῖα. Αἱ εἰς τὰ γειτονικὰ δάση πεῦκαι, αἱ πυκνόφυλλοι πτελέαι, ἡ παλαιὰ σφένδαμνος, καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς δρυς, ἔπεσαν πανταχόθεν ὑπὸ τὸν Καστίλιον σίδηρον. Ζυγωτοὶ ταῦροι μεταφέρουν τὰ δένδρα ταῦτα ἐντὸς τοῦ ἔρκους, καὶ ἄλλοι πάλιν σύρουν ἐντὸς αὐτοῦ συντετριμμένους βράχους. Ἡ ἄσβεστος βράζει ἐντὸς λιμνῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ πυκνοῦ καπνοῦ, καὶ πλῆθος χεινῶν, εἰς σχῆμα ἀλύσσου, λειεύουσιν ἀπὸ τὸν Λάρον τὴν χρυσίτιν ψάμμον του.

Ἐντοσοῦτῳ φθάνουτιν ἐκ Βαλένσης καὶ Ἀνδαλουσίας ζωοτροφίαι, ὄπλα καὶ στρατεύματα. Ἡ ἀφθονία λοιπὸν χορηγεῖται εἰς τοὺς στρατιώτας· οἱ δὲ θησαυροὶ τῆς Ἰσαβέλλης ἐπιδαφιλεύονται εἰς αὐτούς. Τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ στρατοῦ, δὲ πάντοτε παρατεταγμένον, ἐφύλαττε τὸ ἄλλο ἥμισυ μέρος ἐργαζόμενον. Καὶ ἡ βασίλισσα αὐτῇ ἐπιστατοῦτα τὴν ἐργασίαν, ἐνεψύχωνε καὶ ἐνθουσίαζε τοὺς στρατιώτας τῆς, προμηνύουσα εἰς αὐτούς βεβαίαν νίκην, λέγουσα καὶ εἰς τὸν κατώτερον ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς γενναιότητός του ἐπερίμενεν αὐτήν.

Τὸν ζῆλόν τῆς ἐβοήθουν καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀρχηγοί τῆς, καὶ πρὸ πάντων ὁ ἀνδρεῖος Λάρας. Ἐνοπλος πάντοτε μένων, καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ ἐν καιρῷ νυκτός, τὴν μὲν ἡμέραν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Καστιλίων, διέθετεν εἰς τὴν πεδιάδα τὰ πολεμικὰ των τάγματα καὶ ἠπόρει μεγάλως, θεωρῶν τοὺς Γραναδινούς ἀργούς ἐντὸς τῶν σκηνῶν των· ἠγνόει ὅμως ὅτι ὁ Ἀλμανζόρος πληγωμένος ὢν, δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν μάχην, καὶ ὅτι ὁσάκις ἐπολέμουν ἀπὸ ἄλλον ἀρχηγὸν ἐφοβοῦντο πάντοτε τὴν ἀποτυχίαν. Τὴν δὲ νύκτα, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἱππέων του περιώδευε περὶ τὸ ἔρκος, ἐπαγρύπνει διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ στρατοῦ, καὶ κατὰ

νοῦν ἔχων πάντοτε τὸν Γουζάλβην, ἐβάδιζε συχνάκις πρὸς τὸ παραθαλάσσιον.

Εἰς μίαν ἐκ τῶν νυκτερινῶν του πορειῶν, ἀπομακρυνθεὶς ἀπὸ τὰ περιχαρᾶκώματα καὶ τὸν νοῦν του ἔχων ὀλοκλήρως παραδεδομένον εἰς τὴν ἐνθύμησιν τοῦ φίλου του, ἄρρησεν ἐλευθέρας τὰς ἡνίας τοῦ ἵππου του. Βαθεῖα σιωπὴ ἐβάσιλευε πέριξ αὐτοῦ· ἡ σελήνη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἄρματός της ἐπέχεε πανταχοῦ τὸ ἀργυρόχροόν της φῶς, τὸ νυκτερινόν μόνον πτηνὸν ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν τῆς ἀτμοσφαίρας διὰ τῶν βραδέων τῆς φωνῆς του ἡχων, τοὺς ὁποίους ἡ ἡχώ ἐπέτεινε· τὸ πᾶν ἀνεπαύετο, τὸ πᾶν ἦτον ἡσυχον εἰς τὴν ἐρημικὴν πεδιάδα, καὶ φῶτα τινὰ ἔλαμπον μακρόθεν ἔνθεν κακεῖθεν.

Αἴφνης ὁ ἥρως ἐκθαμβος ἀκούει ἡχον ἡδέως φωνῆς, ἀδούσης Ἀραβιστὶ τοῦς λόγους τούτους.

Τὴν ὥραίαν ποῦ λατρεύω νὰ ἰδῶ μέλλω καὶ πάλιν·
 Ὑπὸ ἡδονῆς ὥραίας ἡ ψυχὴ μου νὰ πληροῦται
 Ἐπρεπεν· ἀλλ' ἤδη εἶναι ἡ καρδία μου εἰς πάλιν·
 Χαίρει ἤδη· πλὴν μανία ἐν αὐτῇ ἀναπνεοῦται.

Σκληρὲ φόβε καὶ ζηλία τὴν ἀγάπην καὶ χαρὰν μου,
 Διατὶ τὴν θορυβεῖτε, διατὶ δὲν με λυπεῖσθε ;
 ἜΑ ! ἄς ἦσο ὡς καὶ πρῶτον πιστοτάτη, ὦ Ζορά μου !
 Κι' ὀλιγώτερον ὥραία ! εὐτυχῆς ἤθελον εἶσθαι.

Ἀπὸ πάντα θνητὸν φεύγει εἰς τὰ ἰδικά μας δάστη,
 Ἡ δορκὰς μας ἡ ὥραία. Αὐτὴν τώρα σὺ μιμήσου.
 Ὡς ἐκείνη παρετήρει ξένον βλέμμα μὴν σὲ φθάσῃ,
 Τὴν εὐαισθησίαν ἔχει ἡ δορκὰς καὶ καλλονὴν σου.

Σκληρὲ φόβε καὶ ζηλία τὴν ἀγάπην καὶ χαρὰν μου
 Διατὶ τὴν θορυβεῖτε ; Διατὶ δὲν με λυπεῖσθε ;
 ἜΑ ! ἄς ἦσο ὡς καὶ πρῶτον πιστοτάτη, ὦ Ζορά μου,
 Κι' ὀλιγώτερον ὥραία ! εὐτυχῆς ἤθελεν εἶσθαι.

ἜΩ ἐλπίς ματαιοτάτη τῆς ψυχῆς μου συγχισμένης !
 Σὺ τὰ κάλη σου νὰ κρύψῃς ποτὲ δύνασαι παντοίως ;
 Τῆς Φοινικιάς ἡ θεὰ νεφῶν μέχρι ὕψουμένης,
 Περιηγητοῦ τὸ βλέμμα δὲν ἐκφεύγει παρομοίως.

Σκληρὲ φόβος καὶ ζηλία τὴν ἀγάπην καὶ χαρὰν μου,
Διατί τὴν θορυβεῖτε ; Διατί δὲν με λυπεῖσθε ;

Ἄ ! ἄς ἦσο ὡς καὶ πρῶτον πιστοτάτη ὦ Ζορά μου,
Κι' ὀλιγώτερον ὠραία ! εὐτυχὴς ἤθελεν εἶσθαι.

Ὁ Λάρας ἔκθαμβος παρατηρεῖ προσεκτικῶς, ἐξετάζει ἀνακαλύπτει εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης, νέον μαχητὴν ἑφιππον. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο ἐζωσμένη με μέλαν σάρικιον, μακρὸς λευκὸς χιτῶν τὸν ἐκάλυπτε μόλις· πλατεία σπάθη ἦτο προσηρτημένη ἐκ λαμπρᾶς ἀργυρᾶς ἀλύσσου, διαπεπερασμένης διὰ μέσου τοῦ χιτῶνος του. Αἱ κνήμαι του καὶ οἱ βραχίονές του ἦσαν γυμνοί, καὶ κεκοσμημένοι με χρυσᾶ ψέλια. Καὶ ἡ μὲν ἀριστερὰ του χεὶρ ἐκράτει ἀσπίδα, ἡ δὲ δεξιὰ του τρία ἀκόντια. Ὁ λευκὸς, ὡς ἡ χιῶν ἵππος του δὲν εἶχεν οὔτε σκευὴν, οὔτε ἑφιππιον, οὔτε χαλινόν· ἀλλ' ἐλεύθερος καὶ ταχὺς ὡς ὁ ἀῆρ, ὑπήκουεν ἐπίσης εἰς τὸν κύριόν του καὶ ἐμετρίαζεν ἢ ἐτάχυνε τὸ βῆμα του, ἀκολουθῶν τὸν ἦχον τῆς φωνῆς τοῦ ὀδηγοῦ του, καὶ μὴν ἀφίνων ποσῶς ἴχνη ἐπὶ τῆς ψάμμου.

Ὁ Λάρας ἀναγνωρίζει ἐκ τούτων ὅλων, ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ἵππεύς, ἦτον εἰς ἐκ τῶν περιφήμων Βερεβέρων, ἐλθόντων ἐκ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀφρικῆς πρὸς βοήθειαν τοῦ Βοαβδίλου. Διατάττει λοιπὸν εὐθὺς δώδεκα ἐκ τῶν ἵππέων του νὰ δράμωσι νὰ αἰχμαλωτίσωσι τὸν ἐχθρὸν ἐκεῖνον· τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμά του ἐξαπλώνει κύκλῳ αὐτοῦ ὥστε νὰ κλείσῃ εἰς αὐτὸν πᾶσαν ὁδόν.

Ὁ Νουμίδιος περικυκλωθεὶς ἵσταται, καὶ περιμένει τοὺς δώδεκα Ἴσπανοὺς, μένων εἰς τὴν θέσιν του σταθερὸς· ἅμα δὲ ἐπλησίασαν πρὸς αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε νὰ δύναται νὰ πληγώσῃ αὐτοὺς, ῥίπτει εὐθὺς καὶ τὰ τρία ἀκόντια, τὰ ὅποια ἐκράτει, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστον πληγώνει καὶ ῥίπτει εἰς τὴν γῆν ἓνα Ἴσπανὸν ἵππέα. Ὁ Ἀφρικανὸς τρέχων ὡς ἀστραπὴ φεύγει καὶ τρέχει μακρὰν ἀπὸ τοὺς διώκοντας αὐτόν· μὴ δυνάμενος ὁμως νὰ εὔρη μέρος δι' οὗ νὰ ἐξέλθῃ, ἐπανέρχεται εἰς τὸν πρῶτον τῆς μάχης τόπον. Κύπτει μέχρι γῆς ἐξακολουθῶν πάντοτε τὸ αὐτὸ βᾶδισμα, ἀρπάζει ἐν ἐκ τῶν τριῶν ἀκοντίων, τὸ ὁποῖον ἦτο πηγμένον εἰς τὸ στῆθος ἐνὸς ἐκ τῶν Ἴσπανῶν, καὶ ῥίψας αὐτὸ ἐκ νέου θυσιάζει ἔτι ἓνα ἐξ αὐτῶν.

Ὁ Λάρας προχωρεῖ τότε μόνος. Ἐμποδίσας δὲ τοὺς ἵππεῖς του ἐτοιμοὺς ὄντας νὰ ῥιφθῶσι κατὰ τοῦ Μαυρηταγοῦ, καὶ διατάξας

αὐτοὺς νὰ μένωσιν εἰς τὰς θέσεις των, ἀπευθύνη πρὸς τὸν Ἀφρικανόν.

Ἄνδρῆε ξένε, εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἀρκεῖ πλέον· παράδωσόν με τὰ ὄπλα σου· μὴν ἐπιχειρήσης ἀνωφελεῖ ἀντίστασιν· μόλις ἤδη δύναμαι νὰ ἐμποδίσω τοὺς στρατιώτας μου, ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ σοῦ· μὴ μὲ στερήσης λοιπὸν τῆς ἡδονῆς τοῦ νὰ σώσω τὴν ζωὴν σου.

Ὁ πρὸς ἐκείνην ἔρωσ μου μὲ κατήντητεν ἤδη εἰς θέσιν ἀρκετὰ δυστυχῆ, ἀπεκρίθη ὁ Νουμίδιος μὲ ὑπερήφανον τόνον φωνῆς, καὶ προτιμῶ κάλλιον νὰ ἀποθάνω φονευόμενος ὑπὸ τῆς χειρὸς σου παρά νὰ αἰχμαλωτισθῶ.

Σύρει μετὰ ταῦτα τὴν σπάθην του καὶ ὄρμα κατὰ τοῦ ἥρωος. Ὁ Λάρας ὁμοίως ῥίπτει τὴν λόγχην του, καὶ σύρας τὸ ξίφος του, τρέχει κατ' αὐτοῦ.

Πλησιάσαντες ἀρχίζουσι νὰ μονομαχῶσι· μολονότι δὲ ἐμάχοντο μὲ μεγίστην ταχύτητα, ἀπέφευγον τὰς προσβολὰς των, καὶ οὕτως ἔμενον ἀπλήγωτοι. Ὁ Μαυρητανὸς δὲν ἐφόρει θώρακα· ἀλλ' ἡ ἀσπίς του ἀπῆντα πάντοτε τοῦ Καστιλίου τὸ κοπτερόν ξίφος. Ὁ ἑλαφρὸς τοῦ ἵππος, φαινόμενος προσεκτικὸς εἰς ὅλα τοῦ Λάρα τὰ κινήματα, στρέφεται σκιρτᾶ, ὄρμα, καὶ προβλέπων τὰς ἀπειλούσας τὸν κύριόν του πληγὰς, τὸν ἐλευθερόνει ἀπειράκις ἀπὸ τὸν θάνατον. Αἱ δυνάμεις ὁμῶς τῶν δύο μαχητῶν δὲν ἦσαν αἱ αὐταί. Τοῦ Ἰσπανοῦ ἡ ῥομφαία διασχίζει ἐντὸς ὀλίγου τοῦ Μαυρητανοῦ τὸν θώρακα, καὶ πληγώσασα αὐτὸν ὑπεράνω τοῦ ὤμου, τὸν ἀνατρέπει κατὰ γῆς αἱματοβαφῆ. Ὁ ἵππος χρεμετίζει ὑπὸ τῆς λύπης του· προσπαθῶν δὲ ἔτι νὰ ὑπερασπισθῆ τὸν νικηθέντα κύριόν του, στρέφεται περὶ αὐτὸν καλύπτει αὐτὸν μὲ τὸ σῶμά του καὶ ὑψώνων τοὺς πόδας του, παρουσιάζει αὐτοὺς διὰ πολλὴν ὥραν εἰς τὸν νικητὴν· ἀλλὰ θεωρήσας τοὺς Καστιλίους τρέχοντας φεύγει διὰ μέσου τῆς πεδιάδος, καὶ μετ' ὀλίγον γίνεται ἄφαντος. Ὁ Λάρας πλησιάσας εἰς τὸν αἰχμάλωτόν του, τείνει πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα, ἀνορθώσας δὲ αὐτὸν καὶ ἐπισκεφθεὶς τὴν πληγὴν του, τὴν εὕρισκει ὄχι τόσο βαθεῖαν. Δώσας λοιπὸν εἰς αὐτὸν ἓνα ἐκ τῶν ἵππων του, καὶ μεταχειρισθεὶς αὐτὸν μὲ ὄλον τὸ ὀφειλόμενον εἰς ἀποτυχόντα ἀνδρεῖον σέβας, βαδίζει μετ' αὐτοῦ πρὸς τὰ χαρὰκώματα.

Ὁ Μαυρητανὸς τὸν ἠκολούθει κεκηφῶς, σιωπῶν βαθέως, καὶ μὴ παραπονούμενος παντελῶς. Πολλὰ δάκρυα ἔπιπτον ἐκ τῶν ὀ-

φθαλμῶν του, καὶ βαθεῖς ἀναστεναγμοὺς ἐξέβαλλεν. Ὁ παρατηρῶν αὐτὸν Λάρας, ἐκατάλαβεν εὐθὺς ὅτι ὑπὸ μεγάλης λύπης κατεττήκετο, καὶ ἐφοβεῖτο μὴν ἐπιτείνῃ τὴν λύπην καὶ μελαγχολίαν του δι' ἀδιακρίτων ἐρωτήσεων· δὲν ἠδυνήθη ὁμῶς ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν εὐαίσθητον συγκίνησιν τὴν ἐποῖαν ἐδοκίμαζεν ἡ ψυχὴ του, ὅσάκις ἐθεώρει δυστυχῆ τινα.

Ἄνδρῆε Νουμίδιε, εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἡ τύχη καὶ ἡ νύξ συνετέλεσαν ὑπὲρ ἐμοῦ· ἡ δὲ νίκη μου εἶναι πολὺ καταδεεστέρα τῶν ἀνδραγαθημάτων τὰ ὅποια πρὸ ὀφθαλμῶν μου ἐπραξας σύ. Συγχώρησον ὁμῶς τὴν τύχην τῶν ὀπλων, τὰ ὅποια παντελῶς δὲν ἐπεθύμουν νὰ μεταχειρισθῶ, καὶ ὑπόφερε μετὰ σταθερότητος τὴν δυστυχίαν ταύτην, ἧτις εἶναι κοινὴ εἰς ὅλους τοὺς μαχητάς. Τὰ δάκρυά σου μὲ κινοῦν εἰς μεγάλην λύπην διὰ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἡ τύχη μ' ἔκαμε, ἐλπίζω μολαταῦτα καὶ ὑποπτεύομαι, ὅτι δὲν ἦναι τοῦτο ἡ μόνη τῶν δακρύων σου αἰτία. Ἐχωρίσθης τάχα ἀπὸ φίλον σου τινά ; Ἄ ! οὐδεὶς ἐκτὸς ἐμοῦ θέλει σὲ συλλυπηθῆ κάλλιον, οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχῃ περισσότερα δικαιώματα διὰ νὰ διίσχυρισθῇ νὰ ἠδύνη ὀλίγον τὰς βασάνους σου. Ἄν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐμπιστευθῆς εἰς θνητὸν τινά τῆς λύπης σου τὰ αἴτια, ἐγὼ εἶμαι ἄξιός νὰ τὰ γνωρίσω. Δὲν εὗρίσκεσαι ὑπὸ τὴν κατοχὴν βαρβάρου τινός· αὔριον περὶ τὴν αὐγὴν ὁ Λάρας θέλει σὲ ἀποδώσει τὴν ἐλευθερίαν σου, ἀγ ὁ Φερδινάνδος συγχωρήσῃ τοῦτο.

Ἀκούσας ὁ Νουμίδιος τὸ μέγα τοῦ Λάρα ὄνομα, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν. Πῶς ! ἔκραξε μετ' ἐκπλήξεως μεμιγμένης μετὰ χαρᾶς τινῆς, εἶμαι αἰχμάλωτος τοῦ Λάρα ! Ὁ περιβόητος οὗτος ἥρωας, τὸν ὁποῖον οἱ Μαυρητανοὶ τιμοῦν καὶ φοβοῦνται ἐπίσης, εἶναι ἐκείνος, ὅστις μὲ καθιστᾷ σήμερον τὸν δυστυχέστερον τῶν Ονητῶν ! Ἄ ἂν ἤξευρες, στρατηγέ, διὰ ποίας θυσίας μου, ἠγόρασε τὴν νίκην σου, ἠθέλες λυπηθῆ πολὺ δι' αὐτήν.

Ὁ γενναῖος Λάρας τὸν ἐβίασε τότε νὰ διηγηθῆ εἰς αὐτὸν τὰς δδύνας του· τὸ δὲ ἐράσμιον διάφορον, τὸ ὁποῖον ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ἢ εἰς τοὺς λόγους του φαινομένη εὐαίσθησις, καὶ τὸ θέλγητρον τὸ ὁποῖον δύο ὥραϊαι ψυχαι συναισθάνονται εἰς τὴν πρώτην συνάντησίν των, κατέπεισαν τέλος τὸν νέον Ἀφρικανὸν, ὅστις ἐλπίζων ὅτι ἡ διήγησις τῆς ζωῆς του θέλει ταχύνει τὴν στιγμὴν τῆς ἀπελευθερώσεώς του, ἠθέλησε τοῦλάχιστον νὰ φανῆ ἀρεστός πρὸς τὸν γενναῖον του νικητὴν, δεικνύων πίστιν πρὸς αὐτὸν. Ἐπροχώ-

ἦσαν λοιπὸν ἀμφοτέρω, πρὸ τοῦ στρατεύματος, καὶ ὁ Νουμίδιος ἤρχισεν οὕτως.

Εὐτυχὴς ὁ ἀπλοῦς καὶ ἄσχημος θνητὸς, ὅστις ἄνευ ἀξιωμαίων, θέσεων ὑψηλῶν, ὑπαρχόντων καὶ εὐγενοῦς γεννήσεως, ἀλλὰ χρέη, ἐκτὸς τῶν τῆς ἀπλῆς φύσεως δὲν γνωρίζει, ἀλλὰς ἡδονὰς ἐκτὸς τοῦ ἀγαπᾶν δὲν αἰσθάνεται, καὶ ἄλλην δόξαν, ἐκτὸς τῆς τοῦ ν' ἀνταγαπᾶται δὲν ἐπιθυμεῖ! Ἀναισθητῶν ὡς πρὸς τὴν ματαίαν ὑπερηφάνειαν, τὴν ὅποιαν ἡμεῖς φρονοῦμεν ὡς μίαν ἐκ τῶν πρώτων μας ἀναγκῶν, δὲν φεύγει μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὑπάγων εἰς ἄλλα κλίματα, καὶ ζητῶν κινδύνους ἢ βασάνους μὴ περιορισμένας δι' αὐτόν. Δὲν ζῆ ποτὲ μακρὰν τοῦ ὠραίου καὶ ἀγαπητοῦ του ὑποκειμένου, καὶ δὲν ἐπιτείνει τὰς ἀχωρίστους ἀπὸ τὸν ἔρωτα ὀδύνας διὰ τῆς σκληροτάτης ὀδύνης τῆς ἀπουσίας, τὴν ὅποιαν ἡ φύσις δὲν προώρισεν εἰς αὐτόν. Ἰσχυρὸς διατρέχει τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς του εἰς τὸν τόπον, ὅπου πρῶτον ἐθεώρησε τὸ φῶς. Ὑπὸ τὸ δένδρον ὑφ' ὃ παῖς ὢν, ἐπαιζεν, ἀναπαύεται καὶ ἔπειτα μετὰ τῆς συζύγου του ὑπ' αὐτὸ θέλει κοιμηθῆ καὶ γέρων. Ἐντὸς τῆς καλύβης εἰς τὴν ὅποιαν ἐγεννήθη, γεννῶνται καὶ οἱ υἱοὶ του, καὶ αἱ θυγατέρες του. Οὐδὲν δὲν ἀλλοιοῦται δι' αὐτόν τὰ πάντα μένουσι τὰ αὐτά. Ὁ αὐτὸς ἥλιος τὸν φωτίζει, οἱ αὐτοὶ καρποὶ τὸν τρέφουσιν ἢ αὐτὴ χλοερὰ χλόη τέρπει τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἡ αὐτὴ σύζυγος, ἡ καθημέρα ἔτι μᾶλλον ἀγαπωμένη, γίνεται αἰτιος ν' ἀντιπολαύη διττῶς τὰ δῶρα τῆς φύσεως, τὰς ἡδονὰς τοῦ ἔρωτος, καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ ἰσότητος τὸ θέλγητρον.

Τοιαύτη ἔμελλε νὰ ἦναι ἡ τύχη μου, καὶ τοιαύτη ἦτο πρὸ τοῦ πολέμου τῆς Γρανάδας.

Ἐγεννήθη μετὰ τῶν νομάδων λαῶν, οἵτινες ἄνευ πόλεων καὶ κατοικιῶν στερεῶν, κατοικοῦσιν ὑπὸ σκηνᾶς μετὰ τῶν ποιμνίων των, μεταφέρονται ἀπὸ βοσκῆν εἰς βοσκῆν, καὶ περιπλανῶνται εἰς τὰς ἐρήμους ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ἄτλαντος μέχρι τῶν ὀρίων τῆς παλαιᾶς Αἰγύπτου. Οἱ λαοὶ οὗτοι κατάγονται ἐκ τῶν πρώτων Ἀράβων, οἵτινες ἐξεληθόντες τοῦ εὐδαίμονος Ἰαμὲν, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἰαφρίκου, ὑπέταξαν τοὺς εὐρυχώρους ἐκείνους τόπους, καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς, τοῦ ἀρχηγοῦ των τὸ ὄνομα. Οἱ νικηθέντες περιωρίσθησαν εἰς πόλεις· οἱ δὲ νικηταί, οἵτινες ἀνέκαθεν ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων μόνην τὴν νομαδικὴν ζωὴν, ἐκράτησαν δι' αὐτοὺς τὰς πεδιάδας, καὶ διέχυσαν τὰς διεσκορπισμένας των φυλάς εἰς τὴν ἀπέραντον χώραν τῶν Φοινίκων.

Εἰς τοὺς τόπους τούτους διασπαρέντες, διετηρήσαμεν τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν προγόνων μας. Ἐκάστη φυλὴ κεχωρισμένη περι- κλείει τὰ ποιμνία καὶ ὑπάρχοντά της ἐντὸς κυκλωτεροῦς τόπου περικυκλωμένου ἀπὸ σκηνάς, ἐκ τοῦ ἐρίου τῶν καμήλων κατα- σκευασμένας. Τὸ πεδῖον εἶναι μὲν ἐλεύθερον, ἀλλ' ὑποτάσσεται εἰς Κεϊκην (ἀ) τινά, καὶ σχηματίζει δημοκρατίαν, ἣτις ἀποφασί- ζει τὴν στερεὰν διαμονήν, ἢ τὴν μετατόπισιν, τὸν πόλεμον, ἢ τὴν εἰρήνην, συμφώνως μὲ τῶν οἰκογενειάρχων τὴν γνώμην. Ὁ Κεϊκης μας μᾶς δικάζει· ὁ δὲ κώδηξ μας ὄλος συνίσταται εἰς τὸ ἀπλοῦν τοῦτο ἄξιωμα· *Ἔσο εὐτυχῆς, χωρὶς γὰ βλάβπτης καὶ γὰ ἐνοχλήης τὸν ἄλλον.*

Τὰ ὑπάρχοντά μας ὄλα συνίστανται εἰς καμήλους, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς ἀκαμμάτου ταχύτητός των δύνανται γὰ μᾶς μεταφέρω- σιν εἰς μίαν ἡμέραν διακόσια μίλια μακρὰν τῶν ἐχθρῶν μας· εἰς ἵππους ἀνεκτιμήτους διὰ τὴν γενναιότητά των, τὴν εὐφυΐαν των, καὶ τὴν πρὸς τὸν κύριόν των ἀφοσίωσιν, οἷτινες καθίσταν- ται ἔνεκα τούτων ὄλων ἐρασιμώτατοι σύντροφοι τῶν κυρίων των. εἰς πρόβατα, ἐκ τοῦ ἐξαιρέτου ἐρίου τῶν ὁποίων κατασκευάζομεν τὰ φορέματά μας, καὶ τὸ ἡδύτατον γάλα τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μό- νον μας ἡδύ ποτόν. Εὐχαριστούμενοι εἰς τὰ οὐράνια ταῦτα δῶρα, καταφρονοῦμεν τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, τὸν ὁποῖον τὰ ὄρη μας ἀφθόνως ἡδύναντο γὰ μᾶς προμηθεύσωσιν, ἀν αἱ χεῖρές μας, ἀ- πληστοὶ ὡς αἱ τῆς Εὐρώπης οὔσαι, κατήντων εἰς τὸν ἐξευτελι- σμὸν ἐκείνων, σκάπτουσαι τὰ μεταλλεῖα μας. Ἄλλ' αἱ θαλασσῆ βοσκαὶ καὶ αἱ κατάφυτοι ὑπὸ ὄρύζης καὶ κριθῆς πεδιάδες, εἶναι οἱ ἡμᾶς πολὺ προτιμώτεροι τῶν κινδυνωδῶν ἐκείνων μετάλλων, ἐξ ὧν αἱ δυστυχλαὶ ὄλου τοῦ κόσμου πηγάζουσιν, καὶ τὰ ὁποῖα σεῖς, ὡς λέγουσιν, ἀναμφιβόλως πρὸς πληροφορίαν τῶν ἐξ αὐτῶν προξενουμένων ἀμαρτημάτων, ἀποσπᾶτε ἐκ τῶν σπλάγχχνων τῆς γῆς διὰ τῶν χειρῶν τῶν κακούργων σας.

Ἡ εἰρήνη, ἡ φιλία καὶ ἡ ὁμόνοια βασιλεύουσιν εἰς τοὺς κόλπους ἐκάστης οἰκογενείας. Πιστοὶ μένοντες εἰς τὴν θρησκείαν τὴν ὁ- ποίαν ἐκ τῶν πατέρων μας ἐλάβομεν, λατρεύομεν ἓνα μόνον Θεὸν καὶ δοξάζομεν τὸν προφήτην του. Μὴν ἐνασχολοῦντες δὲ τὰ ἀ- νίσχυρά μας πνεύματα εἰς τὸ ἐπίπονον ἔργον τοῦ γὰ ὑπομνηματί- ζωμεν καὶ γὰ παρεξηγοῦμεν τὴν Θεϊαν του βίβλον, μὴ κεντούμε-

(ἀ). Ὄνομα ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς παρὰ τοῖς Ἄραψι.

νοι ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ μεγαλαυχίαν τοῦ νᾶ ἑρμηνεύομεν τὰς ἀγίας του ἐντολάς, εἴμεθα πάντοτε βέβαιοι ὅτι φυλάττομεν ταύτας ἐκτελοῦντες τὰ ἀνθρώπινα χρέη, βάλλοντες εἰς πρᾶξιν τὰς ἀρετὰς τὰς ὁποίας ἡ φύσις ἐνεχάραξεν εἰς τὰς ψυχὰς μας, καὶ προτοῦ νὰ μᾶς διατάξῃ αὐτὰς τὸ ὑψηλὸν Κοράνιον. Φρονοῦμεν ὅτι πᾶν ἀγαθὸν ἔργον ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν παράκλησιν καὶ προσευχὴν ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἔργα, θειότερα τοῦ Ραμζανίου (ε). Βιαζόμενοι δὲ εἰς τὰς ἀμώδεις μας ἐρήμους νὰ μένωμεν ἐλειπεῖς εἰς καθαρμούς τινάς, προσπαθοῦμεν ἀντ' αὐτῶν ν' ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, ἀγαθουργοῦντες τοὺς ἄλλους καὶ φιλοξενοῦντες τοὺς δυστυχεῖς καὶ ξένους. Εἰς τὸ εὐκόλον τοῦτο χρέος ὡς πρὸς ἡμᾶς μένομεν πάντοτε πιστοί· πρὸ τεσσαράκοντα αἰώνων σεβώμεθα αὐτὸ ὡς πρῶτον, καὶ τὸ ἀγαπῶμεν ὡς πλῆρον εὐχάριστον. Πᾶς ξένος ἔστω καὶ ἐχθρὸς, ὅστις πατήσῃ τὸ κατώφλιον τῶν σκηνῶν μας, καθίσταται εἰς ἡμᾶς ἱερόν ὑποκείμενον. Τὴν ζωὴν του, τ' ἀγαθὰ του καὶ τὴν ἀνάπαυσίν του νομίζομεν πολύτιμον ἐναπόθεσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰψιστος ἐμπιστεύεται εἰς ἡμᾶς. Καθημέραν παρακαλοῦμεν αὐτὸν νὰ μᾶς χορηγῇ τὴν τιμὴν ταύτην· οἱ δὲ οἰκογενειάρχαι μας ἀμιλλῶνται μέγαν μεταξὺ τῶν περὶ τούτου. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν γευματίζει ἐντὸς τῆς σκηνῆς του· ἡ τράπεζά του εὐρίσκεται πάντοτε εἰς τὴν εἴσοδον· αἱ ἔδραι εὐρίσκονται ἐκεῖ ἑτοιμαί· ὁ δὲ κύριος δὲν τολμᾷ νὰ καθίσῃ εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, πρὶν κράξῃ τρίς· Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς τῶν ἀνθρώπων Θεοῦ, ἂν ὑπάρχει ἐθῶ ταξειδιώτης, τιπτωχὸς, ἢ δυστυχὴς, ἂς ἔλθῃ νὰ συμεισθῇ τὸν ἄρτον μου, ἂς ἔλθῃ νὰ με διηγηθῇ τὴν ὁδύνην του.

Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ἀπλοϊκωτάτων ἐκείνων λαῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἦθη μένουσιν τὰ αὐτὰ ἐκ τῆς γεννήτεως τοῦ νοῦ τῆς Ἀγᾶρ ἐντῶ μέσῳ τῆς ἐρήμου Ζάβας, ἐγεννήθη διὰ ν' ἀγαπῶ τὴν Ζοράν τὴν ἐναρτεωτέραν καὶ ὠραιωτέραν τῶν νεανίδων τῆς φυλῆς μου, τὴν ὁποίαν ἄφησεν εἰς τὸν πατέρα μου ὁ καλλήτερος αὐτοῦ φίλος, καὶ ἦτις ἐπομένως ἀνετράφη μετ' ἐμοῦ. Αἰωνίως εἴμεθα ὁμοῦ με ἠγάπησε· δὲ σχεδὸν ἅμα ἐγὼ ἠγάπησα αὐτήν. Ὁ πατήρ μου ὅστις ἦτον ἀρχηγὸς τῆς φυλῆς μας ἐνθάρρυνε καὶ ἀνεσκάλευσε τοῦ νέου μας ἔρωτος τὴν φλόγα, ἅμα παρετήρησεν ὅτι αὐτὴ ἔλαβεν ἀρχὴν ἐντὸς ἡμῶν· συχνάκις μᾶς, ἐνηγκαλίζετο ἀμφοτέρους

μετὰ μεγίστης χαρᾶς, μᾶς ὠνόμαζε τέκνα τοῦ, καὶ μᾶς εἶπεν καὶ τοὺς δύο. Προτοῦ νὰ μάθω τί σημαίνει ἡ λέξις σύζυγος, ἡ Ζορὰ μὲ εἶδεν τὸ ὄνομα τοῦτο τὴν ὠνόμαζα καὶ ἐγὼ ὡσαύτως σύζυγόν μου, ὁ δὲ πατήρ μου ἐνόησεν τὰς χεῖρας μας, μ' εἶπεν. Υἱέ μου, Ἰσμαήλ, ἀγάπα πάντοτε, ἀγάπα δι' ὅλης σου τῆς ζωῆς τὴν θυγατέραν τοῦ φίλου μου. Αὐξάνεσθε ὁμοῦ ἀγαπώμενοι, ὡς οἱ δύο φοίνικες οἵτινες ὑψοῦνται πλησίον ἀλλήλων ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς μου. Σεῖς θέλετε μὲ παρηγορεῖ εἰς τὸ γῆρας μου, ἐπὶ ἅνω σας θέλω στηρίζεσθαι κλονούμενος, εἰς τὴν ταχεῖαν κἀθοδόν, ἥτις ἤδη μὲ σύρει εἰς τὸν τάφον· μετ' ὀλίγον θέλετε συζευχθῆ δια τοῦ γάμου, καὶ θέλετε λέγει μίαν ἡμέραν εἰς τὰ τέκνα σας, αὐτοὺς τούτους τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐγὼ μετὰ τοσαύτης ἡδονῆς λέγω σήμερον εἰς σᾶς.

Προτοῦ νὰ φθάσω εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, ὁ πατήρ μου μ' ἐδίδαξε τὸν τρόπον τοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι, τὸ ἀκύντιον, καὶ νὰ τρέχω ἐπὶ ἀχαλινώτου ἵππου, πετώντος ἐπὶ τῆς ψάμμου. Ἡ Ζορὰ διὰ νὰ μὴν μὲ ἀφήνη μόνον ἐν καιρῷ τῶν γυμνάσεών μου τούτων, ἔμαθε καὶ αὕτη τὰ αὐτὰ, νομίζουσα ὅτι ἀγαπᾷ τὰς γυμνάσεις ταύτας, διότι ἐμὲ ἠγάπα. Ἐνδεδυμένη ἔνδυμα συνεσταλμένον μὲ χρυσᾶς πόρπας, μὲ τὸ τόξον εἰς τὴν χεῖρα καὶ μὲ τὴν φαρέτραν ἐπὶ τοῦ ὤμου, μὲ συνώδευε πανταχού. Καὶ ποτὲ μὲν ἀπεμακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ ποιμνιά μας, διώκοντες τὴν ταχεῖαν στρουθοκάμηλον, τὸν ἐπικίνδυνον θῶα, ἢ τὴν εὐώδη μοσχογαλῆν, καὶ ἡ μὲν Ζορὰ διετρύπα αὐτὰ μὲ τὰ βέλη τῆς, ἐγὼ δὲ ἐπήνουν τὰς νίκας τῆς· ποτὲ δὲ καθήμενοι ἐπὶ εὐκινήτων ἵππων, ὅπλισμένοι μὲ πολλὰ ἀκόντια, καὶ βαδίζοντες ἐπὶ κεφαλῆς νέων μαχητῶν συνηλικιωτῶν μας, ἐπηγαίνομεν ζητοῦντες εἰς τὴν φωλεάν του τὸν φοβερὸν λέοντα· καὶ ἐβιάζαμεν αὐτὸν πληγόνοντες τον δι' ἀκοντίων, νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν πεδιάδα· τότε αἱ σάλπιγγές μας ἤχουν καὶ ἡγῶ ἐπανελάμβανε περίξ τὸν ἤχον των. Τὸ ζῶον, μανιωδὲς καὶ βρυχόμενον, συγχιζόμενον ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ ἐκείνου ἤχου, προσέβαλε καὶ ἀνέτρεπε τοὺς θηρευτάς, ὁρμῶν τυχαίως κατὰ τῶν ἵππων· ἐγὼ παρετήρουν προσεκτικῶς τὴν Ζορὰν, καὶ ἐτιθέμην πάντοτε μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ λέοντος, ὥστε ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ κατασπαραχθῶ, προτοῦ ἡ Ζορὰ νὰ πληγῶ· ἐπρότιμων δὲ νὰ στερηθῶ ἀπειράκις τῆς ζωῆς, παρὰ νὰ ἐκτεθῆ εἰς κίνδυνον ἡ ζωὴ ἐκείνης. Μετ' ὀλίγον ἐντοσοῦτώ, τὸ θηρίον, κατατραυματισθὲν πανταχόθεν, ἐξέπνεε λουόμενον εἰς τὸ

κίμα του, και τῆς Ζορᾶς τὸ ἀκόντιον ἐκράτει τὴν κατοικοσημέν-
νην λειοντήν του.

ὦ! πόσην λύπην και ἠδονὴν αἰσθάνωμαι ἀνακαλῶν εἰς τὸν
νοῦν μου τοὺς εὐτυχιστάτους ἐκείνους χρόνους! Πόσον ἠδύνομαι
διηγούμενος εἰς σὲ ἐν ἐκτάσει τῆς φίλης μου πατρίδος τὰ ἦθη
και ἔθιμα! Ἡ ἐνθύμησις τῶν ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα ποτὲ ἀπέλασον
και τὰ ὁποῖα δὲν ἀπολαύουσι πλέον, εἶναι τὸ τελευταῖον ὡς πρὸς
τοὺς δυστυχεῖς ἀγαθόν. Καθ' ἐκάστην πρωτὰν περὶ τὴν αὐγὴν, ἢ
Ζορᾶ, οἱ ἀδελφοί μου, αἱ ἀδελφαί μου και ἐγώ, συναθροιζόμενοι
ἐμπροσθεν τῆς σκηνῆς τοῦ περιποθήτου μας γονέως, περιμένομεν
σιωπῶντες τὴν ἐπιθυμητὴν τῆς ἐγέρσεως του στιγμὴν. Καθὼς οὐ-
δεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ἤθελε ν' ἀναπαυθῆ προτοῦ νὰ λάβῃ τὴν εὐλο-
γίαν του, οὕτως ἐπεθύμει πάλιν αὐτὴν διὰ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν
του. Γονυπετοῦντες λοιπὸν περὶ τὸν γέροντα, τὸν ἠκούσαμεν προ-
σευχόμενον, και παρακαλοῦντα ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Κύριον τοῦ οὐρα-
νοῦ, και μετὰ ταῦτα τὸν ἐνηγκαλιζόμεθα με τοὺς θωπευτικούς
μας βραχίονας. Συχνάκις ἤρχετο μεθ' ἡμῶν, ὀδηγῶν εἰς ὄρσο-
ρὰς βοσκὰς καμήλους, βελάζοντα πρόβατα, ἵππους σκιρτῶντας
πλησίον εἰς τὰς ἵππους, και μικρὰ ἄρνια ζητοῦντα τὰς μητέρας
των. Ἡ πεδιάς ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς φωνὰς τούτων, ἀπὸ τοὺς αὐλοῦς
τῶν νέων ποιμένων, και ἀπὸ τὰ ἄσματα τῶν εὐτυχῶν ἐραστῶν·
κατὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον αἱ γυναῖκες μας, εἰς τὰς σκηνὰς μας
μένουσαι, ἐνασχολοῦνται τὰς εἰστό φύλον των προορισθείσας φρον-
τίδας, κλώθουσι τὸ ἔριον τῶν προβάτων μας, ἐτοιμάζουσι τὴν τρο-
φήν μας, τακτοποιοῦν τὰς κατοικίας μας, και ἀνατρέφουσι τὰ τέ-
κνα μας, διδάσκουσαι αὐτὰ νὰ εὐλογῶσι και νὰ σέβονται τὸν πα-
τέρα των ὡς σεβασμίαν αὐτοῦ εἰκόνα· ὅταν δὲ ἡμεῖς στρεφώμεθα
περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας εἰς τὰς σκηνὰς μας, λαμβάνομεν ἀνα-
ψυχὴν ἀπὸ τοὺς ἐναγκαλισμούς των και αἱ ἄκραι εἰς ἡμᾶς ἀγαπη-
ταί φιλοφρονήσεις των, μᾶς φαίνονται ἔτι ἠδύτεραι, ἔνεκα τῆς
βραχείας ἀπουσίας μας, καθ' ἣν ἐπεριμέναμεν αὐτάς. Ὁ ἔρως μας
τότε, ἐπίσης πάντοτε ζωηρὸς, μολονότι εὐχαριστούμενος πάντοτε
ἐκφράζεται εὐθύς διὰ μυρίων νέων μαρτυριῶν· ὁ νέος σύζυγος, ὁ
νέος ἐραστής, διηγεῖται εἰς τὴν ἠγαπημένην του πᾶν ὅ,τι δι' ὅλης
τῆς ἡμέρας ἔπραξε, και ψάλλει εἰς αὐτὴν ἠδὺ ἄσμα, ἐγκωμιάζων
τὰ κάλλη της. Δειπνᾷ μετὰ ταῦτα μετ' αὐτῆς· τὰ φαγητά μας
ὅλα συνίστανται εἰς ὄρουζαν καπνιστὴν, εἰς ἔριφον ὀπτὴν και φοί-
νικας νωπούς· ταῦτα εἶναι ἀρμόδια πρὸς ὑγείαν και ῥώμην μας

καὶ φέρει τὰς ἀειποτε μετρίας ἡδονάς μας. Μετὰ τὸ λιτὸν τοῦτ' αὖ
 δεῖπνον οἱ γέροντες καθήμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων, διηγοῦν-
 ται ἱστορίας τινὰς τῶν παρελθόντων καιρῶν, τὰ κατορθώματα
 τοῦ ἀνδρείου Καλέδου, τὰς ἀγαθουργίας τοῦ συνστοῦ Ἀλάμονος,
 ἢ τὰς δυστυχίας δύο τινῶν ἔραστῶν τοῦς ὁποίους ἡ τύχη ἠθέλησε
 νὰ δοκιμάσῃ. Κλαίουσιν διὰ τὰς δυστυχίας των, καὶ στρέφοντες
 ἰλαρῶς τὰ ὄμματά των πρὸς τὸν οὐρανόν, συγχαίρουσιν διότι δὲν
 ὑπέφεραν τὰς αὐτὰς δυστυχίας. Γενικῆ δέησις προμηνύει μετὰ
 ταῦτα τὴν ὥραν τῆς ἀναπαύσεως· εὐχαριστοῦσιν τὸν Θεόν, διὰ τὴν
 εὐδαιμόνως παρελθοῦσαν ἡμέραν, καὶ ὑπάγουσιν νὰ παραδοθῶσιν
 εἰς ἡσυχον ὕπνον, τὸν ὁποῖόν μέλλει ν' ἀκολουθήσῃ ἐπίσης ὠραία
 καὶ εὐδαιμών ἡμέρα.

Ὁ μετὰ τῆς Ζιρᾶς γάμος μου ἔφερεν εἰς τὸ ἔπακρον μετ' οὐ
 πολὺ τὴν εὐδαιμονίαν μου ταύτην. Ἡ Ζορὰ καθημένη ἐπὶ καμή-
 λου ἐντὸς πυραμίδος, κατασκευασμένης ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος,
 περιεφέρθη εἰς ὅλον τὸ πεδίον, συνοδευομένη ὑπὸ τῶν αὐλῶν καὶ
 κυμβάλων τὸν ἦχον.

Ἐντὸς τῆς ἐκ τοῦ λεπτοῦ ὑφάσματος κατασκευασμένης ἐκεῖ-
 νης πυραμίδος, διέκρινέ τις τὴν ὠραίαν Ζορὰν, ἐνδεδυμένην λευ-
 κὸν ἔνδυμα· τὰς δὲ χεῖράς της, τὰς κνήμας της καὶ τὰ ὦτα της
 γέμοντα δακτυλιδίων καὶ ψελλίων χρυσῶν. Τὴν ἔφερον μετὰ
 ταῦτα εἰς τὴν σκηνὴν μου, τῆς ὁποίας τὸ κατώφλιον διέβη χω-
 ρίς νὰ ἐγγίσῃ τοῦς ἑλαφρούς της πόδας εἰς αὐτό. Ὁ πατήρ μου
 τὴν ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου· οἱ δὲ ἀδελφοί μας, καὶ οἱ φίλοι
 μας, μείναντες ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς μου, ἐπανηγύρησαν μέχρι
 τῆς αὐγῆς τὸν ἔρωτα τοῦ εὐτυχοῦς συζύγου, καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς
 δειλῆς παρθένου.

Οἱμοὶ! σαλπίσματα διεδέχθησαν τὰ ἡδύτατα ἐκεῖνα ἄσματα.
 Μόλις ὁ ὑμναϊὸς μου ἔτελείωσε, καὶ πρέσβεις τοῦ βασιλέως Βοα-
 ἑδύλου ἦλθον πρὸς ἡμᾶς ζητοῦντες ἐν ὀνόματι τοῦ προφήτου νὰ
 λάβωμεν τὰ ὄπλα νὰ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ Θεοῦ μας.

Τέκνα τῆς Ἀγάρ, μᾶς εἶπον, οἱ ἐν Γρανάδα ἀδελφοί σας ἐπικα-
 λοῦνται τὴν βοήθειάν σας. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνη πρωτεύουσα
 ἢ μόνη ἐξ ὅλων σας τῶν κατακτήσεων ἐναποληφθεῖσα, πλησιάζει
 νὰ ὑποδουλωθῇ ἀπὸ τοῦς Χριστιανοῦς. Οἱ ἐξ ἄκρων τῆς Ἰσπανί-
 ας ἐχθροὶ τῆς πίστεώς μας ἐνωθέντες, εὗρισκονται ἤδη ὑπὸ τὰ τει-
 χη μας. Ἀφοῦ τὴν πόλιν μας κυριεύσωσιν, θέλουσιν ἀπεράσει εἰς τὴν
 Ἀφρικὴν· θέλουσιν κατακαύσει τὰς ἰσχυράς σας πόλεις, θέλουσιν ἀπο-

τεφρώσει τοὺς νεοὺς σας, θέλουν θυσιάσει τοὺς ἱερεῖς σας, θέλουν ἐτιμάσει τὰς γυναῖκας σας καὶ, εἰσχωρήσαντες μέχρι τῶν ἐρήμων σας, πῦρ καὶ σίδηρον θέλουν φέρει εἰς τὰς εἰρηνικὰς πεδιάδας σας. Τότε θέλετε προσπαθήσει νὰ τοὺς ἀποδιώξητε, ἀλλ' αἱ πολλαὶ τῶν νίκαι θέλουν καταντήσει αὐτοὺς ἀηττήτους· τότε θέλετε παρακαλαῖ τὸν ὑψιστον, ἀλλ' ἐκεῖνος θέλει σᾶς τιμωρήσει διότι ἀφήσατε τοὺς ἀδελφοὺς σας ν' ἀπολεσθῶσι, καὶ διότι διὰ τοσοῦτον καιρὸν ἐλησμονήσατε, ὅτι ὁ Θεὸς σᾶς ἔθεσεν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ νὰ προσφέρετε τὸ αἷμα σας πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Θεοῦ του νόμου.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπλήρωσαν ἐνθουσιασμοῦ τὴν νεολαίαν μας καὶ κατέπεισαν τοὺς γέροντάς μας· ὁ δὲ πατήρ μου συμφώνως μὲ τὴν γνώμην των, ἀπεφάσισεν, ὅτι τὸ ἄνθος τῶν μαχητῶν μας ἔπρεπε νὰ δράμῃ πρὸς βοήθειαν τῆς Γρανάδας. Εὐθὺς λοιπὸν ἡ πολεμικὴ φωνὴ ἤκούσθη εἰς τὸ πεδῖον. Εἰς τὰ ὄπλα Μουσουλμάνοι! εἰς τὰ ὄπλα! Ἐφ' ἔππων τέκνα τῆς ἐρήμου! Ὁ πρὸς τὸν θεὸν ζῆλος σας ἄς σᾶς ὁδηγῇ! Ἡ νίκη ἄς ἀκολουθῇ πάντοτε τὰς λόγχας σας.

Δέκα χιλιάδες μαχητῶν ἀνέβησαν εὐθὺς ἐπὶ τῶν ταχέων των ἔππων, ἅμα ἡ φωνὴ αὕτη ἤκούσθη. Ὁ πατήρ μου ἐξέλεξεν ἑξαπιαχιλίους ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς ἐμὲ τὴν διοίκησιν των.

Ἡ Ζορά ἐντρομος καὶ ἐκπεπληγμένη, ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας του, παρακαλοῦσαι αὐτὸν θερμῶς, νὰ συγχωρήσῃ εἰς αὐτὴν νὰ με συνοδεύσῃ. Γυμνασμένη οὖσα εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἦτον ἱκανὴ νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ μᾶς διοικήσῃ μάλιστα. Ὁ πατήρ μου ἐδίστασε μολαταῦτα· ἀλλὰ τῶν συντρόφων μου αἱ φωναὶ τὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου μου δάκρυα καὶ αἱ παρακλήσεις τοῦ στρατοῦ ὅλου κατόρθωσαν νὰ καταπέλωσιν εἰς τοῦτο τὴν τρυφερὰν του ψυχὴν· ἡ Ζορά λοιπὸν, ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ μετ' ἐμοῦ.

Δὲν δύναμαι νὰ σ' ἐπαναλάβω, ἀρχηγέ, ὅσα ἀποχωριζόμενος τὸν πατέρα μου, εἶπα πρὸς αὐτόν· δὲν δύναται νὰ σὲ ζωγραφίσω τὴν ὑπερβολικὴν του λύπην κατὰ τὸν σκληρὸν ἐκεῖνον ἀποχωρισμόν. Ἡ ἐνθύμησις αὕτη μὲ κινεῖ εἰς δάκρυα· νομίζω ὅτι βλέπω τὸν σεβάσμιον ἐκεῖνον γέροντα ἀφίλοντά με καὶ ἐναγκαλιζόμενον τὴν Ζοράν, καὶ φεύγοντα πάλιν ἀπ' ἐκείνην, διὰ νὰ ἐναγκαλισθῇ ἔτι ἐμὲ, παραγγέλοντα ἀμφοτέρους ἡμᾶς νὰ δειχθῶμεν ἄξιοι ἐκείνου, ἄξιοι τῆς πατρίδος μας· ἀλλὰ νὰ μὴν ἐκτιθέμεθα καὶ εἰς κινδύνους ὑπεράνω τῶν δυνάμεών μας. Ἡ Ζορά μὲ εἶπε, δὲν ἔπρεπε νὰ σὲ ἀκολουθήσῃ, ὡς ἀδύνατος· καὶ μολαταῦτα, θέλει ἔλ-

Θοι μετὲ σοῦ· ἂν ἀπωλεσθῇ, σὺ θέλεις εἶσθαι αἴτιος τούτου, καὶ τότε δὲν θύλεις ἐπιζήσει μετ' αὐτήν· ἡ δὲ ἀφροσύνη σου θέλει φέροι εἰς τὸν τάφον τὴν σύζυγόν σου καὶ τὸν πατέρα σου. Φεῖδου τῆς ζωῆς σου, ἀγαπητέ μου Ἰσμαήλ! συλλογίζου ὅτι οἱ πατρικοί μου ὀφθαλμοὶ θέλουν σὲ ἀκολουθεῖ εἰς τὰς μάχας, ὅτι ἡ ψυχὴ μου θέλει εἶσθαι ἀκαταπαπαύστως μετὰ σοῦ, ὅτι δὲν θέλει ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ σέ οὐδὲ μίαν στιγμὴν, καὶ ὅτι ἡ λόγχη, ἣτις ἔθελεν ἀπειλήσῃ νὰ διατρυπήσῃ τὴν καρδίαν σου, μέλλει διὰ τῆς αὐτῆς πληγῆς νὰ διαπεράσῃ καὶ τὴν ἰδικήν μου.

Ἐνῶ ἔλεγεν ταῦτα οἱ πολεμισταὶ μου ἔφιπποι ἐπερίμενον ἐμὲ μόνον διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν· μέλας τις κόραξ ἰστάμενος ἐπὶ γοῖνικος τινός, ἐξεβαλλε πολλὰς πενθίμους καὶ γοερὰς κραυγὰς. Ὁ πατήρ μου παρατηρήσας τὸ τοιοῦτον, ἠθέλησε ν' ἀναβάλῃ τὴν ἀναχώρησιν· ἀλλ' ἐγὼ, πολλὰ ὀλίγον πιστεύων εἰς τοὺς ματαίους τούτους οἰωνοὺς, μεγάλως ὑπὸ τοῦ ἔθνους μας σεβομένους, ἐπέβαλα τοὺς φόβους του, τὸν παρεκάλεσα θερμῶς νὰ καθέξῃ τὴν εὐειστον εὐαισθησίαν του, καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν τελευταῖον, ἀνέβην ταχέως ἐπὶ τοῦ ἵππου μου ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς ὥρας Ζορᾶς. Ἐντὸς ὀλίγου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Νίκης (α) ὅπου πλοῖα τοῦ Βοαβδίλου ἔλαβον τοὺς ἑξακισχιλίους μου πολεμιστὰς· διεπλεύσαμεν εὐτυχῶς ἐπιβιβασθέντες δὲ εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλμηρίας, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν περίφημον πόλιν πρὸς βοήθειαν τῆς ὁποίας ὑπήγαμεν. Ὁ Βοαβδίλης φιλοφρονήσας ἡμᾶς μεγάλως, διεμέρισε τοὺς Βερεθέρους μου εἰς τῶν πλουσιωτέρων πολιτῶν τὰς οἰκίας, καὶ ἐπρόσφερεν ὡς κατοικίαν εἰς τὴν σύζυγόν μου τὸ παλάτιόν του αὐτό.

Ἀλλ' ἡ εἰς τὴν Γρανάδαν διατριβὴ κατέστη μετ' ὀλίγον ὡς πρὸς ἐμὲ πολὺ ἀπεχθής. Ἡ θεὰ ἀγρίου δεσπότης περικυκλουμένου ὑπὸ διεφθαρμένων, αὐλικῶν, ἢ γενικῆ καταφρόνησις τῶν ἠθῶν, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον εὐλαβοῦνται καὶ σέβονται εἰς τὸ ἔθνος μας, ἐκίνουν τὴν Ζορὰν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ μῖσος, Ἡ ἀγνή καὶ δειλὴ ψυχὴ τῆς, συνειθισμένη οὔσα νὰ ἐνδισαιτᾶται πάντοτε ἐντὸς ἀθωότητος καὶ τερπνῆς εἰρήνης, ἐτρόμαξε θεωροῦσα τὴν κακίαν, ὡς ἡ τρυφερὰ δορκὰς τὸν ὄφιν. Ἐπιθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀ-

---

(α). ΚΑΙΡΟΑΝ. λιμὴν τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου σημαίνει ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ.

φρικτήν, μ' ἐζήτει καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ τὴν ἀποσπάσω ἀπὸ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην αὐλὴν, ἢ νὰ τὴν ἀπομακρύνω τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸν βασιλέα ἐκεῖνον, ὅστις οὔτε χαλινὸν εἰς τὰ πάθη του εἶχε πλέον, οὔτε τύψιν συνειδότης. Βύκαιρία διὰ νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ταύτης, παρουσιάσθη μετ' ὀλίγον.

Ὁ στρατηγὸς μας Ἀλμανζόρος, ὁ μόνος μεταξὺ ἐκείνων, τὸν ὁποῖον τιμῶ, εἰδοποιήθη ὅτι οἱ Καστίλιοι ἐσκόπευον νὰ προσβά-
λωσι τὴν Καρθάμην, πόλιν, ὅπου εἶχε καταφύγει περίφημός τις φυλή. Ἡ Καρθάμη μολονότι ἀπόρητος, εἶχεν ἀνάγκην βοήθειας οἱ δὲ ὑπερασπιζόμενοι αὐτὴν Ἀβενσερράγοι, ὀργισθέντες πρὸ πολ-
λοῦ κατὰ τῶν Γραναδινῶν, δὲν ἤθελον νὰ βάλωσιν ἐντὸς τῶν τει-
χῶν τῶν οὐδὲν ἄλλο στρατεύμα, ἐκτὸς τοῦ ξενικοῦ. Ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος λοιπὸν, ἐλθὼν πρὸς ἐμέ, μ' ἐζήτησε νὰ ἐξαποστείλω πρὸς βοήθειάν των τὴν σύζυγόν μου μετὰ γιλιῶν ἐκ τῶν Βερεβέ-
ρων μου. Ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ τούτου μ' ἐπροξένησεν φρικτὴν. δὲν ἠδύναμην νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν ἰππέων μου, καὶ νὰ ζῶ μακρὰν τῆς Ζορᾶς, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία, τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ φύγη μακρὰν τοῦ Βοαβδίλου καὶ τῆς αὐλῆς του, τὸ εἰς τὰς ἀρετὰς τῶν Ἀβενσερράγων ἐγκώμιον τοῦ Ἀλμανζόρου, ἡ πίστις τῶν συντρόφων μου, οἵτινες ἠδύναντο ν' ἀποθάνωσιν ὅλοι διὰ τὴν Ζορᾶν, ἂν συνέβενε περίστασις κινδύνου, συνέτεινον τέλος εἰς τὸ νὰ συγκατανεύσω. Ὡς ἤγησα λοιπὸν τὴν σύζυγόν μου εἰς τὴν Καρ-
θάμην. Ὁ διοικητὴς τῆς πόλεως ταύτης, ὁ ἄπιστος Ὀσμὰν δει-
ξας εἰς αὐτὴν μέγα σέβας, μὲ προσεκάλεσε νὰ πηγαίνω συχνάκις ἐκεῖ διὰ νὰ θεωρῶ τὴν ἠγαπημένην μου σύζυγον. Ἐσυχος λοι-
πὸν ἐπέστρεψα πρὸς τὸν Ἀλμανζόρον φεύγων δὲ μόνος ἐκ τῆς Γρανάδας καθ' ἐκάστην σχεδὸν νύκτα ἐπὶ τοῦ ἀκαμάτου μου ἵπ-
που ἐπήγαινα πρὸς τὴν Καρθάμην, ὅπου ἀπερνοῦσα στιγμὰς τι-
νάς πλησίον τῆς ἀγαπητῆς μου συζύγου, διηγούμην εἰς αὐτὴν τοὺς διαλογισμούς μου ὅλους, καὶ ἤκουον αὐτὴν ἐπαναλαμβάνουσαν τοὺς ὅρκους μας.

Αἱ συχναὶ αὗται ἐπισκέψεις, καθειρηνεύουσαι ὀπωσοῦν τῆς ἀ-
πουσίας τὰς ὀδύνας καθητύχαζον καὶ τὴν ὀδυνηρὰν βάσανον τοῦ
νὰ ζῶ μακρὰν τῆς Ζορᾶς· ἀλλὰ φρικωδέστερα βάσανος ἐπηύξησε
τὰ δεινά μου. Ἐμαθον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅτι ὁ διοικητὴς
τῆς Καρθάμης, εἰς ἐξ ἐκείνων τῶν Ἀβενσερράγων τοὺς ὁποίους ὁ
Ἀλμανζόρος παρέστησεν εἰς ἐμέ ὡς ἥρωας, ὅτι ὁ κακοῦργος Ὀ-
σμὰν τέλος πάντων ἐτόλμησε νὰ συλλάβῃ σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς

τὴν σύζυγόν μου, καὶ ὅτι εἶχε διακοινώσει πρὸς αὐτὴν τὸ ἔρω-
τικόν του πάθος.

Δὲν ἤξεύρεις οὐδὲ δύνασαι νὰ καταλάβῃς πόσον ἰσχυρῶς ἐμφω-
λεύει εἰς τὰς ψυχὰς μας ἡ ζηλοτυπία. Τὸ τρομερὸν τοῦτο πάθος
εἶναι τὸ ζωηρότερον καὶ βιαιότερον εἰς τὰ κλίματά μας. Οὐδὲν ἀ-
μάρτημα, οὐδὲν κακούργημα δὲν φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς
μας τρομερότερον ἀπὸ τὸ νὰ τολμήσῃ τις νὰ ὀρεχθῇ, τὰς συζύ-
γους ἢ τὰς ἐρωμενας μας· πᾶσα ἐκδίκησις μας εἶναι συγχωρη-
μένη πρὸς τιμωρίαν τῆς τρομερᾶς ὑβρεως· μολονότι ἀφειδεῖς καὶ
ἐλευθέριοι εἰς ὅλα μας τὰ ἀγαθὰ· μολονότι ἡδέεις, εἰρηνικοὶ φιλό-
ξενοι, καθιστάμεθα βαρβαρώτεροι, ἀγριώτεροι καὶ πλέον αἰμο-
βόροι ἀπὸ τοὺς λέοντας τῶν ἐρήμων μας, ὁσάκις θελήσει τις νὰ
ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ ἀγαπητόν μας ὑποκείμενον.

Ἄμα λοιπὸν εἰδοποιήθην περὶ τοῦ ἀνομήματος τοῦ Ὀσμάν, ἀ-
πεφάσισα νὰ δράμω εἰς τὴν Καρθάμην, νὰ μείνω πλησίον τῆς Ζο-
ρᾶς, νὰ ζητήσω καὶ νὰ παρέξω τὴν εὐτυχῆ εὐκαιρίαν διὰ νὰ βυ-
θίσω ἀπειράκις τὴν ῥομφαίαν ταύτην εἰς τὴν καρδίαν τοῦ αὐθά-
δους Ὀσμάν.

Ἐβάδιζα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Οἴμοι ! ἐνόμιζον ὅτι ἐκ τῆς
τελευταίας μου νίκης, ὡς ἐκ τῆς πυρπολήσεως τοῦ στρατοπέδου
σας ἔμελλον νὰ ἦμαι περισσότερο παρά ποτε ἀσφαλῆς εἰς τὴν ὁ-
δόν μου· ἡ δὲ ἰδέα τοῦ ὅτι ἔμελλον νὰ ἴδω πάλιν τὴν Ζορὰν, νὰ
ὑπάγω πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ μὴν ἀπομακρυνθῶ πλέον αὐτὴν, ἡ ἐλ-
πίς τοῦ νὰ ἐκδικηθῶ καθ' ἑνὸς προδότου ἐπλήρωνε χαρᾶς τὴν
ψυχὴν μου, ὅταν παρουσιασθέντες αἰφνηδίως οἱ μηχανηταὶ σου μὲ
περικύκλωσαν πανταχόθεν. Ἄν σὺ δὲν ὑπῆρχες μετ' αὐτῶν ἤθε-
λον ἴσως ἐκφύγει αὐτούς· ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος βραχίων σου ἐθριάμ-
βευσεν ὡς ἐκ τῆς νίκης σου δὲ, ὑστερήθην τὰς πλέον εὐχαρίστους
στιγμὰς τῆς ζωῆς μου.

Ἴδού τῶν δακρύων μοι ἡ αἰτία. Ἡ Ζορὰ μὲ περιμένει, ἐγὼ
δὲ εἶμαι αἰχμάλωτος· Ὁ Ὀσμάν εὐρίσκεται ἴσως πλησίον τῆς
Ζορᾶς, ἐγὼ δὲ εὐρίσκομαι ὑπὸ κράτησιν εἰς τὸ Ἰσπανικὸν στρα-
τόπεδον· θαυμάζεις πλέον διὰ τὰ δάκρυά μου ;

Σπὸγγισέ τα, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Λάρας· θέλω ἐπανορθώ-
σει τὰ ὅποια σὲ ἐπροξένησα δεινά· τρέχω εὐθύς νὰ ζητήσω ἀπὸ
τὸν βασιλέα μου τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ σὲ δώσω τὴν ἐλευθερίαν σου,
τῆς ὁποίας ἐγὼ μόνος δὲν εἶμαι κύριος. Ὁ ἵππος μου θέλει σὲ ὀ-
δηγήσῃ εἰς τὴν Καρθάμην, ὅπου περὶ τὴν αὐλὴν θέλεις ἴδει τὴν

Ζοράν· ἂν δὲ δι' ἀντιμισθίαν τοῦ ζήλου μου, μὲ τιμήσης διὰ φι-
λίας τινός, τὸ αἶσθημα τοῦτο θέλει μὲ εἶσθαι πλέον ἀγαπητὸν
ἅφ' ὅλας τῆς δόξης τὰς δάφνας.

Λέγοντες ταῦτα φθάνουσιν εἰς τὰ χαρακώματα· Ὁ Λάρας ἀνα-
γνωρισθεὶς ὑπὸ τῶν φυλάκων, εἰσέρχεται ἐντὸς αὐτῶν μετὰ τοῦ
αἰχμαλώτου του, καὶ ὀδηγήσας αὐτὸν εἰς τὴν σκηνὴν του, τὸν
ἐμπιστεύεται εἰς τοὺς ὑπηρέτας του, καὶ χορηγεῖ εἰς αὐτὸν πᾶ-
σαν ἀδελφικὴν βοήθειαν· ἐνῶ δὲ ὅλοι ἐπεριποιοῦντο μετὰ μεγάλης
προθυμίας τὸν πληγωμένον Νουμίδιον, ὁ Λάρας ὑπάγει πρὸς τὸν
Φερδινάνδον, διὰ νὰ διηγηθῆ εἰς αὐτὸν τὰ κατὰ τὴν νυκτερινὴν
του πορείαν συμβάντα.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας εὕρισκετο κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην
εἰς συμβούλιον μετὰ τῆς μεγαλειότητος του συζύγου. Ξένος τις,
ἄγνωστος, ἄσημός τις ἀνὴρ, ὑπὸ τῆς Ἰσαβέλλης μόνης προστα-
τευόμενος, τοῦ ὁποίου ἡ εὐφυΐα ἔκαμεν αὐτὸν νὰ διακριθῆ ὡς μέ-
γας ἀνὴρ, ἐξέθετεν εἰς τοὺς δύο βασιλεῖς τοὺς μεγάλους του σκο-
πούς. Ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος ἦτο ὁ Κολόμβος, προτείνων τὴν ἀνα-
κάλυψιν καὶ κατάκτησιν τοῦ Νέου Κόσμου, καὶ ζητῶν διὰ τὴν ἐ-
πιχείρησιν ταύτην ἓν μόνον πλοῖον. Ὁλόκληρον τὸν συμβούλιον
ἐδίσταζε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρότασίν του ταύτην ἀλλ' ἡ Ἰσαβέλλα
δὲν ἐδίσταζε ποσῶς.

Ὁ Λάρας ἔλαβε θέσιν ἅμα παρουσιάσθη· ἀλλὰ τὰ μεγάλα συμ-
φέροντα, περὶ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο λόγος, ἐμπόδισαν τὸν ἥρωα
νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὸν Βασιλέα. Ὁ καιρὸς λοιπὸν παρέρχεται, ἡ
νύξ προχωρεῖ· ὁ δὲ ἀνυπόμονος Ἰσμαὴλ φλέγεται ὑπὸ τῆς ἐπι-
θυμίας τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Λάρας.

Τοῦ Βερεβέρου ὁ ἵππος ἐντοσοῦτῳ, φυγὼν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς
μάχης, ἔλαβεν αὐθορμητῶς, τὴν ὁποῖαν πολλάκις διέτρεξεν ὁδόν.
Τρέχει ἐντρομος, πετᾷ πρὸς τὴν Καρθάμην, ὅκου ἡ Ζορά, κατα-
τηκομένη ὑπὸ τῶν φόβων καὶ τῆς ἀνησυχίας της, στενάζει, περι-
μένει τὸν σύζυγόν της. Θεωροῦσα παρερχομένας τὰς ὥρας τῶν
ὁποίων τὰς ὀδυνηρὰς στιγμὰς ἐμέτρα, διελογίζετο τοὺς κινδύνους
εἰς τοὺς ἐποιοὺς ἠδύνατο νὰ περιπέσῃ ὁ ἠγαπημένος της· ἡ δὲ
φαντασία της κῦξανεन αὐτούς. Αἱ πλέον ἀπαίσιαι ἰδέαι ἐπλήρουν
τὸν νοῦν της, θανατηφόρος τρόμος ἐκυρίευε τὴν ψυχὴν της, καὶ
φρικώδες προαίσθημα τὴν ἐκίνει εἰς κλαυθρὸν καὶ φρίκην. Μὴ δυ-
ναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμαζε τρομερὰν βάσανον, ἀ-
πεφάσισε νὰ ὑπάγῃ ἢ ἰδίᾳ πρὸς τὸν φίλτατόν της Ἰσμαὴλ. ἐνό-

μιζε δὲ ὅτι ἤθελεν ὀλιγώτερον βασανίζεσθαι ὑπάγουσα πρὸς ζήτησίιν του, ὅτι ἤθελεν ὀλιγώτερον φοβεῖσθαι τοὺς δυναμένους νὰ συμβῶσιν εἰς αὐτὸν κινδύνους ἐκτιθεμένη καὶ αὕτη εἰς αὐτούς.

Διὰ ν' ἀπατήσῃ δὲ τοὺς εἰς τὰς θύρας φύλακας ἢ Ζορά, ἐνδύεται πολεμικὸν ἔνδυμα ὁμοιον μὲ τὸ τῶν Ἀξενσερράγων, διαπερᾶ τὴν πόλιν ἔφιππος, καὶ ὑποκριθεῖσα ὅτι φέρει διαταγὴν τινὰ τοῦ Ὁσμάν, κατορθώνει ν' ἀνοιχθῶσιν εἰς αὐτὴν αἱ θύραι, καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν Γρανάδαν, ἐξετάζουσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν πάντα τὸν ὁποῖον παρετήρει διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ εὔρη τὸν σύζυγόν της.

Μετ' ὀλίγον ἀκούει βᾶδισμα ἵππου! ἴσταται προσεκτικῆ, ἀκράζεται· ἡ δὲ ἀνοπνοή της παύει ἐκ τῆς ἀτενοῦς προσοχῆς της. Ὁ ἤχος ἀντηχεῖ, ὁ ἵππος πλησιάζει πλήττων ὁμοίως τὴν γῆν, ἡ δὲ ἤχῳ ἐπαναλαμβάνει τὸν κωφὸν καὶ βίαιον τῶν βημάτων του κρότον. Ἀκίνητος καὶ πάλλουσα ἡ Ζορά ἀναγνωρίζει τὸν ἵππον ἐκεῖνον! τὸ λευκὸν του χρῶμα καὶ ἡ μακρὰ του χαίτη προξενοῦν τρόμον εἰς τὴν εὐαίσθητον Ζοράν. Τρέχει, κράζει τὸν Ἰσμαήλ. . . . Ὁ ἵππος ἀκούσας τὴν φωνὴν ἐκείνην ὑψώνει τὴν κεφαλὴν του, καὶ χρεμετίσας, πλησιάζει πρὸς τὴν Ζοράν. Ἡ Ζορά παρατηρεῖ αὐτὸν προσεκτικῶς· εἶναι ἐκεῖνος, εἶναι ὁ ἵππος τοῦ συζύγου της· μόνος, αἱματοδαφῆς, ὁ δὲ κύριός του ἐχάθη ἀφεύκτως, ἔπεσεν ὑπὸ τὴν σπάθην βαρβάρου τινὸς Ἰσπανοῦ.

Παράφορος ὑπὸ τῆς ὀργῆς, ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἔρωτός της, ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ αἱματοφύρτου ἵππου, καὶ ἀφίεται εἰς τὴν ὀδηγίαν του· ἀγανακτεῖ κατὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπικαλεῖται αὐτὸν, ὀμνύει νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἰσμαήλ. Ὁ εὐφυὴς ἵππος, στρέψας τὰ βήματά του πρὸς τὸ μέρος ἐξ οὗ ἤρχετο, καὶ διπλασιάσας τὴν ταχύτητά του, φέρει τὴν Ζοράν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ σύζυγός της ἐνικήθη. Ἐκεῖ ἴσταται· ἡ δὲ Ζορά στρέψασα περίξ τοὺς ὀφθαλμούς της, θεωρεῖ τοὺς ὑπὸ τοῦ Βερεβέρου φονευθέντας Ἰσπανούς. Μὴν ἀμφιβάλλουσα πλέον περὶ τῆς δυστυχίας της, ζητεῖ τὸ σῶμα τοῦ Ἰσμαήλ, ἀναγνωρίζει τὴν θραυσθεῖσαν του ἐλπίδα, καὶ θεωρεῖ τὴν γῆν βεβρεγμένην ἐκ τοῦ αἵματός του. Ἐκβάλλει τότε γοεράς κραυγὰς, πίπτει ἡμιθανὴς ἐπὶ τῶν λειψάνων ἐκείνων, καὶ εἰς φρικώδη ἀπελπισίαν παραδοθεῖσα, κυλίεται εἰς τὴν γῆν. Ἐνῶ ἡ δυστυχὴς ἐκλαιε καὶ ὠδύρετο οὕτως, ἀκούει στενάζοντα ἓνα ἐκ τῶν τεσσάρων Ἰσπανῶν ἀνορθοῦται εὐθὺς, τρέχει πρὸς αὐτόν! ὁ δυστυχὴς πληγωμένος πνέει ἔτι. Ἡ Ζορά τὸν βοηθεῖ σπεύδει νὰ

τὸν ἐμψυχώσῃ· ἅμα δὲ ἐθεώρησεν αὐτὸν λαμβάνοντα ὀλίγον τὰς αἰσθήσεις του, τὸν ἐρωτᾷ μετὰ σπουδῆς περὶ τῆς μάχης του, περὶ τῆς πληγῆς του, περὶ τοῦ εἰς τὴν γῆν μείναντος ἐκείνου θώρακος, καὶ περὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου· τὸν παρακαλεῖ πρὸς τούτοις, τὸν ἐξορκίζει νὰ μὴ παραμορφώσῃ εἰς αὐτὴν οὐδὲν ἐκ τῶν ὄσων διέτρεξαν, ὥστε νὰ διπλασιάσῃ, ἢ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζε τρομερὰν βάσανον.

Ὁ στρατιώτης, θεληθεὶς ὑπὸ τῶν φροντίδων τῆς, ψελλίζει ἀραβικὰς τινὰς λέξεις διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ξένην νὰ καταλάβῃ. Δεικνύει εἰς αὐτὴν τοὺς συναδέλφους του, λέγων ὅτι Βερέβέρος τις προσβλήθεις μόνον εἰς τὴν ὁδὸν, τοὺς ἐφόνευσε. Εἰπὼν τέλος τοῦ Λάρα τὸ ὄνομα, προσθέτει ὅτι ἐκεῖνος ἐκδικήθη αὐτοῦς, ὅτι ἡ ἄσπις ἐκείνη ἐθραύσθη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὸ αἷμα ἐκεῖνο ἦτο τὸ τοῦ Βερεβέρου, χυθὲν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Λάρα.

Μόλις ἐτελίωσε τοὺς λόγους τούτους, ἡ Ζορά μὴ ἀποκριθεῖσα εἰς αὐτὸν, ρίπτει περὶ αὐτὴν τοὺς παραφόρους τῆς ὀφθαλμοῦς, διασκέπτεται νὰ δώσῃ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τέλος εἰς τὴν ζωὴν τῆς, εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσμαήλ ἐξέπνευσε. Ἄλλ' ἐπιθυμεῖ ἐκδικῆσιν· ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἐμποδίζει τὴν χεῖρα τῆς.

Λαβοῦσα δὲ καὶ θλίψασα ἰσχυρῶς τοῦ Ἰσπανοῦ στρατιώτου τὴν χεῖρα, Φίλε, τὸν λέγει μὲ διακεκομμένην φωνήν, ὁδήγησόν με, δεῖξον με τὴν ὁδὸν τοῦ στρατοπέδου, τοῦ στρατοπέδου, ὅπου πνέει ἤδη τὸν ἀέρα ὁ Λάρας, ἐκεῖνος ὁ Λάρας.

Μὴ φοβοῦ οὐδὲν, φίλε, θέλω ἐξαποστείλλει πρὸς σὲ τοὺς συντρόφους σου, θέλω ἐπιστρέψῃ καὶ σὲ βοηθήσει, ἂν ὁ οὐρανὸς θελήσῃ νὰ ἐπιστρέψω.

Ὁ στρατιώτης ἐκθαμβὸς δεικνύει εἰς αὐτὴν μακρόθεν τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσῃ· ἡ δὲ Ζορά, λαβοῦσα τὸν ἵππον τῆς, ἀφύσασα αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ τρέχῃ μὲ ὄλην του τὴν ταχύτητα, καὶ ἐρεθίζουσα αὐτὸν ἔτι διὰ τοῦ κέντρου, πετᾷ, φθάνει τὰ χαρακώματα.

Οἱ φύλακες ζητοῦν νὰ τὴν ἐμποδίσωσιν· ἀλλ' ἡ Ζορά δὲν ἀκούει τὴν φωνὴν των. Ὑπάγετε, λέγει πρὸς αὐτοῦς, ὑπάγετε νὰ εἰδοποιήσατε τὸν ἄσπλαγχνον Λάραν, ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς Καρθάμης τὸν προσκαλεῖ εἰς μονομαχίαν, καὶ τὸν περιμένει ἐδῶ· ἄς μὴν φοβηθῇ οὐδεμίαν ἐνεδραν· εἶμαι μόνος· ἂν δὲ θέλῃ, πολεμῶ μετ' αὐτοῦ περιστοιχισμένος ἀπὸ σᾶς. Ἄν δὲν ᾔναι ὁ ποταπώτερος τῶν ἀνθρώπων, θέλει σπεύσει τὴν αὐτὴν ταύτην στιγμὴν

Ἐκπλαγέντες οἱ φύλακες ἐκ τοιαύτης τόλμης, τὴν βιάζουσαν νὰ ἐπαναλάβῃ τους λόγους τούτους, καὶ διστάζουν ἂν πρέπη νὰ ἐκτελέσωσι τὴν πρότασίν της. Ἀλλὰ τὸ σέβας τῶν Ἰσπανῶν πρὸς πάντα πολεμικὸν ζητοῦντα τὸ στάδιον, καθίστα εἰς αὐτοὺς ἱερὸν νόμον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προτάσεώς του· εἰς λοιπὸν ἐξ αὐτῶν ὑπάγει νὰ ζητήσῃ τὸν Δάραν. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Ἀφρικανὴ, μὴ δυναμένη καὶ εἰς τὸ ὑπερβάλλον τῆς ὀργῆς της νὰ λησμονήσῃ τὰ χρεὴ τῆς φιλανθρωπίας, λαμβάνει φροντίδα νὰ στείλῃ δύο στρατιώτας πλησίον τοῦ πληγωμένου των συναδελφου.

Ὁ Δάρας δὲν εἶχεν ἐπιστρέψει ἔτι, ὁ δὲ Ἰσμαὴλ τὸν ἐπερίμενε. Εἶδοποίηθεις ὁ ἀπεσταλμένος στρατιώτης ὅτι ἦτο εἰς τὸ συμβούλιον, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ καὶ νὰ τὸν ταράξῃ. Συνωμίλῃσε δὲ μετὰ τοῦ Νουμιδίου καὶ διηγήθη εἰς αὐτόν, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ διοικητὴς τῆς Καρθάμης ἔλθων, ἐπροκάλει τὸν Δάραν εἰς μονομαχίαν.

Ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Ἰσμαὴλ ἐγείρεται· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἀπαστρέπτουσιν ὑπὲρ ὀργῆς. Ὁ διοικητὴς τῆς Καρθάμης !! κράζει ἔξω ἑαυτοῦ. Δίκαιε Θεέ, σὺ τὴν ἐδηγεῖς πρὸς ἐμέ ! Ἐμὲ καταδιώκει ὁ ἄπιστος, καὶ τὴν κεφαλὴν μου ἔρχεται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν γενναῖον μου νικητὴν. Ἡθελες ὑποφέρει, Χριστιανέ, νὰ ὑπάγῃ νὰ πολεμήσῃ τὸν προδότην ἐκείνον ὁ ἀνδρεῖος σου στρατηγός, κεκοπιακῶς, ὡς εἶναι ὑπὸ τῆς μονομαχίας καὶ τῆς ὀδοπορίας τῆς ὀλεθρίας ταύτης νυκτός ; Ὁχι, ἂν ἀγαπᾷς τὸν Δάραν ἂν εὐδοκήσῃς ν' ἀκούσῃς τὴν φωνὴν ἑνὸς αἰχμαλώτου, τὸν ἐποίησεν ἐκεῖνος διὰ τῆς ὑπολήψεώς του τιμᾶ, ἂν θέλῃς ν' ἀπολαύσῃς παρ' ἐμοῦ ἀνωτέρας τῆς προσδοκίας σου εὐεργεσίας, θέλεις μὲ δανείσει τὰ ὄπλα σου, θέλεις μὲ ἐδηγήσει πρὸς τὸν Ἀβενσερράγον, ὅστις ὀλεθρίους σκοποὺς ἔχων κατὰ νοῦν ἦλθεν ἐδῶ· ἐγὼ δὲ θελω ὀφείλει τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν τοῦ νὰ πολεμήσω μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου δι' ἓνα ἥρωα φίλτατον ὡς πρὸς ἐμέ, περιπόθητον εἰς τὸν στρατὸν σας.

Ὁ στρατιώτης διστάζει. Ὁ Ἰσμαὴλ τὸν ἐξορκίζει, τὸν βιάζει νὰ συγκατανεύσῃ, ἀποσπᾷ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δίδει εἰς αὐτόν τὰ χρυσᾶ ψέλλια, δι' ὧν ἦσαν οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες του κεκοσμημέναι· ὁμῶς δὲ εἰς τὸν στρατιώτην ἐν ὀνόματι τοῦ οὐρανίου Θεοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τὴν νίκην του νὰ ὑπερασπισθῇ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Δάρα, καὶ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ ὥστε νὰ συγχωρηθῇ, καὶ ὑποσχεθῆς εἰς αὐτόν ν' ἀναδεχθῇ πᾶσαν εὐθύνην, πείθει αὐτόν. Ὁ

στρατιώτης ἐκδυθείς τὰ ὄπλα του, τὰ δίδει εἰς τὸν Ἰσμαήλ, ὅστις ὀπλίζεται ταχέως. Ἡ πληγὴ του προξενεῖ εἰς αὐτὸν μεγάλην ὀδύνης ἕνεκα τοῦ ὑποκειμένου ἐπ' αὐτῆς βαρέως θώρακος· ἀλλὰ τὸ πρὸς τὸν Ὀσμὰν μῖσος του, ἡ ζωντὰ του ζηλοτυπία, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδικήσεως, τὸν φέρουσιν εἰς θέσιν νὰ λησμονήσῃ τὴν πληγὴν του. Ἀναβάς λοιπὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ Λάρα, ταπεινώνει τὸ προσωπεῖον τοῦ κράνου του, καὶ ὀδύγηθεις ὑπὸ τοῦ στρατιώτου τρέχει μὲ τὴν σπάθην εἰς χεῖρας καὶ μὲ λυσσωσαν καρδίαν πρὸς τὸν τόπον, ὅπου ἡ σύζυγός του, ὀργιζομένη ἕνεκα τῆς τοσαύτης ἀργοπορίας, ἠγανάκτει, ἠπείλει καὶ ἐφλέγετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ βαφῆ εἰς αἷμα.

Ἄμα παρετήρησαν ἀλλήλους, ὄρμησαν εὐθύς κατ' ἀλλήλων, ἐξαπατούμενοι ὑπὸ τοῦ σκότους καὶ ἀποτυφλούμενοι ὑπὸ μανιώδους ἐργῆς καὶ μίσους ἀδυσωπήτου, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος φεῦ! προξενουμένου. Προσέχοντες μεγάλως νὰ μὴ προφέρωσιν οὐδεμίαν λέξιν διότι ἀμφότεροι εἶχον συμφέρον νὰ μὴ γνωριθῶσι μεταξύ των, πολεμοῦσι μανικῶς. Αἱ αἰμόδιψοι ῥομφαῖαι των δὲν προσπαθοῦσι ποσῶς νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὰς πληγὰς των· ἀλλὰ ζητοῦν μόνον νὰ εὕρωσι δίοδον νὰ διασχίσωσι τοῦ ἐχθροῦ τὸ στήθος. Ὁ θάνατος φαίνεται εἰς ἀμφοτέρους μηδὲν, φθάνει μόνον νὰ φωνεύσωσιν. Ἡ τοσάκις δοκιμασθεῖσα ἐπιτηδειότης των λησμονεῖται κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην· ἡ δὲ ἀνδρία των καθίσταται ἀγρία λύσσα. Ἀποκαλυφθέντες διὰ νὰ προσβάλλωνται κάλλιον, πλησιάζουσι διὰ νὰ πληγώνωνται βαθύτερον. Λαμβάνουσι τέλος ἀλλήλους, καὶ ἀποσπαθέντες ὑπὸ τοὺς ἵππους των, πίπτουσιν δμοῦ, ἀνορθοῦνται πάλιν, καὶ συλλαμβάνωνται ἐκ νέου, φοβούμενοι μήπως αἱ σπάθαι των ἀποτυχοῦσαι, δὲν διατρυπήσωσι τὰς καρδίας των.

ἜΩ δυστυχῆ Ἰσμαήλ, τάλαινα Ζερὰ, ὅποια ὀλεθρία πλάνη σᾶς πλανᾷ οὕτως! Ὅποια τρομερὰ μανία σᾶς παραφέρει! Πῶς, αἱ ὀρμητικαὶ σὰς χεῖρες προσεγγίζονται, αἱ πνοαὶ σὰς, συγχέονται θλίβεσθαι ἀμφότεροι εἰς τὰς ἀγκάλας σὰς· οὐδὲν δὲ ἐκ τούτων σᾶς δηλοῖ, οὐδὲν δύναται νὰ σᾶς κάμῃ νὰ προαισθανθῆτε ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶναι τὸ ἠγαπημένον σας ὑποκείμενον! Αἱ καρδίαι σας πάλλουσιν ἢ μία τῆς ἄλλης, καὶ αἱ τρυφεραὶ αὗται καρδίαι δὲν ἀναγνωρίζονται παντελῶς! Σεῖς, οἵτινες μὲ τόσῃν ἀγχίνοιαν ἐννοοῦσατε τί ἐφανέρωνε πᾶν βλέμμα σας, εἰς στεναγμὸς σας, σεῖς, οἵτινες ἂν δὲν εἴσθαι πάντοτε συνηνωμένοι δὲν ἠδύνασθαι νὰ ζῆτε

ἐναγκαλιζέσθαι ἀλλήλους διὰ νὰ φονευθῆτε ! Παύσατε, σκληροί, πεύσατε ! εἰρηνεύσατε τὴν θηριώδη σας ὄρμην, σταματήσατε τὰς ἀσεβεῖς σας πληγὰς· προφέρετε μίαν λέξιν μίαν μόνην λέξιν, καὶ τότε θέλετε γονυπετήσῃ καὶ πλόνει διὰ τῶν δακρύων σας τὰς πληγὰς, ὅσας ὁ εἶς ὑπέφερε πρὸς τὸν ἄλλον, θέλετε προσκολήσῃ τὰ θνήσκοντα χεῖλη σας ἐπὶ τοῦ κόλπου, τὸν ὁποῖον πληγώνετε !

Ἄνωφελεις εὐχαί ! Μάταιοι κλαυθμοί ! ἡ λύσσα των εἰς τὸ μὴ παραιτέρω φθάσασα, δὲν δύναται νὰ ἴδῃ, δὲν δύναται ν' ἀκούσῃ τὸ παραμικρὸν. Ἐξαγριωθέντες εἰς τὴν ἐκδίκησίν των, μανιώδεις ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας καὶ ὀδύνης, ἐξακολουθοῦν νὰ μάχωνται· καὶ ὁ μὲν Ἰσμαὴλ πληγώνει δις τὴν Ζοράν, καὶ προσπαθεῖ ἔτι νὰ τὴν πληγώσῃ· ἡ δὲ Ζορά διασχίζει δις διὰ τῆς ρομφαίας της τὸ στῆθος τοῦ Ἰσμαὴλ, καὶ ζητεῖ τὴν εὐκαιρίαν καθ' ἣν τὰ ὄπλα του νὰ μὴ προφυλάττωσιν αὐτὸν, διὰ νὰ τὴν βυθίτῃ βαθύτερον. Ὁ Ἰσμαὴλ ἐπὶ τέλους, στερηθεὶς μέγα μέρος τοῦ αἵματός του, καὶ ἀσθενῆς ὢν ἐκ τῆς πρώτης του μάχης, κλονίζεται· ἡ Ζορά ὀρμήσασα, καὶ διπλασιάσασα τὰς δυνάμεις της, τὸν στενοχωρεῖ, τὸν πληγώνει, τὸν ἀνατρέπει κατὰ γῆς, καὶ μέχρι τῆς λαβῆς βυθίσασα ἐντὸς αὐτοῦ τὴν αἱματοβαρῆ σπάθην της, ἀπόθανε, τὸν λέγει. ἔκπνευσε, βάρβαρε· ἀλλ' ἤξευρε προτοῦ νὰ ἐκπνεύσῃς, ὅτι ἐφονεύθης ὑπὸ τῆς χειρὸς μιᾶς γυναικὸς· ναι, ἡ Ζορά σὲ θυσιάζει· ναι, τοῦ Ἰσμαὴλ ἡ σύζυγος ἐκδικεῖται τὸν ἀγαπητὸν της σύζυγον.

Ὁ Ἰσμαὴλ ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, τὸν ἦχον τοῦτον τῆς φωνῆς, ἀνορθοῖ ὀλίγον τὴν κεφαλὴν του· ἀνακαλέσας δὲ τὴν φεύγουσαν ψυχὴν του, καὶ συνάξας ὀλίγον τὰς ἐκλειπούσας του δυνάμεις, Ζορά, τὴν λέγει, Ζορά. . . . - σὺ μ' ἀφαιρεῖς τὴν ζωὴν, καὶ κατὰ σοῦ ἡ χεὶρ μου.

Δὲν ἐτελείωσε τὸν λόγον του. . . . Ἡ Ζορά πίπτει. . . . ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτὸν τὴν περικεφαλαίαν του, παρατηρεῖ. . . . Αἱ πρῶται τῆς ἡμέρας ἀκτῖνες δεικνύουν εἰς αὐτὴν τὸ ὄχρον τοῦ Ἰσμαὴλ πρόσωπον.

Ὡχρὰ, ὡς ἐκεῖνος, ἀλαλος, ἀκίνητος, ἡμιθανῆς ὑπὸ τῆς ὀδύνης, τὸν θεωρεῖ ἀτενῶς· ἤθελεν ἐπιθυμήσῃ ἴσως ν' ἀμφισβόλλῃ περὶ τοῦ ἀμαρτήματός της· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Οὐδένα λόγον δὲν προφέρει, οὐδὲ κινεῖται πατελῶς, ἀλλὰ μένει ἀναίσθητος καὶ ψυχρὰ. Ἀνατριχιάζει, τὰ λευκά της χεῖλη μένουσιν ἀνεωγμένα, οἱ

Χ 101 Χ

παρξφοροι οφθαλμοί της προσηλόνωνται ἐπὶ τῶν ἐκλειπόντων οφθαλμῶν τοῦ Ἰσμαήλ, ὅστις διὰ τῆς θνησκρύσης χειρός του, ζητεῖ, καὶ λαμβάνει τῆς Ζοράς τὴν χεῖρα.

Ὁ φίλη μου, λέγει πρὸς πύτην ὦ φιλιτάτη μου σύζυγος, καθησύχασον τὴν δεινὴν σου ἀπελπισίαν· συγχώρησον εἰς ἑαυτὴν τὴν ὀλεθρίαν σου πλάνην, ὡς ὁ Ἰσμαήλ σὲ τὴν συγχωρεῖ. Ἦθελες νὰ ἐκδικηθῆς τὸν θάνατόν μου, ἐγὼ δὲ ἐνόμιζα ὅτι ἔμελλον νὰ παιδεύσω τὸν ἄπιστον Ὀσμάν· αἱ αἵματοβαφεῖς σου χεῖρες εἶναι ἀθῶαι. Ἡ θανατηφόρος πληγὴ τὴν ὁποῖαν μ' ἐπέφερες, εἶναι δι' ἐμὲ ἓν δεῖγμα τοῦ ἔρωτός σου. Ἐκπνέω θεωρῶν σὲ, θλίβων τὴν ἀγαπητὴν μου χεῖρα σου, καὶ στηρίζων αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας μου. Ὑπαγε, ὁ θάνατός μου δὲν προξενεῖ οὐδεμίαν ὀδύνην. Ἐν ὀνόματι τοῦ ἔρωτός μας, ἐρασμία Ζορά μου, ἐν ὀνόματι τοῦ ἐναρέτου μας πατρὸς, ὅστις ἄλλο τέκνον ἐκτός σου δὲν θέλει ἔχει πλέον ὑποσχέθητί μοι νὰ ζήσης πρὸς παρηγορίαν του· σπεῦσε νὰ μὲ τὸ ὑποσχεθῆς· ὁ ἄσπλαγχνος θάνατος μὲ καταλαμβάνει, πλησιάζει, τὸν εἰσθάνομαι . . . Ὑγείαινε, Ζορά, ἠγαπημένη μου . . . Ὑγείαινε μόνη μου ἔρωμένη . . . Ὁ Ἰσμαήλ σὲ συγχωρεῖ τὸν θάνατόν του, παραχώρησον καὶ σὺ τοῦλάχιστον εἰς αὐτὸν τὸ ζητούμενον, ζῆσε . . .

Ἡ φωνὴ του ἐκλείπει, οἱ ὀφθαλμοὶ του κλείονται, ἡ κεφαλὴ του πίπτει· ἡ δὲ ψυχρὰ του χεῖρ ἀφίνει τὴν τῆς Ζοράς. Ἡ Ζορὰ ἀκίνητος ἔτι, τὸν θεωρεῖ διὰ στιγμὰς τινάς· ἀλλ' αἴφνης τὰ γόνατά της τρέμουσιν, οἱ βραχιόνες της ἐκτείνονται, καὶ οἱ ὀδόντες της προσκολλῶνται στερρῶς. Κλίνει, πλησιάζει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰσμαήλ, καὶ ζητήσασα τὰ χεῖλη του, θλίβει αὐτὰ διὰ σπασμωδικῶν κινήματος, προσκολληθεῖσα δὲ εἰς τὸ ψυχρὸν σῶμά του, ἐνεγκαλίζεται αὐτὸ ἰσχυρῶς διὰ τῶν βραχιόνων της, καὶ οὕτως ἐκπνέει.

Η΄.

Αὐτὴ τοῦ Λάρα κηδεύει τὸν Ἰσμαήλ καὶ τὴν σύζυγόν του. Ἀφίξεις τοῦ Γονζάλβου. Χαρὰ τοῦ στρατοῦ. Ἀγαλλίασις τῶν δύο φίλων. Τρόμος τῶν Μαυρητανῶν ζητοῦν νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸ πεδιον κπὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν των. Ὁ Ἀλμανζόρος τοὺς ἐμποδίζει. Στέλλει πρόσκλησιν εἰς μονομαχίαν πρὸς τὸν Γονζάλβην. Ἡ Ἰσαβέλλα δέχεται τὴν πρόσκλησιν. Βάσανοι τοῦ ἥρωος. Ὑμνωδός τις τὸν ζητεῖ. Εὕρισκει τὴν Ζουλεμὰν εἰς ἕν δάσος. Ἡ μετὰ τῆς ἡγεμονίδος συνδιάλεξις του. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀρετῆς νικᾷ τὸ τοῦ ἐρώτος. Ἐπανέρχεται εἰς τὸν στρατόν. Ἐμποδίζεται ὑπὸ τῶν Βερεβέρων. Μονομαχία καὶ θάνατος τοῦ Ἀλμανζόρου. Γενικὴ μάχη. Ἀνδραγαθήματα καὶ γενναιότης τοῦ Γονζάλβου. Νίκη τῶν Ἰσπανῶν.

ὦ θάνατε, θάνατε! σὺ τὸν ὁποῖόν οἱ θνητοὶ δηλιῶσι, καὶ δοτις εἶσαι ὁ μόνος τῆς ἡσυχίας πρόξενος, δὲν ἤθελες εἶσθαι δυστύχημα, ἂν προσέβαλλες πάντοτε συνάμα τοὺς πιστοὺς φίλους, τοὺς τρυφεροὺς ἐραστάς. Τὸ νὰ παύῃ τις τοῦ ζῆν εἶναι μηδέν· ἀλλὰ τὸ νὰ ἐπιζῆ μετὰ τοῦ ἄλλου τὸν θάνατον εἶναι τὸ μέγιστον τῶν δεινῶν. Δὲν εἶναι ἀξιοθρήνητος ἐκεῖνος, ὅστις περὶ τὰ τελευταῖα, ἢ περὶ τὰ πρῶτα βήματα ἐνδόξου σταδίου, πίπτει καὶ βυθίζεται εἰς αἰώνιον ὕπνον, εὐχαριστημένος ἀφ' ἑαυτοῦ, μὲ συνείδησιν καθάραν· ἀλλ' ἢ ἡγαπημένη του, ὁ φίλος του, αἵτινες ἔκτοτε ζῶσι μετὰ τῆς τέφρας αὐτοῦ μόνης, οἵτινες ἐκ τῆς ζωῆς δὲν ἀπολαμβάνουσιν οὐδέν, ἐκτὸς τῆς δυνάμεως τοῦ νὰ ὑποφέρωσι τὰ δεινὰ των, αὐτοὶ εἶναι ἀληθῶς δυστυχεῖς, αὐτοὶ οἱ ἀληθῶς ἀξιολύπητοι. Ἀνωφελής, ξένος εἰς τὸν κόσμον, ὅμοιος μὲ ἔρημον ταξειδιώτην εἰς μακρυνὰ μέρη εὕρισκόμενον, νομίζει ἐπιζήσας μετὰ τὸ ἡγαπημένον του ὑποκείμενον, ὅτι εὕρισκεται μεταξὺ ἀγρίου λαοῦ. Ὅμιλῶν δὲν ἀκούεται καὶ ἐρωτώμενος δὲν δύναται ν' ἀποκριθῆ· Ἡ γλῶσσα τῶν ἀδιαφόρων ἀνθρώπων εἶναι ἀγνώστος εἰς τὴν καρδίαν του· οἱ δὲ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους θεωρεῖ, πανταχοῦ, δὲν εἶναι ἀδελφοὶ του, δὲν κλαίουں ὡς αὐτός. Ἡδέα αἰσθήματα δὲν ὑπάρχουσι πλέον εἰς τὴν ψυχὴν του, καὶ αὐτὸ τῆς

μετῆς τὸ αἰσθημα τὸ θεωρεῖ ὡς ἀπλοῦν χρέος, καὶ δὲν ἐνθύμεϊται πλέον ὅτι εἶναι ἡ ἡδονή. Μόνος, ἔρημος εἰς τὸν κόσμον, περιπλανᾶται εἰς ἀπέραντον ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἀντικείμενον ἐνδιαφέρει τὴν θέαν του, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν οἱ κεκοπιακότες ὀφθαλμοὶ του ζητοῦσι μόνον ἓνα τάρου. Πρὸς αὐτὸν διευθύνει τὰ βήματά του, εἰς αὐτὸν ἐπιθυμεῖ μεγάλως νὰ καταβῆ· ἀλλ' ὁ τάρου ἀκαταπαύστως ἀπομακρύνεται. Ὡ Ζορά! ὦ ἐράσμιε Ἰσμαήλ! τοῦλάχιστον ἀποθνήσκειται ὁμοῦ· αἱ ἀενάως ἀχώριστοι ψυχαὶ σας ὑπάγουσιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὅπου μέλλουν ν' ἀγαπῶνται ἔτι· Ἄ! ἡ τύχη σας, ὅσον φρικώδης καὶ ἀνῆναι μέλλει νὰ προξενήσῃ μεγάλην ζηλίαν εἰς μεμονωμένην καρδίαν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν μένει ἄλλο, εἰμὴ ἐνθυμήσεις.

Οἱ δύο δυστυχεῖς εἶχον ἤδη ἐκπνεύσει· οἱ δὲ Ἰσπανικοὶ φύλακες κεκυφότες, ἐσταυρωμένως ἔχοντες τὰς χεῖράς των, καὶ εἰς σιωπὴν βαθεῖαν καὶ εὐσέδειαν βυθισμένοι τοὺς περιεκύκλουν, ὅταν ὁ Λάρας ἐξελθὼν τοῦ συμβουλίου, καὶ λαβὼν ἀπὸ τὸν βασιλέα τὴν ἀδειαν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ αἰχμαλώτου του, φθάνει, ἀπαιτῶν τὴν μονομαχίαν, τῆς ὁποίας ὁ Ἰσμαήλ τὸν ἐστέρησε. Ὅποιον θέαμα προσβάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς του! οἱ δύο ἐρασταὶ κείμενοι ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ αἵματός των βεβαμένης χλόης, αἱ ψυχραὶ των χεῖρες συνδεδεμέναι, τὰ ὄχρα πρόσωπά των ἐστρεμμένα πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ ἡμίκλειστα χεῖλη των φαινόμενα ὅτι ζητοῦν τὴν τελευταίαν ἐκάστου πνοήν!

Ὁ Λάρας ἐκβάλλει κραυγὴν, θεωρήσας τὸ τοιοῦτον θέαμα. Οἱ Καστίλιοι διηγοῦνται εἰς αὐτὸν τὴν ὀλεθρίαν πλάνην τῶν δύο συζύγων Ὁ ἥρωσ φρίττων δακρῦει· ἡ δὲ συνείδησίς του τὸν τύπτει ὡς αἴτιον τοῦ θανάτου των, καὶ προσπαθεῖ νὰ τιμήσῃ τοῦλάχιστον τὴν τέφραν των, ὥστε διὰ τῶν ἐπιτηδείων πρὸς αὐτοὺς τιμῶν νὰ ἐκπληρώσῃ, ὅσα ἢ πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους φίλια του ὑπηγόρευεν εἰς αὐτόν. Τὰ πτώματά των ἐτέθησαν ἠνωμένα ἐντὸς ἐνὸς τάρου, καὶ δύο μύρτοι συμπεπλεγμένοι ἐφυτεύθησαν πλησίον των διὰ χεῖράς τοῦ Λάρα. Αὐξάνεσθε, εἶπεν αὐτός πρὸς αὐτάς, ἐρωτικὰ δένδρα· αὐξάνεσθε, ἐπὶ τῆς γῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀναπαύονται δύο δυστυχεῖς, τοὺς ὁποίους ὁ ἥρωσ ἀπώλεσε. Ὁ ξένος, ὁ εὐαίσθητος μαχητής, ὅστις καθίσῃ ποτὲ ὑπὸ τὴν σκιάν σας, θέλει αἰσθανθῆ τὴν καρδίαν του σκιρτῶσαν, καὶ ἀκουσίως θέλουσι ρεύσει ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του δάκρυα τινὰ· οἱ σύζυγοι τοῦ μέρους τούτου, ὑπὸ τοῦ κλάδου σας ἐρχόμενοι, θέλουν προφέρει

τούς τρυφερύς των βρικούς· οἱ δὲ ἐπίσκοποι, ἂν ποτὲ ὑπάρξωσι, θέλουν στρέφσθαι μετ' αἰσχύνης, καὶ δὲν θέλουσι τολμᾶ νὰ πατήσωσι τὴν χλόην, ἥτις μέλλει νὰ καλύψῃ τὸν ἱερόν τοῦτον τάφρον.

Ἐκπληρώσας τὰ λυπηρὰ ταῦτα χρέη ὁ Λάρας, ἐπέστρεψεν εἰς τῆς νέας πόλεως τὴν ἐργασίαν. Αἱ βαθεῖαι τάφροι ἐστρεσοποιήθησαν ἤδη διὰ στερεῶν τειχῶν, τὰ δὲ περιτειχίσματα ὑψώθησαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καὶ αἱ θύραι περιεστρέφοντο περὶ τοὺς στροφεῖς· περιτειχίσματα εἶχον κτισθῆ πρὸς φύλαξίν των, καὶ ξύλινοι οἰκίαι, κατσκευασμένως κατασκευασθεῖσαι, ἐδείκνυον μόνον τὴν θέσιν ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἔμελλον μετὰ ταῦτα ν' ἀνοικοδομήσωσι, χρησιμεύουσαι ὡς ἄσυλα εἰς τοὺς στρασιώτας, εἰς τοὺς στρατηγούς, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους βασιλεῖς, οἵτινες ἄλλο παλάτιον ἐκτὸς τῆς Ἀλάμβρας μὴν ἐπιθυμοῦντες, κῦχαριστήθησαν νὰ κατοικήσωσιν ἅπλως εἰς κατοικίας, ἑμοίας μὲ τὰς τῶν πολεμιστῶν των.

Οἱ Μαυριτανοὶ θεωροῦντες μετὰ μεγάλης των ἐκπλήξεως πόλιν, εἰς τὴν θέσιν ἐξηφανισμένου πεδίου, ἔχασαν τὴν ἐλπίδα καὶ τόλμην, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς ἡ τελευταία των ἐπιτυχία. Στερηθεὶς ὁ Βοαβδίλης τοῦ Ἀλμανζόρου, ὅστις ἔνεκα τῆς πληγῆς του δὲν ἠδύνατο νὰ πολεμήσῃ, δὲν ἐτάραξε παντελῶς τῆς Ἰσαβέλλης τὴν ἐργασίαν, μὴ τολμῶν νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν τύχην τῶν ὀπλων καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν τύχην του.

Οἱ Ἀλαβέζοι καὶ Ἀλμοράδαι, ἀκαταπαύστως τὸν ἥρωα περικυκλοῦντες, ἐπροσπάθουν μετὰ σπουδῆς νὰ θεωρῶσι τὸ σεβαστόν του πρόσωπον, ἐρευνῶντες, ἂν ἐντὸς ὀλίγου ἤθελε δυνηθῆ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ καὶ εἰς ἄλλας νίκας. Οἱ στρατιῶται ὅλοι, πλήρεις σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτόν, περιεκύκλουν γονυπετεῖς τὴν σκηνὴν του, παρακαλοῦντες τὸν Ἰψιστόν νὰ σώσῃ τὸ ὑποστήριγμα των, τὸν πατέρα των, τὸν σεβαστόν στρατηγόν των, πρὸς ὃν ὄλοι ἀπένεμον εὐγνωμοσύνην.

Μόνος ὁ Ἀλαμάρως φθονῶν ἐνδομύχως τοῦ Ἀλμανζόρου τὴν δόξαν, μὲ τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε τουλάχιστον ὅτι ἦτον ἴσως, καὶ ἀγανακτῶν κατὰ τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι εὕρισκετο ἄνευ στρατηγοῦ, ἐνόσῳ ὁ Ἀλμανζόρος δὲν ἠδύνατο νὰ πολεμήσῃ, ἐμελέτα μονάζων εἰς τὴν σκηνὴν του νέα ἀνομήματα. Φλεγόμενος πάντοτε ἀπὸ ἄγριον πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Μουλέου Χασσέμ ἔρωτα, μαθὼν ὅτι ἡ ἀνάσσα ἐκείνη εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν Γρα-

Γρανάδαν, γινώριζων ὅτι ὁ Ἀλμανζόρος καὶ ὁ Μουλέης ἔμεισαν νὰ προστατεύσωσιν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διαφυλάξωσιν ἀπὸ τὰς ὀρμὰς τοῦ πάθους τοῦ, καὶ μὴ ἑάλλων ἑάτιν εἰς τοῦ ἀστάτου Βοαβδίλου τὰς ὑποσχέσεις, ἐσκέπτετο μυστικῶς νὰ εἰσέλθῃ διὰ νυκτός εἰς τὴν Γρανάδαν, καὶ ἀρπάσας τὴν Ζουλεμάν ἀπὸ τὸ παλάτιόν της αὐτὸ, ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ κράτος τοῦ καὶ νὰ κρύψῃ τὴν λείαν τοῦ εἰς αὐτό.

Αἶρνης περὶ τὴν μεσημβρίαν μέγας θόρυβος εἰς τὴν Ἰσπανικὴν πόλιν, φωναὶ καὶ χαρὰ ὑπέρμετρος φανερόνουν ὅτι μέγα τί συμβάν λαμβάνει χώραν. Οἱ σκοποὶ τῶν περιτοιχισμάτων, φαίνονται ἕτοιμοι νὰ κινήσωσιν αἱ θέσεις των διὰ νὰ τρέξωσι καὶ οὗτοι μετὰ τῶν ἄλλων εἰς ἀμπροσθοφυλακὰι, μαθοῦσαι τὸ συμβάν δι' ἀπεσταλμένων συμμορίζοντες καὶ αὐταὶ τὴν δημοσίαν γαρὰν ἐπὶ δὲ τῶν τειχῶν θεωροῦν τὰς κατὰ ἀρχηγούς, τοὺς στρατιώτας φύρδην μίγδην ἐναγκαλιζομένους συγχαίροντας, εὐχαριστοῦντας τὸν οὐρανὸν μεγαλοφώνως, καὶ ἀπειλοῦντες διὰ χειρονομιῶν καὶ κραυγῶν τῆς Γρανάδας καὶ τὸ ὑψηλὰ ὑπερήφανα τείχη.

Ὁ Γονζάλθης ἐρθασεν· ὁ Γονζάλθης ἔξω κινδύνου εἶχε διέλθει τὰς Ἀλπουζάρας, καὶ ἐθεώρει τέλος τὴν νέαν πόλιν. Ἄμα ἐθεωρήθη καὶ ἀναγνωρίσθη, πλῆθος κραυγῶν ἐκχεομένων εἰς τὸν αἴρα, ἐπανελάμβανον τὸ ἔνδοξον ὄνομά του. Ἴδου ὁ ἥρωας μας! Ἴδου, ἰδου ὁ μέγας στρατηγός! Ὁ οὐρανὸς μᾶς ἀποδίδει πάλιν τὸν ἐλευθερωτὴν μας, τὸν Σωτῆρα μας! Ἰσπανοὶ, τρέξατε ὅλοι, ἔλθετε, ἴδατε τὸν ἀτρόμητον Γονζάλθην.

Οἱ στρατιῶται ἐξελθόντες ταχέως, συναθροίζονται περὶ τὸν ἥρωα, τὸν περικυκλοῦσι καὶ συνθλίβονται περὶ αὐτόν· τὸ δὲ πλῆθος ἐμποδίζει τὴν πορείαν τοῦ ἵππου τοῦ. Ὁ μὲν θέλει νὰ ψαύσῃ καὶ νὰ ἀσπασθῇ τὰ ὄπλα τοῦ· ὁ δὲ νὰ τὸν ἐλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ βάρος των· ὅλοι τὸν περικυκλοῦν, τὸν βιάζουσι νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸν ἵππον, καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν ἄκοντα ἐπὶ τῶν βραχιόνων των, φιλονεικοῦντες δὲ τίς νὰ λάβῃ τὸ τόσον ἀγαπητὸν ἐκείνο φορτίον, τὸν φέρουσι θριαμβευτικῶς μέχρι τῶν ἀρχηγῶν καὶ στρατηγῶν, οἵτινες ἔτρεξαν μετὰ σπουδῆς εἰς προὔπαντήσιν του.

Εὐτυχῆ Ἀάρα, σὺ προηγείσο αὐτῶν, καὶ σὲ ἐζήτει ὁ Γονζάλθης. Ἄμα παρετήρησαν ἀλλήλους, τρέχουσιν εὐθὺς ἀμφοτέρω, πλησιάζουσιν ἐναγκαλιζονται, θλίβουσιν ἀλλήλους εἰς τὸ στῆθος των, στηρίζουσιν διὰ πολλὴν ὥραν τὴν καρδίαν των πλησίον ἀλλήλων, καὶ κλαίοντες δὲν δύνανται νὰ ὁμιλήσωσι πρὸς ἑαυτοὺς. Θεω-

ροῦντες ἀλλήλους μετὰ ταῦτα, μεθύσκουσι τοὺς ὀφθαλμούς τω ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ταύτης. Ἡ γλῶσσα των ψυθιρίζει λέξεις τινάς, τὰς ὁποίας οἱ λυγμοὶ των διακόπτουσι· ἀλλ' ἐννοοῦσιν ἀλλήλους καὶ ἀνταποκρίνονται διὰ σχημάτων· ἐναγκαλιζόμενοι δὲ ἐκ νέου φαίνονται ὅτι φοβοῦνται ἐτι τὸν χωρισμόν. Ὡ ἀνδρεῖε Γονζάλβη! ὦ ἰσχυρὲ Λάρα ποῖαι δάφναι, ποῖα νίκη ἐπροξένησε ποτὲ εἰς σὰς τοσαύτην εὐδαιμονίαν, ὅσην κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπολαύσατε ;

Εὐχαριστήσαντες τὸ πρῶτον τοῦτο τῶν ψυχῶν των ζωηρὸν αἶσθημα, κρατοῦσι τὰς χεῖρας ἀλλήλων. Ὁ Γονζάλβης ἀποκρίνεται εἰς τὰς ζωηρὰς καὶ προθύμους φιλοφρονήσεις καὶ ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι μαχηταὶ ἀποτείνουσιν εἰς αὐτόν. Ὁ Ἀγουϊλάρος πρὸ πάντων, ὁ Κόρτες, ὁ Μεδινά, καὶ Γουσμάνος τὸν συχαίρουν περικυκλοῦντες τον. Ὑπὸ ἡρώων λοιπὸν ὁ ἥρωὺς περικυκλούμενος, ὁδηγεῖται πρὸς τὴν βασίλισσαν, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ὀλοκλήρου, ἄδοντος χαρμόσυνα ἄσματα.

Ἡ Ἰσαβέλλα καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐπροχώρησαν διὰ νὰ τὸν δεχθῶσι. Ὁ Γονζάλβης ἔκυψε τὸ γόνυ· ἀλλ' ἡ βασίλισσα τὸν ἀνεσύκωσε παρευθὺς, καὶ παρακινήσασα αὐτόν νὰ καθίσῃ πλησίον της· ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὴν συνθήκην, τὴν ὁποίαν ὁ ἄπιστος τοῦ Φὲς βασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ ἐπισφραγίσῃ διὰ μεγάλης κακουργίας. Ἐφριξε μαθοῦσα τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πρέσβυς της περιέπεσεν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας ἐξέφρασεν ἐπιθυμίαν ἐκδικήσεως· ἡ δὲ Ἰσαβέλλα περὶ μόνοι του ἡρώος της ὠμίλησε.

Ἄς ἐνασχοληθῶμεν, ἔκραξεν, εἰς ὅσα πρὸς τὸν Γονζάλβην ὀφείλομεν. Δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν πρὸς αὐτόν τὴν ἀπαιτουμένην ἀνταμοιβήν· ἀλλ' ἡ τιμὴ τῆς πατρίδος του, τὸ σέβας τοῦ στρατοῦ, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ χαρὰ καὶ ἡ ἀγάπη τὴν ὁποίαν πρὸς αὐτόν δεικνύουν, ἐκ τῶν ὁποίων ὄλων ἡ καρδία του πρέπει νὰ θελχθῇ, αὐτὰ εἶναι ἡ μόνη εἰς αὐτόν ἀξία ἀνταμοιβῆς. Ἐνῶ ἤσο ἀπὼν μεγάλῃ στρατηγῇ, ὁ Μαυρητανὸς μᾶς ἐνίκησε· Ἐφάνως ἡ Γρανάδα πίπτει ἤδη. Οἱ Βασιλεῖς σου, οἱ στρατιῶται σου καὶ οἱ συνάδελφοί σου, συναιτοῦν ὅλοι μεγαλοφρονοῦντες, ὅτι ἐκ τῆς χειρός σου ἐξαρτᾶται ἡ νίκη.

Εἰποῦσα ταῦτα ἀνεχώρησεν, ἀφήσασα μόνον τὸν Γονζάλβην μετὰ τοῦ πιστοῦ Λάρα· οἱ δὲ δύο οὗτοι ἥρωες ἀπεφυγόντες τὸ περικυκλοῦν αὐτοὺς πλῆθος, ἀπесύρθησαν ἀμφότεροι εἰς μίαν κα-

κοικίαν. Παρεδοθέντες τότε ἐλευθέρως εἰς τὸ πληροῦν τὰς ψυχὰς των αἴσθημα τῆς φιλίας, ἀπέτεινον μετὰ μεγίστης ταχύτητος τὰς ἐρωτήσεις των, θέλοντες ν' ἀποκρίνωνται ἐνταυτῷ. Ὅμιλῶν ἕκαστος περὶ ἑαυτοῦ, διεκόπτετο διὰ νὰ ὁμιλήσῃ ἔτι περὶ τοῦ φίλου του. Πολλάκις ἤρχισαν τὴν διήγησιν τῶν ὄσων ὑπέφερον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χωρισμοῦ των· ἔκλαιον δέ, ποτὲ μὲν ὑπὸ χαρᾶς, ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην των τοὺς ἰδίους αὐτῶν κινδύνους ποτὲ δὲ ὑπὸ ἀγάπης, μανθάνοντες τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπέπεσαν ἀμφοτέρω κεχωρισμένοι. Ὁ Λάρας ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν καλὸν καὶ πιστὸν Πέτρον, ὅστις ἔσωσε τὸν Γονζάλβην εἰς τὸ Φές, κράζει αὐτὸν, τρέχει πρὸς ζήτησίν του, ὀνομάζει αὐτὸν εὐεργέτην του, τὸν ἐναγκαλίζει, τὸν πείθει νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ εἰς τὸ πλοῖον ἀνδραγαθήματα τοῦ Γονζάλβου, φιλορρονεῖ αὐτὸν μεγάλως, καὶ φιλονεικεῖ μετὰ τοῦ γενναίου του φίλου περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνταμοιβῆς του.

Σιωπῶν ἀκούει μετ' ὀλίγον τὴν ἀφορῶσαν τὴν Ζουλεμάν διήγησιν. Γνωρίζων πρὸ πολλοῦ τοῦ Γονζάλβου τὸ πάθος, ἔμαθεν ἄνευ ἐκπλήξεως, ὅτι ὁ Γονζάλβης ἀντηγαπᾶτο. Αἱ εὐεργεσίαι τῆς ὤφειας Μπυρητανῆς καὶ ἡ μεγάλη πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν τῆς εὐγνωμοσύνη κατέστησαν αὐτὴν ἀγαπητὴν εἰς τὸν Λάραν· μὴ τυφλωμένος ὁμως τοῦ πάθους, ὡς ἐραστής τῆς, δὲν ἤλπισε ποτὲ, ὅτι ὁ τρυφερὸς ὑμέναιος ἤθελε κατασταθῆ ἀνταμοιβὴ εἰρήνης, τὴν ὁποῖαν ἐθεώρει ὡς μὴ δυναμένην νὰ ἐκτελεσθῇ, γνωρίζων τοὺς σκοποὺς τῆς Ἰσαβέλλης, καὶ ἠξέυρων ὅτι ὤμωσε νὰ ἐξολοθρευθῇ ἢ νὰ κυριεύσῃ τὴν Γρανάδαν. Δὲν ἐφάνέρωσε μολαταῦτα τὸν ὄρκον τῆς εἰς τὸν φίλον του καὶ ἐπροσποιεῖτο, διὰ νὰ μὴ τὸν λυπήσῃ, ὅτι συνεμερίζετο τὴν ματαίαν του ἐλπίδα· σεβόμενος δὲ ταύτην, ἥτις κατὰ τὴν ἰδέαν του, πολλὰ ὀλίγον ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ, ἠτοίμαζεν ἤδη παρηγορίας διὰ τὰς ὁποίας ἐπρόβλεπε λύπας.

Ἡ ταχύπτερος Φήμη ἔφερεν ἐντοσοῦτῳ καὶ εἰς τὸ στράτευμα τῶν Μαυρητανῶν τὴν εἶδησιν τῆς ἀφίξεως τοῦ Γονζάλβου· μέγας δὲ τρόμος κατέλαβεν αἴφνης τοὺς Γραναδινούς. Οἱ μὲν ἔβαλλον κατὰ νοῦν τὴν κατὰ τοῦ Ἀβενναχμέτου νίκην του, οἱ δὲ τὴν εἰς Γρανάδαν εἰσοδόν του. Τρέμοντες ὅλοι πεφοβισμένοι τρέχουν πρὸς τὴν βασιλικὴν σκηνὴν, καὶ συναθροισθέντες περὶ τὸν Βοαβδίλιν ζητοῦσιν ἐπιμόνως νὰ ἐπιστρέψουσιν εἰς τὴν πόλιν των, ἀπειλοῦν-

τες οτι ήθελον άναχωρήσει από τὸ στρατόπεδον, άν δ μονάρχης δέν έξετέλει τήν έπιθυμίαν των.

Ο Βοαβδίλης, δ Μουλέης—Χασσέμ έπιστρέψας ήδη πρό τόν υίόν του, και αυτός δ Άλαμάρος, δέν ήδυνήθησαν να καθήσυχάσωσι τόν τρόμον των· οί λόγοι των δέν είσηκούοντο, και ή άρχή των δέν άνεγνωρίζετο πλέον. Οί στρατιώται στασιασταί ύπό του τρόμου κατασταθέντες, και καταφρονούντες τόν βασιλέα των, άπέστρεφον μετά θορύβου είς τās σκηνάς των, έλάμβανον τὰ πολυτιμώτερά των σκεύη, και νομίζοντες οτι κατεδιώκοντο ύπό του Γονζάλβου, ήρχισαν να φεύγωσι πρός τήν πόλιν· τὸ δέ στρατόπεδον ήθελεν έρημωθῆ, άν έ μέγας Άλμανζόρος δέν έπαρουσιάζετο.

Είδοποιηθείς περί τών διατρεχόντων δ Άλμανζόρος ύπό του πατρῆς του, έξέρχεται ήμίγυμνος εκ τῆς άλγεινῆς του πλίνης, έφ' ης εκειτο ένεκα τῆς πληγῆς του. Λαβών δὲ μακράν λόγχην, και στηριζόμενος επ' αὐτῆς κατά τὸ άργέν βάδισμά του, παρουσιάζεται εμπροσθεν τών φευγόντων άνευ κιδάρως και σπάθης, φέρων επί του προσώπου του τὸ ψιμμύθιον τῆς δόξης και τών τρώων, τήν ώχρότητα.

Ποῦ τρέχετε τέκνα του Ισμαήλ ; κράζει πρός αυτούς με βροντώδη φωνήν· όποία όλεθρία παραφροσύνη σās άποπλανᾶ, και τί έλπίζετε ν' άφυγύγετε ; τόν θάνατον ; άλλά σεις βαδίζετε πρός ζήτησίν του και τόν έλκύετε επί τόν κεφαλών σας, δια του κινήματός σας τούτου. Ο Ισπανός εκ του ύψους τών τειχών εκείνων θέλει έπιπέσει μετά μίαν στιγμῆν έναντίον σας και σās φονεύσει ως οὔτιδανόν ποίμνιον. Δέν σās αναφέρω περί τιμῆς, ήτις οὔδεμίαν ίσχύν έχει είς τās ποταπās σας ψυχās, οὔδε περί πατρίδος και Θεου, πόν όποιον προδίδετε, οὔδε περί γυναικῶν και τέκνων τὰ όποία ώσαύτως έπροδόσατε· σās επικαλοῦμαι μόνον δια σās αυτούς, δια τήν ζωίν ταύτην, ήτις σās είναι πολὺ αγαπητῆ και πολύτιμος, και τήν όποίαν παραδίδετε είς τούς έχθρούς σας. Μείνατε· διότι άλλως είσθαι χαμένοι. Περιμείνατε τούλαχιστον τήν νύκτα δι' ης να δυνηθῆτε, όχι να κρύψητε τὸ όνειδος και τήν καταισχύνην σας, αλλά να εξασφαλίσετε τήν φυγήν σας. Περιμείνατε τὸ σκότος δια να βραδύνη τόν κατά τήν γνώμην σας φοβερώτατον θάνατον, τόν όποιον πās πολεμιστῆς δεικνύει ήδη σταθερώς οτι φοβεΐται. Αμφιβάλλετε, φοβεΐσθε μήπως και πρό του τέλους τῆς ήμέρας ταύτης έλθῆ έναντίον σας ο Γονζάλβος.

. . . . Είναι μόνος θέλω τόν πολεμήσει, και ή είς τόν τά-

φον θέλω καταβῆ, ἢ θέλω ἐλευθερώσει τὸν στρατὸν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ὅστις τραξενεὶ εἰς αὐτὸν τοσοῦτον τρόμον. Ἐξαπόστειλον, βασιλεῦ τῆς Γρανάδας, ἓνα κήρυκα διὰ νὰ προκαλέσῃ ἀπὸ μέρους μεσ τὸν Γονζάλβην εἰς μονομαχίαν· ἃς εἰδοποιήσῃ τὸν Ἰσπανὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν προκαλῶ αὔριον τὸ πρωῖ εἰς μονομαχίαν μέχρι θανάτου ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ. Σεῖς δέ, δειλοὶ Γραναδινοὶ, οἵτινες πρώην δὲν μ' ἐγκαταλείπατε ποτὲ μόνον καὶ ἄνευ ὑπερασπίσεως θέλετε εὐδοκήσει νὰ περιμείνετε καὶ νὰ φύγετε ἀφοῦ μὲ εἰδῆτε θριαμβεύσαντα, ἢ ἀποθανόντα;

Ἀκούσαντες τοὺς τελευταίους τούτους λόγους οἱ Μαυριτανοὶ ἐστάθησαν· οἱ στρατιῶται ἐρυθριῶντες συγκατένευσαν νὰ μείνωσιν εἰς τὸ πεδῖον. Ὁ Βοαβδίλης ἐξαπέστειλεν εὐθὺς τὸν κήρυκα· ὁ Μουλέπς—Χασσέμ κλαίων καὶ σιωπῶν βαθέως, ἐνηγκαλίζετο τὸν υἱὸν τοῦ μετὰ τοὺς τρέμοντας βραχίονάς του· ὁ Ἀλαμάρος ἔκρουσεν ὑπὸ ψευδεῖς ἐπαίνους τὴν πικριάν τῆς ψυχῆς του· οἱ δὲ ἀρχηγοὶ, κεκηφότες καὶ σιωπηλοὶ, ἐδείκνυον ὅτι δὲν ἐπροξένουν εἰς αὐτοὺς χαρὰν τὰ διετρέχοντα.

Ὁ κήρυξ ἐντοσοῦτω διευθύνθη πρὸς τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον καὶ δύο σαλπικταὶ προηγοῦντο αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον φθάνει εἰς τὰς θύρας τοῦ Σάντα—φέ καὶ αἱ γέφυραι ταπεινοῦνται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν· δέσαντες τότε τοὺς ὀφθαλμούς του, τὸν ὠδήγουν πρὸς τοὺς βασιλεῖς. Ὁ Γονζάλβης εὐρίσκετο κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετὰ τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῆς Ἰσαβέλλης καὶ ἐζωγράφιζε ζωνρῶς εἰς τὴν βασίλισσαν τὰς ὠφελείας ὅσας εὐτυχῆς τις εἰρήνη ἠδύνατο νὰ παρέξῃ. Αἴφνης τοὺς εἰδοποιούσιν ὅτι πρέσβυς Μαυρητανικὸς ἔφθασε, καὶ εὐθὺς εἰσέρχεται καὶ οὗτος, κλίνας τὸ γόνυ.

Βασιλεῖς τῆς Καστιλίας καὶ Ἀραγονίας, εἶπε μὲ ζωνρὰν φωνήν, ἔρχομαι διὰ νὰ προκαλέσω εἰς μονομαχίαν ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀλμανζόρου, τὸν Κορδούβιον Γονζάλβην. Αὔριον περὶ τὸν ὄρθρον ἐπὶ παρουσία τοῦ στρατοῦ μας ὅλου, ὁ βασιλόπαις τῆς Γρανάδας θέλει τὸν περιμείνει εἰς τὸ πεδῖον· θέλουν δὲ πολεμήσει, μέχρι τελευταίας πνοῆς, καὶ ὁ θάνατος ἐνὸς ἐκ τῶν δύο θέλει δυνηθῆ μόνος νὰ τοὺς διαχωρήσῃ.

Ὁ Γονζάλβης ἐξεβαλλε κραυγὴν λυπηρὰν ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους· ἡ δὲ βασίλισσα ἐξελάβεν αὐτὴν ὡς ὑπὸ χαρᾶς προερχομένην, καὶ μὴ δώσασα καιρὸν εἰς αὐτὸν ν' ἀποκριθῆ, εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον· Ὁ Γονζάλβης δέχεται τὴν πρόσκλησιν, ὡ πρέ-

(Ὁ Γονζάλβης Κορδούβιος).

σβυ· ὁ Φερδινάνδος θέλει τὸν ὀδηγήσει πρὸς τὸν Ἀλμανζόρον·
σὰς δίδομεν τὸν βασιλικὸν μας λόγον ὡς πρὸς τοῦτο· Ἐξέλθε,
ὑπαγε νὰ διακοινώσης τὴν ἀπόκρισίν μου.

Στραφείσα μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν Γονζάλβην, ὅστις ἐζήτει νὰ
κρύψῃ εἰς αὐτὴν τὴν ταραχὴν εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκετο. Ἰποστή-
ριγμα τοῦ θρόνου μου, ἔκραξε πρὸς αὐτὸν, αἱ εὐχαί μου εἰσηκού-
σθησαν τέλος πάντων! Ὅταν ὁ βάρβαρος Ἀλμανζόρος ἐφόνευσε
τὸν γαμβρὸν μου, ἡ μόνη μου πρὸς τὸν Κύριον παράκλησις ἦτον
τὴ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς χεῖράς σου μίαν ἡμέραν. Ὁ παντοδύνα-
μος λοιπὸν Θεὸς εἰσήκουσε τὴν δέησίν μου! Ὡ θύγατέρ μου,
χαῖρε ἤδη· ὁ θάνατος τοῦ Ἀλφόνσου θέλει ἐκδικηθῆ.

Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος συνεμερίζετο, ἀκούων αὐτὴν, τὴν μη-
τρικὴν τῆς χαρὰν καὶ συγκίνησιν· λύσας δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν φοβε-
ρὰν σπάθην, αὐτὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν φέρων ὁ Κίδος ἐκδικήθη
τὴν πατρίδα καὶ τὸν πατέρα του, καὶ κατέκτησε τὴν Χιμένην
καὶ Βαλένσαν, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀραγωνίας ἐθεώ-
ρουν ὡς πολύτιμον θησαυρὸν (α), εἶπε πρὸς τὸν Γονζάλβην.

Ὡ σὺ, σὺ, ὁ τοσοῦτον ὁμοιάζων τὸν ἥρωα Ῥοδρίγιον, λάβε
τὴν ῥομφαίαν του. Ὡς ἐκ τοῦ δικαιώματος τοῦ στέματός μου ἀ-
νήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀνδρίας σου ἀνήκει εἰς σὲ μᾶλλον·
Ἄς τιμωρήσῃ τὸν φονέα τοῦ Ἀλφόνσου ὁ σίδηρος οὗτος, ἄς θρι-
αμβεύσῃ δι' αὐτοῦ ἡ Ἰσπανία, καὶ ἄς μείνῃ διὰ παντός εἰς τὰς
χεῖρας ἐκείνου, ὅστις εἶναι ἄξιος νὰ τὸν φέρῃ!

Οἱ ἀρχηγοὶ ὅλοι τοῦ στρατοῦ ἐπευφήμησαν τοὺς λόγους του,
καὶ περικυκλώσαντες τὸν ἥρωα, ἐξύμνουν ἐκ τῆς ὥρας ἐκείνης
τὴν νικην του, καὶ προεμήνυον τὴν πτώσιν τῆς Γρανάδας, ἅμα ὁ
ὑπερασπιστῆς αὐτῆς δὲν ἠθέλεν ζῆ πλέον· χαιρόμενοι δὲ πρὸ τοῦ
καιροῦ καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδωσι θριαμβεύοντα τὸν κατὰ τὴν δό-
ξαν ἀντίπαλόν των, ἐδείκνυον ὅτι αἱ γενναῖαι καρδίαι, δύνανται
νὰ θαυμάζωσι χωρὶς νὰ φθονῶσι.

Ὁ Γονζάλβης ἄφωνος καὶ περίλυπος, μόλις ἠδυνήθη ν' ἀποκρι-
θῆ εἰς τὴν βασίλισσαν, εἰς τὸν Φερδινάνδον, καὶ εἰς τοὺς ἀδελ-
φούς του. Ἀπειράκις ἤνοιξε τὸ στόμα του διὰ νὰ διακοινώσῃ
δημοσίως ὅτι ἡ Ζουλεμὰ ἔσωσε τὴν ζωὴν του, ὅτι δι' ἡδυτάτων
καὶ ἰσχυρωτάτων δεσμῶν ἦτο μετὰ τῆς ἀνάσσης ἐκείνης συνδε-

(α). Τὸ ξίφος τοῦτο ὀνομάζετο Τίζονα· εἶναι δὲ περίφημον εἰς
τοῦ Κίδου τὴν ἱστορίαν.

δεμένος, και ὅτι ὁ ἀδελφός της ἦτο ἱερὸν ὑποκείμενον ὡς πρὸς αὐτόν· ἀλλ' ἡ δόξα ἢ αὐστηρὰ δόξα, τὸ μόνον τῶν μεγάλων ψυχῶν ἀγαπητὸν αἴσθημα, ἡ δόξα, ἣτις ἐντὸς τῶν εὐαίσθητων καρδιῶν ἔμφωλεύουσα, τὰς κάμνει νὰ νομίζωσιν ὡς οὐδὲν τὰς λύπας αὐτῶν, ἐπέβαλλε σιωπὴν εἰς τὸν ἥρωα. Ἡδύνατο ν' ἀπατήσῃ τῶν βασιλέων του τὴν ἐπιθυμίαν, τοῦ στρατοῦ ὅλου τὴν προσδοκίαν, και νὰ θυσιάσῃ διὰ τὸν ἔρωτά του, τὸ χρέος του, τὴν πατρίδα του και τὴν δόξαν του ; Εἰς τοιαύτην πάλιν παθῶν εὐρισκόμενος, ἔφυγεν ἀπὸ τὸ περι αὐτὸν πλῆθος και ἀπεσύρθη μετὰ τοῦ Λάρα.

Ῥιφθεις τότε εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πιστοῦ φίλου του, και καταβρέξας τὸ πρόσωπόν του διὰ τῶν δακρύων του, ἐπανελάβεν εἰς αὐτὸν ἀπειράκις τὸν πρὸς τὴν ἐρωμένην του ὄρκον τοῦ νὰ σέβεται πάντοτε τὸν Ἀλμανζόρον, ἐξέθεσεν εἰς αὐτὸν τὸ ἀκατανίκητον ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον ἡ νίκη του ἤθελεν ἐπιφέρει εἰς τὸν μετὰ τῆς βασιλόπαιδος γάμον του, τὴν λύπην και λύσσαν τοῦ Μουλέου—Χασσέμ, και τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπειλήν τῆς Ζουλεμᾶς περὶ τῆς ὀλοτελοῦς ἀποσβύσεως τοῦ πρὸς αὐτὸν ἔρωτός της, ἀνῆ- ἔχυνε τοῦ ἀδελφοῦ της τὸ αἷμα. Δὲν θέλει μὲ ἀγαπᾶ πλέον, ἔκραξε μετ' ἀπελπισίας. Δὲν δύνασαι, φίλε, νὰ καταλάβῃς πόσον τρομερὸν δυστύχημα εἶναι δι' ἐμέ τὸ νὰ μὴν ἀγαπῶμαι πλέον ἀπὸ τὴν Ζουλεμᾶν. Δύναμαι νὰ ὑποφέρω, τὸ νὰ ζῶ μακρὰν της, δύναμαι νὰ ὑποφέρω ὅλας τὰς βασάνους τῆς ζηλοτυπίας· δύναμαι νὰ ἐξακολουθῶ οἰκτρὰν ζωὴν, περιμένων ὀλόκληρον αἰῶνα τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ ἴδω μίαν στιγμὴν· ἀλλὰ νὰ παραβῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου, νὰ κινήσω ἐκείνην εἰς δάκρυα, νὰ ἐπισύρω, ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ μῖσος της, Θεέ, τῆς Ζουλεμᾶς τὸ μῖσος. . . . .
 Ὅχι φίλε μου, ἐπιθυμῶ κάλλιον ν' ἀποθάνω, νὰ στερνθῶ τὰς ματαίας μου δόξας, ἐπιθυμῶ κάλλιον νὰ μὲ φονεύσῃς σὺ ὁ ἴδιος, προτοῦ νὰ ἐκτελέσω τοιοῦτον φρικῶδες ἀμάρτημα.

Σιωπῶν τὸν ἤκουεν ὁ Λάρας. ἀνάγκη δὲν ἦτο νὰ ὑπενθυμῆσῃ εἰς τὸν Γονζάλθην τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη του· τὰ ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτοῦ ῥέοντα δάκρυα, ἐδείκνυον ἰκανῶς, ὅτι ἐνθυμεῖτο ταῦτα. Ἐναγκαλισθεῖς λοιπὸν αὐτὸν και φοβούμενος ἄρνησιν ἀπὸ μέρους τοῦ Γονζάλθου, τὴν ὁποίαν ἐπρόβλεπεν ἤδη, ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν, μὲ δειλὴν φωνὴν νὰ μονομαχήσῃ ἀντ' ἐκείνου· ἀλλ' ὁ ἥρωας ἀπέβαλε τὴν πρότασίν του ταύτην, ἐξευτελίζουσαν τὴν γενναϊότητά του και ἐκφοβίζουσαν τὴν φιλικὴν του καρδίαν. Ἢ μετὰ

τοῦ Ἀλμανζόρου μονομαχία ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος, ἔστε ὁ Γονζάλθης δὲν ἠδύνατο νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τοῦτο· ὁ Γονζάλθης νὰ ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ πλέον ἀγαπητοῦ εἰς αὐτὸν θνητοῦ! αὕτη μόνη ἡ ἰδέα ἐπροξένει εἰς αὐτὸν φρίκην· Ἀπηγόρευσε λοιπὸν ἐπιμόνως τὸν Λάραν νὰ μὴ τὸν βιάζῃ περισσότερον ὡς πρὸς τοῦτο, καὶ ἐπέπληξεν ἐνδομύχως ἑαυτὸν διότι ἐξεφράσθη ὑπὲρ τὸ δέον· ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του, καταβάλλων ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ἐπιτηδειότητά του διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν ἰδίαν του ζωὴν, χωρὶς νὰ προσβάλη παντελῶς τὴν τοῦ ἐχθροῦ του.

Ἐνῶ λοιπὸν σκεπτόμενος ταῦτα, συνελάμβανε τὴν χειμερινὴν ταύτην ἐλπίδα, ἡ προχωρήσασα μετὰ τῶν ἄστρον τῆς νύξ, ἐδί-ασε τοὺς δύο φίλους ν' ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον. Ἀλλ' αἴφνης εἰς ἐκ τῶν εἰς τὰς θύρας φυλασσόντων στρατιωτῶν τοὺς ἐγείρει.

Μεγάλῃ στρατηγῇ, εἶπεν οὗτος πρὸς τὸν Γονζάλθην, ἔλθε ν' ἀκούτῃς ἓνα ἐκ τῶν ὕμνων, οἵτινες πλανῶνται εἰς ὅλην τὴν Ἰσπανίαν, ἐξυμνοῦντες ἀνδραγαθήματα ἡρώων, καὶ πιστῶν θρασυτῶν ὀδύνας. Μόνος, ἔξω τῶν περιχαρακωμάτων, ζητεῖ νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ σοῦ.

Ὁ ἐρωτόληπτος Γονζάλθης, νομίζων ὅτι ὁ κόσμος ὅλος σκοπὸν εἶχε νὰ ἑμιλῇ εἰς αὐτὸν περὶ τῆς Ζούλεμᾶς, ἠγέρθη ταχέως· αἶμα ἤκουσε ταῦτα, καὶ περικαλέσας τὸν φίλον του νὰ μὴ τὸν συνοδεύσῃ, ὑπῆγε εἰς τὰς θύρας μετὰ τοῦ στρατιώτου.

Μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ ὕψος τοῦ περιτειχίσματος, ἀνογνώρισε μακρόθεν τὸν ὕμνωδόν, περικεκαλυμμένον μὲ πλατὺ ἐπίθλαμα, ἰστάμενον πλησίον τῆς τάφρου, καὶ ἄδοντα τοὺς ἰθαεῖς τούτους στίχους εἰς τοὺς προσεκτικούς τῶν θυρῶν σκοπούς.

Στρατιῶτα, ποῦ εἰς τὴν λόγχην στριγμένος τὴν μακρὰν σου,

Ἄγρουπνεῖς εἰς τὰς ἐπάλξεις.

Νὰ λαλήσω ἐπεθύμουν, νὰ ἰδῶ τὸν ἥρωά σου!

Τὴν βοήθειάν σου θέλω.

Ἐξυμνῶ, περιοδεύων πᾶσαν πόλιν πᾶσαν χώραν,

Δόξαν ἔρωτα καὶ κάλλος.

Ἄσουλον πρὸ τῆς ἡμέρας στιγμὴν μίαν, μίαν ὥραν.

Εἰς αὐτὰ δός με τὰ τείχη.

Τὸν ἀνδρεῖον ἥρωά σου δεσμός ἀρρηκτος φιλίας.

Μετ' ἐμοῦ στενῶς συγδέει.

Πάντα δ' ὅστις τρόμον φέρει δι' ἰσχύος καὶ ἀνδρίας.

Ἀποθαναιζ' ἢ λύρα.

Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς ἐκεῖνης, γνωστός εἰς τὸν Γονζάλθην, καὶ τὸ περιουκλῶν τὸν ξένον ἐκεῖνον μυστήριον, ἔφερον τὸν ἦρωα εἰς ἀνυπομονησίαν διατάξας λοιπὸν ν' ἀνοιχθῇ ἡ θύρα, τρέχει πρὸς τὸν ὕμνωδόν. Θεωρήσας αὐτὸν κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν λάμψιν τῆς σελήνης, ἀνεγνωρίζει ὑπὸ σχῆμα ὕμνωδοῦ τὴν πιστὴν Ἀμίνην, μίαν τῶν δουλῶν τῆς Ζουλεμάς· ἐκβαλὼν δὲ χαρμόσυνον φωνὴν, ἐρωτᾷ αὐτὴν μετὰ σπουδῆς εἰς ποῖον μέρος ἢ ἐρωμένη του οὐλοῦσεται.

Εἶναι εἰς τὸ δάσος ἐκεῖνο, ἀπεκρίθη ἡ δούλη, δεικνύουσα πρὸς αὐτὸν ἄλσος, φαινόμενον ἐκ τῆς βάσεως τῶν περιτειχισμάτων· διὰ νὰ σέ ἴδῃ καὶ νὰ σέ ὁμιλήσῃ ἐξῆλθε τῆς Γρανάδας· ἐγὼ δὲ Γονζάλθη, μετασχηματισθεῖσα διὰ διαταγῆς της, ὥστε διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ δυνηθῶ νὰ εἰσελθῶ ἐντὸς τῶν τειχῶν σας, ἦλθον πρὸς ζήτησίν σου διὰ νὰ σέ ὀδηγήσω πρὸς αὐτήν.

Προτοῦ νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον της, ὁ ἦρωας ἤρχισε νὰ βαδίζῃ πρὸς τὸ σημειωθὲν μέρος· προπεράσας δὲ τὴν δούλην, ἥτις ἐμελλε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ, τρέχει, φθάνει εἰς τὸ ἄλσος, καὶ θεωρήσας τὴν Ζουλεμάν, πίπτει εἰς τοὺς πόδας της. Ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ δάκρυα χαρᾶς διακόπτουσι τὰς ἀνάρθρους τοῦ λεξεις· θλίβει τὴν χεῖρα τῆς ἐρωμένης του καὶ τὴν κατασπάζεται· ἀλλ' ἡ Ζουλεμά ἀποσπᾶσασα αὐτὴν ἡσυχῶς ἀπὸ τὴν χεῖρα του, καὶ ἐνδυνεώσασα τὴν ὑπὸ τῆς ταραχῆς ἀλλοιωθεῖσαν φωνὴν της.

Τί μανθάνω ; εἶπεν· ὅποια φρικώδης φήμη μ' ἐβίασε ν' ἀναχωρήσω ἀπὸ τὴν Γρανάδα, νὰ ἔλθω πρὸς ζήτησίν σου μόνη, ἐν καιρῷ νυκτός, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐρήμου τούτου δάσους, προδίδουσα διὰ σέ τὰ πρὸς πατέρα μου, πρὸς τὴν Πατρίδα μου, καὶ πρὸς ἐαυτὴν χρέη ; Εἶναι ἀληθές ὅτι αὔριον τὸ πρωτὸ μέλλεις ν' ἀποθάνης, ἢ νὰ φονεύσῃς τὸν ἀδελφόν μου ; Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ρομφαία δι' ἧς σέ ὤπλισα, μέλλει νὰ διατρυπήσῃ τοῦ Ἀλμανζόρου τὸ στήθος ;

Ζουλεμά, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ Γονζάλθης, μὴ καταθλίβεις ἓνα δυστυχῆ. Ὁ Ἀλμανζόρος μὲ ἐπροκάλεσεν εἰς μάχην· οἱ δὲ βασιλεῖς μου ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησίν του. Οἱ βασιλεῖς μου, καὶ ὁ στρατός ὅλος ἀνέθεσαν εἰς ἐμὲ τὰ δικαιώματά των ὅλα, ἡδυνάμην ν' ἀπορρίψω τὴν πρότασίν των, τὴν ἐπιθυμίαν των ; Ἐπρεπε νὰ δημοσιεύσω τοὺς μυστικούς μας ἐρωτικούς δεσμούς, ἢ νὰ δώ-

σω ὑποψίας περὶ τῆς γενναιότητός μου; Ὅχι, μήτε σὺ ἤθελες συγκατανεύσει εἰς τοῦτο· σὺ ἢ ἰδία ἤθελες μ' ἐμποδίσει ἀπὸ τοῦ νὰ δειχθῶ τοσοῦτον ἐξευτελισμένος ἐνώπιον τῆς πατρίδος μου, ἀπὸ τοῦ νὰ κατασταθῶ ἄξιος τοῦ ὄνειδους αὐτῆς. Ἄλλ' ἄς ἐνθαρρυνθῇ ἡ καρδία σου· τὴν λόγχην καὶ σπάθην μου θέλω μεταχειρισθῆ αὔριον πρὸς ὑπεράσπισίν μου μόνην, θέλω προτιμήσει κάλλιον ν' ἀποθάνω, παρὰ νὰ ἐκθέσω εἰς κίνδυνον τοῦ Ἀλμανζόρου τὴν ζωὴν, καὶ θέλω ἐκπνεύσει εὐτυχῆς, ἀποθνήσκων ὑπὲρ τῶν ἠγαπημένων μου ἀντικειμένων, ὑπὲρ τῆς δόξης μου καὶ τῆς Ζουλεμαῆς.

* Ἀκουσον, ἐπανελάβεν ἡ ἡγεμονίς, εἶμαι ἀσθενῆς γυνὴ, πολλὰ ὀλίγον γνωρίζουσα τοὺς βαρβάρους νόμους, οἵτινες φέρουν τοὺς ἥρωας εἰς ἀλληλοκτονίαν. Ἦθελεν ἴσως εἶσθαι συγχωρημένον νὰ σὲ ὑπενθυμίσω τοὺς ὄρκους σου, καὶ νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ἢ εἰς τὰς ἀγνάς ψυχὰς ἐμφωλεύουσα τιμῆ, ἣτις δὲν ὁμοιάζει πάντοτε μὲ τὴν τῶν πολεμικῶν, δὲν σὲ ἀπαγορεύει ἀπὸ τοῦ νὰ στρέψῃς τὴν ῥομφαίαν σου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ἐρωμένης σου, νὰ παραβῆς τὰς ἱερωτέρας σου ὑποσχέσεις, καὶ νὰ γείνης αἴτιος τοῦ θανάτου τοῦ ἐναρέτου μου πατρὸς, θρηνοῦντος τὸν υἱόν του ἀπαρηγορήτως καὶ ἀπελπισμένως· ἀλλὰ σὲ λατρεύω, Γονζάλβη, καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὅποιο ἢ δόξα σου ἐξαρτᾶται, εἶναι σεβάσμιον ἐνώπιόν μου. Μὴν ὑποτευθῆς λοιπὸν ὅτι ἤλθον ἐδῶ διὰ νὰ σὲ δώσω συμβουλὰς, μὴ ἀνηκούσας εἰς τὴν γενναιότητά σου, καὶ νὰ καταχρασθῶ τῆς ἐπι σοῦ ἰσχύος μου διὰ νὰ ἀπαιτήσω ἀπὸ σὲ ποταπὴν τινα πρᾶξιν· ὄχι, Γονζάλβη, μὴ φοβηθῆς τοιοῦτον τι. Ἦλθον διὰ νὰ ἐμώσω ἔτι εἰς σὲ, ὅτι σὲ μόνον ἀγπῶ, ὅτι μέχρι τῆς τελευταίας τῆς ζωῆς μου στιγμῆς, σὲ μόνον θέλω λατρεύσει· ἤλθον, βεβαία οὔσα περὶ τοῦ θανάτου μου νὰ προφέρω ἐνώπιόν σου τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμόν . . . . . Οὐρανὲ! ἔκραξεν ὁ ἥρωας διακόπτων αὐτὴν, καὶ ἐπιθυρεῖς . . . . . — Ἐπιθυρῶ νὰ ἀκούτῃς, νὰ μάθῃς τὰς δυστυχίας μου, καὶ ν' ἀποφασίσῃς σὺ ὁ ἴδιος, ἂν δύναμαι νὰ ὑποφέρω πλέον τὴν ζωὴν. Νομίζω γρῆος μου τὸ νὰ σὲ δώσω λόγον τῶν αἰτιῶν ἕνεκα τῶν ὁποίων θέλω ἐπιβουλεύθῃ ζωὴν, εἰς σὲ ἀνήκουσαν. Μάθε τὰ συμβάντα· μάθε, ὅτι ἐκ τοῦ κολοφῶνος τῆς εὐαιμονίας θεωρῶ ἑαυτὴν αἴφνης ἐπιθισμένην εἰς τῆς δυστυχίας τὸν ἄβυσσον. Ὁμολόγησα τὸ πᾶν εἰς τὸν πατέρα μου· ἡ δὲ εὐαίσθητος καρδία του ἐθέλη ἐκ τῆς ὁμολογίας μου. Μιθόντες μυστικῶς, ὅτι ὁ ἀσεβῆς Ἀλαμάρος ἐτόλμα

ἔτι νὰ μὲ ἀπειλῇ ἀπεφασίσαμεν καὶ ἡμεθα ἔτοιμοι νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὴν Γρανάδαν, νὰ φύγωμεν μακρὰν τοῦ Βραβδίου. Πλοῖον τι, παραλαβὸν τοὺς θησαυροὺς μας ἔμελλε νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν Σικελίαν ὅπου σὺ ἔμελλες νὰ ἔλθῃς πρὸς ἡμᾶς ἅμα ἡ εἰρήνη, ἡ ἀνακωχὴ τις, ἢ θελε σὲ συγχωρήσει ν' ἀπομακρυνθῆς ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς σου. Ἡσυχος ἐκεῖ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ὁμολογοῦσα τὴν πρὸ καιροῦ πρεσβενομένην ὑπ' ἐμοῦ ἀγίαν θρησκείαν, ἔμελλον νὰ δώσω τὸν γαμικὸν ὄρκον ἐνώπιον τῶν θυσιαστηρίων σου· ὁ δὲ ἀγαθώτατος πατήρ μου συγκατένευσεν εἰς τοῦτο. Ἡσυχιοι, ἀγνωστοί, λησμονημένοι ἀπὸ ὅλους, καὶ ἐνασχολούμενοι μόνον εἰς τὸν ἔρωτά μας, εἰς τὴν μεταξὺ μας εὐχαρίστησιν, εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου γέροντος, καὶ εἰς τὴν ἀένναον ἀπόλαυσιν τῶν ἀγνῶν ἡδονῶν, τὰς ὁποίας δύο ἀγναὶ ψυχαὶ γεύονται ὁμοῦ, ἠθέλαμεν διατρέχει τὰς ὀλίγας καὶ ταχεῖας ἡμέρας, τὰς ὁποίας οὐρανὸς παραχωρεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀγάπην καὶ εὐδαιμονίαν. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν κατεθελγόμεν ὑπὸ τοῦ θελγήτρου τῆς ἐλπίδος ἐκείνης, μὲ εἰδοποιοῦσιν αἴφνης, ὅτι αὔριον μέλλεις νὰ φονεύῃς τὸν ἀδελφόν μου, ἢ νὰ φονευθῆς ὑπ' αὐτοῦ. Διότι μὴν ἀπατάσαι, παῦσαι ἀπὸ τοῦ νὰ φρονῆς, Γονζάλεθ, ὅτι μετὰ τοῦ Ἀλμανζόρου μονομαχῶν, θέλεις δυνηθῆν ν' ἀποφύγῃς τὸν θάνατον χωρὶς νὰ δώσης αὐτόν εἰς ἐκεῖνον· ὁ ἀδελφός μου, ἀνδρεῖος ὡς σὺ, γυμνασμένος, ὡς σὺ, εἰς τὴν τρομερὰν σὰς τέχνην, ὤμωσε νὰ σὲ θυσιάσῃ, ἢ ν' ἀποθάνῃ· ὁ ἀδελφός μου μένει σταθερὸς εἰς τοὺς ὄρκους του· τὸ αἴτιον, δι' ἃ πολεμεῖ, εἶναι δικαιώτερον τοῦ ἰδικοῦ σου, θέλει νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του· σὺ δὲ προσπαθεῖς νὰ τὴν ὑποδουλώσῃς· ἐκεῖνος πολεμεῖ διὰ νὰ σώσῃ τὴν σύζυγόν του σὺ δὲ θέλεις πολεμήσῃ διὰ νὰ ἀπολέσῃς τὴν ἐρωμένην σου, διὰ νὰ καταστήσῃς ἀδύνατον διὰ παντός τὸν γάμον, τὸν τρυφερὸν γάμον, ὅστις ἦτο δυσκολώτατος ἔνεκα τοσοῦτων ἐμποδίων· ἀλλ' ἡ παρηγορητικὴ τοῦ ἰδέα ἦτο ἀναγκαία πρὸς ὑπαρξίν μου. Ἄν ἡ τύχη εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς ἀμφοτέρους, ἂν ὁ οὐρανὸς εἶναι δίκαιος, σὺ πρέπει νὰ νικηθῆς· νομίζεις δὲ ὅτι θέλω δυνηθῆν νὰ ἐπιζήσω μετὰ σέ; Ἄν θριαμβεύσῃς ἐξ ἐναντίας, πρέπει νὰ σὲ μισήσω· ὁ δὲ θάνατος θέλει μ' εἶσθαι τότε εὐκολώτερος τούτου. Ὑγείαινε λοιπὸν ὑγείαινε, δυστυχῆ φίλε, δύναμαι ἔτι νὰ σὲ δίδω τὸ ἡδὺ τοῦ φίλου ὄνομα, νὰ σὲ ὀμιλῶ, νὰ σὲ θεωρῶ, καὶ νὰ θλίβω χωρὶς ν' ἀμαρτάνω τὴν φιλτάτην μου ταύτην χεῖρα, τὴν ὁποίαν ἠλπίζα νὰ

ἐνόσω μετὰ τῆς ἰδικῆς μου, τὴν χεῖρα τούτην, ἥτις μετὰ μίαν ἡμέραν. . . . Ὑγείαινε Γονζάλθε, ὑγείαινε διὰ παντός.

Τρόμος τὴν κατέλαβε προφερούσαν τοὺς τελευταίους τούτους λόγους· παραιτεῖ ἰσχυρῶς τοῦ Γονζάλθου τὴν χεῖρα, ἐπαναφέρει ἀνεὶ τὸ ὑγείαινε, μὲ ἐκλείπουσιν φωνὴν, καὶ θελουσά ν' ἀπομακρυνθῆ, πίπτει μετὰ βήματα τινὰ ἀναίσθητος ὅλως διόλου.

Τρέχει ὁ ἦρωας καὶ τὴν ἀνορθοῖ, ἠδούλα σπεύδει πρὸς βοήθειάν τας, ἀλλ' οὐδὲν βοήθημα δύναται νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Τὸ πρῶτον τῆς αὐγῆς ἐρύθημα ἀρχίζει ἐντοσούτῳ νὰ φαίνεται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος.

Ἐξω ἑαυτοῦ ὁ Γονζάλθης, ἐρωτομανθῆς καὶ κατατρυχόμενος ὑπὸ λυγμῶν, παρατηρεῖ τὴν ἔλευσιν τῆς ἡμέρας, καὶ δὲν δύναται ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν ἡγεμονίδα, ὡχρὴν, μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν καὶ διεσκορπισμένην κόμην· στριζων δὲ οὐτὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν του, αἰσθάνεται τὰ ἐκφεύγοντα ἐπι ἐκ τῶν βλεφάρων της δάκρυα πίπτοντα ἐπὶ τῶν τρεμόντων του χειρῶν. Παραφρονεῖ, τὸ λογικόν του διαστρέφεται, δὲν συλλογίζεται πλέον τὴν ὑποσχεθεῖσαν μονομαχίαν, δὲν σκέπτεται περὶ εὐδενὸς ἄλλου ἀντικειμένου ἐκτὸς τῆς ἐρωμένης του, μόνον αὐτὴν θεωρῶν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ καιρὸς ἐντοσούτῳ παρέρχεται, ἡ ὥρα πλησιάζει· ἀλλ' ἐκεῖνος λησμονεῖ. . . .

Αἴφνης τὰ βλέμματά του διευθύνονται ἐπὶ τῆς σπάθης του, ἐπὶ τῆς σπάθης τοῦ Κίδου, τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς του εἶχε δώσει εἰς αὐτόν. Θεωρήσας τὴν ῥομφαίαν ἐκείνην μένει ἀκίνητος. Τὸ μέγα ὄνομα τὸ ὁποῖον ὑπενθημίζει εἰς αὐτόν ἡ σπάθη αὕτη, ἡ χρῆσις δὲ ἣν ἐδόθη εἰς αὐτόν, τὸ αἷμα τοῦ πατρὸς τῆς Χιμαίνης τὸ ὁποῖον ὁ Ροδρίγιος ἔχυσε, παραβλέψας τὸν ἔρωτά του, ὅλα ταῦτα ἀνακαλοῦσιν ἐν ἀκαρεῖ εἰς τοῦ Γονζάλθου τὸν νοῦν τὰ χρεῖα τὰ ὁποῖα ἦτον ἐτοιμος νὰ προδώσῃ Ζωηρόν ἐρύθημα χρωματίζει τὸ πρόσωπόν του, καὶ ψυχρὸς ἰδρῶς ῥεεῖ ἐκ τῶν μελῶν του· ἡ εἰκὼν τοῦ Λάρα περιμένοντος αὐτόν καὶ ὑπερασπιζομένου ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ τὴν δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ φίλου του, παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του . . . . καὶ ἡ οὐχὶ ἐφάνη ἤδη . . . . καὶ ἴσως ταλμοῦν νὰ ἀμφιβαλλῶσιν . . . .

Ὁ Γονζάλθης ἐκβάλλει τρομερὸν φωνήν· θέσας δὲ εἰς τῆς Ἀμύνης τὰς ἀγκάλας τὸ ἀγαπητὸν ἐκεῖνο φορτίον, λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς Ζουλεμᾶς, θέτει αὐτὴν εἰς τὰ χεῖλη του, ἀναχωρεῖ, ἐπανέρχεται πάλιν ταχέως, συριστᾷ αὐτὴν εἰς τῆς δού-

ἄρης τὴν φροντίδα, προσκολλᾶται ἔτι εἰς τὴν χεῖρα ἐκείνην, καὶ καταβρέχει αὐτὴν διὰ τῶν δακρύων του· ἀνακαλέσας δὲ ἐκ νέου ὅλας τοὺς τὰς δυνάμεις, ἀποσπᾶται τέλος ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του, καὶ φοβούμενος νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν του εἰς τὰ ὀπίσω, σπεύδει πρὸς τὴν Σάντα-φέ.

Ἐντὸς τοῦ ἄλλους ἀκόμη εὕρισκόμενος, ἀκούει κραυγὰς καὶ στεναγμοὺς, καὶ θεωρεῖ στράτευμα διεσπαρμένων ἱππέων, περιπλανωμένων εἰς τὸ δάσος, καὶ κλαιόντων πενθίμως· Ἦσαν οἱ περίλυποι Βερεβέροι, ἀφέντες ὑπὸ τῆς Ζορᾶς εἰς τὴν Καρθάμην. Ἄνησχοι ὄντες περὶ τῆς τύχης τῆς νέας ἐκείνης συζύγου, ἐζήτουν αὐτὴν ἐκ τῆς παρελθούσης ἡμέρας καὶ πρὸ ὀλίγου εἶχον μάθει, ὅτι ἐφονεύθη ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Χριστιανικῆς πόλεως. Περίλυποι καὶ ἐπιθυμοῦντες μεγάλως ἐκδίκησιν, συνηθροίσθησαν περὶ τὸν Γονζάλβην ἅμα παρετήρησαν αὐτὸν διψῶντες Ἰσπανικὸν αἷμα. Σύρας λοιπὸν τὴν σπάθην του ὁ ἦρωα καὶ τεθεὶς ὀπισθεν τῶν δένδρων, τὰ ἑποῖα μόνον ἠδύναντο νὰ τὸν σώσωσι, προφυλάττοντα αὐτὸν ἀπὸ τοσοῦτους ἐρωρμῶντας κατ' αὐτοῦ, συνεκρότησε πεζὸς καὶ ἄνευ θώρακος κινδυνωδεστάτην μάχην. Πλήθος Βερεβέρων ἐφονεύθησαν ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλὰ βιασμένος ὢν νὰ φεύγῃ ἀπὸ δένδρον εἰς δένδρον, ἐθεώρει μετ' ἀπελπισίας, ὅτι πάντοτε νέος τις ἐχθρὸς διεδέχετο τὸν νικηθέντα. Ὁ καιρὸς ἐντοσοῦτω παρήρχετο, ὁ δὲ ἥλιος ἀνατείλας, ἔλαμπεν ἤδη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ Γονζάλβης διπλασιάσας τὰς δυνάμεις του, προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ ἵππον τινά, ἀλλ' εἰς μάτην· οἱ Νουμίδιοι ἵπποι ἀπέφευγον αὐτὸν, μὴ γνωρίζοντες ἄλλους, ἐκτὸς τῶν ὀδηγῶν των. Προσπαθεῖ νὰ διεξέλθῃ διὰ μέσου τῶν λογχῶν· ἀλλ' οἱ Βερεβέροι, ἑλαφροὶ ὡς ὁ ἄηρ, τὸν περικυκλοῦσι, καὶ ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ πανταχόθεν.

Ὁ ἄνδρειος Ἀλμανζόρος ἐν τούτοις, ἐζήτησε τὰ ὄπλα του, ἅμα αἰπρῶται τοῦ φωτὸς ἀκτῖνες ἐφάνησαν. Μολοντί δὲ ἀδυνατισμένος ὑπὸ τῆς πληγῆς του, ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ὅλας τοὺς τὰς δυνάμεις, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς ἀρετῆς του καὶ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτός του, καὶ ποτὲ δὲν ἠσθάνθη ἐντὸς αὐτοῦ περισσότερον ζῆλον. Ἐνδύεται τὸν λαμπρόν του θώρακα, κεκαλυμμένον μὲ ἀλυσιδωτὸν χειτῶνα, ἀδιαπέραστον ὑπὸ τοῦ ὀξυτέρου σιδήρου· τὴν δὲ κεφαλὴν του καλύπτει μὲ κίδαριν, ἐφ' οὗ ἦσαν προσεραμέναι τρεῖς λεπίδες χάλυβος, καὶ στερεώνει αὐτὴν ἐπ' αὐτῆς, συνδέσας τὴν διὰ χρυσοῦς ἀλύσσου. Πορφυροῦν ἐπίβλημα φθάνει μέχρι τῆς

ζώνης του, ἐξ ἧς κρέματα διὰ μακρῶν χρυσῶν κρίκων Δαμασκηνὸς ἀκινάκης λαμβάνει τὴν λόγχην καὶ ἀσπίδα του· ἑτοιμος δὲ ὢν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς σκηνῆς του, γονυπετεῖ ἐνώπιον τοῦ Ἄϊδίου ὄντος.

Θεὲ τῆς νίκης καὶ δικαιοσύνης! ἔκραξεν ἀνυψώσας τὴν φωνὴν του, Θεὲ, ὁ ἐξετάζων καὶ μετρῶν κατὰ βάθος τῶν ἀνθρώπων τὰς καρδίας, γνωρίζεις ὅποια ἐλπίς μ' ἐνισχύει. Γινώσκεις, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἁγίου σου νόμου, ὑπὲρ τῆς λατρείας σου, τὴν ἐποίαν προσπαθοῦν νὰ ἐξαφανίσωσι, καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου, τὴν ὅποιαν θέλουν νὰ ὑποδουλώσωσιν ὑπάγω νὰ μονομαχήσω σήμερον μετὰ τοῦ φοβερωτέρου τῶν μαχητῶν. Ἐνίσχυσόν με, ἐνίσχυσον τὴν δύναμίν μου διὰ νὰ δειχθῇ ὁμοία τῆς ἀνδρίας μου, κατάρστησον τὸν στρατιώτην σου ἄξιον ὑπερασπιστὴν του, καὶ ὑποστήριξον αὐτὸν διὰ τοῦ ἰσχυροῦ σου βραχίονος. Ἄν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μου ἔφθασε, ἂν τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μου ἐτελείωσῃ, λάβε πρόνοιαν πανάγαθε Θεὲ, τῆς συζύγου μου, ἐπαγρύπνει ἐπ' αὐτῆς ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου σου, μὴ τὴν ἀφήσῃ νὰ νικηθῇ ὑπὸ τῆς οὐδύνης της. Ὡ Ἄλλάχ! ποτὲ δὲν θέλω λυπηθῆν διὰ τὸν θάνατόν μου, ἂν ἡ Μορταίμη δυνηθῇ νὰ ἐπιζήσῃ μετ' ἐμέ.

Τοὺς λόγους τούτους ὁ ἦρωα ἐπρόφερε, χύνων δάκρυα τινά· ἐγερθεὶς δὲ μὲ σεβάσμιον ἦθος, ἐβάδισε ταχέως πρὸς τὸν ἀφρίζοντα ἵππον του, τὸν ὅποιον τέσσαρες δοῦλοι ἔφερον πρὸς αὐτόν· ἀνέβη ἐπ' αὐτοῦ, καὶ κτυπήσας τὴν ἀσπίδα του, ἐπροχώρησεν ἡσύχως πρὸς τὸν προσδιορισμένον διὰ τὴν μεγάλην μονομαχίαν τόπον.

Ὁ Μαυρητανικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν δδηγίαν τοῦ Βοαβδίλου, τοῦ Μουλέου—Χασσέμ, καὶ τοῦ Ἀλαμάρου, τὸν ἠκολούθησεν εὐθύς, καὶ παρετάχθη εἰς τὴν πεδιάδα· ὁ δὲ Γέρων Μουλέης ὀπλισμένος, καὶ καθήμενος ἐπὶ νέου ἵππου, ἦλθε πρὸς τὸν γενναῖόν του υἱόν, καὶ ἐνηγκαλίσθη αὐτόν· δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' αἱ καρδίαι των ἐννοήθησαν.

Ὁ σεβάσμιος γέρων ἀπεμακρύνθη διὰ νὰ κρύψῃ εἰς αὐτόν τὰ δάκρυά του· ὁ δὲ μέγας Ἀλμανζόρος ἐπερίμενε τὸν ἐχθρὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου μὲ μεγαλοπρεπὲς καὶ γαλήνιον ἦθος.

Οἱ Ἰσπανοὶ ἐξῆλθον, κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ὥραν, κατὰ τάξιν ἐκ τῆς πόλεως των. Ὁ Φερδινάνδος ἐπὶ κεφαλῆς των, διέθεσεν ὁ ἴδιος τὰ τάγματα των εἰς τὸ πεδῖον. Ἐσχημάτισε μέτωπον παρόμοιον μὲ τὸ τῶν Μαυρητανῶν, καὶ διεμοίρασε τὸ ἵππικόν του

εἰς δύο πτέρυγας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀγουίλλου καὶ Μεδινά· ἐμπιστευθεὶς δὲ τὸ κέντρον εἰς τὸν Νουγνές, ἐτέθη μετὰ τῶν ἵπποτῶν τῆς Καλατράβας ἀπέναντι τοῦ βασιλέως Βοαβδύλου. Ἡ Ἰσαβέλλα ἐκ τοῦ ὕψους τῶν περιτειχισμάτων ἐνεψύχωνε τοὺς πολεμιστὰς τῆς διὰ τῆς παρουσίας τῆς, καὶ μόνος ὁ Γονζάλβης ἐπεριμένετο διὰ νὰ δωθῇ τῆς μονομαχίας τὸ σημεῖον.

Ἀνήσυχος ὁ Λάρας ἐζήτει αὐτὸν, μὴ τολμῶν νὰ τὸν ζητήσῃ φανερώς. Θεωρεῖ, τὰ περιτειχίσματα διατρέχων, τοὺς δύο παρατεταγμένους στρατοὺς, καὶ διακρίνει ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν Ἀλμανζόρον μόνον, ὅστις ἐπερίμενε σιωπῶν τὸν βραδύνοντα ἐχθρόν του, ζητῶν αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του. Μετ' ὀλίγον κρᾶζουν τὸ ὄνομα τοῦ Γονζάλβου· ἀλλ' οὐδεὶς ἀποκρίνεται. Οἱ Μαυρητανοὶ φωνάζουσιν ὕβριστικῶς, οἱ Ἰσπανοὶ ἀποροῦντες, ψυθιρίζουσι μεταξύ των· οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ ἀρχηγοὶ παραπονοῦνται καὶ ἀγανακτοῦσι φανερώς· μετ' ὀλίγον δὲ ἀμφότεροι οἱ λαοὶ κατακρίνουσιν ἐκ συμφώνου τὸν Γονζάλβην.

Λυπούμενος ἄκρως ὁ Λάρας, φρίττει ὑπ' ὀργῆς ἀκούων κατακρίσεις καὶ ὕβρεις πρὸς τὸν φίλον του. Ἀψηφήσας λοιπὸν τὸ πᾶν τρέχει πρὸς τὴν κατοικίαν του, ὅπου ὁ ἦρωσ εἶχεν ἀφήσει τὰ ὄπλα του· ἐνδύεται αὐτὰ ταχέως, λαμβάνει τὴν περίφημον ἀσπίδα, ἐφ' ἧς παρίστατο ὁ ἀθάνατος Φοῖνιξ, καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ Γονζάλβου· ταπεινώσας δὲ τῆς περικεφαλαίας του τὸ προσωπεῖον, ἐξέρχεται, καὶ ἐπιραβδοφορῶν τὸν ἵππον του, παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ Ἀλμανζόρου.

Θεωρήσαντες αὐτὸν οἱ Καστίλιοι καὶ τὸν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος του φοῖνικα, ἐκβάλλουσι κραυγὰς χαρμοσύνους. Οἱ Μαυριτανοὶ σιωπῶσιν, ὁ Ἀλμανζόρος ἐτοιμάζεται· αἱ δὲ σάλπιγκες ἤχουῦν.

Ὅμοιοι μὲ δύο ὀρμητικοὺς ἄετούς, ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας πετῶντας διασχίζοντας τὸν ἀέρα βιαίως, καὶ ἐπιπίπτοντας εἰς τὴν συνάντησιν των, ὀρμήσαντες οἱ δύο ἦρωες, ἠνώθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου, καὶ ἡ προσβολὴ ἐκείνη ἀπέσαξε τοὺς ἵππους των. Ὅρθιοι εὐθύς, καὶ μὲ τὴν ῥομφαίαν εἰς χεῖρας, πλησιάζουσι καὶ πλήττονται. Ὁ σίδηρος κόπτεται ὑπὸ τοῦ χάλυβος, τὸ δὲ πῦρ ἀπαστράπτει ἐκ τῶν ὀπλων των. Ἐπιδεξιώτερος καὶ πλέον σωματώδης ὢν ὁ Μαυρητανός, ταχύνει τὰς τρομεράς του προσβολάς· ἀλλ' ὁ Ἰσπανός, ἰσχυρότερος καὶ κάλλιον ὀπλισμένος, προφυλάττεται καὶ ὀλιγοστεύει τὰς ἰδικάς του. Στερεοὶ εἰς τὰς θέ-

σεις των, καὶ μὴ ὀπισθοδρομοῦντες παντελῶς, ζητοῦσι τὰ ἀδια-
φύλακτα ὑπὸ τῶν ὀπλων των μέρη τοῦ σώματός των, ἐπειλοῦσι
τὸ πλευρόν των, προσβάλλουσι τὴν περικεφαλαίαν των, ἐκφεύ-
γουσι τὰς πληγὰς, προχωροῦσι καὶ στρέφονται κατὰ τὴν αὐτὴν
στιγμὴν. Προφυλαττώμενοι πάντοτε διὰ τῶν ἀσπίδων των, καὶ
προμαντεύοντες τοὺς ἀμοιβαίους αὐτῶν σκοποὺς, ἐκφεύγουσιν αὐ-
τοὺς, προλαμβάνοντες· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ κινή-
ματος τὸ ὁποῖον εἶχε προΐδει· τὰ κινήματα τῶν ῥομφαίων των ὑ-
ψουμένων, ταπεινουμένων, περιστρεφομένων καὶ συσταυρουμένων
συχνάκις, καθ' ἣν στιγμὴν μέλλουν νὰ ἐπιφέρωσι τὴν πληγὴν,
δυσκολεύεται ὁ ὀφθαλμὸς ν' ἀκολουθήσῃ, τὸ αἷμα ἐντοσοῦτώ δὲν
τρέχει ἔτι, ἡ νίκη μένει ἀδέβαιος, καὶ μόνος ὁ κόπος θέλει δυναθῆ
νὰ προσδιορίσῃ αὐτήν.

Ὁ ἀνυπόμονος Ἀλμανζόρος τέλος πάντων εὐχαριστημένος ὦν
ν' ἀποθάνῃ, φθάνει μόνον νὰ θριαμβεύσῃ, ρίπτει πρῶτος τὴν ἀ-
σπίδα του, ὀπισθοδρομεῖ τρία βήματα, λαμβάνει μὲ τὰς δύο του
χειρας τὴν τρομερὰν του σπάθην, καὶ ἐπιστρέψας ὡς κεραυνὸς,
πληγώνει τὸν τεταραγμένον ἐχθρόν του. Ὁ σιδηρὸς διαχωρίζει τὴν
ἀσπίδα τοῦ Λάρα καὶ κόπτει τὸν θώρακά του· ἡ δὲ αἰγμὴ αὐτοῦ,
ἀνοιξασα τὸ στῆθος του, προξενεῖ εἰς αὐτὸν βαθεῖαν πληγὴν, ἐξ
ἧς τὸ αἷμα ἀναπηδᾷ εὐθύς. Ὁ Λάρας κλίνει τὸ ἐν γόνυ εἰς τὴν
γῆν· ὁ δὲ Μαυρητανὸς πλήρης ἐλπίδος, ζητεῖ νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς
πληγὰς του Ἀλλ' ὁ Ἰσπανὸς, ὠφελῆθει ἐκ τῆς στιγμῆς, καθ'
ἣν τῶν βραχιόνων του ἡ κίνησις ἀνύψωσε τὸν ἀλυσιδωτόν του χι-
τῶνα, ἐπιφέρει εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν βουβῶνα ἀσφαλεστάτην πλη-
γὴν, ἀφῆσας ὀλόκληρον τὴν σπάθην του εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἡ-
ρωος.

Πληγωθεὶς ὁ Ἀλμανζόρος, πληγώνει καὶ τὸν ἐχθρόν του ἐπί-
σης. Ὁ Λάρας πληγωθεὶς ἐκ νέου πίπτει σφραδάζων ἐπὶ τῆς ψάμ-
μου. Νικητὴς ὁ Γραναδινὸς βασιλόπαις, μένει ὀρθίος στιγμὰς τι-
νάς· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κλονίζεται, ὑποπίπτει, καὶ πίπτει πλη-
σίον τοῦ Λάρα, λουσθεὶς εἰς τὸ αἷμα του. Ἀνορθοῦνται ἔτι ἀμφο-
τεροί· ἡ δὲ ἀσθενὴς χεὶρ των ζητεῖ ματαίως ἐπὶ τῆς ψάμμου τὴν
ἐκφυγοῦσαν ἀπ' αὐτοῦ ῥομφαίαν. Ἀλλ' αἰφνης χριστιανὸς τις μα-
χητὴς παρουσιάζεται εἰς τὴν πεδιάδα, ἐκβάλλων κραυγὰς μετὰ
λυγμῶν μεμιγμένας. Τρέχει πετᾶ, καὶ διασχίζει τὰ πλευρὰ τοῦ
κονιορτώδους ἵππου του, κράζων τὰ ὀνόματα τῆς τιμῆς, δικαιο-
σύνης καὶ φιλίας.

Οἱ Ἴσπανοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἦτον ὁ ἀνδρεῖος Λάρας, ἐκ τῆς ἑσπέρου του· οἱ δὲ Μαυρητανοὶ, νομίσαντες αὐτὸν ἐπίβουλον τινά, ἐρχόμενον νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀλμανζόρον, προχωροῦν εὐθὺς κατ' αὐτοῦ· οἱ Ἴσπανοὶ τρέχουσιν ὀπισθὲν του. Πλησιάζαντες οἱ δύο στρατοὶ, ὀρμίζον μανιωδῶς· συμιγνύονται, τὰ ὄπλα ὠθοῦνται, τὸ αἷμα ῥέει οἱ πολεμοῦντες πίπτουν, ἡ δὲ πεδιάς καλύπτεται ἑπὶ πτωμάτων.

Ἦτο ἐκεῖνος ὁ Γονζάλθης, ὅστις ἐλευθερωθεὶς τέλος ἀπὸ τοῦ Βερεβέρου, δὲν πῦρεν ἄλλα ὄπλα, ἐκτὸς τῶν τοῦ φίλου του. Δραμῶν πρὸς τὸν Λάραν ὁ Γονζάλθης, ρίπτεται κατὰ γῆς καὶ λαμβάνει αὐτὸν· αἰσθανθεὶς δὲ τὴν καρδίαν του πάλλουςαν ἔτι, τὸν παραδίδει εἰς τοὺς Καστιλίους διὰ νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Σάντα Φέ. Τρέχει μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν Ἀλμανζόρον, τὸν ὀποῖον οἱ Ἀλαβεζοὶ εἰς μάτην βοηθοῦν καὶ ἐκβάλλει τρομερῶς κραυγὰς, θεωρήσας αὐτὸν ἄπνουν. Ἐμποδίσας δὲ τοὺς Ἀραγονίους, ἑτοιμοὺς ὄντας νὰ ριφθῶσι κατὰ τῶν Μαυρητανῶν, ὑπερασπίζεται αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀπωθὼν τοὺς Ἴσπανοὺς του, τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος, τὸν ὀποῖον ἐθρήνει, καὶ ὑπερασπισθεὶς τοὺς Ἀλαβεζοὺς, ἀσφαλίζει οὕτως τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, φερόντων τὸν Ἀλμανζόρον ἐπὶ τῶν θωράκων των. Λαβὼν δὲ ἅμα εἶδεν αὐτοὺς ἀπομακρυνθέντας τὸν πρῶτον ἵππον σύρας τοῦ Κίδου τὴν σπάθην, καὶ ὀρμήσας εἰς τὴν συμπλοκὴν, μανιωδῶς ὑπὸ ἀπελπισίας, ἔρωτος καὶ ὀργῆς, ζητεῖ μὲ ἀπληστον ὀφθαλμὸν τοὺς κινδύλους, ρίπτεται ἀπηλπισμένος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν διὰ νὰ ὑποπέσῃ ὑπὲρ αὐτοὺς, προσβάλλει, διαχωρίζει, καταστρέφει τὰ πυκνότερα καὶ δυνατώτερα τάγματα, ἐπιστρέφει ἐν τῷ μέσῳ τῶν λογγῶν, πλημυρεῖ τὴν γῆν ἀπὸ αἷμα, ζητεῖ τὸν θάνατον, τὸν προκαλεῖ καὶ τὸν ἐπικαλεῖται, καταφρονῶν αὐτὸν ἐνταυτῷ.

Ὁ Φερδινάνδος, ὁ Κόρτες, καὶ ὁ Ἀγουϊλάρος, ἐδείχθησαν ἀνώτεροι ἑαυτῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν· ἄλλὰ τὰ κατορθώματά των ἦσαν μηδὲν, παραβαλλόμενα μετὰ τοῦ Γονζάλθου. Ταχύτερος καὶ φοβερώτερος τοῦ κεραυνοῦ διατρέχει τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ θάνατον καὶ τρόμον. Ουσιάζει, ἐξολοθρεύει, ἐξαρανίζει, πᾶν ὅ,τι προσπαθεῖ νὰ τὸν σταματήσῃ, ἀνοίγει πανταχοῦ πλατεῖαν ἑδὸν, εἰς τὴν ὀποίαν τὰ θύματά του πίπτουσι σεσωρευμένα, καὶ στενοχωρεῖ ἔτι τὸν κεκοπιακότα του ἵππον, ὅστις δύναται μόλις νὰ διέρχεται διὰ τοσοῦτων ὀπλων καὶ πτωμάτων.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς φρικώδους σφαγῆς τοῦ θορύβου τῶν κραυγῶν καὶ τῶν φευγόντων, θεωρεῖ ὁ ἥρωες πολεμούμενον ὑπὸ τεσσάρων Ἰσπανῶν τὸν Μουλέην—Χασσέν, ὑπερασπιζόμενον μέρος τι τῆς ζωῆς τοῦ μένον, καὶ προφέροντα μετὰ λυγμῶν τοῦ ἀπωλεσθέντος υἱοῦ του τὸ ὄνομα. Τὸ ἀξιοθρήνητον τοῦτο θέαμα ἐδιπλασίασε τοῦ Γονζάλβου τὴν ὁδύνην· τρέχει, πετᾶ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐκείνους διασκορπίζει αὐτοὺς εὐθύς, δίδει τὸν ἵππον του εἰς τὸν γέροντα, τίθεται πλησίον του, τὸν προφυλάττει, τὸν ὁδηγεῖ ἔξω τῆς αἱματηρᾶς μάχης, καὶ δείξας εἰς αὐτὸν μακρόθεν τὴν Γρανάδαν, ἀνοίγει πρὸς αὐτὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὰ ἐκεῖσε ὁδόν.

Ἐνῶ εἰς ταῦτα ἐνησχολεῖτο ὁ ἥρωες, ὁ τρομερὸς Ἀλαμάρος, θυσιάσας τὸν Βελάσκον, Ζυνίγαν, Μανρέζην καὶ Γίρωνα παρουσιάζεται αἱματοβαφῆς ἐνώπιον τοῦ Γονζάλβου. Ἀμφότεροι ἐστάθησαν συναπαντηθέντες· ποτὲ δ' εἰς δὲν εἶχε θεωρήσει τὸν ἄλλον· ἀλλ' ἀνεγνωρίσθησαν διὰ τοῦ μίσους των. Ὁ ἄγριος Ἀφρικανὸς διευθύνει τὸν ἵππον του κατὰ τοῦ πεζοῦ Γονζάλβου· ὁ δὲ Ἰσπανός, ἀποφυγὼν αὐτὸν κόπτει διὰ στροφῆς τινός τας ἰγνύας τοῦ ὀρμητικοῦ ζώου. Ὁ Ἀλαμάρος πίπτει, ὁ δὲ Γονζάλβος τὸν προσβάλλει· ἀλλὰ τὸ δέρμα του ὄφως, δι' οὗ ἦτο κεκαλυμμένος, καθιστᾶ ματαίως τὰς προσβολὰς του. Ἐκθαμβὸς ὁ ἥρωες λαμβάνει τὸν Ἀλαμάρου, καὶ θλίψας αὐτὸν, τὸν περιτέλλει δι' ὀλων του τῶν μελῶν, παλαίει, καὶ κυλίεται μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ψάμμου. Στενοχωρήσας αὐτὴν διὰ τοῦ βάρους τοῦ σώματός του, πλησιάζει νὰ τὸν ἐξαφανίσῃ. Ἀλλ' οἱ Ζέγροι καὶ Ἀφρικανοὶ φθάσαντες πανταχόθεν, συνενοῦνται κατὰ τοῦ Γονζάλβου. Ὁρθίος ὁ Γονζάλβος εὐθύς, ἐγκαταλιπὼν τὸ θυμὰ του, ἀντικρούει ὀλόκληρον τὸ στράτευμά των. Στηριζόμενος ἐπὶ σωροῦ πτωμάτων, κεκαλυμμένος διὰ τῆς κατατρουπημένης ἀσπίδος καὶ στηρίζων τὸν πόδα του ἐπὶ τεσσάρων Ἀφρικανῶν, οἵτινες δάκνοντες τὴν γῆν ἐξέπνεον, τοῦς ὑβρίζει καὶ τοὺς ἀπηλεῖ με ὑψωμένην κεφαλὴν, κρατῶν διὰ τοῦ βραχιόνός του τὴν φοβερὰν του σπάθην, καὶ δίδων καιρὸν εἰς τὸν βασιλέα Φερδινάνδου, διὰ νὰ φθάσῃ μετὰ τῶν ἵπποτῶν τῶν· Οἱ Μαυρητανοὶ τρέπονται τότε εἰς φυγὴν, σύροντες ἐντὸς τῶν ταγμάτων αὐτῶν τὸν Ἀλαμάρου. Σπεύδουσιν, ὀρμῶσιν ἀπερνῶσι διὰ μέσου τοῦ στρατοπέδου των τὸ ὅποιον δὲν ἤλπιζον πλέον νὰ ὑπερασπίσωσιν, καὶ ἀφήσαντες εἰς τοὺς ἐχθρούς των τὰς σκηνὰς των τὰ πλούτη των, καὶ τὰς ζωοτροφίας των, τρέχουσιν διὰ νὰ καταφύγωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν των.

Θ.

Ἀπελπισία τοῦ Γονζάλβου. Ἀνακωχή δίδεται κατὰ παράκλησιν του. Λύπη τοῦ λαοῦ τῆς Γρανάδας. Ὀδύνη τοῦ Μουλέου καὶ τῆς Ζουλεμάς. Δεινὴ τῆς Μοραλμης κατάστασις. Θάνατος τῆς ἀνάσσης ταύτης. Κηδεῖα τοῦ Ἀλμανζόρου καὶ τῆς συζύγου του. Ὁ Γονζάλβης ὑπάγει εἰς τὴν Ζουλεμάν. Συλλαμβάνεται καὶ δεσμεύεται. Βάσανοι καὶ ὕβρεις τὰς ὁποίας ὁ Βοαβδίλης προετοιμάζει δι' αὐτόν. Ἡ Ζουλεμά καταβαίνει εἰς τὴν εἰρκτὴν του καὶ φέρει εἰς αὐτὸν δειλητήριον. Ὁ ἥρωσ δικαιολογεῖται. Ὁ Ἀλαμάρος λαμβάνει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τὸν ἥρωα, καὶ φέρει αὐτὸν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Οἱ Ἰσπανοὶ εἰσβάλλουσιν. Ὁ Ἀλαμάρος τρέξας σώζει τὴν Γρανάδαν. Ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἀλαμάρου. Ἀνέλπιστος πρὸς τοὺς Μαυρητανοὺς βοήθεια. Ἀποτυχία τῶν Ἰσπανῶν.

Ὁ Περιβριζόμενος ἐνάρετος ἀνὴρ, ὁ κατατυραννόμενος ἀθῶος τοῦ ὀπλοῦ ἢ ἀθωότης δὲν γνωρίζεται, εὐρίσκουσιν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς των παρηγορίαν εἰς τὰς ὀδύνας των, καὶ δυνάμεις διὰ τὰς ὑποφέρωσι τὴν δυστυχίαν των. Ἐρωτοῦν τὴν συνείδησίν των ὁ δὲ ὑπέρτατος, ἀλάνθαστος καὶ αὐστηρὸς οὗτος κριτής, ὅστις παρὰ μικρὸν δὲν συγχωρεῖ, καὶ τοῦ ὀπλοῦ ὁ ψιθυρισμὸς, εἶναι μίαν τιμωρίαν, τοὺς προφυλάττει ἀπὸ τοῦ συνειδότος τὴν τύψιν τὴν μόνην καταδίκην, τὴν ὅποίαν ἢ καρδίαν των τρομάζει. Ἀλλ' ὁ ἀληθὴς ἐραστής, καὶ εἰς αὐτοὺς τῆς νίκης τοὺς κόλπους, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιτυχίας, καὶ μεταξὺ τῶν θριάμβων, καθίσταται πολὺ ἀξιολύπητος ἂν φοβῆται μήπως ὀνειδισθῇ ὑπὸ τῆς ἐρωμένης του. Τί τὸν μέλλει διὰ τοὺς ματαίους ἐπαίνους, διὰ τὰς τιμὰς καὶ διὰ τὸ σέβας ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου; Τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἐρωμένης του καὶ τῆς τιμῆς ἐκείνης ἔχει ἀνάγκην. Ἀμα τῆς ὑπολήψεως ἐκείνης στερεῖται, δὲν εἶναι βέβαιος ἂν εἶναι ἄξιος τῆς τιμῆς τὴν ὅποίαν ἀπονέμουσιν εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ ἢ ψυχὴ του δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν, θεωρεῖ καὶ κρίνει δι' ἄλλων ὀφθαλμῶν ἢ δὲ ἐκώπιον τοῦ κόσμου ὅλου μεγαλόφρων καὶ ἀνεξάρτητος ἀρετὴ του,

τρέμει, καὶ δὲν τολμᾷ νὰ πιστεύσῃ ἐαυτὴν ὡς ἀθῶαν, ἂν τὸ ὑποκαίμενον τὸ ὁποῖον λατρεύει, δύναται νὰ ἔχῃ ὑποψίας περὶ αὐτῆς.

Ὁ ἐπίδοξος Γονζάλβης ὑπέφερε μέγਾਲως τῆς φρικώδους ταύτης βασάνου τὴν τυραννίαν. Ὁ Ἀλμανζόρος δὲν ἔζη πλέον, καὶ ἡ ἀδελφή του ἔμελλε νὰ φρονῆ τὸν Γονζάλβην ὡς φονέα του. Ὁ Λάρας ἐξέπνεεν ἴσως καὶ ὁ Γονζάλβης ἦτο τοῦ θανάτου του ὁ αἷτιος. Αὗται μόναι αἱ ἀλγεινὰ ἰδέαι ἐπλήρουν τὸν νοῦν του ἐν καιρῷ τῆς μάχης καὶ αὗται ἦσαν αἱ αἰτίαι, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐρρίπτετο μετὰ μεγάλου ζήλου εἰς τοὺς κινδύνους, καὶ ἐζήτει τὸν θάνατον. Ἠγανάκτει καθ' ἑαυτοῦ, ὠργίζετο κατὰ τῆς τύχης του· ἅμα δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀπεμακρύνθησαν, ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τοὺς συναδελφούς του, καὶ μὴν ὁμιλήσας παντελῶς εἰς τὸν Φερδινάνδον, μὴδὲ ἀνακαλυφθεὶς εἰς τὸν στρατὸν, ἔδραμε πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ Λάρα.

Φθάσας, εὗρηκε τὴν Ἰσαβέλλαν πλησίον του. Βεβαιωθεὶς ὅτι αἱ πληγαὶ του δὲν ἦσαν θανατηφόροι, ἐκβάλλει φωνὰς χαρᾶς. Ἀκούσας ἐπαναλαμβανομένην ἀπειράκις τὴν ἐπιθυμητὴν του ταύτην διαβεβαίωσιν, ἐναγκαλίζεται τὸν φίλον του, καταβρέχει αὐτὸν διὰ τῶν δακρύων του, μιγνύων μετὰ τῶν τρυφερῶν του φιλοφρονήσεων πικροτάτας ἐπιπλήξεις. Γονυπετῆς μένων πλησίον τῆς κλίνης του, ὀνομάζει αὐτὸν θεὸν βοθητικόν του, καὶ διακοινώσας δημοσίως τῆς φιλίας του τὴν ἐπιχείρησιν, φανερώνει παρρησίᾳ, ὅτι εἰς αὐτὸν ὤφειλε τὴν τιμὴν του.

Ἀποσυρθεὶς μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ὁ ἥρωε δμοῦ μὲ τὴν Ἰσαβέλλαν, ἐφάνέρωσεν εἰς αὐτὴν τὸ ζωηρόν του πάθος, τοὺς ὕρκους του καὶ τὰ μυστικά του. Ἐδήλωσεν εἰς τὴν σεβαστὴν βασίλισσαν, ὅτι ὡς ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν εὐεργεσιῶν τῆς θυγατρὸς τοῦ Μουλέου Χασέμ, καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνης του, ἦτο συνδεδεμένος διὰ παντός μετ' αὐτῆς, ὅτι πρὸς ἐκείνην ὑπῆγε τὴν παρελθοῦσαν νύκτα· ἡ δὲ αἰφνῆδιος τῶν Βερεβέρων προσβολή, ἐβράδυνε τὴν ἐπιστροφὴν του. Πολλὰ ὀλίγον ὠμίλησεν εἰς αὐτὴν περὶ τῶν κατὰ τῶν πολυαριθμῶν ἐκείνων ἐχθρῶν ἀνδραγαθημάτων του· ἐμεγαλοποίησε δὲ τὸ ἀμάρτημά του, διὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν δόξαν τοῦ φίλου του,

Ἡ Ἰσαβέλλα ἐθαύμαζεν αὐτὸν, ἀκούουσα τὸν καὶ αἱ δυστυχίαι του ἐκίνησαν αὐτὴν εἰς συμπάθειαν. Τὸν ἐπαρηγόρησε λοιπὸν, τὸν ἐνεθάρρυνε, καὶ τὸν ὑπεσχέθη νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπά-

Θειαν δια ν' ἀποδείξῃ τὰ δίκαιά του εἰς τὴν ἐρωμένῃν του, καὶ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος Μουλέου πᾶν μῖσος, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀδίκως συλλάβει κατ' αὐτοῦ. Ἡ Ζουλεμὰ ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατέστη ἀγαπητὴ εἰς τὴν εὐαίσθητον βασίλισσαν, διότι ἐκείνη ἔσωσε τοῦ Γονζάλβου τὴν ζωὴν, καὶ ἐλάτρευε τὸν Χριστιανικὸν Θεόν. Ἡ Ἰσαβέλλα λοιπὸν ἐνόμισεν αὐτὴν θυγατέρα της, καὶ ἐπεθύμει ἔκτοτε μεγάλως τὴν μετὰ τοῦ ἥρωος σύζευξίν της.

Παραδώσας ἐν τούτοις τὸ Μαυρητανικὸν στρατόπεδον εἰς λεηλασίαν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας, ὠδήγησε τὸ στράτευμά του εἰς τὴν Σάντα-φέ. Πρέσβεις τοῦ Βοαβδίλου ἔφθασαν μετ' ὀλίγον, ζητοῦντες τὴν εἰρήνην ἐπὶ συνθήκῃ πληρωμῆς φόρου. Οἱ βασιλεῖς ἀπέρριψαν τὴν πρότασίν των· ἀλλ' ὁ Γονζάλβης καθικέτευσε τὴν Ἰσαβέλλαν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· ἡ δὲ βασίλισσα παρεχώρησεν ἀναχωχτὴν δι' ἡμέρας τινὰς πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ Γονζάλβου.

Φεῦ ! ὁ θάνατος τοῦ Ἀλμανζόρου ἐβεβαίωνε τὸν ὄλεθρον τῶν Μαυρητανῶν, καὶ ἡ δυστυχία ἐκείνη μόνη, καθιστᾷ αὐτοὺς ἀναισθήτους εἰς ὅλας τὰς ἄλλας δυστυχίας των. Αἱ πλατεῖαι των ἔβριθον ἀπὸ ἀνδρας, γυναῖκας, γέροντας, καὶ παῖδας, κεκαλυμμένους ἔχοντας τὰς κεφαλὰς των μὲ τέφραν, καὶ διασχίζοντας τὰ ῥυπαρά των ἐνδύματα. Ἀπαντώμενοι ἐστέναζον, θεωροῦντες ἀλλήλους ἐξέβαλλον κραυγὰς, καὶ ἐναγκαλιζόμενοι σινεμίγνουον τὰ δάκρυά των. Οἱ στρατιῶται ἔφευγον ὠχροὶ καὶ τετρομασμένοι ἀπ' ἐμπροσθεν τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἐξύβριζον αὐτοὺς καὶ τοὺς ὠνειδίζον διότι ἄφησαν τὸν στρατηγὸν των νὰ χαθῆ. Οἱ μὲν ἤθελον ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν Γρανάδαν, στερούμενοι ἤδη περιτειχισμάτων· οἱ δὲ ἐπιστίμων τὸν οὐρανὸν καὶ ἐξύβριζον τὸν ψευδοπροφήτην των, ἀναμιγνύοντες βλασφημίας μετὰ τῶν κλαυθμῶν των· ὅλοι τέλος πάντων προεμήνουον εἰς τὸν Βοαβδίλιν τὸ τέλος τῆς ἀσεβοῦς βασιλείας του, καὶ ἐθεώρουον τὸν θάνατον τοῦ Ἀλμανζόρου ὡς τιμωρίαν τῶν κακουργημάτων του.

Ἡ Ζουλεμὰ, ἔτι μᾶλλον ἀξιολύπητος, ἦτο βεβαία ὅτι ὁ ἐραστής της ἐρόνευσε τὸν ἀδελφὸν της, καὶ ἠθέλησε νὰ θανατωθῆ, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν Μουλέην χρέη της, τὴν ἀπέτρεψαν ἀπὸ τὸν σκοπὸν της, ἐγκαταλείπουσα μόνον καὶ ἀπαρηγόρητον τὸν γέροντα τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ μόνον ὑποστήριγμα, ἠθέλε πράξει μέγα ἀμάρτημα. Κλεισμένη λοιπὸν μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀλβαῦζιν, καὶ καταπνί-

γούσα τὸ ἥμισυ τῶν δακρύων της, ἤκουε τὸν δυστυχῆ πατέρα της ἀναζητοῦντα πολλάκις ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὸν υἱὸν ἐκεῖνον, τὸν ἀγαπητὸν τοῦ υἱὸν, ὅστις ἦτο ἡ μόνη αὐτοῦ παρηγορία εἰς ὅλα τὰ δεινὰ, τὰ ὅποια εἶχεν ὑποφέρει. Ἐχασε τὴν Λεονώραν του, ἤρπαξαν ἀπ' αὐτὸν τὸ διάδημα, οἱ φίλοι του ἀπωλέσθησαν, ἀλλ' ὁ Ἀλμανζόρος τὸν ἔμενε τοῦλάχιστον. Κράζει τὸν ἀγαπητὸν τοῦ Ἀλμανζόρον μὴ δυνάμενος νὰ συλλογισθῆ ὅτι ἀφῆσθαι ἀπ' αὐτόν. Εἰς τὸ ὑπερβάλλον τῆς ὀδύνης του, νομίζει ὅτι τὸν βλέπει, ὅτι τὸν ἀκούει, καὶ ὅτι τὸν ἐνηγκαλίζεται ἔτι, ἐναγκαλιζόμενος τὴν κατεθλιμένην του θυγατέρα παρατηρῶν δὲ τὴν πλάνην του, τὴν ἀπωθεῖ, πλήττει τὸ στῆθός του, διασπᾷ ἐκ τῆς κεφαλῆς του τὰς λευκάς του τρίχας καὶ ρίπτει αὐτὰς καταρώμενος· ζητεῖ τὰ ὄπλα του, θέλει νὰ ὑπάγῃ νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ κατασπάσῃ τὴν καρδίαν τοῦ βαρβάρου Γονζάλβου, τοῦ ὁποῦ ἡ χεὶρ ἐφόνευσε τὸν υἱὸν του. Τὸ ὄνομα τοῦ Γονζάλβου, προξενεῖ εἰς αὐτὸν τρόμον, τὸν ὁποῖον αἱ ἀδυνατισμένα του αἰσθήσεις δὲν ὑποφέρουσι· πίπτει δὲ ἄκρως ἐξασθενισμένος ὑπὸ τῶν βασάνων εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἡμιθανοῦς θυγατρὸς του, ἣτις δὲ εἶχεν ἐπίσης δυνάμεις ἰκανὰς, διὰ ν' ἀνθέξῃ εἰς τοσαύτας λύπας.

Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν τρομερὰν πληγὴν, ἣτις ὑπέπεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Μοραίτης; Τίς δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὸ τί ὑπέφερε, βεβαιωθεῖσα διὰ τῶν ἰδίων της ὀφθαλμῶν περὶ τῆς φοβερᾶς αὐτῆς δυστυχίας! Φεῦ! Γονυπετῆς ἐνώπιον τῶν ἱερῶν βωμῶν δὲ ὅλης τῆς νυκτός, ἣτις προηγήθη τῆς ὀλεθροῦ ἐκείνης μονομαχίας, ἰκέτευε τὸν προφήτην της, παρεκάλει αὐτόν νὰ βοηθήσῃ τὸν ὑπερασπιζόμενον τοὺς θεοὺς του νόμους ἥρωα, ὅστις διὰ τῶν τοσούτων του μεγάλων ἀρετῶν ἔφερεν τὴν τιμὴν εἰς τὴν ἀγίαν του θρησκείαν, καὶ ἐξώρκιζε τὸν Θεὸν νὰ διατηρήσῃ τὸ καλλίτερον αὐτοῦ πλάσμα, ν' ἀφήσῃ διὰ πολὺν καιρὸν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτόν, παράδειγμα ὄντα τῆς δικαιοσύνης καὶ τιμῆς. Ματαίᾳ παράκλησις! Ἡ Μοραίτη ἀνεχώρει ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ κατέβαινε βραδέως ἐπ' αὐτόν· αἴφνης θεωρεῖ . . . ὦ Παντοδύναμε Θεέ! Δοκιμάζεις οὕτω τὴν ἀρετὴν; Θεωρεῖ τὸν σύζυγόν της καταιματωμένον, βασταζόμενον ὑπὸ τῶν Ἀλαβέζων. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κεραυνοῦ δὲν εἶναι ταχύτερον τῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν τὸ τοιοῦτον θέαμα ἐπροξένησεν εἰς αὐτήν· μὴ δυνηθεῖσα μηδὲ κραυγὴν νὰ ἐκβάλλῃ, μηδὲ νὰ κινηθῆ παντελῶς, πίπτει ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης κλίμακος, καὶ κατακυλίεται ἐπ' αὐτῆς· ἡ κεφαλὴ της

συγκρούεται τρίς εἰς τὰς βαθμίδας, τὸ αἷμά της ῥέει ἐκ τῶν τριῶν πληγῶν· τὸ δὲ ἄπνουν σῶμά της ἴσταται παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀλαοῦζων.

Ἐγείραντες αὐτὴν τὴν βοηθοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲν βοήθημα δύναται νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Τὴν μεταφέρουσι λοιπὸν μετὰ τοῦ Ἀλμανζόρου, ὠχρὰν, αἱματοβαφῆ, παραμορφωμένην, καὶ εἰς αὐτὴν μὲ τὸν ἀπόπνουν ἥρωα κατάστασιν. Τὰ πελιδνά των πρόσωπα ἐψαύοντο, αἱ κόμαι των ἐσύροντο ὁμοῦ ἐπὶ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἐνδύματά των ἦσαν βεβαμμένα διὰ τοῦ αἵματός των συγκεχυμένου, καὶ ἤθελεν εἶπῃ τις θεωρῶν αὐτοὺς, ὅτι διὰ μιᾶς πληγῆς ἐθυσιάσθησαν ἀμφοτέροι.

Μετὰ πολλὰς ὥρας τέλος πάντων ἡ Μοραίμη ἤνοιξε τὰ βλέφαρά της· ἀλλ' ὄχι διὰ νὰ κλαύσῃ. Αἱ δοῦλαι της, γυναῖκες της καὶ αἱ φίλαι της ἐπεσκέπτοντο τὰς ὀδυνηρὰς τῆς πληγᾶς, αὕτη δὲ ἐδέχετο σιωπῶσα τὰς φροντίδας των, ἀφίνετο ψυχρῶς νὰ τὴν ἐναγκαλίζωνται καὶ διὰ μικρῶν σημείων ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς ἡδεις λόγους τοὺς ἀποίους ἀπεύθυνον πρὸς αὐτὴν, ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἐπανῆλθε εἰς ἑαυτὴν, καὶ ὅτι ἤθελεν ὑποφέρει μετὰ καρτερίας τὴν δυστυχίαν της, καὶ ἐζήτησε μὲ ἥσυχον φωνὴν νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἴδῃ τὸν σύζυγόν της.

Ματαίως τὴν ἐξώρκιζον νὰ παύσῃ τὴν ἀλγεινὴν ἐκείνην ἐπιθυμίαν της καὶ νὰ σκληρύνῃ ἔτι τὰς μεγάλας της ὀδύνας· αὕτη ἐπέμεινε μὲ ἡδὺν τρόπον· ἀναμίξασα δὲ μετὰ τῶν παρακλήσεών της καὶ τὴν διαταγὴν, ἐβάδισε μὲ καρτερίαν, εἰς τὸ ἄσυλον, ὅπου ἐπὶ κλίνης πορφυρᾶς τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος ἦτο θεμένον.

Ἡ Μοραίμη ἐστάθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἐθεώρησεν αὐτὸν ἀτενῶς διὰ πολλὴν ὥραν, μὴ προφέρουσα οὐδένα λόγον, οὐδ' ἐκβάλλουσα στεναγμόν τινα. Τρομάξασαι αἱ δοῦλαι της διὰ τὴν στυγνὴν ἐκείνην σιωπὴν της, ἀπεμάκρυνον ταχέως τὰ ὄπλα του, τὰ ὅποια ἡδύνατο ἴσως νὰ μεταχειρισθῇ· ἡ δὲ Μοραίμη, παρατηρήσασα τοῦτο, ἐθεώρησεν αὐτὰς, πικρῶς μειδησασα, ἐπλησίασε πρὸς τὸν σύζυγόν της ἔλαβε τὴν χεῖρα του, καὶ φιλήσασα αὐτὴν, ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς δακτυλίδιον φέρον σάπφειρον, τὸ ὅποιον ἐφέρει πάντοτε ὁ Ἀλμανζόρος. Λαβοῦσα τὸ δακτυλίδιον, ἐθεώρησε μὲ περισσοτέραν γαλήνην τὸ πρόσωπον τοῦ ἥρωος, καὶ κύψασα δις, ἔθεσεν τὰ χεῖλη της ἐπὶ τῶν ὠχρῶν του χειλέων, καὶ ἔθλιψεν αὐτὰ διὰ πολλὴν ὥραν. Ἀπεσύρθη μετὰ ταῦτα ταχέως, ἐπέστρεψε πάλιν, ἔκαμε πρὸς αὐτὸν νεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ διὰ τῆς

κεφαλῆς της, δεικνύουσα ὅτι ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἡδέως, ὅτι ὁ ἀποχαιρετισμὸς οὗτος δὲν θέλει διαρκέσει πολὺ, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Κλεισθεῖσα μόνη ἐντὸς αὐτοῦ, ἔμεινεν ἐντὸς διὰ πολλὰς ὥρας. Αἱ ἀνήσυχτοι δούλαι της δὲν ἐτόλμων κατ' ἀρχὰς νὰ εἰσέλθωσι· ἀλλὰ θραύσασαι τέλος τὰς θύρας, εὔρον τὴν Μορατῆμην ψυχρὰν, παραδεδομένην εἰς τὸν φοβερὸν θάνατον. Πᾶσα βοήθεια ὑπῆρξε ματαία. Ἐξέπνευσε, δὲν ὑπῆρχε πλέον· τὸ δὲ δακτυλίδιον τοῦ Ἀλμανζόρου εἶχε προμηθεύσει εἰς αὐτὴν θειλητήριον, τὸ ὁποῖον ὁ ἥρωας ἔφερε πάντοτε φοβούμενος τὸν Βοαβδῆλην.

Ἡ νέα αὕτη δυστυχία δὲν ἐππύξῃσε τῆς Γρανάδας τὸ ἄλγος, διότι ἐκ τῆς πρώτης εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἔπακρον. Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς καταπεπληγμένοι, μετεχειρήθησαν τὴν προσφερθεῖσαν ἀνακωχὴν πρὸς κηδεῖαν τῶν δύο συζύγων. Εἰς τάφος ἡτοιμάσθη διὰ τοὺς δύο εἰς δάσος τι ἀπομακρυσμένον τῆς πόλεως, ὅπου ἀνεπαύοντο τὰ λείψανα τῶν ἡγεμόνων, τῶν μαχητῶν καὶ τῶν πολιτῶν. Τὸ πεζικὸν στράτευμα προηγείτο· οἱ στρατιῶται ἦσαν κεκλιμένοι ὑπὸ τῶν ἀσπίδων των, τὸ δὲ πρόσωπόν των ἦτο πλήρες δακρύων· τὰ ὄπλα των ἐκράτουν ἀνεστραμμένα, καὶ ἐπεριπάτουσαν ἰσοταχῶς καὶ βραδέως, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ κενθίμου ἤχου τῶν τυμπάνων, περικεκαλυμμένων ὑπὸ λεπτῶν ὑφασμάτων. Οἱ ἵππεῖς ἠκολούθουν σύροντες κατὰ γῆς τὰς σημαίας των. Δοῦλοι δὲ ὠδήγουν τοὺς κατὰφεις ἵππους τοῦ Ἀλμανζόρου, κεκαλυμμένους μὲ μακρὰ μέλανα ἐφίππια, καὶ φέροντας ἐπ' αὐτῶν τὴν κίδαριν, τὴν λόγχην καὶ τὴν σπάθην τοῦ ἥρωος. Τὰ ὑπερήφανα ταῦτα καὶ μεγαλοπρεπῆ σκώπη ζῶα, ὁπόταν ἔφερον τὸν κύριόν των εἰς τὰς μάχας, ἐφαίνοντο ἤδη ὅτι κατελάμβανον τὴν δυστυχίαν των, ἔκυπτον τὴν κεφαλὴν των πρὸς τὴν γῆν, ὑψωνον μόλις τοὺς βραδυκινήτους πόδας των, καὶ ἐπεριπάτουσαν, σαρώνοντα τὴν ἄμμον.

Ἐκατὸν νέοι παῖδες, μὲ κυπάρισσον καὶ λευκὰ ῥόδα ἐστεφανωμένοι, εἶποντο μετὰ ταῦτα, κρατοῦντες σκεύη πλήρη ἀρωμάτων, καὶ ἐξαὐτῶν νέκρωθέντες μετ' αὐτοὺς, ῥίπτουσαι ἄνθη ἀκαταπαύστως ἐπὶ τοῦ Ἀλμανζόρου καὶ τῆς Μορατῆμης, τοὺς ὁποίους ἐβάσταζον ἐφ' ἐνὸς νεκροκραβᾶτου οἱ ἀρχηγοὶ τῆς φυλῆς τῶν Ἀλαβέζων. Οἱ Ἰμάμαι ἐβάδιζον μετ' αὐτοὺς παρακαλοῦντες ταπεινῆ τῆ φωνῆ τὸν ἄγγελον τοῦ θανάτου νὰ ὀδηγήσῃ τὰς ἀγνάς ἐκεῖνας ψυχὰς εἰς τὸν εὐδαίμονα τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ μάρτυρες κατοικοῦσι. Μετὰ τούτους ἠκολούθει ὁ βασιλεὺς Βοαβδῆλης, πε-

ρικυκλωμένος ὑπὸ τῶν αὐλικῶν του, τοῦ Ἰλαμάρου καὶ τῶν Ζέ-
γρων, οἵτινες ὑπεκρίνοντο ὅτι ἔχουν δάκρυα τινά· ὁ δὲ σεβά-
σμιος Μουλέης καὶ ἡ δυστυχὴς Ζουλεμά, μὴ θυνάμενοι νὰ συνω-
δέσωσιν αὐτοὺς χωρὶς ν' ἀποθάνωσιν, ὑπὸ τῆς λύπης των ἔμειναν
μόνοι εἰς τὴν πόλιν, ὁ λαὸς τελευταῖον, πενθίμως ἐνδεδυμένος καὶ
σιωπῶν βαθέως, ἠκολούθει βραδέως τὸ λυπηρὸν σῶμα τοῦ τελευ-
ταίου τῆς Γρανάδας ὑπερασπιστοῦ.

Φθάσαντες εἰς τὸ μεμονωμένον δάσος, ὀνομαζόμενον ὑπ' αὐτῶν
δάσος δακρύων. ἔθεσαν τὰ σώματα ἐπὶ τοῦ τάφου. Οἱ Ἰμάμαι ἐ-
ξεφώνησαν τὰς παρακλήσεις των. Αἱ παρθέναι ἤρχισαν μετὰ
ταῦτα νὰ ψάλλωσι μὲ θρηνώδη φωνὴν τὸν θανατικὸν ὕμνον·
ἄλλοι δὲ οἱ παρσατῶτες ἀτενῶς θεωροῦντες τὴν γῆν, καὶ τὰς
χεῖρας ἔχοντες ἐπὶ τοῦ στήθους των ἐσταυρωμένας, ἤκουον
τὸ πένθιμον τοῦτο ἄσμα,

Τοῦ Ἰσμαήλ, θρήνει, φυλὴ, τὸν ἥρωά σου θρήνει,

Τὸν μέγαν ἀδελφόν σου·

Τὸν ὑψίστον Θεόν σου

Ἡ ἀρετὴ του ὑπὲρ σοῦ εἰς ἔλεος ἐκίνει.

Μὲ τοὺς προγόνους ὁμοίος, μὲ τοὺς γεννήτοράς σου,

Ἄτρόμητος, ἀνδρείος,

Ἐπῆρξε, Φεῦ ! ὁμοίως

Θνητός· παρηκολούθησε καὶ τοὺς προπάτοράς σου.

Ὅποταν κέδρος ὑψηλὴ, εἰς τὸν αἰθέρα ἦτις

Ἐψοῦται θαυμασίως.

Καὶ φθάνει οὐρανίως.

Ἡ πρασινίζουσα, χλωρὴ, κ' ὠραία κορυφὴ της
Θορυβωδῶς πῶς πέση, κ' ἡ πτώσις της εἰς στεναγμὸν

Κινήσῃ τὰς ἐρήμους.

Βλέπει πᾶς τις πενθίμους

Ζητοῦντας τοὺς ποιμένας σκιάν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν

Ἡμέρα ὡ ὀδυνηρά, ἡμέρα ἀπαισία

Καθ' ἣν συντελεῖται,

Καθ' ἣν πλέον δὲν ζῶσι

Οἱ δύο οὔτοι σύζυγοι, καὶ μένει ἡ ἀνδρία

Ὁ ἔρως καὶ ἡ ἀρετὴ ὁμοῦ συντεθαμμένοι !

Ἡ μνήμη σου ἡ θλιβερὰ,

Ἀγαπητὴ κ' ὀδυνηρά

Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν μας ἀκαταπαύστως θέλει μένει.

Οἱ Ἰμάμαι ἐτελειώσαν τὴν τελετὴν διαρκούντος τοῦ ἐπικηδείου τούτου ὕμνου, ἐμβαλόντες εἰς τὴν γῆν τὰ σώματα τοῦ Ἀλμανζόρου καὶ τῆς Μοραίτης. Ἀπλὴ πλάξ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν τὰ δὲ κεκαχαραγμένα ἐπ' αὐτῆς ὀνόματά των καθίστων τὸν τάφον ἐκείνον ἱερώτερον, ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπιδεικτικὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ μαυσωλεῖα.

Φεῦ! ἡ ζωηρὰ ἐκείνη λύπη καὶ τὸ πικρὸν καὶ αἰώνιον ἄλγος, τὰ ὅποια ὅλος ὁ Μαυρητανικὸς λαὸς ἠσθάνετο, κατετυράννου ν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Γονζάλβου, ὅστις ἐπεθύμει εὐχαρίστως νὰ ἐξαγοράσῃ διὰ τῆς ζωῆς του τὴν ζωὴν τοῦ τελευτήσαντος ἥρωος. Ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι ἡ Ζουλεμὰ ἐνόμιζεν αὐτὸν ἔνοχον, καὶ ὁ φόβος του μήπως δὲν ἤθελε δυνηθῆ ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰ δεινὰ της, μήπως μισήσῃ ἐκείνον, ὅστις διὰ μόνην αὐτὴν ἔζη, ὅλαι αἱ βάσανοι τῆς ἀπελπισίας, διὰ τῆς ἀβεβαιότητος φρικωδέστεραι καθιστάμεναι τὸν κατεπολέμουν συγχρόνως. Ὅλην τὴν φύσιν κατέκρινε, καὶ ἀπείρους παραλόγους σκοποὺς ἐσχημάτιζεν εἰς τὸν νοῦν του· ποτὲ μὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Γρανάδαν διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν ζωὴν του εἰς τοὺς ἐχθροὺς του, ποτὲ δὲ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν πολιορχίαν καὶ νὰ ἐξορισθῇ εἰς ἔρημον τινὰ, ὄνειροπολῶν οὕτως, καὶ εἰς ἕξαψιν τῆς ζωηρᾶς φαντασίας του ὑπὸ ζωηρωτέρου πάθους ἐξαπτομένης, εὐρισκόμενος, ταραττεται, ἀνησυχεῖ καταστενάζει μεταβάλλων σκοπὸν καθ' ἐκάστην στιγμήν, παραδεχόμενος ἐκείνον τὸν ὅποιον πρὸ ὀλίγου ἀπέριψε, καὶ ἀπορρίπτων ἐκείνον, τὸν ὅποιον ἦτον ἔτοιμος ν' ἀκολουθήσῃ πρὸς ἐσχάτην του δὲ δυστυχίαν δὲν ἐτόλμα νὰ διακοινώσῃ τὰς βασάνους του εἰς τὸν ἡμιθανῆ σχεδὸν φίλον του, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνδρία ἦτον ἡ ἀθῶα αἰτία ὅλων ἐκείνων τῶν δεινῶν. Δὲν ἠδυνήθη μόλα ταῦτα νὰ κρύψῃ εἰς αὐτὸν τὴν σκληρὰν βάσανον, ὑφ' ἧς κατεσπαράττετο· ἀλλ' ἀνέφερε εἰς αὐτὸν ἄλλην αἰτίαν αὐτῆς. Ἠπάτησε λοιπὸν ἐπιδεξίως τὸν φίλον του καὶ ἀπέκρυψεν εἰς αὐτὸν τὰ δεινὰ του φοβούμενος μήπως κινήσῃ καὶ ἐκείνον εἰς πολὺ ζωηρὸν αἶσθημα λύπης.

Ἀλλὰ τὰ δεινὰ του τέλος πάντων κατήντησαν ἀνώτερα τῶν δυνάμεών του, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὰ ὑποφέρῃ. Ὁ θάνατος, αἱ βάσανοι καὶ τὸ αἰσχος ἐπροξένουν εἰς αὐτὸν ὀλιγώτερον τεῦ μίσους τῆς Ζουλεμᾶς τρόμον. Ἐμελλε λοιπὸν νὰ καταφρονήσῃ

τὸ πᾶν διὰ ν' ἀποφύγη τοῦτο. Ἡ ἐνόρκως ὑποσχεθεῖσα ἀνακωχὴ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Γρανάδαν· ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ ἀνακωχὴ δὲν ὑπῆρχεν, αὐτὸς ὁ ἔρως τοῦ ἠδύνατο νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀποτολμήσῃ.

Ἐνδυθεὶς ὄθεν ἔνδυμα πολεμικοῦ κήρυκος καὶ λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα λευκὴν ράβδον, τὸ σύμβολον αὐτοῦ, διευθύνθη μόνος πρὸ τῆς αὐγῆς εἰς τῆς Γρανάδας τὰς θύρας, μὴ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ μήτε θώρακα, μήτε σπάθην, διότι δὲν τὸν ἔμελλε περὶ τῆς ζωῆς του ἅμα δὲν ἤθελε νὰ δυνηθῆ νὰ δικαιολογηθῆ μὴ εἰδοποιήσας τινὰ περὶ τοῦ σκοποῦ του, καὶ φυγὼν κρυφίως ἀπὸ τὸν πιστὸν Πέτρον.

Ἀπατηθέντες οἱ φύλακες ἐκ τοῦ τμήματός του, ἄφησαν αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ εἰσέλθῃ· ὁ δὲ Γονζάλβης, προχωρήσας πρὸς τὸ Ἄλβαϋζιν, ἐρευνᾷ περὶ τῆς Ζουλεμάς καὶ εἰπὼν ὅτι ἀπὸ μέρος τῆς Ἰσαβέλλης ἀποστέλλεται, ζητεῖ μυστικὴν συνδιάλεξιν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Μουλέου.

Διαφόρους ἐρωτήσεις ἀπέτεινον πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν παρετήρουν προσεκτικῶς, ὥστε ἦτο βιασμένος νὰ ἐμβαίνη εἰς διαφόρους λεπτομερίας· ἀλλὰ διὰ τῆς στάθερότητός του καὶ τοῦ ἠδέος, ἰλικρινοῦς καὶ χρηστοῦ τρόπου του ἐνίκησε τέλος τὰ ἐμπόδια, καὶ ὠδηγήθη ὑπὸ δύο δούλων εἰς ἀρχαίαν τινὰ παστάδα. Οἱ δούλοι εἰδοποίησαν τὴν Ζουλεμάν· ἡ δὲ ἡγεμονίς ἐνόμισε χρέος της τὸ ν' ἀποκριθῆ εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Ἰσαβέλλης. Καλυφθεῖσα ὄθεν μὲ μακρὸν μέλανα πέπλον καὶ βοηθουμένη ὑπὸ τῆς Ἀμίνης, ἐβάδισε πρὸς αὐτὸν, προχωροῦσα μὲ τρόμου βῆμα. Ἄμα δὲ ὁ ἦρως παρετήρησεν αὐτὴν, τρέχει καὶ πίπτει εἰς τοὺς πόδας της.

ὦ σὺ, ἔκραξε μετὰ δακρύων, σὺ τὴν ὁποῖαν δὲν τολμῶ νὰ θεωρήσω κατὰ πρόσωπον.

Ἡ Ζουλεμά, θεωρήσασα αὐτὸν καὶ ἀκούσασα τὴν φωνὴν του, ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμούς της, τρέμουσα καὶ ἐκπεπληγμένη καὶ θέλει νὰ φύγῃ. Ἀκουσὸν με, ἔκραξεν ὁ Γονζάλβης, ἢ διέταξε νὰ μὲ θανατώσωσι. Ζητῶ τὸν θάνατον· τὸν ἐπιθυμῶ γονυπετῆς ἔμπροσθέν σου ζητῶ αὐτὸν ἀπὸ σέ, διότι τὸ μῖσός σου ἢ ἡ καταφρόνησίς σου μὲ εἶναι ἀπειράκις τρομερώτερον τοῦ θανάτου. Αἱ χεῖρες μου εἶναι καθαρᾶι. Ζουλεμά· εὐδόκησον νὰ ρίψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰ ὄμματά σου, εὐδόκησον νὰ θεωρήσῃς ἕνα δυστυχῆ, μὴ προδώσαντα παντελῶς τοὺς ὄρκους του. Μάθε.

φοβερός ἀλαλαγμός και θόρυβος ἤκούσθη· ὁ δὲ ἤρως δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ὁ βασιλεὺς Βοαβδίλης παρουσιάσθη, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν Ζέγγρων. Ἐκατὸν στρατιῶται μὲ τὴν σπάθην εἰς χεῖρας, τρέχουν εὐθύς κατὰ τοῦ Γονζάλβου· συλλαβόντες δὲ αὐτὸν και ρίψαντες τον κατὰ γῆς, τὸν ἐπιφορτίζουσι μὲ χαλκίνας ἀλύσους. Ἐκθαμβος και τεταραγμένος ὁ Γονζάλβος δὲν ἐπιχειρεῖ νὰ ὑπερασπισθῇ ἑαυτὸν, διότι ἐνώπιον τῆς Ζουλεμᾶς αἱ δυνάμεις του ἐξέλιπον. Ἡ Ζουλεμᾶ ἐκβάλλει διαπεραστικὰς κραυγὰς· ὁ δὲ Μουλέης—Χασσέμ, τρέξας πρὸς τὰς κραυγὰς ταύτας, εὐρίσκει τὴν θυγατέρα του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὄπλων, θεωρεῖ τὸν Γονζάλβον σιδηροδέσμιον. Ὁ γέρον μὲνει ἀκίνητος· ὁ δὲ Βοαβδίλης ἀπευθύνει πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους τούτους.

Σιδηροδέσμιον κρατῶ ἤδη τὸν τρομερὸν ἐχθρὸν, ὅστις διέσχισε τοῦ Ἀλμανζόρου τὴν καρδίαν, ἐπλήρωσε πένθους τὴν Γρανάδαν, και ἔμελλε νὰ αἰχμαλωτίσῃ αὐτήν! Ἴδου αὐτὸς ἐνώπιόν σου, Μουλέη! Ἴδου ὁ ὑπερήφανος Γονζάλβος! Ἴδου ὁ μέγας αὐχός Καστίλιος, ὅστις ἐθεώρει ἡμᾶς ὄλους ὡς λεῖαν του! Κακοὺς σκοποὺς ἔχων ἀναφιλόλως κατὰ νοῦν, ἦλθεν εἰς τὰ τεῖχη μας. Ἐνόμιζεν ὁ ἐπίβουλος ὅτι ἤθελεν ἐξαπατήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, ἀλλὰ δύο πιστοὶ Ζέγγροι πρῶην αἰχμάλωτοι τοῦ βαρβάρου τούτου, τὸν ἀνεγνώρισαν μετημφισμένον οὕτως. Τὸ σφάγιόν μου δὲν δύναται ἤδη νὰ μὲ ἐκφύγῃ. Θεώρησον, Μουλέη, σιδηροδέσμιον τὸν νικητὴν τῶν Ἀβενσερράγων, τὸν βάρβαρον τοῦ υἱοῦ σου φονέα, και ὑπόφερε τὴν φρίκην, τὴν ὁποῖαν ἡ θεὰ του αἰ προξενεῖ, διαλογιζόμενος τὴν ἐκδίκησίν μας. Ἡ μᾶστιγξ αὕτη τῶν Ὀθωμανῶν θέλει ἐκπνεύσει αὔριον διὰ βασάνων· τὸ αἷμα τοῦ βαρβάρου τούτου θέλει ἐκπλύνει αὔριον τοῦ μεγάλου Ἀλμανζόρου τὸν τάφον. Θέλω δὲ παραδώσει πρὸ τοῦ θανάτου του τὸν πεταπὸν τοῦτον Χριστιανὸν, ὅστις νομίζει ἑαυτὸν τοσοῦτον μέγαν, εἰς τὰς ὕβρεις, και εἰς τοὺς χλευασμοὺς τοῦ λαοῦ, ὥστε και ὁ πλέον οὐτιδανός ὑπήκοός μου, νὰ ἐξαντλήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν μανίαν και λύσσαν του.

Ἡ Ζουλεμᾶ ἔφριξεν ἀκούσασα ταῦτα. Ὁ Γονζάλβος παρετῆρει ἀτενῶς τὸν τύραννον σιωπῶν· ὁ δὲ Μουλέης ἀπεκρίθη ἡσύχως· Ἄς προσέξωμεν ἀμφότεροι, Βοαβδίλη, μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς ἡ ἰδέα τοῦ νὰ λυπηθῶμεν τὸν σκληρὸν Γονζάλβον, ὅστις δὲν ἐφείσθη τοῦ υἱοῦ μου. Τὸ δικαίωμα τοῦ πολέμου μεταχειρίσθη ὁ βάρβαρος διὰ νὰ τὸν θανατώσῃ· πρέπει λοιπὸν και σὺ νὰ μεταχειρισθῆς αὐτό.

Ἡ αἰωνία μου λύπη θέλει ἀνακουφισθῆ ἴσως εἴταν ἴδω τὸν

ἰδικός μου εἶναι ἀφρευκτός· ἐάν δὲ ὁ ἔρως μου ἤθελε μὲ κάμει νὰ λησμονήσω τὰ πρὸς τὴν σκιάν σου, τὰ πρὸς τοὺς συνδέοντας ἡμᾶς δεσμούς, καὶ τὰ πρὸς τὸ ἐκχυθὲν αἷμα σου χρέη μου, καὶ νὰ βοηθήσω ἐκεῖνον, ἢ ἐπαγρόπνησις τῶν τυράννων μου, καὶ αἱ ληφθεῖσαι βάρβαροι προφυλάξεις των ἤθελον καταστήσει ἀνωφελεῖς τὰς ἐνόχους μου προσπαθείας. Εἶμαι ὁμως βεβαία, ὅτι δὲν θέλω οὐδόλως παροργίσει τὴν μεγάλην σου σκιάν, ὅτι δὲν θέλω προδώσει οὔτε τὸ χρέος μου, οὔτε τοὺς ἱεροὺς δεσμούς, δι' ὧν εἴμεθα συνδεδεμένοι, προφυλάττουσα ἀπὸ τὸ πῖσχος τοῦλάχιστον, τὸν ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον ἐτίμας ζῶν. Ὡ ἀδελφέ μου! σὲ μόνον ἐπικαλοῦμαι, βοήθησόν με ἤδη ἀποτολμῶσαν τὰ πάντα διὰ νὰ προφυλάξω τὴν πατρίδα σου ἀπὸ ἐν ἀμάρτημα, διὰ νὰ σώσω τὴν δόξαν σου, ἐμποδίζουσα ἐκθίκεσιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγνή καὶ εὐαίσθητος καρδία σου ἤθελεν ἀπορρίψει μετὰ φρίκης.

Ἡ Ζουλεμὰ λοιπὸν, μόνη τῆς ἀπελπισίας της τὰς συμβουλὰς ἀκούσασα ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἔτρεξε πρὸς τοὺς Ἀλαβέζους, παρακαλοῦσα αὐτοὺς νὰ κατορθώσωσι ν' ἀνοιχθῆ τοῦ Γονζάλβου ἡ φυλακή· ἀλλ' αἱ προσπάθειαι της ἀπέβησαν μάταιαι· ὀλόκληρος δὲ ἡμέρα παρῆλθε, καὶ ἡ εὐαίσθητος Ζουλεμὰ δὲν ἔλαβεν ἐλπίδα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ γενναίου σκοποῦ. Ἡ νύξ ἔφθασεν· ἡ δὲ βασιλόπαις, λαβοῦσα περισσοτέραν τόλμην ἐν καιρῷ τοῦ σκοτους, διευθύνθη ἡ ἰδίᾳ πρὸς τὴνφυλακὴν· παρεκάλεσε δὲ καὶ καθικέτευσε τοὺς στρατιώτας νὰ τὴν ἀφήσωσι νὰ εἰσέλθῃ μίαν στιγμὴν εἰς τὸ στυγερὸν ἐκεῖνο μέρος, καὶ ἐζήτησεν ἀπ' αὐτοὺς τὴν χάριν ταύτην ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀλμανζόρου· τὸ δὲ μέγα τοῦτο ὄνομα, αἱ παρακλήσεις της, τὰ δάκρυά της, ὁ ἔρως καὶ τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον ἐνέπνεε πάντοτε εἰς ὄλους ἢ ἐνάρετος Ζουλεμὰ, ἔκαμψαν τέλος τὴν σκληρὰν ψυχὴν τῶν δορυφόρων τοῦ Βοαβδίλου. Αἱ θύραι ἠνοιχθησαν καὶ ἐκλείσθησαν πάλιν ἅμα ἐκεῖνη εἰσῆλθε· κρατοῦσα δὲ διὰ τῆς μιᾶς της χειρὸς ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ὄλους τοὺς πέριξ ἔκρυψε, καὶ μικρὸν λύχνον, ἐπροχώρησε μὲ τρέμον βῆμα, καὶ παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἥρωος.

Γονζάλβη, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἠδέως, ἀρκετὰ μὲ τιμᾶς, καὶ ἔχεις καλὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, ὥστε δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ φαντασθῆς ὅτι ἔμελλον νὰ ἔλθω ἐδῶ. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ σώσω τὴν ζωὴν σου μόνην, ἢ ἀρετὴ μου ἤθελε μὲ ἀποτρέψει. Βεβαία οὔσα ὅτι ἔμελλον μετὰ σὲ ν' ἀποθάνω καὶ ἐγὼ, δὲν ἤθελα ἔλθει ἐδῶ, ἀλλ' ἤθελα σὲ ἀφήσει ν' ἀποθάνῃς ὡς καὶ σὺ ἄφησας τὸν ἀδελφόν μου,

καὶ δὲν ἐφοβήθης νὰ θυσιάσῃς τὴν ἐρωμένην σου καὶ τοὺς δροκούς σου· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ἀτιμίαν, καὶ ἔπρεπε νὰ συλλογισθῶ ὅτι καὶ ὁ Γονζάλβης μ' ἐπροφύλαξεν ἐπίσης. Σὺ μ' ἐπροφύλαξας ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν, ἐκπληρῶ καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ ἔργον, διότι μ' ἀπέδειξας ἄρκετὰ σκληρῶς, ὅτι ἡ τιμὴ σὲ εἶναι πολὺ προσφιλεστέρα τοῦ ἔρωτος. Ἐκτελῶ λοιπὸν μὲ ὀλιγωτέραν ἐνοχλήν, δυστυχεστέραν οὕσα τὰ πρὸς ἀμφοτέρωτα ὑτά χρέη μου, φέρουσα πρὸς σὲ τὸ δηλητηριῶν τοῦτο. Πῖε ἐκ τοῦ ποτηρίου τούτου, Γονζάλβη, ἀφοῦ ἐγὼ πῖω τὰ ἥμισυ· ἰδοὺ ἡ μόνη λυπηρὰ βοήθεια, τὴν ὅποیان δύναμαι νὰ σὲ προσφέρω πρὸς ἀπελευθέρωσίν σου ἐκ τῶν τυράννων σου. Ὁ θάνατός σου εἶναι βέβαιος· ἡ κατασχὴν καὶ αἱ βάσανοι σὲ περιμένουν· ἐλευθερωθήτι λοιπὸν ἀπὸ τοὺς δῆμιους σου, ἀποθνήσκων μετ' ἐμοῦ. Ὁ θάνατός σου ὀφείλεται ἴσως εἰς τὴν τέφραν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὁ δὲ ἰδικός μου θέλει μὲ καθαρῖσει ἀπὸ τὰ ἀμάρτημα τῆς ἐξακολούθησεως τοῦ πρὸς σὲ ἔρωτός μου.

Λέγουσα ταῦτα, φέρει τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη της, ἀλλὰ μία κραυγὴ τοῦ Γονζάλβου ἐμποδίζει τὴν χεῖρά της· ὁ δὲ ἤρως, καθουχάσας ἀπὸ τὴν ἐκστασίν του τὴν χαρὰν του, καὶ τὸν τρόμον του, ἔσεισε τὰς ἀλύσεις του ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ, γονυπετήσας.

Πόσον εἶμαι εὐτυχής! εἶπε πρὸς αὐτήν, σὲ βλέπω, δύναμαι νὰ σὲ ὀμιλήσω, δύναμαι νὰ δικαιολογηθῶ πρὸ ποδῶν σου ὡς πρὸς ἀμάρτημα, εἰς τὸ ὅποιον ποσῶς δὲν ὑπέπεσα. Ἄ! ὅς ἐξαντλήσῃ κατ' ἐμοῦ ὁ Βοαβδίλης τὴν ἐκδίκησίν του, τὴν βεββαρότητα του· ὅς ἐπροβληθῶσιν ἐπ' ἐμοῦ τοσαῦτα καὶ τοσοῦτον τρομερὰ βάσανοι, ὥστε ν' ἀπαυδήσωσιν οἱ δῆμοί μου· σὺ εἶσαι ἐδῶ, Ζουλεμά, κατεδέχθης νὰ ἔλθῃς πρὸς ζήτησίν μου μέχρι τοῦ τόπου τῆς ἀνομίας· μὲ ἐνόμισας φονέα τοῦ Ἀλμανζόρου, καὶ μάλα ταῦτα δὲν μὲ ἐμίσησας. . . . Τί δύνανται τώρα νὰ πράξωσι κατ' ἐμοῦ ὅλοι τῆς γῆς οἱ τύραννοι; Μὲ ἀγαπᾶς, καὶ σὲ εἶδον ἀποθνήσκω ἤδη εὐχαριστημένος, ἔζησα ἄρκετὰ.

Ἀλλ' ἐξελθε τῆς ὀλεθρίας σου πλάνης· μὴ φρονῆς ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅτι αἱ χεῖρες μου ἠδυνήθησαν νὰ χύσωσι τοῦ ἀδελφοῦ σου τὸ αἷμα· εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπήγαινα νὰ τὸν πολεμήσω, ὅτι ὑπήγαινα νὰ φονευθῶ ὑπὸ τοῦ Ἀλμανζόρου πιστός εἰς τὴν τιμὴν, καὶ πιστότερος ἔτι εἰς σὲ· ἀλλὰ προσβληθεὶς ὑπὸ τῶν Νουμιδίων σὰς δὲλ ἠδυνήθην νὰ φθάσω εἰς τὴν στρατόν. Εἰς ἄρας, φίλος μου, ἀ-

φρονεῖα τοῦ Ἀλμανζόροο ἐκπνέοντα ἐπὶ τοῦ τάφου του. Θέλω νὰ παρερεθῶ εἰς τὰ θέαμα τοῦτο· Ἀλλ' ἄς ἄρκεσθῶμεν εἰς τὸν θάνατον τοῦτον· ἄς θυσιάσωμεν τὸν ἐχθρόν μας χωρὶς νὰ περιυβρίσωμεν αὐτόν. Ἄς δειχθῶμεν ἄξιοι τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, τὴν ὁποίαν ὁ οὐρανὸς μᾶς δίδει, ἄς μὴν ἐρεθίσωμεν καθ' ἡμῶν τὴν δικαιοσύνην του, ἣτις φαίνεται τέλος ὅτι καταπραΰνεται, καὶ καταπραΰναντες τὴν ἀπέχθειάν μας, ἄς σεβασθῶμεν τὸν νῦν ἡτῆν τοῦ μεγάλου μας ἀνδρός.

Ὁ αἰμοβόρος Βοαβδίλης πολλὰ ὀλίγην προσοχὴν ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους του· αἱ δὲ Ζέγροι ἠρέθιζον τὴν θηριωδίαν του. Ἀναχωρήσας λοιπὸν μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου του, διατάττει νὰ διπλασιάσῃ τὰς ἀλύσσους του, νὰ περικυκλώσῃ αὐτόν τριπλῆ φυλακῇ, καὶ νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι τῆς πόλεως· ἀκολουθούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Μουλέου, ζητοῦντος νὰ τὸν κάμψῃ, διευθύνθη πρὸς τὴν Ἀλάμβραν.

Ἡ φήμη ἐντοσοῦτω τῆς ἀνελπίστου ταύτης εὐτυχίας διεδόθη εὐθύς εἰς τὴν Γρανάδαν. Οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολῖται ἐξέβαλλον κραυγὰς χαρᾶς, καὶ ἔτρεχον νὰ ἴδωσι τὸν περίφημον ἐκεῖνον ἥρωα, τὸν ἀκαταδάμαστον ἐκεῖνον πολεμικόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα μόνον ἐπροξένει εἰς αὐτοὺς τρόμον. Συσσωρευθέντες εἰς τὸ μέρος δι' οὗ διήρχετο, ἐθεώρουν ἀπλήστως τὸν αἰχμάλωτον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον δὲν ἔμελλον πλέον νὰ δειλιῶσι· ὠπισθοδρόμουν μολοντοῦτο ἔτι εἰς τὸν μικρότερον τῶν ἀλύσσων του κρότον, ὡς δηλοῖ θηρευταί, οἵτινες συλλαβόντες τέλος εἰς τὰς παγίδας των τὸν κατερημόνοντα τὰς πεδιάδας των τρομερὸν λέοντα, συναθροίζονται ἀγεληδὸν περὶ τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἐκίνει πρῶην αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τρόμον, καὶ παραδίδονται εἰς παραφορὰν χαρᾶς καὶ ἐκδικήσεως· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρῶσι χωρὶς ἐνδόμυχον τρόμον, τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον διὰ τοσοῦτον καιρὸν ἐπροξένει τρόμον εἰς αὐτούς.

Εἰς τὸ παλάτιον ὑπῆρχε στενὴ εἴρκτῃ, ἐντὸς τῆς ὁποίας αἱ ἀκτῆνες τοῦ ἡλίου δὲν ἠδύναστο νὰ διέλθωσιν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆρχετό τις διὰ τριῶν χαλκίνων θυρῶν· διὰ τῆς ἀποτόμου πέτρας, ἐφ' ἧς ἦτο κτισμένη, δὲν ἠδύναντο νὰ διέλθῃ ἄλλως ὁ ἀὴρ εἰμὴ διὰ μακροῦ πλαγίου σωλήνος κλειομένου διὰ δέκα σιδηρῶν κίγκλιδων. Ἐντὸς αὐτῆς λοιπὸν ἔρριψαν τὸν Γονζάλβην μέχρις ὅτου νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν σκληρὰν του καταδίκην· ἐφορτώθη δὲ με βαρεῖας ἀλύσσεις ἐπὶ τοῦ φρικώδους βράχου στερεωμένας, καὶ αἱ

τρεις χάλκιναι θύραι ἐκλεισθησαν ἅμα εἰσῆλθε· ἔμεινε δὲ μόνως κατατρεχόμενος ὑπὸ τῆς δυστυχίας, τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ἀπελπισίας.

Ἡ γενναία του ψυχὴ δὲν ἐλυπεῖτο παντελῶς· ἀλλ' ὑπέφερε γενναίως τὸ παπρωμένον της. Ἐθεώρει τὸν θάνατον, καὶ τρομερὸν μάλιστα· δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι δι' ὅλων τῶν φρικτῶν βασάνων ἐμελλον νὰ κατατυραννήσῃ συγχρόνως αὐτὸν ἀλλὰ διὰ τῆς γενναιότητός του ἐμελλεν ὅλας νὰ ὑποφέρῃ. Βέβαιος ὢν, ὅτι ἐμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ ἥρωικῶς, καὶ ὅτι ἡ δόξα του δὲν ἐμελλε παντελῶς νὰ κυλιδωθῇ, ἐθεώρει ἀτενῶς τὸν θάνατον καὶ τὰς δύνεις· ἡ δὲ μόνη ἰδέα ἣτις ἐπροξένει εἰς αὐτὸν τὸν τρόμον, ἡ μόνη καταδίκη τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ καταφρονήσῃ, ἦτο ν' ἀποθάνῃ, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν Ζουλεμάν, χωρὶς ν' ἀποδείξῃ, εἰς αὐτὴν τὴν ἀθωότητά του.

Ἡ δυστυχὴς ἐκείνη βασιλόπαις, μόνη μέινουσα εἰς τὸ Ἄλβαυζιν, δυσκόλως ἐπανῆλθεν εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Ἐκπεπληγμένη καὶ φρίττουσα, ἀνεκάλει εἰς τὸν νοῦν της ὅσα εἶδε· ἐνθυμεῖτο τοὺς τελευταίους λόγους, τοὺς συμπαθεῖς τοῦ Γονζάλβου ὄρκους, τὴν ἀρχίσασαν δικαιολογίαν του, τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους καταφρόνησε διὰ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν, καὶ τὸ πᾶν ἐλεγεν ὁμοφώνως πρὸς αὐτὴν, τὸ πᾶν τὴν ἐπληροφόρει, ὅτι ὁ ἐραστής της δὲν ἦτον ἔνοχος. Ἐντοσοῦτω ἡ τελευταία τῆς ζωῆς του στιγμὴ ἐπλησίαζε, καὶ οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις ἠδύνατο νὰ τὸν σώσῃ. Δὲν ἤρκει εἰς τὴν δυστυχῆ Ζουλεμάν τὸ νὰ χάσῃ τὸ ὑποστήριγμά της, τὸν ἀδελφόν της, τὸν μόνον της ὑπερασπιστὴν, τὸ νὰ βασανίζεται, πολεμοῦσα, ἀκαταπαύστως, ζωηρὸν ἔρωτα κυριεύοντα αὐτὴν, καὶ νὰ ἀποβάλλῃ βραδέως ἀπὸ τὴν καρδίαν της τὴν περιπόθητον εἰκόνα, ἣτις ἦτο ζωηρῶς εἰς αὐτὴν ἐντετυπωμένη· δὲν ἤρκει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τὴν ὑβριστικὴν τοῦ Ἀλαμάρου λατρείαν καὶ νὰ τρέμῃ καθ' ἑκάστην μὴ παραδοθῇ εἰς τὸν βάρβαρον ἐκεῖνον· ἔπρεπε νὰ θεωρήσῃ τοῦ ἠγαπημένου της τὴν καταδίκην, καταδίκην μετ' ἀτιμίας μεμιγμένην, καὶ νὰ ἴδῃ τὸν ἐλευθερωτὴν της τὸν μεγαλύτερον, τὸν πλέον μεγαλόψυχον τῶν θνητῶν, τελευτῶντα τὴν ἐνδοξόν του ζῶν μεταξὺ ὕβρεων καὶ βασάνων.

Ἄν εἴης ἔτι, ὦ ἀδελφέ μου, ἔκραξε, ἤθελες βεβαίως ἀντισταθῆ εἰς τὰς κακουργίας, αἵτινες μέλλουν νὰ προξενήσωσιν ἀτιμίαν εἰς τὴν πατρίδα σου· ἤθελες σώσει ἀναμφιβόλως ἓνα ἥρωα, ὁμοιάζωντά σε ἔνεκα τῶν τοσούτων του ἀρετῶν· Ὁ θάνατός του καὶ δ

στιγμὴν εἰς τοῦ Ἀλμανζόρου τὸν τάφον· ὁ δὲ δυστυχῆς Μουλέας μετὰ τοῦ τάγματος τῶν Ἀλαβέζων ἐπερίμενεν πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Ἀλάμπρας, τὸν Ἀφρικανὸν, φέροντα τὸ σφάγιόν του.

Ὁ Μουλέας ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του ἅμα ὁ Γονζάλβης ἐφάνη. Εἰς μάτην ὁ ἥρωα ἐζήτηε νὰ τὸν ὁμιλήσῃ· ὁ Μουλέας ἀπεφυγεν αὐτὸν, οἱ δὲ Ἀλαβέζοι τὸν περιεκύκλωνον μὲ τὰς λόγχας τῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πυκνῶν ζυγῶν τῶν ἔχοντες αὐτὸν, καὶ ὁ ἄσπλαχνος Ἀλαμάρως ἔλαβε μετ' αὐτῶν τὴν πρὸς τὸν τάφον τοῦ Ἀλμανζόρου ὁδόν.

Ἄλλὰ μόλις ἐξῆλθαν τῆς Γρανάδας διὰ τῆς ἀνατολικῆς θύρας ἣτις μόνη δὲν ἦτον ἐκτεθειμένη εἰς τῶν Ἰσπανῶν τὰς προσβολὰς ἤκουσαν ἠχοῦντας μακρόθεν τοὺς κερανοὺς τοῦ Φερδινάνδου. Τὰ τεῖχη ἐκλονίζοντο, ἔκραζον εἰς τὰ ὄπλα· ὁ ἦχος τῶν σαλπίγγων ἠκούετο πανταχοῦ· οἱ δὲ χρεμετισμοὶ τῶν ἵππων μετὰ τῶν κραυγῶν τῶν ἐμφορμώντων μεμιγμένοι, ἐμήνυον τρομερωτάτην ἔφοδον.

Ἐκπεπληγμένος ὁ Ἀλαμάρως ἵσταται. Ἀπεσταλμένοι τοῦ Βοαβδίλου φθάνουσι, βιάζοντες αὐτὸν νὰ τρέξῃ πρὸς τὰ τεῖχη· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀμφιβάλλει τί ν' ἀποφασίσῃ· ἡ μὲν Γρανάδα εἶχε χρεῖαν τῆς βοήθειας του, τὸ δὲ μῖσος του ἀνάγκην τοῦ αἵματος τοῦ Γονζάλβου. Ὁ Ἀφρικανὸς ζητεῖ νὰ τὸν φονεύσῃ τὴν αὐτὴν στιγμήν, ἀλλ' ὁ Μουλέας καὶ οἱ Ἀλαβέζοι ἀνθίστανται εἰς τὴν μανίαν του, ἐπιθυμοῦντες καὶ ἀποφοβίσαντες νὰ θυσίαςωσι τὸν φονέα τοῦ Ἀλμανζόρου ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ καὶ θεωροῦντες τὴν θυσίαν ταύτην ὡς ἀπαραίτητον χρέος πρὸς τὸν ἥρωα. Ὁ Ἀλαμάρως λοιπὸν δὲν ἠδύνατο νὰ διεσχίσῃ τὴν καρδίαν τοῦ Γονζάλβου, διότι πανταχόθεν τὸν ἐκάλυπτον μὲ τοὺς θώρακὰς τῶν προφυλάττοντες αὐτὸν δι' ἰδίαν τῶν ἐκδικησιν· ὁ δὲ αὐξάνων τῆς ἐφόδου κρότος, αἱ ἐπανηλειμμέναί τοῦ Βοαβδίλου διαταγαί, καὶ αἱ ὑποσχέσεις τοῦ γέροντος Μουλέου, ὅστις εἶχεν ἄρκετον συμφέρον νὰ ἐκδικήσῃ τὸν υἱὸν του, ἐβίασαν τέλος τὸν ἄγριον Ἀφρικανὸν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν τὸ θῦμα του καὶ νὰ δράμῃ εἰς τὴν μάχην.

Ἦτο καιρὸς νὰ φθάσῃ διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ διὰ τῆς παρουσίας του τοὺς πεφοβισμένους Μαυρητανούς. Ῥῆγμα ἠνοίχθη εἰς τὰ τεῖχη· ὁ δὲ Ἀγουιλάρως καὶ Κόρτες μετὰ τῶν Καστιλίων ἐπροχώρουν κατὰ τάξιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του. Ὁ Γουσμάνος μετὰ τῶν Ἀραγονίων ἀνέβαινον διὰ κλιμάκων εἰς τὸ τεῖχος· ὁ Βοαβδίλης πληγωθείς ὑπὸ τοῦ Κόρτες μετεφέρθη εἰς τὴν Ἀλάμπραν· οἱ Ἀλ-

μυράδαι καὶ Βενεγάζαι ἐλείποτάκτου πανπληθεί, καὶ αὐτοὶ οἱ Ζέγροι ἐκλονεῖζοντο πολεμούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀγουϊλάρου. Ὁ Γουσμάνος, κατέλαβε τὰς ἐπάλξεις, οἱ Κοταλάνιοι ἐπλήρουν τὰς κλίμακας· ὁ δὲ Φερδινάνδος ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κατωφεροῦς μέρους τῶν ὀχυρωμάτων ἐδήγει καὶ ἐνεψύχωνε τὸ στράτευμά του. Τὸ πᾶν ἔφρευγε, τὸ πᾶν ὑπέκυπτεν ὑπὸ τοῦς Ἰσπανούς. ἡ δὲ Γρανάδα ἐπλησίαζεν εἰς τὸν ὄλεθρόν της, ἔμελλε μετὰ μίαν στιγμὴν ν' ἀναλωθῆ Ἀλλ' ὁ Ἀλαμάρως ἔφθασε καὶ ἡ Γρανάδα ἐσώθη.

Τρέχει οὗτος, φθάνει καὶ ὄρμα κατὰ τοῦ Ἀγουϊλάρου ὁμοίως μὲ καταιγίδα. Διασχίζει διὰ τῆς σπάθης του τὴν περικεφαλαίαν τοῦ ἥρωος, καὶ διαμερίζει τὸ μέτωπόν του· καταπατῶν δὲ τὸ σπαράττον αὐτοῦ σῶμα ὄρμα κατὰ τῶν Καστιλίων μετὰ τῶν Ζέγρων τοὺς ὁποίους ἐνεψύχωσε, ἐκβάλλων προμερᾶς φωνάς, καὶ οἱ Καστίλιοι πίπτουσιν ὑπὸ τὴν σπάθην τοῦ, ὡς τὸ ἀνθρώπινον χάρειν τρίφυλλον πίπτει ὑπὸ τὸ κόπτερον δρέπανον. Εἰσβάλλει προσβάλλει, ἀρμιώνει τοὺς ζυγούς των· θυσιάζει τὸν Ἰζέδαν, Σαλίναζον, Νουγνές, καὶ τὸν ἐράσμιον Μενδόζην ὅστις παρεχώρησε τὰ δικαιώματα, τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ πλοῦτη του εἰς τὸν νεώτερόν του ἀδελφόν διὰ νὰ νυμφευθῆ τὴν ἠγαπημένην του, Ὁ Ἀλαμάρως διέσχισε τὴν καρδίαν του, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του. Ποτιζόμενος ὑφ' αἵματος καὶ σφαγῆς, καταστρέφει ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ῥήγματος τὰ Καστιλιανὰ τάγματα· θεωρήσας δὲ τὸν ὑπερήφανον Γουσμάνον, ὅστις φθάσας ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἔκραζε τοὺς Ἀρχοντοὺς του, πετᾶ καταδιώκει αὐτόν, καὶ ῥίψας ὑπρυεγέθη πέτραν ἐπ' αὐτοῦ, τρέχει ἐξόπισθέν του. Ὁ Γουσμάνος, προσέληθείς ὑπὸ τοῦ λίθου, κυλίεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ κάτω, ὁ δὲ Ἀλαμάρως ὄρμήσας τότε εἰς τὰς ἐπάλξεις, κόπτει διὰ τῆς κοπτερᾶς του σπάθης τὴν κλίμακα, καμπουμένην ἕνεκα τὸ βάρους τῶν ἐπ' αὐτὴν Κασταλιανίων, καὶ ἡ κλίμαξ πίπτει μετὰ τῶν στρατιωτῶν. Διατρέγων τὰ περιτιγίσματα ὁ ἄγριος Ἀφρικανός, ἀνατρέπει τὰς ἐστημένας κλίμακας καὶ πληρεῖ τὴν διώριγα ὑπὸ πτωμάτων· ἰστάμενος δὲ ὄλος αἱματοβαφῆς ἐφ' ὑψηλοῦ τινὸς φρουρίου, δεικνύει μακρόθεν εἰς τοὺς Χριστιανούς τὸν ἀκίνακὴν του, κράζων, προκαλῶν αὐτοὺς ὅτι, καὶ βλασφημῶν τὸν Θεόν των.

Ὁ Φερδινάνδος, Κόρτες καὶ Μεδινὰ ἐσύναξαν τοὺς διεσπαρμένους τῶν στρατιωτῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Ἀραγονίας ἐπανέφερεν αὐτοὺς εἰς τὸ πρῶτον μέρος, τοὺς ἐσχημάτισεν εἰς φάλαγγας ἐπὶ

Δελφός μου, λαβὼν τὴν φροντίδα νὰ σώσῃ τὴν δόξαν μου, παρουσιάσθη ὡπλισμένος μετὰ τὰ ὄπλα μου, καὶ ἐπολέμησεν ἀντ' ἐμοῦ· ἐνῶ δὲ ἦτον ἐγγὺς πλέον τοῦ ν' ἀποθάνῃ, ἡ ὀλεθρία ῥομφαία του.

Θεὲ, ἔκραξεν ἡ Ζουλεμά, εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου, σὲ εὐχαριστῶ ! ἡ καρδία μου ἐπρονόησε τοῦτο.

Μὴ δυσαρεστηθῆς, πιστέ μου ἀδελφέ, διότι παύω μίαν στιγμὴν ἀπὸ τοῦ νὰ στενάζω, ἀποκτῶσα τὸ ἀδύνατον δικαίωμα τοῦ ν' ἀγαπῶ πάντοτε ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον λατρεύω· δὲν ἀμφιβάλλω, Γονζάλβη, ποσῶς εἰς ὅσα μὲ λέγεις· ἀλλ' ἐξήγησόν με κάλλιον τὸ θαῦμα ἐκεῖνο. Οἶμη ! δὲν δύναμαι νὰ ἐλπίσω καλητέρευσιν τῆς τύχης σου, διότι ὁ Βοαβδίλης ἔχει μέγα συμφέρον νὰ σὲ παιδεύσῃ διὰ τὰ κατορθώματά σου. Θέλω ὑπάγει ὁμοῦς πρὸς τὸν πατέρα μου τοῦλάχιστον, καὶ θέλω κινήσει αὐτὸν εἰς ἐπιείκειαν· θέλω μεταχειρισθῆ πρὸς τὸν Βοαβδίλην, πρὸς τὸν λαὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀλαμάρον, ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, τὰ ἑποῖα ὁ ἔρωσ δύναται νὰ ἐφεύρῃ. Θέλω μηνύσει εἰς τοὺς βασιλεῖς σου τὸν κίνδυνόν σου, θέλω ἐπιχειρήσει τὸ πᾶν διὰ νὰ σώσω τὴν ζωὴν σου· ἀν δὲ δὲν δυνηθῶ νὰ ἐπιτύχω, μεγαλαυχουῦσα καὶ νομιζουσα ἑαυτὴν ὑπερδοξον, διότι εἶμαι ἐρωμένη σου καὶ δύναμαι ἄνευ ἁμαρτήματος νὰ ἐμολογήσω τοῦτο, θέλω ἔλθει, θέλω ἀποθάνει μετὰ σοῦ, ὀμιλῶν πρὸς σὲ περὶ τοῦ ἔρωτός μου, ἐπαναλαμβάνουσα ἐκ γέου τοὺς ὄρκους, τοὺς ὁποῖους ποτὲ δὲν παρεβίασα, καὶ δίδουσα εἰς σὲ τὸ ὄνμα τοῦ συζύγου, τὸ ἑποῖον ὡς κρίνω ἐκ τῆς ἡδονῆς, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνομαι προφέρουσα αὐτὸ, μέλλει νὰ καταστήσῃ ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἀναισθήτους εἰς τοὺς ὀδυνηροτέρους θανάτους.

Εἶποῦσα ταῦτα ἔρριψε τὸ ποτήριον καὶ ἠνόρθωσε τὸν Γονζάλβην. Περιχαρῆς ὁ ἦρωσ, πλήρης ἔρωτος καὶ εὐγνωμοσύνης, λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς ὡραίας Μαυρητανίδος ἀρχίζει τὴν διήγησιν, δι' ἧς ἔμελλε νὰ δικαιολογηθῆ καὶ διακόπτει αὐτὴν πάλιν. Οἱ λυγμοὶ τὸν ἐμπόδιζον νὰ δμιλήσῃ, ἐτελείωνε δὲ τέλος πάντων τὴν διήγησιν του βιαζόμενος ὑπὸ τοῦ καιροῦ· ἀλλ' αἶφνης κρότος ἀκούεται, αἱ θύραι τῆς εἰρκτῆς ἀνοίγονται εὐθὺς, καὶ ὁ Ἀλαμάρος παρουσιάζεται περικυκλωμένος ὑπὸ φώτων. Ἡ Ζουλεμά πίπτει λειπόθυμοῦσα, ὁ Γονζάλβης ὑποστηρίζει αὐτὴν ἐπὶ τῶν βραχιόνων του, ὁ δὲ Ἀφρικανὸς μένει ἐκπεπληγμένος.

Μανία εἰς τὸ ἔπακρον φθάσασα, ἐζωγραφίσθη μετ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ βαρβάρου. Αἱ μέλαιναί του ὄφθαλμοὶ

άσασαι, έφαινοντο ότι εκάλυπτον δύο πυρίνας σφαιρας. Φρικώδης άφρός επί των χειλέων του τραυλίζων δέ ειπε προς τον Γονζάλβην τους άπεχθείς τούτους λόγους.

Έπίβουλα, όστις με άτοιμάζεις έτι, ποταπέ Χριατιανέ, τον δ-
 παιον μέλλω ήδη να τιμωρήσω, ό άδης σε διήγειρε διά να φέρης
 εις τον έσχατον βαθμόν την όργήν μου και την αφθάδειάν σου!
 Άλλό να με δώσης δίκην τσοούτων κακουργημάτων, έλθές να εκ-
 πνεύσης βραδέως διά των βασάνων τας όποιας σε έτοιμάζω· τό
 δε κατά σταγόνα εκχυθησόμενον αίμα σου, ός ευχαριστήση του-
 λάχιστον τό προς σε μίσος μου, διότι τό να άποσβύση δεν δύ-
 νεται.

Ό ήρωας εις μόνην την Ζουλεμάν ενισχολείτο, ουδεμίαν προσο-
 χήν δίδων εις τους λόγους του· άλλ' ό Άλαμάρος διέταξεν εις
 τους δορυφόρους να την άποσπάσωσιν από τας χείρας του. Προ-
 σπαθεί ό Γονζάλβης να υπερασπίση αυτήν, ύψώνει τας σιδηροδε-
 σμίους χείρας του, και πλήττον τους έρχόμενους στρατιώτας με
 τας άλύσσεις του, ρίπτει νεκρούς τους δύο πρώτον πλησιάσαντας·
 άλλά κατακρατηθείς υπό του πλήθους των στρατιωτών, και μη
 δυνάμενος ν' αντισταθῆ, έσύρθη έξω τῆς φυλακῆς του.

Η Ζουλεμά αναλαβούσα τας αισθήσεις της, όρμα· θέλουσα ν'
 ακολουθήση τον Γονζάλβην· άλλ' ό Άλαμάρος διατάττει να την
 κρατήσωσι. Εις μάτην παρακαλεί αυτόν γονυπετής· ούτος δεν
 θέλει ν' ακροασθῆ τας παρακλήσεις της· άπωθήσας δε και ύβρίσας
 μεγάλως αυτήν, διατάττει τους φύλακάς του να την περικυκλώ-
 σωσιν, προσθέτων εις αυτούς ότι ήσαν υπεύθυνοι περι αυτής μέχρι
 τῆς έπιστροφῆς του. Μανιώδης λοιπόν υπ' όργῆς, σύρει έξω τον
 Καστίλιον.

Η ήμέρα δεν ειχεν έτι αναλάμψει· αυτόμολος δέ τις έλθών
 είδοποίησε τον Βοαβδίλην ότι οι Ισπανοί, ταραχθέντες υπό τῆς
 άπουσίας του μεγάλου στρατηγοῦ και θεωρήσαντες μετ' εκπλή-
 ξεως τας θύρας τῆς Γρανάδας κλεισθείσας αιφνηδίως, ύπώπτειον
 έπιβουλήν τινα, από μέρος των Μαυρητανών, και άπεφάσισαν να
 διαλύσωσι την ανακωχήν, έφορμώντες κατά τῆς πόλεως.

Τρομάξας εκ τῆς είδήσεως ταύτης ό Βοαβδίλης, ενέδωσεν εις
 του Μουλέου—Χασσέμ τας παρακλήσεις, και άπεφάσισεν να θανα-
 τώση πρό τῆς αυγῆς τον Γονζάλβην. Ό Άλαμάρος όθεν, διά
 παντοίων τρόπων έσπούδαζε ν' απολαύση την τρομεράν τιμήν του
 να φονεύση αυτόν, έπεφορτίσθη να τον έδηγήση, κατά την αυτήν

τοῦ κατώφεροδς χαρακώματος, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν, ἔμελλε νὰ ἐφορμήσῃ καὶ τελευταίαν φοράν. Ἄλλ' ἐνῶ ἔμελλε νὰ δώσῃ τὸ σημεῖον, ἀκούει ὀπισθέν του, κραυγὰς, καὶ στραφεὶς, θεωρεῖ πολυάριθμον τάγμα Μαυρητανῶν, ἐπιπτόντων πλαγίως κατὰ τοῦ στρατεύματός του. Οἱ Καστίλιοι μόνοι ἀνθέστησαν. Τὸ ἔλαφρόν ὅμως ἐκεῖνο τάγμα πυκνούμενον, ἐκτεινόμενον καὶ διαλυόμενον ἐν ἀκαρεῖ, προσέβαλλεν ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν τὰ ἀρχαῖα τῆς Καστιλίας στρατεύματα, καὶ διασχίζον αὐτὰ, τὰ ἔτρεπεν εἰς φυγὴν· διελύθη δὲ τότε ταχύτερον τῆς ἀστραπῆς, καὶ ἕκαστος ἵππεὺς χωριστὰ, κατεδίωξε κατὰ τὴν θέλησίν του τοὺς φεύγοντας. Ἐντρομοὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἔτρεξαν πρὸς τὴν πόλιν των, σύροντες τὸν Κόρτες, Μεδινὰ καὶ Φερδινάνδον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Ἡ Ἰσαβέλλα, διατάξασα ν' ἀνοιχθῶσι αἱ θύραι, ἐσύναξε μετ' ἀγαθότητος καὶ λύπης τοὺς πανταχόθεν καταδιωκομένους στρατιώτας της. Ἡ πεδιάς ἔμεινε κεκαλυμμένη ἀπὸ πτώματα, τὸ δὲ τρομερὸν ἐκεῖνο τάγμα, τὸ ὁποῖον μόνον ἐπροξένησε τοσαύτην φθοράν, παρατηρήσαν ὅτι ἔμεινε κύριον τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐτέθη κατὰ τάξιν τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ἐπλησίασε πρὸς τὰ τείχη τῆς Γρανάδας, ὅπου τὸ πλῆθος ἦτο συνηγμένον, ἐστάθη ὄχι μακρὰν τῶν περιτειχισμάτων, καὶ ὁ ἀρχηγὸς του προχωρήσας, εἶπε πρὸς τοὺς Γραναδινούς.

Ὁθωμανοὶ. πρῶτην ἀδελφοί μας, σεῖς, οἵτινες διὰ τῆς ἀδικίας σας διεκόψατε τοὺς δεσμοὺς, δι' ὧν ἡμεῖς συνδεδεμένοι, ἰδοὺ πάλιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας οἱ Ἀβενσερράγοι. Θέλετε τάχα συγχωρῆσαι αὐτοὺς διότι ἤλθον ἐδῶ ἄνευ ἀδείας σας; Ἠλθομεν διὰ νὰ βιάσωμεν μὲ τὸ αἷμά μας τὰ τείχη, ἐξω τῶν ὁποίων ἐδιώχθημεν· θέλομεν ἔλθει καὶ πάλιν διὰ νὰ ὑπερασπισθῶμεν αὐτὰ, ἀλλὰ ποτὲ πλέον δὲν θέλομεν εἰσελθεῖ ἐντὸς αὐτῶν. Κρίνατε, κρίνατε ἐκ τῆς νίκης ταύτης, ὁποῖαν βοήθειαν ἠθέλατε λαμβάνει ἐκ τῆς φυλῆς μας ὑπὸ τοῦ Ἀβενναχμέτου διοικουμένης. Ἄλλ' ἐθυσιάσατε τὸν ἥρωα ἐκεῖνον, καὶ ἠθελήσατε νὰ καύσετε τὴν ἀθῶαν Ζωραΐδα· ἰδοὺ τὰ φρικώδη ἀμαρτήματα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς εἰς ἡμᾶς ὑφ' ἡμῶν πραχθεῖσας ὑβρεῖς καὶ ἀτιμίας, ἐθεωρήσατε ἤδη, πολίται τῆς Γρανάδας, πῶς ἐκδικοῦνται οἱ Ἀβενσερράγοι.

Οὕτως ὠμίλησεν ὁ ἀνδρεῖος Ζεῖρης· τὸ δὲ εὐγενές του τάγμα διαλυθὲν εὐθύς, ἔφυγε μ' ὄλην τὴν δυνατὴν τῶν ἵππων ταχύτητα καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὴν Καρθάμην ὁδόν.

Οἱ Ἰσπανοί, εἰσελθόντες εἰς τὴν πόλιν των, δὲν ἠδύναντο νὰ ταραξῶσι τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἄσυλον, μὴ τολμῶντες νὰ ὑψώσωμεν εἰς τὰ ἄνω τὰ ταπεινωθέντα καὶ περιφρονηθέντα μέτωπά των. Ὁ Ἀγουϊλάρας, ὁ Γουσμάνος, οἱ κυριώτεροι ἀρχηγοί, ἦσαν ὑπὸ τὴν κόνιν τεθαμμένοι. Τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ ἡ νίκη τοῦ Ἀλαμάρου, καὶ ἡ αἰφνίδιος ἀφίξις τῶν Ἀβενσερράγων, οἵτινες ἠδύναντο νὰ ἐπανερχῶνται οὕτω καθ' ἡμέραν καὶ νὰ πολεμῶσι τοὺς πολιορκοῦντας τὴν πόλιν, αἱ πληγαὶ τοῦ ἀνδρείου Λάρα καὶ ἡ ἀπουσία τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ, ὅλα ταῦτα πύξανον τὴν ἀθυμίαν των· ἐπρότεινον δὲ ἤδη μεταξύ των νὰ παύσωσι τὴν πολιορκίαν, καὶ νὰ δεχθῶσι τὴν ὑπὸ τοῦ Βοαβδίλου προσφερθεῖσαν ἔντιμον εἰρήνην. Οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ ἔτι ἀπεφάσισαν νὰ μὴν ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὰ τείχη των, μέχρις οὗ ὁ Γονζάλβης ἢ ὁ Λάρας νὰ δύνανται νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν μάχην.

Ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος Λάρας, τὸν ὁποῖον ἡ Ἰσαβέλλα ἐνόμιζε παρόντα εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ μένοντα εἰς τὰ ἴδια ἕνεκα τῶν πληγῶν του, δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν Σάντα-Φέ.

I.

Ὁ Λάρας τρέχει πρὸς ζήτησιν τοῦ Γονζάλβου. Ἀποπλανᾶται εἰς δάσος τι. Συνάντησις εἰς τὸ δάσος. Μανθάνει τὸν κίνδυνον τοῦ ἥρωος. Τρέχει πρὸς τὸν τάφον τοῦ Ἀλμανζόρου. Εὕρισκει τὸν Γονζάλβην ἐγγὺς τοῦ νᾱ θανατωθῆ. Μάχη τῆς φιλίας. Ὁ Λάρας σώζει τὸν φίλον του. Ἀμφότεροι ἐπανέρχονται εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Φερδινάνδος ἐξαποστέλλει τὸν Γονζάλβην διὰ νᾱ κυριεύσῃ τὴν Καρθάμην. Λεπτομερὴς περιγραφή τῆς ἐκστρατείας ταύτης. Ὁ ἥρωος ἐπανέρχεται νικητής. Λαμβάνει γραμμάτιον παρὰ τῆς Ζουλεμᾶς Τελευταία ἔφοδος. Ἀνδραγαθήματα τοῦ Γονζάλβου. Ἀλώσις τῆς Γρανάδας. Μονομαχία τοῦ ἥρωος μετὰ τοῦ Ἀλαμάρου. Ἡ Ζουλεμὰ καὶ ὁ πατήρ ἐλευθεροῦνται. Εἴσοδος τῆς Ἰσαβέλλης εἰς τὴν Γρανάδα. Ὑμέναιος τοῦ Γονζάλβου μετὰ τῆς Ζουλεμᾶς.

Οὐρανία θύγατερ, θησαυρὸς τῆς ψυχῆς, πηγὴ τῶν τιμιωτέρων μας ἀγαθῶν, ἀγία φίλια, ἔλθε νᾱ κοσμήσῃς τὰς τελευταίας τοῦ πονήματός μου γραμμάς· ἀνάμιξον περὶ τὰ τέλει τῶν διηγήσεών μου τὸ θελκτικὸν διάφορον, τὸ ὁποῖον θέλγει πάντοτε καὶ ποτὲ δὲν ἐκθαμβοῖ, τὸν ὁποῖον συγκινεῖ τὴν καρδίαν χωρὶς νᾱ κατασπαράττη αὐτὴν, καὶ κινεῖ ἡδέα δάκρυα, ὁμοιάζοντα μετὰ τοῦ ἔρωτος. Τί λέγω ; πολὺ ἡδύτερα. Ὁ ζωηρὸς ἔρωτος ἐμπαθὴς ἱκανὸς πρὸς πάντα, καὶ δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν ἐξευγενισμένος, τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο τῆς νεότητος αἴσθημα ἔχει ἀνάγκην μυστηριωδῶν καλυμμάτων· ἡ δὲ λατρεία του, ὅσον καθαρὰ καὶ ἄν ᾖναι, κρύπτεται, ἀποφεύγει τὰ βλέμματα τῶν ἄλλων, καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ αὐτοῦ εἶναι θυσία διὰ τὴν ὁποῖαν ἡ τιμὴ διατάττει αἰώνιον μυστικότητα. Ἡ φυλὴ ὅμως, εὐαρεστεῖται ἐξ ἐναντίας νᾱ δεικνύεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων· τρυφερὰ δὲ οὔσα ὡς ὁ ἔρωτος, καὶ περισσότερον γενναία, δὲν δειλιᾷ ν' ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτοὺς τὴν λύπην καὶ χαρὰν της, τὴν ἀνησυχίαν της καὶ τὰ παράπονά της· θέλγεται μάλιστα μεγάλως ἐκ τούτου, καὶ νομίζει δόξαν της τὸ νᾱ φανερώνῃ ὅλα ταῦτα.

Ὁ ἔρως φοβεῖται μὴν ἀνακαλυφθῆ· ἀλλ' ἡ φιλία νομίζει τιμὴν τῆς τῶ νὰ χρησιμεύῃ ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους.

Ὁ Λάρας, τοῦ ὁποίου ἡ εὐγενής καὶ ἐξοχος ψυχὴ, διὰ μόνην τὴν φιλίαν ἔζη ἔτι, μολονότι πληγωμένος καὶ ἡμιθανής, δὲν ἐσκέφθη περὶ ἄλλου ἀντικειμένου, εἰμὴ περὶ τοῦ Γονζάλθου. Ὁλόκληρος ἡμέρα παρῆλθε χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ, δὲν ἐγνώριζε τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο, καὶ ἀντισύχει διὰ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διέτρεχε· ὅλα δὲ ταῦτα ἐδασάνιζον αὐτὸν περισσότερον τῶν πόνων του. Τὴν ἐσπέραν λοιπὸν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Γονζάλθου ἔγεινεν ἄφαντος, ὁ ἦρως, μολονότι πολὺ ἀδύνατος ἔτι, διέταξε νὰ τὸν δώσωσιν ἓνα ἵππον· δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸν θώρακά του τὴ βάρος τῆς λόγχης του ἦτο πολὺ βαρὺ ὡς πρὸς αὐτόν· ἦτο δὲ ὠχρὸς, ἐκλονίζετο, καὶ ἐστερεῖτο αἵματος καὶ δυνάμεων· ἀλλ' ἡ στέρησις τοῦ φίλου του ὑπερτέρει ὅλας τὰς ἄλλας ἐλλήψεις. Ἄοπλος ὄθεν, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερασπισθῆ ἑαυτὸν, περιεζωσμένος ἔτι διὰ τῶν λινῶν ὑφασμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἦσαν αἱ πληγαὶ του δεμέναι, ἀνεχώρησεν εὐθύς μετὰ τοῦ καλοῦ Πέτρου, ὅστις ἔκλαιε διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυρίου του. Εἰσεχώρησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Γονζάλθου εἶχεν ἀπαντήσῃ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ὠραίαν Ζουλεμάν, νομίσαντες ὅτι ἐκεῖνην τὴν ὁδὸν ἔλαβεν ὁ ἦρως· ἀφεθέντες δὲ εἰς τὴν ὀδηγίαν τοῦ οὐρανοῦ, ἐπλανῶντο ὑπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην σκιάν.

Τὸ σκότος ἐκάλυπτε τὴν γῆν· ἡ δὲ νύξ ἐξακολουθοῖσα τὸν δρόμον τῆς, ἐπροχώρει πρὸς τὴν δύσιν, ὅταν οἱ δύο ταξιδιωταὶ ἔφθασαν ὑπὸ τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ ὄρους πλήρους μελαγχολικῶν ἐλατῶν. Ὁ κρότος ἀφθόνου ὕδατος, πίπτοντος εἰς σχῆμα καταρράκτου ἐν τῷ μέσῳ δύο βράχων ἐμιγνύετο μετὰ τοῦ θλιβεροῦ ἡχοῦ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων δένδρων, καὶ τὰς κλαυθμηρὰς φωνὰς τῶν νυκτερινῶν πτηνῶν, καθημένων ὑπὸ τῶν ῥάχων τοῦ ὄρους. Ὁ ἦρως ἐστάθη εἰς τὴν πηγὴν ἐκείνην διὰ νὰ καταπαύσῃ τὴν δίψαν τοῦ ἵππου του. Ὁ Πέτρος παρετήρει προσεκτικῶς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἀδύνατος δὲ τις λάμψις ἐνός μόνου φωτός, ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκοτεινῶν θαλερῶν δένδρων λάμποντος, ἐφάνέρωσεν εἰς τὸν πιστὸν Πέτρον, ὅτι ἐρμηίτης τις ἢ μοναστής κατῶκει εἰς τὴν φοβεράν ἐκείνην ἔρημον.

Ὁ Πέτρος ἐπρότεινεν εἰς τὸν Λάραν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἐρημικὴν ἐκείνην κατοικίαν διὰ ν' ἀναπαυθῶσιν διὰ στιγμὰς τινάς· ὁ

ὁ δὲ Λάρας συγκατένευσεν εἰς τὴν αἴτησίν του, καὶ οὕτως ἐζήτησαν ὁμοῦ καὶ εὖρον μονοπάτιόν τι· ἀλλὰ τὸ μέρος ἦτο τοσοῦτον κατωφερές, ὥστε ἐβιάσθησαν νὰ ὑπάγωσι πεζοί. Ὁ Πέτρος ἔλαβεν ἀμφοτέρους τοὺς ἵππους καὶ ὠδήγει αὐτούς· ὁ δὲ Λάρας, κόψας δυνατόν τινα κλάδον καὶ στηριζόμενος ἐπ' αὐτοῦ, ἐπροπορεύθη τοῦ γέροντος ὑπηρέτου.

Φθάσας ὄθεν πολλὴν ὥραν πρὸ αὐτοῦ, ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βράχων ταπεινὴν καὶ εὐτελεῆ καλύβην, ἐντὸς τῆς ὁποίας εὕρισκετο τὸ μικρὸν ἐκεῖνο φῶς. Τὸ ἠχητικὸν ὕδωρ ἔρρεε πρὸς τὴν εἴσοδον αὐτῆς· ἐμπροσθεν δὲ τῆς θύρας ἦτο πέτρα, κεκαλυμμένη ὑπὸ χλόης καὶ θαλασσίων βρύων· εἰς τὴν πέτραν ταύτην φθάσας ὁ ἦρωας ἐστάθη διὰ ν' ἀκούσῃ τοὺς ἐπομένους ἡδῆεις λόγους, τοὺς ὁποίους ἐτραγῶδει φωνή τις ἐντὸς τῆς καλύβης.

Τοῦ ἔρωτός σου ὦ νέον θῦμα,
 Ψυχὴ, ὦ, μόνη ἀγαπητὴ μου,
 Ἄκαταπαύστως διὰ σέ κλαίω.
 Ζῆσε καὶ σὺ ὄν ἀγαπητόν μου.
 Δι' ἐμέ ἤδη σέ ἱκετεύω.
 Ζῆσε ἂν θέλῃς ἔτι νὰ ζήσω.
 Πολλάκις, φίλη, μὲ βεβαιώνεις.
 περὶ ἀγάπης σου ἐγκαρδίου.
 Ἄ ! εἰς τὸν κόσμον σέ μόνην ἔχω,
 Ζητεῖς καὶ σὺ φεῦ ! ν' ἀποθάνῃς.
 Δι' ἐμέ ἤδη σέ ἱκετεύω.
 Ζῆσε ἂν θέλῃς ἔτι νὰ ζήσω.
 Ἐκ σοῦ ἡ τύχη μου ἐξαρτᾶται,
 Τῆς ἰδικῆς σου ἡδ' ἡδυτέρα.
 Ἄ ! πόσῃν λύπῃν μὲ φέρει, φίλη,
 Τὸ νὰ ὑπάρχω εὐτυχεστέρα,
 Δι' ἐμέ ἤδη σέ ἱκετεύω.
 Ζῆσε ἂν θέλῃς ἔτι νὰ ζήσω.

Ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐσιώπησε· ἄλλη δὲ τις ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν μετὰ λυγμῶν.

ἜΩ φίλη μου, μόνη μου φίλη· μὴν ἐπιχειρῆς νὰ μὲ παρηγορῆς διότι αἱ παρηγορίαι σου μὲ θέλγουν· ἀλλὰ δὲν μὲ ἀνακουφίζουν. Σὺ γνωρίζεις, ἂν τὰ δάκρυά μου δύνανται νὰ ἐξαντληθῶσιν, ἂν

δύναμαι νὰ λησμονήσω τὰς δυστυχίας, ὅσας ὑπέφερα, καὶ τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας τὰς ὁποίας εἰς ἄλλους ἐπροξένησα. Ἄφησέ με, λοιπὸν, ἄφησέ με νὰ ἐξακολουθῶ, νὰ μένω εἰς τὴν εὐλογον καὶ δικαίαν θλίψιν μου, εὐχαριστήθητι εἰς τὰς θλιβεράς προσπάθειας τῆς ζωηρᾶς καὶ τρυφερᾶς μου φιλίας. Ἐξῆσα μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης· ἄρκει, μόνη μου φίλη. Νομίζεις ὅτι ἤθελα ὠφεληθῆ ἔκ τῆς ὀδυνηρᾶς εὐεργεσίας τοῦ Λάρα ἂν σὺ δὲν ὑπῆρχες;

Ἀκούσας μετ' ἐκπλήξεως ὁ Λάρας τοὺς τελευταίους τούτους λόγους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνεφέρτεο καὶ τὸ ὄνομά του ἔκαμε θόρυβον, καὶ προχώρησας, ἐζήτησε φιλοξενίαν· ἐθεώρησε δὲ δύο γυναῖκας ἐντρόμους, αἵτινες ἤρχισαν νὰ φεύγωσι χωρὶς ν' ἀποκριθῶσιν. Ἐνθαρύνας αὐτὰς ὁ ἥρωας, τὰς ἠκολούθησε μέχρι τῆς θύρας τῆς καλύβης των· ἡ δὲ μία ἐξ αὐτῶν, ἐπανελθοῦσα μετ' ὀλίγον μὲ λύχνον εἰς τὰς χεῖρας, ἐθεώρησε τὸν ξένον κατὰ πρόσωπον, καὶ ἀναγνώρισασα τὸν Λάραν ἐξέβαλε φωνὴν χαρᾶς.

Εἶσαι σὺ, τὸν εἶπε, χύνουσα δάκρυα τινὰ, σὺ, τὸν ὁποῖον δὲν ἤλπιζα πλέον νὰ ἴδω καὶ ὅστις ἔσωσας τὴν κυρίαν μου, τὸ τιμιώτερον ἀγαθὸν! Ἄ Ζωραῖς τρέξε, δράμε νὰ ἐναγκαλισθῆς τὸν ἐλευθερωτὴν σου.

Ἀναγνώρισας τότε ὁ Λάρας τὴν δυστυχῆ βασίλισσαν τῆς Γρανάδας. ἔσπευσε πρὸς αὐτήν, καὶ μὴν ἀφήσας αὐτήν νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας του, ἠσπάσθη μὲ σέβας τὴν χεῖρα της μὴ δεχθεὶς τὰς τὰς ὑποκλίσεις ὅσας ἤθελε νὰ προσφέρῃ πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὑπέρμετρον χαρὰν, τῆς εὐαισθήτου Ἰνιδος ἥτις ἔσυρεν αὐτὸν ὀπισθεν τῆς Ζωραΐδος εἰς τὸν ἐνδότερον τῆς ταπεινῆς των καλύβης. Ἡ Βασίλισσα τὸν παρεκάλεσε ν' ἀναπαυθῆ, παρουσιάζουσα πρὸς αὐτὸν εὐτελῆ ἔδραν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἰνις ἐκάλυψε μὲ ψάθην τινὴν, καὶ ἔτρεξε μετὰ ταῦτα νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν γάλα, φοίνικας καὶ σταφυλάς. Πληρώσασα ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς πηγῆς ἀγγεῖον ἐκ ξύλου ἐλαίας κατασκευασμένον, τὸ ἐπρόσφερον εἰς τὸν ἥρωα· διὰ πρώτην δὲ τότε φορὰν ἐλυπήθη, μὴ ἔχουσα τοὺς εὐώδεις οἴνους τῶν ὠραίων παραλίων τῆς Ἀνδαλουσίας.

Ὁ Λάρας ἐθεώρει ἀσκαρδαμικτὴ τὴν βασίλισσαν μετ' ἐκπλήξεως καὶ συμπαιθείας, μόλις δυνάμενος ν' ἀναγνώρισῃ αὐτήν. Τοὺς λαμπροὺς πρῶην ὀφθαλμοὺς, τῶν ὁποίων ἡ ἠδύτης ἦτο μεμιγμένη μετὰ τῆς λαμπρότητος, ἀπέσβεσαν τὰ ἀκατάπαυστα δάκρυα· τὸ δὲ θελκτικώτατον καὶ κόσμιον πρόσωπον, ἐφ' οὗ ἡ αἰδῶς ἦτο μετὰ τῆς χάριτος, συνηνωμένη, κατήντησε μελαγχχολικὸν καὶ

κατηφές, και ὠχρότης ἐκάλυπτεν αὐτὸ ἀενάως. Μόνος δ' ἔρωσ της και αἱ ἀρεταί της ἔμενον ἤδη εἰς τὴν Ζωραίδα. Στενάζων ἐθεώρησεν ὁ Λάρας τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον κατῶκει μία βασίλισσα. Τὰ ὑπὸ χλόης κεκαλυμμένα τείχη και ἡ ἐκ καλάμων και ἀχύρων στέγη ἐπροξένουν εἰς αὐτὸν ἔκστασιν και ταραχὴν· ἡ δὲ βασίλισσα ἐμειδίασε παρατηρήσασα ταῦτα.

Δὲν ἔχομεν ἐδῶ τὴν Ἀλάμβραν, τὸν εἶπεν ἡδέως· ἀλλ' εἶθε ἡ Ζωραῖς νὰ μὴν ἐγνώριζε ποτὲ ἄλλο παλάτιον ἐκτὸς τούτου! Καθ' ὃν καιρὸν διὰ τῆς ἀνδρίας σου μ' ἔσωσας, ἐνόμιζα ὅτι ἡδυνάμην νὰ ζήσω εἰς τὴν Καρθάμην μεταξὺ τῶν Ἀβενσερράγων, τῶν ἀδελφῶν και φίλων μου· ἀλλ' ἐκατάλαβα μετ' οὐ πολὺ ὅτι οἱ δυστυχεῖς μόλις δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν ἑαυτοὺς, και ὅτι ἡ ἔρημος εἶναι τὸ μόνον ἄσυλον, εἰς τὸ ὁποῖον πᾶς ἀλγῶν πρέπει νὰ περιμείνει τὸν θάνατον. Ἐφυγα ὅθεν μετὰ της Ἰνιδός μου τὴν ὁποῖαν ματαίως ἐξώρμισα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα της. Ἐπροχωρήσαμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν ὀρέων· διευθυνομένη δὲ ἀκουσίως πρὸς τὴν ὀλεθρίαν Γρανάδαν, ἔφθασα εἰς τὸ δάσος τῶν δακρύων, ὅπου ἤξευρα ὅτι ὁ ἀνδρεῖος Ἀλμανζόρος εἶχεν ἐνταφιάσει τοῦ δυστυχοῦς Ἀβενναχμέτου τὰ λείψανα. Εὔρον τέλος τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ δυστυχῆς ἐκεῖνος ἐραστῆς ἀνεπαύετο, χάρις εἰς τὰς φροντίδας μου και εἰς τὰς τῆς Ἰνιδός. ἧτις δὲν ἐφείσθη μήτε ὀδοιπορίας, μήτε κόπων. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ὑπῆρξε δι' ἐμὲ περισσότρον ἐνδιαφέρουσα και ἐπροξένησεν εἰς τὴν καρδίαν μου ἡδονὴν ζωηροτέραν και μεγαλητέραν ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἀπῆλαυσα, ὅταν μὲ ἠλευθέρωσας ἀπὸ τὰς φλόγας. Ἀπέφάσισα νὰ μὴν ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν ἀγαπητόν μου ἐκεῖνον τόπον, ἐλπίζουσα μετὰ μεγάλης μου χαρᾶς ὅτι ἡ Ἰνις ἤθελε μετ' ὀλίγον συνενώσει τὸ ἀδύνατόν μου σῶμα μὲ τὸ τοῦ Ἀβενναχμέτου· ἀλλάφοβηθεῖσα μὴ μὲ παρατηρήσῃ τις εἰς τὰ δάση ἐκεῖνα πλησίον τῆς πόλεως κείμενα, και τρέμουσα μὴ περιπέσω πάλιν εἰς τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας τοῦ Βοαβδίλου, ἐζήτησα καταφύγιον, πλέον μεμονωμένον και ἀπόκρυφον. Δὲν ἐτόλμησα νὰ σημειώσω τὸν τόπον ἐκεῖνον ἄλλως, εἰμὴ διὰ τῶν δακρύων μου· ἡμην δὲ βεβαία ὅτι ἤθελα τὸν εὔρει πάλιν, ὡς τὸ πτηνὸν εὕρισκει πάντοτε εἰς τὰ δάση τὸ δένδρον, ἐφ' οὗ ἔχει κτισμένην τὴν φωλέαν του. Ἡ Ἰνις ἀνεκάλυψε τοὺς βράχους τούτους, και ἐστερέωσεν ἐδῶ τὴν γῆν κατοικίαν μας· αὕτη ἐσύναξε τὴν καλαμίνην ταύτην στέγην, και διέθεσε τὴν ἀπλὴν ταύτην κατοικίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν σᾶς δέχομαι σήμερον· Οἱ

ἄγριοι καρποὶ τῶν δένδρων, τοὺς ὁποίους ἐκείνη συνάζει, ἄρκοῦν πρὸς τροφήν μας, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος τούτου καταπαύομεν τὴν δίψαν μας. Ἐκείνη μὲν κοιμᾶται ἐπὶ τῆς ψαθίνης ταύτης κλίνης, ἐγὼ δὲ κλαίω ἐπὶ τῶν ξηρῶν τούτων φύλλων· καθ' ἑκάστην δὲ ἐσπέραν ὁπόταν τὸ σκότος δύναται κρύψη τὰ δειλά μου βήματα, ὑπάγω πρὸς τὸν τάφον τοῦ Ἀβεναχμέτου, κλαίουσα πάντοτε διὰ τὸν θάνατόν σου, ἐπαναλαμβάνουσα τοὺς παλαιούς μου ὄρκους τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν ἐπρόδωσα, καὶ ἱκετεύουσα τὸν παντοδύναμον Θεὸν νὰ συντέμῃ τὴν μακροτάτην καταδίκην μου.

. . . . . Κράτησον τὰ δάκρυά σου, γενναῖε Λάρα· ὁ Θεὸς θέλει μὲ ὑπακούσει μετ' ὀλίγον. Ἐλπίζω, εἶμαι βεβαία, ὅτι μετ' ὀλίγον θέλω ἐνωθῆ μετ' ἐκείνου, τοῦ θανάτου τοῦ ὁποίου ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία. Μεγάλην εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι βλέπουσά σε πρὸ τῆς ἐπιθυμητῆς ἐκείνης στιγμῆς, ἐκφράζουσα πρὸς σὲ τὴν εὐγνωσύνην μου καὶ πληροφορομένη ἀπὸ σὲ ἂν αἱ ἀρεταὶ σου παρέχουν εἰς σὲ εὐδαιμονίαν.

Φεῦ! ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ Λάρας, ἡ εὐτυχία ἀποφεύγει τὰς εὐαισθητοὺς ψυχάς. Ὁ ἔρως ὑπῆρξε τῶν δεινῶν σου αἷτιος· ἡ δὲ φιλία εἶναι αἰτία τῶν ἰδικῶν μου. Χωρισμένος ὢν πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀπὸ τὸν περίφημον Γονζάλβην, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ κόσμος σέβεται γενικῶς, καὶ τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἀγαπῶ, τὸν εἶδον πάλιν τέλος πάντων, ἤμην μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' ἔγινεν αἴφνης ἄφαντος καὶ οὐδεὶς γνωρίζει τί περὶ αὐτοῦ. Ἄδεται ὅτι οἱ Μαυρητανοὶ τὸν συνέλαβον αἰχμάλωτον· ἐγὼ ὁμως δὲν δίδω οὐδεμίαν πίστιν εἰς τὰς τοιαύτας εἰδήσεις, διότι ὁ Γονζάλβης δὲν εἶναι ἐκ τῶν πολεμικῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δύναται τις νὰ αἰχμαλωτίσῃ. Πληγωμένος ταλαιπωρούμενος ὑπὸ τῶν πόνων, καὶ μόλις στηριζόμενος ἐξῆλθον πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ φίλου μου· θέλω δὲ ὑπάγει, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, μέχρι τῆς Γρανάδας, διότι ἐκεῖ φοβοῦμαι μὴ τὸν ἔφερεν ὁ ὀλέθριός του ἔρως. Θέλω ὑπάγει, ὄχι διὰ νὰ ὑπερασπισθῶ τὴν ζωὴν του· διότι ἀδύνατος ὡς εἶμαι, δὲν δύναμαι νὰ ἔχω τὴν ἐλπίδα ταύτην ἀλλὰ διὰ νὰ συμμερισθῶ τοὺς κινδύνους του καὶ ν' ἀποθάνω τοῦλάχιστον μετ' αὐτοῦ.

Οὐρανέ! ἔκραξεν ἡ Ἴνις, ἐκφραζίσεις μεγάλως τὴν ψυχὴν μου. Ἴδου τί μὲ εἶπε τὴν ἐσπέραν ταύτην ποιμήν τις τῶν ὀρέων τούτων, φυλάχθητι Ἴνις, πρόσεξε μὴν ὑπάγῃς εἰς τὸ δάσος τῶν δακρύων! εἶναι πλῆρες ὀπλισμένων στρατιωτῶν, εὐρισκομένων εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀλμανζόρου, ὅπου αὔριον μέλλουν νὰ θυσιάσωσι

τὸν σκληρότερον, τρομερότερον καὶ φοβερότερον τῶν Χριστιανῶν. Ὁ βοσκὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξηγηθῆ περισσότερο ἢ Ζωραῖς δὲν ἠτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ· τρέμω δὲ μήπως ὁ Γονζάλθης εἶναι ὁ ἥρωας περὶ τοῦ ὁποίου μὲ ὠμίλησε.

Ἡ Ἴνις δὲν εἶχεν ἔτι τελειώσει, ὅτε ὁ Λάρας, κράξας μετὰ τρόμου τὸν πιστὸν Πέτρον, ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτὸν τοὺς ἵππους του· ὁ δὲ γέρον ὑπηρέτης ἔφερεν αὐτούς. Μόλις ἠδυνήθη ὁ Λάρας ν' ἀποχαιρετήσῃ τὴν δυστυχῆ βασίλισσαν· ἀναβάς δὲ ταχέως ἐπὶ τοῦ ἵππου του καὶ ὠδηγηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐρασμίας Ἴνιδος, ἦτις ἔδειξεν εἰς τὸν γέροντα εὐκολὸν τι μονοπάτιον, ἔδραμε πρὸς τὸ δάσος τῶν δακρῦων.

Ἡ ἀνατολὴ ἤρχιζε νὰ χρωματίζεται διὰ πορφυροῦ χρώματος, ὅταν ὁ Λάρας, φθάσας εἰς τὸ δάσος παρετήρησεν ὀπίσθεν τῶν δένδρων λαμπάδας, σπάθας καὶ λόγχας. Τρέχει, φθάνει ἀπνευστὶ ρίπτεται μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, καὶ βλέπει. . . . Δίκαιε οὐρανέ! ἔποιον θέαμα! τὸν φίλον του σιδηροδέσμιον, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἡ γυμνὴ κεφαλὴ του εἶχεν ἤδη καμπυλωθῆ, ἢ σπάθη ἦτον ὑψωμένη ἐπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ Μουλῆης διέταττε νὰ κτυπήσωσιν αὐτόν.

Ὁ Λάρας ἐκβάλλει διαπεραστικὰς φωνάς, ρίπτεται κατὰ γῆς κρατεῖ τὴν σπάθην, καὶ ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν ἐκθαμβὸν Μουλῆην.

Δυστυχῆ πάτερ, τὸν εἶπε μετὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ἀρετῆς καὶ φιλίας τόνου, θέλεις νὰ ἐκδικήσῃς τοῦ υἱοῦ σου τὴν θάνατον· ἐπιδοκιμάζω καὶ ἐγὼ τὴν δικαίαν σου ἐκδίκησιν ἀλλὰ χύσε τὸ αἷμα τοῦ ἐνόχου, καὶ μὴν ἀμαυρώσῃς εἰς μίαν ἡμέραν τὴν λαμπρότητα τοῦ μακροῦ σου σταδίου διὰ τῆς θυσίας ἐνὸς ἀθώου. Ὁ Γονζάλθης, τὸν ὁποῖον μέλλεις νὰ θυσιάσῃς, δὲν ἐπολέμησε ποσῶς μετὰ τοῦ ἀνδρείου Ἀλμανζόρου· μαρτύρομαι τὴν σκιὰν τοῦ ἥρωος ἐκείνου, ἦτις μὲ ἀκούει ἐκ τοῦ βάθους τοῦ τάφου του, μαρτύρομαι τὸν οὐράνιον Θεόν, τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς Καστιλίους ἀρχηγούς. Ἐγὼ, ἐγὼ μόνος ἐνίκησα τὸν φοβερότερον τῶν Μαυρητανῶν. Ὑποκύψας ὑπὸ τὰς πληγὰς του, ἐπέφερα εἰς αὐτὸν θανατηφόρον πληγὴν· Ἐγὼ ἐνεδύθην τοῦ Γονζάλθου τὰ ὄπλα καὶ ὠφελήθην ὑπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἦτον ἀπὼν διὰ ν' ἀπατήσω τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ υἱοῦ σου καὶ τοὺς τῶν δύο στρατῶν, διὰ νὰ μονομαχήσω μεθ' ἐνὸς πολεμικοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα μὲ ἐκλίνει εἰς ζηλοτυπίαν. Βασιλεῦ τῆς Γρανάδας, ἰδοὺ τὸ ἀμάρτημά μου διὰ τὰ

ὁποῖον ἦλθον ἐδῶ νὰ δώσω δίκην. Μάθε τώρα τί ἔπραξεν ὁ Γονζάλβης, καὶ ἀνταπώδωσον εἰς αὐτὸν ἀξίαν ἀνταμοιβήν. Οὗτος παρέδωκε τὸ σῶμα τοῦ Ἀλμανζόρου εἰς τοὺς παρόντας ἤδη καὶ Ἀλαβέζους, καὶ ἀπαντήσας σὲ μόνον, πολεμούμενον ὑπὸ τεσσάρων Ἰσπανῶν, σὲ διαφύλαξεν ἀπὸ τὴν μανίαν των, σὲ ἔδωκε τὸν ἵππον του, καὶ σὲ ἔφερεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Γρανάδας. Ἴδου τὸ πᾶν Μουλέη· ἡ δικαιοσύνη σου, ἃς ἀποφασίσῃ.

Ἀπεφάσισεν, εἶπεν ὁ Γονζάλβης διακόψας αὐτὸν, ἡ ἀπόφασίς του εἶναι ἀμετάτρεπτος. Μὴ πιστεύεται οὐδόλως, Μαυρητανοί, εἰς ὅσα ὁ ἦρωσ οὗτος σᾶς λέγει, διότι εἶναι φίλος μου, καὶ κατηγορεῖ ἑαυτὸν διὰ νὰ μὲ σώσῃ. Ἐμὲ ὁ Ἀλμανζόρος ἐπροκάλεσεν εἰς μάχην· ἐγὼ λοιπὸν εἶναι ἐπόμενον ὅτι τὸν ἐθανάτωσα. Ἐκδικηθῆτε, ταχύνατε τὴν καταδίκην μου, ἀλλὰ φεισθῆτε τοῦ γενναίου Λάρα. Ἐνθυμηθεῖται ὅτι διὰ τῆς ἀνδρίας του ἔσωσε τὴν Ζωραΐδα ἀπὸ τὰς φλόγας· ἐνθυμηθῆται ἀνδρείοι φίλοι τῶν δυστυχῶν Ἀβενσερράγων, ὅτι ὁ Λάρας ἐνίκησε τοὺς Ζέγγρους. Σεβασθῆτε λοιπὸν αὐτὸν ἀξίως, τιμήσατέ τον ἀξίως τῆς ἀρετῆς του· θαυμάσατε τὸ μέγα ψεῦδος τῆς φιλίας του· ἀλλὰ μὴ δώσετε πίστιν εἰς αὐτό. Σὺ δὲ, Λάρα, συγχώρησον τὸν ἀδελφόν σου, διότι φανερώνει τοὺς σκοπούς σου εἰς τοὺς παρόντας.

Ὁ Μουλέης καὶ οἱ Ἀλαβέζοι διέταξαν τὸν Λάραν νὰ ἀπομακρυνθῇ. Ὁχι, ἔκραξεν ἐκεῖνος μετ' ἀπελπισίας, δὲν θέλετε ἐκτελέσει τὸ ἀμάρτημα τοῦτο· δὲν θέλετε δειχθεῖ βάρβαροι ὡς ὁ ἀχάριστος οὗτος. Ἐ! δὲν βλέπετε ὅτι ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατον, ὅτι περὶ μόνου τοῦ φίλου του φοβεῖται; Ὁμνύω ἐν ὀνόματι τοῦ Ὑψίστου, Μαυρητανοί, ὅτι ἐγὼ ἐφόνευσά τον Ἀλμανζόρον, ἔτι ἐμὲ πρέπει νὰ θυσιάσεται. Ἄν δὲ ἀμφιβάλλετε ἔτι περὶ τούτου, ἂν τὸ πρὸς τὸν Γονζάλβην μῖσος σᾶς καθιστᾷ ἀνωφελεῖς τοὺς ὄρκους μου, ἐνθυμηθῆτε τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην μάχην, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς οἱ ἴδιοι παρευρέθητε· ἐνθυμηθῆτε ὅτι ὁ νικητῆς ἔμεινε κατὰ γῆς ἐξηπλωμένος καὶ ἐκολύμβη εἰς τὸ αἷμά του, καὶ ἀναγνωρίσατε τὸν νικητὴν ἐκεῖνον. . . . Πλησιάσατε, θεωρήσατε τὰς πληγὰς μου, θεωρήσατε τὸ καταιματωμένον τοῦτο στῆθος. Ἴδου αἱ πληγαὶ τὰς ὁποίας ὁ Ἀλμανζόρος σας μ' ἐπέφερε, ἴδου πῶς διεσώθην ἀπὸ τὰς φοβερὰς του χεῖρας· ἴδου αἱ πρόσφατοι μαρτυρίαι τῆς ὀδυνηρᾶς μου νίκης· ὁ σκληρὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ δείξῃ τοιαύτας.

Εἰπὼν ταῦτα, ἀποκαλύπτει τὸ στῆθος του, ξεσχίζει τὰ δέ-

ματα τῶν πληγῶν του, και δείξας αὐτάς, ζητεῖ γονηπετής τὸν θάνατον. Ὁ Γονζάλβης ἐναγκαλίζεται τὸν φίλον του ἔξω ἑαυτοῦ, τὸν βρέχει μὲ τὰ δάκρυά του, θέλει νὰ δμιλήσῃ, και ζητεῖ νὰ παραστήσῃ ἔτι ἑαυτὸν ἔνοχον· ἀλλ' ὁ Λάρας διακόπτει τοὺς λόγους του διὰ τῶν φωνῶν των.

Ὁ Μουλέης ἦτον ἐνάρετος, οἱ δὲ Ἀλαβέζοι δὲν ἦσαν βάρβαροι· ἐκινήθησαν λοιπὸν εἰς συμπάθειαν και ἔκλαιον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, θεωροῦντες τὴν μάχην τῆς φιλίας. Μὴ δυνάμενος ὁ γέρων ν' ἀνθέξῃ εἰς τῆς ψυχῆς του τὴν συγκίνησιν, ἐνόησε διὰ τῶν βλεμμάτων, τῶν ὀπαδῶν του, τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ. Διατάττει ὅθεν ν' ἀφαιρέσωσι τὰς ἀλύσεις ἀπὸ τὸν Γονζάλβην, και τὸν Λάραν νὰ ἐγερθῇ, και θεωρήσας θλιβερῶς τοὺς δύο ἥρωας, εἶπε πρὸς αὐτούς.

Εἷς ἐκ τῶν δύο σας ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν μου, δὲν θέλω νὰ μάθω τὸν ἔνοχον και εἷς ἐκ τῶν δύο σας ἔσωσε τὴν ζωὴν μου, ἐπιθυμῶ νὰ ὀφείλω ταύτην εἰς ἀμφοτέρους σας. Σὰς ἀνταποδίδω τρομερὰν εὐεργεσίαν, ἀποδίδων σας τὴν ἐλευθερίαν σας, ἣτις θέλει εἶσθε ὀλεθρία εἰς τὴν πατρίδα μου· ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν φωνὴν τοῦ Ἀλμανζόρου διατάτουσάν με τοῦτο κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην. Ὑπάγετε, Ἀρχέτυπα τῆς φιλίας, τὰ ὁποῖα θαυμάζω και μισῶ· ὑπάγετε, εἶπατε, εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς σας, ὅτι διὰ νὰ ἐκδικηθῶ κάλλιον τὸ υἱὸν μου, διὰ νὰ τιμήσω ἀξιοπρεπεστέρως τὴν κόνιν του, ἐθυσίασα τὸ μῖσός μου εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ δειχθῶ ὁμοιος ἐκείνου· ἀν δὲ τὸ ἐκ μέρους μου εὐεργέτημα τοῦτο σὰς κινήσῃ εἰς εὐγνωμοσύνην, μὴ προσβάλετε ποτὲ τὰ τείχη, εἰς τὰ ὁποῖα μέλλω ν' ἀποθάνω. Ὁμνύω ἐδῶ ἐν ὀνόματι τοῦ ὑψίστου, ἐν ὀνόματι τοῦ ἥρωος τὸν ὁποῖον κλαίω, ὅτι θέλετε μὲ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ῥῆγμα τοῦ τείχους, ὅτι πανταχοῦ, ὅπου σὰς ἀπαντήσω, θέλω προσφέρει σφάγιον εἰς τὴν σπάθην σας τὸν γέροντα, ὅστις σήμερον σώζει τὴν ζωὴν σας, και ὅτι θέλετε εἰσελθεῖ εἰς τὴν Γρανάδαν, κυλίοντες εἰς τοὺς πόδας σας, σὺ μὲν Λάρα, τὸν ἐλευθερωτὴν τοῦ Γονζάλβου, σὺ δὲ, Γονζάλβη, τὸν δυστυχῆ πατέρα τῆς εὐαισθήτου Ζουλεμᾶς.

Εἰπὼν ταῦτα ὁ Μουλέης, ἀνεχώρησε μετὰ τῶν Ἀλαβέζων, μὴ σταθεὶς παντελῶς, οὐδὲ θελήσας νὰ ἀκούσῃ τοὺς δύο ἥρωας. Ὁ Γονζάλβης και Λάρας, ἐναγκαλιζόμενοι ἔτι και ὀνειδιζόμενοι μεταξύ των, δὲν ἠδύναντο νὰ πιστεύσωσι ὅτι ἦσαν ἠνωμένοι. Ὁ γέρων Πέτρος, τὸν ὁποῖον ἡ ὑπερβολικὴ χαρὰ ἐκίνει εἰς παραφροσύνην, συνήνωσε τὰ δάκρυά του μετὰ τῶν τρυφερῶν δακρύων ἐκεῖ-

νων· παραχωρήσας δὲ τὸν ἵππον του εἰς τὸν κύριόν του, διευθύνθη μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Σάντα Φέ.

ᾠ ! ὁποῖαν ἔξαψιν χαρὰς διήγειρεν εἰς τὸν στρατὸν ἢ ἐπιστροφή των ! οἱ στρατιῶται, θεωρήσαντες αὐτούς, ἐλησμόνησαν τὴν προλαβοῦσαν ἀποτυχίαν των· οἱ δύο ἥρωες ἦσαν πάλιν μετ' αὐτῶν· ἔκτοτε ἦσαν ἀνίκητοι.

Ὁ Ἀλαμάρους καὶ οἱ Ἀβενσερράγοι δὲν τοὺς ἐξεφόβιζον πλέον· ἡ Γρανάδα ἔφθασεν εἰς τὸν ὄλεθρόν της, καὶ ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδὲν ἐμπόδιον ἠδύνατο πλέον νὰ βραδύνη τὴν πτώσιν της· ἐζήτουν δὲ ὅλοι μεγαλοφώνως νὰ τρέξωσιν εὐθύς πρὸς τὰ τείχη.

Κολακευθεὶς ὁ Γονζάλης ὑπὸ τῆς πίστεώς των, ἐπεδοκίμαζε καὶ ἠσθάνετο τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν. Συλλογιζόμενος ἀκαταπαύστως τὴν Ζουλεμάν, καὶ τοὺς κινδύνους, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶχεν ἀφήσει, ἐφοβεῖτο μήπως ἡ μανία τοῦ ἀγρίου Ἀλαμάρους φθάσῃ μέχρι ἐσχάτου βαθμοῦ. Ἐφλέγετο ὅθεν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μονομαχήσῃ μετὰ κοῦ μισητοῦ ἐκείνου ἀντισταστοῦ του, νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν γῆν ἀπὸ ἓνα τέρας, τὸ ὄνομα μόνον τοῦ ὁποίου, ἐνέπνεε πρόμον. Ἀλλὰ συλλογιζόμενος ὁ εὐαίσθητος ἥρωας τὴν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀλμανζόρου ἀπειλὴν τοῦ Μουλέου, ἔχανε τὸν ἐνθουσιασμόν του, καὶ ἐβιάζετο νὰ φοβῆται τὴν ἔφοδον.

Ἐνῶ δὲ ἐσχεδίαζε μετὰ τοῦ φίλου του νὰ προσκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν τὸν Ἀφρικανὸν ἡγεμόνα καὶ νὰ σύρῃ αὐτὸν ἔξω τῶν τειχῶν ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος παρουσιασθεὶς τοὺς διέκοψε.

Νέοι ἥρωες, εἶπε πρὸς αὐτούς, τιμὴ τῆς Ἰσπανίας, δὲν τόλμῳ νὰ παραπονεθῶ κατὰ τῆς τύχης, ἥτις δὲν θέλει νὰ νικήσω χωρὶς σᾶς· ἀλλ' ἡ τύχη αὕτη μὲ διατάττει νὰ σᾶς ἀποχωρήσω ἐκ νέου. Οἱ κατέχοντες τὴν Καρθάμην Ἀβενσερράγοι, ἐλθόντες μέχρι τῶν τειχῶν τουτων μᾶς κατεπολέμησαν, καὶ δύνανται νὰ ἔρχωνται ἔτι· προτοῦ δὲ νὰ προσβάλλω διὰ τὴν τελευταίαν φοράν, τὰ κλονιζόμενα ἐκεῖνα τείχη, πρέπει νὰ ἀλωθῇ ἡ Καρθάμη, πρέπει νὰ ἐξαφανισθῇ, ἢ νὰ αἰχμαλωτισθῇ πᾶς ἐχθρὸς, δυνάμενος νὰ μᾶς ταραξῇ. Σὲ Γονζάλη, ἐξέλεξα διὰ τὴν σημαντικὴν ἐκείνην κατὰκτησιν· αἱ πληγαὶ τοῦ ἀνδρείου Λάρα δὲν συγχωροῦν εἰς αὐτὸν νὰ σὲ συνοδεύσῃ. Λάβε τὸ ἐκλεκτώτερον στρατεύμα μου, καὶ ὑπάγε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Καρθάμην· σὲ ἀφίνω κύριον νὰ μεταχειρισθῇς ὅλα τὰ μέσα; δι' ὧν θέλεις δυνηθῇ νὰ κυριεύσῃς τὴν Πόλιν ἐκείνην· φέρε με δὲ τὰς κλεῖς της ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν· ἡ διορία

αὕτη εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὸν Γονζάλθην· ἀπεφάσισα δὲ ταύτην, βασιζόμενος, ὄχι εἰς τὴν θέσιν, ἀλλ' εἰς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ στρατηγοῦ μου.

Ὁ Γονζάλθης, αἰσθανθεὶς ἀναγεννώμενον ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ζῶηρόν πρὸς τὴν δόξαν πάθος του, ὑπεσχέθη πρὸς τὸν βασιλέα νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν του, νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Ὁ ἔρωσ του ἐστέναζεν ἐνδομύχως ἕνεκα τῆς μελλούσης ἀπομακρύνσεώς σου ἀπὸ τὴν Γρανάδαν· ἀλλ' ἡ ἀνδρία του ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πρὸ τῶν ἑξ ἡμερῶν. Γνωρίζων τοὺς προφυλάττοντας πανταχόθεν τὴν Καρθάμην, βράχους, ἦτον βέβαιος ὅτι διὰ μιᾶς μόνης ἐφόδου ἠδύνατό τις νὰ κυριεύσῃ τὰ ἄγρια ἐκεῖνα μέρη· μελετῶν δὲ ἤδη σχέδιον τι τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν νίκην του, ἐζήτησε νὰ τὸν συνοδεύσωσιν οἱ Ἀστούριοι.

Εἰς ἑξ χιλιάδας πεζῶν στρατιωτῶν ἤρκεσθη ὁ Γονζάλθης· ἀλλὰ τοὺς ἐξέλεξεν αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἦσαν ὅλοι εἰς τὰ Πυρηναιῖα γεννημένοι· ἦσαν δὲ πρότερον βοσκοὶ καὶ θηρευταί, ἐνδιαιτώμενοι εἰς τὰς ἐρήμους τῶν ὄρεων τῆς Λιεβάνης. Εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐπὶ τῶν μέχρι νεφῶν ὑψουμένων βράχων, ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν πάγων λαμπόντων ῥαχέων, ἐπὶ τῶν ἀπροσίτων κορυφῶν, ὅπου ἡ χιὼν, εἰς ἀδάμαντας μεταβαλλομένη, ὑπερβαίνει ἐκ τοῦ πλησίον τοῦ ἡλίου τὴν λάμψιν, ἐκεῖ κατεδίωκον ἐκ νηπιότητός των τοὺς ἀετοὺς, καὶ τοὺς αἰγείρους. Ἦσαν περιεκαλυμένοι μὲ δέρματα λύκων, τῶν ὁποίων τὸ στόμα ἐχρησίμευεν εἰς αὐτοὺς ὡς προσωπίς, καὶ ἔφερον εἰς τὴν μέσσην των πλατείαν ζώνην, ἐξ ἧς ἐκρέμαντο τρία χαλύβδινα ἄγκιστρα· οἱ πόδες των ἦσαν ὀπλισμένοι διὰ σιδηρῶν ὀνύχων, ἡ δὲ δεξιὰ των χειρ, μὲ δίκαιχμον ἀκόντιον· δύο αἰχμηρὰ ξιφίδια ἦσαν εἰς τὸ πλευρόν των, καὶ μακρὰ σφενδόνη περὶ τὴν κεφαλὴν των. Ἄν ἐθεώρει δὲ τις αὐτοὺς τολμηροὺς, ἀκαμάτους μὲ μέγα ἀνάστημα, καὶ μεγαλειτέραν τοῦ ἀναστήματός των ἀνδρίαν, ἤθελε τοὺς ἐκλάβει ὡς τοὺς μεγάλους γίγαντας, οἵτινες ἐπροσπάθησαν νὰ ἀναβῶσι διὰ κλίμακος εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ ἀνδρεῖος Πεγναφλόρος, τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι εἶχον πολέμησει μετὰ τοῦ Πελάγου (α), καὶ ὅστις ἦτο ἐπίσης μὲ τοὺς ἀρ-

(α) Περίφημα εἶναι εἰς τὴν Ἰσπανικὴν ἱστορίαν τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ ἡ νίκη ὀλίγων τινῶν Καντάβρων, ἀπεσυρμένων μετὰ τοῦ Πελάγου εἰς τὸ σπήλαιον πῆς Καθαζόνδης.

χαίρους ἐκείνους ἄνδρας ἀνδρείους, εἶχεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐδηγίαν του. Τὸ φοβερότερον ἐκεῖνο στράτευμα, νομίζον ὡς δόξαν του τὸ νὰ ἐκλεχθῆ ὑπὸ τοῦ μεγαλοψύχου Γουζάλβου, ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν σημαίαν τῶν πρώτων βασιλέων τῆς Ἰσπανίας, μὴ περιμένον ἄλλον ἐκτὸς τοῦ ἀρχηγοῦ του· ἐφάνη δὲ μετ' ὀλίγον καὶ οὗτος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Λάρα, ὅστις λυπούμενος διὰ τὸν μέλλοντα χωρισμόν των, τὸν ἀπεχαιρέτησε τρυφερῶς, τὸν ἐνηγκαλίσθη ἔτι, καὶ ἔδωκε τὸ σαμεῖον τῆς ἀναχωρήσεως.

Περιπατήσας, φθάνει πρὸ τῆς νυκτὸς ὄχι μακρὰν τῆς Καρθάμης· κρύπτει τὸ στράτευμά του εἰς δάσος τι, καὶ διατάττει αὐτοὺς ν' ἀναπαυθῶσι. Ἀναβάς δὲ μόνος ἐπὶ λόφου τινός, ἐξετάζει μακρόθεν τὴν θέσιν καὶ ἀνακαλύπτει ὅτι ἐκεῖτο ἐν τῷ μέσῳ βράχου, ὑπερκειμένου τῶν πέριξ ὀρέων. Διὰ στενωπότης καὶ κατωφεροῦς στενωποῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἠδύνατο μόνις ν' ἀναβῆ εἰς ἵππος ἠδύνατό τις νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ὀρειχαλκίνας αὐτῆς θύρας. Ἐπάλξεις ἐπὶ βράχων ἀποτόμων κείμεναι, ὑψοῦντο ἐπὶ τῶν κρημνῶν, τοὺς ὁποίους ὁ ὀφθαλμὸς ἠδύνατο μόνις νὰ καταμετρήσῃ. ὀρμητικὸς χεῖμαρρος ἔρρεε μὲ θόρυβον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ἐκεῖτο ἡ Καρθάμη· ἡ δὲ ἀπέραντος κορυφὴ τοῦ βράχου ἐκείνου, μέχρι νεφῶν ὑψομένη, ὑψοῦτο ὑπεράνω τῆς πόλεως, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔθελε νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τοῦ οὐρανοῦ,

Ὁ Γουζάλβος δὲν ἔστησεν ἀλλαχοῦ τοὺς ὀφθαλμούς του, εἰμὴ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου βράχου· ἐσυλλογίσθη δὲ ὅτι τὸ πᾶν ἠδύνατο νὰ κατορθωθῆ διὰ τῆς γενναιότητος, καὶ ἐγνώριζεν ὅποια ἦτο ἡ τῶν Ἀστουρίων. Θεωρήσας ἀκριβῶς τὴν θέσιν τῶν ὀρέων, ἠκολούθησε, μὴ θεωρούμενος ὑπὸ τινος, εἰς τὰ ἐνδότερά των τὴν ταχείαν τοῦ χεῖμαρρου ὁδόν, καὶ ἔκρινε περὶ τοῦ μέρους, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ κῦτος του ἐπλατύνετο καὶ ἡ διάβασις ἦτο εὐκυλωτέρα· βεβαίως δὲ περὶ τῆς εἰκασίας του, ἐπανῆλθεν πρὸς τοὺς πολεμιστάς του.

Εὐγενεῖς ἀπόγονοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τῶν σεβαστῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἐνδικαιτῶμενοι εἰς τὰ σπήλαια ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης βοηθείας, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ των καὶ τῆς καρδίας των, ἔσωσαν τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Μαυρητανῶν. Ὁ δίκαιος οὗτος Θεὸς κῦδόκησε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ λάβωσιν οἱ σφετερισταὶ τὸ ἄσυλον τὸ ὁποῖον σεῖς εἶχατε τότε. Σᾶς ἐξέλεξα ἐξ ὅλου τοῦ στρατοῦ διὰ νὰ ἔλθετε νὰ ἀφαιρέσετε τοῦτο ἀπὸ αὐτοὺς, διὰ

να καταστήσετε βεβαίαν τὴν ἄλωσιν τῆς Γρανάδας καὶ νὰ γείνετε αἴτιοι ν' ἀκουσθῆ εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἡ Ἰσπανία ὀφείλει πάντοτε τοὺς θριάμβους της εἰς τοὺς ἀητήτους Ἀστούριους. ! Βλέπετε τὸν μέγαν ἐκεῖνον βράχον, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφή, μέχρι νεφῶν ὑψοῦται, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀετὸς φοβεῖται νὰ ἀναπαυθῆ· ἐκεῖ θέλετε ὑπάγει νὰ νικήσετε. Οἱ ἡμίσεις ἀπὸ σαῶς ἄς μείνωσι μετ' ἐμοῦ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄς ὑπάγωσιν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Πεγναφλόρου νὰ περιστραφῶσι μακρόθεν περὶ τὸ ὄρος· τὴν δὲ ὁδὸν ἐγὼ θέλω δείξει πρὸς αὐτοὺς. Θέλετε φθάσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐκείνην, ποῦ δὲν φθάνει τις διὰ τῆς σταθερότητος; θέλετε ἀνάψει τρία πυρὰ διὰ νὰ μὲ εἰδοποιήσετε περὶ τῆς αὐξήσεώς σας, θέλετε πληρώσει τὰς σφενδόνας σας λίθων καὶ περιμένει τὸ τελευταῖόν μου σημεῖον.

Πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ οἱ Ἀστούριοι, ὤμωσαν νὰ φθάσωσιν εἰς τοῦ βράχου τὴν κορυφὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι ἤθελον νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἐκείνην, ὁ ἥρωας διὰ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς συμφωνίαν, ὑπεσχέθη καὶ εἰς ἐκείνους οἵτινες ἔμελλον νὰ μείνωσιν, ὅτι ἔμελλον καὶ ἐκεῖνοι νὰ κινδυνεύσωσιν ἐπίσης, καὶ ὀδηγήσας τὸν Πεγναφλόρον εἰς τὸν λόφον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνεκάλυπτε τις τὰς ἐλίξεις τοῦ χειμάρρου, διεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰ τολμηρὰ του σχέδια. Ὄδηγηθεὶς λοιπὸν ὑπὸ τοῦ ἥρωος ὁ Πεγναφλόρος ἐξέλεξεν ἐκ τῶν χιλιάδων τῶν στρατιωτῶν τοὺς καλητέρους, ἰσχυροτέρους καὶ ἐπιτηδειοτέρους, συμποσυνμένους εἰς τρεῖς χιλιάδας, καὶ διέταξεν εἰς αὐτοὺς νὰ λάβωσι μετ' αὐτῶν δύο ἡμερῶν ζωοτροφίας· ἅμα δὲ ἔφθασεν ἡ νύξ, ἀνεχώρησεν μετ' αὐτῶν.

Ὁ Γονζάλθης ἐδόθη κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀνάπαυσιν· ἐμέτρα δὲ διὰ τοῦ νοός του τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ διατρέξῃ ὁ Πεγναφλόρος, τὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ καὶ τὴν στιγμὴν τῆς ἀφίξεώς του. Τὴν δευτέραν νύκτα ἀπέρασεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἀνήσυχος, ἄγρυπνος, καὶ θεωρῶν ἀτενῶς τὸν βράχον. Οὐδὲν σημεῖον, ἐφαίνετο, τὰ πάντα εὐρίσκοντο εἰς ἥρεμίαν. Ἡ σελήνη ἔλαμψεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς· τὸ δὲ φῶς αὐτῆς, βοηθητικὸν ὄν εἰς τοὺς Ἀστούριους, ἔμελλε νὰ ταχύνη τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των ἀλλ' ὁ ἥρωας ἐφοβεῖτο καὶ ἐστέναζε. Περὶ τὴν αὐγὴν τέλος πάντων θεωρεῖ τὰ τρία πυρὰ, ἐκβάλλει χαρμοσύνας φωνάς, τρέχει πρὸς τὸ στρατευμά του, διατάτει νὰ ἠχήσῃ ἡ εἰς τὰ ὄπλα φωνή, τακτοποιεῖ

τούς στρατιώτας, του, βαδίζει πρὸς τὴν στενωπὸν, καὶ ἀπερνᾷ κολουμβῶν τὸν χεῖμαρρον, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἀστουρίων.

Οἱ Ἀβενσερράγοι ἔτρεξαν ἔνοπλοι εἰς τὰς ἐπάλξεις τῶν ἄμα ἤκουσαν τὸν πρῶτον κρότον. Νέφες βελῶν ἔπιπταν ἐπὶ τοῦ ἥρωος ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπροχώρησε μόνος περικεκαλυμμένος μὲ τὴν ἀσπίδα του, ἀνέβη ἐπὶ βράχου τινός, ἔκοψε κλάδον ἀγριελαίας καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, ὡς σημεῖον τοῦ ὅτι ἐζήτει νὰ ὁμιλήσῃ.

Ὁ ἀνδρῆος Ζεῖρης διέταξεν εὐθὺς τοὺς ἀδελφούς του νὰ μὴ βελίζωσι πλέον, αἱ θύραι τῆς πόλεως ἀνοίχθησαν· ὁ δὲ Ἰμάρης, καταβάς διὰ τοῦ μονοπατίου μετὰ πολλῶν πολεμιστῶν, διευθύνθη ὑπερηφάνως πρὸς τὸν Γονζάλθην, ἀλλ' ἀναγνωρίτας αἴφνης αὐτὸν, ἐδίσταξεν, ἠγνόει ἂν ἔπρεπε νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ.

Πλησίασον, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἥρωος· ἐπειράθην πρῶτην τῆς γενναιότητός σου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι αὕτη θέλει σὲ βεβαιώσῃ περὶ τῆς τιμῆς μου. Δὲν ἔρχομαι ἐδῶ νὰ πολεμήσω διὰ συμφέροντα τῆς καρδίας μου· ἔρχομαι ἐν ὀνόματι τοῦ Φερδινάνδου νὰ σᾶς προτείνω ἀναγκαίαν εἰρήνην, ἀξίαν τῶν Ἀβενσερράγων, τῆς ὁποίας τὰς συνθήκας δύναται νὰ μὲ ὑπαγορεύσῃ ἢ εὐγενῆς αὕτη φυλή. Εἶμαι κύριος τῆς συνθήκης.

Δὲν εἶσαι κύριος αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν Καρθάμην εἶπεν ὁ Ἰμάρης μὲ ἀγέρωχον τόνον φωνῆς, διακόπτων αὐτόν· καὶ ἡ Γρανάδα αὕτη ἂν κυριευθῇ ἡμεῖς θέλομεν καταφρονεῖ ἐντὸς τῶν τειχῶν μας τοὺς βασιλεῖς σου, τὸν στρατόν σου καὶ σὲ αὐτόν. Θεώρησον ἐπὶ τίνων θεμελίων ἀναπαύεται ἡ ἐλευθερία μας· θεώρησον τοὺς τρομεροὺς ἐκεῖνους βράχους, τὰ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα τείχη, τὰ φρούρια εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ φθάσῃ, καὶ ἀφοῦ δώσης πτέρυγας εἰς τοὺς μαχητάς σου, πρότεινέ μας εἰρήνην.

Οἱ στρατιῶται μου δὲν ἔχουν ἀνάγκην πτερύγων, ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ Γονζάλθης· ἰδὲ τὸν βράχον ἐκεῖνον, ὅστις ὑπεράνω τῆς πόλεώς σας κεῖται, οἱ στρατιῶται μου ἔφθασαν ἐκεῖ. Θεωρεῖς τὸ πολυἀριθμον ἐκεῖνο στράτευμα, ἔτοιμον νὰ ρίψῃ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν σας τοὺς ὑπερασπιζομένους σας λίθους; Τὸ σημεῖον μου περιμένει διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὸ μόναν σας ἄσυλον· ἐκλέξατε λοιπὸν εἰς μίαν στιγμὴν· ἢ τελευτᾶτε ὅλοι ὑπὸ τὰ ἐρείπιά σας, ἢ ὑπογράφετε τὴν ἐντιμον εἰρήνην, τὴν ὁποίαν σᾶς προσφέρω φιλικῶς.

Ἐκθαμβος ὁ Ἰμάρης ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὸ ὄρος καὶ ἐθεώρησεν εἰς τὴν κορυφὴν του τοὺς τρισχιλίους Ἀστουρίους·

τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς του. Ὑποταχθεὶς τέλος εἰς τὴν εἰμαρμένην, ἐναγκαλίζεται κλαίων τὴν θυγατέρα του, καὶ δεῖξας αὐτὴν πρὸς τὸν Γονζάλβην, Ὑπερασπίζου ταύτην ἀπὸ τοὺς σκληροὺς ἐχθροὺς μας, εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄς ζήσῃ, ἄς ᾗναι ἐλευθέρᾳ. περὶ ἐμοῦ δὲ μὴ φροντίζης.

Ἐξελθόντες τότε ἐκ τῆς φρικώδους φυλακῆς, ἐβάδισαν ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Γονζάλβου πρὸς τὸ παλάτιον τῆς Ἀλάμπρας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὕρισκετο ἤδη ὁ Φερδινάνδος. Νικήσας οὗτος ἅμα ὁ Ἀλαμπρας ἔφυγεν ἀπὸ τὸ ῥῆγμα, ἐξαπέστειλεν τὸν Λάραν νὰ αἰχμαλωτίσῃ τὸν βασιλέα Βοαβδίλην. Ὁ δειλὸς μονάρχης ἐπερίμενε τὰ δεσμὰ περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς εὐνούχους του, τρέμων καὶ χύνων ἀνωφελῆ δάκρυα. Ἡ μήτηρ του Ἀϊξάισταμένη πλησίον του ἐθεώρει τὸν ἀνάξιόν της υἱὸν μὲ τοὺς ὑπ' ὀργῆς ἀπαστράπτοντας ὀφθαλμοὺς της. Ναί, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, πρέπει νὰ κλαίγῃς, πρέπει νὰ κλαίγῃς, ὡς γυνὴ, διότι δὲν ἠδυνήθης νὰ ὑπερασπισθῆς ὡς ἄνθρωπος τὸν προγονικόν σου θρόνον.

Παρουσιασθεὶς ὁ Λάρας κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διέταξε τὸν Βοαβδίλην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ τὸν ὠδήγησε πρὸ ποδῶν τοῦ Φερδινάνδου, Ὁ ἐκθρονησθεὶς βασιλεὺς ἐγονυπέτησε· ὁ δὲ Φερδινάνδος, κρύψας τὴν πρὸς αὐτόν καταφρόνησίν του, ὑπὸ προσποιήσιν ἐπεικειίας, ἠνόρθωσε τὸν ἀνίσχυρον ἐκεῖνον ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε καλῶς καὶ ἐπομένως δὲν ἐφοβείτο, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ Γρανάδα ἠλώθη τέλος πανταχόθεν, πανταχοῦ ὁ θριαμβεύων Ἰσπανὸς ὑψώνει Καστιλιανὰ φρούρια, στέφων τὰ εὐτυχῆ ἀνδραγαθήματά του διὰ τῆς πρὸς τοὺς νικωμένους φιλανθρωπίας του. Ὁ Λάρας, ὁ Μεδινά, ὅλοι οἱ στρατηγοὶ διατάττουσι τοὺς Ἰσπανοὺς πῶν νὰ φεισθῶσιν, ἐνὸς πεφοβισμένου λαοῦ, καθιστῶντες εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν στρατιωτῶν ἱερὰ τὰ ἄσυλα τῶν δυστυχῶν. Τὰ τεῖχη ἦσαν πλήρη αἵματος; ἀλλ' ἡ πόλις εὕρισκετο εἰς ἡσυχίαν. Ὁ Φερδινάνδος ἄφησεν εἰς τοὺς ὑποταχθέντας Μαυρητανοὺς τὴν θρησκείαν, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν παρουσίαν των. Ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Γονζάλβου ἐδέχθη τὸν ἐνάρετον Μουλέην καὶ τὴν τρυφερὰν Ζουλεμάν, τὸν μὲν ὡς βασιλέα, τὸν ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἔτιμα, τὴν δὲ ὡς ἀγαπητὴν θυγατέρα του. Μετεχειρίσθη βθεν αὐτοὺς μὲ τὸ δια τὰς δυστυχίας των ἀπαιτούμενον σέβας καὶ τὰς πρὸς τὴν θέσιν των ὀφειλομένας τιμὰς· θέλων δὲ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Γονζάλβην τὴν μόνην ἀξίαν τῶν κατορθωμῶν

των του ανταμοιβῆν, ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὰς πρὸς τὴν Ζουλεμὰν εὐεργεσίας του.

Τῇ ἐπαύριον ἡ μεγαλειοτάτη Ἰσαβέλα, ὑπὸ τῆς αὐλῆς της περι-κυκλωμένη καὶ καθημένη ἐπὶ λευκοῦ ἵππου, κεκαλυμμένου ὑπὸ διαλίθων ἐριππίων ἔφθασεν εἰς τὰς θύρας τῆς πόλεως, καὶ ὁ Φερδινάνδος παρουσίασε τοὺς κλεῖς πρὸς αὐτήν. Βίσηλθε δὲ θριαμβευτικῶς ἐν τῷ μέσῳ ὄλου τοῦ στρατοῦ, εὐλογοῦντος τὸ ἐνδόξον αὐτῆς ὄνομα διὰ μέσου τοῦ λαοῦ, θεωροῦντος μετ' ἐκπλήξεως νικητὰς τοσοῦτον ἐπεικεῖς. Εἰρηνικὴ καὶ μετριόφρων μετὰ τὴν νίκην της, ὑπερασπίζετο τοὺς Μαυρητανούς καὶ ἐτίμα τοὺς Ἰσπανούς. Ὁ Γονζάλθης καὶ Λάρας, πλησίον αὐτῆς βαδίζοντες, ὠδήγησαν πρὸς τὸν μέγαν Ὀθωμανικὸν ναὸν, καταστηθέντα ναὸν τοῦ Χριστοῦ τὴν βασίλισσαν, ἣτις εὐχαριστήσασα τὸν Θεὸν τῶν στρατῶν, τὸν παρεκάλεσε θερμῶς νὰ ἐπαγρυπνῇ πάντοτε ἐπὶ τοῦ κράτους τὸ ὅποῖον εἰς αἰτὴν ἐνεπιστεύθη, καὶ ἐζήτησε ἀπ' αὐτὸν ὄχι νὰ αὐξήσῃ τὸ βασίλειόν της, ἀλλὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ἀρετὰς, δι' ὧν νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τοὺς ὑπηκόους της.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου βωμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν, ἐνυμφεύθη μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Γονζάλθης μετὰ τῆς Ζουλεμᾶς. Ἡττηθεὶς ὁ Μουλέης ὑπὸ τῶν ἀρετῶν του, συγκατένευσε νὰ τὸν ὀνομάσῃ γαμβρόν του, καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἀγαπᾷ τὴν θυγατέρα του ἐπίσης μολονότι ἐκείνη ἠκολούθησε τὴν χριστιανὴν θρησκείαν. Ἡ ἑδία βασίλισσα καὶ ὁ Φερδινάνδος ὑπῆρξαν μάρτυρες τῶν ἡδυτάτων ἐκείνων δεσμῶν· ὁ δὲ Λάρας τοῦ ὀποίου ἡ εὐδαιμονία ἦτον ἴσως ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ Γονζάλθου, ἐνηγκαλίζετο τὸν φίλον του. Ὁ μεγαλήτερος λοιπὸν τῶν ἡρώων, ὁ πιστότερος τῶν φίλων, καὶ ἡ ἐρασμιωτέρα τῶν συζύγων ἤρχισαν ἕκτοτε νὰ διατρέχωσι μακρὰν σειρὰν εὐτυχῶν καὶ ἐνδόξων ἡμερῶν.

τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς του. Ὑποταχθεὶς τέλος εἰς τὴν εἰρηαρ-
 μένην, ἐναγκαλίζεται κλαίων τὴν θυγατέρα του, καὶ δεῖξας αὐ-
 τὴν πρὸς τὸν Γονζάλθην, Ὑπερασπίζου ταύτην ἀπὸ τοῦς σκλη-
 ροῦς ἐχθροῦς μας, εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄς ζήσῃ, ἄς ᾗναι ἐλευθέρα.
 περὶ ἐμοῦ δὲ μὴ φροντίζῃς.

Ἐξελθόντες τότε ἐκ τῆς φρικώδους φυλακῆς, ἐβάδισαν ὀδηγού-
 μενοι ὑπὸ τοῦ Γονζάλθου πρὸς τὸ παλάτιον τῆς Ἀλάμπρας, ἐν-
 τὸς τοῦ ὁποίου εὕρισκετο ἤδη ὁ Φερδινάνδος. Νικήσας οὗτος ἅμα
 ὁ Ἀλαμάρος ἔφυγεν ἀπὸ τὸ ῥῆγμα, ἐξάπέστειλεν τὸν Λάραν νὰ
 αἰχμαλωτίσῃ τὸν βασιλέα Βοαβδίλην. Ὁ δειλὸς μονάρχης ἐπε-
 ρίμενε τὰ δεσμὰ περικυκλωμένος ἀπὸ τοῦς εὐνούχους του, τρέμων
 καὶ χύνων ἀνωφελῆ δάκρυα. Ἡ μήτηρ του Ἀιζάισταμένη πλησίον
 του ἐθεώρει τὸν ἀνάξιόν της υἱὸν μὲ τοῦς ὑπ' ὀργῆς ἀπαστράπτον-
 τας ὀφθαλμοῦς της. Ναι, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, πρέπει νὰ κλαίῃς,
 πρέπει νὰ κλαίῃς, ὡς γυνὴ, διότι δὲν ἤδυνήθης νὰ ὑπερασπισθῆς
 ὡς ἄνθρωπος τὸν προγονικόν σου θρόνον.

Παρουσιασθεὶς ὁ Λάρας κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διέταξε τὸν
 Βοαβδίλην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ τὸν ὠδήγησε πρὸ ποδῶν τοῦ
 Φερδινάνδου, Ὁ ἐκθρονησθεὶς βασιλεὺς ἐγονυπύτησε· ὁ δὲ φερδι-
 νάνδος, κρύψας τὴν πρὸς αὐτόν καταφρόνησίν του, ὑπὸ προσποιή-
 σιν ἐπιεικείας, ἠνόρθωσε τὸν ἀνίσχυρον ἐκεῖνον ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον
 ἐγνώριζε καλῶς καὶ ἐπομένως δὲν ἐφοβείτο, καὶ ἔδωσεν εἰς αὐτόν
 τὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ Γρανάδα ἠλώθη τέλος πανταχόθεν, πανταχοῦ δὲ θριαμβεύων
 Ἰσπανὸς ὑψώνει Καστιλιανὰ φρούρια, στέφων τὰ εὐτυχῆ ἀνδραγα-
 θήματά του διὰ τῆς πρὸς τοῦς νικωμένους φιλανθρωπίας του. Ὁ
 Λάρας, ὁ Μεδινὰ, ὅλοι οἱ στρατηγοὶ διατάττουσι τοῦς Ἰσπανοῦς
 πων νὰ φεισθῶσιν, ἐνὸς πεφοβισμένου λαοῦ, καθιστῶντες εἰς
 τοῦς ὀφθαλμοῦς τῶν στρατιωτῶν ἱερὰ τὰ ἄσυλα τῶν δυστυχῶν.
 Τὰ τείχη ᾗσαν πλήρη αἵματος, ἀλλ' ἡ πόλις εὕρισκετο εἰς ἡσυ-
 χίαν. Ὁ Φερδινάνδος ἄφησεν εἰς τοῦς ὑποταχθέντας Μαυρητα-
 νοῦς τὴν θρησκείαν, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν παρουσίαν των. Ἐκ
 τῶν χειρῶν τοῦ Γονζάλθου ἐδέχθη τὸν ἐνάρετον Μουλέην καὶ τὴν
 τρυφερὰν Ζουλεμάν, τὸν μὲν ὡς βασιλέα, τὸν ὁποῖον πρὸ πολλοῦ
 ἐτίμα, τὴν δὲ ὡς ἀγαπητὴν θυγατέρα του. Μετεχειρίσθη
 ὁθεν αὐτοῦς μὲ τὸ διὰ τὰς δυστυχίας των ἀπαιτούμενον
 σέβας καὶ τὰς πρὸς τὴν θέσιν των ὀφειλομένας τιμὰς· θέλων δὲ
 νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Γονζάλθην τὴν μόνην ἀξίαν τῶν κατορθωμά

των του ανταμοιβῆν, ἐφανερώσεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὰς πρὸς τὴν Ζουλεμᾶν εὐεργεσίας του.

Τῇ ἐπαύριον ἡ μεγαλειοτάτη Ἰσαβέλα, ὑπὸ τῆς αὐλῆς της περικυκλωμένη καὶ καθημένη ἐπὶ λευκοῦ ἵππου, κεκαλυμμένου ὑπὸ διαλίθων ἐφιππίων ἔφθασεν εἰς τὰς θύρας τῆς πόλεως, καὶ ὁ Φερδινάνδος παρουσίασε τοὺς κλεῖς πρὸς αὐτὴν. Βίσηλλε δὲ θριαμβευτικῶς ἐν τῷ μέσῳ ὄλου τοῦ στρατοῦ, εὐλογοῦντος τὸ ἐνδόξον αὐτῆς ὄνομα διὰ μέσου τοῦ λαοῦ, θεωροῦντος μετ' ἐκπλήξεως νικητὰς τοσοῦτον ἐπισικεῖς. Εἰρηνικῇ καὶ μετριόφρων μετὰ τὴν νίκην της, ὑπερασπίζετο τοὺς Μαυρητανοὺς καὶ ἐτίμα τοὺς Ἰσπανοὺς. Ὁ Γονζάλθης καὶ Λάρας, πλησίον αὐτῆς βαδίζοντες, ὠδήγησαν πρὸς τὸν μέγαν Ὀθωμανικὸν ναὸν, καταστηθέντα ναὸν τοῦ Χριστοῦ τὴν βασίλισσαν, ἣτις εὐχαριστήσασα τὸν Θεὸν τῶν στρατῶν, τὸν παρεκάλεσε θερμῶς νὰ ἐπαγρυπνῇ πάντοτε ἐπὶ τοῦ κράτους τὸ ὅποῖον εἰς αὐτὴν ἐνεπιστεύθη, καὶ ἐζήτησε ἀπ' αὐτὸν ὄχι νὰ αὐξήσῃ τὸ βασίλειόν της, ἀλλὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ἀρετὰς, δι' ὧν νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τοὺς ὑπηκόους της.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου βωμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν, ἐνυμφεύθη μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Γονζάλθης μετὰ τῆς Ζουλεμᾶς. Ἡττηθεὶς ὁ Μουλέης ὑπὸ τῶν ἀρετῶν του, συγκατένευσε νὰ τὸν ὀνομάσῃ γαμβρὸν του, καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἀγαπᾷ τὴν Ουγατέρα του ἐπίσης μολονότι ἐκείνη ἠκολούθησε τὴν χριστιανὴν θρησκείαν. Ἡ ἰδία βασίλισσα καὶ ὁ Φερδινάνδος ὑπῆρξαν μάρτυρες τῶν ἡδυτάτων ἐκείνων δεσμῶν· ὁ δὲ Λάρας τοῦ ὀποίου ἡ εὐδαιμονία ἦτον ἴσως ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ Γονζάλθου, ἐνηγκαλίζετο τὸν φίλον του. Ὁ μεγαλύτερος λοιπὸν τῶν ἡρώων, ὁ πιστότερος τῶν φίλων, καὶ ἡ ἐρασιμιώτέρα τῶν συζύγων ἤρχισαν ἕκτοτε νὰ διατρέχωσι μακρὰν σειρὰν εὐτυχῶν καὶ ἐνδόξων ἡμερῶν.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000023660

